Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

104600

Iosephi Judei Histo/

rici pre clara opera nō parua accuratiōe & diligentia receēter ipressa necnō a cōplurcul' mēdis obus passi ātea statebāt tersa ato; castigata

De Antiquitatib⁹ Libri viginti nunc pri/

mūm duplici ad bibliā cōcordantia: vnaquidē generali ad leges & historiales biblię libros: altera vero spāli ad singula eorūdē capitula

De Iudaico bello Libri septem ad octo

uissimos eiusdē de ātiquitatibus libros: nec nō ad Agesippi xpiani de hierosolimitāo excidio quiq; libros collati cōsiliq; atq; cōcordati

De Antiqua Judeorū origine cōtrā Gre/

cos & Manethonē ægyptiū: necnon cōtra Appionē Alexandrinū libri duo hucusq; confusi: nunc vero per capita distincti.

Ethis oībus Iosephi operib⁹ adiecta sūt

accurate figulis capitibus cōpēdiosa argumēta: cū ānotatiūcul' i margine vbiq; accōmodatissime collocatis nō parū lectori cōducentibus

Goberti goullet sacre pagine professoris

eruditissimi (q̄ pdicta Iosephi opa eo modo quo p̄missū ē nō sine magnolabore excoluit) Tretramonō: ex ipsius Iosephi / bilię historiæ scolastice Agesippi epithomatibus solerter conciliatum.

Eiusdē cōpendiū de sex etatib⁹ seculi i quo

p̄ter xpi genea logiā multa scitu dignissima cōtinent, breuis scilicet. cosmographię recollectio: & oim fermē regnorū origo successio & finis qq; reges i illis & quot annis regnauerunt. Illi præsertim quorum sacri codices: ac Iosephus noster meminerunt.

De huiq Iosephi. Aphi Medum fuit Sardanapalus
philippi Regonapi libro extant qui
supplendum post ratio De bello
Iog. Dnco.

Saddeti
Sebusiani

Venundantur parrhisii in vico diui Jacobi sub interstigno Lilii aurei.

¶ Ad reuerendū in ☩ Xpō patrē et dominū Dominū Ludouicum Herbert Abricensem Episcopū omnigena virtute optimisq; litteris apprime cōspicuū: in IOSEPHI Hebrei historici recognitionē. ROBERTI GOVLLET inter sacrarū litterarum professores minimi prefacio

¶ PREFACIO

·Eccles.xxx.iij

VEMADMODVM nihil est homini (q̄diu mortalem agit vitam) honesta operatione diligentiq; industria cōducibilius (sacratissime presul) Ita eidem torpedine ac inerti ocio nichil neq; pernicios⁹ est neq; detestabilius. Siquidem ignauia animi flaccescunt torpescuntq; corpora: & multam pro ecclesiastici sententia) malicia docuit ocio sitas quę omnia proculdubio abigit honestus labor. Hinc Marcus Cato dicere solebat hominis vitam propevti ferrum esse. Q ñ q̄dē ferrum (si exerceas) cum splendore conteritur: si nus rubigo interfecit, haud tecus si se homo execeat cum laudis splendore consumitur. Plusq; accidia affert detrimenti q̄ exercitatio. Quod & Christianus Poeta Mantuanus eleganti carmine expressit sic inquiens.

Marcus Cato.

Baptista Parthenicę Prima.

Pigros rubigine sensus
Occia corrodunt, sopitaq; pectora torpor
Noxius obliquat. ferrum si transit in vsus
Assiduos splendore micat vultuq; nitenti.
Audet ad argenti decus aspirare superbum.
At si longa quies ieritfuscatur: & atram
Vertitur in scabiem: celeriq; absumitur euo.

Solon. Aristt eles. Cleantes. Appelles. Plinius. Seneca. Origenes. iulius. iob.v. iob.vij.

¶ Proinde maiores nr̄i quicquid noctu dieq; elaborabāt spirituali apponebāt lucro. Vñ Solon vnus ex septē sapiētibus se aliquid quotidie addiscētē cōsenescere gloriabatur. ¶ Stratū aūt petēs Arist. plū bea manu pilā sumebat quę in subiectū vas ęneū decidēs ad studiū excitabat. ¶ Cleantes noctu hortos irrigabat quo posse iterdiu philosophie studio icūbere. Appelles itidē ęgregius pictor nūq̄ tā occupatū diē egit qui artis suę lineā duceret: vñ tale emanauit adagiū: nulla dies siue lineā Plinius quoq; omne tēpus quod litteris nō impartiret: perire arbitrabatur. ¶ Etiā nō seneca ociū sine litteris mortē viuiq; hois dicebat eē sepulturā. ¶ Nō parū cōmēdatur Ad amātius Origines vt pote cū neq; cibū absq; erudita lectiōe sumere voluisset neq; manus habuerit vnq̄ pugillari vacuas. iulius ille cęsar magnis efferī p̄conijs q bella quę die gessisset nocte mādabat litteris. His nāq; cęteris q̄ sapiētie studiosis exploratū est hoiem natū esse ad laborē & auē ad volotatū. Malicia siquidē inquit iob ē vita hois super terrā & sicut dies mercēnarij dies eius. Quo circa nullāvt credere par ē grauiorē arbitrari sūt iacturā q̄ futilē tpis contritionē. de quo reddenda esse villicationis rationē euangelicū verbū cōminatur. ¶ Hc rū itaq; vestigia ,pvirili eminus sequi percupiēs vt ociositatē omniū bonarū artū nouercā deuitarē: nō nihil studiosi operis volui deligere quod etiā in comunē hoim cederet vtilitatē: scienr hominē hoim cā vt ptritū habet ,puerbiū fuisse natū. Verū eniuero operepręciū eē duxi si antiquorū libros q nichi mea sētentia ex his quę ad cōmunē hominū eruditionē necessaria prętermiserūt nobis relictos a mēdis & erroribus quos indies aut ex frequēti transcriptione seu pressione acquirūt eleuamus pristinoq; restituamus nitori. Sic eni ęquū est vt qd crebro male pullulat crebrius succidat. Necvero minus reipublice cōfuerūt qui aurū repugnāt q̄ qui effodiūt. ¶ Q uū igitur michi ęgregia IOSEPHI quē p̄dē IOSEPHI vocāt opa occurrisset vsq; adeo deprauata vt neq; clausula qdē integra ferme appareret: cep ad illius tā dignī tāq̄ vtilis atq; necessarij opis castigationē manus applicare cū mihi vacabat ocio ē his q̄dē diebus feriatis qbus populo cōcionari nō suppetebat. Ea nāq; ratiōe potissimū p suasus sū q hmōi opera ad sacrę historie elucidationē sint per qua necessaria. Adde q; tu in sane multa reperies etiā scitu dignissima quor; sacrę nostrę litterę nichil meminerunt. Et cū a Machabeorū tēpestate vsq; ad Christi tēpora centū & plus effluxerimāni: in quo quidē tēporis interstitio nihil in biblia de iudeorū statu memoratur. Hęc habes ,p illa tēpestatis itercapidine apud nostrū iosephū accuratissime descripta quę etiā omia vsq; ad quadragessimū & supra post salutiferā Christi passionē cōtinuauit annū ¶ Meminit ad hęc iosepns sanctissimi saluatoris nr̄i. Q uinetiā de iohānis baptistę & iacobi minoris sanctimonia mētionē facit idq; ad nostre religionis p̄conia p̄ppe cū ab aduersarijs bonū habere testimoniū sit opido per q̄ cōmēdabile. Quo circa hoc egregiū opus antiquitatu; ab ipsimet hebręis nec inuidētibus fidei teste Pico Mirandula fuit viciatū. ¶ Est prętera librorū iosephi lectura maxie de iudaico bello ,p hac fluctuosa tēpestate qua tantus bellorū in Christianitate ingruit horror vtilissima Quandoquidē nichil ferme videbis in his que modo geruntur cruentissimis prelijs cui nō videatur sile aliquid olim iudeis quibus i religiōe sed lōge sanctiore succedimus cōmerētibus suis sceleribus potigisse quotū iosephus nr̄i finale narrat excidiū. ¶ Nunc vtinā principes nr̄i bellorūq; auspices ha-

Vtilitas lecturę librorū iosephi

berẽt pręoculis:cognoscerẽtvtiq; q̃ discrimiosus bellorũ aditus q̃q; dubius sit exitus Hos nẽpe q; autu/
marẽ non cũ tanta pernicia perpensos fore ad bellicas expeditiones:cũ perhorrẽda hũani sãguinis p/
fusione succedẽdi. Vñ prothnefas tot insontiũ expilatiões & cedes tot diuersorũ exiciales locor; euer/
siões. stupra/raptus/adulteria/rapinę/furta iuste exactiões sacrilegia & imunera mala ꝓdcũt. Ah vti/
nã saperẽt & intelligerẽt ac nouissima ꝓuiderẽt. Sed de his alias. ¶ Huius iraq; egregia iosephi ope/ra non sine multa lucubratione ĩprobo; labore recognoui sic q; meo iudicio nullæ aut ꝑpaurę sup/
sint mẽdę:nisi quas Calcographorũ/quibus sẽper adesse nõ potui/opus ipsũ imprimendo parti igno/
rantia: parti negligẽtia cõtigit emersisse. ¶ Q̃ napropter si inter legendũ quippiã errorũ inuenias aut in/
cõcinua elemẽtorũ variãtia/aut falsa numerorũ supputationevel negligenti alicuius dictionis omissio
ne nõ michi ascribas quęso. ¶ Libros autẽ antiquitatũ ad biblię nostrę historias q̃tũ se protrahũt or/
dinatis in inferiori margine singulorũ librorum & capitum anotationibus cõcordare studui. ¶ Libros
quoq; septẽ de Iudaico bello cũ octo nouissimis antiquitatũ libris:necnõ cũ historia Aegesippi Chri/
stiani antiquissimi/quã de hierosolimitano excidio i quiq; libris scripsit/libros i margine & capita sub/
siguando conciliaui: huic addẽdo operi quę Iosephus misit. ¶ Nouissimũ insuper opus o isephi vbi
aliorũ meminit librorũ/quod cõtra grecos Manetonẽ ęgyptiũ & Appionẽ alexandrinũ de iuę gen/
tis antiquitate cõpilauit/distinxi per capita: & singulis omuũ librorũ capitibus breuiuscuala sũmaria
adieci. ac in superiori margine ꝓ studij leuãdo labore per q̃ vtiles annotaciunculas locaui. ¶ Ceterũ
indicẽ toti operi perneccssariu; adunaui quod Monotesserõ sine TETRAMONON põt appellari
Ex quattuor ęni historijs cõpendiosissime cõcinatum est. Nã singula operũ Iosephi epithomata com/
plectitur. in quibus sũmati perstringũtur quę in Iosepho diffuse enarrãtur quibus que tã ex biblia/qua
scolastica historia capita annotãtur in quibus illa per ãple cõtinẽtur adeo vt cõpendiaria via sit ad p/
uestigãda vniuersa quatuersũ tendas. Itidẽ ex egesippi historia in libris de iudaico bello effecti insup
tã ex biblia q̃ historia scolastica & egesippo additiões eorũ scilicet/qnę noster Iosephus prętermisit/
suis apposui locis: ¶ Verũ eni cũ labor sine voluissem imponere statim bellorũ memoria/quibus he/
beri aduersus ferme omnigenas hom nationes fuerunt exercitati nouũ michi ministrauit negocium
Nã vt nostri iosephi eluceseeret historia cõpẽdiosam de sex sęculi ętatibus ex sacris codicibus necnõ
catholicis doctoribus & alijs antiquissimis nõ paruo studio collectionẽ cõgessi vbi adiecta breuiuscu/
la vniuersi orbis cosmographia/& oim regnorũ inicia regũq; succesiones nomina/& annorũ numeri
vsq; ad iosephi nostri tẽpora q̃tũ ad operũ eius luculentiorem intelligentiã videbãtur conducere per/
strigũt. ¶ Ad hęc sacratissimã saluatoris nri. IESV CHRISTI generalogiã q factus ẽ ex semine dauid
secũdũ carnẽ ex philonis iudei & diui hieronimi & aliorũ autenticorũ scriptis Matheũ & Lucã euã- Roma.capi.f.
gelistas necnõ & nõnullos sacrę scripture alios passus concordando luculenter inserui. ¶ Cũ itaq; aio Courtyle:
volũtarẽ cui has meas lucubraciũcnlas deuouerẽ tu mihi imprimis occurristi dignissime pontifex cui
plurima debeo cęteriq; mei cõtubernales Haricuriani quippe cũ tuis aupsicijs Rcuerẽdus in Christo
pter & dñs Dñs bonę memore Gauffridus herbert Constiensis olim pręsul meritissimus germanus
tuus cuius animã collocet dominus cũ principibus populi sui a paucis annis Haricurianũ ludum no/
strũ ãplissimis donauit prouẽtibus:ad scolasticorũ æducationẽ: ob idq; tu cũ claris fratribus tuis quo/
rum officijs me totum deuoui & deuoueo ampla impartitum es munera. Efflagito igitur id munuscu
li hilari accipias animo: Artaxerxis exemplo qui vt meminit, Plutarcus inter equitandum a colono Plutachus.
quodam lagũculam aqnę plenam hilariter excepit animi affectũ pluris q̃ muneris quantitatẽ ducẽs
Cũ eui propter bonas artes quibus maximopere clares obq; animi tui virtutẽ qua prestantius nichil
est Et presertim propter illã tuã benignam affabilitatẽ qua animos hominũ tibi concilias & ad te di/
diligendũ allicis omnibus sis gratus & amabilis non ambigo si hic noster labor tibi placeat qui oĩbus
sit acceptus. Vale præsulũ columẽ & decus EX HARICVRIANIS Sędibus Parrhisij tertio kalen/
das Februarias. Anno dominice salutis Millesimo quingentesimo decimo tertio.

Iosephi in pseudographos Querimonia.

Mancus ego nuper Lacero mutilatus amictu:
Crinibus impexis pube tegente genas
Obscuraq; miser longe relegatus in oras
Exilium quęsta est mens gemebunda suum
Detritus iacui truncato stipire nullis
Nexibus aut neruis squallida membra valet
Saucia nec doctus reparauit corda Machaon
Lumina nec chyron:curaq; phillicides.
Non circes muuit falsę non phasidos herbę
Nec coi quicq̃ pharmaca rara senis
Hei nimium possem vigilatas plangere noctes
Atq; queri studio preterijsse dies
Vt mea calorum memorarent gesta virorum
Scripta: vel optato fine legatur opus
Ni bene crescenti occurrissent numina morbo
Dum michi cõstanti mente Robertus adest
Ingensum: feruens studium constantia sudor
Me fœdis soluit lector amande notis

FINIS

a.i.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

¶ Incipit Flauius Iosephus historicus illustrissimus de Iudaico bello per venerabilem Ruffinum presbiterum de greco in latinum traductus Antehac quidem mendose impressus ac in infinitis ferme locis deprauatus: nuncvero per grauissimum atq; profundissimum theologie doctorem necnō professorem: magistrum Robertum Goüllet: non sine multa lucubratione grandiq; labore in suum primum statum restitutus excultus & vbiq; emendatus adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis: cum annotatiunculis perq̄ vtilibus in margine collocatis nec non cum concordantijs ad libros eiusdem Iosephi de antiquitatibus & ad Aegesippum christianum de Excidio Hierosolymitano.

¶ PROLOGVS.

QVONIAM bellum quod cum populo Romano gessere Iudei omniū maximum quę nostra ętas vidit. queq; auditu percœpimus ciuitates cum ciuitatibus gentesue commississe cum gentibus quidam non q̄ rebus interfuerint. sed vana & incongrua narrātium sermones auribus colligentes oratorum more perscribunt. qui vero pręsto fuerūt aut romanorū obsequio: aut odio iudeorū contra fidem rerū falsa confirmant scriptis autē eorū partim accusatio: partim laudatio concinetur nusq̄ vero exacta fides reperitur historię. Idcirco statui quę retro barbaris antea missi patria lingua digesta: greca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere. Ego Iosephus Mathię alias mathatię filius hebreus genere sacerdos ex hierosolimis qui & initio cū Romanis bello conflixi. postea gestis quia necessitas exegit interfui. Nam cum hic (vt dixi) motus grauissimus exortus: romanorum quidē populum domesticus mor/ bus habebat. Iudeorum autem qui ętate validi & ingenio turbulenti erant. manu simul ac pecunia vigentes: adeo temporibus insolenter abusi sunt. Vt pro tumultus magnitudine hos possidendarū spes illos amittendarum partium orientis mœtus inuaderet. Quoniam iudei quidem cunctos etiam qui trans eufratem essent gentiles suos secum rebellaturos esse crediderāt romanos autem & finitimi gathę irritabant. nec manus celtica quiescebat. dissensionumq; plena erant omnia post Neronem. Et multos quidem reges tempus adhortabatur: lucri autem cupidine pars militaris mutationem pręsentium desiderabat. Itaq; indignum esse duxi errantem in tantis rebus dissimulare veritatē: & parthos quidem ac babilonios arabumq; remotissimos & vltra eufratem gentis nostrę incolas itemq; adsabenos mea diligentia vere cognoscere vnde cepisset bellum: quantis cladibus constitisset. quoue modo desisset. Grecos vero & romanorum aliquos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationibus captos ista nescire: atq; hystoriis audent eos inscribere. Qui prēter hoc vt michi quidem videtur q̄ nichil sanum referunt: etiam de proposito decidunt. Nam dum romanos magnos volunt ostendere: iudeorum res extenuant & in humilitatem deiciunt. Non autem intelligo quonam pacto magni esse videantur qui parua superauerint. & neq; longi temporis eos pudet quo bellum tractū: neq; multitudinis romanorum quam in ea militia labor exercuit. neq; ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur: si cum multum pro hierosolimis desudauerint rebus per eos gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem vtrorumq; sine vllo mendacio prosequar: dicta vero de factis reponam: dolori atq; affectioni meę in defiendis patrię cladibus indulgens. Nam q̄ domesticis dissensionibus euersa: & in tēplum sacrosanctum inuitas romanorum manus atq; ignem iudeorum tyranni traxere: testis qui eam vastauit ipse cęsar titus per omne bellum miseratus quidem populum q̄ a sedicionis custodiretur: sępe autem consulto differri passus ciuitatis excidium protracto obsidionis spacio: dum modo belli pœniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet. vel patrię miserijs ingementem calumniari prēter legem historię dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim quę romano imperio parent: solam ciuitatem nostram contigit ad summum fœlicitatis gradum procedere: eandemq; ad vltimos casus deponi. Deniq; ōm post condita secula res aduersas si cum iudeorum calamitatibus conferantur: superatum iri nō ambigo. Et horum auctor nullus externus est. Vnde nec fieri potest vt a quęstibus temperetur. Si quis autem clarior misericordie fit iudex: rex quidem tribuat historię: lamenta vero scriptori. Quanq̄ merito grecorum disertos increpauerim: qui tātis rebus sua memoria gestis quarum comparatione prēterita olim bella exigua demōstrantur: iudices re-

Iosephus iudeus genere sacerdos in initio bel li contra Romanos conflixit.

Spes iudeis posfidēdarū orientis partiū & metus Romanis amittēdarū cā fuit Iudaici belli.

Adulatores qui dā romanos volūt exaltare & iu deos deprimere

Sine mēdacio p̄ mittit vtrorūq; facta cōscribere

Fœliciſſima prīmo hierſm poſt ea miſeria. &c.

sident aliorum facundię detrahentes.quorum & si doctrinam superant. voluntate vincuntur.Ipsi vero assyriorum & medorum gesta perscribunt veluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita cum in scribendo tantum eorū viribus cedant quantū sententię.Erat enim vnicuiq; studiū quę vi/ dissет facta scribere: qm & interfuissет rebus gestis: & efficaciter quod promittebat impleret,mentiriq; apud scientes inhonestum esse videretur,Enim vero noua quidem neq; ante cognita memorię trade/re suisq; tęporis res commendare posteris.Laude ac testimonio dignum est.Industrius autem habet non qui alienam dispositionem atq; ordinem transfert.sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historię.Sed ego quidem sumptu ac labore maximo qui essem alienigena, greęcis & romanis gestarū rerum memoriā repono.Ipsis autem indigenis ad quęstum quidem ac lites ora patent linguę quę solutę sunt ad historiam:in qua verum dicendum:summaq; ope negocia colligenda sunt obmutescunt concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. ¶Honoratur itaq; apud nos historię veritas quę a greęcis negligitur.Ab origine quidem iudeos repetere qui fuerint quoue pacto ab egyptijs discesserint:quasq; regiones errādo peragrauerit:& quas vel quotēs incoluerint:& quemadmodum inde migrauerint neq; huius esse temporis & prēterea superuacuum existimaui:quoniam multi ante me iudeorum de maioribus huius gentis verissima composuerunt & nonnulli greęcorum quę illi scripserant patria voce prosecuti.non multū a veritate deuiarunt. ¶Enimde autem historię principium sumam: quo scriptores eorum & propheta nostri desierunt.Et bellū quidem meis temporibus gestum latius quaq; potero diligentia referam.Quę vero etate mea sunt antiquiora summatim breuiterq; percurram.quomodo anthiochus cognomento epiphanes deuictis penitus Hierosolimis cū triennū sexq; mensęs eam tenuisset:ab Assamonei alias Asamonei filijs expulsus est.deinde q eorum posteri de regno dissentiētes ad res suas occupādas populum romanū pompeiumq; traxerunt.q; Herodes Antipatri filius eorum potētiam deposuerit auxilio sosij.Tum quomodo herode mortuo plebis in eos orta seditio est augusto quidem imperante romanis.Quintilio autem varo in locis degente: q; bellum anno duodecimo post imperium Neronis eruperit:quāmq; multa per Sosium acciderint:quantaq; ad primos impetus armis iudei persuaserint quoq; modo accolas permunierint.Et q Nero propter Cestij alias Cessij peccata summe rei metuens Vespasianum Bello pręposuerit.& q is cum maximo filiorum iudeam intrauerit quantumq; romanorum exercitū ducens.quantaq; manus auxiliorum per omnem cęsa fuerit galileam & q eius ciuitates quasdam victoria cœperit alias deditione vbi etiam romanorum in bello disciplinam curamq; rerū & vtriusq; galileę spacia & naturam finesq; Iudeę necnon & peculiarem terræ ęqualitatem lacusq; & fontes captarumq; ciuitatum mala cum fide sicut vidi aut pertuli expediam.Nec enim miserias meas celauerim: cum eas scientibus relaturus sim. ¶Deinde q iam fessis rebus iudeorum nero quidem morte obierit. Vespasianus autem in hierosolimam properans imperij causa retractus sit:quęq; signa ei de hoc contigerint.romęq; mutationes:& q inuitus imperator a militibus declaratus sit.& q eo disponendę reipublice gratia in ęgipto digresso.iudeorum status seditionibus agitatibus sit quoq; modo tyrānis succubuerit.eorumq; inter se discordias.& q ex ęgipto tytus reuersus bis iudeorū fines ingressus sit.quoq; modo exercitum & quo in loco congregauerit.vel qualiter & quotiens ciuitatem affecerit ipso prę/sente seditio aggressus quoq; numerosos & quantos erexerit aggeres triumq; murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram.& munitionem ciuitatis.& phani templiq; dispositionem.ad hęc ęq; spacium atq; mensuram verissime dicam.Festorum quoq; dierum mores aliquos septemq; illustrationes & munera sacerdotum.temq; pontificis vestes sanctaq; templi cuiusmodi fuerint.sine aliqua dissimulatione vel adiectione memorabo. ¶Narrabo deinde tyrannorum in suos gentilium crudelitatem romanorum in alienigenas humanitatem quotiensq; titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordię fœdera dissidentes prouocauit.Discordiā vero pōpuli vulnera & calamitates. q; multa mala nunc bello nunc seditionibus.nunc fame perpessi postea capti sunt.Nec ergo aut profugarum clades.aut captiuorum supplicia prętermittam.vel quemadmodum templum inuito cęsare conflagrauerit.quaq; multę opes sacrę flamina raptę sint. ac totius quę reliqua erat ciuitatis excidium & quę pręcesserant portenta atq; prodigia.vel tyrannorum captiuitatem.vel quę seruituti abducta est multitudinem aut cuiusq; quisq; fortunę sit distributus.& q romani quidem belli reliquias persecuti sunt in eorumq; munimina funditus eruerunt.Titus vero peragrato territorio cuncta restituit.deinde q; reuersionem in italiam ac triumphum. ¶Hęc omnia septem libris comprehensa prescripsi:& nevi/ tuperationes a rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam : verum amantibus prout verius potui cuncta explicaui.Narrandi autem initium faciam:hoc ordine quo capitula sunt digesta.

¶Explicit prologus.

¶Incipit Liber Primus.

Veritas historię a Greęcis neglecta a iudeis honoratur.

Modū declarat auctor pcedēdi in prędicti opere.

Sūma tractādorū in hoc opere.

Epylogus dicēdorum.

Septē libris peractū opus de iudaico bello.

¶ Contentione inter Iudeos orta multi eorum ad Anthiochum Epyphanem (relictis paternis legibus) confugerunt qui maximo cum exercitu veniens ciuitatem cœpit & militibus prędandi data licentia templum spoliauit & solemnitates per tres annos sexq; menses prohibuit vnde pontifex Onias ad Ptholomeum fugiens templum simile Hierosolymitano in ægypto edificauit Antiochus autem circuncisionem prohibens porcos fecit immolari. Matathias vero Asamonei filius & sacerdos Bachidem occidens fugit in montes sed inde multis sibi sociatis commisso prælio hostes superauit. Moriens autem Iudę filio principatum dedit qui Anthiochum vincens templum purgauit & noua vasa intulit. Mortuo quoq; Anthiocho filius eius Anthiochus odij heres exercitum contra Iudeos parat. Et eleazarus elephantem occidens sub ventre illius interijt Antiochus autem Hierusalem ob fidei defectionem post paucos dies vtensilium pœnuria coactus recedit. Et Iudas multis interfectis hostibus occubuit & frater eius Iohannes.

¶ Capitulum primum.

CVM POTENTES ALIAS gentes Iudeorum inter se dissiderent eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomeo sexto Anthiochus (qui epyphanes dictus est) ambigebat. ¶ Erat autem illis contentio de potentia q̄ honoratus quisq; grauiter ferret similibus subiugari. Onias quidem e pontificibus postq̄ prevaluit thobię filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Anthiochum confugerunt: petentes vt semet ducibus in iudeam irrumperet: Idq; regi persuasum est: iampridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egressus & ciuitatem forti ter expugnatam capit. & maximam eorum multitudinem (quibus Ptolomeus carior erat) interfecit. ¶ Dataq; passim militibus prædandi licentia ipse & templum expoliauit: & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq; menses inhibuit. ¶ Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomeum acceptoq; ab eo in Hæliopotana regione solo ibi opidum condidit Hierosolymis simile: templumq; edificauit. De quibus iterum oportune referemus. Verumtamen neq; præter spem deuicta ciuitas. neq; populatio: neq; tantę cędes Anthiocho satisfuerunt: sed intemperantia viciorum eorumq; memoria quę in obsidione pertulerat iudeos cogere cœpit vt abrogato more patrio nec infantes suos circuncciderent porcosq; super aram immolarent. Quibus omnes aduersabantur optimus vero quisq; pręterea trucidabatur. Et Bachides pręsidijs ab Anthiocho prepositus: ad naturalem crudelitatem suam pręceptis impijs obsecundans omnem modum iniquitatis excessit: cum hic figillatim viros honorabiles verberaret: communiter quotidie specie captę vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum qui ea patiebantur ad vindictę audaciam irritauit. ¶ Deniq; Matathias Asamonei filius vnus ex sacerdotibus ex vico (cui nomen est Modin alias Monein) cum manu domestica nã quinq; filios habebat: sic his armatus Bachidem occidit & statim quidem pręsidiorum multitudinem veritus in montes refugit. Multis vero ex populo sibi sociatis recepta fiducia descendit: commissoq; prælio superatos duces Anthiochi ex iudeę finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus suisq; nolentibus q̄ eos ab alienigenis liberasset imperans: moritur relicto Iudę principatu: qui filio rum suorum natu maximus erat. ¶ Ille autem nec enim cessaturum existimabat Anthiochum & indigenarum conflabat exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit. Anthiochumq; epyphanem iterum in fines suos ingredientem vehementissima percussum plaga repressit. Adhuc autem fe liciter victoria in pręsidia ciuitatis impetum fecit. necdum enim cęsa fuerant habitoq; conflictu militantes de superiore ciuitate quę pars sancta dicitur ad inferiorem compellit. Phano autem potitus & locum purgauit omnemq; muro cinxit: & vasa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit veluti pro prioribus prophanatis aramq; aliam edificauit & religionibus dedit initium. ¶ Sacro autem ritu vix ciuitati reddito moritur quidem Anthiochus. regni autem eius in iudeos filius eius Anthiochus odijq; heres exigit. Quamobrem cõgregatis peditum militibus quiquaginta equitum autem ad quinq; milia: octingentis vero elephantis per montana iudeę partes aggreditur. Et bethsuron alias bethsuram vel befferon quidem municipium capit: in loco vero cui betzacabrie alias bezazarie nomen est qua transitus erat angustior. Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusq̄ congrederentur agmina eleazarus frater eius prospecto pręter alios excelso elephanto turriq; maxima & munimentis aureis ornato illuc Anthiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie ad elephantem vsq; peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur contingere q̄ multum super emineret minime potuit. Beluam vero in aluo percussam super se deposuit & obtritus interijt nulla re alia gesta nisi q̄ magnum opus aggredi conatus post vitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu in eo fuisset anthiochus nichil plus eleazaro pręstitisset audacia q̄ vt sola spe pręclari facinoris mortem videretur optasse. Hoc autem fratri eius etiam totius pręlij pręsagium fuit. Nam fortiter quidem ludei diuq; decertarunt: sed a regijs secunda fortuna vsis numeroq;

Cõtẽtiõe iter iudeos orta multi ad ãtiochũ Epyphanem cõfugerũt relictis paternis legibus q̄ maximo cũ exercitu veniens ciuitatem cœpit. &c Onias ad ptolomeũ fugiẽs templũ simile hierosolimitano i ęgypto edificauit. Crudelitas ãtiochi qui porcos i molari iussit & circuncisionem prohibuit. Matathias Asamonei filius sacerdos hñs quinq; filios bachidẽ occidẽs fugit in mõtes sed deiñ multis sibi sociatis cõmisso prẽlio hostes superauit & moriens iudę filio principatum reliquit. Mortuo anthiocho rege filius eius Antiochus odij heres exercitum contraiudeos parat. Eleazarus elephãtem occidẽs sub ipsius vẽtre interijt.

Antiochus hierusalē obsidet ꝫ vtensilium pœnuria discedit. Iudas mꝯtis hostibus iterfectis occubuit & frat eius Iohannes.

prestantibus superati sunt: multisq; interfectis Iudas cum ceteris in Gosnilicam Topartiam refugit. ¶ Anthiochus autem ad Hierosolymam profectus ibiq; dies paucos commoratus vtensilium pœnuria inde disgreditur: relicto quidem ibi presidio quantum satis esse arbitrabatur. Cetera vero multitudine ad hiemandum deducta in Syriam. ¶ Discessu autem regis Iudas non quiescebat sed accersione multorum suę gentis animatus aggregatis etiamquos ex presso receperat apud vicum adasa cum Anthiochi ducibus congreditur factisq; fortibus in prelio cognitus. Multis hostibus interfectis occumbit. ¶ Et in diebus paucis frater eius Iohannes occiditur. insidijs eorum captus qui cum Anthiocho sentiebant.

¶ Ionathas dux Iudeorum mortuo Iuda fratre Anthiocho reconciliatus dolose interficitur a Triphone Symon vero victoria potitus pontifex creatur liberans a macedonum dominatione Iudeos. cvij. annis. Sed generi sui insidijs in conuiuio occiditur. Qui captiuata vxore symonis cum duobus filijs tertium iuniorem filium Iohannem qui hyrcanus dictus est voluit occidere. Sed ipse paternum honorem recipiens bellum contra Ptholomeum matri & fratribus auxilio futurus. Ptholomeus vero quotiens ab hyrcano premeretur matrem eius & fratres in murum productos verberabat & precipitare minabatur. vnde ad misericordiam commotus cessabat licet mater ipsa illum non parcere impio precaretur. Hyrcanus autem aperto Dauid sepulchro ablatis inde pecunijs Anthiochum inde am vastantem placauit primusq; peregrinos aluit. Ciuitates quoq; Syrię bello inuadit Antiocho contra mœdos bellante. Et contra Samariam mouet exercitum obsidioni prefectis filijs a quibus Antiochus victus fugit Samariaq; funditus diruta est. Inuidiam insuper gentilium contra hyrcanum & filios prosperitas rerum concitauit. Hyrcanus autem cuius virtutum maxima est laus anno principatus xxxiij. obijt quinq; post se relinquens filios.

¶ Capitulum secundum.

Ionathas dux Iudeorum mortuo Iuda ātiocho reconciliatus dolose interficitur a triphone.

CVm autem successisset ei frater Ionathas; & in alijs quę ad indigenas pertinerent cautius se ageret suamq; potentiam romanorum amicitia corroboraret. Antiochi quidem filios conciliatus: non tamen horum ei quicq̄ profuit ad periculum depellendum. Namq; Triphon tyrannus Anthiochi quidem tutor: sed insidijs eum captans & preter hoc amicis eius dare cupiens ionathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolomaida venisset dolo comprehendit: eoq; vincto contra Iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus a Symone ionathę fratre: quo eo superatus esset iratus: eundem ionatham interfecit. ¶ Symon autem fortiter regendis rebus intentus. Zoaten quidē & Iopam & Iamnium capit. Euertit & Accharam subactisq; presidijs aduersus triphonem antiocho auxilium prębuit. quem Doris ante militiam quam in mœdos habuit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit: quamuis neci Triphonis suam quoq; operam adhibuisset.

Symon potitus victoria pōtifex creatur liberās a Macedonū dominatione Iudeos cētū & septē annis: & insidijs generi sui in cōuiuio occidit q̄ capta cōiuge & duobus filijs tertium filiū Iohanē qui hircanus dicebatur voluit occidere. Pietas filij erga matrem. Feriatus annus septimus apud Iudeos.

¶ Non multo enim post antiochus cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudeam opprimendam q; seruitio symonem cum exercitu misit. Ille autē quanq̄ senior erat bellum tñ iuuenīliter administrabat & filios quidē suos cū validissimis premisit partem vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur multisq; per multa loca insidijs etiam in mōtana dispositis in omnibus superat clarissimaq; potitus victoria pontifex declaratur: & centum septuaginta post ānos: Iudeos liberata dominatione macedonū. Et hic autem moritur in conuiuio captus insidijs ptolomei generi sui: qui eius coniuge & duobus filijs in custodiam conclusis certos misit vti Iohannem tertium cui etiam hyrcanus fuit nomen interficerent. Cognito autem impetu qui parabatur adolescens ad ciuitatem properabat multo populo fretus & propter memoriam paternę virtutis: & quod iniquitas ptolomei cunctis esset inuisa. Voluit autē etiam Ptolomeus alia porta ciuitatem ingredi: sed a populo reiectus est qui maturius hyrcanum susceperat. & is quidem statim in quoddam vltra hierichonta castellum recessit quod dagon vocatur. Hyrcanus autem paternuꝫ honorem pontificis affectus postq̄ deo sacrificia reddidit velocius ptolomeum petijt & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellumq; agressus alijs quidem rebus superior erat iusto autem dolori cedebat. ¶ Ptolomeus enim quotiens premeretur matrem eius fratresq; in murum productos palam vt possent cōspici verberabat: eosdem precipitaturus nisi qui primum recederet minitabatur. Vnde hyrcanum quidem plus timor ac misericordia quam iracundia commouebatur. Mater vero eius nichil plagis aut intentata nece perterrita manus pretēdens filium precabatur: ne vel suis fractus iniurijs parceret impio. Siquidem ipsa sibi mortem a ptolomeo propositam immortalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum quę in domum suam contra fas admisisset expenderet. Iohannes autem nunc obstinationem matris cogitans ac preces eius audiens ad irruendum impellebatur modo verberari eam lacerariq; conspiciens effeminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hoc autem diu tracta obsidione: feriatus annus aduenit. Quem septimo quoq; orbe apud Iudeos cessare moris est: ex templo septimorum dierum. Et in hoc ptholomeus obsidio-

nis requiem nactus(fratribus iohannis vna cum matre occisis) ad Zenonem confugit qui cotilla cognominatus est philadelphie tyrannum. Anthiochus autem ob ea que per symonē passus fuerat ira/tus in iudeam ducit exercitum ibiq; assidens hierosolymis hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro dauid qui regum ditissimus fuerat ablatisq; inde pecunię pluſq tribus militibus talentorum Anthiocho persuasit trecentis ei talentis datis ab obsidione discedere: primusq; iudeorum priuatis opibus alere peregrina auxilia cepit. ¶ Rursus tamen quando antiochus contra medos bello susce/pto tempus ei vindicte prębuit: confestim aduersus ciuitates syrię perrexit vacuas pro pugnatoribus esse ratus. Quod erat verum Medabam quidem & samagam cum proximis necnon & siccinam anga/razin ipse caput & super his cuteorum genus & adiacentia phano loca incolentium exemplo eius qd est in hierosolymis edificato. Capit autem idumeę quoq; non paucas alias ciuitates: & preterea Ado/reon alias Adoreon & Maresan. ¶ In Samariam vero vsq; progressus vbi nūc est sebaste ciuitas ab herode rege condita ex omni ea parte concludit: filios quoq; suos Aristobolum & Antigonum obsi/dioni prefecit. Quibus nichil remittentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatem venerunt vt etiam insuetam carnem attingere cogerentur. Igitur Anthiochum adiutorem sibi aduocant. scythopolim co/gnominatum. Qui cum eis prompta voluntate paruisset: ab Aristobolo & Antigono superatur. Fu/le quidem ad scitopolim vsq; sequentibus eum memoratis fratribus effugit. Hi vero in samariam re/uersi & multitudinem iterum intra murum compellunt: & expugnata ciuitate ipsam diruunt: & habi/tatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus alacritatem refrigescere non si/nebant. sed cum exercitu scitopolim vsq; progressi & ipsam peruaserunt & agros intra carmelum om/nes inter se partiti sunt. ¶ Secundarum autem rerum Iohannis & filiorum eius inuidia seditionem gentiliū concitauit multiq; aduersus eos collecti nō quiescebat donec aperto bello deuicti sunt. Reli/quum vero tempus Iohannes cum fortunatissime vixeret optime rebus per annos triginta & tres am/ministratis & quinq; relictis filijs moritur vir plane beatissimus & qui nullam dedisset occasionē cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria vel maxime precipua solus habebat. Nam & gentis princeps & pontifex erat & preterea prophera. Cum quo deus ita colloquebatur vt futurorum penitus nichil ignoraret. Quin etiam de duobus maioribus filijs suis q̄ rerum domini permansuri non essent ante vidit atq; predixit. Quorum vitę qui fuerat exitus narrare non indignum videtur: quantumq; a paterne felicitate diuerterint.

Hircanus aper/to Dauid sepul/chro ablatis ide pecunijs anthio chū placauit & primus peregri/nos aluit.

Hircanus cōtrā Samariam filijs suis obsidio prę/tis.

Antiochus ab a/ristobolo & An/tigono victus fu/git & ciuitas sa/maria diruitur a fratribus.

Inuidia gentiliū contra Hyrca/num & filios p pace eorum.

Hyrcani mors & laus.

Hyrcanus prin/ceps pontifex & prophieta.

¶ Aristobolus patre mortuo dyadema primus post captiuitatem accepit Antigonum fratrem pa/rem honore honorans alijs fratribus cum matre vinctis. Matre fame autem necata Antigonus fratrem inuidorum accusatione consentiente regina dolose fecit interimi quem iudas esseus propheta predi/xerat proxime morituru Aristobolus quoq; celeris cogitatione sollicitus pertubato animo pro fra/tris & matris nece anno regni primo mortuus est quo mortuo vxor eius fratrem eius Alexandrum dis/solutis vinculis regem instituit qui fratrem suum regnum appetentem occidit & alterum priuata vita contentum secum habuit. Prelium quoq; cum ptholomeo latiro habuit a quo victus est: & ab Obe/deo arabum rege.

Capitulum tertium

Aristobolus pre/mortuo dyade/ma primus acce/pit post captiui/tatē ātigonū fra/trē pari honore honorās alijs cū/mre vinctis. &c.

Mrem fame ne/cauit Aristobo/lus & ātigonum fratrē iteremit p/maliuolos falsos accusatum.

Falsa iuidorum accusatio contra antigonum.

Antonia turris

DAtre namq; mortuo natu maior aristobolus translato in regnum principatu dyadema si/bi primus imposuit: quadringentis & septuaginta quinq; annis ac tribus mensibus postq̄ populus in eam terram deuenit seruitio quod apud babilonios sustinuit liberatus. Fra/trem vero a se secundum Antigonum namq; illum diligere videbatur in honore pari: p/ducebat. Alios autem vinctos custodię tradidit matremq; itidem colligauit. ausam ali/quid de potestate contendere: namq; hanc rerum dominam Iohannes reliquerat: eoq; crudelitas pro/cessit: vt vinctam fame necaret. ¶ Horum autem facinorum pœnas antigonus fratris morte persoluit quem plurimum amabat: quemq; habebat regni participem. Nam & hunc interemit: adductus crimi/nationibus & per maliuolos regni compositis. Itaq; primo quidem Aristobolus dictis fidem non ha/bebat: qui & fratrem magnipenderet. & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum antigonus ex mili/tia clarus redisset festis diebus quos tabernaculis positis deo celebrare mos patrius exigebat: euenit eodem tempore vt aduersa valitudo Aristobolum corriperet. Antigonus vero circa festorum solem/nium finem armatis comitatus templum ad orandum q̄ maxime petiuit pluſq; vt in honore fratris ascenderet ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes & armatorum pompam & Antigo/ni arrogantiam priuata fortuna maiorem esse criminabantur: q̄q; maxima caterua stipatus vt illum interficeret eo venisset. Nec enim perpeti honorem solum & regnum habere: cui regnum ipsum lice/bat obtinere. His paulatim quamuis inuitus: tamen credidit Aristobolus. Ac ne suspicari quicq̄ videre/tur prospiciens: & vt incerta præcaueret suos quidem Satellites in quendam sub terraneum & tene/brosum locum transire iubet: ipse autem iacebat in Castello Bari (post autem Antonia cognominato) añ baris vocata.

Regina cum in ſidiatoribus capit conſilium.

& vt inermi quidem parcerent/ occiderent autem Antigonum precepit ſi cum armis adiret. Nec non & ipſi Antigono qui precederent miſit vt inermis veniret. Ad hec regina ſatis callidum cum inſidiatoribus capit conſilium. Namq; his qui ad eum miſſi fuerant perſuadet vt mandata quidem regis taceant: dicant vero antigono q̄ frater audiſſet arma ſibi eum pulcherrima in galilea ornatumq; bellicoſum fabricaſſe: quę ne ſigillatim inſpiceret morbum impedimento fuiſſe. Nunc autem preſertim cum alio diſceſſurus ſit: libenter eum videret armatum. His auditis Antigonus ne quid enim mali ſuſpicaretur fratris ſuadebat affectus cum armis velut oſtenſurus ſe veniens properabat. Sed vbi ad obſcurum tranſitum qui ſtratonis turris vocabatur acceſſit a ſatellitibus interemptus eſt: certumq; documentum prębuit. omnem beniuolentiam. iuſq; naturę criminatoribus cedere: nullamq; optimarum rerum affectionem tantum valere. vt inuidię perpetuo poſſit obſiſtere. ¶ In hoc etiam Iudam quis recte miretur? Eſſeus erat genere: qui nunq̄ diuinando peccauit. neq; mentitus eſt: is itaq; Antigono tranſeunte per templum mox vt eum vidit. ad notos qui aderant exclamauit. Non paucos autem papas diſcipulos ſiue conſultores habebat. Nunc michi pulchrum eſt mori quando ante me veritas interiit: meaq; rumq; predictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Viuit enim Antigonus iſte: qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud ſtratonis pirgum alias turrim fato fuerat deſtinatus. Et illi quidem ſexcentorum ab hinc ſtadiorum interuallo diſtat: horę vero diei ſunt quatuor ſed vaticinationem tempus effugit. Hęc locutus ſenior meſto vultu & mente ſollicita ſecum multum reputabat. & paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur in loco ſubterraneo qui eodem nomine quo maritima Ceſarea ſtratonis pirgus alias turris appellabatur. Et hoc fuit quod vatem fefellit. ¶ At vero ariſtobolo confeſtim ſceleris penitudine morbus ingraueſcit ſemperq; facinoris cogitatione ſollicitus perturbat animo tabeſcebat donec mœroris acerbitate viſceribus laceratis ſubito ſanguinem vomeret. ¶ Hunc autem vnus ex ſeruulis eius miniſterio deſtinatus foras efferens prouidentia diuinitatis erubuit & vbi antigonus erat occiſus ſuper extantes adhuc cedis maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem continuo ſublato qui puerum tanq̄ de induſtria ſanguinem libaſſe conſpexerant clamor ad regis aures peruenit: cauſamq; requirebat. Et cum eam nullus prodere auderet: ad reſciendū magis ardebat. Ad extremum autem minitanti vimq; adhibenti: verum quod erat indicauerunt. At/ q; ille cum lachrimis oppleſſet oculos quantumq; poterat ingemuiſſet: hec dixit. Sperandum certe nō erat vt maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me vltrix cognate cedis iuſticia perſequitur. Quatenus o corpus improbum fratri matriq; damnatam animam detinebis. Quamdiu paulatim libabo illis ſanguinem meum. Simul totum accipiant: neq; iam meorum viſcerum infernis fortuna derideat. His dictis illico moritur: cum non plus anno regnaſſet. Vxor vero fratrem eius (vinculis diſſolutis) regem conſtituit Alexandrum qui etate maior erat & modeſtia preſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus fratrem quidem alterum regna appetentem occidit: alterum autem priuataviſta contentum ablatis rebus ſecum habebat. ¶ Prelium etiam cum ptolomeo cognomēto latiro commiſit qui opidum achoim cœperat & multos quidem peremit hoſtium. ſed victoria in ptolomei partę propenſior fuit. Poſtea vero q̄ iſte pulſus a matre cleopatra diſceſſit in ęgyptum & gaddaram capit obſidione alexander & caſtellum amatuntis omnium maximum quę trans iordanem ſita erant vbi prećioſiſſima queq; bonorum theodori filij zenonis habebantur. ¶ Repente hęc theodorus agreſſus & propria recepit & ſarcinas regis aufert iudeorumq; fere milia decem interfecit. Verum hoc vulnere ſuperior fit alexander. conuerſuſq; ad maritimas regiones & Raphiam capit & Gazam: item q; accedonem: quę poſt a rege herode agrippias nominata eſt. His autem ſeruitio domitis: cōcitatur in eum feſto die populus iudeorum. Nam plerumq; epule ſeditiones accendunt. nec videbatur inſidias poſſe comprimere: niſi peregrinos haberet auxilio. Piſidas & cilicas: ſyros mercennarios reſpuebat: propter ingenitam cum iudeorum gente diſcordiam Ceſis autem ſupra q̄ octo milibus ex turba rebellium: arabię manus attulit: ibiq; ſadamitis ſub iugo miſſis. tributoq; eis impoſito ad amachunta regreſſus eſt. Cumq; theodorum metus ſecundis eius ſucceſſibus pertuliſſet caſtellum ſine preſidio repertum funditus eruit. ¶ Mox autem congreſſus cum Obedeo rege arabum qui locum fraudi opportunum in galenſi regione preuenerat captus inſidijs totum amittit exercitum in vallem altiſſimam compulſum atq; obtritum multitudine camelorum.

Dolosus antigonii interitus.

Iudas eſſeus ꝓpheta antigonū prędixit proxime moriturum.

Cā deceptionis ꝓphetę ſimilitudo vocabulorū.

Diuina ariſtobuli punitio.

Penitentia Ariſtoboli ſup nece fratris & matris & eius mors anno regni primo

Alexander prelium cum ptolomeo latiro.

Gaddara.

Amathus.

Decem milia iudeorum, occiſa.

Agrippias citas Nota.

Obedeus rex arabię vincit alexandram.

¶ Maximum Iudeorum contra alexandrum o lium quorum ſex annis quinquaginta milia occidit quiq; Demetrium petunt contra eum auxiliatorem a quo victus eſt alexander ſed eius crudelitas ad impietatem procedens octingentos captiuos crucifigi fecit & mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit. Anthiochus vero cum alexandro ipſo a domeſticis preliis ceſſante bellum geſſit quem vicit alexander qui poſt belli requiem morbo correptus anno regni ſui. xxxvij. moritur regnum alexandrę vxori relinquens.

Capitulum quartum

IPſe vero lapſus in Hieroſolymam olim ſibi gentem infenſam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc ſuperior crebriſq; preſidijs non minus quinquaginta milibus iudeorum per ſex annos interfecit. Nequaq̃ tamen victorijs letabatur: quoniam regni ſui vires conſumeret. Vnde armis omiſſis ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconſtantiam eius morumq; varietatem in tantum oderant: vt percunctanti cauſam quonam pacto eos ſedare poſſet: dicerent ſi moreretur. Nam vix etiam mortuo daturos veniam qui multa ſcelerate feciſſet. ¶ Simul autem demetrij auxilium cui momentum acero fuit accerſiunt. Qui cum his maiorum prẽmiorum ſpe facile paruiſſet. veniſſetq; cũ exercitu miſcentur auxilijs iudei circa ſiccimam. Vtroſq; tamen alexãder mille quidem equitibus ſex autem peditum mercennariorum milibus excepit cum haberet ex iudeis quoq; ad decem prope mibene ſibi cupientium: aduerſe autem partis eſſent equitum tria milia peditumq; milia quadraginta. Et priuſq̃ veniretur in manus intercedentibus nuncijs & preconibus regis tranſfugia tentabant: deinde uero quidem alexandri mercennarios alexander autem iudeos qui demetrium ſequerentur obtẽperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neq; iudei ſacramenta neq; fidem greci contemnerent: armis iam cõminus decernebant. Superatq; prelium demetrius q̃is alexandri mercennarij virtutem ſuam multis & animi & manus operibus demonſtraſſent. ¶ Finis autem pugne preter ſpem cedit vtrimq;. Nam neq; vincentem demetrium qui eius auxilium petierant expectare voluerunt: & immutate fortune miſericordia ſex iudeorum milia ſe ad alexandrum qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinationis momentum demetrius ferre non potuit ſed alexandrum iam quidem collectis viribus bello ydoneum eſſe ratus omnem vero gentem ad eum commeare eſtimans mox inde digreſſus eſt: non tamen reliqua multitudo ob abſceſſum auxiliorum ſimultates depoſuit. Bello tamen aſſiduo tãdiu cum alexandro decertabat: donec pleriſq; interfectis ceteros in menſilim alias meſalim ciuitatem coegit. Eaq; vaſtata: in hieroſolymam captiuos adduxit. Verum immoderata fecit iracundia: vt crudelitas eius ad impietatem vſq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate cruci ſuffixis: mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit atq; hec potans & cum ſuis concubinis recubans proſpectabat. Tantus autem populum terror inuaſit: vt etiam diuerſe partis ſtudioſi proxima nocte octo milia hominum extra totam iudeam profugerint: quorum exulum mors Alexandri finis fuit qui cum eiuſmodi factis tandem egreq; regno ocium queſiſſet ab armis requieuit. Rurſus autem fit ei turbarum initium antiochus qui etiam dyoniſius dictus eſt: demetrij quidem frater: ſed eorum nouiſſimus qui ſeleucum generis auctorem haberent. Hunc enim timens arabas paratum bello pulſare: totum quidem ſuper antipatrida montibus proximum & inter Iopes littora ſpacium foſſa & altiſſimo vallo dirimit. Ante foſſam vero murum edificauit excelſum: turreſq; ligneas vt faciles aditus obſtrueret fabricauit nec tamen antiochum arcere valuit. Exuſtis enim turribus foſſiſq; repletis cũ ſuis copijs tranſgreſſus eſt. Vindictaq; poſt habita qua deberet eum a quo prohibitus eratvlciſci: protinus extendit in arabas. Horum autem rex in locis ſue nationis commodioribus agens ad pugnam deinde Ioppam cum equitatu reuerſus habebat autem numerum decem millium in bella preparatos exPopulo anthiochi milites inuadit. Horum autem prelio depugnato quamdiu quidem ſuperabat antiochus durabat eius exercitus q̃is eam paſſim arabes trucidarent. Vbi vero procubuit ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat: omnes terga verterunt maximaq; pars eorum tum in acie tum in fuga conſumitur. Reliquos autem in vicum anna delapſos. alimentorum penuria perire contigit preter paucos. Huic Damaſceni Ptolomeo Mennee filio infenſi Aretham ſibi ſociam: ſyrieq; choeles regem conſtituunt. Qui bello illato iudeę. poſtq̃ pugna vicit Alexandrum pactione diſceſſit. Alexander autem pella capta geras petiuit. Rurſus opum theodori cupidus. triplici ambitu circumdatis defenſoribus: locum pugnando cœpit. Necnõ & Gaulonem & Seleuciam que Antiochi Phananem alias Pheranex dicitur ſub iugum mittit. Ad hec autem capto Gamala caſtello validiſſimo eiuſq; rege demetrio multis criminibus inuoluto: in iudeam regreditur expleto in militia triennio letuſq; a ſuis ob res proſpere geſtas excipitur. ¶ Belli autem requiem: ſecutum eſt morbi principium. Et quartanis febrium circuitionibus fatigabatur depulſum iri valitudinem credens ſi rurſum negocijs occupaſſet in tempeſtiuis militię laboribus ſeſe dedit: & vltra vires ad efficaciam impellens inter ipſos tumultus triceſimo & ſeptimo poſt regni ſui anno moritur. Idq; alexandro filio ſuę reliquit iudeos vel maxime dicto ob audientes fore nõ dubitans: q̃ longe ab eius crudelitate diſcrepans: & iniquitati reſiſtens beniuolentiam ſibi populi comparaſſet. Neq; ſpes eum fefelit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. quippe morem gentis priuum probe norat: qui ſacras leges temeraſſent ab initio deteſtabatur.

Maximus iudeorũ odius contra Alexandrum.

Iudei demetrium petunt cõtra alexãdrum auxilia torem.

¶ Victor demetrius.

Alexãder crudelis octingentos captiuos crucifigi fecit & mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit.

Antiochus bellum cum alexãdro gerit ipo ceſſante ab domeſticis prelijs.

Arethas rex ſyrie.

Belli requiem ſecutus eſt morbus & poſt morbũ improbus labor mortem gignit.

Liber primus Iosephi Iudei

¶ Hyrcanus maior filius Alexandri pontifex ab Alexandra matre declaratur sub cuius tempore phariſei prolibito populum rexerunt iudeorum qui dyogenem Alexandri amiciſſimum conſentiente Alexandra interfecerunt Hęc contra Ptolomeum mittit excitum. Sed ipſa morbo laborante Ariſtobolus regnum inuaſit propter q̄ illa ipſius vxorem cum filiis in carcere concluſit ipſa autem mortua anno regni nono. Ariſtobolus contra hyrcanum fratrem quem omnium heredem reliquerat bellum mouet ſed hyrcani militibus ad fratrem tranſeuntibus pax ſub conditione fit inter eos permutatis eorum domibus Antipater autem Idumeus diues & nobilis Hyrcanum regnum repetere cui Arethas rex Antipatri medio hyrcano dat auxilium & victus Ariſtobolus fugit in hieruſalem qui omnino captus eſſet niſi Scaurus Romanorum dux ſoluiſſet obſidionem. Qui ad eum fratrum miſſis legatis cū muneribus corruptus eſt ab Ariſtobolo.

¶ Capitulum quintum

Hircanus maior filius Alexandri pōtifex ab alexādra matre declaratur.

Phariſei ſub alexandra populus Iudeorum pro libito rexerunt.

Alexandra phariſeis parebat q dyogenem Alexandri amiciſſimum interfecerunt. &c.

Alexandra exercitū cōtra ptolomeum mittit.

Ariſtobolus filius infirma Alexandra matre regnū inuaſit propter quod ariſtoboli coniugem cum filiis in carcere concluſit.

Moritur alexandra anno regni nono hircanum oim relinquens heredem.

Antipater ydumeus diues & nobilis hircanū regnum repetere hortatur Arethę regis medio.

CVm autem Alexandra duos alexandro generatos haberet. natu quidem maximum hyrcanum propter etatem declarat pontificem: & q̄ pręterea ſegnior eſſet quam vt poteſtate regia moleſtus cuiq̄ videretur regem conſtituit. Minorem autem ariſtobolum priuatim vi- E
uere maluit: q̄ ferentioris eſſet ingenij. ¶ Iungunt autē ſe eiuſdem mulieris ditioni quoddam iudeorum collegium Phariſei qui pręter alios pietatem colere putarentur & peritius leges exponere. Ob eam cauſam proprius eos aſpiciebat Alexandra. diuinę religioni ſuperſticioſe deſeruiens. Illi autem paulatim femina ſimplicitate decepta omnes pro ſua libidine ſummouendo ac deponendo
ſemq̄ vinciendo ac ſoluendo quos vellent iam procuratores habebantur: prorſus vt ipſi quidem regijs commodis fruerentur. expenſas vero ac difficultates Alexandra perferret: ſed eadem mire callebat res amminiſtrare maiores. Itaq̄ augendis copijs ſemper intenta. duplicem conflauit exercitum. neq̄ pauca peregrinorum parauit auxilia: quibus non modo ſtatum gentis ſuę roborauit. ſed etiam metuendam ſe reddidit externę potētię. ¶ Imperabat autem alijs verum Phariſeis ipſa vltro parebat. E
Deniq̄ dyogenem quendam inſignem virum qui Alexandro fuiſſet amiciſſimus interficiunt: eius ſactum cōſilio criminati vt octingenti quos ſupra memorauī regis iuſſu tollerentur in crucem. Nichilominus autem Alexandrę ſuadebatur vt & alios quibus auctoribus in illos fuiſſet Alexander excitatus occideret. Cumq̄ his nimia ſuperſtitione nichil abnuendum putaret: quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant: donec optimatum quiſq̄ ad Ariſtobolum confugerit quorum periculum agebatur. Atq̄ ille matri ſuaſit vt his propter dignitatem parceret ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Illi quidem ſibi data copia per agros diſperſi ſunt. ¶ Alexandra vero in Damaſco miſſo exercitu quoniam Ptolomeus ſine intermiſſione ciuitatem premebat illum quidem nulla re memorabili geſta ſuſcepit. Regem autem Armeniorum Tygranem. qui admoto Ptolomaida milite Cleopatram circumſedebat: pactionibus doniſq̄ ſollicitabat. Sed illum domeſticarum turbarum metus ingreſſo in armeniam lucullo iamdudum inde retraxerat. ¶ Inter hęc alexandra morbo laborante: minor eius filius ariſtobolus cum ſeruis quos multos habebat. omneſq̄ pro etatis feruore fideliſſimos vniuerſa caſtella obtinuit & pecunia quam ibi reperit conductis auxilijs regem ſe declarauit. Ob hęc miſerata quęrelas hircani mater cōiugem ariſtoboli cum filiis apud caſtellū cōcludit quod a ſeptētrione phano adiacens baris antea vocabatur vt diximus: poſtea vero antonia cognominatum eſt imperante antonio quemadmodum de auguſti: & agrippę nomine ſebaſte & agrippias alię ciuitates appellatę ſunt. Ante tamen alexandra moritur q̄ in ariſtobolum hyrcani fratris eius contumelias vindicaret quem deiſci regno curauerat quod ipſa nouem annos āminiſtrauit: & heres quidem omnium fit hyrcanus cui regnum etiam viua cōmiſerat verum ariſtobolus viribus atq̄ auctoritate pręſtabat. Habito autē inter eos circa hiericonta de rerum ſumma conflictu: plerisq̄ hyrcano relicto tranſeunt ad ariſtobolum. Hircanus autem cum reliquis fuga peruenit ad caſtellum antoniam ibiq̄ ſalutis obſides nactus eſt. F
Erat autem in cuſtodia ibi vt premiſimus coniunx ariſtoboli cum filiis. Sed priuſq̄ graue quid fieret ea lege in concordiam redemit vt regnum quidem ariſtobolus haberet. Hircanus vero accederet quaſi regis frater aliis cōtentus honoribus. Hoc modo in phano reconcilati cum in conſpectu circuſtantis populi benigniſſime alter alterum valere iuſſiſſent domos permutāt: & ariſtobolus quidem recedit in regiā. Hircanus autem in ariſtoboli domum. ¶ Metus vero & alios eius inimicos pręter ſpem dominationis occupat: & maxime antipatrum iamdudū inuiſum ariſtobolo. Erat enim genere idumeus & nobilitate ac diuitijs aliarumq̄ rerum copia gentis ſuę priceps. Is igitur & hircanum vt ad arethām regem arabię cōfugeret eiuſq̄ auxilio regnū repeteret hortabatur: & ipſe arethę vt hircanum ſuſcipe-
ret atq̄ in regnū deduceret ſuadebat: multa detrahēs ariſtoboli moribus multiſq̄ hyrcanum laudibus prędicās ſimulq̄ āmonebat q̄ eū deceret regno clariſſimo prędidentē iniquitate oppreſſis manū porrige. Hyrcanum autem iniuriam pati qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito caruiſſet. Sic inſtru-

Antipſi medio arethas rex hircano dat auxiliū & victus aristobolus fugit in hierl'm.

Scaurus ſoluit obſidionem.

Legati frm ad ſcaurꝫ miſſi qui muneribus aristoboli corruptus eſt.

Aristobulus ſe quit hoſtes.

Adis & preparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; curſu in oppidū (quod petra dicitur) ſolus euaſit quod regni ſedes eſſet arabie Ibi poſtq̄ Hyrcanū in manu regis arethe trādidit multis dictis multiſq; muneribus vt auxilium preberet quo in regnum deduceretur effecit. Erāt autem peditum equitumq; milia quinquaginta quibus nequaq̄ reſtitit aristobolus: ſed primo impetu ſuperatus in hieroſolimam fugere cogitur. Atq; omnino captus eſſet: niſi dux romanorum ſcaurus aduerſus horum temporibus imminens ſoluiſſet obſidionem. Namq; is ex armœnia quidem in Syriam miſſus erat a pompeio magno qui cum tygrane bellum gerebat. Sed vbi damaſcū venit: recens a metellio alias meſſio & lollio captā repperit. His inde ſummotis: cognitoq; quid ageretur illuc velut ad queſtum cucurrit. ¶ Deniq; mox vt fines ingreſſus eſt iudeorum legati ad eum veniunt a fratribus vtriſq; vt ſibi potius adiumento eſſet orātibus ſed trecentis talentis quę ei aristobolus miſerat iuſticia poſt habita eſt. Eis enim acceptis ſcaurus ad Hyrcanum & arabas legatos dirigit. Romanorū eis & pompeij nomē intentans niſi ab obſidione deſiſterent. Itaq; & aretha ex iudea in philadelphiam recedit metu perculſus: & ſcaurus damaſcum rediit. Aristobolus autem q̄ captus non eſſet ſatis ſibi eſſe non credidit. Sed omnibus quas haberet copijs congregatis perſequębatur hoſtes: & circa locum quem Pampirona vocant prelio commiſſo: ſupra ſex eorum milia cedit. In quibus erat etiam fallion frater antipatri.

¶ Hyrcanus & antipater apud pompeium accedentes multa (vt Hyrcano regnum reſtituat) allegant. pompeius autem auditis illis Aristobolum petit: ipſumq; de Alexandrio caſtello iubet deſcendere. Qui perterritus pecuniā Pompeio promittens eum mitigat: ſed ipſo nō ſoluente iratus pompeius ipſum in cuſtodiam collocat atq; ciuitatem tentat euertere: fitq; tunc hieroſolymis ſeditio de pompeio recipiendo aut eijciendo. ipſe vero ingreſſus piſonem palacij & templi cuſtodem fecit: nec iudei ſacrificia etiam tempore belli intermittebāt. licet enim lex iudeos ab omni opere prēcipit ſabbato abſtinere. permittit tamē per ſabbata pugnare. primus autem fauſtus cornelius ciuitatis muros aſcendit vbi ſacerdotes inter gladios magis mori q̄ ſacrificia imperfecta relinquere eligebāt itaq; undecim iudeorum milia occiſa ſunt Romanorum vero perpauci ſed plures ſauciati.

¶ Capitulum ſextum.

Hircanus & antipr ad pōpeiū accedūt (vt hircano regnū reſtituat) multa allegātes.

QYrcanus vero & antipater arabum priuati auxilio ſpem in aduerſarios contulerunt. Et cum pompeius Syriam tranſgreſſus damaſcum peruenisſet ad ipſum confugiunt: multiſq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud aretham vſi fuerant allegantes magnopere prēcabātur vt Aristoboli violentiam odio dignam putaret. regnoq; hyrcanum reſtitueret cui iam etate q̄ moribus deberetur. Sed nec Aristobolus ſibi defuit corruptione ſcauri fretus. Venerat autem quantū potuit ornatus regio cultu: deinde offenſus obſequijs neq; ferendū exiſtimans abiectius q̄ regem deceret vtilitati deſeruiret a dioſpoli regrediebatur. Ob hęc iratus pompeius etiam Hyrcano eiuſq; ſocijs hoc prēcantibus poſt Aristobolum petit. Et romano exercitu & Syriorum ſimul iſtructus auxilijs. Cum vero pellam & ſcitopolim prętergreſſus coratas veniſſet. Vnde iudeorum fines ingipiunt per mediterranea loca ſubeuntibus cognito Aristobolum in alexandrium confugiſſe (id aūt caſtellum eſt in monte prēcelſo poſitum ſatiſq; liberaliter accuratum) mittit. per quos iuberet eum in de deſcendere. Ille autem decreuerat quia pro imperio vocaretur: prędicari potius q̄ parere. Sed populum videbat horreſcere: & amici monebant vt Romanā vim cogitaret quam ſuſtinere non poſſet. Itaq; horum conſilijs obediens deſcēdit ad pompeium quodq; iuſte regnaret multis proſecutis in caſtellum rediit. Et cum iterum deſcendiſſet, puocatus a fratre ac de ſuis iuſticijs cum eo cōcertaſſet: de regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter ſpem timoremq; medius. Et veniebat q̄ velut exoraturus pompeium vt ſibi cuncta permitteret: ad montem vero reuertebat ne quid re dignitati derogare videretur. Quia enim caſtellis eum cedere pompeio placebat. Hiſq; prępoſitos monere litteris vt abſtinerent: quibus prēceperat vt non niſi manu ſcriptis epl'is obtēperarēt iuſſa quidē facit: ſed in hieroſolimā cū indignatione diſceſſit: belloq; iam cōgredi cū pompeio cogitabat

Alexandriū caſtellum.

Aristobolus pōpeij iuſſu deſcēdit de alexandrio caſtello.

Dubius Ariſtobolus.

Ille aūt nec enī tēpus apparatui dandū putauit ſtatim eū ſequit. ¶ Multū quippe alacritati eius addiderat circa hiericontē mitridatis mors nūciata vbi pinguiſſima ydumeę regio & palmarū plurimū & balſamū nutrit. Cuius inciſo lapidibus acutis robore ſtillantē lachrimam ex vulneribus colligūt. Cūq; illic pernoctaſſet mane in hieroſolimam properabat. ¶ Itaq; hoc eius impetu perterritus aristobolus ſupplex occurrit: pecuniamq; pollicitus quodq; ſemetipſum ei cum ciuitate permitteret: pompeium mitigat ſeuientem. Nec tamen quicq̄ eorum quę promiſit effectum eſt Gabinium enim qui ad ſuſcipiendam pecuniam miſſus fuerat nec in oppidum quidem Aristoboli ſocij receperunt. His commotus pompeius aristobolū in cuſtodiam collocat ad ciuitatem vero profectus explorabat qua ex parte facilior eſſet accelſus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari poſſe facile nō videbat vallęq;

Mors mitridatis nūciata.

Seditio hierosolimis de pompeio recipiẽdo aut eijciendo

pro mœnibus horribilem phanumq; illic cernebat proximum adeo tutissima munitione circũdatum vt etiam si ciuitas caperetur secundum esset hostibus in eo profugium. ¶ Hoc autem diu quid faceret hesitante seditio intra ciuitatem orta est. Aristoboli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui vero cum hyrcano sentirent pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat romanorũ constantiam reputantes. Deniq; victa pars Aristoboli concessit in templum & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso vt ad vltimum vsq; resisterent instruebatur.

Põpeius hierl̃m ingressus pisonẽ custodẽ templi & palacij fecit.

Cum autem alij romanos in ciuitatem recepissent. Hisq; domum regiam tradidissent: ad hęc obtinenda pompeius vnum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intromittit. Hisq; presidijs in ciuitate dispositis quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit omnia quę circum erant expugnationi parabat hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quę iuberet alacriter armatis. Ipse in partes septẽtrionales fossam valleq; replebat omni genere materię per milites portato cum per se opus esset difficillimum propter imensam multitudinem & pręterea iudei modis omnibus desuper obsisterent. Mansisset labor imperfectus: nisi pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudeos ab omni opere manus abstinere compellit per eos aggerem cumulare pręcepisset: inhibitis a prelio militibus. Pro solo enim corpore iudeis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta & impositis aggere turribus admotisq; machinis tyro portatis mœnia temptabat: desuperq; obstantes lapidibus repellebantur cum diu turres obsidentiũ magnitudine simul & pulcritudine prestantes vim repugnantium sustinerent. Verũtamen romanis tunc plurimum defatigatis pompeius iudeorum tolerantiam & in aliis admiratus est & pręcipue q; nichil de superstitionis suę ritu inter media tela pereuntes derogati passi sunt: sed velut in alta pace ciuitas ageret quotidie sacrificia & victimas omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur legitimis religionis suę muneribus abstinuerunt.

Lex iudeos ꝑcipit ab oĩ opere abbato abstinere sed ꝑmittit ꝑ sabbata pugnare.

Saerificia iudei etiam tpe belli non intermittebant. &c.

¶ Mense namq; obsidionis tertio vix vna turre deiecta phanum irruptum est. ¶ Primus autẽ murũ transcendere ausus est cum suis agminibus Sille filius faustus cornelius & post eum centuriones duo furius & fabius cum suis agminibus: & circũsepto vndiq; phano. Alios alio confugientes vel etiã passim per repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quamq̃ hostes strictis glaudijs irruẽtes videbant intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso labandi templum [illegible] lendi ministerio mactabant̃ salutẽ quoq; prefer̃tes religionis obsequium. Multos autem sui [illegible] aduersę partis studiose trucidabant: plurimi semetipsos precipitabant. nõnulli furibundi cu[illegible] murum in desperatione succensis pariter conflagrabant. Itaq; iudeorum quidẽ milia duodec[illegible] buerunt: romanorũ vero perpauci sed plures sautiati sunt.

Sacerdotes magis moriq̃ sacrificia ipfecta relinquere eligebant.

Duodecim iudeorũ milia occisa.

¶ Pompeius cum suis templum ingressus cuncta contra iudeorũ mortem prospexit [illegible] ctum illud archanum prius nunq̃ alienis fuisset detectum) pecunias autem sacras nullatenus permisit. Sed templum purgare fecit & sacra celebrare solẽnia hyrcanũ pontificem declarauit. Ierusalẽ vero tributaria fecit & ciuitates quas in Syria coperant militum duci parere iussit. Aristobuli captiuum cum familia (fugiente Alexandro) romam duxit pompeius Scaurum autem petentem ciuitatem obsidentem Hyrcanus fame fatigatum fouit per antipatrum & pacem fecit cum [illegible] xander etiam bellum cõtra hyrcanum faciens Gabiniũ timens fugit victo eius exercitu Gabi[illegible] q; subuersas reedificauit ciuitates & ad alexandrũ misit castella omnia suę offerens dition[illegible]

Põpeius cũ suis tẽplũ ingressus cũcta ꝑspexit sed nullatenus sacras pecunias tangere permisit.

Aristoboli socer & patruus captiuus.

Hierusalẽ tributariã fecit & ciuitates quas in Syria coperant duci militũ parere iussit.

¶ Capitulum septimum.

Nichil autem grauius in illa clade iudeorum genti visum est: q̃ sanctum illud Archi[illegible] q; cuiq̃ visum prius est alienis esse detectum deniq; pompeius vna cũ suis comitibus in templum ingressus vbi neminem pręter pontificem adesse phas erat quæ intus erant candelabra cum lignis & mensis & in quibus libare atq; adolere moris erat vascula ex auro cuncta perspexit: congestamq; pigmentorum molem / sacreq; pecunię prope ad duo milia talentorum: nec tamen vllę hęc vel aliud quidq̃ de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum edituros ne quid haberet sordium iussit & solemnia sacra celebrare. Ipse autem canum pontificem declarauit: q; se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore prębuisset prom[illegible] q; ad bellum aggrestium multitudinem ab Aristobolo reuocasset perq; que sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius q̃ timore plebem sibi conciliauit. ¶ Inter captiuos etiam comprehensus Aristoboli socer Idemq; patruus tenebatur. Et illos quidem qui maxime belli causa fuissent secuti percussit: faustum vero & qui vna fortiter fecerant pręclaris premijs donat & hierosolimis tributum indicit. Ablatas autem gentibus etiam quas in Syria ceperant ciuitates Romanorũ qui tunc erat militum duci parere iussit. propriisq; tãtum terminis circumclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis demetri Gadarensis etiam Gadaram: quam iudei subuerterant. Mediterraneas pręte-

rea ciuitates de eorum poteſtate liberauit quas pręuenti nō exciderant Hypiſon alias Hyſpion & Scythopolim. Et Pellam & Samariam: & Mariſſa itemq; Azotum & Iamniam: & Arecuſam necnō & maritimas Gazam & Iopē: & Dorem: & quę pridē ſtratonis pirgus alias turris appellabatur. poſt autē ab herodē rege clariſſimis edificijs transformata Cęſarea nominata eſt: easq; omnes indigenis redditas prouincię Syrię coniunxit. Huius autem iudeę cunctorūq; adminiſtratione ad ęgyptivſq; fines & flumen euphratē cum duabus cohortibus ſcauro permiſſa. Romam ipſe per ciliciam properauit: captiuū ducens Ariſtobolum cum familia. Erant autem filię duę: totidemq; filij. Quorum vnus Alexander ex itinere fugit: minor autem ātigonus cum ſororibus romam vectus eſt. ¶ Interea ſcaurus in arabiā ingreſſus: ad petram quidem regionum aſperitate prohibebatur accedere. Quæ autem circum erant omnia vaſtabat: multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames præmebat. Cui tamen Hyrcanus per antipatrū victui neceſſaria ſuppeditabat: quem velut arethę familiarē etiam ſcaurus ad eum allexit vt bellum pactione deponerent. Itaq; perſuaſum eſt Arabis trecentis talentis decedere: atq; ita ſcaurus ex arabia traduxit exercitum. ¶ Alexander autem ariſtoboli filius qui pompeium fugerat magna manu: Dilapſo interea tempore congregata Hyrcano grauius imminebat: iudeamq; popalabatur. Quem quidem mature debellare poſſe credebat: quoniam diſturbatum quoq; Pompeio murum Hieroſolimis renouatum eſſe confidebat: niſi Gabinius in Syriam miſſus qui ſcauro ſucceſſerat: cum in alijs fortem ſe prębuiſſet cum etiam in alexandrum mouiſſet exercitum. Huius autem ille impetum veritus: & ampliorem manum militum congregabat donec facta ſunt decem milia peditum. Et mille quingenti equites villaſq; oportunas muris hoc eſt alexandrium. et hyrcanium & macherunta non longe ab arabię montibus muniebat. Igitur Gabinius cum multa parte militū pręmiſſo marco antonio: ipſe commoto exercitu ſequebatur Leti autem antipatri comites aliaq; iudeorum multitudo quorum malichus & phitolaus principes erant iunctis viribus ſuis cum marco anthonio alexandro obuiam proceſſerunt. Neq; multo poſt ita aderat cum ſuis copijs Gabinius Alexāder autem tum quod in vnum cōfertam hoſtium multitudinem ſuſtinere non poterat abſceſſit. Cumq; hieroſolimis appropinquaſſet coactus prælium ſuſcœpit ammiſſiſq; ſex milibus quorum tria viua capta ſunt tria vero proſtrata cum reliquis effugit. ¶ Gabinius autem vbi alexandriū caſtellum venit quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit promiſſa delictorū venia conabatur eos ante prelium ſibi cōiungere. Cum autem illi nichil mediocre cogitarent pleriſq; interfectis reliquos in caſtellū concludit. In hoc prelio dux marcus Anthonius multa prędarem geſſit: & q̄uis ſemper & vbiq; vir fortis apparuiſſet: tunc tamen etiam ſuum vicit exemplum. ¶ Gabinius autem relictis qui caſtellum expugnarēt: ipſe ciuitates adire & intactas quidem confirmare ſubuerſas autem erigere curabat. Deniq; iuſſu eius & ſcitopolis habitari cœpit. Et Samaria. & Antedon. & Appollias. & Iamnia. & Arabia. & Mariſſa. & Dora. & Gadara. & Azotus. Alieq; multę letis ciuibus arq; incolis ad eas cōcurrentibus. ¶ His autem recte compoſitis: regreſſus Alexandrum vehementius vrgebat obſidium. Quare territus Alexander omnibus deſperatis legatos ad eum miſit & ignoſci delictis orans. Et quę ſibi parerēt caſtella macherunta. & hyrcanum tradere non dubitans: quinetiam alexandrium eiuſdem poteſtati prmiſit. Quę quidem omnia Gabinius conſilio matris alexandri funditus eruit ne rurſus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem quo ſuis Gabinius palparet obſequijs viro ſuo cęteriſq; captiuis metuens qui Romam fuerant abducti.

¶ Gabinius omnē iudeorū gentem in quinq; cōuentus diuiſit Ariſtobolus autem iterū occupans Alexandriū ipſum tentat reparare & exercitum parat contra romanos vbi ipſo fugiente quinq; milia eius exercitus occiſa ſunt ſed ipſe cum Antigono filio capitur & cuſtodię traditur filijs matri traditis Gabiniū autem contra parthos bellum parantem hyrcanus & Antipater iuuant. Tunc quoq; iudeorum exoritur ſeditio pro alexandro Ariſtoboli filio & victo alexandro decem ſuorū milia occidunt. Gabinius quoq; hierū ſalem reuerſus Nabatheos bello ſuperat. Craſſus vero Gabinio ſuccedēs templum pecunijs (quas pompeius non tangeret) ſpoliauit pro bello contra parthos qui perijt cū exercitu poſt quem Caſſius commiſſus parthos ſyriam properātes inhibuit & triginta milia iudeorū adducit in ſeruitiū. Cypris Antipatri vxor quatuor illi genuit filios & filiam Qui maximā habuit cum rege arabum & aliſs potētibus procurauit amicitiam. ¶ Capitulū octauum.

Ariſtobolū captiuū pompeius duxit Romā cū familia ſed alexāder filius fugit.

Alexand ariſtoboli filius bellū cōtra hyrcanū fecit ſed Gabinium timēs fugit.

Alexādriū hyrcanū Macherūta.

Exercitus alexādri victus.

Gabinius ſubuerſas ciuitates erexit

Alexander ad Gabiniū legatos mittit caſtella oīa ditiōi ſuę offerens. &c.

Gabinius' oēm iudeorū gētem in quinq; cōuentus diuiſit.

DOſt hęc vero gabinius (hyrcano hieroſolimam deducto eiq; phani cura mādata) cęteris reipublicę partibus optimates prefecit: omnemq; iudeorum gētem in cōuentus quinq; diuiſit: vno hieroſolomis altero doris itemq; tertio vt apud amathunta reſpōdeat deſtinatis: quarto hierico quinto foſſoris alis Sephoris galileę ciuitas attributa eſt. Singulari aūt vnius dñatione iudei liberati: libēter optimatibus regebant. ¶ Verumtn multopoſt euenit vt turbarū his fieret initium: elapſus roma ariſtobolus. Qui magna iterum iudeorū manu cō-

flata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat primum occupat alexandriam idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito q; gabiulus sisennam & antonium & seruilium duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit: vulgiq; in bellis onere depositio solos armatos prope ad octo milia militum secum duxit inter quos & phitolaus erat secundarum partium rector cum mille viris ex hierosolimis profugus. Romani autem sequebantur. Habitoq; conflictu aliquamdiu cū suis aristobolus fortiter dimicando perseuerabat: donec vi romanorum subacti cesa sunt virorū quinq; milia. Prope vero duo milia in quēdam tumulum confugerunt: ceteriq; mille cum aristobolo prerupta romanorū acie in macherunta coacti sunt. Vbi cum rex in ruinis prima vespera tetendisset sperabat quidem aliam se manū per inducias belli posse cōtraherel castellumq; bene munire impetu autem romanorū supra q̄ poterat per biduum remoratus. ¶ Postremo capitur & cum ātigono filio qui rome fuerat secum vinctus ad Gabinium atq; inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus custodię cohercuit: filius autem eius in iudeam trāsmisit: quia Gabinius per epistolas scripserat id pro traditione castellorum cōiugi aristoboli spopondisse. ¶ Parato autem Gabinio Bellum parthis inferre. Ptolomeus impedimento fuit qui reuersus ab eufrate petebat egyptum hyrcano & antipatro amicis vsus ad omnia quę militię necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento antipater & auxilijs adiuuit & iudeis in ea parte vias (quę pelusium ducerent) obseruātibus transmittere Gabinium persuasit. Alia vero Syria discessu Gabinij commota. Et iudeos iterum alexander Aristoboli filius ad dissentionem reduxit: & maxima multitudine conflata romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens / iam enim ex egypto redierat hoc tumultu instante nonnullis dissidentiū premisso antipatro cōcordiam persuasit. Cum alexandro autē mille triginta remanserant: & ille ad Bellum promptus erat Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrunt autem iudei & circa montem tabirium / Itabirium congressi: decem milia sternūtur. Ceteram vero multitudinem fuga dispersit. ¶ Et gabinius ad Hierosolymam reuersus id enim antipater voluit. rempublicam eius ordinauit. Deinde hinc profectus nabatheos pugna superat & mitridatem & orphanena parthis per fugas clam dimittit: eosq; militibus aufugisse firmauit. ¶ Interea crassus successor ei datus Syriam suscipit. Is in Parthię alias parthice militię sumptum & aliud omne aurū templi (quod hierosolimis erat) abstulit & quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum. Eufratem vero transgressus: & ipse perijt & exercitus eius de quibus non est huius temporis cōmemorare. ¶ Post crassum autem parthos in Syriam properantes irruere cassius inhibuit: receptus in puinciam Eius autem fauore quęsito in iudeam festinabat raptisq; taricheis prope ad triginta milia & tria milia Iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam Pilillium alias Phitolaum seditiosos Aristoboli colligentem: cuius necis suasor erat antipater. ¶ Huic autem nupta fuit ex arabia nobilis fœmina Cypris nomine vnde filios quatuor faselum & regem herodem & Iosippum & feroram & filiam Salomem habuit. Cum autem omnium qui vbiq; potentes essent amicitia & hospicijs familiaritates conquireret precipue regem arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei cōmendans filios suos ad eum misit quoniā bellum cum Aristobolo gerendum susceperat. ¶ Cassius autem (compulso ad odium per conditiones Alexandro) ad eufratem reuersus est: Parthos transitul, phibiturus De quibus alio loco referemus.

¶ Cęsar Iulius victor Aristobolum soluens a vinculis eum cum duabus cohortibus in Syriam misit sed hunc Pompeiani veneno interfecerunt cuius corpus Anthonius postea in regalibus monumentis iussit sepeliri. Alexander quoq; eius filius a Scipione securi occiditur. Ptolomeus vero ad Aristoboli vxorem mittens antigonum cum sororibus iubet destinare & sibi minorem filiam copulans a patre occiditur quam pater accepit vxorem: antipater autem mortuo pompeio Cęsari, Iese cōsulit & ipsi dedit auxilium quiq; mitridatem liberauit quem rerū gestarum testem habuit apud Cęsarem & factus est ab eo cuius Romanus & hyrcanus pontifex confirmatus antigonus vero ipsos coram Cęsare de patris & fratris morte accusat cuius accusationi vulnera antipater ostendens satisfecit. Hyrcanus quoq; pōtificatu dignus a Cęsare pronūciatur & antipāter procurator iudeę permissumq; est eis subuersa renouare mœnia. Antipater autem qui hyrcanū vidēs segniorem phasellum filiū prępositum Hierosolimis & herodem galilee.

¶ Capitulum nonum.

CEsar autem post senatus & Pompeij trans mare Ionium fugam / rebus onmibus Romaq; potius solutum vinculis / Aristobolum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillime Et cuncta iudeę proxima per illum subijci posse ratus. Verum & spem cęsaris et Aristoboli alacritatem pręcessit inuidia. Nam veneno peremptus a pompeij sudiosis aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat corpusq; mortui seruabatur melle conditum donec ab antonio iudeis iussum est in monumentis regalibus sepeliēdum. ¶ Occidit autē alexander

Quinq; milia exercitus Aristo. occisa ipso cum antigono filio cū alijs fugiēte. Aristobolus cū antigono filio capit quī custodię tradit filijs matri traditis

Seditio iudeorū p alexādro aristoboli filio. Victus Alexāder decem milibus suoꝝ occisis.

Gabinius reuersus hierm na batheos pugna superat.

¶ Cassius post crassū cōmissus parthos syriam ꝓperātes inhibuit & triginta milia iudeoꝝ i seruitiū &c.

Cęsar iulius victor aristobolū a viculis soluēs cū duabus cohortibus in syriam misit sed hunc pōpeiani veneno interfecerūt.

quoq; filius eius a ſcipione ſecuri percuſſus antiochie ſecundum pompeij litteras: accuſatione pro tribunali prius habita ſuper his quę in romanos admiſerat. ¶ Ptolomeus autē Mennei filius qui apud caltida ſub libano morabatur captis eius fratribus filium ſuū philippionē qui eos arceſſeret mittit ad calonē: atq; ille abſtractū ab ariſtoboli cōiuge antigonū eiuſq; ſorores adducit ad patrē. Amore autē captus minorem earum coniugio ſuo copulat: ob eamq; cauſam poſt a patre occidit. Accepit eū Ptolomeus in matrimonium alexandram perempto filio huiuſq; affinitatis gratia fratres eius propenſiore cura tuebatur. ¶ Antipater autem pompeio mortuo in clientelam ceſaris ſeſe contulit: & quia mitridates & pergamenus ab accellu peluſij prohibitus cum exercitu quem ducebat in egyptum. apud aſcalonem morabatur nō ſolum arabas quamuis hoſpes eſſet auxilium ferre perſuaſit verum & ipſe armata iudeorum tria circiter milia ſecum mouit. Excitauit autem prēſidio Syriæ quoq; ponētes & incolam libani Ptolomeum & Iamblicū. Et Ptolomeum alterum: quorum gratia ciuitates regionis illius alacri animo bellum inchoarunt. Iamq; frœtus mitridates auctis propter antipatrum copijs peluſium proficiſcitur & quia tranſire vetaretur. ciuitatem obſidebat Antipater vero & in hac oppugnatione clarus emicuit. Effracto em̄ ex parte ſua muro: primus in ciuitatem cum ſuis comitibus inſiluit Et peluſium quidem capta eſt. Vlterius autem eos progrēdi non ſinebant iudei ęgypti terrarum incole (qui appellant onię) quibus tamen antipater non modo ne obſtarent. verūetiam vt victui neceſſaria prębęrent militi perſuaſit. Vnde factum eſt: vt nec mēphite in manus venirent. ſed vltro ſeſe traderent mitridati. Atq; ille delata per agros pugna cum cęteris cōmiſit ægyptijs in loco cui nomen eſt iudeonſtrate pedon, eumq; in acię omni dextro cornu periclitato liberauit antipater circumgreſſus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra ſe poſitum ſuperabat. Facto autē in eos impetu qui mitridatem perſequerent: multos occidit. Namq; diu reliquos fugientes agebat donec etiam caſtris eorū potitus eſt octoginta tantum de ſuorum numero āmiſſis. Octingentos autem fere mitridates cum fugerat perdidit: prętęr ſpem vero ſeruatus ex prędio: Vacuus inuidia teſtis rerum ab antipatro geſtarū apud cęſarem. Vnde ille tunc quidem antipatrum ſpe & laudibus ad ſubeūda pro ſe pericula reddidit promptiorē in quibus omnibus bellator audaciſſimus comprobatus multaq; perpeſſus vulnera toto corpore gerebat ſigna virtutis. ¶ Poſt autem quando rebus in ęgypto compoſitis ad ſyriam rediit: & romana eum ciuilitate ſimul & immunitate donauit aliiſq; rebus honorando amiciſſimeq; tractando dignum emulatione conſtituit eiuſdemq; gratia etiam confirmauit hyrcano pōtificatum. Eodem vero tempore antigonus quoq; ariſtoboli filius cum veniſſet ad cęſarem maiorem prętęr opinionem fœlicitatis cauſam prębuit antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet propter inimicitias pompeij quantum putabatur veneno peremptus: & crudelitatis in fratrem accuſare ſcipionē nullumq; inuidię dolorem admiſcere miſeriis, vltro hęc hyrcano antipatroq; criminatur veluti ſe patrio ſolo alias loco cum fratribus iniquiſſime pellerent multiſq; gentem iniurijs afficerent dūmodo ſatiarentur in egyptum quoq; auxilia ipſi cęſari non beniuolentia: ſed timore veteris diſcordię miſerint, & in odium pompeij deprecarentur. ¶ Ad hęc antipater veſte proiecta multitudinem vulnerū oſtendebat & qua fide quidem cęſarem coluiſſet verbis opus non eſſe, dixit nam corpus etiam ſe tacente clamare. Antigoni autem mirari audaciam qui cum hoſtis romanorum ſit filius & fugitiui romanorū nouarumq; rerum ſtudium votumq; ſeditioſum patris habebat apud romanorū principem alios accuſare conaretur bonoq; aliquid adipiſci temptaret: quem hoc ſolum oporteret amplecti q̄ viueret. Nam tunc eum non tantū propter inopiam deſiderare facultates: ſed vt in eos qui ſe dediſſent iudeorum ſeditiones accenderet. ¶ Quę vbi cęſar audiuit: hircanum quidem pontificatu digniorem eſſe pronūciauit. Antipatro autem cuius vellet poteſtatis detulit optionē. Qui permiſſa dignitatis mēſura ipſi qui daret, iudeę procurator declaratus eſt. Et prętęr hoc impetrauit vt ſubuerſa patrię mœnia renouare ſibi liceret. hos quidem honores Cęſar incidēdos in capitolium miſit vt iuſticię ſuę viro antipatri ſignum memorię traderetur. ¶ Antipater vero vbi de Syria Cęſarem proſecutus eſt in iudeam reuerſus ante omnia patrię muros a pompeio dirutos reparabat, omniaq; luſtrando (ne quid in illis regionibus barbarum eſſet) nunc interminando. nunc etiam ſuadendo curabat vniumquēq; animonēs q̄ ſi cum Hyrcano ſentiret in ocio atq; opulentia victuri eſſent fortuniſq; ſuis & cōmuni pace potituri. Sin vana ſpe ducerētur eorum qui priuati queſtijs gratia: res nouas optarent ſe quidem non procuratorē ſed dñm omniū: Hyrcanum vero tyrannum pro rege: itemq; romanos & cęſarem hoſtes pro amicis & rectoribus habituri nec em̄ paſſuros huius poteſtatē labefacturi: quē ipſi reſtituiſſent. ¶ Sed q̄is hęc diceret. Tñ etiam per ſe qm̄ Hyrcanum ſegniorem videret. Neq; tam efficacē q̄ regni ſollicitudo poſceret ſtatum prouincię componebat. Et faſelum quidem natu maximū filiorū ſuorum militię p̄poſitum Hieroſolimis eiuſq; territorio prefecit: herodem vero etate poſteriorem nimiſq; adoleſcentem galileę deſtinauit ſimilia curaturus.

Ptolomeus ad ariſto. vxorem mittēs ātigonū cū ſororibus iubet deſtinare: & ſibi minorē filiam copulās a patre occiditur quā pater accepit vxorē.

Antipri virtus & animus.

Iudei ęgiptij onię vocati.

Antipater mitridatem libera uit.

Mitridates apd cęſarē teſtis rerum geſtarū ab antipatro

Antipater ciuis romanus & hircanus pontifex cōfirmatus.

Antipr accuſationi ſatisfacit vulnus oſtēdēs. &c.

Hyrcanus a cęſare pōtificatu dignus pnūciatur & antipr p curator iudeę & pmiſſū ē ſubuerſa renouare mœnia. &c.

Antipri exhortatio ad pplm.

¶ Ezechia latronum principe cum suis ab herode occiso Herodes ipse a Syris honorat & sexto Cesari est cognitus quem phasellus frater virtute certabat superare propter hos Antipater ab omnibus honorabat. Vnde inuidi iudei hircanum de negligentia accusabant quia Antipatrū & filios regem pmitteret. Hyrcanus quoq; herodem accusatum (quia preter legem multos occidit) ad iudicium vocat sed eum Sextus absoluit Rursum quoq; herodes accusatus bellum cōtra hircanum mouisset nisi pater & frater impediuissent Basso quoq; Sextum Cesarem dolose occidente Rome intestinū bellum oritur. & Marcus Sexto in Syria instituitur Iulio autem a Cassio & Bruto anno imperij. iij. occiso Cassius Syriam occupat magnas imponens exactiones Cuius gratiam Herodes in colligendis exactionibus promeruit Illiusq; iram contra Malichum Antipater repressit sed ingratus malichus ipsum dolo querebat interficere.

¶ Capitulum decimum.

Ezechia latronū principe cū suis ab herode occiso herodes ipse a Syris honorat & sexto Cesari ē cognitus quē phasellus superare certabat i virtute. Inuidia i pspitate nō deest

¶ Inuidi iudei hyrcanū accusant negligētia quia antipatrū & filios pmittit regem.

Hyrcanus herodē ad iudiciū vocat sed eum absoluit sextus cesar

Accusatus iterū herodes

Herodes cōtra hyrcanū bellū mouisset nisi pr & frater impediuissent

Basso dolo Sextū Cesare occidente Bellū domesticū Romanorū oritur.

Vi cum natura strenuus esset cito materiam vbi animi magnitudinem exerceret inuenit captumq; latronū principem ezechiam quem predari maximo agmine cōtinētia syrie deprehendit ipsumq; alios latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit syris vt p vicos atq; oppida canerēt herodes veluti per eum pace reddita & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria sexto etiam cesari ppinquo magni cesaris & syriam tūc āministranti est cognitus. Quin & faselus fratris indolem cōtentione bona superare certabat augendo erga se beniuolentiā Hierosolimis habitantiū atq; illam quidē ciuitatem possidēs nichil aūt contumeliose per insolentiā potestatis admittēs. ¶ Hinc antipater & obsequijs regalibus ab ea gente colebat. & honores ei tanq̄ rerū domino oēs habebāt Nec tamē ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri nō potest vt liuorē quisq̄ in secūdis rebus effugiat. Quāuis & antea hyrcanus tacite sua spōte morderet adolescentiū gloria maximeq; rebus ab Herode bñ gestis & crebris nuncijs laudes eius per singula facto predicātibus augeret a multis tamē inuidis (qui regnis adherere solent) quibusq; antipatri filiorūq; eius probitas officiebat insinuabat dicentibus q̄ antipatro & filijs eius traditis solo cōtentus & hoc potestate vacuo regis nomine sederet. Et quādiu sic errabat. vt in se reges producat. Nec enim eos vel simulare iam procurationē. Sed certe esse dominos ipso reiecto cuius nec mandatis nec epistolis preter iudeorum legem tentam multitudinem peremisset herodes illumq; non sicut regem. Sed adhuc priuatum ita ad iudicium venire debere rationem tam ipsi regi q̄ patrijs legibus redditurum quę indemnatos occidi non finerēt. His paulatim accendebat hyrcanus Ad extremū iracūdia prodita causam dicturū herodē accersijt. Atq; illi & prīs monitu & q̄ ei fiduciā res gestę darent munita prius galilea p̄sidijs ad regem pficiscit. Ibat tñ cum forti caterua ne vel derogare hyrcano videret si plures duceret vel inuidię nudus pateret. Sextus aūt cesar adolescenti metuēs ne quid apud inimicos deprehēso mali fieret. Ad hyrcanū mittit qui ei manifeste denūciarent vt homicidij crimine liberaret herodem hyrcanus autē qui eum diligeret per se quoq; id cupiens absolutionē decernit. Atq; is rege inuito fugisse ratus damascū recessit ad sextum nequaq̄ paratus obedire si denuo fuisset accitus. ¶ Rursumq; a nequissimis irritabāt fratrū herodem abrisse firmātibus: & vt se contra ipsum instrueret properasse. Hec autem rex vera existimās quid ageret nesciebat quoniā potentiorē inimicū videbat. Cum vero a sexto Cesare dux militum per Syriā itemq; samaria declaratus esset herodes neq; solūm propter gentis fauorē sed etiam viribus suis terribilis putaretur. ad timorem vltimum descendit iamiāq; illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; herodes intentatę sibi accusationis fraudia conflatam militum multitudinem; in hierosolimam ducebat vt Hyrcanum regno deponeret. Id q; fecisset nisi pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum deprecantes vt ipse vindictā ministraturus sola indignatione dimitteret regi autem parceret sub quo ad hoc potentię processisset. Ac si propterea q̄ in iudicium vocatus esset; indignaretur: quia tamen absolutus est gratias ageret neq; tristibus quidem paria referret saluti vero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur iniquitatem militię consideraret neq; omnino de victoria bene sperare qui cum rege congressurus esset vna se cum educato & de se quidem bene merito. Seuo autem nunq̄ nisi q̄ malignorum consilijs impulsus vmbram tantum iniquitatis mouisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere suasq; vires demonstrare nationi. ¶ Et inter hec discordia Romanorum circa appamiam bellumq; domesticum oritur. Quoniam cecilius bassus fauore pompeij sextum Cesarem dolo necauerat. eiusq; militem occupauerat. Alij vero cesaris duces mortis eius vlciscē de gratia cum his viribus bassum petebant. Quibus tam interempti q̄ superstitis Cesaris causa q̄ ambobus amicus esset Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur: ex italia quidem successor sexti venit marcus. ¶ Eodem tēpore bellum inter Romanos conflatur dolo cassij & bruti cesare interfecto postq̄ trienniū septemq; menses tenuit principatum. Maxmo autem motu cedis eius gratia cō

ſtato & optimatibus inter ſe diſſidentibus propria ſpe quiſq; ducebatur ad id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaq; caſſius ſyriam petit occupaturus militem qui appamiam circūſedebat vbi & marcum & diſſidentes cohortes baſſo conciliauit ſimulq; obſidione liberauit appamiam. Ipſe vero exercitum ducens ſtipēdium ciuitatibus indicebat nec modus erat exactionū. Cum autem iudeos quoq; ſeptingenta talenta iuſſiſſet inferre: minas eius veritus antipater. filijs ſuis & amicis mature pecunię cogendę curā diſtribuit: & inter eos malicho cuidam ex amicis adeo neceſſitas vrgebat. Primus autē herodes caſſij fauorem promeruit: qui ex galilea parte ſua centum talenta portauit propterea q; inter eximios amicos numerabatur. At vero cęteros tarditatis arguens caſſius ipſis ciuitatibus iraſcebatur eaq; Gophnam & Ammaū & alias duas ciuitates ex vilioribus depopulatus ibat quidem quaſi malichum interfecturus q; remiſſior in exigendo fuiſſet. Verum & huius & cęterarum ciuitatū interitū repreſſit antipater centum illico talentis caſſio delinito Nequaq; tamen malichus poſt obitum caſſij beneficiorum antipatri memor fuit ſed illi ipſi quem ſepenumero ſui ſeruatorē fuiſſe memorabat periculum moliebatur: iniquitatis ſuę impedimētum abolere feſtinans. Itaq; antipater & vires eius & calliditatem metuens flumen tranſijt iordanem: ad vlciſcendas inſidias cōgregaturus exercitū. Deprehenſos autem malichus antipatri filios imprudentia ſuperat. Nam & faſelum apud hieroſolimā preſidijs appoſitum & Herodem qui cuſtodiam curabat ad murum multis accuſationibus & ſacramentis circūuentos impellit: vt ipſis intercedentibus reconciliaretur Antipatro. Atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco tunc in Syria militem regente ſeruatus eſt: qui malichum ſtatuerat occidere q; nouis rebus ſtuduiſſet.

Caſſius ſiriā oc cupat exactiones magnas im ponens. &c.

Herodes caſſij fauorē i colligēdis exactionibus pmeruit. Antipirā caſſij contra Machum repreſſit ſed igratus malichus antipr̄m querebat dolo occidere.

¶ Herodes totius ſyrię procurator efficitur ſibiq; regnum promittitur. Vnde Antipater veneno procurante Malicho occiditur. Sed herodes ipſe patris mortem vlciſci bello prohibitus diſſimulans clariſſimas celebrauit exęquias. Sed ipſum vlciſci Caſſius monuit. Vnde Malichum principatum volentem vindicare Chylarici preſente hyrcano interemerūt fœlixq; contra phaſellū Malichi mortem volens vindicare vincitur: & Antigonum tunc vincit herodes cui dolis vxor Antipatrum filium genuerat. Ipſi quoq; marianni filia Alexādri filij Ariſtoboli Hyrcani ex filia neptis ſecunda: vxor iūcta erat Interfecto autem Caſſio Ceſar in Italiam & Anthonius in ſyriam diſceſſerunt apud quē optimates iudeorum herodem accuſant & fratrem quem eum pecunia herodes placauit & ab ipſo herodes & frater tetrarchę inſtituūtur punitis eorum accuſatoribus Et iterum mille legatos: Tyrum miſſos indignatus Anthonius eorum multos occidit & multos vulnerauit ſed & victos interfecit.

Herodes totius ſirię pcurator p̄ficit atq; ſibi regnū pmittitur. quod fuit ātipatro cā mortis. Antipr̄ veneno pcurante malicho occidit.

¶ Capitulum vndecimum.

CEare vero adoleſcente & antonio cum bruto & caſſio bellum gerentibus marcus & caſſius exercitu de ſyria conflato q; magna pars vbi vſus popoſcit herodes fuiſſet ipſum quidem totius ſyrię procuratorem pręficiunt equitum illi manu peditumq; attributa. Si bellum autem deſiſſet: regnum quoq; iudeę caſſius eidem ſe delaturum eſſe pollicitus eſt. Euenit autem vt antipatro & ſpes & fortitudo filij cauſa iteritus fieret. Horum autem metu malichus miniſtro quodam regio pecunia corrupto: mixtum ei veneno poculum dare perſuadet. Atq; ille quidē iniuſti malichi palma fuit. Poſt cōuiuium moritur vir ad alia ſtrēnuus rebuſq; amminiſtrandis ydoneus: & qui regnum recuperatum conſeruaſſet hyrcano. ¶ Malichus autem ſenſum propter ſuſpitionem veneni populum negando placabat ſimulq; vt validior eſſet armatorum ſibi copias cōquirebat. Nec enim herodem ceſſaturum arbitrabatur: quin etiam mox cum exercitu paternę necis vltor aduenerat Sed faſeli fratris conſilio qui eum palam minime perſequendum eſſe dicebat ne vulgi ſeditio concitaretur. Et purgātem ſe tunc malichum patienter admiſit: & ſuſpitione liberum eſſe concedens clariſſimas paterno funeri celebrauit exęquias. Cōuerſus autem in ſamariam & ciuitatem compoſuit ſeditione turbatam perq; dies feſtos in hieroſolimam remeabat miſſis comitibus armatis: nam timens impetum compellebat Hyrcanus. Malichus aūt alienigenas introduci ſup indigenas q; dies feſtos agerent prohibebat. Herodes autem & ipſo qui pręceperat cauſaq; cōtempta nocte ingreſſus eſt. Iterūq; malichus ad eum veniēs antipatrum flebat cōtraq; ille ſe falli cum vix animi dolorem pręmeret ſimulabat. Et tamen de patris nece apd caſſium per epiſtolas quęſtus eſt: cui p̄terea malichus erat inuiſus Itaq; non modo vt mortem patris vlciſceretur ei reſcripſit. Sed etiam Chiliarchis quibus pręerat: vt in cauſa iuſta herodi opem ferrent occulte iuſſit. ¶ Et quoniam (capta Laodicia) vndiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis ipſe quidem hoc vltioni tempus deſtinauerat. Malichus autem id tyri fore ſuſpicabatur conſilium: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem ſtatuit ſubducere: & ipſe in iudeam fugam parabat. Salutis aūt deſperatio ſtimulabat vt etiam maiora cogitaret. Nam & iudeorū gentem contra romanos excitaturum ſe credidit dū bello q; aduerſus antoniū caſſius occupabatur deiectoq; Hyrcano facillime regnaturū. Sed profecto irridebat eius ſpem

Herodes a fre mortē p̄ris vlci ſci bello p̄hibetur ſed diſſimulās clariſſimas celebrauit exequias.

Caſſius herodē monuit patris mortem vlciſci &c.

fatale decretum. Etenim quo intēderet animum suspicatus herodes: & ipsum & Hyrcanū prope astā-
tes ad cenam vocat deinde seruorum quēdam instruendi specie conuiuij intromittit. Sed res erat vt
Malichus occi- Chiliarchis prędiceret ad insidias ingredi. Atq; illi preceptorū cassij memores ad littus ciuitati proxi-
ditur prēsente mū armati gladijs exierunt: ibiq; circūseptum malichum multis vulneribus interficiūt. Hyrcanus au-
hyrcano tem stupore dissolutus statim concidit: vixq; anima recepta herodem percunctabaf quis malichū oc-
cidisset. Et cum de Chiliarchis vnus respondisset. Cassij pręceptum plane inquit & me & patriā me-
am Cassius seruat incolumē qui amborū insidiatorem peremit. Vtrū autem id inuidia dixerit an ve-
more factum probaret incertū est. Sed enim in malichum hoc est modo vltus herodes. ¶ Posteā ve-
Fœlix contra ro Cassius exsessit e Syria iterum hierosolymis orta seditio est cum fœlix in fasselum mouisset exercitū
phaselū bellum Et in herodis fratris pœna vellet necem malichi vindicare. Casu autem herodes cum fabio romano
mouet malichi duce apud damascū habitabat: & ne cupiens auxilio foret morbo impediebaf. Interea tamen phase-
mortē volēs vi- lus sine cuiusq; prēsidio superauit fœlicem probumq; ingrati obijciebat Hyrcano: qui & fœlici fauere
dicare sed vin- studuisset fratremq; malichi castella occupantem coniurauerat. Iam enim multa tenuerat omniumq;
citur. tutissimum massadā. Nec tamen ei quicq; contra vim herodis potuit sufficere. Qui mox vt conualuit
alia recœpit & illum ex massada supplicem dimisit. Et maronem Tyriorum Tyrannū ex galilea pepu-
lit tria enim possederat castella tyrijsq; quos cœperat vitam concessit omnibus: nōnullos etiam dona-
tos abire iussit: vna & sibi ciuitatis beniuolentiā & tyranno cōparans odium. Marion autem a Cassio
quidem meruerat tyrānidem: qui tot Syrię tyrannos prefecerat. Sed ob herodis inimicitias etiam an-
tigonū Aristoboli secum ducebat & ptholomeū propter Fabianum quem antigonus pecunia sibi so-
Victoria hero- ciatum adiutorem incepti habebat. Cuncta vero socer ptolomeus antigono sumministrabat. Contra
dis cōtra anti- quos herodes instructus: in aditu iudeę commisso prelio victoria potitur. Fugatoq; antigono redit in
gonū filium. hierosolimam pro merito gestę rei omnibus carus: vt etiam quibus antea despectus erat: tunc in eius
familiaritatē sese dederint propter Hyrcani affinitatem. ¶ Namq; is herodes iam pridem ex indige-
nis habebat vxorem non ignobilē quę dosis vocabatur & antipatrū ex ea suscœperat filium. ¶ Tunc
Marianne filia antem duxerat alexandri (cuius pater fuit aristobolus) filiam mariannē hyrcani neptem ex filia: atq;
alexandri filij inde familiaris regis erat. ¶ Sed vbi Cassio circa philippos interfecto cęsar in Italiam & Antonius in
aristoboli secū- Syriam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad antonium missis in bithiniam etiam iudeorū opti-
da herodis vxor. mates accusatum venūt fasselum & herodem: q̄ illis rerum summā vi possidētibus nomen tantū ho-
norabile supereret hyrcano. Atq; herodes qui prēsto erat magna pecunia placatū antonium sic affe-
cit vt ne verbum quidem inimicorū eius pateretur audire. Et tūc quidem ita digressi sunt. ¶ Cum au-
Anthonius cle- tem denuo iudeorū primates centum viri antiochię proxima Dafnen ad antonium venissent amori
opatre captus cleopatre iam seruientem: dilecti a ceteris qui eloquentia & dignitate prestabant aduersus fratres ac-
amore herode cusationem proponūt. Respondebat autem messala causę defensor: astante etiam propter affinitatē
& fratrē tetrar- Hyrcano. Auditis deinde vtrisq; partibus antonius percunctabatur hyrcanum: quinam essent regen-
chas facit & eo- dis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem eiusq; fratres alijs pretulisset: voluptate repletus nam & ho-
rū accusatores spes eorum paternus erat humanissimeq; ab antipatro susceptus eo tempore quo in iudeam cum Ga-
puniunt quos- binio venerat tetrarchas ambos declarat: totius eius iudeę procuratione permisso. Legatis autem id
dam occisis a- egre ferentibus quindecim eorum correptos carceri tradidit quos & pœne occidit. ceteros autem re-
lijs cū iniuria re iecit cum iiuria. Vnde maior tumultus hierosolimis excitatus est. ¶ Deniq; mille iterum legati tyrum
cedētibus. missi sunt vbi cōmorabatur antonius in hierosolimam paratus irruere & contra eos vociferantes ma-
Iterū legati iu- gistratus tyriorum directus: data ei licentia vt quos comprehendisset occideret preceptoq; vt eorum
deorū cōtra fra potestatem confirmare curaret: qui tetrarchę ipsius essent antonij suffragio constituti. Ante hęc autē
tres mittūtur: herodes vsq; ad litus progressus multis eos ammonebat. ne & sibi interitus & patrię belli causa fieret
quorū indigna- dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis indigne ferentibus antonius missis armatis
tus Anthonius multos occidit multos etiam vulnerauit: quorū & saucios cura & mortuos sepultura hyrcanus digna-
multos occidit tus est non tamen ideo qui effugerant quiescebant. Perturbando enim ciuitatem antoniū irritabant
& multos vul- vt etiam quos in vinculis haberet occideret.
nerauit sed & vi-
ctos iterfecit. ¶ Barzaphanę parthos satrapas post biennū cum pacoro parthorū regis filio Syriam obtinē
te Lisanias ptholomei mennei filios mille talenta cum quingētis mulieribus repromittit vt antigono
regnum cōtraderent & hyrcanum exturbarent quo persuasus pacorus per maritima Barzahanes ve-
ro per mediterranea loca copias ductant attributa equitū partē regio ministro qui iudeam petens iu-
deorum cōsilia exploraturus suppetiaret antigono cui plerisq; iudeorū adherentes locum qui drimas
dicit occupant suis hostibus qui hierosolimā petentes vsq; ad regiam pergunt vbi cū hyrcano & pha
selo cōcertantes in fugam versi ab herodis manu in phano cōcludunt collatis sexaginta custodibus p
ędes proximas quos populus fratribus infensus concremabit qua de re Herodes succēsus cū populo

A confligens multos trucidat & instante penthecostes festo plebem adorsus plures peremit. Interea vero pacorus pacis arbiter ab antigono dolose petitur quem phaselus recepit hospitio sed phaselus ipse & hyrcanus insidiose a parthis captis. Herodes mariannes suasu hostium euasit insidias ad ydumeam proficiscens & in mallada contra hostes victoria potitus i memoria preclari facinoris arcem munitissimam condidit de suo nomine herodiam vocãs cui vero de idumea venienti Iosippus frater obuiam venit. Parthi autem apud hierosolymam in predam versi fugientium domos & regiam depredati sunt.

Capitulum duodecimum.

BArzaphane autem parthorum satrapa syriam biennio post cum regis filio pacoro detinente insanias patris sui mortui successor ptolomei mennei filius mille satrapę talẽta pollicitus: & mulieres quingentas eis persuadet: vt antigonum in regnum inducerent hyrcanumq; deponerent Impulsis igitur ab eo pacorus ipse quidem per maritima loca perrexit: barzaphanen autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum tirij pacorum excluserunt. cum ptolomeus alias ptolomenses eum & sidonij recepissent. Ille autem quendam regium ministrum cognomine Siuũ equitatus ei parte attributa ad iudeam iussit accedere. & exploraturum hostium consilia: & vbi vsus exegisset presidio futurum antigono. Plurimi autem eorum qui carmelum populabantur iudei vltro ad antigonum currunt ad irruendum alacriter animati. Ille autem ad locum qui drimas dicitur alias drymos seu dir in occupandum eos premittit ibi commissa pugna: depulsisq; hostibus & fugatis hierosolymam cursu petebant auctiq; multitudine vsq; ad regiam processerunt. Excepti autem ab hyrcano & faselo: forti acie in foro confligunt. Ibiq; hostes in fugam versos pars herodis in phanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit. per edes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem se per insidias incursantibus. assidue cedes erãt. Instãte vero die festo qui pẽthecostes vacatur omnia circa tẽplum totaq; ciuitas plebe rustica repleta est & pleraq; armata. Et faselus quidem muros herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat inuasisq; de improuiso hostibus in suburbio alias suburbano plures quidem peremit: omnes autem in fugam vertit: & hos in ciuitatem alios in phanum alios in extremum valuum includit. Interea pacis arbitrum antigonus pacorum petit admitti. Exoratus autem phaselus & ciuitate & hospitio. cũ equitibus quingentis parthum recœpit sed eundem quidem specie concordię venientem re autem vera vt adiuuaret antigonum: deniq; phaselum dolo pepulit ad barzafanem legatos de compositione mittere q̃ius multa dissuadente herode atq; vt insidiatorem occideret neue se eius fallacijs dederet ammonente enim natura barbaros fidem negligere. Exijt enim pacorus cum hircano: quominus suspectus esset. Nonnullisq; relictis equitibus apud herodem qui se Eleutheros vocent cum cæteris phasellum prosequebatur. Sed vbi ad galileam venerunt indigenas quidem dissidentes atq; armatos offendũt satrapam vero conueniunt satis callide & officijs amicitię dolos tegentem. deniq; postq̃ dona eis dedit: redeuntibus insidias posuit: illi autem in maritimum quendam locum deducti cui nomẽ est ędippon fraudem intelligunt: ibi enim de promissis mille talentis audierunt & q̃ antigonus pleraſq; mulieres ex his quas ipsi haberent inter quingentas partes deuouisset: quodq; sibi semper a barbaris prestruerentur insidię. Olim enim capti essent nisi mora fuisset dum hierosolymis caperetur herodes: ne sibi presciens quę de his agerentur caueret. hęc iam non verba erant solum. Nam & custodes haud procul abesse conspiciebant & tamen phaselus hircanum deserere non est passus q̃uis eũ sœpius moneret vt fugeret: cui saramalla tunc syriorum ditissimus dixerat quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrappam maluit atq; in os exprobrare q̃ se insidijs appetisset: ac maxime quia pecunię causa talis extitisset cum: plures ipse pro salute daturus esset q̃ pro regno promisisset antigonus. Ad hęc parthus subdola satisfactione tureq; iurando suspitionem depręcatus perrexit. pacorum: statimq; a parthis qui remanserant quibusq; iussum erat phaselus atq; hircanus comprehenderentur: perfuria simul ac perfidiam execrantes: at interim minister ad hęc missus herodem capere molebatur: eumq; fallere vt extra murum procederet sicut sibi mandatum fuerat conabatur. Ille autem inspectos habere solitus ab initio barbaros: & tunc minime dubitans in hostes incidisse litteras quę insidias indicarent prodere nolebat q̃q̃ satis idoneam causam pacorus prętẽderet epistolas portantibus obuiam ire debere. Nec enim aut ab hostibus esse captos aut quicq̃ de insidijs. sed quę phaselus gessisset his continere. Iamdudum autem ab alijs audierat herodes fratrem suum phaselum esse conceptum & hircanum cuius filia marianne prudentissima feminarum multis eum precibus ne prodiret orabat neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorũ. Adhuc autẽ pacoro cũ socijs deliberante quo nã modo clã patraret insidias nec enim fieri posset vt tantę sapientię vir ex aperto circũuenietur: nocte herodes cũ propinquissimis sibi personis ad idumeam ignaris hostibus proficiscitur.

Barzaphane patrus cum pacoro regis filio biẽnio Syriã deturbãt. Iysania filio ptholomei mille talenta & mulieres quingẽtas premittẽte, vt antigonũ in regnũ inducãt & hircanũ exturbent.

Herodes ob suorum iustionẽ paratus plerosq; trucidat.

Pacorus pacis arbiter ab ãtigono dolose petitur quẽ phaselus cœpit hospitio. Natura barbari fidẽ negligunt. Pacori dolus.

Hircanus & phaselus insidiose capti i ędippõ deducuntur.

Phaselus hyrcanũ deserere nolens & si a Saramalla sup insidijs edoctus esset,

Herodes dolose impetitus litteras insidiarũ indices prodere abnuit.

Herodes mariãnes suasu hostiũ euasit insidias & uadit in idumeã

Victor hærodis arcem edificauit quē vocauit herodion.

Iosippus fr hærodi obuiamvenit in idumea.

Parthi hierusalē deprędantur.

Eoq; cognito parthi eum persequębātur. Et illę matrem quidem fratresq; suos desponsatāq; puellam cum matre minimosq; fratres pertendere iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat multisq; per omnes conflictus interemptis. ad castellū massada properabat. Grauiores autē pathis in fuga iudeos expertus est. Qui cum super molesti fuissent. sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertarunt. Vbi herodes victoria potitus cum multos interfecisset: ipsum locū in memoriam præclari facinoris edificatū locupletissima exornauit regia. arcēq; in eo munitissimam condidit: ac de suo nomine herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret multos ad se applicabat. Postea vero q̄ de ydumea venit. occurrit ei frater Iosippus alias Iosephus turbamq; sequētium dimitti persuadet: nec enim capacem esse tantę multitudinnis massadam. Erat autē supra q̄ nouem millium multitudo. Itaq; paruit herodes eius consilio. & impares quidem necessitati per ydumeam dimisit cū viatico: lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis qui mulieres defenderent. itemq; commeatu qui satis esset obsessis: ipse in petream ciuitatem arabię perrexit. ¶ Parthi autem apud hierosolymam in prędam versi in fugientium domus ac regiam irruebant: solis hircani pecuniis abstinentes: quę trecenta talenta superabant. Aliorum vero spe minores inueniebant qm̄ herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicās: quicquid erat in opibus prętiosū in ydumeā multo ante cōportauerat eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat.

¶ Parthi Antigonum iudeorum regem constituentes hircanum & phaselum vinctos tradunt verberandos qui hircani aures ne pontificium quandoq; recipiat obtruncauit. Phaselus vero antigonus virtute preueniens cum nec ferri copiam nec liberas haberet manus saxo caput percutiens interiit cū gaudio moriens morti sue herode n cognoscens vltorem. parthi autem hyrcanum vinctum ducūt in parthiam herodes quoq; fratrem adhuc viuere credens vt ipsum liberet sollicitus est pecuniam mittere quam arabum rex recusat vnde herodes indignatus versus egiptum recedit vbi a cleopatra honorifice receptus est: sed regię spretis prętis & hyemis asperitate maxima edificata naui romā petit vbi ab antonio cui quę facta sunt nunciauit benigne est receptus eumq; tūc regem proposuit facere iudeorum antigonum inimicum cognoscens & cōuocato senatu antipatri merita prędicauit: & herodes a senatu rex creatur cuius regni primo die apud antoniū cenatum est. Capitulū tertiūdecimū.

Antigonus parthi nō solū regē cōstituūt sed ei hircanū & phaselum victos tradūt verberādos qui hyrcani aures truncauit ne pōtificiū quandoq; recipiat.

Parthi hyrcanū vinctum ducunt in parthiam

Herodis studiū pro fre liberādo

Arabum rex herodem recusat hunc vocat egesippus rochum. Recedit hærodes versus egip. & mortē fratris sciuit in rinocura/hāc.li.xiiij.anti. ca.xiij. vocat andriua rura.

VErumtamen postq̄ pręda potiti sunt parthi ad hoc iniurię processerunt vt omnem terram illam bello implacato replerent marisa quoq; ciuitate vastata nec solum ātigonum regem constituerant: verum etiam faselum: & hircanum vinctos ei traderent verberandos. Atille hircani quidem auriculas dentibus truncat ne solutus quidem rebus mutatis vnq̄ pontificatum recipiat. Ab integris enim celebrari sacra oportet. ¶ Faseli verovirtute pręuentus est antigonus. Quicū nec ferri copiam nec manus liberas haberet: ad saxū fracto capite interijt. Atq; ita ꝓbato ꝙ verus herodis frater esset. Hircanusq; degenerasset. viriliter vita fungitur: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud ꝙ ex illa quidem plaga resipuerit: sed veluti curandi eius causa missus ab antigono medicus venenis malis vulnus expleuerit eoq; illū pacto peremerit. Vtrūnis autem verius sit: prędarum habet initium. Deniq; aiunt eum priusq̄ efflaret animam cognito ex quadā mulierecula ꝙ herodes euasisset dixisse. Nunc bono animo discedam qui vltorem inimicorum viuum relinquerim. Ille quidem sic moritur. ¶ Parthi autem q̄q̄ mulieribus caruerint quas maxime cupiebant rebus tamen antigono apud hierosolymam compositis vinctum in parthiam hircanum ducunt. ¶ Herodes autem obstinatus in arabiam velut adhuc viuo fratre suo festinabat vt pecunias ab rege acciperet quibus ex solis exortatum iri pro faselo sperabat auariciam barbarorū. Etenim reputabat si minus paternę amicitię memor fuisset animoq; liberali paratior. vel mutuum ab eo sumere ꝙ redemptionis causa preberet: pignori oppositio ipsius filio quem redimeret. secum enim habebat fratris filium septem annis natum: trecentaq; talenta dare decreuerat interpositis pręcationi tyriis Sed profecto studium fortuna pręuenerat & phaselo mortuo nec quicq̄ fratrem diligebat herodes. Non tamen vel apud arabas saluā esse amicitiā reperit. Malichus rex eorum iudeis pręmissis qui hoc ammoneret q̄ primū eū reuerti ex similibus suis iubet simulatione quidē parthos per legatos petisse vt herodē arabia pelleret. Certa vero causa fuit ꝙ vicem antipatro debitā negare ꝓposuerat: neq; pro bñficijs ab eo perceptis aliquid eius filijs grę repēderet: cōsolationis ęgentibus. Impudētię alias iprudētie vero suasores habebat qui ātipatri vellēt obiurare deposita. Erant aūt circa eū potētissimi: ꝓinde herodes quidem vbi arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehēdit vnde amicissimos existimabat: eaq; respondit nūcijs quę dolor iperauit: egiptū versus recedit. Et prima quidē vespera in quodā agresti phano dum postuenientes recipiebat. tendi: postero autem die cum rinocuram peruenisset fratris eius mors nunciatur acceptoq; tanto luctu quandoq; curarum estum deposuit & ibat vlterius. Itaq; arabem sero factum penituit: & qui reuocarent eum quē contumeliose tractauerat. velociter misit. Herodes autem

etiam hunc in pelusium prevenerat. Ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus rectores adit & illi eum famam viri dignitatemq; reveriti alexandriam prosequuntur. Transgressus ad ciuitatē honorifice a cleopatra susceptus est. ducē sibi militum eum fore ad ea quę parauerat existimāte despectis aūt regine precibus: neq; hyemis asperitatem neq; marina discrimina quo minus romam nauigaret extimuit. Circa pamphiliam vero per clitatus maiore oneris parte reiecta vix in rodum vehemēter bello cassij solicitam. saluus euasit. Amicorum autem suorum ptolomei & saphij receptus hospitio licet rei peculiarie premeretur inopia: maximam tamen edificat nauim triremem: eamq; cum amicis delatus in brundusium atq; inde continuo romam profectus familiaritatis paterne gratia primum convenit antonium: eiq; tam suas q̄ totius generis clades exponit quodq; affectibus suis in castello relictis atq; obsidione cinctis supplex ad eum hieme nauigasset. Itaq; tantę miserationis casum misertus antonius & memoria quidem iunctę cum antipatro dextrę Cum vero ipsius qui aderat cōtemplatione virtutis: etiam tunc eum regē cōstituere proposuit iudeorū: quem ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus autem q̄ herodes fauore: odio ducebatur antigoni. Hūc enim & seditiosum & romanis inimicum esse arbitrabatur. Cęsarem quidem sciebat multo q̄ ipsum paratius renouantem antipatri expeditiones quas in ęgipto cū eius patre pertulerat: & hospitiū & in rebus cūctis benuolentiam cum prēter hæc ipsius quoq; herodis efficatiam cerneret. Verumtamen & senatū conuocabat vbi mesala & post eum Atratinus astante herode patris eius merita & ipsius circa populum romanū fidem prosequebantur: quo simul hostem antigonum demonstrarent: non solū q̄ intra brę̄ tēpus his dissidere cœpisset verum etiam q̄ antea quoq; populo romano despecto: parthorum suffragio regnum curauisset accipere. ¶ His aūt cōmoto senatu cū antonius etiā bello cōtra parthos gerēdo vtile esse diceret herodē regē creari oēs assentiunt. Dimissoq; concilio antonius quidem & Cęsar egredieban/tur mediū stipantes herodem: cōsules autem cū alijs magistratibus antecedebāt cęsari hostias decre/tūq; senatus in capitatolio reposituri. Primo autem die regni herodis apud antonium cenatum est.

Herodes a cleopatra honorifice receptus sed regine spretis p̄cibus & hyemis asperetate Romam adit. Herodes Romā veniēs antonio quę facta sūt nūciat q ab eo benigne est receptus eūq; tūc regē ꝓposuit facere iudeorū antigonū iimicū cognoscēs & senatu cōuocato p̄ris merita p̄dicant. ¶ Herodes rex a senatu creatur Antonius prio die regni herod cenam fecit. &c.

¶ Antigonus massada obsidens inclusis aqua carētibus pluuia diuinitus puteos impleuit ventidius autem a romanis missus vt parthos a syria prohiberet pecunijs corrumpitur & discedens silonē reliquit qui ab antigono similiter mercede corrumpitur herodes vero aucta virtute massadam ab obsidione voluit liberare sed eum impediuit ioppē hostilis quā capta herodes ad massadam suos libera turus properat Indigenas variis modis sibi associans quiā massada hierusalem contra antigonū provocatur & circa eius mœnia le pro bono populi venisse proclamari iubet seq; de nullo vlturum omneq; condonare offensas: quę proclamatione exauditetur ab antigoni sectatoribus impeditur. tūcq; silonis reuelata est corruptio. Herodes quoq; magistratus & milites orat vt quem a cęsare antonio & senatu deductum honorifice cognouerant non deserant eosq; pœnuria liberare pollicetur q̄ antigonus mouitur impedire. Herodes autem decem cohortibus munitus hierichonta pergens vacuā inuenit incolis quingentos tamen cum mulieribus & familijs montiū fastigia occupātis dimisit reliquam autem ciuitate romani expilant. Antigonus vero silonis corruptione partem exercitus suscepit lodis in gratiam herodes autem iduneam cū equitibus & prepeditibus cōmouit. Cumq; capta sepphori milites hyemalibus brumis defatigatos refocillat & aduersus latrones animum dirigit galileamq; a latronibus purgauit pecunia militibus pro stipendijs distributa ferore quoq; fratri minimo scripsit vt & foro venalium consuleret muroq; castellum alexandrium cingeret. ¶ Capitulum quartumdecimum.

ODem vero tempore antigonus apud massada incluſos obsidebat: alijs quidem victui necessarijs abundantes: aquæ autem inopes Vnde Iosippus quoq; frater herodis cum ducentis familiaribus suis ad arabas confugere cogitabat: audito q̄ eorum quæ in herodem commiserat malichum pœniteret. Castellumq; reliquisset: nisi circa noctem qua exiturus erat plurimum ymbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa non erat a deo vt etiam vltro in antigoni militē eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prelio: nunc insidijs neci darent. Non tamē illis omnia pro voto cedebāt sed ipsi quoq; interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis ventidius prohibitum missus parthos a syria post illos in iudeam venit. verbo quidem vt iosippo & qui vna obsidebantur ferret auxilium: re autem vera vt pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ad hieroso/lymis tetendisset quęstu explectus: ipse quidem cum plurima exercitus parte discessit sylonem vero cum paucis ne furtum deprehenderetur si omnes adduxisset reliquit. Antigonus autem sperans iterum parthos sibi adiumento fore: silonem interim placabat vt pendente spe nihil inquietaret. ¶ Iam vero noui ex italia in ptolomaidem deuectus herodes non parua manu coacta externorum atq; gentilium per galileam aduersus antigonum properabat: ventidij & sylonis fultus auxilio. Quibus delius ab antonio missus vt herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem ventidius qui/

Antigonus tunc iclusos apd massada obsidet q̄ bus aqua carēti bus dinitus pluuia puteos impleuit.

Ventidius a romanis missus vt prohiberet parthos a Syria sed pecunijs corrūpit & discedens reliquit Sylonē.

Sylo ab antigono mercede corrumpitur.

Herodes (aucta virtute, massadã ab obsidione voluit liberare sed impediuit Ioppe hostilis.

Capta ioppe herodes ad massadam suos liberaturus properat i digenas varijs modis sibi associans.

¶ Herodes circa mœnia pclamari iubet, p bono populi. enim se seq; de nullo vlturũ oẽs cõdonare offẽsas quę pclamatiõe exaudiretur ab antigoni sectatoribus impeditur.

Antigonus molitur impedire p milites ãnonam subministratis hostibus.

Romani ciuitatem expilant.

Antigonus corrupto silone partem exercitus loddis suscepit i gratiam.

Herodes sephori capta milites hyemalibus brumis defatigatos inibi refocilat: & aduersus latrones aiam dirigit.

Herodes diu immoratus contra latrones i spelũcis delitescentes

busdam turbas in ciuitatibus quę propter parthos euenerant componebat: sylonem vero antigonus in iudea mercede corruperat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo manũ promouebat: augebantur eius copię. Nam pręter paucos. omnis et galilea cõsensit. Et propositum habebat pręmium necessarium massadam vt primum affines suos obsidione liberaret sed impedimento fuit ioppe. Hęc enim prius q̃ hostilis esset: eximenda videbatur. ne dum ipse peteret hierosolimã tutamen aliquod a tergo inimicis relinquęretur. Sylo autem iungit agmina inuenisse gaudens resistendi occasionem q̃ eum persecutio premeret iudeorum. Hos autem herodes parue manus excussione perterritos mature in fugam conuertit: & sylonem male repugnantem periculo eripit. ¶ Deinde capta ioppe suos liberatum ad massadam festinabat cum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret: alios ipsius gloria: nonnullos vtriq; beneficijs debita vicissitudo. plurimos tamẽ spes vt a rege cetissimo. Iamq; enim validissimas quęsierant copias. Sed antigonus iter eius impediebat loca insidijs oportuna pręueniens vnde nullum aut minimũ afferebat hostibus detrimẽtum. ¶ Herodes autem facile receptis e massada pignoribus suis & rebus: a castello in hierosolimam perrexit. Cui se tam silonis milites q̃ceteri ex ciuitate iunxerũt: virum eius timore perculsi. Castris autẽ positis in occidua regione oppidi custodes eius parthis ipsum sagittis & iaculis impetebant ab alijs vero per cuneos excurrentibus primę frontis acies temptabãtur. Herodes autem primo circa muros declamari iussit populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse. pœnasq; a nullo q̃is manifesto inimico repetiturum: sed discordissimis etiam offensarum oblituionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars antigoni obstaret quo minus aut pręcones exaudire aut voluntatẽ mutare quispiam posset quod reliquũ erat suis imperat murorum defensores adulcisci. Atq; illi statim sagittis cunctos ex turribus fugã verterunt. Ibiq; cum sylonis detecta corruptio est. Multis enim militũ sub armatis qui rebus agere se necessarijs acclamarent. pecuniamq; alimentis poscerent atq; hyemandi gratia in loca oportuna dimitti. nam ciuitati proxima deserta erant ira omnibus ab antigono ante prouisis: & incitabat exercitum & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores qui sylonis parerẽt. sed etiam milites vbi essent plurimi conueniendo rogabat ne destituerent quem scirẽt a cęsare & antonio & senatu deductum in vno die pollicitus eos pœnuria soluere. Deinde hęc pręcatus ipse ad agros abijt: tãtamq; his exhibuit copiam commeatus vt sylonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciẽs ne vel in posterum ministrare desinerent. accolas samarię per epistolas ammonebat. Nam ciuitas eius sedi entelę dederat: vt alimenta & vinum & oleum & pecora in hiericonta deferrent. Hoc vbi audiuit antigonus: statim hostes qui frumenta prohiberent. atq; insidijs opprimerẽt. per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt & iam magna manus armatorum super hierichonta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant: si qui exportarent victui necessaria speculantes. ¶ Non tamẽ herodes otiosus erat: sed ex cohortibus comitatus quinq; romanis & quinq; iudeorum. quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti. pręterea paucis equitibus hierichonta peruenit. Et ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit: quingentos vero cum mulieribus ac familijs montium occupasse cacumina. Et hos quidem captos dimisit. Romani autem in reliq̃ ciuitatem irruunt eamq; diripuere: cũ plenas domos offendissent omnigenũ condotionum. Rex autẽ apud hierichonta pręsidio collocato reuersus est: romanũq; militẽ in his quę sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumea. & galilea & Samaria hic maturũ dimisit. ¶ Antigonus quoq; sylonis coruptione meruit vt partem exercitus loddis susciperet in antigoni gratiam. Et romani quidem armorum cura soluti: rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat: sed idumeam duobus milibus peditum. & quadringentis equitibus misso etiam fratre suo iosippo cõmouit: ne quid noui cum ãtigono fieret. Ipse autẽ matre cum alijs quos ex massada liberauerat affinibus suis in samariam translata ibiq; tutissime collocata vt cętera galilee subuerteret: atq; antigonũ pręsidio expelleret: proficiscitur. Cumq; sephorim licet vehemẽtissime niteret: peruenisset: facillime ciuitatem capit custodibus eius ãte aggressionẽ fuga dilapsis. Ibiq; suis militibus quos hiems fatigauerat recreatis: erat enim magna copia cõmeatus: aduersus latrones in speluncis agẽtes direxit animũ qui plęraq; illius regionis incursantes nõ minoribus q̃ belli cladibus incolas afficiebant. Pręmissis autẽ tribus peditum cohortibus vnaq; ala equitũ in vicum arbella ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamẽ eius incursum hostes extimuere. Sed armati obuiã procedebant pericia bellatores & ferocitate latrones. Deniq; pręlio cõmisso dextro ipsorum cornu sinistrum. Herodis in fugã pellitur. Ille autẽ de suo dextro circumgressus velociter subuenit. Et suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequẽtium refrenabat donec a fronte pugnantes violentię cõcesserunt. Qui tamen eos vsq; ad iordanem cedẽdo persequębatur & magna fugientiũ parte peremptа cęteri trans fluuiũ dissecti sunt. At galilea metu purgata est nisi q̃ in speluncis latitãtes reliquerãt eorũq; causa diutius ibi remorãdum fuit. Quamobrem primum labo/

ris fructum militibus rependebat centum quinquaginta nummorum dragmas singu'is diuidendo eorumq; rectoribus multiplicatam summam ad hiberna mittendo. ¶ Ferorę autem fratri minimo scripsit vt & foro venalium consuleret:muroq; castellum alexandrium cingeret. Quę ab illo curata sunt.

¶ Premia militibus repẽduntur & rectoribus multiplicantur.

¶ Ventidius Antonio athenis diuersante silonem & herodem ad expeditionem in parthos accersit herodes vero libenter ad ventidium silone dimisso aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum nullusq; latronum herodios conseruare: volenti sese dederevoluit sed senior quidem septem filiorum pater ipsos cum vxore ne herodi quędam commiseranti sese darent ipsos trucidauit. sibiq; postea mortem conciuit herodes autem subactis latronibus prefecto ptolomeo in Samariam redijt qui abijs qui galileam infestabant trucidatur quorum postea multitudinem interemit Herodes. Ventidius quoq; antonij iussu interempto pacoro mille equites & duas cohortes i auxilium misit herodi. Herodes quoq; macherę iniquitatem accusaturus properat ad antonium qui precibus tamẽ in gratiam regis redijt herodes quoq; Samosathan aduenięs obsidionem terminauit multis barbaris interfectis Iosippus autem contra fratris iussum in antigonum bellum mouens cum recentibus romanis militibus occiditur vnde antigonus victoria minime contentus seuit in mortuum & caput eius abscidit pro quo ferora.l. offerebat talenta.

Antonio Athenis diuersãtevẽtidius ad expeditionẽ in pthos sylonẽ & Herodem accersit.

Modus latronũ euincendorum.

Horrificus senis facinus qui trucidãs. vij. liberis & vxori sibi mortem consciuit.

Herodes subactis latrõibus p̃fecto ptolomeo in samariam reuertitur.

Ventidius iterẽpto pacoro ãtonij iussu mille equtes & cohortes duas in auxiliũ herodi misit.

¶ Herodes macherę infẽsus ad antoniũ pperat macheram accusaturus qui precibus in gratiam regis redijt.

Capitulum quintumdecimum.

ITaq; circum athenas versabatur antonius. Venditus autem ad bellum cõtra parthos Sylonem atq; herodem accersijt:mandato eis per epistolas vt iudeę statum ante componerent. Sed herodes libenter ad ventidium sylone dimisso:ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem speluncę in preruptis montibus erant vndiq; inacceſſę. transuersosq; tantum ac per angustos ascensus habebant saxumq; ab earum fronte vsq; ad fauces altissimas pertinebat rectum vallibus imminẽs vt aliquandiu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem molimine vteretur satis incauto. Etenim valentissimus quisq; demissus arculis exponebatur in hostia spelucarum:ficq; cum familijs eos mactabant: ignemq; repugnantibus inijciebant. Cumq; aliquos ex his cõseruare vellet herodes:vt ad se recederent voce præconis edixit. Sed illorum neq; voluuntarium se quisq; ei tradidit & quosuis coegerat. multi mortem captiuitati pertulerũt. Vbi etiam senior quidam septem filiorum pater. orantes cum matre filios vt egredi sibi ad fœdera permitteret:occidit hoc modo. Iussit exire singulos:ipse ad hostium stabat & prodeuntem filiorum quemq; trucidabat herodes autem e spelunca prospiciens & dolore conficiebatur: & vt filijs parceret seni dextram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaq̃ mitior factus: insuper velut humilis animi contempsit herodem: & post filios occidit vxorem. Deiectisq; desuper mortuis: postremo semet precipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis herodes relicta exercitus parte quanta ne quis rebellare temptaret satis esse arbitraretur eiq; parthi ptolomeo præposito in Samariam redijt:armatorum quidem tria milia. sexcentos vero equites in antigonum duces. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam quibus galileam turbare mos erat: ptolomeum vero militum rectorem aggressi nec opinantem interficiunt egros autem vastabant:in paludes autem atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit:& magnam quidem eorum multitudiuem morte cõsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis. huius mutationis causa multam exegit a ciuitatibus pecuniã centum talenta. ¶ Iam vero parthis expulsis:occiso etiam pacoro:ventidius antonij litteris monitus equitum mille auxilia duarumq; cohortium aduersus antigonum mittit herodi. Eorum autem ducem macheram vt ad se adiutum veniret:per epistolas rogauit antigonus & de vi herodis multa conquęstus:& pecuniam dare pollicitus. Sed ventidius nec enim ad quod missus fuerat negligendum putabat. presertim cum plura daret herodes in proditione quidem ei nõ paruit: simulata vero amicitia res antigoni exploratum petrexit:non admisso herodis consilio dissuadentis id fieri. ¶ Antigonus autem quia:presensit quid cogitaret:ciuitatem ei clausit:& tanq̃ hostem vlciscebatur ex mœnibus:donec macheram incepti puduit:& in amathũtem ad herodem recessit. Iratus autem q̃ res aliter cesserat. quoscumq; iudeos offendisset interficiebat: vt nec vel herodianis parceret: sed & antigonianis omnibus abutebatur. Hec cum egre ferret herodes in macheram quidem vindicare voluit tanq̃ in hostem: iracundiam vero repressit:& ad antonium properabat:apud eum accusaturus macherę iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans:velociter regem consequitur vtq; in gratiam secũ redeat multis precibus effecit. Neq; tamen herodes a proposito suo reuocatus est:quo minus ad antonium pergeret. Sed cũ audisset cum magnis viribus oppugnare samosatam iuxta eufratem validissimam ciuitatem:acrius festinabat:oportunum hoc esse tempus perspiciens demonstrandę virtutis & vt magis magisq; placeret antonio. Demq; mox vt ad eum venit finem attulit obsidioni multis barbaris interfectis:magnaq; prędę parte sibi destinata:vt antonius quidem quãq̃ eius virtutem antea mirabatur tamen etiam

tunc magis eandem opinionem haberet: multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus vero tradere famosatam cogeretur. Cum hęc agerentur: res hærodis in iudea fractæ sunt. Reliquerat enim iosippum fratrem qui omnia procuraret cum mandatis huiusmodi. vt neq; ante reuersionem suam aduersus antigonum commoueret quia non firmum esset auxilium machere. quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosippus vbi fratrem procul abesse cognouit. immemor præceptionis hierichonta cum quinq; cohortibus a machera secum missis petit: vt maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit: magnam viri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & omnes romani milites pereunt decem enim lectę erant de syria cohortes: nec veterum militum quemq̃ permixtum habebant: qui belli posset operibus opitulari. Antigonus autem victoria minime contentus fuit: sed eo processit iracundie: vt mortuum quoq; iosippū veberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum: etiam caput eius abscidit q̃is quinquaginta talenta ferora frater eius prędum redemptionis offerret.

Ioſippus contra fris iussū in Antigonū mouens prę aiose depugnās cū romāis militibus recēti bus occiditur.

Antigoni īmanitas in mortuum

Antigonus se iosippi caput abscidit pro quo ferora frater. l. talenta offert.

¶ Antigoni fautores herodis optimates aquis submergere conantur. Sosius vero syrie [illegible] captis samosatis ab antonio auxiliari iubetur. Herodi qui apud daphnem somnijs & nunciis de[illegible] tris nece certificatur quiq; propter casum præter spem ei accidentem deo carus creatus est Romanq; ab hostibus telis & lapidibus sauciatis herodes ipse telo vulneratus est. Antigonus autem pappum in samariam mittente hærodes captis municipijs celisq; duobus habitatorum milibus ad copias suas rediit cui multi iudeorum varijs inducti rationibus adheserunt quiq; fraterne cedis recordatione acrius dimicabat & fusis & hostibus ingens fit excidium tantaq; cadauerum per vias erat multitudo vt etiam victoribus transitus obstrueretur statimq; herodes ad hierololymam perrexisset nisi hiemalperitas eum prohibuisset. Herodi quoq; balneum ingresuro vnico comitante famulo plerique stes armati occurrerunt qui attoniti licet inermis foret diffugerunt. Quidam vero pappi quę iosippi interemerat caput obtruncans ferore mittit.

¶ Capitulum sextumdecimum.

Antigoni fautores sūmates herodis studiosos aquis obruunt. Sosius syrię prępositus capta samosata ab antonio iubetur herodi suppetiari.

TAnta vero nouitas post Antigoni victoriam galileę res occupauit: vt qui partibus eius magis fauerent. productos optimates herodis studiosos lacu summergerent multaq; ydumea quoq; mutarentur: vbi macheras castelli cuiusdam instaurabat moenia cuius nomen est togitha alias gottha. Neq; horum quicq̃ herodes audierat. ¶ Captis enim samosatis antonius & pręposito syrię sosio. iusso quoq; vt herodem adiuuaret: discessit in ęgiptum. Sosius autem duabus cohortibus in iudeam pręmissis quarum herodes vteretur auxilio: ipse cum cętera manu militum sequebatur. Herodi autem prope degenti apud daphnen antiochię: mortem fratris somnia significant. Cassius persiluisset stratu ecce nuncij cladis intrabant. Quare prę dolore paululum quęstus maximactus parte delata in hostes properabat: vltra vires iter accelerans. Et vbi ad libanum venit octingentos montis accolas assumit auxilio. Namq; his iungit romanorum cohortem: cum quibus non expectata luce in galileam ingressus est: hosteisq; obuios in eum quem reliquerant locum aduertit. Et assidue quidem castellum oppugnare temptabat. Sed priusq̃ id caperet: asperrima coactus hyeme in vicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius cohortis præsidio inquam Anthonius miserat. tanto hostibus fuit terrori: vt castellum nocte desererent. ¶ Iamq; per hierichonta properans ibat: vt q̃ primum interfectores fratris sui posset vlcisci. Vbi etiam mirabilis ei monstroq; similis casus euenit. Vnde pręter spem liberatus: opinionē q; deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati vespera illa cenauisset: postq̃ dimisso conuiuio omnes ęgressi sunt: confestim cenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum q̃: salutis indicium quantum ad futurum bellum pertineret esse conijciens mane prima castra commouet. hostiumq; circiter tria milia de montibus decurrētium prima temptabat agmina. At manum quidem cum romanis conserere nō satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos dum modo plurimos sauciarent eminus appetebant. Ibi herodes quoq; ipse pręteriens latus iaculo vulnerabatur. ¶ Antigonus autem se non solum audacia suorum sed etiam multitudine superiorem videri cupiens. Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit quibus quidem macheras erat palma victorię. Herodes vero terram peruagatus hostium quinq; municipia capit: duoq; habitatorum milia consumit: exustis q; domibus ad exercitum rediit circa vicum qui appellabatur comachome tendentem. In dies autem singulos magna multitudo iudeorum vel ex ipsa hierichonte vel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret antigoni: alios ipsius Herodis prędara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinante pappi milites neq; multitudine neq; impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerūt & cęteri quidē paulisper restiterūt herodes autē fraterne cedis recordatione periculosius dimicās dum

Hærod animus i fratris mortem vindicandam.

¶ Mirus euentus herodis quo deo gratus foret creditus est. Romāi ab hostibus telis & lapidibus ipetūt herodesq; in latere telo sauciatus ē.

Herodes municipijs captis cesis duobus hitatorū milibus ad copias suas rediit.

modo eius vlciscerentur auctores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggredi endo: vniuersas in fugam vertit erat enim plurima occumbentium strages: cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur: nouissimus autem ipse intraret atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in ciuitatem incidit: cum omnes quidem domus armatorum essent refertę: plenaq; propugnatorum de super tecta. Et quoniam foris deprehensos facillime superabat disturbando edes intus abditos extrahebat: alios conuulsis obrutos fastigijs multos simul necabat. Si quis autem fugisset subter ruinam eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per oēs vias multitudo congregata est: vt etiam victoribus ipsis transitus obstrueretur. Hāc plagam hostes a deo non tulerunt vt confluentium turba conspectis qui in vico perissent: fuga discederet. Statimq; successu fretus herodes ad hierosolymam perrexisset: nisi eum hyemis asperitas prohibuisset: hęc enim perficiendę victorię fuit impedimentum: & ne pœnitus opprimeretur antigonus obstitit: qui ciuitatem iam deserere cogitabat. ¶ Herodes autem ad vesperam cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset: ipse ab armis adhuc calidus more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer eum sequębatur & priusq̄ in balneum peruenisset. obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures qui huc confugerant armati ex acie in balneum: sed perculsi etiam tum metu ac latitantes vt regem viderūt illum quidem stupore debilitati ac tremētes cū inermis esset prętereunt: & exitus vero quo fugerent cursu petebant. Itaq; cum alijs casu qui eos comprehenderet nullus adesset: herodi autem nichil pati satis fuisset: omnes effugiunt. ¶ Postremo autem die Pappum quidem antigoni militum ducem abciso capite obtruncat: idq; ferore magistro exercitus fratri suo mittit. in perempti fratris vltionem. Namq; pappus erat: qui iosippum interfecerat.

Herodes in ciuitatē dilapsus igēte stragē patrat.

Victoribus cesoruz cadaueribus pręcluditur via. Herodi balneuz ingressurovnico famulo comitante plerisq; hostes idē tidē armati occurrere q atto niti licet iermis foret diffugere. Quidā pappi q iosippū itereme rat caput obtrūcās ferorę mittit

¶ Herodes autem transacto hyemis rigore anno regni sui tertio hierosolymam profectus ipsam obsidet qui vxorem Alexandri filiam ducturus composito exercitu samariam petit & post nuptias rediens ei sosius cum magno exercitu sociatur: magnaq; fuit vtriusq; partis obsessorum & obsidentium constantia. Romanis vero per cuniculos ingredientibus quidam herodiani mœnia transcendunt deinde sosii centuriones vnde expugnata hierosolyma maxima sine vllo sexus etatis autem loci delictu facta est strages antigonusq; se ad sosij pedes prouolues ab eo antigona irrisorie vocatus vincitur. Herodes vero circa templi custodiam prouidus: romanos a rapinis arcet promittens se illis de suo satisfacturum. sosius autem aurea corona delicata ex hierosolymis audiens antigonum vinctum perduxit. Antonio herodes vero ciuitatis ornatum deficiente pecunia antonio amore victo misit qui ipsius semine victus amore ciuitates multas ei donauit quamq; Herodes placans tributarium se ei reddidit antonius quoq; atrabazam tigrani filium captiuum decet cleopatre. Capitulum septimumdecimum.

Herodes regni sui āno tcio hierosolymam obsidet positis añ tē plū castris ac dispartitis copijs tres aggeres ad arces extruēdas atrolli mandat. Herodianorum copiarū nūerus.

UBi autem rigor hyemis cessit in hierosolimam profectus est. Murisq; admoto milite. annus tum agebatur tertius ex quo Romę rex fuerat declaratus: pro templo castra posuit quo facilior erat expugnatio: & antea pompeius cœperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo: suburbanisq; diuisis: tres quidem leuare aggeres: & super eos turres edificare iubet. Relictis autem qui operi instarent edificatissimus amicorum ipse in samariam vadit: vxorem accepturus Alexandri filij Aristoboli filiam sibi desponsatam vt diximus & domum obsidet sub scisma opera nūcias curatus. Quippe iam hospes despiciebat. ¶ Igitur vbi eam duxit hierosolymam redit auctus militum copijs: eiq; sosius cum magna equitum peditumq; manu sociatur. qua mediterraneo prępmissa itinere: per phenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu cōgregato ad peditum legiones vndecim. equitumq; sex milia. pręter auxilia syrorum non pro minima parte ducenda. prope a septemtrionali muro castra collocauerunt ipse quidem herodes senatus consulto frœtus a quibus rex fuerat declaratus: sosius vero antonio a quo milites quibus prępreerat sciret missos herodis auxilio. ¶ Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conuenies furore agebatur: multaq; veluti diuinitus de tmporibus dictabat & qui audaciores essent in collegia conglobati multis modis latrocinabantur: maxime & locis opido proximis victui necessaria diripientes: neq; aut equis: aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi & muris opus aggerum prohibebant & contra instrumenta oppugnantium semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re sicut in cuniculis superabant. ¶ Rex autē aduersus latrocinia quidem occultas militum excogitauit insidias quibus eorum reprimerentur excursus in opiam vero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. At pugnę intenti q̄is omnē modum audacię supergrederentur. Romanorum tamen peritia vincebatur. Nichilominus a parte cū his certa morte propposita confligebant: Ex improuiso autem Romanis per cuniculos inter medios emergentibus priusq̄ muri pars aliqua dirueretur: alterum eius vicem muniebant. Prorsus neq; ma-

obsidet. Iudeorū hierosolymā habitātiū turbatio ac quotidā petulentia audaciorum. Quanta cōstantia obsidentibus resistitur. In latronum incursiones paratur insidię.

Romani per cuniculos intergrę diuntur.

Post quiq; mensiū obsidionem quidam herodiani mœnia transcendūt deinde sosij cēturiones.

¶ Antigonus se ad sosij pedes p uoluēs ab eo antigona vocatus subsanādo vicit.

¶ Herodes circa templi custodiā prouidentia Herodes a rapinis romanos arcet pollicitus sosio eas permittē tē sellis de suo satis daturum.

Sosius aurea corona deo deuota antigonū vinctum Antigono perducit.

Malicia Cleopatre & auaricia.

Antonius femine victus amore ciuitates multas ei dedit.

Herodes C'eopatram placans tributum dedit.

Cleopra callide herodē impedit ne cū ātonio vadat ſ; vt ſibi bellum i arabas cō mittatur ꝓcurat Victoria i Herodis cōtra arabes

nibus neq; machinis deficiebant quoniam vsq; ad vltimum repugnare decreuerāt. Deniq; tanto exercitu circum sedente per quinq; menses obsidium tollerauerunt donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murum transgredi ciuitatem irruperunt: & post eos sosij centuriones. ¶ Igitur ante omnia phano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbiq; mors erat. Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: herodes vero manu iudaica summo intenta studio ne quis penitus ex aduersarijs resideret. Mactabantur autem quam plurimi & per angustiores vicos oppidi & in domos compulsi: vel si ad templum etiam confugissent necvlla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex vbiq; dimittens rogaret vt parcerent: nemo tamen dextram continuit. Sed veluti furentes omnem persequebantur ętatem. ¶ Ibi tum etiam antigonus neq; priorem: neq; presentem fortunam cogitans domo discedit & ad pedes sosij prosternitur. Ille autem nichil eum tę mutationis causa misetatus. Et intemperanter derisit: & antigonam appellauit neq; tamen etiam custodię liberum dimisit vt feminam. Imq; ille quidem vinctus asseruabatur. ¶ Herodes autem quoniam hostes vicisset. vt externa quoq; auxilia sub iugū mitteret prouidebat. Visendi enim templi sanctorumq; eius studio. omnis peregrina multitudo fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis: alios precibus modo nullos armis etiam refrenabat. & acerbiorem quam si victus fuisse existimans sibi fore victoriam: si quod videri nefas esset/ culpa sua visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus in sosium si vacue facto viris & pecunijs opido romani regem solitudinis reliquisset qui pro tanta ciuium cede totius orbis terrę imperium vile precium indicaret. Illo autem iustum esse dicente vt pro labore obsidionis prędarum licentiam milites haberēt: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmauit Atq; ita redemptus patrię reliquijs promissa compleuit. Nam & militum quemq; liberaliter: & pro merito duces ipsumq; sosium regia largitate donauit vt nemo egens pecunijs abiret. ¶ Post hęc sosius aurea corona deo dedicata ex hierosolimis remeauit antonio dictum antigonum ducens. Et illum quidem vana spe vitę cupidum vsq; ad vltimū diem ignominia vinxa securis excœpit. ¶ Rex autem herodes discreta multitudine ciuitatis suarum quidem partium studiosos quo magis sibi beniuolos faceret. honorifice tractabat: antigonianos autem necabat. Et cum pecunia defecisset: diuiso quicquid ornamentorum haberet diuisum antonio eiusq; comitibus misit: non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim antonius Cleopatrę amore correptus in omnibus cupidini cesserat. ¶ Et enim cleopatra vbi tanta cognationem suam seuicia persecuta est vt neq; propinquus ei sanguine superesset cedis rabiem contulit in extraneos. Syrorumq; optimates apud antonium criminando suadebat eos interfici: vt eo modo cuiusq; possessiones dominio suo facilius quęreret. postea vero q̄ in iudeos atq; arabas vsq; extendit auaricia: vt reges eorum herodes & malichus interirent occulte moliebatur/ Deniq; cum vel in parte præceptorum respuisset antonius: occidere quidem viros bonos tantosq; reges iniustum esse dixit: quod autem his morte prius erat inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum finibus precisa. Et quod erat in hiericonte palmetum quo balsamum gignitur: & ciuitates pręter tyrum & sydonem cunctas intra flumē eutherum ipsi dedit. Quorum potita domino & eufratem vsq; partis bellum inferentem antonium prosecuta per appamiam & damascum in iudeam venit. Atq; hic herodes licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset tamen trecentis talentis annuis abscisas regno suo possessiones impetrat sibi locari ipsamq; omnibus obsequijs placans in pelusium vsq; ducit. Nec multum interea tempus & antonius ex parthis aderat: captiuumq; artabanem tygranis filium dono Cleopatrę ducebat. Nam cum pecunijs omniq; preda parthus illi statim condonatus est.

¶ Cleopatra herodem callide ne cum Antonio vadat impediens vt sibi contra arabes bellum cōmittatur procurat: contra quem in arabes victorem themon Cleopatrę dux venit vnde arabes recreati herodis. exercitum fugant quorum tamen herodes ipse fines incursionibus vexit: terrę motus quoq; maximus in iudea. xxx. hominum millia cum infinitis pecoribus/ manente exercitu incolumi occidit: arabes quoq; iudeorum legatos interemerunt herodes vero suos hostium aduentu pertentos ad bellum contra ipsos excitat vnde animati victores contra arabes extiterunt quiq; fuit compulsi ipsos tradunt herodes quoq; ab ipsis patronatus optatus est.

Capitulum octauumdecimum

Onciato autem bello actiaco herodes quidem cum antonio proficisci paratus erat. & aliis quidem per iudeam turbis liberatis: & hyrcania potitus quem vicum antigoni soror tenebat. ¶ Verumtamen a Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret intercluſus est. rebus enim vt diximus insidias tendens bellum in arabas vt herodi committeret persuadet Antonio. Q; si vicisset arabię: si victus esset iudeę domina cōstitueretur: alterumq; potentium per alterum perfunderet. Sed hæc eius voluntas: ad herodis cessit arbitrium. Nam primum pigneribus hostium captis magnum quem conflauerat equitatum circa dioſpolim in eos mittit: Et q̄is fortiter

A reſiſtentes ſuperauit. Cum autem iam victi eſſent maiore motu arabes ſuſcitantur. Et infinita manus in vicum ſyrię celeſcanathan congregati expectabāt iudeos Vbi rex eos herodes cū exercitu aggreſſus bellum cōſultius amminiſtrare tentabat: caſtraq; muro cingi pręcipiebat. Non tamē ei paruit multitudo: ſed priore victoria freti arabas impetunt: & prima coitione in fugam verſos vrgebant. In perſecutione vero inſidiis periclitat herodes vicſcanathon indigenis ab athemone dimiſſis: qui ex Cleopatrę ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Namq; horum incurſu recreati arabes pugnam repetūt: iunctiq; agminibus circa ſaxoſa loca & deuia herodis militem fugant plurimis cede proſtratis. Qui vero ex prelio ſeruati ſunt: in vicum ormizam confugiunt. Vbi etiam caſtra eorum cum hominibus circumgreſſi arabes: ſicut erant plena coeperunt. Neq; multo poſt accepta clade herodes aderat cū auxiliis: ſeruis q̄ vſus popoſcit. Huius enim vulneris cauſa fuit prepoſitorū militibus contumacia: qđ iuſſis obedire noluerint. Non enim repentino commiſſo prelio: nullum inſidiandi athemon tempus habuiſſet. ¶ Rurſus tamen vltus eſt arabas aſſiduis eorum fines incurſionibus inquietās: quodq; ſemel victus eſt ſepe reuocauit. ¶ Sed dum inimicos perſequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: ſeptimo regni anno & octuageſimo bello feruente. Namq; veris initio terra mota. infinita quidem pecorum: triginta vero hominum milia peremit: cum exercitus manſiſſet incolumis quoniam ſub diuo tendebat. ibiq; tum Arabas in maiorem ferociam fama iuſtulit: triſtibusq; nunciis grauius aliquid ſemper affigens. Vnde velut omni ſubuerſa iudea terrę obtinende ſpe: quia neminē ſuperſte credebant in ea ruūt legatis prius interfectis qui ad ſe venerant a iudeis. ¶ Herodes autem aduentu hoſtium perterritam ſuorum multitudinem tam magnitudine q̄ aſſiduitate calamitatum fractam ad repugnandum incitare tentabat hec dicens. Rationem habere non videtur: cur vos preſens formido pertulerit. Nam diuine quidem dignitatis plagas merori vobis eſſe non miror: ignauum eſt autem idem perpeti etiam cum iacturis hominum repellendi ſunt. Ego enim tantum ab iſto vt hoſtes poſt terremotum nō perſtiterim: q̄ magis putauerim deum hanc illis illecebram dimiſiſſe. vt pœnas redderent. Nō enim tā multitudo armiſq; freti quantum noſtris calamitatibus venīt. Fallax autem ſpes eſt. quę non ſuis ſubſtituitur: ſed alienis aduerſis. Neq; vero vel ſecundę res vel contrarię apud homies certe ſunt: ſed ſibi quisq; partem viciſſim videas mutare fortunam. & id exempla vobis propria demonſtrabunt. Nē pro prelio ſuperiore victores poſt ab hoſtibus victi ſumus: & nunc ergo quantū eſtimare licet illi capienB tes ſuere credentes. Nimis enim cōfidens incautus eſt: metus autem prouidētiam docet. Itaq; quidē hoc ipſum q̄ timetis: fiduciam ſuggerit. Nam cū ferociores q̄ opus erat fuiſtis. & pręſumptionem meam in hoſtes egreſſi eſtis athemon inſidiandi tempus ſnuenit. Nunc autem veſtra cauſa & minus alacer animus: vt videtur certam michi victoriam ſpondet. Conuenit tamen animum ſic eſſe affectos. in ipſo autem opere virtutem erigere conſceleratiſq; hoſtibus planum facere. neq; humanū aliquod malum neq; ira celeſtis vnq̄ deprimit formidinem iudeorū. donec ipſam vim ducunt: vel eorum quiſq̄ in bonis ſuis arabes dominari patietur: quos aliquotiens pœne ſuperatos abduxit. Nichil autem vos terreat rerum anima carentium motus neq; arbitremini terrę cōmotionem alicuius futurę cladis eſſe portentum. Naturalia namq; ſunt elementorum quoq; vicia multorum damnum inferunt. niſi quod ex ipſis euenerit. Nam peſtilentię quidem vel famis vel terremotus ſignum aliquod tardius fortaſſe pręceſſerit. ipſa vero cum extiterint ſui magnitudine finiunt. Cę terum quid nobis amplius q̄ terrę concuſſio: bellum nocere poterit etiā victis. Immo enimuero maximis iniuriis extitij monſtrū non ſponte ſua: neq; alienis manibus timicis accedit: q legatos nros pręter oia hoīm leges crudeliter imolauerūt: taleſq; deo p belli euentu hoſtias cecideruūt. Nō em effugient illius lumen inuictāq; dextrā ſed cōtinuo penas dabūt ſi patrio repleti ſpū in vindictā violati ſanctos excitemus. Pergite quiſq; non pro cōiugibus neq; pro libetis aut pro patrię periculis pugnare ſed legatorū ſedis vltores. Illi melius q̄ nos qui viuimus exercitū regent Vobiſq; michi obediC entibus periclitabor ipſe pręcereris Pro certo enim ſciatis fortitudinem noſtram ſuſtineri nō poſſe niſi ſanitate ledatur. ¶ His adhortatus milites vbi eos alacres vidit ſacra deo celebrauit. Deinde cū equitatu lanem fluuium tranſgreſſus eſt. Caſtris autem phyladelphię poſitis haud procul ab hoſtibus in ſuperiacente caſtello contenderet pugnam eminus irritabat: q̄ primum cupiens cōgredi. Nam hoſtes pręmiſerat qui caſtellum occuparent: ſed illos quidem regij facile repulerūt. collemq; munitum ipſa vero quotidie producto ad prelium milite. inſtructaq; acie: arabas lacteſcebat. Cum autem nemo cōtra pcederet quedam enim vehemens eos formido tenebat. & ante multitudinem dux ipſorum timore obtigerat: vallum eorum aggreſſus ipſe diſturbat. Eoq; modo coacti ad pugnam conſuſis ordinibus mixtiq; cum peditibus equites egrediuntur. Et ſimilitudine ſuperiores iudeis tamen alacritate pares: quamuis audaciores eos faceret victorię deſperatio. Et quandiu quidem reſtiterunt. nō magna cedes eorum facta eſt: vbi vero terga nudauerunt multi a iudeis, multi a ſemetipſis

Arthemon dux cleopatre cōtra herodē vñ arabes recreati herodis exercitum fugant.

Cauſa vulneris.

Herodes arabū fines icurſionibus vexat.

Terremotus maximus in iudea xxx. hoīm milia cū infinitis pecoribus occidit manēte exercitu in colūni.

Fallax ſpes.

Fortuna mutabilis.

Nota.

Notāda verba

Legati ab oībus illeſi ſeruant.

Iudei herodis exhortatiōe animant contra arabes.

Victi Arabes a iudeis.

Herodes arabū legatos despicit.

conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt: ceteraq; multitudo in vallum compulsa est. Eosq; statim circūseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium, tamen aque penuria vehementer vrgebat: cum rex arrogantius eorum legatos despiceret: & talenta quinquagīta pro redemptione offerentibus magis instaret. Deniq; ardescente siti cateruatim exeuntes vitro se iudeis tradebant: adeo vt quinq; diebus quatuor milia vincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus herodes iterum septem milia circiter sternit. Tam magna plaga vltus arabiam extincto virorum eius spiritu tālum profecit: vt etiam patronus ab ea gente optaretur.

Arabes siti cōpulsi seipos tradunt.

Herodes ab arabis patronus optatus.

¶ Herodes autem victo a Cesare antonio maxime de salute solicitus ad cesarem in rhodum sine dyademate se Anthonij amicum fuisse prudentissime declarās, a quo humanissime receptus rex ab eodem constituitur ipsumq; cesarem euntem in egyptum recepit & exercitui necessaria ministrāte. Vnde auctu est eius regnum Cesar quoq; cccc. galathas cleopatre satellites contribuit herodi: zenodoro quoq; damascenos latrocinijs vexante a terraq; deiecto dominiū illius herodi donatur & syrie procurator constituit. que a cesare post agrippam & ab augusto post eum maxime diligebatur.

¶ Capitulum nonumdecimum.

Herodis sollicitudo victo a cesare Antonio amico.

MOx autem illum excepit de summa rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij primo victoriam cesaris apud actium: verumtamen plus timoris habebat q̄ ipse patiebatur. Nec enim cesar victum indicabat antonium donec herodes cum eo supereset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: rhodumq; transmissus vbi cesar eo tempore morabatur adijt eum sine diademate veste quidem cultuq; priuato. Sed fastu regio neq; dissimulata veritate coram eo hec dixit. Ego quidem cesar rex factus ab antonio: fateor vtilem me fuisse regem antonio. Neq; dubitauerim dicere q̄ omnimodo armis quoq; me illi gratum expertus esse nisi arabes prohibuissent. Verū tamen & auxilia pro viribus meis ei misi. & multa frumenti milia. Sed neq; apta apud actium plaga bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem optimum ei consilium dedi vnam esse dicens cleopatre mortem aduersorum correptionem: quā si occidisset: & pecunias ei & muros ad tui communem & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures cleopatre amor & deus (qui victoriam tibi donauit) obstruxit. Vna ergo cum Antonio victus sum & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni spem salutis de virtute presumēs & ne in examen adduceretur properans qualis amicus alicuius fierem. ¶ Ad hec cesar animo vero saluus esto inquit: & nunc regnato tertius. Nam meritus es qui plurimos regas: cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem vt etiam fœlicioribus fidus permaneas. Siquidem ego precidiū mā spem de tua michi magnanimitate promitto. Recte autem fecit antonius qui magis cleopatre q̄ tibi paruit. Te namq; lucrati sumus: propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti quantū apparet quem ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse prescribit. Quare interim tibi decreto regni firmitatē prebeo, experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere: vt non queras antoniū huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus & dyadema illi imposuit. & indulgentiam decreto consignat. in quo multa magnifice in eius laudem allocutus est. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat: vt Alexādrum quendam supplicem ex amicis antonij iubeat absolui. Sed vicit iracundia Cesaris multa illum & grauia pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus repulit deprecantem. ¶ Postea vero ad egyptum euntem per syriam Cæsarem herodes cunctis excœpit regni diuitijs. Tumq; primū cum eo militem inspiciente circa Ptholomaidam equo vectus est: cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit: atq; insuper exercitui epulas cuncto distribuit. Prospexit etiam vt per arida loca proficiscentibus ad pelusium atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset: nec defuit quicq̄ vtensilium quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum esse herodi regnum tam cæsar q̄ milites existimabant. ¶ Ideoq; postq̄ venit in egyptum iam Cleopatra & antonio mortuis non solū ceteros eius honores auxit: verumetiam regno partem finium addidit quem cleopatra dimiserat: & preterea Gadara Mispon Samariam: maritimarumq; insuper cunctatum: Gazam & Ancedoneam & Iopen & pyrgon alias turrim stratonis: & ad hec satellites quadringentos galatas ei donauit: quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem cesaris incitabat q̄ magnus animus accipientis: post primam vero actiadam etiam regionem (que traconitis vocatur) eius ditioni subdidit: eiq; cōmentem Bataneam alias Bathaniam itemq; Auranam alias Auranitidem. ¶ Ex huiusmodi causa Zenodorus (qui domus lizanie conductor erat) non cessauit vnā q̄ ex regione que traconitis dicitur latrones damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem syrie cōfugerunt: eumq; deprecati sunt quo suas miserias cesari declararet. cesar autem his cognitis eis rescripserat: vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca

Herodes Cesarē eūtem i egyptū recepit & exercitui necessaria mistrauit.

Auctū herodis regnū a cesare.

Cesar satellites cleopatre herodi donauit.

¶ Zenodorus damascenos latronibus vexās a terra deiicit

Cæsar herodē recipit in gratiam & regem iterū constituit.

Humanitas cesaris erga herodem.

Herodes orans p alexādro antonij amico recusatur.

ſuſpecta expurgauit latronibus terram: ipſamq; Zenodoro abſtulit. Quam ceſar) ne latronū denuo contra damaſcum receptaculum fieret, hęrodi dedit: eumq; pręterea totius ſyrię procuratorem conſtituit & decimo anno reuerſus iterum in prouinciam, ne quid eo in conſulto procuratoribus liceret amminiſtrare pręcepit: ac zenodoro mortuo terram omnem quę inter traconem & Galileam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exiſtimabat Hęrodes a Cęſare quidem poſt Agrippam amabatur ab Agrippa vero poſt Cęſarem.

& hęrodi donat & Syrię procurator conſtituitur.

Herodes a Cęſare ſecūdus amabatur & ſil'r ab Agrippa.

¶ Herodes ad ſummum fœlicitatis euectus, edificia magnifica conſtruxit hic em̄ anno regni ſui quindecimo templum inſtaurauit Anthoniamq; turrim & domum regiam conſtruxit: viri duas edes amicorum nominās vocabulis Cæſaream ſcilicet & Agrippinam edificauit & Sebaſtem Samariæ ciuitatem condidit vbi templum ad honorem Cæſaris fecit & aliud templum circa Iordanem candido marmore poſuit ſtratonis quoq; turrim renouauit & druſim turrim cognominauit. theatrum & amphitheatrum fecit quinquennali certamine in honorem cęſaris inſtituto. Antedonam quoq; ciuitatem reparans Agrippiū vocauit maxime quoq; parentes diligens Antipatridam ciuitatem in patris honorem & Cyprum pro matris memoria & phaſelum turrim in fratris recordationem edificauit Herodium quoq; caſtellum tumulumq; altoidem ſimiliter nominatū munificentiſſime accurauit animi quoq; ſui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonſtrauit. vt apud tripolim & damaſcum atq; ptholomaidam publicas balneas necnon apud ſidonem & damaſcum theatra condidit frumenta quoq; cunctis miniſtrauit egentibus & liberalitatem ſuam omnibus fecit notam debita atq; tributa ſepius remittens hic quoq; cum ſummus venator eſſet vno die feras. xl. ſubegit bellator quoq; ſtrenuiſſimus erat cui fortuna ſecunda raro contra votum eius belli ceſſit euentus.

¶ Capitulum vicelimum.

Hęrodes ad ſūmū fœlicitatis euectus magnifica conſtraxit opera.

Antonia turris

Domus regis deſcriptio vbi duas edes conſtruxit amicoꝝ nominās vocabulis cęſareā & Agrippinam.

Tęplū ad honorē cęſaris.

Aliud tęplū circa Iordanē Fontes

Inc ad ſummū fœlicitatis euectus & ad maiorem ſubleuatus animum: maximam pro/ſidentię partem obſequio pietatis impendit. Itaq; anno regni ſui quintodecimo & tę/plum iſtaurauit & duplum terę ſpacium q̄ fuerat circa templum muro amplexus eſt: ingenti ſumptu & munificentia ſingulari. Argumento erant in ambitu phani magnę porticus eiſq; iūctum a ſeptētrione caſtellum & alias quidē a fundamentis erexit hoc autē nulla re minus q̄ regni ſedes largis opibus renouatū antoniā vocauit in honorem antonij. Quinetiā domo ſibi regia in ſupiore parte ciuitatis exſtructa duas edes in ea maximas atq; pulcherrimas quibus ne templū quidē vſq̄ cōferri poſſet edificauit eoſq; amicoꝝ vocabulis vnam cęſaream. agrippam alterā nominauit. Nec vero ſolis tectis memoriā eorum, & cognomina circūſcripſit. Sed in totas etiam ciuitates ſtudiū liberalitatis extēdit. Nam in ſamaritica regione oppidū muro pulcherrimo per viginti ſtadia circūdatum ſebaſtem appellauit. deductis eo ex militibus colonorū terra q; his fecūdiſſima attributa vbi templum quoq; maximū inter edificia collocauit. & circum id aream trium ſemis ſtadiorū cęſari dedicauit: eiuſdemq; oppidi habitatoribus pręcipua legum beneficia pręſtitit. ¶ Inſuper his alterius terrę adiectione donatus a Cęſare: aliud ei templū circa iordanis fontem candido marmore poſuit. qui locus appellatur panium: vbi montis quidem vertex in pręceſſum editus propter ſubiecti lateris vallem ſpecus aperit vmbroſum: qua pfundę altitudinis rupes ad immē/ſum liquentis guttę receptaculum cōcauatur: vt ſtagnantis aquę copia demittentibus aliquid donec terram inueniant. longitudo nulla ſufficiat. ¶ Foris autem de ſpelunce radicibus oriūtur fontes: & vt quidam putāt hoc eſſe iordanis principium: ſed veri fidem in poſterioribus indicabimus. ¶ Quin & apud hierichonta inter caſtellum cyprum & priores domos regias meliores alias & quę cōmodiorem vſum pręberent aduenientibus fabricatas: eorūdem amicorū nominibus vocitauit. Prorſus nō eſt idoneus regni locus: quem honore cęſaris nudum reliquit. Poſtea vero q̄ fines ſuos templis repleuit: in prouinciam quoq; nomen effudit: & in multis ciuitatibus templa que cęſarea nominatur conſtituit.

¶ Cum autem inter maritimas ciuitates vidiſſet vnam vetuſtate iam feſſam (que ſtratonis pirgus alias turris vocabatur) & per loci naturam munificentię ſuę capacem. totam eam candido ſaxo reparatam clariſſimaq; regia decorauit & in ea maximam innatam ſibi animi magnitudinem demōſtrauit. Nam inter doram & ioppem quorum media ciuitas eſt ſita omnis hora maritima adeo fuit importuoſa: vt omnes qui ad ęgyptum ex phenice nauigarent in ſalo fluctuare cogerentur: minas affrici metuentes. cuius etiam mediocris aura tantas nudarum moles ad ſcopulos erigit: vt remeante eſtu gurgitis per aliquantū ſpaciū maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac ſumptibus deuicta natura pyreo maiorem portū fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quāq̄ omnis ei locus aduerſabatur: tamē ita cum difficultate cartauit: vt firmitas quidem ſtructure nequaq̄ mari cederet, pulchritudo vero tanta eſſet qꝫ nulla res ardua prępediſſet ornatum. Metitus enim quātum diximus portui ſpacium per viginti vinas in profundum ſaxa dimiſit: quorum pleraq; pedum

Stratonis turris ciuitas vetuſta.

Magnificentia herodis in edificijs.

Tutū reddit herodes portum,

quinquaginta lōgitudinis & altitudinis octo: & latitudinis decem: nonnulla vero etiā maiora fuerunt
Expleto autē spacio quod vnda celabat. in trecentos pedes murum dilatauit: & ex quibus centum re-
pellendis erant fluctibus ante cōstructa vnde etiam procymia dicebant. Ceteri autem saxeo quo por-
Drusion turris. tus cingitur muro subiecti sunt magnis turribus interpositis: quarū maxima atq; pulcherrima ex parē-
te cesaris drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quę portus haberet. proq;
fornicibus & circum eos pila saxea: & lata que naues egrediētes exciperet deambulatio. Aditus autē
Colosi tres. septētrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium vero statuę siue
colosi tres: vtrinq; fulti columnis. Quarū a leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dex-
tera vero duo proceri lapides iuncti & partis aduersę turris magnitudinem superantes. Domus au-
tem portui cōnexæ candido itidem lapide pariq; mensura spaciorum ciuitatis vice tendentes in por-
Tēplū Cesaris. tum Contra ostiū vero portus in colle Cesaris templum magnitudine simul & pulchritudine præci-
puum statuaq; in eo Cesaris siue colosus nō minor q̄ iouis apud olimpiam cuius ad exemplar factus
Cesarea ciuitas est: romano autē par & iunoni quę argis est. Opiddum autem puincię dedicauit: rebusq; aduectitijs
Theatrū & am portū cesari vero conditoris honorem: vnde ciuitati cesareę agnomen imposuit. Quinetiam & cete-
phiteatrū. ra opera forum/theatrum/amphiteatrū/digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine insti-
tuto/nomen ei cesaris dedit. ¶ Primusq; ipse in centesima nonagesima olimpiade maxima prima
Anthedonā ci- proposuit vt non solum victores/ sed & proximi & tertij successores eorum legalibus diuitijs potiren-
uitatē reparans tur. ¶ Anthedonam quoq; renouauit quam bella subuerterāt Agrippium vocauit: nimiaq; beniuo-
Agrippium vo lentia nomen amici etiam portę inscripsit quam ipse in templo edificauit. ¶ Sed nec parentes suos
cauit. ita quisq̄ dilexit. Nam ob patris monimentum: optimo regni campo ciuitatem condidit. fluminum
Maxime parē- arborumq; ditissimam: eamq; antipatridam nūcupauit & super hierichonta castellum natura tutum
tes diligēs An- & pulchritudine precipuum muro cinxit atq; in honorem matris cyprum vocauit. fratriq; phaselo tur-
tipatridā ciuita rim cognomine phaselum hierosolymis dedicauit. Cuius habitus & magnitudinis liberalitas postea
tē in pris hono declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quę hierichonta in boream mittitur phaselum nomina-
rē edificauit. uit. Cognatis autem & amicis eternę glorię traditis ne sui quidem fuit immemor: sed castellum con-
Hęrodiū castel- tra mōtem arabici lateris propugnaculo promunitum de suo nomine herodium vocauit. ¶ Tumu- E
Herodius (lū. lumq; astoidem qui manufactus stadiorum sexaginta spacio ab hierosolimis aberat. similiter nomi-
tumulus. natum munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est am-
bitu autem compleuit edibus regijs liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies
Aquā lōgo iter- clarior esset: verumetiam foris parietes ac materię: tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. ¶ Aquam
uallo iduxit. etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit: perq; ducentos gradus marmoris can-
didissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus: & vehemēter excelsus. Qui & ali-
am circum radices eius regiam ac diuersoria quæ & sarcinas & amicos recipere possent edificauit: vt
Magnificentia pro rerū quidem omniū copia ciuitas esse videretur castellum: circūscriptione domus regalis. ¶ Tan-
Herodis i extre tis aūt constructis edificijs: animi sui magnitudinē in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstra-
mis ciuitatibus uit. Namq; apud tripolim & damascū & ptholomaidā publicas balneas quę gymnasia dicūt bibli au-
Publicę balneę tem murū: exedras vero & porticus foraq; & templa Byriti alias Beryti & tyri: necnon & apud sido-
nem & Damascū theatra condidit. Maritimis autem laodicensibus aquæ ductū: apud ascalonā vero
nimpha siue lacus ornatissimos & balneas: itemq; peristilia tam opere q̄ magnitudine miranda consti-
tuit Sunt quibus etiā lucos portusq; præstitit. Multęq; ciuitates ab eo tanq̄ regni soctę agris quoq; do-
Termæ. natę sunt. ¶ Ad exhibitionem vero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit: quem
admodum comis: nequando beneficij gratia deficeret. ¶ Ad hæc frumenta cunctis ministrauit egē-
tibus: & insulis Rodiorum ad instruendā classem pecunias sępe multisq; in locis prębuit. Incensumq;
Pithiū repara- pithium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in lichios aut samios libe-
uit Liberalitas ralitatem: perq; omnem Ioniam eorum quæ desideraſſet quisq; largitiones. Nonne Athenienses/ &
hęrodis apd li- Lacedemonij/ & Nichopolitani/ & in missia pergamus Hærodis sunt plena donarijs. Nonne anthio-
chios/ Samios/ chensium syriæ plateam cum plena ceni ab omnibus vitaretur. per viginti stadia plixam strauit po-
Ioniā Athenię- lito marmore: declinandisq; ymbribus q̄ longa esset ornauit. Sed hec quidem propria quis dixerit il-
ses & Lacede- lorum quibus ea detulit populorum. ¶ Quod autem helidensibus prestitit non solum achaię com-
monios. &c. mune Sed etiam totius orbis terrę munus videtur: per quem & olimpiaci certaminis gloria diffundit
Olimpiacū cer- Nam cum hos deficere sumptuum videret inopia. quodq; solū ex vetere grecia restabat effluere: nō
tamen. solum agonizeta a's agonotheta ipse factus est eo iustro q̄ cū romā nauigaret offendit. Sed etiam p-
Remisit debita petuos pecuniarū quęstus instituit: vt nunq̄ eius memoria agonizetę munere fungi desineret. ¶ In-
& tributa. extricabile opus erit debitorum siue tributorum remissiones exponere: sicut phaselitas & baranetas
aliaq; circa cilicium municipia leuauit annuis pensionibus licet multum eius animi fortitudinem ti-

mor fregerit ne quam pateretur inuidiam veluti maius aliquid aucuparetur: si beneficijs ampliori-
bus ciuitates afficeret q̃ qui eas haberent. ¶ Quin & corpore vsus est: quod animo cõueniret. Cum
q; summus venator esset: in hoc tamen equitandi ipsi peritia que cuperet assequebat. Deniq; vno die
quondam: feras quadragita subegit. Est autem aprorum altrix silua regio. sed magis ceruis & onagris
frequentatur. ¶ Bellator autem erat qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione ter-
rebat. Quibus & torquendo iaculo directissimus: & sagittarum liberator videbatur egregius. ¶ Pre-
ter animi autem corporisq; virtutem. fortuna quoq; secunda vsus est. Raro enim contra votum eius:
belli cessit euentus. Et si quando id accidit. non ipsius culpa: sed aut proditione quorũdam aut teme-
ritate militum factum est.

Herodes summus venator vno die. xl. feras subegit. Bellator expertissimus. &c. Bene fortunatus in bello.

¶ Herodes dosside vxore repudiata Mariannẽ duxit vxorem vnde domus eius omnino re-
pleta est discordia. Nam antipatrũ ex dosside primũ filium propter Mariannes filios expulit a ciuita-
te deinde hircanũ mariãnes auum propter regni suspitionẽ peremit. Marianne enim quinq; habens
filios duas feminas & tres mares quorum minor Rome moritur tantum herodem odio prosequebat
quem tamen ipse diligebat eidem facinora exprobrabat que scilicet hircano auo fecisset quæq; in fra-
trem Aristobolum comisisset. Salome vero hẽrodis sorõr in mariannem indignata eam de adulterio
accusauit vnde turbatus Romã profecturus ipsam Iosippo fororis viro secrete commendabat interfi
ciendã qui secretũ mariãne declarauit. Quo cognito & Salome suspitioue cõfirmante herodes vtrũ
fuisset occidi se herodis amor in mortuam magis exarsit Mariãnem cuius filij propter matris necem
patrem habuerat suspectum & vxores ducentes scilicet Aristobolus filiam Salome & Alexander fi-
liam regis Capadocum insidias patri parare accusantur vnde in eorum deiectionem reuocato Anti-
patre eorum tristicia est multiplicata Antipaterq; in eos calumnias multas molliebatur Atq; ipso re-
gis successor testamento declaratus matrem a patre fecit reuocari. Quapropter herodes Alexandrũ
secum secum ducens ipsos apud Cæsarem de conspiratione patrem accusauit. Qui eloquens patris
accusationibus satisfecit. Verũtamen Cæsar spretis filiorum accusationibus Herodem recepit in gra-
tiã. et quem vellet filiorum dimittit regni successorem relinquere Archelaus autem Alexandri so-
cer reparata cõcordia lętus herodem in Eleusa honorifice recœperit.

Herodes) repudiata dosside vxore) Mariannẽ duxit vnde domus eius replet a est discordia &c. Hircanũ coniugis mariãne auũ peremit propter regni suspitionem. Quinq; filij ex mariãne due fe mine & tres mares quoꝝ mior romę moritur Maxime herodes mariãnẽ diligebat qui ab ipsa non diligebatur sed ei exprobrabat facinora. Maxia idignatio Salome hẽrodis fororis cõtra Mariãnem quę eã hẽrodi de adulterio accusauit. &c.

¶ Capitulum vigesimum primum.

A Tvero publicam fœlicitatem mœrores inuidere domestici & aduersi casus ex mu-
liere cœperũt quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem (repu
diata quam priuatus acceperat vxore ex Hierosolimis genus ducente quæ Do
sis vocabatur) Mariannem coniunxit Alexandri filiam aristoboli filiam vnde do-
mus eius in discordiam venit: & antea quidem maxime vero postq̃ roma regres-
sus est. Nam primum antipatrum ex dosside filium eorum causa quos ex marian-
ne susceperat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commeandi facultate conces-
sa. ¶ Deinde auum coniugis hyrcanum ex parthis ad se reuertium propter insidiarum suspitionẽ p-
cuniaq; captum quidẽ occupat a syria barzafanes abduxerat miserati vero gentiles liberauerãt qui
vita eum tacte colebant & si monitis eorũ paruisset ne ad herodẽ transisset nõ interisset. Verũ ei mortis
fuit illecebra neptis matrimoniũ hoc em̃ froetus multoq; amplius patriam desiderans venit. Herodẽ
autem cõmouit nõ q̃ regnum affectaret: sed quod ipsi iure deberetur. ¶ Quinq; autem filiorũ quos
ex Marianne susceperat duę fœminę: ceteri mares erant. Horumq; minimo romę in studijs mortuo
duos maiores natu & propter matris nobilitatem: & q̃ iam regnanti sibi fuissent geniti regie produce
bat: sed enim fortior amor his mariannes suffragabatur. Qui indies singulos proficiens adeo succen-
debat herodem: vt eorum nichil sentiret propter dilectam que sibi dolerent. Tantum namq; in eum
mariannes erat odium. quantũ illam ipsę amabat. Habens igitur ex rebus quidem inimicitiarũ pro-
babiles causas ex amore vero fiduciam palam ei quę hircano auo suo fecisset obijciebat quęq; in fra
trem Aristobolum egisset. Nec enim vel huic quicq̃ qui puer erat parcebat: quem pontificẽ in septi-
modecimo ętatis anno creatũ primo honorem statim occidit At ille quidem cum sacra veste ami-
ctus ad aram accessisset facto die populus omnis illacrimauit: & tamen noctu missus in hiericonta ibi
sicut mandatũ fuerat lacu sũmersus a galathis interijt. Hęc ergo herodi mariãne probro dabat soro-
remq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat gra-
ui autẽ indignatione mulier seuiebat & quo maxime cõmoueretur herodes ysimilabat eam adulterij
pręter alia multa verisimilia fingerent: hoc accusans q̃ in ęgyptum ymaginem suã misisset antonio:
pioq; immoderata libidine absentem se properasset ostendere viro mulierum cupidine insaniẽnti &
qui posset vim afferre. Id veluti fulmen aliquod emissum perturbauit herodẽ maxime quidẽ amoris
causa emulatione succẽsum: deinde cogitantẽ etiã cleopatre seuiciam cuius gratia & lisanias rex ma-

Turbat herod. Herodes romā pfecturus mari annem iosippo roris viro commēdat iterficiē dam qui ei regis secreta manifestauit.

Zelotypus herodes iubet iosippū & mariā nē occidi.&c.

Mariānes filij ppter mris necē patrē hñtes suspectum vxores duxerūt aristobolus scilz filiā Salomei & alexander glafirā filiā regis capadocū & patri accusant insidias parare.

Antipr testamēto regni successor declaratus mātrē suā a patre fecit reuocari.&c.

Eloquēs alexāder.

Cesar spretis filiorū accusationibus herodē recepit in grām & ei quē filiorē vellet ꝓmittit successorē relinquere.

lichus arabs erant perempti. Non enim cōiugis amissione sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosippo salomes sororis suę viro (quem fidum habebat) & pro affinitate beniuolum commendabat vxorem mandato ei clam vt eum interficeret si etiam se occidisset antonius. Verum Iosippus non maligne sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare. q; ab ea nec mortuus pateretur dissidium: secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso herode multaq; inter fabulas de affectu iurāte ꝙ nunq; esset alterius mulieris amore captus. valde inquit amor erga nos tuis mandatis Iosippo comprobatus est quibus vt me occideret precepisti. ¶ His auditis quę occulte credebat amens erat herodes illico nec vnq; Iosippum mandata sua prodituru fuisse ratus. nisi eam corripuisset: pę dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset: in regia spaciabatur. Ibiq; salome soror eius (arrepto tempore criminandi) suspitionem de Iosippo confirmauit. ¶ Vnde herodes immoderato emuli dolore furens confestim vtrumq; iussit interfici. Deinde pœnitudo sequebatur insaniam: & postq; iracundia concidit amor iterum calescebat. Tanta vis autem cupidinis erat vt ne mortuam quidem putaret eam: sed pegritudine tanq; viuam alloqueretur. donec processu temporis funere cognito meroris magnitudine quam superstitem dilexerat equauit affectum. ¶ Materne autem iracundię succedunt filij & inmanitatem scœleris reputantes: non aliter suspectum patrem q; si hostis esset habebant. Idq; & antea q; diu romę in studijs erant multomagis postq; in iudeam reuersi sunt: siquidem cum ętatibus eorū mētium quoq; roboratur affectio. Iam vero maturi coniugio vnus amitę suę Salomes quę matrem amborum accusauerat filiam duxit alter Archelai capadocum regis. Vnde etiam accersit libertas odio & occasio ex eorum confidentia delatoribus data est. Itaq; apertius quidem cum rege loquebant q; ei per vtrumq; filium instruerētur insidię: alteri vero hoc est Archelai genere socero frœtus etiam fugam pararet: ipsum apud cęsarem accusaturus hærodem. His igitur criminationibus repletus herodes: veluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios adducit antipatrum ex doside susceptum: hisq; illum pręponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationē tolerabilem non putarent ac priuata matre editum proficientē viderent: indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterāt sed in singulis quibus offenderet iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisq; negligebantur: antipater autē sui causa fauorabilis erat. Nam & patri blandiri calide nouerat: & varias in fratres suos calumnias cōferebat: quedam ipse dictitans: amicos vero suos ad alia vulganda submittēs: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanq; rex etiam ad cęsarem missus est: cultuq; regio & cęteris obsequijs prēter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam matrē suam in cubile Mariannes inducere: duobus armorū generibus in fratres vsus blandicijs & opinationibus regi obrepsit: vt etiam de filiorum morte cogitaret. ¶ Quapropter Alexandrū quidem secum romam pater abstractū veneni sibi dati reum apud cęsarem postulauit. Ille autem vix deplorandi copiam nactus & licet apud imperitissimū iudicem tamen Antipatro & Herode prudentiorem: delicta quidem patris verecundę suppressit: in se vero delata crimina fortiter diluit: periculorūq; socio fratre purgato mox de antipatri calliditate & de suis iniurijs questus est cum prēter innocentię cōstantiam eloquentia iuuaretur. Erat enim accerimus indicendo. Postremo plocutus q; eos pater libenter occideret auxit facinus & lachrimas cūctis quidem excussit. ¶ Verum cęsarem sic affecit: vt eorum accusationibus spretis herodem statim reuocaret in gratiā. Hac autem lege reconsiliatio facta est vt adolescētes quidem in omnibus patri obedirent: ille autem regnum relinqueret cui vellet. Postea rex roma reuersus licet soluisse criminibus filios videret: nondū tamen erat suspicationibus liberatus quoniā argumentū odij sequebatur antipater & si verecundia recōsiliationis palam proferre inimicitias non auderet. ¶ Cum autem ciliciam pternauigans eleusam delatus esset suscepit eum benignissime Archelaus pro salute generi gratiam referēs & redintegrate concordię causa letus quippe nichil moratus amicis romę scripserat vt in causa dicenda suffragarentur alexandro & vsq; ad Zephirum deduxit talentis triginta donatum.

¶ Herodis oratio ad populum & tres filios quos reges designat sed tamē regni honorem ipsis tribuēs regnum sibi retinuit gubernādum. Filios autem specialiter & si ad mutuum amorem exhortauerit eis regalia donans vestimenta ipsos tamen dissentio non relinquit. sed astutus Antipater odium in fratres celabat ipsis quidem pro nobilitate generis quicquid animo cōciperent vetbo manifestantibus vnde multi fuerunt delatores adolescentum dicta in crimina cōuertentes Amicorum q; Antipatri & adolescentulorum diuersa erat conditio. Antipater namq; fratres patri accusabat ipsiq; omnes cōtra fratres fauebant qui in se delata facinora ignorabant. Antipater insuper contra adolescentes Feroram patruum & Salomen amittam concitauit.

¶ Capitulum vigesimum secundum.

POstea vero q̃ hierosolimã peruenit herodes. populo conuocato tribusq; filijs prope astãtibus causam reddit profectiõis. multasq; deo gratias egit: multasq; etiam cęsari qui domus suę perturbationẽ sedasset &(qd regno maius esset) concordiã filijs pręstitisset quã ego inquit arcius copulabo alias compulabo. Nam ille quidem me regni dominũ & successorũ iudicem constituit: ego autem cum mea cõmoditate illi gratias refero. tresq; filios meos reges designo: huiusq; sententię meę socium primum deum precor fieri deinde vos. Namq; huic etas illis nobilitas successionem regni conciliat. Et quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos aũt cęsar iunxit & pater instituit. obseruate: nõ iniustis eos neq; disparibus. sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet eum leticia qui pręter ętatem obsequit quantũ ei quẽ despiciet doloris infliget. Quos autem similes cõiunctos esse oporteat propinquos atq; amicos ego distribuã & concordię sponsores illos constituam: pro certo scientes seditionum contentionũq; causas ex contubernaliũ nasci malicia. hosq; si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem vt non solum illi: sed etiam primates ordinum exercitus mei in me solum spem habeant in pręsentia. Non enim regnum: sed regni honorẽ filijs meis trado. Et iocunditate quidem quasi rectores potientur põdus autem rerũ tametsi nolim meum est. Cõsideret autem quisq; vestrũ etatem meam. vitęq; institutũ nec non etiam pietatem. Nam neq; senex adeo sum: vt de me cito desperetur: neq; voluptatibus assuetus quę adolescentiũ quoq; vitam spacio breuiore concludunt. Diuinitatem vero ita coluimus: vt in longum nos euum processuros esse credamus. Quod siquis in cõtemptum meum meis filijs placere maluerit: etiam pro illis michi supplicium dabit. Ego enim non q̃ inuideã ex me genitis honorifice eos haberi veto: sed quia noui hęc adolescentibus studia ferocię nutrimenta suggerere: itaq; sic cogitent qui ad eos se applicãt bonis quidem apud me paratũ esse pręmium: seditiosis vero apud ipsos etiam quibus lenocinabuntur infructuosam fore malignitatem: omnes profecto mecum hoc est cum filijs meis sentient: namq; ipsis expedit me regnare. meq; his esse concordem. ¶ Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam cuius affectiones etiam inter feras bestias salue sunt: deinde cęsarem qui nos reduxit in gratiam: meq; tertium qui ea (quę iubere liceat) roge m fratres permanete. Iam nunc autem vobis & vestimẽta & obsequia dabo regalia Deumq; oro cõseruare iudicium meum si cõcordes eritis. Hęc locutus singulos benigne consalutauit populumq; dimisit alia conuenientia eius optantes: qui vero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicq̃ simulantes.

¶ Fratres autem dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namq; Alexander & aristobolus egre ferebant confirmatũ esse antipatro meritum. antipater autem succesebat vel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum & reticere secreta nouerat & quãto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis: in lingua erat quicquid in mentẽ venisset. Et multi quidem his instigãdis operam dabant plures autem amicorũ sese explorãdi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictũ esset apud alexandrũ statim apud antipatrũ erat: & ab antipatro ad herodem cum adiectione deferebatur nec vel simpliciter aliquid prolocutus adolescẽs innoxius habebat: sed cuncta eius verba in crimina vertebãtur maximaq; numinis affingebãtur sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent sũmittebat alias submittebat antipater vt mẽdacia sua veras occasiones haberent multisq; falso vulgatis vnum quid comprobatũ fidem oĩbus faceret. ¶ Sed huius quidem amicorũ quisq; aut natura taciturnus erat. aut muneribus parabatur. ne quid occulturn expromeret nec errasset aliquis si anpatri vitam malicię dixisset archanum. alexandri vero familiares aut pœcunia corruptos aut impulsos blandicijs quibus expugnauit omnia prodito[illegible] aut fures eorum quę contra se dicerentur. siue agerentur effecerat. Cum autem caute vniuersa cõmitteret: astutis etiam crimiationibus aditus ad herodem moliebatur fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis siquid in elexandrum nunciassent fauore simulato id quod primo reprehendisset mox ociose astruẽdo regis iracundiam prouocabat: omniaq; ad insidias referebat: & vt necem [illegible] alexander videretur optare. Nichil enim maiorem fidem calũnijs sũggerebat: q̃ si eum purga[illegible]. His accensus herodes quantum indies singulos de affectu adolescentium detrahebat. [illegible]lebat antipatro. ¶ In eãdem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant. Hij volentes alij pro imperio sicut ptholomeus amicorũ carissimus regisq; fratres ac tota progenies: omnia namq; in antipatro sita erant. Et q̃ alexandro fuit acerbissimum: cuncta in eorum perniciem matris antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim seuior erat multoq; plus q̃ preuignos oderat: quos regina mater ediderat. Sed quamq̃ omnes vt antipatro magis obsequerentur spes inducebat: non minus tamen precepta regis quemq̃ ab adolescentibus separabant. qui carissimis edixerat ne quis ad aristobolumvel eius fratrem accederet aut se; ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini verumetiam externis. Nulli enim regum tantum potestatis cęsar dederat: vt fugitiuos suos quãuis

Oro Herodis ad populũ & filios

Herodes tres filios reges designat.

Herodes filijs regni honorẽ tradẽs regnum sibi retinuit gubernãdum.

Honor iuuenibus crudelitatis nutrimenta suggerit. &c.

Oratio herodis specialiter ad filios

Dissentio nõ reliquit fratres

Astutus antipater celabat odium sed aristobolus & alexãder p nobilitate gñis quicqd in mente habebãt in lingua erat vñ multi delatores & pditores erant oĩa adolescentũ dicta in crimina cõuertentes.

Antipr caute fratres regi accusabat. &c.

Oes fanebant antipatro contra adolescẽtes & cũcta in eorum pniciẽ mris anti patri consilio gerebant.

Adolescētes in se delata facinora ignorabant. Antipr ferorā patruū & Salomē amittā contra adolescētes cōmouit.

ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. ¶ Adolescentes autem delata in se facinorā nesciebāt hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur a patre sed affectu refrigescente paulatim intelligentes aduersus dolorem asperius excitabantur. ¶ Eodem autem modo etiam feroram patruum & Salomē amitam contra illos commouit Antipater assidue veluti cum vxore femine cinando quibus in eos instigaretur.

¶ Glaphire insolentia (que omnibus propter generis nobilitatem preponens omnes herodis vxores & sororem despiciebat) coniurationem concitauit in Alexandrum qui propter vxoris Glaphirę superbiam & contumelias omnibus inuisus erat. Aristobolus quoq; Salomen inimicam sibi reddidit (licet socrus eius erat) vxori sue frequenter generis humilitatem obiciens vnde ipsa iracundiam concipere non volens herodem contra adolescentes prouocat ad odium qui se ad eos euocans rogauit eos vt fratres diligerent promissa peccatorum venia. Illi vero criminationum excusationem patri dederunt eumq; placauerunt sed Salomen & pheroram sibi infensos cognoscentes timuerunt. Feroras enim totius regni preter diadem socius erat. ancille tamē captus amore regale renuit matrimoniū cui data est venia. Ipseq; sororem Salomen q̄ cum filio regis arabum procuratore nubere voluisset accusauit. Tota tamen tempestas contra Alexandrum versa est eunuchi quoq; ab alexandro corrupti vt tormentorum Alexandrum accusarunt. Herodes autem maxime perterritus vbiq; exploratores cōmittit maximaq; fit eius propinquis tribulatio qui seipsos preuenientes accusabant. Crudelissimusq; herodes fuit etiam circa amicos. Alexander autem in vinculis captiuatur multis eius amicis trucidatis aliisq; eum & fratrem q̄ veneno parassent cōtra patrem accusantibus.

¶ Capitulum vigesimumtertium.

Glaphirę insolētia quę oīnibus propter nobilitatē prepones oīnes herodis vxores & sororē despiciebat. vñ ppter eius superbiā oībus alexander erat inuisus.

QVius autem inimicitijs conspirabat alexandri quoq; vxor Glaphira multa de sua nobilitate commemorās. cunctorūq; se qui in regno viuerent dominam esse dictitans. Paternum enim genus a themeno maternum autem a dario hydaspi filio ducere: maiorumq; despiciens ignobilitatē sororis & vxorum herodis: quarum quęq; propter formam nō propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse vxores diximus quod licet & iudeis more patrio plures habere quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphirę inuisus erat alexander. ¶ Salomen autem Aristobolus & si socrus eius erat ipse inimicam sibi reddidit & ante quidem ppter maledicta Glaphirę seuientem. Frequenter enim humilitatē generis obiciebat vxori: q; ipse plebeiam: regina vero frater suus duxisset Alexander. Hoc salomes filia cum dem matri nunciauit. Addebat autem q̄ aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobolus si regnum obtinuissent textrices cum ancillis facere minitarentur: ipsos quoq; vicorum seruos. Illa cet irridentes q̄ litterarū studijs operam darent. ¶ His commota salome q̄ iracūdiam cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autem videbatur idonea contra generū dicens & preter hęc alia quedā crimiatio diuulgata est: quę succendit animū regis. Audiuit em alexandrū & aristobolū crebro matrem implorare: casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sepe istum quidam ex mariannes vestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solutos esse q̄ cito pōsegalibus delicijs eas nigris vestibus induerent. ¶ His de causis herodes licet constantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis abscideret ad feros vocauit. Romanum nauigaturus erat. & quasi rex pauca determinatus: pluribus quasi pater mouit: rogauitq; vt fratribus indulgerent promissa priorum peccatorum veniam si post hec meliores fierent. Illi autem criminationis inuidiam deprecando fictas eas esse dicebant: purgationisq; sue fidem rebus ipsis posse constare. Verum quoq; ipsum debere omissa facilitate credendi: aditum maledictis obstruere. Nunq̄ enim delatores defore: dum cui persuadeatur extabit. ¶ Cum his eum mature placauissent quippe vt patre presenti metu reiecto. de post futuris merere ceperunt. Etenim cognouerunt salomen filii effectam & patruum feroram. Vterq; autem seni & graues erant sed amplius feroras qui totius quidem regni preter diadema socius esset. proprios autem redditus haberet centum talentorum totius q̄ regni iordanem terrę fructus caperet ipse a fratre dono sibi dato quinetiū tetrarcham eum fieri beneficio cesaris idē herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat sorore vxoris sue nuptū ei collocauit & post illius mortem desponderat ei filiarum suarum maximam trecentis talentis indotem. Hic spreto regale matrimoniū feroras ancillę amore captus refugerat. quāobrem iratus herodes filiam quidē nuptam dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo ferorę venia data indignationem remisit. De hoc autem vetus erat opinio: q̄ etiam viua regina herodem oppressere voluisset veneno. Sed tunc plurbus delatoribus aditus erat vt q̄is amantissimus frater esset herodis fide tamen eorum que audisset adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione postremo ad ferorę amicos venit. Quorū nulla quidem fuit de maleficijs apertā cōfessio: sed q̄ amico,

Adolescētes cognoscētes Salomē & ferorā sibi infensos timuerunt.

Auctoritas ferorę tetrarchę. &c.

Feroras ancillę captus amore regale renuit mrimoniū cui data est venia.

Salome herodē cōtra adolescentes prouocat ad odium.

Herodes ad filios.

Excusatio filiorū erga patrē.

ſuſpecto in parthos cogitaſſet effugere prodiderunt. ¶ Huius autem conſilij & fuge conſcium eſſe. Cu-
ſtobarum ſalomes maritum. cui rex eum tradiderat: poſtq̃ ſuperior adulterij eſt cauſa peremptus. ſed
nec ſalome criminatione libera manſerat. Nam & hanc frater feroras accuſabat q̃ cum ſylleo procu-
ratore regis arabum obedire de nuptijs conſtituiſſet: quem inimiciſſimum herodes habebat. Conui-
cta autem & in hoc & in omnibus quę feroras detulerat: indulgẽtiam meruit. Id atq; ipſum etiam rex
feroram criminibus ſoluit. Domus vero tempeſtas in alexandrum tranſijt: totaq; capiti eius incubuit.
¶ Tres erant eunuchi regis cariſſimi: & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinũ mi-
niſtrare cura fuit: alteri cenam apponere: tertius autem dormitum eum collocabat: & cum ipſo cuba-
bat. Hos muneribus maximis alexander cupiditati ſuę ſubiecerat. Itaq; poſtq̃ hęc regi ſunt indicata
vi tormentorum coacti & ſtuprum ſtatim confeſſi ſunt & quibus eſſent ad hoc promiſſum inducti ape-
ruerunt: quomodo eos fefelliſſet alexander. nullam in herode ſpẽ habendam eſſe commemorans im-
probo ſcene: & qui capillos inficeret niſi ob hoc ſolum vt eum etiam adoleſcentem putarent. Verũ ſe
coli oportere qui etiam inuito eo futurus eſſet regni ſucceſſor: neq; multo poſt ab inimicis pœnas repe-
teret: fortunatoſq; amicos ſuos beatoſq; faceret: ac prę ceteris ipſos. Quin & obſequia potẽtium alexã-
dro clam parare militũq; rectores itemq; ordinum principes occulte ad eũ cõuenire dixerunt. ¶ Hęc
herodes adeo pertimuit vt nõ auderet ſtatim delata ꝓferre ſed exploratores die noctuq; ſummittens
dicta factaq; ſingula ſcrutabatur: & de quibus ſuſpitio fuiſſet trucidabat. Itaq; regnũ eius acerbiſſima
iniquitate repletum eſt. Namq; pro ſuo quiſq; odio vel inimicitijs calumnias fingere. multiſq; regis ira-
cundia cedis cupida contra aduerſarios abutebantur: & mendacio quidẽ confeſtim fides habebatur.
Erant autem criminationibus ipſis velociora ſupplicia. Deniq; accuſabatur qui modo accuſauerat: &
cum eo qui ante ſe conuictus eſſet ducebatur ad penam. De vita namq; periculum regis quęſtiones
breuiore cõpendio terminabat. ¶ Ad hoc autem ſeuitia proceſſerat: vt nec eorum quenq̃ humanitus
aſpiceret qui accuſati non eſſent. verum amicis etiam inimiciſſimũ ſe pręberet. Itaq; multis etiã regno
interdixit. & in quos poteſtatem non habebat in eos dictis aſperis ſeuiebat. Acceſſit malis antipater:
collectaq; propinquorum caterua nullum criminationis genus omiſit. Tantus autem ineptia ſua regẽ
conuentis delatorum timor inuaſit vt ſtricto inſtare ſibi gladio videret alexandrum. ¶ Deniq; ſubito
& ipſum correptũ in vincula conjecit: & in amicorũ eius tormenta perrexit. Multi autem tacite morie
tantur. nulla voce ſupra conſcientiam prodita. Alij vero quibus mendacium impacientia doloris ex-
torſit de patris eũ inſidijs cũ fratre ariſtobolo cogitaſſe dixerunt: tempuſq; obſeruare vt illo dũ vena-
retur occiſo romã profugeret. His tamẽ & ſi veriſimilia nõ erãt: ſed neceſſitate cruciatus ex tẽpore fin-
gebãtur: habenti tamẽ aio rex credebat pro cõſolatione accipiẽs vincti filij ne id feciſſe videret iniuſte.

¶ Alexander patris ſuſpitionem nullo modo aboleri poſſe arbitratus: fatetur inſidias & quattuor
libris plurimos ſocios ſe habere pręſcripſit ante omnia Feroram & Salomen. Archelaus autem gene-
ro & filię timens venit in iudeam quibus prudentiſſime ſuccurrit & verbis fefellit. Herodem qui ei li-
bros Alexandri dedit legendos vnde nactus conſilij ſui occaſionem in feroram contulit & herodem
paulatim pacificauit. Herodes itaq; remiſſa in Alexandro ira excitatur in Feroram qui archelai con-
ſilio omnia fatetur ſibi impoſita atraq; veſte cum lachrimis ad pedes prouolutus veniam poſtulans
eius medio promeruit. Archelaus autem herode placato Feroræ iratus Alexandro tamdiu manſit fi
lamq; ab eo diſtractam ſecum adducturum firmabat donec herodem pro adoleſcentulo compulit
depręcari. Redintegrata concordia Archelaum abeuntem Herodes & vnum quemq; amicorum eius
pro merito muneribus donauit.

¶ Capitulum vigeſimumquartum.

C UErum alexander quoniam ſuſpitionẽ patris nullomodo aboleri poſſe arbitrabatur. Vltro
malis aſſentiendum putauit: ac diligenter aduerſus inimicos quatuor libris fatetur inſidi-
as eorumq; ſe plurimos ſocios habere pręſcripſit: ante oĩa autem & feroram & ſalomẽ. Hãc
enim etiam ſtupro ſibi quondam eſſe mixtam: cum vim noctu adhibuiſſet inuito. ¶ Iamq; libri in ma-
nibus Herodis erant multa de optimatibus clamantes grauia: cum mature in iudeam archelaus venit
metuens genero ſimul ac filię. Quibus etiam prouidentiſſimo conſilio ſuccurrit regiſq; minas arte diſ-
ſoluit. Mox enim cũ eo congreſſus: vbi nam eſt clamat exitiabilis gener meus. Aut vbi parricidale ca-
put aſpiciam quod meis manibus ipſe lacerabo: addamq; filiã meã bono marito nouo. Nam etſi cõſi-
lij particeps nõ eſt: quia tñ eiuſmodi viri cõiunx fuit inquinata. Miror autẽ etiã pacientiã tuã cuius pe-
riculũ agitur: q̃ adhuc viuit alexãder. Ego nãq; ita ex capadocia properãs veniebã vt qui illum repe-
rirẽ olim dediſſe ſupplicium. & de filia quęſtionũ tecũ haberem: quam virę atq; dignitatis cõtempla-
tione illi deſponderam. At nũc de vtroq; nobis cõſulendũ eſt. licet nimium pater ſis: & puniendũ inſi-
diatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundię vicarie ſuccedamus.
¶ Talibus increpans q̃is pertinacẽ fallit herodem. Itaq; ille quos Alexander perſcripſerat libros le-

Ferora ſororẽ q̃ cũ ſilleo procura tore regis arabũ nubere voluiſſet accuſauit.

Tora domus tẽ peſtas contra a lexandrum.

Eunuchi ab ale xandro corrupti vi tormentorum coacti oĩa con feſſi ſunt alexan drum accuſãtes.

Herodes maxie perterritus vbiq; exploratos com mittit & maxima fit eius ꝓpiquis tribulatio qui ſe ipſos pręuenię tes accuſabant.

Alexanderi vin cula captiuatur multis eius ami cis trucidatis a liiſq; eum cũ fra tre in patrem in ſidias cogitaſſe accuſantibus.

Alexander pris ſuſpitionẽ nullo mõ aboleri poſ ſe arbitratus qua tuor libris fate ſidias: multoſq; dixit ſe habere ſocios ſcz ferorã Salomen. &c.

Hærodes libros Alexādri Archelao dedit legendos qui in eos q inscripti erāt & i Feroram cōtulit & hērodem paulati pacificauit.

gendos ei prębet: singulis capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus: paulatim causas in eos qui scriptis tenebantur & in feroram contulit. Cum autem credere sibi regem videret considerandum est inquit ne forte adolescentulis tot nequissimorum insidijs circū/ueniatur non tñ ab adolescētulo. Nec enim apparere causam cur in tantū rueret scœlus qui & nunc regno potiretur: & successionem regni speraret. nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores: qui ad deteriorē partē lubricū etatis impellerēt. Ab eiusmodi nāq; hoibus non solū adolescentulos falli: verū etiā senes domosq; clarissimas totasq; regna solere subuerti. ¶ Cōsentiebat dictis herodes: irāq; paulatim remittebat in alexandro: & feroram excitabatur Namq; hoc erat librorum quatuor argumentum Qui vbi propēsiorem esse regis animum sensit: & in omnibus apud eum amicitiam archelai prędile/re: q̄ honeste non posset ex imprudentia alias impudētia salutē quęsiuit: relictoq; alexandro cōfugit ad archelaū. Et ille. Non inquit videt quo se pacto extimat tot criminibus inuolutum quibus manife/ste conuinceretur regem insidijs voluisse decipere. omniumq; malorum prędentium adolescēti causa fuisse: nisi malis omissis artibus callidis & negādi pertinacia quibus insimularetur oia cōfiteri & a fratre prędertim cui dilectus esset veniam petere. Namq; ad hoc ei se quoq; modis oibus opem laturum. ¶ Paruit archelao feroras atraq; veste cū lachrymis vt q̄ miserabilis appareret. instructus ad pedes herodis accessit: sicq; meruit veniam postulans: & se quidem scœleratū esse fatebatur. Namq; omnia quę sibi obijcerentur fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atq; insaniam: ex mulieris amore conceptam. Itaq; postq̄ stetit feroras suimet ipse accusator ac testis: tūc eum iam archelaus excusando herodis iracundiam mitigabat propriis vsus exēplis. Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpessum naturale eius ducebat ante posuisse vindictę: quippe in regnis velut in magnis corporibus semper aliquam partem pondere ipso tumescere quam recidi quidem non oporteret: leuius vero curari. Multa in hunc modum locutus archelaus herodem quidem ferorę placatum reddidit. ipse autem alexandro tamdiu manebat iratus filiamq; ab eo distractam secum adducturum esse firmabat donec herodem compulit vltro pro adolescentulo deprecari vt iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate archelaus cui vellet eam prędter alexandrum collocari promisit maxime eū impendere quę iura inter se affinitatis inuiolata permaneāt. Rege autem filium sibi ab eo donatum infirmante nisi matrimonium dirimisset q; & liberos iam haberent vxor quoq; ab adolescente dilgeretur quę si remaneret peccatorum fieret obliuiosi vero discederet causa de omnibus desperandi molliorem namq; fieri audaciam si domesticis affectionibus distraheretur. vix tandem cessit: vnaq; & ipse redijt cum adolescente in gratiam & patrem eius reduxit. Proculdubio tamen eum romam mi/ti debere ait cum cęsare collocuturum. de omnibus enim sese ad eum litteras fecisse. Consilium quidem archelai quo generum suum periculo liberauit peractum erat: & redintegra concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta solio quoq; aureo gemmis ornato & eunuchis & concubina donat herodes quę panichis voca/batur: itemq; amicorum eius quemq; pro merito. Quin & cognati regi omnes iussu eius archelao dona clarissima dederunt: eumq; tam ipse q̄ optimates anthiochiam vsq; prosecuti sunt.

Archelaus hero de placato ferorę iratus alexandro tāditu manebat filiāq; ab eo distracta secum adducturum firmabat donec herodē vltro p adolescētulo compulit deprecari. &c Reditegrata cōcordia Archelai medio ipius; ab eūtem hærodes & vnumquęq; amicorū eius muneribus donauit pro merito. &c.

¶ Eurides lacon proditiosissimus adulator reconciliationem perturbauit Alexādri. regemq; adulatione fallisq; laudibus & sermonis calliditate circumuenit qui apud eum Antipatri laudator pecunia corruptus erat & Alexandri qui incaute de patre conquerebatur proditiosissimus fuit accusator. Alios quoq; antipater contra fratres subornauit accusatores. Epistolām insuper fictam ad custodem castelli Alexandrij nomine Alexandri direct m produxit vnde herodes torto castelli prępositio filios quis nullum contra eos validum proferretur documentum asseruari precepit: & Euridem totius sceleris fabricatorem quinquaginta talentis donauit qui ad Archelaum capadocię regem vadens & mentiens Alexandro reconciliasse herodem ab eo munera accepit. sed tandem propter facinora a cęsarea fugatur Herodes autem paratissimus ad audienda maledicta.

Eurides laco proditiosissimus adulator reconciliationē pertur/bauit Alexādri. &c.

¶ Capitulum vigesimum quintum.

ON multo post quida in iudea venit Archelai consiliis multo potentior. qui non solū reconciliationē gratię alexādro quęsitam fecit irritam: verūetiam causa fuit vt periret. Laco erat genere nomine eurides: ad regni desiderū pecuniæ amore corruptus. Iam enim luxū regia tolerare non poterat. Is applissimis donis herodi oblatis velut eorū quę aucuparetur illecebra cū statim multiplicata recepisset: immaculatā liberalitatē nihil esse ducebat nisi regnū sanguine cōparasset. Itaq; regē adulatione falsisq; de ipso laudibus & sermonis calliditate circūuenit. matureq; prospecto eius ingenio dictis simul & factis quę illi placerēt: inter primos amicos eius habebat. Nā & rex & omnes eius comites libēter ciuē sparche prię causa precipuo dignū honore ducebāt. Ille aūt postq̄ fragilitatem domus animadvertit. fratrumq; inimicitias & quemadmodum pater in singulos esset anima/

A tus:antipater quidem hospitio preuentus erat:simulata vero amicitia fallebat alexandrum: olim se archelai socium esse mentitus. Quo etiam citius quasi probatus obrepsit:moxq; ab eo fratri quoq; aristobolo commendatus est. Peremptatis autem personis omnibus. alium alio modo subibat. Ac primum sit antipatri mercennarius & alexandri proditor illum exprobrando castigans q̄ cum fratrum sit maximus spei sue negligit insidiatores:alexandrum vero q̄ regina creatus: & reginæ vir coniugis filium priuate mulieris pateretur regno succedere:presertim cum habeat magnam occusionem archelaum. Que quidem adolescenti vera fide suadere videbatur. q̄ amicitiā simulasset archelai:vnde nec alexander quicq̄ metuens & de antipatro que se mouerent apud eum querebatur:& quod nichil mirum faceret herodes si cum matrem eorum interemerit ipsis quoq; regnum eius auferret. Quorū eurides causa & miserari eos. & pariter dolere simulans:etiam aristobolum ad eadem dicenda pellexit: atq; ita querelis in patrem vtroq; deuicto referens ad antipatrum secretum discedit:affecto insidiarū quoq; mendacio quas ei fratres parasse firmabat ac pene iam strictis in eum gladijs irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrē:& ad extremum necis alexandri & aristoboli redempta opera ipse accusatoris partibus fungitur. Cumq; audisset herodes:vitā ei se rependere pro beneficijs delatis:& lucem referre dixit hospitio. Namq; olim alexandrum exacuisse in eum gladium & confirmasse dexteram:verum sceleri tantum fuisse impedimēto q̄ societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere non bene secum hærodem actum putare q̄ regnum obtinuisset alienum & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset:nisi etiam degenerem coaptaret heredem:auctumq; ipsorum regnum antipatro spurio propinaret. Proinde semet hyrcani manes & mariannes vltum ire. Nec enim decere successionem regni ab eiusmodi patre sine cede suscipere. Multis enim rebus ad hoc excitari quotidie:quia nichil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio sine ratione se contumelijs affici patre dicente solus generosus alexander & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. Inuentionibus quoq; offendere soliq; antipatro indulgentem. Ob que velle mori non recusare:nisi ex voto insidiæ succesissent. Sin eum occidisset:primum salutis occasionem fore archelaum socerum suum ad quem posset effugere deinde cesarem qui nunc vsq; ignoraret mores herodis. Nec enim sic ei astaturum vt antea patris præsentiam formidando. nec de suis tantum criminibus locuturum sed primum totius gētis erumnas:& q̄ ad necem vsq; tributas opprimeret vulgaturum. Deinde in quibus delitijs quibusq; actibus parte sanguine pecunię consumptę sunt:& qui vel quales ex illis fuerint locupletati: que causa ciuitatis plagate: ibi autem quęsiturum & aui & matris necem omniaq; regis scœlera retecturum:quibus cognitis nemo se indicaueri patricidam. ¶ His eurides in Alexandrum falso delatis antipatri laudes persequebatur:illum solum qui patrem diligeret esse confirmans:quicq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondū preterite suspitionis dolore compresso:intollerabilis iracundię feritate turbatur. ¶ Iterumq; hoc tempus nactus antipater. alios accusatores fratribus subornauit qui eos dicerent cum iocūdo & tyranno diu colloqui solitos esse equitum regis olim principibus tunc vero propter quasdam offensiones ordinibus motos. Hac deniq; indignatione succensus:confestim eos tormentis herodes subdidit. Illi autem nichil eorum se que crimini darentur scire confessi sunt. ¶ Sed oblata est quædam velut ad propositum castelli Alexandrij ab alexandro scripta epistola depręcante vt cum Aristobolo fratre se in castellum reciperet si patrem interfecissent tanq̄ armis q̄ alijs eos subsidijs vti permitteret. Hanc alexander Diofanti commentum esse dicebat. qui regis erat notarius homo audacissimus & cuiuslibet manus litteras imitari percallidus. Itaq; multis sępe falso conscriptis ab hoc postremo occisus est. tortus autem castelli pręposito nec in eius iudicio quicq̄ herodes eorum que delata erant verum esse cognouit. Sed q̄is nullum documentum validum proferretur:filios tamen interim absolutos asseruari precepit. Eurides vero domus sue pestem ac totius scœleris fabricatorem bene de se meritum dato rerumq; salutis appellans:talentis quinquaginta donauit. Ille autem priusq̄ certa fama nūciaretur ad archelaum properat:aususq; dicere quod herodem reconciliasset Alexandro ab illo quoq; pecunias capit. deinde in achaiam transgressus ad similia facinora male quęsitis abusus est. Postremo apud Cesaream accusatus q̄ dissensionibus repleuisset achaiā. & ciuitates spoliaret:inde fugatur. ¶ Atq; hoc enim modo alexandri & aristoboli pœne persecutę sunt. ¶ Hoc loco dignum est Choum euaristum huic sparciathe conferre. Namq; is cum amicissimus esset alexandro eodemq; tempore quo eurides ibidem erat aduenisset percūctāti regi super his que ille insimularet iuratus nihil se ab adolescētibus audisse firmauit:nec tamē id quicq̄ miseris profuit apud herodem:solis maledictis aures paratissimas aperientem:eumq; sibi gratiosum esse iudicantem:qui secum eadem crederet: hisdemq; moueretur.

¶ Salome socrus Aristoboli & amitta qui eam (vt sue saluti consuleret præcabatur) eius monita regi prodidit rex itaq; filios vinxit & separatos præcepit asseruari & Volumnium atq; Olympum

Maxima Eurides proditio.

Corruptus pecunia Eurides antipatri laudator apud patrē. &c.

Alexandri icauta querela.

Antipater alios cōtra fres subornauit accusatores.

Epistola fcta ab alexādro scripta ad custodē Alexandrij castelli.

Dyophantus falsarius notarius.

Herodes filios i carcerari iubet & Eurides totius scœleris fabricatorē quinquagita donauit talentis q̄ ad archelaū vadēs & mētiēs Alexādro recōciliasse herodem ab eo mūera accepit sed tādem ppter facinora a cęsarea fugat.

descripta ferentes iudicia mittit ad Cesarem qui herodi rescribens potestatem (congregato cor cilio) dedit ei filios punire. Paret ergo scriptis Hærodes & Beriti conuocato concilio prefederunt. Saturninus & pedanij legati & alij Syrie optimates preter Archelaum regem qui regi erat suspectus. Herodes vero filios quos prouido satis concilio ne assistentes ad misericordiam impellerent in iudiciū non produxit sed eos absentes quasi presentes accusat obijciendo insidias. Saturninus condemnandos adolescentes sed non mortem pronunciauit quem duo legati & nonnulli alij secuti sunt. Volumnius vero primus cunctis post eum herodis fautores necandos esse adolescentes iudicauit. Interea vero tyro verus miles veritatem libere locutus est clamitans conculcatam esse iusticiam & veritatem perisse. Quem rex cum filio capi iussit a triphone tonsore falso accusatum. Ipseq; in tortura & militum principes cum tonsore lapidum ictibus interimuntur & filios in sebaste missos iubet effocari & in alexandrio cum Alexandro materno auo sepeliri.

¶ Capitulum vigesimumsextum.

Salome socrus & amita Aristoboli regi eius mo nita p dit q vtrū q; filiū vixit & se paratos p̄cepit asseruari & volū mū & Olympuz descripta ferentes iudicia mittit ad Cesarem.

INcitabat preterea salome crudelitatē eius in filios. Namq; hāc aristobolus quo se periculis inuolueret. quā & socrū habebat & amitā monitam miserat: vt saluti suę consule ret: quasi rex eā decreuisset occidere iterū in simulatam quorū ante fuerat accusata: q Sylleo Arabi nubere cupiēs quem sciret eius inimicū occulta illi secreta regis nuncia ret: & hoc fuit extremū quo tanq̄ tēpestate oppressi adolescentes non secus q̄ a turbine pessundati sunt. Salome em̄ protinus contēdit ad regē eiq; monita Aristoboli pro dit. Atq; ille vlterius durare non passus vtrūq; filiū vinxit. & separatos asseruari p̄cepit. Deinde volumniū militię magistrū & ex amicis suis Olympū descripta ferentes iudicia proficisci iussit ad cesarē Qui postq̄ naui Romam delati regis litteras reddiderunt vehementer quidem in adolescentes cesar exarsit verum eius potestatem in filios a patre auferendam non dixit. Deniq; rescribit ei vt ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens si in cōmuni consessu propinquorum suorū pro uincieq; rectorum de insidijs quereret. eosq; si delato crimine reperiret astrictos occideret: si vero sum tātum esse meditatos. mediocri supplicio contentus esset. ¶ Paret scriptis herodes Cumq; beritum quo cesar iusserat peruenissit iudicium cogit. Presederunt autem rectores quibus a Cesare scriptum fuerat. Saturninus & pedanij legati & cū his volumnius procurator: itemq; propinqui regis & amici necnō & Salome & feroras & post hos optimates syrię p̄ter archelaum regē. Namq; hūc herodes q̄ alexandri socer esset suspectum habebat. ¶ Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit. Sciebat enim q̄ si tantum nisi fuissent: omnimodo ad misericordiam cunctos impellerent. Si vero etiam dicendi copiam nacti essent: facillime alexander obiecta dilueret. Igitur quidem illi custodiebantur in platene vico sydomorum. ¶ Exorsus autem rex veluti cum p̄sentibus ageret commouebatur. Et insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat: maledicta vero & probra & iniurias & peccata plurima in se admissa prosequebatur: eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret: semetipsum argui miserabiliter quęstus acerbamq; victoriam vincere: singulorum sententiā rogabat i filios. ¶ Et primus saturninus condemnandos esse adolescentes sed non mortem pronunciauit. Nec enim fas esse cum tres ipse astā tes habeat filios mortē alienis decernere. ¶ Idem etiam duobus legatis visum est: eosq; alij nonnulli secuti sunt. ¶ Tristem vero sententiam primus volumnius dixit: cunctiq; post eū herodis emulatione vel odio: neq; indignatione quisq̄ necandos esse adolescentes iudicabat. Tunc autem vniuersa syria & iudea suspensa quidem operiebatur huius tragœdię finem: sed nemo estimabat herodis crudelitatem vsq; ad parricidiū processuram. Ille tamen filios tyrum traxit atq; modo nam cęsaream deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. ¶ Interea vetus quidē regis miles tyro nomine qui & filium habebat alexādro consuetum atq; amicum. & ipse adolescentulos diligebat. p̄ę nimia indignatione mentis in postremo circumiens clamitabat conculcatā esse iusticiam: veritatem perisse: naturam esse confusam: vitaq; hominū iniquitatis esse plenam & omnia quę dolor contemptori vitę dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: michi vero inquit omniū esse videris infœliciſſimus qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Feroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent. quos sæpe mortis supplicio dignos esse iudicasti neq; aduertis hoc eos agere vt iustis successoribus destitutus cum solo maneas antipatro capi facilem regem optantes. Verumtamen cogita: ne ille quoq; militibus adorsus sit. propter cedem omnium fratrum Nullus est enim qui non adolescentium miſereatur. Principum autem plurimi. etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens simul eos quibus res indignam videtur nominabat. ¶ Rex autem statim & illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; cū alius quidam regalis tonsor nomine tripho nescio qua exagitatus insania semetipsum indicans prosiliit. Ac michi quoq; tyro inquit iste persuasit: vt occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; michi Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis Hærodes & Tyro-

Congregati concilij contra adolescentes præsidentes & eorum sententia.

Filios Hærodes noluit producere in iudicio ne ipsi liberarentur sed eos absentes accusat.

Saturnini sentētia contra adolescentes.

Tristis sententia Volumnij.

Tyro veritatē libere locutus nota eius verba.

Tyronis ad herodem verba.

Herodes tironē cū filio capi iussit quē falso tripho tonsor accusauit quiq; punitur in tortura

nem eiusq; filium & tonsorem subdidit quęstioni. Tumq; illi pernegarent: tonsor autem amplius nichil diceret: tyronem vehementius torqueri iussit. ¶ Cumq; filius eius patris miseratione commotus cuncta se regi si eum sibi condonasset. indicaturum promisit eoq; relaxato: ipsum occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit impulsum ab alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescẽte videbatur quo tormentis eriperet patrem: nonnulli verum esse firmabant. ¶ Herodes tamen & militum principibus & tyrone pro contentione accusatis: ita in eos armauit populum vt ibidem cum tõsore ignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebasten missos quę non longo a cęsare interuallo distaret effocari pręcepit: eaq; remanente perfecta in alexandrum castellum mortuos asportari cum alexandro materno auo sepeliendos. Hic quidem alexandro & aristobolo finis vitę fuit.

Filius patris miseratione cõmotus vt ipsum liberaret confitetur quęsitum. Tyro & militum principes cũ tõsore ictibus interimũtur & filios in sebastẽ missos iubet effocari & in alexãdrio cuz auo sepeliri.

¶ Antipater ab omnibus propter fratrum occisionem odio habitus peremptorum timebat filios Erant enim Alexandri filij duo ex Glaphira Tygranes Alexander. Aristoboli autem ex Beronice Salomes filia filij: herodes & Agrippa & Aristobolus filieq; Herodias & Mariannes sed Glaphiram quidem cum dote sua in capadociam interfecto Alexandro dimisit & Beronicem Aristoboli coniugem auunculo Antipatri nuptum dedit Antipater vero metu opes multas pluribus largiens magis erat in inuisus. Herodes autem conuocatis propinquis & amicis: astantibusq; pupillis lachrymatur eos amantissimos vocans omnibus commendat & maiori filio Alexandri Ferorę filiam despondet & filio antipatri primam Aristoboli filiam & aliam herodi ex filia pontificis sibi genito. Antipater autem malitiam circa fratrum filios non potuit continere sed sponsalia callide studuit dirimere instãtissime eum precabatur quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari Nouem enim herodes vxores habebat ex quarum septem: filios suscepérat plurimos vnde herodes audito Antipatro nepotibus timẽs sponsalia reformauit Antipatri nam adulatio multum valuit apud Herodem Antipater itaq; odium vitare non valens terrore securitatem sibi quęsiuit cui Ferora & mulierum conflictio pręter Salomen quę omnia cognoscens eis aduersabatur velut tam confirmato regi obediebant. Fingebant quoq; inter se vt regem deciperent palam discordias Salome vero omnia cognoscens regi nunciat vnde iratus rex maxime contra Ferorę vxorem quam ei precepit expellere qui ait se citius vita q̃ coniuge caruram incertus itaq; rex quid ageret Antipatro ne cum ferora & eius coniuge interdicit habere colloquium.

3 ¶ Capitulum vigesimũseptimum

ANtipatrum vero cum iam sine controuersia successorem regni speraret: intollerabile gentis excipit odium: cunctis scientibus omnes illum omnibus fratribus suis cõseruisse calumnias nichiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat crescente sobole peremptorum. ¶ Erant enim alexandro ex glaphira filij duo tygranes & alexander. Itemq; aristobolo ex beronice salomes filia Herodes & Agrippa. & aristobolus: filieq; herodias & mariannes. ¶ Sed glaphiram quidem herodes cũ dote sua in capadociam dimisit: postq̃ alexandrum interfecit. Beronicem autem aristoboli coniugem auunculo antipatri nuptum dedit qui (vt salomen) quam infensam habebat (si bi reconciliaret) istas nuptias excogitauit. Idem vero antipater etiam feroram muneribus alijsq; obsequijs atq; amicos pręterea cæsaris ambiebat: magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud syriam donis expleuerat. ¶ Hoc autem magis inuisus erat cunctis q̃ plura donabat: velut opes tantas non munificentia largiretur sed mœtu consumeret. Itaq; eueniebat vt nec accipientium beniuolentia quicq̃ proficeret, quibusq; nichil dedisset acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat: cum pręter spem videret orbos pueros ab herode curari: quantumq; illum peremptorum cedis pœniteret prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atq; amicis suis & pupillis astantibus: cum lachymis oppleſſet oculos dixit. Horum quidem mihi patres fortuna quędam tristis eripuit ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaq; vt etsi pater infortunatissimus fui auus tamen sim prouidentior: & a quibus post me regantur amantissimos michi relinquam. Despõdeo igitur filiam tuam Ferorem maximo filiorum alexandri: vt ei curator sis necessarius. Tuo vero antipater filio Aristoboli filiam ueris enim hoc modo pater orbate. Sororem vero eius meus accipiet herodes põtifice auo materno pronatus. Et de his quidem hoc sit meum iudicium: neq; id quisq̃ dirimat qui me amabit. Pręcor etiam deum bono regni mei meorumq; nepotum copulare nuptias: atq; hos pueros placidioribus q̃ patres eorum oculis aspicere. Postq̃ hæc locutus effleuit. & puerorum dextras iunxit benignisq; consalutatis iuuenculis: dimisit concilium. ¶ Statim diriguit antipater: quantoq; dolore affectus esset neminem latuit. Pupillorum namq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat iterumq; de rebus cunctis periculum fore si alexandri filius pręter Archelaum: etiam feroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua

Antipater ab omnibus propter fratrũ occisione odio habitus timebat filios peremptorum.

Antipater opes multas metu pluribus largiẽs cũctis erat inuisus.

Oro herodis de nepotibus suis.

Herodes ferorę filiam maiori alexandri filio despõsat & filio antipatri aristoboli primam filiam & aliam herodi filio. &c.

tota gens flectebat quanto vluctium puerorum studio & quanta memoria ipsius scelere mortuorum tenerentur iudei. Itaq; omnimodo dirimere sponsalia statuit & callide quidem patri surripere timuit ¶ Antipatri postulata. seuienti acriterq; vigilanti ad suspicandum palam vero eum supplex adire ausus est. Coramq; deposcere ne se priuari quo dignum esse indicasset nudumq; regis nomen habere vellet: regni autem substantiam pœnes alias esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum: si præter auum etiam archelaum feroras alexandri filio socer adiunctus esset. Instantissime vero precabatur quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem namq; regi vxores erant: sed harum septem vnde filios susceperat ipsum Antipatrum ex oside. Herodem ex marianne pontificis filia. itemq; Antipam & Archelaum ex Martace alias Malthace samaritide: filiam Olympiade quam frater eius Iosippus habuerat ex hierosolymitide. de cleopatra vero Hærodem & Pphilippum. necnõ ex pallade Phaselum Habebat alias quoq; filias Boromen alias Rhaxoen & Salomen vnam ex phedra. alteram ex helpide. Duasq; vxores sine filijs consobrinam & sororem ac præter hos & Alexãdri aristoboli sorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia supereſſet. aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Nouem Hærodis vxores ex q. ũ septem filios suscepérat. & c.

Herodes audito antipatro ira tus nepotibus timens sponsalia reformauit. ¶ Rex autem prospecto alias perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret vehemter iratus est. Quippe filiorum quos interfecerat casum reputans: formidabat ne & hi quandoq; criminationum antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis protelat: postea vero blanditijs eius abductus sponsalia reformauit. Ac primum ipsi Antipatro aristoboli filiam collocat. filium vero eius iungit filię ferorę. ¶ Hinc licebat aduertere q̃tum antipatri valeret adulatio: q̃ idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim q̃uis soror esset atq; hoc sæpe intercedente iulia vxore Cęsaris postulasset Arabum regi sylleo nubere non passus est sed inimicissimã sibi fore iurauit nisi ab hoc studio destitisset posteaq; inuitam alexę cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum vnam Alexandri filio alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariannes vna sororis filium habebat Antiphon: altera fratris Phaselum ¶ Sic interrupta pupillorum spe Antipater & pro sua commoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia ne quaq̃ erat tollerabilis. Nam quia singulorum odium vitare non poterat securitatem sibi ex terrore quęrebat: cum præterea Feroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio nouas turbas excitabat. Etenim Feroræ vxor cum matre & sorore sua necnõ & matre Antipatri multa in regno insolenter agebat ausa etiam duas regis filias contumelioſe tracta re cui rei maxime ab antipatro erat adiecta itaq; cum inuisę illi essent alias quidem morigeras habebant sola vero salome aduersabatur eorum concordię. quodq; non bono regis coirent apud ipsum insimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres q̃q; Hærodes egre tulisse: ab aperto quidem conuentu & familiaritate abstinuerunt: contra vero etiam inter se discordare rege audiente simulabant. cum adeo colluderet antipater. vt palam feroram minime dubitaret offendere. Occultos autem cetus & nocturnas commessationes agebant earumq; consensionem fecit obseruatio firmiorem cum horum nichil ignoraret salome: sed herodi cuncta nunciaret. ille autem ardens iracundia: maximeq; aduersus ferorę coniugem q̃ eam præter cęteras accusaret salome. aduocato cognatorum amicorum q; consilio & talia multa mulieris & filiarum contumelias crimini dedit q̃q; phariseis mercedem contra se præbuisset fratremq; sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremo conuersus ad feroram vtrum se ait fratrem an vxorem vellet optare. Cumq; ille se citius vita dixisset q̃ coniuge cariturum. incertus quid ageret ad antipatrum sermonem contulit ac ne cum ferora vel eius coniuge aut quouis alio qui ad eam pertineret vnq̃ colloquęretur: edixit. Verum ille palam præcepta custodiens in occultorum his pernoctabat. Salome inuita alexę nupta. Antipater odiũ vitare non terrore securitatẽ sibi quęrit cui Feroras & mulierum cõflictio præter Salomẽ quę oia cognoscens eis aduersabatur. Fingunt mulieres iter se discordias vt regẽ deciperẽt sed salome oñia cognoscens regi nũciat vñ iratus rex maxime contra feroræ vxorem quã criminatur.

¶ Antipater Salomes timens obseruationem per amicos (vt Romam proficiscatur) procurat & cum muneribus & testamento (vbi ipse rex erat inscriptus) mittitur Sylleus quoq; qui maximum cũ Aretha rege suo certamen habebat Romam cum Antipatro certaturus nauigauit quem Fabatus herodi accusat q̃ corinthum pœcunia corrupisset vt ipsum occideret quod duo Arabes subditi quæstioni confessi sunt qui & Romam missi sunt. Herodes quoq; fratrem vxorem repudiare recusantem indignatus cum vxore eiecit qui ad tetrarchiam suam accedens iuratus est ante herodis mortem non reuerti. Herodes sua manifestata pacientia infirmum fratrem visitauit & corpus eius in hierusalem detulit cum honore sepeliendum. Quidam autem herodi feroram veneno fuisse interemptum nunciauerunt & pro amatorio mulierculam arabicam dedisse Syllei consilio mortiferum. Quo tormentis veritatem perquirente quædam ancilla Antipatri matrem omnium malorum causam esse clamat & occultos Ferorę & mulierum conuentus detegit. cum qua omnes ancillæ contra Antipatri conueniunt secreta declarantes consilia.

Capitulum vigesimumoctauum.

METuensq; obseruationem salomes per amicos in italia degentes vt romam proficisceretur effecit: ipsorum perlatis litteris vbi antipatrum aliquãto post tẽpore ad cęsarem mitti oportere perscriberent. ¶ Igitur herodes nichil moratus eum misit cum cunctis quę vsui forent magnaq; pecunia liberaliter instructum: testamentumq; vna portandum ei dedit in quo rex ipse antipatrum scriptus erat & antipatri successor herodes ex marianne pontificis filia procreatus. ¶ Quin & sylleus arabs itidem neglecto cęsaris precepto romam nauigauit: de his cum Antipatro certaturus de quibus ante cum nicolao causam dixerat Non leue autem cum aretha rege suo certamẽ habebat cuius etiam amicos interferat: & foemium in petra opido potentissimum redemptoq; fabato dispensatore cęsaris fautore vtebatur etiam in herodem sed maiore pecunia data herodes fabatum a sylleo remouit ac per semetipsum quę cęsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset accusabat apud cęsarem fabatũ: dispensatorẽ esse dicens non quę ipsi. sed quę herodi expedirent. Quibus cõmotus ad iracundiã fabatus. adhuc autẽ apud herodem in honore maximo habebatur: secretorũ sylleo proditor factus est: regiq; indicauit q; sylleus corinthum alias corinthium eius satellitem pecunia corrupisset obseruatiq; oporteret. Neq; rex id facere dubitat: quoniam Corinthus iste licet in aula regis esset educatur ex arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi sed etiam duos alios arabas iussit apud eum repertos: vnum syllei amicum. alterum syliarchum: qui subditi quęstioni magna pecunia corintho vt herodem occideret persuasisse confessi sunt. Illi etiam a saturnio rectore syrię interrogati: romam transmissi sunt. ¶ Herodes autem ferorę vehementius imminebat: vt repudiaret vxorem. Aliquid enim cum quo mulierem plecteret excogitabat quia multas in eam odij causas habebat: donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. ¶ Feroras autem equo animo accepta iniuria ad tetrarchiam suam accessit: iuratus vnum sibi exilij finem fore mortem herodis: neq; se ad eum reuersurum esse dum vixerit. Deniq; nec egrotum q̃is sepe accitus fratrem visere voluit: cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidem prẽter spem conualuit: post modum autem feroras in morbum incidit. Tumq; herodis pacientia demonstrata est. Nam & venit ad eum & humanissime curatum voluit sed morbum superare non quiuit. In diebus enim paucis est mortuus. Quem licet vsq; ad vltimum vitę diem dilexisset herodes: tamen q; illum quoq; veneno peremisset fama vulgatum est: Verum eius corpore i hierosolima portato luctum maximum cunctę genti denunciauit: clarissimaq; funus sepultura dignatus est. ¶ Vnus quidem interfectorum alexandri & aristoboli hunc exitum vitę sortitus est. ¶ Transiit autem in antipatrum auctorem pœna sceleris ex interitu ferorę principum nacta. Quidam enim ex libertis eius cum regem tristes adissent: fratrem ipsius Feroram veneno interemptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam non quo solebat modo conditum eoq; sumpto illo morbo: protinus esse corruptum. Venisse autem ante biduum matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex arabia vt venenum ferorę conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum sylleĩ consilio. Namq; illi notam fuisse. ¶ Perculsus igitur plurimis suspitionibus rex ancillas & nonnullas libertinas quęstioni subiecit: ibiq; tum clamabat aliqua doloris impaciens. Deus celi terręq; rector in matrẽ antipatri quę horum nobis malorum causa est vindicet. Hoc rex initium nactus: persequebatur vlterius indagine veritatis. Mulier vero & matris antipatri familiaritatem cum ferora eius vxoribus & occultosq; eius conuentus aperuit q; q; feroras & antipater redeuntes a rege tota cum illis nocte potare soliti essent: seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hęc indicauit. ¶ Cum autem ancillę separatim singulæ torquerentur: patuit omnium dicta congruere qua de causa romani quidẽ antipater ex compositoferoras vero trans flumen secedere curauisset. Nam sępe illos in sermone dixisse q; post alexandrum & Aristobolum ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset herodes. nec alicui posse parcere: qui marianne eiusq; filijs minime pepercisset: ideoq; melius esse ab hac belua quã longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri antipatrum conquerentem q; cum ipe canus esset, pater [illegible] singulos iuueneſceret. seq; fortasse priusq̃ regnare incipiat moriturum. aut si vnq̃ ille decesserit quamq̃ autem istud fiet voluntatem sibi successionis omnimodo fore breuissimam. Pullulare prętereapitalia hoc est Aristoboli & Alexandri filios. sibi autem filiorum spem adeptam esse patris [illegible] non eorum quemq̃ post mortem suam regni successorem. sed Mariannes filium scripsisse herodem. Qua quidem in re prorsus eum senectute delirare: si testamentum suum standum arbitraretur: se namq; vt ex eius progenie nemo superesset curaturum. Quin etiam cum omnes patres quibus inuisi nunq̃ filij fuerunt odio vincat: plus eum tamen etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi ne cum ferora colloqueretur centum talenta donasse: atq; cum feroras diceret quid enim per nos ledebatur respondisse Antipatrum. Vtinam cunctis ablatis. nudos se dum modo viuos relinqueret. Verum hoc nequaq̃ fieri posse vt tam pestiferam bestiam quisq̃ effugiat: sub qua nec amicis esse palam lice-

¶ Antipater timẽs salomes obseruationẽ per amicos vt Romã proficisceretur procurat & mittitur cum muneribus & testamẽto vbi ipe rex iscriptus erat.

Fabatus sylleus hærodi accusat q; corithiũ pecunia corrupisset vt eum occideret. &c.

¶ Arabes duo quęstioni subditi corithũ vt herodẽ occidẽt pecũia fuisse corrupti cõfessi sũt & missi sunt romã.

Ferorã infirmum hærodes visitauit & corpus eius i hirlm sepeliẽdũ detulit. &c

Quidã feroram venenoit ẽptũ regi nũciãt & p amatorio mulierculã arabicam dedisset fillei cõsilio mortiferu. Herode veritatẽ tormẽtis perquirẽti quędam ãcilla matrẽ antipatri oĩm maloruq; causã esse clamat & occultos cõuẽtus mulierum & ferorę aperuit.

vet. Deniq; nunc occulte inquit conueniamus licebit autem aperte si virorum spiritum manusq; habeamus hęc in tormentis ancillę prodiderunt: & q feroras cum illis petram fugere cogitasset. Vt autem omnibus dictis herodes crederet: centum talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat.

¶ Hærodes Dosidem Antipatri matrem omni ornatu spoliatam expulit hinc ad Antipatrum Samaritam Antipatri procuratorem conuenit & ex illius tormentis comperit necandi sui causa ex egypto Antipatrum venenum petisse per aliquam Antiphilī collegam idq; feroram ab eo accepisse cui mandasset Antipater herodem occidere. Ferora vero dedisse vxori seruandū. Quę a rege statim euocata de tecto se precipitem dedit sed mortem euadens insidiatum modum declarauit & ferorā dixit super fratris nece pœnituisse & venenū ab Antipatro paratum consumi iussisse. Antiphilus quoq; veneni delator accusatur. Et mariane potificis filia maleficiorū cōscia accusata herodes eius filius Antipatri successor a testamento deletus est. Bacillus quoq; aspidū virus attulerat. Litterę quoq; tunc ab Antipatro cōtra Archelaū & Philippū confictę apportantur. Nemo autē antipatro propter eius odiū quę contra eū fiebant in iudea notificauit. Quiq; patri de roma litteras misit cui pater indignationē simulans rescripsit. Audita autem Ferorę morte luxit quia maleficiorum amiserat ministrū timens nē comprehenderetur venenum. Dubius autē Antipater si domū rediret Cui aduenienti maxima fuit solicitudo omnibus eū deuitantibus callide tame vultu confidentiam simulabat.

¶ Capitulum. xxix.

Hærodes Dosidē omni ornatu spoliatā expellit

Antipater samarita Antipatru; dñm suū veneno herodi pri parasse accusat. Ferorę vxorem evocata a rege de tecto se precipitē dedit sed mortem euadēs modum insidiarum declarauit.

Penitentia ferō rę de nece fratris qui venenū contra fratrē ab antipatro paratū iussit cōsumi.

Antiphilus veneni delator accusatur.

Mariāne pōtificis filia maleficiorum conscia accusat Hærodes filius eius antipatri successor deletus est.

Litterę ab antipatro contra archelaum & Philippum cōfictę.

IGitur ante alios in dosidē Antipatri matrē furor eius erūpit: eamq; quē omni ornatu illi donauerat spoliatā. multis cōparato talētis. expellit. Deniq; ira depositā: ferorę mulieres a tormētis recreabat. Timore autē pauidus erat: & ad oēs suspitiones excitabatur multosq; innocentes metu ne quē nocentium prętermitteret in tormenta ducebat

¶ Hinc ad samaritā se cōuertit antipatrū qui procurator erat antipatri. & ex illius tormētis cōperit necandi sui causa ex egypto antipatrū venenū malum petisse per alliquā antiphili collegā idq; ab eo antipatri aurunculū accepisse Theudionē ac ferorę tradidisset. cui mādasset antipater vt herodē occideret. dum ipse Romę abesset ac suspitione careret: ferorā vero venenū vxori suę dedisse seruandum. ¶ Itaq; hanc euocatam statim rex quod acceperat afferri iubet. Illa vero quasi allatura egressa de tecto se precipitem dedit vt eo modo & probationes & regis verbera preueniret. Sed dei prouidētia sicut apparet quę ab Antipatro pœnas repeteret: non in caput. sed in alteram delata partē periculū mortis euasit. Portataq; ad regē vbi resipiscere potuit nam casus eā perturbauerat & quamobrē se precipitasset interrogata: adiurāte rege q; vera dicēti remitteret omne supplicium sin falsa promere maluisset corpus eius tormentis absumeret neq; sepulturę quicq; relinqueret: paulisper tacuit. Deinde quod inquit secreta custodio cū feroras obierit: antipatro qui nos oēs perdiderit seruatura. Audi rex. & tecū deus michi testis veritatis qui falli nō potest. Cū ferorę morituro alliderē: tūc ille me ad se vocauit. Et multū inquit mulier de fratris erga me aio sum deceptus. Nā qui sic me diligeret inuisum habui & necare cogitaui qui tāto nūc mei q̄uis necdū mortui dolore cōfunditur Sed ego ob impietatē precium fero. Tu q; meum seruas relictum nobis ab antipatro venenū hucafer propere meq; vidente cōsume ad inferos quoq; vltricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita q; vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi modicum vero michi propter dubios casus & q; te metuerem reseruaui. His dictis: illa quidem omnino paululum quod veneni habenē pixidem profert. ¶ Rex quidem in matrem fratremq; antiphili contulit quęstionem. Verum hi quoq; antiphilū ex egypto attulisse pixidem fatebantur. illumq; venenum a fratre apud alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autē regnū circumeuntes alexādri & aristoboli manes. ipsi erāt incertarum rerum exploratores atq; iudices & a suspitionibus remotissimas approbationes trahebāt. ¶ Deniq; etiā pōtificis filiam mariānem cōsciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demōstratum est. Rex autem matris audaciā: filij quoq; pœnas cohercuit. Nam quē illa peperat herodem antipatri successorē scriptū ex testamento deleuit. Post hæc etiam bacillus nouissima cōsiliorum antipatri fides documentis accessit. Namq; is erat quidem libertus eius Aliud autē venenum ferens hoc est aspidum virus aduenerat aliorumq; serpētium succos vt si prius fuisset inualidū hoc se feroras cū sua coniuge armaret in regem. ¶ Idem vero prętet susceptam cōtra salutem patris audaciā velut operā subsiciuam epistolas habebat aduersum fratres cōpositas ab antipatro. Erant autē romę in studijs archelaus & philippus iam adolescentuli: magniq; animi regis filij quos antipater velut iminētes spei suę remouere festinās quasdē in eos litteras ipse finxit amicorū noie romę degentiū. Nōnullis autē corruptis scribere persuasit q; multis maledictis [illegible] caperent: ac de alexandri & aristoboli nece manifeste quererentur: seq; accitos esse grauiter [illegible] Iam enim pater eos redire preceperat: idq; maxime sollicitabat antipatrum. Quin etiam priusq; proficisceretur in iudea cōstitutus antipater eiusdem modi contra eos romę litteras merebatur patrēq; ad

A eundo vitandę ſuſpitionis cauſa fratres purgare ſimulabat quędā falſa quędam vero adoleſcētis pec/cata cōmemorans. Quo quidem tēpore ſcriptoribus epł'arum quas in fratrū ꝓniciem ſimulabat pluri/mis pecunijs datis ſumptuum cōfundere temptabat indicia veſtem pręcioſam varia ſtragula pocu/laq; argentea necnon & aurea comparādo. aliaq; plurima inſtrumenta vt pręciorū magnitudine mer/cedes falſarijs erogatas celaret. Deniq; ducenta talenta expenſa retulit & eorum maxima fuit occaſio cauſa ſyllei. ¶ Vniuerſis autem malis eius tunc minoribus maiore contectis cum omnia quidē tormē/ta de parricidio. epiſtolæ vero de iteratis fratricidijs conclamarent nemo tamen ex iudea veniētium quo loco fortunę domus eſſent ei nūciauit: quis inter ſcœlus probatum & ipſius reditum ſeptem men/ſium interualla fluxiſſent: ita erat inuiſus omnibus. Fortaſſe autem quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum manes commuteſcebant. ¶ Deniq; rema litteras miſit continuo ſe conuentu/rū eſſe quodq; honorifice dimiſſus eſſet a cęſare nūcians. ¶ Rex auteꝫ inſidiatorem manibus tene/re deſiderans timenſq; ne ſiquid preſciſſet forte caueret: ipſe quoq; litteris beniuolentiā ſimulans & alia familiariſſime ſcripſit: & vt reuerſionē ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet: matris ſuę quo/q; offenſionem poſſet componere: quam expulſam eſſe nō ignorabat antipater. Primam quidē iam dę morte Ferorę ſuſcœperat epiſtolam apud Tarentum: eumq; vehementer luxerat. Id autem nōnul/lis de patrio laudabile videbatur. Sed quantum intelligi datur: cauſa doloris erat q; inſidię pro voto non ceſſerant neq; tam feroram flebat: q̄ maleficiorū miniſtrum. Preterea mœtus eum quidem ob ea quę cōfecerat occuperat. nequando forte comprehenderetur venenum. ¶ Tunc autem in cilicia pa/tris epiſtola ſibi reddita quam ſupra memoraui: ſtatim quidem feſtinabat. Sed poſtq̄ in celeuſterum delatus eſt. ſubijt eum quędam materni caſus cogitatio: anima ſibi iam per ſemetipſam diuinātę. Et amicorū quidem prudētiores eī ſuadebant. ne prius patrem cōuinceret: q̄ pro certo cognoſceret qui/bus ex cauſis matrem ſuam repudiaſſet. Namq; timore ne criminationes eius auctę fuiſſent. Minus autem prudentes & viſendę patrię magis cupidi q̄ quid antipatro eſſet vtile conſiderantes vt pro pe/raret monebant: ne ex ipſa mora & pater cauſam praue ſuſpitionis. & calūniantibus occaſionem pre/beret. Nunc enim ſiquid motum eſt in abſentem factum: nec eī̄ preſente illo quemq̄ id auſurū fuiſ/ſe. Abſurdum enim videri propter ſuſpitiones incertas certis boniſq; carere: neq; mature ſe patri red/dere ab eoq; regnum accipere quo ſolo ipſo niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna trāſmiſ/ſuſq; in ſebaſtum cęſareę portum defertur. Occurrit autem illi pręter opinionem maxima ſolicitudo: B cum omnes eū deuitarent: nulluſq; auderet accedere. Nam & ſi ſemper ęque inuiſus erat: odio tamē vt proderetur tunc data libertas eſt. Multos autem auertebat ex rege formido quoniā iam cunctas ci/uitates de antipatro fama repleuerat; ſoluſq; de ſe quid ageretur ignorabat antipater. Nec enim vel clarius eo quiſq̄ deductus eſt cū romam nauigaret: vel ignobilius inde ſuſceptus eſt. Enimuero cla/des ille domeſticas intelligens calliditate celabat metuq; pene mortuus vultu confidentiā ſimulabat & neq; fugę ſpes vlla erat neq; circūſtantibus malis emergere poterat certumq; nichil ei de domo ne/ibi quidem nūciabatur. Id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam ſpes eum per/temptabat hylarior vt nichil deprehenſum: aut ſi quid eſſe hoc ſeſe impudentia ſua deluiturū: ac do/lis quę ſua inſtrumenta ſalutis haberet.

¶ Dolis Antipater (quę ſuæ ſalutis erant inſtrumenta) armatus venit ad regiam vbi amicis eius a prima ianua reiectis cum iniuria ipſe quoq; a patre repulſus eſt cuiq; purgationi ſuę craſtinus dies coram varo indictus eſt vnde metu obſtupefactus reſpondere nichil potuit. Poſtero autem die cōuo/cato concilio litterę matris ad Antipatrum delatę ſunt in iudicio. Antipatro autē ad patris pedes pro C ſoluto. Herodes orationem ad varum Antipatri accuſatoriam & ſui erroris excuſatoria elegātiſſime habuit. Accuſabat enim dolos Antipatri & inſidias quarum probationes ipſe dolore cōfuſus Nicho/lao tulit adducere. Antipater vero ſeipſum purgare conabatur tempus ſuę peregrinatiōis pro rebus patris dicens expendiſſe & varum alioſq; commouit ad miam. Nicholaus autem contra Antipatrum criminum adduxit probationes miſericordię ſpem auferens veneni quoq; per ordinem dedit proba/tiones quo facto varus cum Antipater nichil amplius reſponderet q̄ deus teſtis eſt innocentię mee/ venenū petit idq; morti damnato bibendum pro experimēto dedit & eo ſtatim mortuo quędam in ſecreto locutus geſta in concilio Cęſari reſcribens diſceſſit.

¶ Capitulum triceſimum.

ITaq; his armatis ſine amicis in regiā venit q̄ a pria ianua cū iniuria ſūt repulſi. Forte aūt va/rus ſirię rector itus aderat. Ingreſſus deide ad patrē cōfirmatuſq; audacia velut eius ſalutādi cauſa ꝓpius accedebat: cū ille obiecta mani & capite declinato exclamat. Et hoc parricidę eſt vt me ꝑplexari velis cū tot maleficijs iuolutus ſis. Corrūpit' ipiū caput neq; me attingas priuſq̄ te crimibus exuas. Dabo eī̄ tibi iudm̄ & iudicē q oportune ꝑſto eſt varū Abi: & quēadmodū te purges

Nemo antipō/que cōtra eū in iudea fiebant ſi/gnificauit obſtā/te omniū in eū odio.

Antipī andita ferorę morte lu/xit quia maleſi/ciorū amiſerat miniſtrū timens ne forte cōpre/hēderet venenū

Maxia antipī ſolicitudo oīmi/bus eū deuitan/tibus.

Callide antipī/vultu cōfidētiā/ſimulabat.

Dolis ātipī/(quę/ſuę ſalutis iſtrū/mēta erāt) arma/tus veniti regiā/amicis eius a pa/tria ianua cū iniu/ria repulſis ipſe

quoq; a pre re-
iectus est q cra-
stinū diē purga
tionis coram va
ro indixit.

Litterę matris
ad antipatrū de
latę in iudicio.

Herodis ad va
rum notāda ōro
accusatoria āti-
pri ingratitudi-
nis & sui erroris
in filios excusa-
toria. &c.

Accusat Hero-
des dolos anti-
pri & insidias.

Herodes dolo-
re confusus Ni-
cholao probatio-
nes iussit expo-
nere.

Excusat antipr
tēpus pegrina-
tionis pro rebus
pris tuendis

in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. ¶ Ad hanc mens obstupefactus antipater quia respondere nichil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum mater & vxor venissent cunctas ei probatiōes exposuerūt Tūq; recepta mente quo pacto sese defendere cogitabat. ¶ Postero autem die rex adhibito propinquorū atq; amicorum cōsilio antipater quoq; amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens cunctos iudices iussit adduci / in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidem prīdem comprehensi: qui ab ea litteras ad eum deportauerunt huiusmodi. Quoniam tibi omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum venias. nisi aliquod auxilium a cesare impetraueris Itaq; his vna cum aliis introductis: ingreditur antipater Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset oro inquit pater ne quid de me preiudices sed integras aures satisfactioni meę prebeas. Demōstrabo enim me innoxium: si tu velis. ¶ Ille autem magna ei voce impetrato silentio ad varum locutus est. Quod & tu vare & quiuis iudex iustus antipatrum morte dignum iudicauerint esse scio Vereor ait ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna omniq; calamitate dignum deputes: qui tales filios genuerim. An quin hęc tibi magis miserandus videri debeo: q; erga tam sceleſtos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram: eosq; rome educatos amicos cesaris feceram Sed quos aliis inuidendos regibus emulandosq; constitui: meę salutis hostes inueni quorum tamen interitus antipatro magis profuit. Isti enim q; adolescens & successor meus futurus esset: maxime securitas quęrebatur. At vero hic adolescentulus belua pacientia mea supra q̄ alias plusq̄ satis erat expletus in me facietatē suam profudit eiq; visus sum diu viuere meamq; senectutē grauiter tulit rexq; fieri non nisi parricidio passus est. Quę quidem profecto noui qua ratione cogitauit. qd eum ex agro abiectum reduxerim & exclusis (quos regina michi peperat) filijs regni mei vicarium declarauerim. Et quidem tibi vare confiteor meę mentis errorem. Ego ipse contra me filios irritaui: q; antipatri gratia spes eorum iustas abrupi. Quid enim tātum de illis quantum de isto bene sum meritus. cui vitis etiam potestatem meam pene concessi aperte autem regni successorem testamento reliqui: & preter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum sumptum passim mea pecunia sumministrauī ac nuper quoq; romam nauigaturo trecenta dedit talenta: quemq; solum ex omni familia mea tanq̄ patris seruatorem cesari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt. Quodue de his habui tale iudicium quale demonstraui. ¶ Huius insidias etiam probo quia ausus est aliquid parricida rursumq; dolis veritatem operat obtegere. Vare hoc tibi cauendū fit. Nam ego istam beluam noui & q̄ sit verisimilia dicturus iam nunc prospitio fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat vt vxorem alexandream eauerem: neq; meum corpus omnibus crederem. Hic est qui vsq; ad cubiculum meum solebat ingredi & circumspicere ne quis forte michi parasset insidias hic somnij mei custos erat & securitatis dator. qui consolaretur somnium peremptorū: & viuentium fratrum beniuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus Cū eius calliditas vare in mētem venerit: & quemadmodum singula simulasset vix me credo viuere: tamq; grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quędam excitat contra me domum meam. Michiq; amicissimi semper infensi sunt: ego quidem fatorum iniquitatem flebo & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui sanguinem meum sitierit elabetur: etiam si per omnes filios meos indicia ventura sint. ¶ Hec dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore confusus: nicholao autem vni ex amicis probationes iussit exponere. ¶ Inter hęc autē antipater sublato capite cum prostratus ante pedes patris maneret: exclamabat Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida: quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras. Aut si ficta vt dicis simulataq; mea pietas fuit. cur in alijs tam callidus in hoc adeo demens fui vt non intelligeret q; si homines lateret tanti sceleris cogitatio. celestem latere iudicem omnino nō posset: qui vbiq; presto esset & cuncta cōspiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob id deus vltus est quia de te male tractauerāt. Quis autem fuit cui me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspitio? Sed diligebar. Aut ex te metus aliquis? Atqui tui seruus alijs timēdus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum proditissimus essem immaniq; bestię animum gererem: certe mansueti patris beneficijs vincerer quem tu adeo [illegible] xisti totq; filijs anteposueris vniusq; regem declaraueris aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum O me miserum acerbissimamq; peregrinationem meam. Quam longo labore tempus magnumq; insidiantibus spacium prębui. Sed tamen tuis pater tuisq; rebus abstinens ne Syllens tuā contēneret senectutē. Roma michi testis est pietatis & princeps orbis terre [illegible] patris amatorē sępe vocitabar. Accipe pater has eius ras fictis in me criminatiōibus [illegible] Hęc affectus erga te mea argumēta certissima recordare quā ingrate hinc [illegible] cōtra me inimicitias nonignorā. Tu pater inuitus me pdidisti: tu cōpulisti vt [illegible]

A uidię. Verū ad indicia veniam. Eccce assum terra mariq; nichil vnq̄ parricida perpessus. Sed nōdum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te patrem condemnatum esse me scio. Condemnatus autem depręcor: ne aliorū tormentis fidem adhibeas. In me feratur ignis: per viscera mea pergant instrumenta pœnarum. Ne parcas scelesto corpori. Nam parricida sum: tormentorū expers mori non debeo. ¶ Talia cum lacrimis atq; vlulatu vociferans & alios omnes & varum ad misericordiam prouocauit. Solum autem herodem quo minus fleret iracundia continebat: documentis veris intentū. ¶ Ibi autē nicholaus iussu regis multa de antipatri calliditate prefatus & misericordię spem sustulit & atrocissimam accusationem instituit. cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime vero fratrum interitum: quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui venenum patri parasset multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad venenī probatiōes veniſſet per ordinem proferebat indicia etiā de Ferora crimen exaggerans veluti quoq; ipsum Antipater fratricidam fecisset: corruptisq; regis amicissimis scelere omnem domum repleuisset. Atq; ita multis alijs dictis exprobratis perorauit. ¶ Varus autem cū respondere iussisset antipatrū & ille nichil amplius elocutus q̄ deus est testis inno/centię meę silens iaceret venenum petit. idq; alicui damnato capite ex custodibus bibendum dedit: eoq; statimq; mortuo quędam in secreto cum Herode sermocinatus gesta in consilio Cęsari scripsit posteroq; die discessit.

Antipater varū & alios ad misericordiā cōmouit.

Probationes venenī.

Quidam mortiadiudicatus venenū qđ antipr̄ pri parauerat bibit/ varo' iubēte p expimēto & statim morit.

¶ Herodes antipatro vinculis tradito ad Cęsarem nuncios mittit tunc quoq; quidam de seruis Antiphili de roma venięs epistolas Agmes Iulię cęsaris vxoris ancille apportauit contra Salomē qua visa regem subit cogitatio ne forte etiam alexāder fuisset falsis epistolis comprehensis Herodes vero ne prepositis satisfaceret morbo impeditur scribit tamen de Agme ad cęsarem & mutato testamento ponit pro antipatro Archelaum regni successionē Iudas autem & Mathias famatissimi sophiste iudei audito regis morbo fabricata regis contra leges opera & auream aquilam (quā rex super tēpli portam collocauerat) destrucre & tollere mouerunt quos regis dux captos regi presentat quos omnia confitentes viuos comburi precepit reliquos vero carnificibus tradidit obtruncandos. Rex itaq; multiplici agitatus morbo multum sperabat sanitatem desperata vero salute militibus suis & rectoribus multas donauit pecunias.

B

¶ Capitulum tricesimum primum.

Herodes ātipatro in viculis dato ad cęsarē nūcios misit.

IN Chiloq; minus rex antipatro in vinculis tradito: cladis suę nuncios ad cęsarem misit. Post hęc salomen appetisse insidijs arguebatur antipater. ¶ Quidam enim de seruis antiphili roma venerat: epistolas ferens alicuius agmes nomine ancillę iulię. Quibus ad regem scriptis. indicauerat salomes epistolas inter litteras Iulię repertas ei clam beniuolentię causa mississe. Ipsius autem salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima & accusatio maxima continebantur. Sed omnes ab antipatro erant fictę: Idq; agmen pecunia corruptam ad herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculę ad ipsum scripta id prodidit: cuius verba hęc sūt. Sicut voluisti patri tuo scripsi & epistolas misi: certo sciens regem sorori suę minime posse parcere si eas recitauerit Bene ante facies si cōsumatis omnibus pollicitationū tuarū memor fueris. ¶ Hac epistola & quę in salomen sunt composita deprehensis regem subijt cogitatio ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset compręssus & q̄ pœne sororem quoq; propter antipatrū occidisset: anxius erat Itaq; non est vltra cunctatus: quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium. ¶ Sed ne prepositis satisfaceret: graui morbo impeditus est. ¶ De agme tamen ancilla & in Salomē factione conflata litteras dedit ad cęsarem ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri regemq; scripsit Archelaum philippum negligens natu miorem. Nam & antipater hos insimulauerat. Cęsari autem C post alia pecuniaria mille talenta munera & vxori eius ac filijs itemq; amicis & libertis prope quinquaginta: ceteriſq; omnibus pecuniarum non parum & agrorum distribuit ac sororem salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit. Morbus autem ingraueſcebat quod eū senectus pariter ac moeror vrgeret & annos iam septuagita natus erat: & filiorum cladibus adeo animum habebat affictum: vt nec in bona, valitudine quicq iocunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ęgritudinem: q̄ antipater viueret. Hunc enim nō opere superuacuo. Sed cum ipse cōualuisset cogitabat occidere. ¶ Ad has ei calamitates accedit etiam populi quidam tumultus. ¶ Erant em in ciuitate sophiste duo qui summe scire leges patrias videbantur: & per omnem propterea gentē maxima gloria prędicabantur. Iudas filius sepheret & alter Mathias. Hos non pauci adolescētium secta/bantur cum leges exponerent & indies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audissent mœrore & morbo tabescere apud notos loquebantur oportunum iam tempus esse vt deus vindicaretur fabricataq; aduersus leges patrias opa destruerētur. Siquidē in tēplo nefas sit imagines aut vultus aut cuiuslibet alialis cognomie simulachrū haberi. Hoc ꝓpterea dicebaꝫ q̄ supra maximā

Epła agmes ancille iulię vxoris cęsaris

Herodes ne prępositis satisfaceret morbo impedit scribit tñ de agme ancilla ad cęsarē & mutato testamento scripsit p antipatro archelaū regni successorem. &c.

Iudas & mathias iudei sophistę famatissi rogato regis morbo fabricata aduersus leges regis opa & aqlā

quã rex sup tem pli portã collo cauerat destrue re & tollere mo nuerũt. &c.

Dux regis iuue nes fere quadra ginta qui aquilã aureã securi bus absciderant captos regi præ sentauit qui oia cõfessi sunt con stanter. &c.

Multiplex Hę rodis morbus Febris Prurigo Colica passio Podagria Infla tio vẽtris putre do testiculorum vermes generãs membrorũ oim contractio.

Militibus & rectoribus multã diuidit pecuniã

portam rex aquilam collocauerat auream eamq; tunc monebant sophystę vt tolleret pulchriũ esse dicentes. Etiam si quod inde periculum immineret pro legibus patrijs mori nõ recusare. Sic enim decedentibus & animam immortalem: & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo. Minus autem fortes & sapientię suę nescios amare animam imperitia magisq; morbo cupere q̃ virtute defungi. Dũ hęc illi differerent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Vnde etiam confidentius adolescentes conamen adorsi sunt. Ipsoq; meridie cum plurima multitudo versaretur in templo: dimissam funibus aquilam ex tecto auream securibus abscidebant. Quare statim regis duci nunciata: non parua illę comitatus manu cucurrit ad templum: & prope ad quadraginta iuuenes cõprehensos regi exhibuit. Qui primum interrogati an aquilam ipsi auream cõcidere ausi essent fecisse confessi sunt. Deinde quo iubente: lege patria respõderunt. Dum vero quid tantum exultarent quibus mors immineret ab his quereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaq; rex commotus: magnitudine irę morbum superat: atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus & q̃ occasione legis patrię quędam maiora temptassent veluti impios dignos esse supplicio iudicauit. Populus autem metuens ne per multos iret quæstio præcabatur vt primum facinoris suasoribus deinde in eo deprehensis pœne subditis: cęteris indignationẽ remitteret. Tandem igitur exoratus. & ipsos rex qui funibus dimissi erant: cum sophistis viuos incendit & reliquos qui vna comprehensi sunt obtruncandos carnificibus tradidit. ¶ Hinc totum eius corpus morbo occupatum variis doloribus differebatur. ¶ Nam febris quidem non mediocris erat. ¶ Prurigo autem intollerabilis habebat omnem corporis superficiem. ¶ Assiduis autem vexabatur coli tormentis. ¶ Pedesq; tũ q̃ ex intercutis vitio tumuerat. ¶ Cum & inflatio vẽtriculi. ¶ Putredoq; testiculorum vermiculos generans. ¶ Præterea creber anhelitus & irrupta eum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent. pœnas eas esse dicerent sophystarum. ¶ Ille autem quãuis cum tot vitiorum cruciatibus luctaretur, vitę tamen cupidus erat: & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; iordanem trãsgressus apud callironem alias Calichon aquis calidis vtebatur quę in lacum feracem bituminis (quę asphaltidis vocatur) effluentes pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius quod medicis oleo calidiore foueri placuerat in archam plenam dimersum ita dissolutũ est: vt etiam lumina quasi mortuis resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant. ad clamorẽ quidem respicere visus est. Desperata vero salute militibus quinquagenas dragmas: multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit.

¶ Herodes morti proximus nobiliores iudeos iubet in ypodromo concludi & Salome sorori suę eius q̃ marito omnes (cum spiritum efflauerit) præcepit occidere vt eum omnis iudea diem mortis suę illachrimaret. Tunc quoq; litterę mortis agmen & Antipatri condemnationis de roma apportantur. Herodes autem morbi doloribus victus seipsum malum parando cultello occidisset nisi Aciabus eius nepos manum tenuisset Antipatrum vero fiduciam repetentem & custodibus munera pollicentem missis satellitibus iubet rex occidi & sine honore in hircania sepeliri a cuius morte die quinto anno regni postq̃ Antigonum interfecit. xxxiiij. & anno. xxxvij. postq̃ rex a Romanis est declaratus in rebus domesticis infelicissimus moritur: quo mortuo Salo vinctos liberauit. Ptholumeus vero anuli regis custos militum conuocata multitudine regis voluntatem declarans: Archelaum regem proclamauit Cui populus & milites congratulati sunt Hunc ad sepeliendum regem operam dederunt nichilq; munificentię est prętermissum maximaq; cũ pompa in herodiõ castello vt iusserat est sepultus

Herodes morti proximus nobiliores iudeos iubet in ypodromo concludi & Salome sorori eiusq; marito precepit vt eos in die mortis oẽs occidant. &c.

Herodes seipsum parando pomũ occidisset nisi aciabus manũ tenuisset.

¶ Capitulum tricesimum secundum.

CVm autem rediens ad hierichonta venisset: atra iam bili correptus & pœne ipsa mortis festinitabatur factum nefarium excogitauit: Collectos enim huius vici ex omni iudea nobiliores in loco cui nomen est ypodromo concludi præcepit. Deinde Sorore Salome & Alexio eius marito ad se vocatis scio inquit mortem meam festis gaudijs celebraturos esse iudeos. Verum per alios lugeri potero & præclarissimos honores assequi sepulture: si (quę præcipio) feceritis. Vos viros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circundatis occidite vt etiam inuita omnis michi iudea omnisq; domus illachrimet. ¶ Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolę sunt allatę: quibus agmen ancillam iussu cęsaris iteremptam & antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quinetiam si pater eum in exilium dare mallet: id q; permississe cęsarem scriptum erat. ¶ Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus. rursumq; doloribus victus: nam inedia tussisq; pariter violentia distendebatur: fatum peruenire conatus est. Sumptoq; malo: etiam cultellum poposcit. Sic enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret tanq̃ se percussurus dexteram sustulit Cumq; aciabus consobrinus eius accurrisset numq; continuisset: vlulatus maximus in regia statim quasi rex esset mortuus excitatus est. ¶ Eo

pe audito antipater fiduciam repetit letusq; iam custodes promissa etiam pecunia rogabat vt se solu-
uerent atq; dimitterent. Quod eorum princeps non solū ne fieret obstitit: sed etiam regi velociter nū-
ciauit. Ille autem fortius exclamans q; vires egrotantis valebant continuo satellitibus missis occidit
antipatrum: mortuumq; sepelire precepit in hyrania. ¶ Deinde rursum corrigit testamentum & suc-
cessorem quidem Archelaum natu maximum antipatri fratrem scripsit; tetrarcham vero Antipham
Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur annos quidem triginta quatuor ex quo in-
terfecit Antigonum regno potitus: triginta vero & septem postq̄ rex a romanis declaratus est. Et in
aliis quibus omnibus rebus secunda fortuna vsus est: ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus si
bi quesierat: tanto conseruatum tempore filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infœliciſſimus
fuit. ¶ Salome autem (anteq̄ resciret mortem regis exercitus) cum marito progressa vinctos absoluit
quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium & vnumquemq; iussisse domum dimitti at
q; ita per hos abeuntes militibus indicatur. ¶ Quibus in concionem cum alia turba in amphiteatrū
apud hiericonta collectis ptholomeus anuli regis custos quo signare solitus erat & illum fortunatum
cœpit dicere & multitudinem cōsolari. relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum
rogabat vt beniuolo animo succesſorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamētum legebat:
in quo philippum quidem trachonis proximarūq; regionum: tetrarcham vero sicut supra diximus
antipham regem autem archelaum scripserat. ei deniq; anulum ad cesarem ferre mandauerat. obsi-
gnatamq; regni administrari noticiam. Omniū namq; dispositionum suarum dominū & confirmato-
rem esse cesarem voluit. Cætera vero seruari iuxta superius testamentum. ¶ Quo perlecto cōfestim
clamor secutus est omnium archelao gratulantium militesq; per cunctos & populos adeuntes suam
promittebant. deiq; beniuolentiam precabantur. ¶ Hinc ad sepeliendum regem operam contule-
runt. Nichil autem munificentię pretermisit archelaus: sed omnē ornatum extulit regnum in funeris
pompa ducendum. Lectus quidem totus erat auro gemmisq; distinctus: chorus autem purpura va-
riatus: corpusq; velatum super eum itidem purpura: capiti autem dyadema erat impositum. corona
vero desuper aurea: sceptrumq; ad dexteram. ¶ Et circa lectum filij cum propinquis preterea satelli-
tes: agmenq; trachium germaniq; & galathę velut ad bellum instructi omnes antecedebant. Cętera
vere militum manus armata: duces suos ordinumq; principes sequębant decenter. Quingenti autē
serui ac liberi odores ferebant. Corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Hęrodiō
ibiq; secūdum ipsius regis mandata sepultum est. Et hęrodis quidem hic finis fuit.

Antipatrū posti
cētē custodibus
munera missis
satellitibus rex
iubet occidi &si
ne honore sepe
liri.

In rebus dome-
sticis infœliciſſi-
mus fuit.
Salome mortuo
herode vinctos
absoluit. &c.

Fauor ppli Ar-
chelao.
Hærodis sepul-
tura pomposiſſi
ma & ornatiſſi-
ma.
Ordo assistētiū
in funere.
Hęrodis corpus
in castello hero
dion sepultum.

¶ Explicit Liber Primus.

¶ Incipit Liber Secundus.

¶ Archelaus diebus septem lugendo patrem consumptis: epulisq; ferialibus prolixe popu-
lo exhibitis (hic enim mos multos iudeorum ad inopiam redegit) candida indutus veste proceſſit ad
templum ibiq; varijs fauoribus exceptis, a plebe humaniſſime vulgus recœpit nomen. quia regnum
donec a Cesare fuisset confitmatum recusauit. Tuncq; gauisa multitudo magnis petitionibus mētem
eius tentare cœpit qui in gratiam populi cunctis postulatis facile annuebat post meridiem autem iu-
scitata est aliquorū pro morte iniusta iuuenum qui aquilam de templi porta abstulerant maxima se
ditio quos Archelaus verbis magis q̄ vi sedare volens magistrū militum mittit rogans vt quieſcerēt
sed illum lapidibus perturbarunt vnde Archelaus die festo Azimorum ne creſceret seditio armatorū
misit cohortem quorum vulgus multos lapidibus interfecit vulnerato Chiliarcho iudeorum vero in
sacrificijs occupatorum alijs fugientibus tria milia occisa sunt. Archelaus autem Philippo fratre re-
gni cumulo procuratore Romam cum matre & amicis iuit & Salome vna cum filijs Sabinus vero Sy
rie procurator pro cōseruatione pecuniarū Hęrodis venit in iudeam quem varus inhibuit ipse tamē
Archelao romam profecto hieruſalem veniens regiam tenet & custodibus euocatis pecuniarum ra-
tiones discutere conatus est.

¶ Capitulum Primum.

VRBARVM autem nouarū principium fuit Archelao Romam proficiſcendi neceſ-
sitas. Diebus enim septem in lugendo patrem cōsumptis epulisq; ferialibus prolixe
populo exhibitis. hic autem mos apud iudeos necessarios multos ad inopiā redegit:
nam qui eum neglexerit impius estimatur candida veste indutus procedit ad tem-
plū: ibiq; varijs fauoribus exceptis a plebe ipse quoq; si excelso tribunali solioq; aureo
resīdēs hūaniſſime vulgus admisit: eisq; & q̄ sepulturā patris sedulo curauissent grās
egit: & quos sibi quasi certo iā regi magnos honores habuissent. Verū se tn̄ ait nō potestate solum in-

Sūptuosa sepul
tura iubeorum
multos ad ino-
piā redegit.

terim sed etiam ipso regis nomine temperare donec a cęsare sibi fuerit cõfirmata succesſio: qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud hierichõta voluntati exercitus restitisse: cum sibi diadema voluisset imponere. Cęterum alacritate ac beniuolentia ęque militibus etiam populo plenam se vicissitudinem relaturum si ab his quorum etiam esset imperium certus rex declaratus fuisset studiumq; sibi fore vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret.

Ppli varia petitio ab archelao nouo rege.

¶ His gauisa multitudo statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari: alij vectigalia tolli. quidem solui custodiam acclamabant. Cunctis autem postulatis in gratiam populi facile annuebat Archelaus: deinde celebratis hostijs cum amicis erat in ępulis. ¶ Ecce autem post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studioſi vbi communis luctus de rege cessauit propria lamenta suscipiunt: flentes eorum casum quos propter abscissam ex porta templi quilam auream Herodes morte damnauerat: dolor autem nõ occultus erat sed clarissimis questibus fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat: virorum causa videlicet quos pro templo ac legibus patrijs interisse dicebant. Eorum autem mortis pœnas ab illis quos herodes pecunia donasset repetentes esse clamitabant. Ac primum quem is constituerat pontificem reijciendum atq; alium pietate prestantem magisq; purum optari debere. Quibus & si mouebat Archelaus ad vltionem: tamen eũ profectionis festinatio continebat. metuentem ne si multitudinem reddidisset inimicam: motu eius impediret. Quamobrem monendo magis q̃ vi experiebatur sedare turbatos missoq; magistro militum vt quiescerent eos rogabant. Sed illum seditionis auctores vbi ad templum venit priusq̃ verbum faceret lapidibus perturbant & alijs post eum mulcẽdi sui gratia missis: multos enim allegabat archelaus incunde omnia responderunt neq; si numero aucti fuissent ociosi fore videbant. ¶ Itaq; instante Azimorum festo die qui apud iudeos pascha vocitatur plurimarũ victimarum copia plenus infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit cum illi qui sophistas lugebãt in pharino consisterent nutrimenta seditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus anteq̃ omnem populi morbus iste corrumperet cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent eo dirigit contra quos omne vulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Sanctus vero chiliarchus vix elabitur. Et illi quidem statim veluti nichil malt factum esset ad celebrãda sacra cõuersi sunt. Sed Archelao sine cede iam multitudo comprimi posse non videbatur. Quamobrẽ totum illis immisit exercitum: pedites per ciuitatem simul omnes: equitesq; per campum. Qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent: prope ad tria milia hominum occidunt: reliquam vero manũ per muros proximos deiecerunt. Precones autem sequebãtur Archelaum: iussu eius vnumquemq; vt domum rediret ammonendo. Itaq; cuncti neglecta dei festiuitate abierunt. ¶ Ipse autem cũ matre nec non & Popla & Ptholomeo & Nicholao amicis ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore itemq; rerum familiarium curatore. Vna vero aggressa est cum filijs suis Salome: fratrisq; regis filij genere: specie quidem velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri certa vero causa quę contra leges in templũ admissa fuerant delaturi. ¶ Interea fit illis cęsareę sabinus obuiam Syrię procurator ad iudeam veniens: ad pecunias custodiẽdas Herodis. Quem vlterius progressurus inhibuit mulis accitus Archelai precibus: intercedente Ptolomeo. Et tunc quidẽ Sabinus in ciuitatem vari neq; ad arces venire properauit neq; thesauros paternę pecunię clausit Archelao: sed vsq; ad cognitionem se cęsaris ociosum manere pollicitus. apud Cęsaream commorabatur. Postea vero q̃ sibi obstantium vnus Antiochiam petijt: alter hoc est Archelaus Romam nauigauit: mature profectus in hierosolimam regiam tenet. Custodumq; principibus itemq; dispensatoribus euocatis rationes pecuniarum discutere conabatur & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorũ custodes erant Sed in obseruando singula queq; perseuerabant: causam custodię magis Cęsari q̃ Archelao tribuentes.

Seditio alíquorũ p̃ morte iniusta iuuenũ q̃ aquilã de templi porta amouerãt hi enĩ pontificẽ quẽ herodes instituerat reijciẽdũ p̃clamãt &c.

Archelaus magis verbis q̃ vi sedare turbatos volẽs militũ mittit rogans vt quiescerent quẽ lapidibus pturbãt &c.

Tria milia die festo alijs fugiẽtibus cęsa sunt. &c.

Archelaus (Philippo fratre dimisso regni procuratore) romã cũ matre & amicis iuit Salome. q; vna cũ filijs suis. &c.

¶ Antipas cum Archelao de regno certabat defendens primum testamẽtum in quorem erat inscriptus posteriore firmius similiter romam nauigauit secum ducens matrem & amicos cum Ireneo oratore acerrimo. Iudei autem Romanos iudices magis q̃ regem petebant & Antipam q̃ Archelaum quem etiam Sabinus apud Cęsarem accusauerat. Antipam vero cui etiam Salome fauebat multum laudauerat Cęsar itaq; hinc & inde acceptis instrumentis optimates romanorum vocat ad cõcilium vbi Antipater Salome filius: is enim orator erat acerrimus: accusationem pro populo in Archelao ipsum asserens auctoritate propria regnum vsurpasse totiusq; orationis vires in maiestate eorum qui ab eo circa templum die festo azimorũ cesi fuerant astruebat. secundũq; hęc dicta pietatẽ non valere probabat cum tunc sanę mentis inops esset & ad singula testes adhibuit. Nicolaus Archelai defensor ad accusationes respondens cedem in templo necessario factam per occasionem dictorum rationibus cõfirmauit herodis testamentũ. vnde omnibus expositis Cęsar Archelaum ad genua

ſua accedentem erexit dignum regno oſtendens nichil vero certum pronunciauit.

¶ Capitulum ſecundum.

CVm hęc autem antipas quoq; de regno certabat. poſteriore ſuperius herodis teſtamẽrum firmius eſſe defendẽs in quo rex ipſe antipas fuerat ſcriptus. eiq; ſe tam ſalome q̃ multi alij cognati qui cum Archelao nauigarent. ſuffragio fore promiſerant. Ducebat autem ſecum matrem fratremq; nicholai ptholomeum: in quo pro fide apud herodẽ probata nõ nichil videbatur eſſe momenti. Namq; illi fuerat clariſſimus amicorum Orator autem hyreneo propter dicendi acrimoniam plurimam confidebat. Vnde etiam qui ſe monuerant vt archelao pro etatis merito & ſecundi teſtamenti voluntati cederet: audiendos eſſe non cenſuit. ¶ Rome vero migrauerunt ad eum cunctorum ſtudia propinquorum quibus inuiſus erat archelaus quibus pręcipue liberi omnes ſui iuris eſſe cupiebant & aut romano magiſtratu amminiſtrari: aut ſi hoc non imperarent Antipã regem habere. Ad hoc etiam ſabini ope nitebatur antipas. qui archelaum per epiſtolas accuſauerat apd cęſarem. antipam multũ laudauerat. Itaq; digeſta crimina ſalome & cęteri qui cum ea ſentirent cęſari tradiderunt & poſt eos archelaus geſtorum ſuorum per ſcripta capitula patriſq; anulũ per ptoloměum artioreſq; amminiſtrationis intromiſit ad cęſarem. ¶ Ille autem ſecum premeditatus ea quę ab vtraq; parte dicerentur: vbi & regi magnitudinẽ multitudinemq; redditurum animaduertit. atq; insuper Herodis familiam numeroſam pręlectis etiam vari & Sabini litteris: optimates Romanorũ in concilium vocat. In quo tunc primum ex agrippa filia ſua natum gaium ſedere iuſſit filium adoptiuũ atq; ita partibus proſequẽdi copiam dedit. ¶ Igitur ſalomes filius antipatri namq; is erat orator acerrimus eorum qui aduerſabantur Archelao accuſationem propoſuit inſimulans archelaum quaſi verbis quidem videretur de regno contendere. re autem vera iamdudum rex eſſet effectus & apud aures modo Cęſaris cauillaretur: quem iudicẽ ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt herodis mortem quibuſdam vt diadema ſibi imponerent ſubornatis. regis eum more in ſolio reſidentem partim ordines militię permutaſſe partim cõdonaſſe promotiones & inſuper annuiſſe omnia populo quęvelut a rege impetrãda petiuiſſet: maximorũq; reos criminum quos pater ſuis vinxerat abſoluiſſe. Qui cum iſta feciſſet: modo regni vmbrã a domino poſtulaturus veniſſet cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet: vt non rerum: ſed vocabulorũ eſſe dominum Cęſarem demonſtraret. ¶ Ad hęc ei q̃ etiam luctũ patris aſſimulaſſet obiiciebat: cũ interdiu quidẽ perſonam componeret in mœrorem: noctu vero ad cõmeſſationes vſq; potaret. Deniq; ſeditionem vulgi ex hac indignationem cõſtatam eſſe dicebat. Totius autẽ orationis ſuę vires eorum multitudine qui circa templum ceſi fuerant aſtruebat. Hos enim ad feſtum quidem veniſſe diem: ad hoſtias vero quas ipſi mactandas venerant crudeliter eſſe iugulatos: tantũ in templo funerum eſſe congeſtum quantũ nullum ab externis illatum bellum implacabile congeſſiſſet. Itaq; huius crudelitatis Herode preſcio alias pręſſo ne ſpe quidem regni eum vnq̃ dignũ eſſe viſum niſi cũ ſane mentis inops erat anima deterius egrotante q̃ corpore & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet ignorabat. pręſertim qui priori teſtamento ſucceſſorẽ ſcriptum incuſare nichil poſſet quod incolumi corpore omniq; vitio purgata mente feciſſet: vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laboranti arbitrium ipſum ſe Archelaum abdicaſſe regia dignitate multis in eam cõtra leges admiſſis. Nam qualis foret ſi acciperet a cęſare principatũ: qui antęq̃ acciperet ſi tantum populũ peremiſſet. ¶ Multa in hunc modum proſecutus antipater: multis ex numero circũſtantiũ propinquorũ in ſingula crimia teſtibus exhibitis perorauit. ¶ Surrexit aũt Nicholaus defenſor Achelai & ante omnia cedem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit. Nam quorum necis argueretur nõ regni ſolum ſed etiam ipſius iudicis id eſt cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorũ autem criminũ ſuaſores aduerſarios demonſtrauit. Secundũ vero teſtamẽto idcirco ratum manere poſtulabat: q̃ Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarẽ conſtituiſſet. Nam qui tantum ſaperet vt rerum domino poteſtas ſuccederet nec vnq̃ in Herodis erraſſe iudicio. Sed ſano corde quem cõſtitueret elegiſſe: qui per quẽ cõſtitui deberet non ignorauit. ¶ Cum autem obus expoſitis etiam Nicholaus peroraſſet: in mediũ p̃greſſus archelaus ad genua cęſaris accedit: ocioſe. Quo pbenigne a cęſaris erecto q̃ paterna quidem ſucceſſione dignus eſſet oſtendit. certum vero nichil pronunciauit.

¶ Cęſar (dimiſſo conſilio) ſecum de cognitis deliberans anteq̃ tamẽ quicq̃ ſtatueret mater archelai moritur & varie litterẽ de Syria iudeos defeciſſe nũciantes prolatę ſunt varus enim hoc proſpiciens (abeunte Archelao romam) hieruſalem aſcendit vt ſeditioſos cohiberet. Sabinũ namq; iudeos exactionibus opprimentem ipſorum contra eum maxima multitudo in feſto pentecoſtes cõgregãta eſt in tres partes diuiſa vnde perterritus vari petit auxilium & in Phaſelum turrim altiſſimam cuaſit maximaq; facta eſt pugna. Iudei namq; ſuccenſis porticibus) flamma compręhenſi conſumebantur aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebantur ipſi vero audaciores facti ex pręcedenti nece templiq;

Antipas regnũ petebat primũ teſtamẽtum (in quo fuerat rex ſcriptus) poſteriore firmius defendens & ſecũ ducebat matrẽ & ptolomeum. &c.

Cęſar receptis hinc & inde inſtrumẽtis cõcilium romanorũ vocat.

Antipr filius ſalome orator acerrimus archelaũ regnũ ppria auctoritate vſurpaſſe accuſat

Alia accuſatio

Tertia accuſatio cõtra Archelaũ occiſio ſcilicet iudeoꝝ i feſto azimoꝝ.

Antipr ad ſingula crimina teſtes adhibuit.

De teſtamẽto ſecundo.

Cęſar archelaũ ad genua ſua accedẽtem erexit dignum regno oſtendens.

thesauri spoliatione contra Romanos facti sunt quibus ruffus & Gratus cum exercitu sociarunt Sabinus tum iudeis libertatem promittentibus. pollicitationibus non confidebat.

¶ Capitulum tertium.

Mater archelai moritur.

Varus iras ad cesarē mittit iudeorū seditiones significās.

ILlo autem die dimisso cōsilio secum ipse de cognitis deliberābat vtrum ex his qui testamento continerētur aliquam regni oporteret constitui successorem: an toti familię distribui principatum. Multitudo enim personarū egere subsidio videbat. ¶ Sed anteq̄ de his quicq̄ statueretur a Cesare mater Archelai martache morbo corrupta moritur: & varię litterę de syria iudeos perlatę sunt defeciſſe nūciātes. Quod varus forę p spiciens in hierosolimā postq̄ archelaus nauigaret. ascendit: vt incentores seditiōis cohiberet. Et quia multitudo cessatura nō videbat: ex tribus quas Syriam secū duxerat cohortibus vnā in ciuitate reliquit: atq; ita in anthiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in hierosolimāvenisset causas nouarū rerum iudeis prebuit: modo vim custodibus vt sibi arces traderent adhibēdo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a varo militibus frœtus erat Sed etiam seruorū suorum multitudine: quos etiam oēs armatos auaricię ministros habebat. Festo autem quinquagesimę die (quę pentecostes a iudeis vocatur) species septem diebus exactis rediens. ex eorū numero vocabulum nacta non religionis solemnitas populum sed indignatio cōgregauit. Deniq; concursus infinitę multitudinis ex galilea itemq; idumea & hiericonte transq; Iordanem positis regionibus factus est cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudeorum & numero simul & alacritate prestaret & tripertita manu terna castra collocarūt vna in septentrionali regione templi: altera in meridiana Ypodromum versus tertiaq; in occiduo prope regiam tractu circunsessos Romanos vndiq; obsidebant. ¶ Sabinus autem multitudine pariter eorum spirituq; perterritus crebris quidem varum nunciis precabatur vt q̄ mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid more interueniſſet. Ipse vero in altissima castelli turri (quę phaselus vocabatur) euasit fratris herodis cognomīe quem parthi necauerūt. Hinc militibus cohortis vt in hostes irruerent: signum dabat. Iam prę timore quibus ipse prę erat descendere nullus audebat. Cuius autem precepto milites obedientes in templum volant vehementiq; cum iudeis pugna confligunt. In qua dum nemo desuper adituaret: imperitos belli pericia superabat. Postea vero q̄ multi iudei porticibus occupati alias occupatis a vertice sagittis eos appetebant. Animi contra bantur: & neq; ex alto iaculantes vlcisci facile poterant neq; cominus dimicantes ferebant. Ab vtrisq; tamen afflicti: succendunt porticus opere magnitudine atq; ornatu mirabiles Ibiq; cum multi flamma subito compręhensi aut ea consumebantur aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur. Alii retrorsum cedentes precipitabant ex muro: nonnulli desperata salute incendij periculum suis gladijs pręueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetum metu attoniti nullo negocio subigebantur donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadraginta ex eo talenta diripuerunt quorum quę furto sublata non sunt congregauit sabinus At iudeos multo plures magisq; pugnantes tam virorum q̄ opum interitus in romanos contraxit obsessaq; his regia minitabantur exicium nisi q̄ primum modo se cederent: sabino si vellent vna cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi: qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamē bellicosior erat sebastenorum tria milia. Hisq; prepositi rufus & Gratus. vnus peditum rector: at vero equitum rufus quorum vterq; in corporis atq; prudentia etiam si nullam manum obedientem haberent. magnum tamen momentum belli Romanis addidiſſent. Itaq; iudei quidem instare obsidioni simul & castelli mœnia temptantes & ad sabinum clamantes vt nullo impediente discederet habituri pro tanto tempore patriam libertatem. ¶ Sabinus autem q̄is optaret euadere fidem tamen pollicitationibus non habebat. sed eorum leuitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur. simulq; auxilium vari sperans obsidionis periculum perferebat.

Maxia pugna. Iudei successis porticibus flamma cōprehensi cōsumebāt aut in hostes desilientes ab ipsis occidebāt. &c.

Sabinus pterritus vari petit auxiliū & i phaselo turri altissima euasit.

Ruffus & gratus cum suis romanis sese sociarunt.

Sabinus dubius pollicitationibus non cōfidebat.

¶ Mortuo Herode absenteq; Archelao multi regnum cupierunt vsurpare. duo namq; veteranorum militum milia qui sub Herode militauerunt: in Idumea congregati cum regalibus decertauerunt: quibus Aciabus regis consobrinus repugnauit. in inferiore autem galilea Iudas ezechię latronum principis filius aulam regiam inuasit. Symon quoq; herodis seruus impositio sibi dyadema de regina in hiericonte igne concremauit: quem tamen fugientem gratus vertice percussum occidit. pręterea Artonges pastor corporis animeq; fiducia confusus & in fratribus regnum ausus est affectare. qui contra romanos & regios bellum parauit. Varus autem acceptis Sabinis litteris magnum congregans exercitū venit in iudeam cui Berithij & Arethas rex dederunt subsidium. & sephori capta ciuitate eam igni cōbussit incolis captiuis Arus quoq; vicus direptus est. Et Saffus depopulatus Emaus etiam castellū comburit. Aduenienteq; varo hierusalē omes seditionis causas in alios cōferebant

Cui ſeptimus Archelai conſobrinus & cum grato ruffus & Romana cohors obuiam alia parte Sabino ſuccedente venerunt. varus autem diſpartito exercitu ſeditioſorū fere duo milia crucifixit & multitudini data venia duces ad cęſarem interrogandos miſit qui regis propinquos quia contra regem bella mouerant iuſſit interfici.

¶ Capitulum quartum.

Eodē tępore per iudeam plurimis locis tumultus erat multoſq; ad regni cupidine tempus impulſerat. Nā in idumea quidē duo milia veteranorū qui ſub herode militauerant cōgregati armiſq; inſtructi cū regalibus decertabāt quibus acieibus regis cōſobrinus ex vicis munitiſſimis repugnabat cāpeſtre pręliū dēclinādo. ¶ Inferiori autē galilee iudas filius ezechie latronum principis ab herode quondā rege capti qui tunc illas regiones vaſtauerat nō parua multitudine collecta. raptiſq; regis armentariis & oibus quos circa ſe habebat armatis: cōtra potētię cupidos manus mouebat. ¶ Trans flumē quoq; ſymon quidam ex regalibus ſeruis pulchritudine ſimul & vaſtitate corporis frętus. impoſito ſibi dyademate cū latronibus quos congregauerat ipſe circuiens & apud hierichonta regiā & multa alia magnifica diuerſoria igni corrupit facilē ſibi prędam ex incēdio cōparans. Omneſq; habitationes in quibus aliquid erat decoris concremaſſet niſi gratus legionū rector ex tra chone ſagittarios. itēq; ſebaſtenorū pugnaciſſimos ducens properaſſent occurrere vbi peditū quidem co igni corrupit in pugna multi cōſumpti ſunt. ipſe autē ſymonē cōpendio prętuenit ardua valle fugientē: & ex trāſuerſo percuſſum in vertice deiecit. Incēſę ſunt autē & quęcūq; iordani proximę fuerunt ſedes regię apud betharantes alias Betharamathē quorūdam altorū manu cōflata ex locis vlterioribus. ¶ Tūc etiam paſtor quidā cui nomē erat artonges regnū affectare auſus eſt. Quod vt ſperaret in corporis animęq; fiducia mortē cōtemnētis ipulſis eſt ac prętereа fratrū ſibi ſimilū robore quorū ſingulis tanq̄ ducibus & ſatrapis attributa manu armatorū ad incurſus vtebatur. Ipſe autē veluti rex maiora negocia procurabat. Et tunc quidē ſibi etiam coronam impoſuit. Nō paruo autem poſt tępore cum fratribus ſuis vaſtando territoria: & occidendo prędipue romanos itemq; regios. perſeuerauit cū neq; iudeorū quisq̄ effugeret: qui lucrū ferens aliquod veniſſet in manus. Auſi ſunt autē apud Amathuntam comparatū romanorū agmen obſidere: qui frumenta cohorti atq; arma portabat. Vbi arrium quidem centurionem & quadraginta fortiſſimos iaculis confixere. Cęteri vero in periculo conſtituti ſimilia ſuſtinendi auxilio grati qui cum ſebaſtenis aduenit elapſi ſūt. ¶ Multis in hunc modū cōtra indigenas itemq; alienigenas per omne bellum geſtis poſt aliquod tēpus tres ex his cōprehenſi ſunt natu quidē maximus ab archelao duo vero qui etate ſequębātur in manus grattac ptolomei delati. Nā quartus archelao pactione cōceſſit: ſed hic eos poſtea finis ſecutus eſt. Tūc autē latrocinali bello cuncta inflammabat iudeam. ¶ Varus autē acceptis ſabini & principū litteris: toti cohorti metuēs opem his ferre properabat. Itaq; cū duabus reliquis cohortibus & quatuor alijs equitū in ptolomaida ꝓfectus eadē regū atq; optimatū auxilia cōuenire iuſſit. Ad hęc a berithijs etiā cū per eorū trāſiret oppidū millę & quingentos accepit armatos. Vbi vero in ptolomaidē tam cętera manus auxiliorū q̄ propter herodis iimicitias arethas rex arabū nō cū exiguo numero equitū peditūq; peruenit: ſtatim exercitus partē in galileam quę ptolomaidi propinquior erat dirigit amico ſuo gaio his rectore prępoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat oēs in fugā vertit & ſephori ciuitate capta ipſam quidē incēdit icolas vero eius ſeruitio ſub iugauit. Varus autē ipſe cū oi exercitu ſamaria potitus ciuitate quidē abſtinuit: q̄ inter aliorū turbas nichil eā mouiſſe deprehēdit. ¶ Caſtris autē ad vicū poſitis qui appellatur arū ptolomei poſſeſſionē ꝓ ptereа direptā ad barbaris & ab amicis herodis qui ptolomeo infenſi erāt. ¶ Inde ad ſafo progreditur alterū vicū tutiſſimū quē ſimiliter oēſq; redditus ibi repertos fuerāt depopulati. Cędis autē igniq; plena erāt oia nec prędę barbarorū quidq̄ obſtabat. ¶ Exuſta eſt aūt ēmaus alias emaus iuſſu vari necē arij cęterorūq; indigne ferētis. habitoribus eius fuga diſperſis. Hic progreſſus ad hieroſolymā cū exercitu: ſolo viſu iudeorū caſtra diſiecit. Et alij quidē per agros abire fugiētes. qui vero intra ciuitatē degebāt ſuſcepto eo ſeditionis cauſas i alios cōferebāt. nihil quidē ſe pœnitus mouiſſe dicentes: ſed propterdiē feſtū recepta neceſſario multitudine in ciuitate obſeſſos eſſe potius cū romanis q̄ diſſidētibus cōſpiraſſe. Ante vero obuiam venerant. Ioſephus archelai cōſobrinus: & cū grato rufus agentes exercitū regnū & ſebaſtenos & ex romana cohorte milites ornatos habitu cōſueto. Sabinus em nec i facie alios cōferebant vari venire paſſus: iaduxit ex ciuitate ad mare diſceſſerat. ¶ Varus aūt diſpertitū aduerſus auctores tumultus per agros dimiſit exercitū: multiſq; ſibi exhibitis quos minus turbulētos iueniſſet cuſtodię trādidit: maxime vero nocētiū ꝓpe ad duo milia crucifixit. ¶ Adhuc aūt circa idumeam ſupereſſe armorū decē milia nūciato. cōfeſtim arabas domū abire iubet q̄ eos nō auxiliatiū more vti militia: ſed ꝓ ſua libidine. & ſupra q̄ ipſe vellet agros vaſtare proſpexit: ſuis aūt comitatus agminibus i aduerſari hoſtes obuiam veros ꝓperabat. Verū iſte ſe varo priuſq̄ in manus veniretur: aciabi cōſilio tradiderūt. Varus autē multitudini venia data: duces eius interrogādos miſit ad cęſarē. At ille cum ignouiſſet cęteris nōnullos relia te abſcedēte.

Multi tūc regnū cupiebāt vſurpare cōtra quos acīabus hærodis nepos. &c.

Symon herodis ſeruus impoſito ſibi dyademate regina in hierichonte igni corrupit Gratus ſymonē fugiētē occidit.

Artōges paſtor regnū auſus eſt affectare

Bellum paſtoris cōtra Romanos & regios milites Arius centurio,

Varus acceptis ſabini litteris magnū congregās exercitū venit i iudeā cui berithij & arethas dederunt ſubſidium.

Sephoris Ciuitas cōbuſta inteа captiuis.

Arus vicus direptus.

Emaus incendi tur a varo.

A duenientē varo hierim oēs ſeditionis cauſas in alios cōferebant cui ioſephus archelai conſobrinus & cū grato ruſus & romana co hors obuiam venerunt ſabino a tudini venia data: duces eius interrogādos miſit ad cęſarē. At ille cum ignouiſſet cęteris nōnullos relia te abſcedēte.

Varus iudeorū multitudini data venia duces interrogādos misit ad cesarē qui regis ppinquos quia contra suū regem arma cœpissent supplicijs adegit.

gis cognātos. erant enim quidam inter eos herodis propinqui supplicio subiugari precepit q̄ omni no contra suum regem arma accœpissent. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolymam compositis eademq; cohorte quę dudum in presidio ciuitatis fuerat relicta ibi antiochiam redijt. D

¶ Legatione iudeorum Romę super octo milia ius suę gentis liberum petentium transmissa eos uocatur a cesare consilium in templo apollinis adiurādis operibus exornata vbi iudeorum multitudo aderat & e contra archelai cum amicis inter quos philippus fratre duabus a varo excausis missus patrum vero iudei iubente cesare herodem locuti eius facinora adduxerunt deinde contra archelaum ipsum excedentium milium iudeorum vt certus herodis filius probaretur regni accusat sumpsisse pre mordia. petunt itaq; iudei patriam suam Syrię coniugi & per romanos iudices gubernari. Nicholaus vero purgatis cōtra reges obiectis criminibus iudeorum arguit natio rem cesar igitur auditis partibus mediam regni partē archelao dedit tetrarcham appellans ipsum etiam regem sise dignū precabat policitus re iquā vero dimidiā in duas diuidens tetrarchias philippo dedit & antipę legatūq; Salome ampliatū cōfirmauit duasq; herodis filias virgines filijs Ferorę desponsauit. Et herodes facultates fideliter distribuens pauca vilissima propter defuncti honorem sibi retinuit.

Capitulum quintum.

Legato iudeorū Rome sup octo milia ius suę gētis liberę petentiū

BOmę autē archelao alia rursus cū iudeis cōflata est qui ante seditionē permisso vari legati ex ierūt ius gētis suę liberū perituri. Erant autē numero quinquaginta qui venerāt astātibus vna ex populo qui romę degerēt octo milibus iudeorū. ¶ Itaq; cōuocato a cesare optimatū romanorū amicorū cōsilio in palatini apollinis tēplo quod priuatū erat ipsius edificium ammirandis operibus exornatū multitudo quidē iudeorū cōstitit cū legatis contraq; Archelaus cū amicis cognatorū autē amici ab vtraq; parte secreti aderāt. Nā & cū archelao stare propter odiū atq; inuidiā recusabant & cū accusatoribus cōspici pudore cesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex causis premissus avarovt & archelao subueniret & si regnū herodis nepotibus eius distribui placuisset partē aliquā mererentur. Iussit autē accusatores exponere quęnā cōtra leges fecisset herodes. Primū non se regē sed oim qui vsq; fuissent tyrannorū crudelissimū tolleraſſe. dicebāt. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse quęsti sunt vt beatiores mortui putarentur. E

Iudei iubēte Cesare primū contra herodem loquentes eius adducunt facinora. &c.

Non em̄ solū tormentis eū laceraſſe corpora subiectorū: sed etiā genti suę ciuitatibus deformati exteras ornauisse: populisq; alienis iudeę sanguinē condonasse. Pro antiqua vero fœlicitate ac patrijs legibus nationem suā tanta egestate simul ab eo atq; iniquitate repletam prorsus vt plures ex herode clades paucis annis sustinuerint q̄ omni euo maiores sui postq̄ ex babilone discessere perpessi sunt: xerse tunc regnante ad discordias cōcitati. Verum se ad hanc mediocritatē & aduerse fortunę cōsuetudinē processisse vt etiam successionē voluntariā acerbissime feritatis subirēt qui & archelaū tanti tyranni filiū patre mortuo regē appellassent nichil morati & vno cum eo luxissēt mortē herodis ac pro eius successore vota celebrassent. Illū aūt quasi metueret ne nō certus eius filius videretur excede triū milium ciuiū regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruit tot immolasse deo hoim victimas. tot festō die tēplum cadaueribus ipleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis supereſſent aliquando respexisse calamitates suas & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora prębere: atq; ab romanis precari vt iudeę reliquias misericordia dignas existimarēt: ne ve quod ex ea natione restaret. His obijcerēt a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suā cōiungi syrię finibus ac per iudices romanos amministrari decernerēt. Hoc em̄ modo probatū scire iudeos qui nūc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur moderatis rectoribus obedire. Iudeorū quidē accusatio eiusmodi petitione cōclusa est. ¶ Cū aūt surrexisset cōtra Nicholaus primū criminibus quę in reges erant proposita dissolutis nationē coepit arguere quia neq; gubernari facilis esset natura. quę regibus vix pareret. Vna vero etiā propiquos archelai qui se ad accusatores cōtulerant insimulabat. ¶ Sed tū quidē partibus cesar auditis cōuentū dimisit. Paucis aūt diebus post mediā regni partē sub Tetrarchię noie dedit archelao etiā regē si se dignū preberet facturum esse pollicitus reliquā vero dimidiā in duas tetrarchias diuisit: duobusq; alijs herodis filijs attribuit. Vnā philippo altera illi qui cū archelao de regno certauerat. ¶ Huius particeps erat trans flumen regio & galilea quarū ducēta talenta redditus erāt. Batonea alias Bathanea vero. & tracō: & auranitis: & quędā partes domus zenonis circa iāniā vicum philippo destinatę sunt: quę talentorū centū redditus ministrabāt. Archelai vero enarthia idumea oēmq; iudeam & samariam habebat quarta tributorū parte leuata p̄ munere quia non cū ceteris rebellasse: ac ciuitates quibus iperaret ei tradit sunt stratonis pirgus. & sebaste. & ioppe & hierosolyma. Ceteras aūt gazā & sadarā & Hippon alias Hypion regno auulsas syrię cesar adiecit. Erāt aūt redditus archelai: sexcēta talenta. ¶ Quin & Iulie Salomē prēter illa quę testamēto regis ei relicta fuerāt. iāniq; dominā & azoti & phasaelidos idē cesar constituit regiāq; apud ascalonē largitus est ex quibus oībus talētorū sexaginta redditus colligebāt. Legatum Salome Cesar auxit.

mū vero eius enarchię alis tetrarchię subiugauit archelai. ¶ Cū aūt ceteris quoq; herodis ppigs testa

A mẽto relicta soluisset: duas eius filias virgines extrisecus quingẽtis milibus pecunię donauit: easq; nuptũ ferorę filijs collocauit. ¶ Diuiso aũt herodis patrimonio etiã sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta ijsdem distribuit exceptis suo nomini quibusdam rebus vilissimis propter honorem defuncti.

¶ Iudeus quidã iuuenis alexandro quem herodes occiderat simillimus spe fallendi Romã veniẽs meritus est alexandrum socium habens iudeũ oẽs regni actus congnoscente hic a Iudeis multis muneribus donatus quasi rex a paternis amicis deduceretur tataq; multos clemẽtia coeperat vt illũ sella portaret & regale obsequiũ propriis sumptibus exhiberet. Cesar vero alexãdri vultum optime cognoscens: celadũ quendam vt adolescentẽ adducat misit quo cõspecto statim cõiectura persone cognouit differentia: & de aristobolo fratre percũctantibus saluum quidẽ esse & apud cyprum degere cõmorabatur cesar aute cognita veritate filiũ fraudilq; actore iussit interfici & filium alexandrum propter corporis habitudine remigum numẽro inseruit. Archelao autẽ tũc iudeis & samaritis abutẽte cõtra ipsum vtriq; ad cesarẽ legatos mittũt qui in exilium pellitur in viennã hic em̃ priusq; vocatur somniũ viderat quod lymo esseus exponẽs dixit varias rerũ mutationes expertũ fore moriturũ. Glafira quoq; eius vxor archelai capadocię regis filia quę prius alexãdro eius fratri vxor fuerat visionem vidit qua expolita vix biduũ superuixit mortuo itaq; archelao copinius a cesare missus est regere iudeã tũc prouincia factam. Symõ vero galileus iudeos cesari tributa prohibebat soluere. ¶ Capitulum sextum

Herodes herodis facultates fideliter distribuit & pauca vilissima propter honorem defuncti sibi retinuit.

Alexandri

Iudeus quidã iuuenis alexandri perempto simillimus mẽritus a lexãdrũ spe fallẽdi romã venit habẽs iudeũ socium omnes regni actus. optime sciẽtem. &c. Cesar alexandri vultũ optime cognoscẽs celadũ quẽdã vt adolescẽtẽ adduceret misit quo cõspecto stati persone differentiam cognouit cõiectura & de aristobolo iterrogat. &c.

¶ Cesar cognito fraudis auctore ipsum iussit interfici & filium alexandrũ remigũ nũero iseruit Symõ esseus sõniũ iterpretatur

Somniũ coniugis archelai glafirę quę prius alexandro fuerat vxor huius sri.

Interea quidã iuuenis natione iudeus apud aliquẽ libertinũ romanũ i sydomorũ opido eductus illũ se format similitudine quẽ herodes necauerat alexãdrũ esse mẽtibus. fallẽdiq; spe romã venit. Huius autẽ facinoris habebat sociũ quendã iudeũ secũ oẽs regni actus optime sciẽtẽ: a quo instructus affirmabat eorũ se misericordia q sui atq; aristoboli occidendi causa missi fuerant similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Deniq; his multos iam iudeos fefellerat in creta degẽtes ac liberaliter illic acceptus. melũq; inde trãsmissus. ibiq; ãpliore quęstu cumulatus etiã hospites suos magna verisimilitudine romã secũ nauigare pellexerat. Erat postremo delatã dictarchiã multisq; mũeribus a iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enĩ fidei pcesserat formę similtudo vt qui alexãdrũ illũ viderãt planeq; nouerãt: hunc eũ esse vitarẽt. igitur oẽs etiam romę iudei visendi eius studio circũfusi properabãt: & infinita multitudo per nicorũ angustias quocũq; ferebatur cõueniebat. Tanta nãq; clemẽtia multos ceperat vt illũ sella portarẽt: ac regale obsequiũ proprijs ei sũptibus exhiberẽt. ¶ Sed cesar alexãdri vultũ optime sciẽs accusatus em̃ apud eũ fuerat ab herode & si prius q̃ videret hoiem fallaciã similitudinis animaduerterat. Hilariori tamen animi spe nõ nihil indulgẽdũ putauit & celadũ alias Ladũ quẽdã qui alexãdrũ cognosceret misit vt adolescentẽ ad se adduceret. Qui illo cõspecto: stari persone differẽtiã cõiectura deprehendit. Maxie aũt vbi corporis eius duriciã & seruilẽ formã cõsiderauit intellexit orne cõmẽtũ satis aũt cõmotus est dictorũ eius audacia. De aristobolo autẽ percũctãtibus saluũ quidẽ esse illũ cõmemorabat cõsulto verono adesse: quia apud cyprum degeret cauẽdo insidias. Minus em̃ circũueniri se posse difiũctos. Itaq; ladus quidẽ ab alijs ei seperato vitã dixit a cesare primũ fore si tantę fraudis prodidisset auctorẽ. Id autẽ se facturũ ille pollicitus ad cesarẽ sequitur & iudeũ idicat qui formę suę similitudine abusus esset ad quęstũ. Tãta em̃ dona eũ ex quitatibus singulis abstuliss docuit quãta viuus alexãder accepisset. Risisse cesar: & fallũ quidẽ alexãdrũ ppter habitudinẽ corporis remigũ nũero inseruit: suasorẽ vero eius interfici iussit. Meliẽsibus alias, Melijs autẽ sũptuũ detrimẽtũ p ametię prędo satis esset iudicauit. Enarchia alias tetrarchia vero suscepta memor discordię superioris archelaus nõ solũ iudeis sed etiã samariẽsibus crudeliter abusus est. Nonoq; pricipibus ãno legatis cõtra se ab vtriq; ad cæsarẽ missis: ipse quidẽ i exiliũ pellitur i viẽna gallie ciuitate primoniũ vero eius thesauris cesaris adiudicat. Quẽ quidẽ priusq; euocaretur ad cesarẽ hmõi sõniũ vidisse cõmemorauit. Nouẽ aristas plenas & maximas a bobus comedi sõniauerat. Accitos deide vates caldeorũq; nonnullos: quidnã illo putarent indicari sõnio cõsuluerat. Alijs autẽ aliter interpretantibus. Symõ quidam esseus genere dixerat aristas ãnos arbitrari boueq; rerum mutationes eo quod agros arando verterẽt ac mutarẽt. Ideoq; regnaturũ illũ quidẽ esse tot annos q; significaret numerus aristarum. Varias autẽ rerum mutationes expertum esse moritorũ. Hisq; auditis quinq; diebus post idẽ archelaus ad causã dicẽdã est euocatus. ¶ Dignũ autẽ memoria duxi etiam coniugis eius glafirę sõnium archelai filię capadocum regis referre. Quam cum Alexander prius habuisset vxorem frater huius de quo loquimur herodis regis filius a quo ille interfectus est sicut iam designauimus post illius mortem. Iube alias Iobato regi libię nuptam eoq; defuncto domum reuersam domiq; apud patrem in viduitate degentem enarches archelaus vbi cõspexit ad hoc amoris succensus est vt eam statim repudiata cõiuge sua marianne sibi copularet. Hęc igitur breui tempore postq̃ in iudeam redijt, videre visa est instantẽ sibi alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libicum matrimonium: sed tu illo non cõtenta rursus ad meos pœnates reuerteris auidissima viri

a ¶ Herodes Alexãdri ... D.iij

Glafira expoſito ſomnio ſtati moritur.

tertij quodq; grauius eſt mei fratris iuncta matrimonia. Et quidem non diſſimulabo cõtumeliam neq; licet inuitã recuperabo. ¶ Atq; hoc expoſito ſomnio vix biduũ ſuperuixit. Igitur archelai finibus in puincĩa circũſcriptis ꝓcreator equitũ apud romanos copinius miſſus eſt ea ſibi a cęſare ptãte madata hoc diſceptãte galileus qdã ſymõ noie defectiõis arguebat qđ indigenas icreparet ſi tributũ romanis pẽdere paterẽtur dñoſq; poſt deũ ferre mortales. Erat em̃ proprie ſectę ſophiſta nulla in re ſimilis aliis

¶ Additio.

¶ AEGESIPPVS poſt hãc hiſtoriã libro .ij. ca. iiij. ponit famoſũ ludibriũ paulinę romanę vxoris pudiciſſimę ſaturnini & Mudi emeriti equeſtris eius amore ſucceſi quod hic omiſit. Iosephus repetere. ſed ad lõgũ ꝓſequitur illud libro decimo octauo Antiqtatũ capĩo ſexto. Aegeſippus inſup ibidẽ de pilati malicia q xp̃m morti adiudicauit de quo Ioſephus libro eodẽ capĩis. iiij. v. vij. Etiã & herodis antipę aduleriũ & crudelitatẽ ponit q iohãnẽ baptiſtã occidi fecit de quibus Ioſephus libro eodẽ. ca. ix.

¶ Tria apud iudeos philoſophorũ genera Eſſeorum ſcilicet phariſeorum & ſaduceorũ Eſſeorum enim maxime ſunt laudis religioq; precipua nuptias cõtemnunt nõ quia humani generis ſucceſſionẽ cenſeant perimẽdam: ſed quia cauendam feminarum intẽperantiam putant nullam earum vni viro fidem ſeruare credẽtes diuitias cõtemnunt omniaq; apud eos ſunt cõmunia. Squalorẽ corporis decorẽ putant dũmodo ſemper ſint in veſte candida. Cõmunium rerum indiuiſos habent procuratores ſine q; locũ certum habentes aduenientibus ſuę ſectę profeſſoribus quicquid habent prõptiſſime exhibẽt neq; quicq cũ peregrinantur portant pręter arma cõtra latrones. In qualibet ciuitate ſpecialis hoſpitũ curator conſtituitur. Veſtimẽta autẽ aut calcheos nunq mutant niſi vetuſtate conſumantur permutatio in eos non mercatura exercetur. Precipue circa deum religioſi nihil prophani ante ſolis ortum loquuntur. Hora quinta in vnum cõgregati lintheis pręcincti corpus frigidis aquis abluunt Sacerdos cibum oratione pręuenit & poſt prandium datorem victus deum laudibus canunt. Sacris depoſitis veſtibus ad opera rediẽt reuerſiq; ſimiliter cum hoſpitibus cenant In duobus ſunt ſui iuris ſcilicet ſubuenire dignis: & indigentibus. Sed cognatis aliquid dare ſine curatoribus eſt interdictũ. Maxime ſunt iracundię moderatores. Studioſi ſunt circa veterum ſcripta maxime quę aie & corpori expediant eligentes hi autẽ alios ſe cum nõ facile recipiunt. primo per annum differentes extrinſecus cõmorari deinde poſt cõtinentię oſtentionẽ duobus annis mores ꝓbantur prius autẽ q cõem incipiat habere cibũ magnis adiurat ſe execratiõibus primũ qdẽ ſecuturũ deũ deide circa hoies ſeruare iuſticiã neq; ſpote cuiq nocere. iniquos oẽs odiſſe. oibus fidẽ ſeruare maxime pricipibus. Neq; abſq; dei volũtate ad pricipatus accedere potentiã. Et ſi quis pręſit nunq abuti ptãte neq; viribus ptatis ſed neq; veſte aut ambitioſo ornatu reliquis eminere veritatẽ diligere aiam pura ab iniultis ſeruare cõpendiis fugere latrocinia deprehenſos vero i peccatis a ſua cõgregatione depellũt & quãdoq; morte cõſumũtur. Nõ minus q ciuitatũ cõgregati iudicia faciũt. Sabbato vetre nõ purgãt. aliis aut diebus fouea dolabra faciẽtes dimiſſa voce cõtegetes ne ſcij diuino ſplẽdori iniuria faciãt i eadẽ fouea a vetris onere leuat & terra reducũt. diſcernut aut iter ſe ſedm ſuſcepte abſtinẽtię ipa i ordines qtuor. Logiſſime viuũt ꝓpter ſimplicitate victus. Eorũ aũt maxia coſtãtia i romano bello ꝓbata eſt q gaudẽtes quęq; ne legiſlatorẽ offenderet ſupplicia ꝓpelli ſũt. Corpa dicũt corruptibilia aiasvero imortales corporibus q̃ſi carceribus implicatas bonaꝝ aiarũ locavltra occeanũ ponũt amœna & delectabilia. Malarũvero ꝓcelloſa loca & hiberna plena gemitibus. Inter eos aliq futura certiſſime ꝓnũciat. Aliud eſt eſſenorũ collegiũ ab alio ſolũ i mrimonij opione differes hic ei caſtiſſime mrimoniovtũr: nũq ad pgnatẽ acced ẽtes: & eos q cõtinua tenet cõtinẽtia danat dicẽtes ſi i eadẽ oẽs velint ire ſniam defecturu cõſeſti genus huanũ. Phariſeos ſecta certiorẽ legaliũ rituũ noticia ꝓfitet & fato deoq; vniuerſa deputas. Aiam oem̃ corruptã eſſe. alas bonorũ trãſire i alia corpa ꝓborũ aũt interminabili ſupplitio cruciari affirmat. Saducei aũt fatũ negant & deũ extra oẽm mali patrationẽ ſpectionẽq; cõſtituũt. aiarũ aũt gnaliter vel ſupplicia denegant vel honores. phariſei ſũt ſotiales. Saduceorũ vero inhumana eſt conuerſatio.

¶ Tria philoſophorũ apud iudeos genera. Nuptias contẽnunt eſſe. Nota cauſam. Diuitiarum contemptores eſſe. Oia coia eſſe.

¶ Capitulum ſeptimum.

ETem tria ſũt apud iudeos gña philoſophię. Horũ em̃ vnũ phariſei ꝓfitẽtur. Alterũ ſeducei Tertiũ vero qđ etiã ꝓbabilius habẽt eſſe. colũt gẽte qdẽ iudeiverũ iter ſe muto amore iuctiſſimi & q pręter ceteros voluptates qdẽ quaſi maleficia vitarẽt cõtinẽtiã vero ſeruare neq; cupiditati ſuccumbere virtutẽ maximã ducerẽt. Itaq; nuptias quidẽ faſtidiũt alienos vero filios dũ adhuc molles ſũt eruditioni traditos ꝓ cognatis habẽtes ſuis moribus diligẽter inſtituũt nõ quia coniugia vel hũani gñis ſucceſſionẽ cẽſeãt pimẽdã ſed qa cauẽdã putãt itẽperãtiã feminarũ: nullã earũ vni viro fidẽ ſeruare credẽtes. Qui & diuitiarũ cõtẽptores ſunt: rerũq; apd eos cõmunicatio ãmirationi habet Neq; iuenias alteri alterũ opulẽtia p̃ſtare. legẽq; ſibi dixerũt vt q diſciplinã ſuã ſectari vellent: bona cõturbernio publicarẽt. Ita em̃ fore nevel pauptatis hũilitas vel diuitiarũ dignitas appareret: ſed ꝑmixtis facultatibus veluti iter frẽs vnũ eſſe oĩm patrimoniũ. Probro aũt ducũt oleũ & ſi quis vel inuitus vnctus fuerit mũdicijs corpus abſterget. qm̃ ſqualorẽ decorẽ putant: dũmodo ſẽper in veſte ſint cãdida.

A ¶Designatos autem communium rerum procuratores habent: & ad vsus hominum singulos indiui-
sos. ¶Non est autem illis vna ciuitas certa: sed in singulas multa domicilia transferunt & aliunde ad-
uenientibus secte sue professoribus quicquid habent promptum exhibent quasi proprium. Denicq;
tamq̃ consuetissimi ad eos ingrediuntur: quos nunq̃ ante viderunt Hinc est q̃ cum peregrinant̃ pro-
pter latrocinia tantum armantur: neq; preterea quicq̃ ferunt. ¶In singulis autem ciuitatibus ex eodẽ
collegio specialis curator hospitum constituitur qui eorum vestimenta ceteraq; vsui necessaria tueat̃.
¶Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris in metu & sub cura magistri agentibus: par est.
Nec vero vestitum siue calceos mutant: nisi aut omnino consciss prioribus: aut longi tẽporis vsu cõ-
sumptis. ¶Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisq; quod habeat prebens refert
ab eo quod ipse non habeat. Quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus li-
buerit: accipiendi quod opus sit. ¶Precipue circa deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nichil
prophani loquuntur sed ei patria quedam vota celebrant: quasi vt orianꝫ: precantes deinde ad (quas
singuli nouerint) artes a curatoribus dimittuntur. Cumq; vsq; ad horam quintam studiose fuerint ope-
rati: rursus in vnum cõgreganꝫ: lintheisq; precincti velaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt atq;
hac lustratione facta in ea secreta coeunt: quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum
est. Ipsiq; purificati. velut in sanctum quoddam templũ in cenaculũ veniunt. Quibus ibi cum silentio
residentibus pistor quidem panes ordine vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis cocus ap-
ponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quemq̃ fas est: nisi prius deo celebret ora-
tio. Post finem quoq; prandii vota repetunt. Nam & cum incipiunt & cum desinũt: quasi datorem vi-
ctus deum laudibus canunt. ¶Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsq; post meridiẽ ad ope-
ra se conferunt Reuersiq; inde similiter cenant: considentibus etiam hospitibus si quos fortasse in-
terueniss reperint. Neq; vero clamor vnq̃ tectum illud neq; tumultus inquietat: cum etiam loquendi
ordinem alius alij cedat: eorumq; silentium extra tectum constitutis archanum quoddam videat̃ hor-
ribile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est quoq; apud eos edendi ac potandi modus satu-
ritate definitur. ¶Sed quamuis aliquarum rerum nihil sine precepto faciunt curatoris in his tamen
duobus hoc est in adiuuando & miserando sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cũ opus est suo ar-
bitrio cuiq; licet atq; indigentibus alimenta porrigere. ¶Sane cognatis donare aliquid sine curatori-
bus interdictum est. ¶Idẽ iracundie moderatores iusti sunt: indignationẽ cohibent: fidem tuent̃ pa-
ci obsecundant̃ & omne quod dixerint iure iurando fortius habent ipsum iusiurãdum quasi periurio
B deterius vitant. Iam enim mendatio condemnatum arbitranꝫ. cui sine deo non creditur. ¶Summum
autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde que animẽ & corpori expediant eligẽtes.
Hinc illis morborumq; remedia stirpes medicas quamq; vim propriam singuli lapides habeãt arimã-
tibus conquiruntur. ¶Secte vero sue studiosis non statim cum eis vna collectio sed per annum inte-
grum extrinsecus commoranti cuiq; eundẽ victus ordinem tribuunt dolabram quoq; & quod prędi-
ctum est periozoma & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimẽtum continẽ-
tie dederit: accedit etiam ad communem cibum & purioribus ob castificationem scilicet aquis parti-
cipat: neq; tamen in conuentu assumitur. Post ostensionem quippe cõtinentie duobus aliis annis mo-
res eius probantur. Cumq; dignus apparuit, tunc demum in consortium assumitur. ¶Prius vero q̃ in-
cipiat cõmunem habere cibũ magnis execrationibus adiurat se primum quidẽ secuturũ deum deino-
ceps quoq; erga homines seruare iustitiam & neq; propria sponte nocere cuiq̃ neq; precepto obedi-
quinimmo iniquos oẽs odisse & collaborare iustitie semper sectatoribus: fidem omnibus seruare ma-
ximeq; vero principibus. ¶Neq; enim absq; voluntate dei cuiq̃ cõsentire posse ad principatus poten-
tiam accedere. Si vero ipse ceteris prefit numq̃ abuti numq̃ abusurum viribus potestatis ad cõtume-
liam subditor̃ sed neq; veste aut ambicioso aliquo ornatu reliquis eminere veritatẽ semper diligere:
C & habere ꝓpositum cõuincere mentientes. Manus vero a futuro & animam puram ab iniustis serua
re cõpendijs & neq; aliquid demisterijs consecratis celare neq; prophanis eorum quippiam publica-
re etiam si in re tanta quippiã morte compellat̃. Super hec autem addunt nihil se de dogmatibus ali-
quid que ipsi susceperint tradere: fugere autem latrocinia & conseruatum iri similiter dogmatis sui li-
bros angelorumq; nominabis quidem execrationibus explorant & quasi premuniunt accedentes.
¶Deprehẽsos vero in peccatis a sua congregatione depellunt & siquis taliter fuerit condẽnatus mise-
rabili morte plerumq; cõsumitur. Illis quidem iuramẽtis acribus obligatus neq; capere ab aliis oblatũ
cibum potest. Herbas vero pecudũ more decerpens & fame exesa mẽbra corrumpunt̃. Ob qd etiam
plurimos plerumq; miserati & extremũ agentes spiritum receperunt sufficiẽtem esse pro peccatis eo-
rum que vsq; ad mortẽ duxerit pœnã fuisse censentes. ¶In iudicijs vero sunt diligẽtissimi atq; iustissi-
mi. Disceptant autem non minus q̃ centum in vnum coacti. Quod autẽ ab his decretum fuerit immo-

Indiuisos hñt cõmuniũ rerũ procuratores.

In qualibet ciuitate spicialis curator hostiũ.

Circa deũ religiosi

Hora quinta in vnũ cõgreganꝫ lintheis p̃cincti corpus frigidis aquis abluẽtes.

Sacris depositis vestibus ad opa redeunt re nãt cum hostibus.

In duobus sunt sui iuris sc3 subuenire dignis atq; idigẽtibus alimẽta porrige re sed cognatis dare aliqd sine curatoribus est interdictum.

Q d non facile alios secũ recipiũt sed differt prio p annũ dei de per duos.

Quõ ad princi patũ assumunt & quõ assũpti se debeãt hẽre erga subditos.

Punitio i delinquẽtes grauis.

Cõtra blasphemos legiferi.

Sabbatos vẽtrẽ nõ purgant.

Modus purgãdi vẽtrem alijs diebus.

Distinctio esse orũ scdm abstinẽtię tpa in quatuor ordines.

Maxia eor cõstãtia i bello romano ꝓbata ẽ q gaudẽtes quę q(ne legislatorẽ offenderent) supplitia ꝓpessi sunt

Dicũt corpa corruptibilia aias vero imortales & ꝑpetuas corporibus q̃si carceribus implicatas. &c.

Locus bonarũ aiarũ. Locus malarũ animarum

Opinio grecor de locis aiarum heroum & semideorũ atq; ipiorũ ꝓpter adhortationẽ virtutis & neq; dehortationẽ.

Inter eos aliqui futura certissime ꝓnunciant.

Aliud esse hoc collegiũ ab aliq̃ bus i opinione cõiugij differes

hũ ei castissime vtunt mrimonio nunq̃ ad ꝓgnãtes accedẽtes & eos q continuã tenẽt cõtinẽtiã dãnãt. nota eorũ causam.

Saduceorũ mores & hereſis de his vide.

bile manet. ¶ Veneratio quoq; apud eos legiferi magna post deum est: ita vt siquis eũ blasphemauerit morte damnet. ¶ Senibus vero obedire & plurimorum quorũq; decreto ꝓbabile arbitrant officiũ. Deniq; cum simul decem cederint nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoq; i medium eorum vel in dexteram partem sui quisq; deuitat. ¶ Sabbatis quoq; operationem cõtigisse omnibus iudeis diligentius cauens neq; solum cibos sibi pridie prępparant ne videlicet illo die ignem accendant. Sed neq; vas aliquod transponere presumunt immo nec aluum purgãt. ¶ Alijs autem diebus fodiũt foueam vno verbi gratia pede altam cum ille dolabra (quam tradi nuper accedentibus diximus) demissa veste diligentissime sese contegentes ne scilicet splendori diuino iniuriam faciunt in eadem fouea ab onere ventris leuantur: ac deinceps quam effoderant terram reducunt idq; ipsum faciunt illocis secretissimus. Et nempe cum sit purgatio ista naturalis nihilominus tamen solemnem habent: vt quasi ab immunditia diluantur. ¶ Discernuntur autem inter se secundum suscepte abstinẽtię tempora in ordines quattuor. Tãtumq; hi qui minores sunt inferiores precedentibus estimant: vt si aliquos eorum contigerint quasi a contractu alienigenę diluantur. ¶ Viuunt autẽ q̃ longissime: ita vt plurimi eorum vsq; ad centenarium proferant etatem: ꝓpter simplicitatem scilicet victus. Quod eis nimirum accedere puto: propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autẽ etiam aduersos crucia/tus: Siquidem vincũt firmitate consilij. Mortem vero si cum decore obeunda sit iudicant etiã immortalitate meliorem. ¶ Prodidit autẽ eorum in omnibus negocijs animos: bellum quod gestum est cum romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes ac per tormenta omnigena transeuntes vt videlicet vel in legislatoris iniuriam aliquid loquerent vel ciborũ quippiam (quos non solent) ederent. ad neutrum horum potuere compelli sed neq; depręcari torrores suos aut inter ipsa flere supplicia. In mediis quinimmo cruciatibus subridentes & eis (qui tormenta admouerant) illudentes cõstantes animas cum quadam hilaritate reddebant scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. ¶ Opinio quippe apud eos firmata consistit corruptibilia quidem esse corpora: materiamq; eorum nõ esse perpetuam: animas autem immortales semper manere & de ęthere subtilissimo cõmeantes quasi carceribus ita corporibus implicari velut quasi illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint a carnalibus releuatę viculis quasi de seruitute lõgissima libertas ita eas illico letari sublimeq; ferri. Et bonos quidem continentes in hoc grecorum sententijs pronunciant vltra occeanum degere vbi eis reposita ꝓfruitio. Illic quippe esse regionẽ quæ nec imbribus neq; niuibus neq; estibus aggrauetur Sed quã occeano oriens Zephirus & leuiter aspirans amenet Malis autem animabus procellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendas sine fine penarum. ¶ Videnť autem michi secundum hãc ipsam intelligentiam greci quoq; fortibus suis (quos heroas & semideos vocauerunt) beatorũ insulas sequestrasse improborum aũt animabus locum apud inferos impiorũ in quo etiam cruciari quosdã cõmentati sunt Sisyphos videlicet & tãtalos & Ixiuoas & ticios. Principio quidem immortales esse animantes ob adhortationem vtiq; virtutis dehortationemq; nequitię. Bonos quippe fieri in huius vitę cõuersationem meliores per spem etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetũ retardare estimantium qm̃ & si in huius spacio latuerunt. Post obitum tm̃ immortalia sint tormẽta pasturi. ¶ Hęc sunt ergo quę essent de diuinitate animę phylosophantur plane illecebram his qui semel deorum sapientiam gustauerint reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant: sacris videlicet libris & varijs sanctificationibus ꝓphetarumq; dictis a primis etatibus adherentes. Raro autem accidit vt prędictionis eorum frustratio consequat. ¶ Est autem essenorum etiam alterũ collegium: cibos quidem & mores legumq; similia cum prioribus habens: distat vero opinione coniugij. ¶ Maximam siquidem vitę hominũ partem successionẽ scilicet amputare: eos qui abstineant nuptijs arbitrantur. Quippe si in eadem omnes velint ire sententiam: defecturum confestim genus humanũ fore. Nichilominus tamen cum tanta ipsi moderatione conueniunt: vt per triennium explorẽt valitudinem feminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneę partu ita eas matrimonia ascisciť. Nemo tm̃ eorum cũ pręgnante concumbit: vt ostendant quia non voluptatis nuptias sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem feminis ita vt viris perizomatum inest amictus. Tales mores huius collectionis. ¶ Duo autẽ priorum quasi ordines sunt ex quibus phãrisei dicunť: qui certiorem legaliũ ntuum noticiã profitent. Et hi primum dogma habent vt marmene scilicet fato & deo vniuersa deputant. Et quidem vel agere quæ iusta sunt vel negligere secundũ maiorẽ partem esse in hominibus profitentur adiuuare tum in singulis & marmenẽ Animã aũt omnẽ quidem incorruptam esse: trãsire autẽ in alia corpora solas bonoꝝ: improborũ autẽ interminabili supplicio cruciari. ¶ Seducei porro id est scda collectio marmenẽ omnifariã negãt. & deũ extra oẽm mali patrationẽ inspectionẽq; cõstituũt. Asunt autẽ electioni hominum vel bonũ vel malum esse propositum & secundum voluntatem propriam alterutrũ vnumquẽq; cõiungi. Animarũ aũt generaliter vel supplicia denegãt vel honores

F

Ant. 18.c

Ant. 13.c

Et phariſei quidem ſociabiles & qui ſtudeant ſe mutua dilectioni complecti. ſaduceivero & inter ſe ſeris moribus diſcrepantes: & conuerſatio eorum ita circa participes vt erga exteros inhumana. Hæc ſunt quę de iudeorum philoſophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertar.

Phariſei ſociales ſaduceos vero inhumana eſſe conuerſatio.

¶ Iudea prouincia facta herodes Antipas & philippus tetrarchias regebant Auguſto autem imperatore mortuo anno imperij. xvij. Tyberius Iulię filius imperium ſuſcepit. Philippus vero Ceſaream ciuitatem condidit & Iuliadem. Tyberias quoq; ab herode in Galilea conſtructa eſt. Pilatus autem procurator in Iudeam a Tyberio miſſus imagines nocte contra Iudeorum ritum in Hieruſalem intulit vnde Iudeorum maximus fuit tumultus. Qui quinq; diebus & totidem noctibus continuis proni circa pylati domum corruentes ſteterunt immobiles parati potius mortem ſuſtinere q̃ cõtra leges patrias Ceſaris recipere imagines. Pylatus inſuper ex theſauris templi aquę ductum in hieruſalem cõſtruere maximam commouit in populo turbationem & cedem. Agrippas herodis tetrarcha accuſator Romam venit ad Tyberium quo accuſationem non ſuſcipiente reſidens tamen Romę familiaritatem inuenit cum Gaio Germanici filio. Qui cum inter epulas Gaium in breui Tyberio mortuo omnium dominum deſideraſſet accuſator & in carcere includitur. Quem Gaius Tyberio anno imperij. xxij. mortuo imperator abſoluit a vinculis: & philippi defuncti tetrarchiam ei tradens regem appellauit. Vnde herodias Antipam incitat vt rex ſicut Agrippa nominet romam adire. Sed hic a Gaio propter auariciam increpatus fugit in hiſpaniam cum quo herodias diſceſſit. Capitu'um octauum.

Iudea prouicia facta Hærodes ãtipas & philippus regebant tetrarchias.

BEgno archelai in ordine iam prouincię decedente: reliqui id eſt philippus & herodes qui cognominatur antipas tetrarchias ſuas regebant. ¶ Salome enim moriens iulię auguſti coniugi regionem quam rexerat & iamniam & in phaſelide palmeta teſtamento reliquit. ¶ Delato autem ad tyberium iulię filium romano imperio poſt mortem ſcilicet auguſti qui prefuit rebus annis ſeptem & quinquaginta menſibus ſex duobus diebus manentes in tetrarchijs ſuis herodes ſcilicet & philippus. ¶ Hic quidem iuxta fontes ipſos de quibus iordanis flumen exoritur in paniada condidit ciuitatem quam ceſaream vocitauit aliaq; in inferiore gaulanite quam iuliadam nominauit. ¶ Herodes vero in galilea tyberiadum in perea autem cognomine iulię. ¶ Miſſus autem a tyberio in iudeam pilatus qui curandam acceperat regionem: nocte intempeſta opertas in hieroſolima intulit imagines Ceſaris. Quę res poſt triduum grandem iter iudeos ſuſcitauit tumultum. Nam qui aderant ſtupore permoti ſunt: quaſi iam prophanatas leges ſuas viderent. Nullum enim fas eſſe dicunt collocari in vrbe ſimulachrum. Ad quęrelam autem eorum qui i ciuitate erant: ſubito etiam de agris multitudo confluxit. ¶ Funtes autem illi co Cæſaream ad pilatum: intentiſſime depręcabantur vt ab hieroſolimis auferrentur ymagines. & eis iura patria ſeruarentur. Pylato autem ſupplicantibus abnuẽte circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinq; continuis diebus noctibusq; manſerunt. Poſt autem pilatus tribunal aſcendens ſtudio magno cõuocat multitudinem iudeorum quaſi qui eis vellet dare reſponſum cum ſubito milites accepto ſigno ſic enim iam fuerant pręparati circũſteterunt iudeos. Circundataq; triplici acie iudei quidem ſtuporis erant plenividentes inſperatam rerum faciẽ. Tunc pilatus denuncians trucidaturũ ſe omnes niſi imagines ceſaris ſuſcepiſſent: innuit militibus vt educerent gladios. Iudei autem ex vno conſilio omnes ſubito corruerunt. & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt vociferantes vniuerſos ſe interfici magis velle q̃ legem prophanari. ¶ Tũc pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus confeſtim de hieroſolimis ſtatuas iuſſit auferri. Dei vero conturbationem alteram commouebat. Eſt apud eos ſacer theſaurus quam Corbanam nominant. Hunc in deductionem aquarum iuſſit expendere. Erat autem inducenda aqua ab ſtadijs trecẽtis. Ob hoc itaq; vulgi oriebantur querelę ita vt etiam pylati qui hieroſolimam venerat cum clamore circũdarent tribunal. Ille autem pręuiderat ſiquidẽ eoruꝫ tumultũ populo permiſcuit armatos milites qui tunc eſſent veſtibus priuatorũ induti pręcepitq; vt gladijs quidẽ non vterentur fuſtibus aũt acclamantes ferirent. Sicq; cõpoſitis rebus dat & attribunali ſignũ. Cõfeſtiq; cedebãtur iudei. Quorũ multi quidẽ plagis multi vero ſeinuicẽ trucidantes: in fugã contritione miſera perierunt. ¶ Tunc ad calamitatẽ interfectorũ ſtupens multitudo conticuit atq; ob hoc accuſator herodis tetrarchę agrippas q̃ fuit filius ariſtoboli quem pater herodes interfecit ad tyberiũ venit. Illo aũt non ſuſpiciente accuſatione reſidens romę ad aliquorũ quidẽ potentiũ noticias ambiebat maximis autẽ colebat officijs germanici filium Gaiũ cum adhuc eſſet priuatus. Et quodam die inter copioſum epularum apparatum quibus eum demerebatur ad vltimum extẽſis manibus cœpit deum aperte pręcari celeriter illum mortuo tyberio dominum cunctorũ videre. Hoc cũ quidam de familiaribus eius tyberio nũciaſſet: ſtatim ocludi iuſſit agrippã. Qui & ſub grãdi erũna vſq; ad mortẽ tiberij in carcere per meſes ſex tenebatur. ¶ Sed defũcto eo poſt regnũ annorũ duorũ & vigiti dierũ triũ ſuccedẽs in iperiũ gaius ceſar abſoluit agrippã vinculis & tetrarchiã philippi: iã em iſte deceſſerat ei tradidit regẽq; appellauit. Cũ veniſſet in

Iudea prouicia facta Hærodes ãtipas & philippus regebant tetrarchias. Philippus ceſarea ciuitatẽ cõdidit & iuliadã. & c Tyberias ab herode in galilea. Maxima iudeorũ cõſtantia qui quinq; diebus cõtinuis & noctibus pni circa domũ pilati corruẽtes ſteterũt immobiles quinq; mortẽ parati volueꝛt potius ſuſtinere ges cæſaris imagines ſuſcipere. Agrippas herodis tetrarchę accuſator romã venies ad tyberiũ quo nõ ſuſcipiẽteaccuſationem reſidẽs romę familiaritatẽ hunc cũ gaio germanici filio qui cũ iter epulas gaiũ in breui mortuo tyberio cũctorũ dñm deſiderat. &c.

Herodias hero de antipā icitat vt regnū ſicut a grippa recipiat romā adire ſed hic a gaio pro pter auariciā in crepatus fugit i hiſpaniam. &c.

regnū agrippas: herodis tetrarchę cupiditates per inuidiā ſuſcitauit. Irritabat autē eū maximę in ſpem regē. Herodias vxor exprobrans ei ſocordiam & dicens quia per id quod noluerat ad ceſarem nauigare careret poteſtate maiore. Nam cum Agrippam ex priuato regem feciſſet: quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare. His adductus herodes venit ad gaium. A quo ob auariciam vehementer increpatus: ad hiſpaniam fugit. ſecutus quippe fuerat accuſator agrippas cui etiā tetrarchiam illius gaius adiecit. Atq; ita herodes quidē hiſpaniam peregrinātę ſecum etiam vxore diſceſſit.

¶ Gaius fortuna abuſus deum ſe putat vultq; vocari & multos nobiles Romę interfecit petronius quoq; ab ipſo in iudeam vt ſtatuam eius in templo collocaret miſſus venit in Ptolomaidam galileę ciuitatem cuius ſitus deſcriptionem hic cognoſces vbi iudeis cum mulieribus ſupplicantibus ſtatuas reliquit iudeis enim nullibi nec dei quid habere licet ſimulachrum quorum pacatus petronius legem approbauit quorum quoq; ammiratus conſtantiam qui pro conſeruatione legis paratiſſimi erant ad mortem Agrorumq; dimittebāt culturam ad Gaium proponit reſcribere etiam pro eis animam oferens. Gaius autem petronij litteras recipiens indignatus & mortem ei comminatus reſcripſit prius tamen Gaij mortem ſciūit q̄ reſcripta receperit.

¶ Capitulum nonum.

¶ Gayus abuſus fortuna deū ſe putat & vult vocari multoſq; nobiles Romæ interfecit.

Gaius vero ceſar in tantum contumelioſe abuſus eſt fortuna: vt etiam ſe & deum putaret & vellet vocari. Patriam quoq; ſuam multorum nobilium cede truncauit. ¶ Extendit autem impietatem ſuam etiam in iudeam. petronium deniq; cum exercitu hieroſolimam direxit precipiens vt in templo ſtatuas eius locaret. Quas niſi ſuſciperent iudei: cōtradicentes quidem ex his interficeret. reliquam vero multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profecto deum. Et petronius quidem cum tribus cohortibus multiſq; de Syria auxiliatoribus properabat in iudeam de antiochia. Iudeorum vero quidam non credebant fame prelium nuncianti. Qui vero credebant: nichil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem omnes peruadit mœtus: nam iam ptolomaidam peruenerat exercitus. ¶ Eſt autem ciuitas galileę littore in magno compoſita. Circūdatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis. Sed ad galileam pertinentibus. a meridiano autem carmelo qui abeſt ſtadijs centum viginti ſeptenteronali quoq; monte qui eſt altiſſimus quem vocant etiam incolę ſcalam tyriorum & hic autem diſtat ſtadijs centum. ¶ Ab ea autem vrbe quaſi a duobus ſtadijs pręterlabitur fluuiolus quem vocat beleum exiguus prorſus cui prope eſt ſepulchrum memonis habens iuxta ſe centum fere cubitorum ſpacium continentem: ſed ammiratione digniſſimum. Eſt autem ſpecies vallis rotundę vitream emittens harenam. Quam cum exhauſerint multę naues pariter accedentes. locus idem rurſus impletur. Venti ſiquidem quaſi edita opera cōuehunt illic de circunſtantibus ſupercilijs harenam iſtam vtiq; communem. Locus autem metallicus ſtatim metalla in vitrum quod ſuſcœperit mutat. Mirabilius quoq; michi illud videtur quoniam iam conuerſę harenę in vitrum quęcunq; pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta in communem harenam denuo conuertitur. Igitur quidem loci illius talis natura eſt. ¶ Iudei autem cum mulieribus & filijs collecti in campum vbi eſt ptolomais ſita: petronio ſupplicabant. principio propter patrias leges: deinceps vero etiam pro ſuo ſtatu. Ille autē ob multitudinē precantium & precum inflexus: exercitum quidem & ſtatuas in ptolomaide reliquit. ¶ Procedens autem in galileam & cōuocans in tyberiadem tam populum iudeorum q̄ oēs eorum nobiles. & vim romani exercitus cœpit exponere. & minas Ceſaris: his addens quoniam & contumelioſa eſſet ſupplicatio iudeorum cum omnes ſiquidem gentes quę parerent imperio romano in ſuis vrbibus inter reliquos deos imagines quoq; ceſaris locauiſſent ſoli iudei iſtud abnuerent. Hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet etiam cum iniuria preſidentis. Illis vero contra hec legem moreſq; patrios allegantibus. Et qui nec dei quidem ſimulachrum. Nedum hois nec ſolum in templo. Sed neq; in prophano aliquo totius regionis loco fas ſibi eſſet locare. arripiēs dictum petronius reſpondit. Sed & michi dñi mei ſeruanda lex eſt. Si ea quippe trāſgrediar vobis parcam: iuſte animaduerſionē ſubibo. Impugnabit ſanevos nō petronius. Sed & ille a quo ſum directus. Siquidem & ego vos cogo implere quę iuſſa ſunt. Ad hęc tota multitudo ſuclamauit vnanimiter: ante legis temerationem libenter oēm ſubire perniciē. Sedato autē eorū clamore petronius ait. Pugnare ergo iquit aduerſum ceſarē eſtis parati. Rñderunt iudei pro ceſare quidē & populo romano per ſingulos dies nobis vſus eſt offerre ſacrificia. Si aūt in tēplo imagines eſtimet collocandas: debere eum totam iudeorū gentem primitus immolare. Prębere quippę ſe iugulo cum mulieribus & paruulis ei qui iterficere voluiſſet. Ad hęc autem ammiratio petroniū miſeratioq; peruadit: intuentem & inſuperabilem religionē virorum: & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſt triduum aūtem deinceps ſummates eorum priuatim fortiterq; compellans. populum quoq; publice alloquens. tum quaſi conſulens ammonebat. interdum etiam minabatur: extollens & virtutem romanam & indignationem ceſaris. inter hęc etiam ſuam neceſſitatē cui

Ptolomaidis ciuitatis ſitus & deſcriptio.

Sepulchrū memonis āmiratione digniſſimum

¶ Harēa vitrea que ſi in margine loci iacta fuerit in cōmunem conuertitur.

Iudeis cum mulieribus in ptolomaide ſupplicātibus ſtatuas reliquit. &c.

Petronius ad iudeos.

Iudeis nullibi licet habere ſimulachrum.

Pacatus petronius iudeorū approbat legem.

Iudeorum prudens reſponſio.

A essent exequenda precepta. Sed illis ad nulla horum experimenta credentibus: cum videret etiam se mentem regionis intercipi. ipsum quidem anni tempus erat. & quinquaginta pene continuis diebus multitudo in vrbe ociosa morabatur, ad vltimum conuocatis omnibus ait se etiam periculosam rem velle aggredi aut enim deo cooperante placabo cesarem ac vobiscum saluabor libenter: aut illum in vltionem irritabor: pro tanta magnitudine impendens animam meam. Atq; ita dimissis turbis multa pro eo vota facientibus antiochiā ad ptholomaida reuocauit exercitum. atq; illinc confestim misit ad cesarem referens & quo apparatu in iudeam irruisset & q̄ tota gens supplicasset. Quibus si abnuendū putaret: nosset cum viris etiā prouinciam esse perimēdā. Seruare siquidē ipsos legem patriam: & nouis preceptis vehemēter obsistere. His epistolis respondit gaius immodice cōminans petronio mortem. quoniā iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorū talium vectores per tres continuos menses cōtigit aduersa tempestate retineri. Alij autem exitum gaij cesaris nūciantes: prospere nauigauerūt. Deniq; ante septem & viginti dies epistolas petronius accepit finem cesaris iudicantes: q̄ illi peruenirent qui cōminantia scripta portabant.

Lras petronij gaius recipi si dignatus est mortē cōminatus re scripsit ei q̄ prius gaij mortē sciuit q̄ scripta receperit

¶ Gaio imperij anno tertio Claudius ad imperium ab exercitu rapitur senatu contradicēte qui bellum contra ipsum propter Gaij immanitatē agere decreuit Agrippa vero a Claudio ad senatum missus imperatoris benignam voluntatē declarauit. Et iterum accepto patrum responso mittitur ad senatum qui vno milite educo gladio inducente venit ad Claudium quem pacato militum impetu honorifice Claudius recepit in castris. Tunc quoq; Agrippę patronum regnum confirmauit imperator multa alia condonans & donationem ipsam patribus precepit vt ipsam tabulis incisam capitolio collocarent & fratrem Herodem similiter muneribus honorauit. Agrippę autem magnificentia in constructione murorum hierusalem claruit cuius tres filię & filius vnus ex Cypri vxore erant. Ipso autem mortuo regnum Claudius redegit in prouinciam. Et Cuspius fadus procurator missus est post quem Tyberius. Herode vero calchidis rege mortuo duos habente filios de Beronice & de prima Marianne Aristobolum Alexandri autem posteri in maiori regnauerunt armenia.

Capitulum decimum.

Gaio dolose interepto anno iperij tertio Claudius rapit ab exercitu ad imperiū cōtradicēte Senatu qui bellū cōtra Claudium ppter Gaij immanitatem agere decreuit.

OGaio per dolum interempto qui regnauerat annis tribus mensibus sex rapit in regno ab eo exercitu qui rome erat Claudius. Senatus autem referētibus cōsulibus Ignatio Sergio Satranillo alias Saturnillo & pomponio secūdo mandat tribus vrbanis legionibus vt essent presidio ciuitati: & ipse frequēs in capitoliū deuenit: quia propter imanitatē Gaij bellum agi cum Claudio decernebat volēs imperiū ad optimates reducere: aut sicut olim fuerat ad regendum dignissime legerentur. ¶ Accidit autē vt agrippas aduenirent quem cū & senatus in consiliū & in castra Claudius euocasset. vt scilicet eo strēnuo adiutore in quibus res poscerent vteret. Videsne Agrippa Claudium iam esse opibus cesarem ad eū perrexit. Quem ille illico legatū ad senatum misit indicantē suū propositum: quoniā primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit & iniquū esse si militum erga studia tam religiosa desereret: immo iam tutā aliter suam nō esse fortunā. Iam em̄ ad inuidiam satis fore: q̄ sit in regnum vocatus. Deinde amministratū ire paratum esse in rempublicā non vt aliquis tyrannus sed vt presul benignus. Sufficere sibi quippe honorem nominis de singulis autem negocijs cōmunē omniū stare sententiam. Nam & si natura nō esset modestus: locuples tamen moderandę potestatis exemplum Gaij morte esse propositū. Quę cum detulisset Agrippas: respondit curia quasi quę exercituī & bonis consilijs fideret nolle subire voluntariā seruitutem. ¶ Sed accepto patrū responso Claudius rursus misit agrippam nūciantem eis quoniā non posset adduci vt eos proderet quorū consessū in imperiū esset accitus. Inuitum se autem iniurū esse pugnā aduersum eos cū quibus confligere minime vellet. Proinde eligendum esse extra ciuitatē locum in quo cōfligerent. Neq; enim sanctum esse propter illorum peruersitatē patriam ciuili cede fedari. At Agrippa quidem ista senatui nunciauit. ¶ Inter hęc autē vnus de his militibus qui cum patribus erant educēs gladiū. cōmilitones inquit qui bus pturbari causis parricidia perpetrare cupimus & cōcurrere aduersum propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorē quem in nullo culpare possimus & ad quem cum iustis magis allegationibus q̄ cum armis egredi debeamus. Hęc dicens per mediā egressus est curiā: omnibus se militibus cōsecutis. Hoc exemplo optimates, deserti: in magno mœtu esse cœperunt. Ac deiceps videntes sibi auersionem tutam non esse: iter secuti militum ad claudium transierunt. Recurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes: hi qui fortunę regis ambitiosius adulabantur. Et pene accidit vt progressi quinq; interficerentur ante scilicet q̄ militum impetū Cesar agnosceret: nisi precurrens agrippas imminentis ei facinoris periculum nunciasset: quoniā nisi cohercuisset exercitum iam in sanguinem ciuium furentem: & confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum

Rūsio senatus Claudius iterū Agrippā ad senatū misit. Notanda sñia. Senatus ad claudium vadit.

Claudius pacato militū ipetu recepit senatū Claudius agrippę regnū confirmauit paternū & multa alia donauit donatione patribus pcepit vt icisam tabulis capitolio collocarēt & fratrem hęrodē similiter muneribus donauit.

esset imperium.fieretq; solitudinis imperator. ¶Hæc audiens Claudius cōtinuit impetum militum: suscepit autem in castris aduenientem senatum:& indulgenti honore complexus egressus cum patribus cōfestim obtulit deo victimas vt mos est pro imperio supplicari. ¶Agrippam quoq; ptinus muneratur regno patrio omnia adijciens ei etiam illa quę augustus hęrodi donauerat. Trachonitidem scilicet & auranitidem:pręter hęc autem aliud quoq; regnum quod lysanię vocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictum indicauit: patribus autem pręcepit vt incisam ereis tabulis in capitolio collocarent. ¶Donat autem etiam fratrem suum hęrodem qui gener eiusdem erat Beronici iūctus regine calchidis. ¶Opinione autem celerius agrippę dati regni cēsus maximus affluebat. Qua sane pecunia ille non in rebus abutebatur exiguis:sed talem murum hierosolimis circumdare cœpit: qualem si potuisset absoluisset efficacem prorsus obsidionem romanis oppugnātibus effecisset. Sed anteq; impleret opus decessit in cęsarea. ¶Regnauit autem annis tribus ante quoq; cum tetrarchiā regeret:alijs tribus annis tenuerat potestatem.Reliquit vero filias quidem tres de cypro natas:beroniccm mariannem ac drusillam.Filium autem ex eadem ipsa coniuge nomine agrippam qui nō nimis paruulus erat. ¶Tunc claudius regnum eius in prouinciam redegit. in cuius procuratione missus est Cuspius fadus. Post hunc autem tyberium alexandrum Qui nichil de consuetudine patria immutā-

Hęrodes rex calchidis moriſ dus filios hñs filios & Agrippa nepos rex succedit.

tes.gentem in pace tenuere. ¶Post hęc vero & hęrodes qui regnabat in calchide decessit.relinquēs de sorore quidem sua beronice filios suos duos bernicianum & hyrcanum. de priore autē marianne aristobolum.cuius frater mortuus fuerat aristobolus priuatus relicta filia Iotapata. ¶Hi quidem erāt sicut supra dixi liberi aristoboli:qui fuerat hęrodis filius: Aristobolus autem & alexander nati fuerāt hęrodi de mariāne quos ipse parens interfecit. ¶Alexandri autem posteri in maiore armenia regnauerunt. ¶Post obitum autem hęrodis qui regnauit in chalchide agrippam filium agrippę claudius in auunculi sui regno constituit Alterius autem prouincię suscepit curam post alexādrum cumanus sub quo oriri ceperunt tumultus Et denuo iudeos calamitas comprehendit.

Cumāus iudeę procurator sub quo tumultus cœperūt.&c.

¶Agrippam Agrippę filium claudius auunculi sui regno constituit & Cumanum iudeę procuratorē sub quo tumultus cœperunt:seditionis vero occasio fuit miles quidam posteriora denudās. Triginta q; iudeorum milia ex mutua conculcatione occisa sunt. Stephanus quoq; Cęsaris a latronibus expoliatus est Iudea quoq; milite sacrę legis libros comburente ad Cumanum concurrit petens militis punitionem:qui militem ad supplicium iussit adduci. Seditio insuper inter Galileos & Samaritas Galileo ad festiuitatem ascendente occiso oritur & Iudei relicta solemnitate & Cumano iustitiam negligente in Samariam impetum Eleazaro & Alexandro ducibus fecerunt: & maximam facientes cedem vicos inflamauerunt. Cumanus vero cum exercitu his qui vastabantur auxilium ferens plures occidit & alijs veniam precantibus amicis cōdonauit. Samaritę autem Quadrato syrię presidi iudeos de priore violentia accusant Iudei vero seipsos excusabant. Quadratus itaq; seditionis auctores crucifixit & in Lydda.xviij.iudeos a Samaritis accusatos securi percussit:& pontificem sacerdotii assortumq; iudeorum nobiles similiter q; Samaritarum principes romam misit ad Cęsarem. Claudius vero Agrippę precibus Samaritarum nobiles iussit interfici Cumanum exulari & celerem morte mutandum remisit hieruſalem. Fœlix iudeę preses destinatur & Agrippę auctum est regnum.

¶Capitulum vndecimum.

Occasio seditionis miles turpiter posteriora ostendens.

SOnueniente quippe multitudine ad diem festum azimorum in hierosolimam legione romana stante super porticum templi milites semper custodiebant festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. ¶Vnus ergo e militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem iudeorum: & ad hunc habitum vocem emittens simulem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri ita vt circumstarent cumanum ad supplicium militem deposcētes. Ex his autem inconsulti iuuenes & quasi natura apti ad seditiones mouendas:in litem grauissimam prosiliebant hi continuo quippe saxa rapientes:percutiebant milites. Tunc cumanus veritus ne totius in eum vulgi impetus fieret: plures euocauit armatos. Qui cum essent porticibus immissi metus grauis Icidit iudeis. Statimq; in fugam versi relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtricio facta est:vt cōculcatione mutua super triginta hominum milia consumpta sint. Facta est autem vniuersę genti luctuosa festiuitas & planctus per domos singulas personabat. ¶Successit autem huic calamitati latrocinantiū tumultus.

Triginta iudeorū milia ex conculcatione mutua occisa sūt in festo azimorū.

luxta bethoro quippe circa ascensum publicum stephanus quidem seruus cæsaris suppellectilem quandam vehebat:quę ab irruentibus discerpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionē mittens eos qui in proximis vicis veniſſent vinctos ad se adduci iussit:denuncians vt cōquisitos latrones in vincula cōiicerent. Qua occasione quidem militum in vico alio libros sacrę legis offensos discidit. atq; combussit. Iudei autem quasi totam religionem inflammatam viderent; vndiq; confluxerunt.

velut machinamento aliquo ista in superstitionis attracti omnes ad vnam euocationem ad Cumanū Cæsaream concurrunt precantes vt qui militum in tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset nō relinqueret eum impunitum. Ad hęc enim ille videbat multitudinem nequaq̄ quieturam nisi aliqua esset satisfactione sedata: adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit adduci. Sicq; iudei placatis animis recesserunt. ¶ Denuo autem galileorum & samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim (quem gemma vocant) qui est in magno samariæ campo situs quidam galileus de numero iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex galilea regione concurrerunt: vt cum samaritis cōfligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad cumanum rogantes vt anteq̄ grauis calamitas oriretur transiret in galileam. Et in eos qui auctores essent homicidij vindicaret Cumanus vero his negocijs (quę habebat in manibus) postpones illorum petitiones sine effectu precatores remisit. ¶ Nunciato igitur homicidio hierosolymiam: omnis multitudo commota est. At relicta diei solemnitate in samariam vulgus impetum fecit sine duce vllo: nec cuiq̄ principium suorum retinenti acquiescens. Latrocinio autem eorum & tumultui quidam dynei filius eleazarus & alexander prerat: qui in grabathene regionis conterminos irruentes promiscuā edidere cedem. A nullius etatis exitio temperantes. Vicos autem inflammauerunt. Cumanus autē hęc audiens adduxit secum vnam equitum alam quę vocatur sebastenorum: vt auxilio his qui vastabantur esset. Sicq; eorum multos qui eleazarum erant secuti comprehendit: plures quoq; interfecit ad reliquā autem multitudinem quę in vastandos samaritanorum fines irruerat. Principes gentis de hierosolymis concurrerunt: opertiq; cilicijs. Et aspersis cinere capitibus precabantur vt ab incepto desinerent: nec propter exercendam in samaritas vltionem ad hierosolyme perniciem Romanos commouerent: miserentur autem patrię suę atq; templi filiorumq; & coniugum propriarum: neq; omnia pariter in discrimen adducerent neq; ob vnius galilei vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes iudei: a negocio recesserunt. ¶ Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut sole insolentia crescere rebus quietis perq; omnem regionē agebantur rapinę: & audaces quiq; vim reliquis afferebant. ¶ Tunc samaritarum primates ad quadratum qui syriam prouinciā procurabat. Tyrum venerunt vindicari de his qui regionem eorum depredati fuerant: postulantes. Pręsto autem fuerant etiam nobiles iudeorum. & Ionatas filius ananię princeps sacerdotū obiecta diluens. allegabat initiū quidem tumultus samaritas fuisse qui primi homicidium perpetrassent: causam tamen calamitatum [illegible] secuturam prębuisse Cumanum: qui inter principia auctores cedis noluisset vlcisci. Tunc quatenus vtranq; partem interim distulit dicens. Quoniam cum ad ipsas regiones veniisset singula diligentius inquireret. Deinceps vero procedens cęsaream: eos omnes quos Cumanus vinctos reliquerat crucem fustulit. ¶ Inde cum liddam veniisset: de vno audiuit samaritanorum querelas: & iudeorum decem & octo viros quos cognouit pugnę fuisse participes securi percussit. Duos autem pontificum sacerdotum Ionatam & Ananiam eiusq; filium ananum & nonnullos alios iudeos nobiles destinauit ad cęsaream. similiter autem & samaritarum nobilissimos quosq;: precoepit quoq; Cumano & [illegible] tribuno Romam nauigare: reddituros claudio rationem pro his quæ in regione gessissent. His ita compositis: a lidda ascendebat hierosolymam. Et inueniens multitudinem festiuitatē azimorum celebrantem: sine vlla conturbatione antiochiam redijt. ¶ Romę autem cęsar auditis allegationibus cumani & samaritarum (aderat autem etiam agrippas iudeorum causam magna intentione defendens) siquidem & Cumanum multi potentium aderant pronuncians aduersus samaritas. Tres [illegible] nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit vrbe discedere. Cellerem vero vinctū hierosolymam mittens iudeis ad supplicium tradidit: vt per vrbem tractus capite cederetur. ¶ Post hęc felicem pallatis fratrem destinauit ad iudeos: qui & eorum prouinciam cum samaria & galilea curauit. Agrippam vero de calchide in regnum maius transtulit: tradens ei illam quoq; prouinciam quæ [illegible] fuerat. Erat autem ista trachonitidis & Batanea & Gaulanitis. Addidit etiam regnum lysanię [illegible] quam varus rexerat.

Militę Sacręlegis libros cōburente tota iudea ad Cumanū cōcurrit militē petētes non relinquere impunitū q illū ad suppliciū iussit adduci.

Iudei (relicta solemnitate & Cumano iusticiam negligēte) in Samariā impetuq; fecerunt eleazaro & alexandro ducibus & maximā faciētes cedē vicos inflammauerūt. Cumanus aūt cū exercitu his (q vastabant) auxiliū ferens plures occidit & alijs veniā (precātibus amicis) condonauit. Quadratus seditiōis auctores crucifixit & in Lidda. xviij. iudeos a Samaritis accusatos securi percussit & pōtificem sacerdotū & alios iudeos nobiles militer & Samaritarū principes romam misit ad Cęsarem.

[illegible] Claudio anno imperij sui. xiiij. mortuo Nero successit in imperio qui immanissimus fratrem [illegible] & matrē interfecit: & ad vltimum hystrionum opera peruenit. Hic armeniam minorem [illegible] herodis filio dedit: & Agrippę regno quattuor addidit vrbes. & reliqua iudeę felici prę[illegible] eleazarum latronum principem romam misit: alioq; latrones crucifixit. Sed his latronibus [illegible] regione Sicarij die claro in media ciuitate homines interficiebāt. Primusq; ab illis Ionathas [illegible] ductus est (his enim maxima latrocinandi erat temeritas: arteq; latendi). Tunc quoq; Seduc[illegible] quidem & hypocrite minus ciuitatem vexauit q lycarij hij enim populum seducentes in soli[illegible] deum pronuntiantes ostendere ducebant & occidebāt quos felix interfecit. Egyptius [illegible] per [illegible] propheta, triginta millia hominum ducens in montem oliuarum voluit (depulso Ro-

manorum preſidio) populo dominari ſed (ipſo cum paucis fugiente) multi a Fœlice comprehenſi in vinculis traditi ſunt. Quidam & populo afflictionem inducentes mortem his (qui Romano populo voluiſſent obedire) comminabantur. Seditio iterum circa ceſaream inter Syros & Iudeos pro ciuilitatis equitate. Fœlix autem (dato edicto vt contumaces ab vrbe diſcederent) multos non parentes interfecit. Poſtea vero non pacata ſeditione vtriuſq; partis nobiles milit ad Neronem: huic feſtus ſucceſſit poſt quem Albinus iniquiſſimus latronibus fauens eius enim iniuſticia & auaricia (qui latronū quaſi princeps erat) ſeditioſorum creuit audacia Indigni enim officijs honorabantur quod futurę ciuitatis maximum fuit ſeminarium.

¶ Capitulum duodecimum.

Claudio anno 13 perij ſui xiiii. mortuo Nero ſucceſſit.

IPſe autē ceſar per annos tredecim menſes octo dies triginta. Amministrato imperio romano deceſſit: ſucceſſorem regni Neronē relinquens: quē ſuadelis Aggrippinę vxoris ſuę in imperiū coaptauerat. Et quidē cum legitimū haberet filium britannicum ex meſalina natū priore ſcilicet coniuge. & octaniam filiam quā ipſe priuigno collocarat Neroni: ſuſceperat autem ex agrippina antoniam. ¶ At Nero quidem quēadmodum per magnitudinē fœlicitatis & opus abuſus ſit fortuna: & qualiter fratrē ſuū atq; vxorem matremq; interfecerit poſt quos in omnes proximos immanitatem ſuam cōuerterit atq; ad vltimum per amentiam ad hyſtrionum opera ſcœnamq; peruenerit: quoniam ſcio eſſe & narratione moleſtum tacitus prēterire melius puto. ¶ Cōuertar autē ad narrāda quę ab eo aduerſum iudeos geſta ſunt. Minorem igitur armeniam regendam Ariſtobolo Hærodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad ſingulas pertinentibus: in iudea ſcilicet regione Abelam & ſuliadam in galilea autem Taricheam & Tyberiadam. Reliqua aūt iudeæ fœlici procurāda dedit. ¶ Hic principem latronū eleazarum qui per annos viginti regionē fuerit dēpdatus. Alioſq; multos cū eo coepit vinctoſq; Romam direxit. Alioſq; quos in crucem ſuſtulit latronum. Vel incommunione ſceleris deprehenſorum popularium fuit pene multitudo innumerabilis. ¶ Sic autem regione purgata: aliud genus latrocinantium in hieroſolymis oriebatur (Hi autem ſycarij vocabantur) die claro & in media ciuitate paſſim quoq; interficientes. Potiſſimum vero diebus ſolemnitate feſtiuis. Immiſcebātur vulgo: & ſicas ſub veſte geſtantes. his diuerſos quoſq; interficiebāt: ac deinceps collapſis hominibus illi inter reliquos de ſcelere querebantur. Qua fraude extra ſuſpitionem manebant: diuq; latuerūt. ¶ Primus igitur ab eis Ionatas pontifex interficitur. Poſt hunc autem plurimi quotidie cedebantur: atq; ipſis calamitatibus moleſtior timor ciuitatem prēmebat. Sicut enim in medio bello per ſingula momenta omnes mortem operiebantur. Circumſpiciebāt autem eminus quoſq; appropiātes. nec; amicis ſuis fidere poterant: dum tamen in medijs ſuſpicionibus atq; cuſtodijs nichilominus interficiebatur. Tanta erat latrocinantium temeritas: & ars quedam latendi ¶ Ad hęc autem etiam alia malorū facta collectio eſt. cede quidem abſtinentium. ſed conſilijs magis impiorum. Quę pars non minus q̄ ſicariorum fœlicitatem vrbis ſtatumq; corripit. Seductores quoq; homines & circūuentores ſub ſpecie religionis nouis rebus ſtudendis vulgum inſanire fecerunt. Nam egrediebantur in ſolitudines prōmittentes deū ſigna eis oſtenſurum libertatis. Contra quos fœlix (videbantur quippe ſemina defectionis eſſe) mittens equites atq; pedites armatos: magnam multitudinem interfecit. ¶ Maiore autem plaga iudeos afflixit egyptius: q̄ pſeudo prophetes. Adueniens quippe in prouincam magus & eſſet prophęte opinionem ſibi arrogans triginta ferme milia hominum congregauit. quos vana ſeditione deceperat & circumducens eos de ſolitudine in montem qui vocatur oliuarum. Inde in hieroſolymam nitebatur aſcendere: depulſoſq; romanorum preſidio in populares excere dominationē. Vtebatur autem ſtipatoribus qui ad id facinus conuenerant. Preuidit ſane eius impetum fœlix: & occurrens cum romanis armatis quos etiam iudeorum reliqua multitudo iuuabat: iniſt conflictū. Et regptius quidem cum paucis fugit. plurimi autem qui cum eo fuerant: compręhenſi vinculis traditi ſunt. reliqua multitudo in regiões proprias diſperſa eſt. ¶ Compreſſis porro his etiam ſicut febres in ęgro corpore rurſus pars altera tumeſcebat. Vagi enim quidam & latrones; collecti multis afflictionem inducebant & quaſi ad libertatem vocabant mortem apertiſſimam comminantes his qui romanorum principatui obedire voluiſſent. Vt vel reluctantes auerterent eos qui ferrent ſponteneam ſeruitutem. Diſperſi ergō per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos eoſq; inſuper trucidabant. Inflammabant etiā agros ita vt deſperatione eorum tota iudea protinus impleretur. Et hęc quidem pugna in diem grauius augebatur. ¶ Alter autem tumultus ortus eſt circa ceſaream inter Iudeos ſcilicet qui ſibi permixti habitabant & ſyrus ſeditione commota. Hi ſiquidem poſcebāt vt conſtitueret ciuitas iudeum eius fuiſſe conditorem dicentes. Erat autem rex hęrodes. Emuli vero conditorem quidem confitebantur iudeum. Ipſam vero ciuitatem fuiſſe gentilium vindicabant. Nec;

Quidā afflictionem ppl'o cōminabāt his q romano principatu voluiſſent obedire.

Seditio circa ceſareā inter ſyros & iudeos p ęqtate ciuilitatis.

A illic statuas & phana posse constitui: si ad iudeos eam conditor pertinere voluisse. Ob has ergo causas inter se populus vterq; iurgabat. Procedebat autem vsq; ad arma contentio. & quotidie audaces quiq; ad cōfligendū partes alterutrū prosiliebant. Neq; enim iudeorum seniores cohibere tumultus gentis sue poterant: & græcis turpissimū videbatur iudeis inferiores videri. Prestabant autem hij quidem diuitijs & corporum iuribus. Greci vero auxilio militum. Magna siquidē pars Romane manus de syria illo fuerant congregata: & quasi cognati ad auxiliandum erant parati syris. Prelecti autē militum curabant comprimere tumultum & pugnaces quosq; comprehendentes taureis vlciscebantur ac vinculis. Neq; tamen supplicia comprehensorum impedimentum aut reliquis timorem inferebāt immo magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. ¶ Tum demum fœlix minaci edicto precepit contumaces quosq; vrbe discedere. non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos quorum etiam substantie direptæ sunt. ¶ Post hec quoq; cum videret seditionem manere: nobiles vtriusq; partis elegit & suscepta legatione misit ad Neronem pro his que sibi competere arbitrarentur acturos. ¶ Successit autem festus: & hos qui maxime infestabant prouinciam solicite persecutus latronum plurimos comprehendit atq; interfecit. Verum successor huius albinus non eodem more negocijs prefuit. Neq; enim fuit malignitatis species quam ille preterierat. Deniq; non causis ciuilibus furabatur & diripiebat substantias singulorum. neq; solum tributorum additamentis in cōmune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia vel decuriōes ciuitatum comprehēderunt. vel qui a prioribus iudicibus in custodijs erāt relicti. accepta a cognatis eorum pecunia liberauit. & is solum qui non dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. ¶ Per idem tempus quoq; qui res renouare cupiebāt in hierosolimis crescit audacia: ex quibus sane qui erant opulenti albinum largitione redimebant. vt eis tumultum mouentibus non indignaretur. Pars autem popularis qui non satis gaudebat quiete albini: partibus iungebatur. Vnusquisq; ergo improborum cohorte propria circumdatus. Ipse quidem quasi princeps latronū & tyrannus eminebat: stipatoribus vero suis ad direptionem mediocrum abutebatur. Ita fiebat vt hi quidem quorum vastabantur domus tacerent. Illi autem qui extra incommodum stetissent: metu ne similia paterentur querelis deterrebant. Immo & B officijs ambiebant eos quos constabat dignos esse supplicijs. In commune autem omnium fuerat intercepta fiducia: & erat tunc multiplex dominatio & semina captiuitatis future iam ab illo tempore spergebantur.

Iudei ditiores greci militū auxilio fortiores.

Fœlix dato edicto vt cōtumaces vrbe recederēt multos nō parētiū iterfecit postea vero nō pacata seditiōe vtriusq; ptis nobiles misit ad neronem.

Albini iiustícia & auaricia sedítiosorum creuit audacia & ipse quasi priceps latronū erat.

Indigni officijs honorabant qđ fuit semiatio future captiuitatis. &c.

¶ Cestius Florus Albini successor pessimus Albinum per sui comparationem optimum fecit videri. Iudei namq; propter eius maliciam patrias sedes relinquentes fugiebant. Cestio quoq; gallo Syrie procuratore hierosolimam veniente occurrens illi multitudo illum deprecabatur vt florum eiiceret. Hic enim vt iudei a romano recederent imperio sedulo in dies augebat calamitates. Exordiū namq; iudaici belli anno Neronis duodecimo: & Agrippe regni decimoseptimo mense Mayo sumptum est. Iudei namq; synagogā in cesarea habentes prope agrum gentilis quem volentibus emere iudeis dñs agri vendere recusauit: sed ibi tabernas edificauit quod maxima seditionis causa fuit: die namq; sabbati Cesarienses iuxta synagogam alites immolante iudei ira accensi maximū fecerunt tumultū. quem Iocundo sedare volenti Cesarienses presso violentia iudei libros legis statim rapientes in Narbatha secesserunt: & eorū primates ad Florū in Sebastem conquerentes venerunt quos comprehēsos iussit vinciri. Florus quoq; omnimode bellum inflāmans decem & septem talenta de sacro thesauro pro cesare petit auferri: vnde cōmotus populus in eū maledicta iaciebat: hic itaq; cū exercitu veniēs hierusalē cum in Cesaream pacificare debuisset, timorem cōcussit populo ei obuiam vt eius leniret impetū: venienti quoq; discedere precepit. Postridie vero conuenientibus omnibus iudeis sedens pro tribunali eos qui in eum maledicta dixerant iubet producere. Quiq; iudeis humillime veniā petentibus forū venalium rerum destruere: & sibi obuios militibus iubet trucidare. Multosq; nobilium iudeorum verberibus laniatos crucifixit. Sexcenti namq; & triginta vno die in hierusalē per Florum sunt interempti.

C

¶ Capitulum tertiumdecimum.

Cestius florus successor Albino pessimus Albinū p cōparatiōnē optimū fecit videri.

VM sane eiusmodi morum fuisset albinus, tamen succedens ei Cestius florus optimū eum per comparationem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: cestius vero iniquitates suas in vniuersam gentem tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam sed ad penas damnatorum carnifex missus neq; rapinarum vllum morem neq; afflictionum pretermisit. In miseriis autem crudelissimus erat: in turpibus vero impudentissimus. Neq; enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem neq; commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidem virium illatis dispendijs lucra querere exiguū visum est: sed totas simul dispoliabat vrbes & labes populis inferebat. non solum voce per totam regionem edicens liberum esse omnibus latrocinari: dum ipse predarum acciperet portionem. ¶ Deniq; ob illius auari-

Propter Flori maliciam iude patrias ſedes relinquentes fugiebant.

ciam contigit totam pene deſeri regionem: ita vt plurimi ſedes patrias relinquentes ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in ſyria ceſtius gallus prouinciam regebat: neq; auſus quiſpiam iudeorum eſt aduerſum florum ad eum mittere legatos. Cum vero inſtante azimorum ſolemnitate ipſe hieroſolymam veniſſet. occurrens multitudo quæ tricies centenorum milium fuit pręcabantur vt gentis ſuę calamitatibus ſubueniret: & peſtem illam prouincię florum vt eiſcerent clamitabāt. Qui tamen cum ſub populi ore eſſet & gallo aſſiſteret non ſolum nichil mouebatur Sed voces illas etiam deridebat. Ceſtius tamen compeſcens impetum populi & edicens q̄ deinceps placatiorē eis florum redderet. egreſſus eſt antiochiam. Deduxit autem eum vſq; ad ceſaream florus eludens mendacijs & iudeorum genti bellum ſedulo comminiſcens: quo ſcilicet ſolo iniquitates ſuas occultum iri poſſe credebat. Pace ſiquidem permanēte habiturum ſe apud ceſarem accuſatores iudeos: verum ſi defectionem negociatus fuiſſet maiore vtiq; malo abdicendam a ſe eſſe inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens a romano abrumperetur imperio: ſedulo in diem augebat calamitates. ¶ Per idem tēpus apud neronem ceſarienſes gentiles vectores extitere: decretum iſtud conteſtantes litteras attulerūt.

Exordiū Iudaici belli anno duodecimo Neronis imperij & regni Agrippę decimoſeptio mēſe Maio:

Perq; hoc bello iudaico dabatur exordium duodecimo ſcilicet anno regni neronis ſeptimo decimo autem regni agrippę menſe maio Ad magnitudinem autem excitatorum de eo malorū nequaq̄ ideneas cauſas habuiſſe deprehenditur. ¶ In ceſarea ſiquidem habitantes iudei habebant ſynagogā prope agrum cuius erat dominus gentilis quidam ceſarienſis: & frequenter quidem egerant vt ad eorum ius illa poſſeſſio iungeretur multis partibus maius pręcium q̄ res meruerat offerentes. Dominus autem loci non ſolum pręces deſpexiſſe contentus: ſed ad maiorē dolorem edificauit in loco tabernas ita vt anguſtum eis tranſitum & prorſus coartatum relinqueret. Primum igitur feruētiores aliqui iuuenū proſilientes edificationem vetabant. Cum vero florus hos cohibendo prohiberet: non habentes iudeorum nobiles quid agerent: inter quos erat iohannes telones inflectunt florū oblatione octo talentorum vt edificationem vetaret. Ille autem ob accipiendum tantummodo rem: promittens ſe cuncta facturum. accepta pecunia ſtatim a ceſarea egreſſus eſt. venitq; in ſebaſte ſeditioni tribuēs facultatem: quaſi qui pugnę ſpacium iudeorum ſummatibus alias primatibus vendidiſſet. ¶ Sequenti autem die quę apud iudeos ſabbatū eſt: cum plebs ad ſynagogam coiſſet. ſeditioſus quidam ceſarienſis vas ſamſum ante eorum ingreſſus ponens. alites ſmmolabat. Hoc factum iudeos incohercibiliter accendit. Et legem ſuam quippe contumeliam pertuliſſe. & locum ipſum dicebant fuiſſe pollutum.

Die ſabbati (ceſariēſi iuxta Synagogā alites immolante) iudei ira accēſi maximū fecerunt tumultū: quē locū do ſedare volēti ceſarienſiū violentia preſſo iudei ſtati legis libros rapiētes ſe ceſſerūt in Narbatha & eorum primates ad florū in Sebaſtē venerūt cōqueretes quos cōprehenſos vinciri iuſſit.

Pars autem iudeorū quę erat conſtantior atq; moderatior denuo iudicibus eſſe conquerendū rebat. Seditioſi autem & iuuentute turgentes iudei effundebantur in litem. Stabant autem ad confligēdum parati etiam ceſarienſium tumultuoſiores: Ex conſilio quippe directus fuerat qui pro ſynagoge foribus immolaret. Sicq; continuo eſt pugna commiſſa. Interueniens autem Iocundus qui ad prohibendum erat relictus pręfectus equitum vas illud quidem (quod fuerat poſitum) iuſſit auferri: & tumultum ſedare pergebat. Cum vero ſuperatus eſſet pręceſarienſium violentia: iudei ſtatim libros legis rapientes ſeceſſerunt in Narbatha: Regio quedam eorum hoc nomine appellabatur: direpta a ceſarea ſtadijs ſexaginta. Primates autem eorum duodecim cum iohanne in ſebaſte ad florum venerunt. de his quę acciderant conquerentes & vt auxilio eſſet rogabant quāuis reuerenter & tunc eum de octo talentis ammonentes. Ille vero illico compręhenſos eos vinciri iuſſit: arguens cur leges de ceſarea auferre auſi fuiſſent. Pro hoc ſibi apud hieroſolimitas grauiſſima iurgia naſcebantur: verūtamen adhuc indignationem ſuam frenabant. ¶ Florus vero quaſi ad hoc operam ſuam locaſſet vt bellum inflammaret miſit ad ſacrum theſaurum vt inde decem & ſeptem talenta auferrentur: quaſi eam pecuniam impenſa ceſaris flagitaret. Tunc vero ſtatim inuaſit populum multa confuſio: cōcurrentes ad templū maximis vocibus nomen ceſaris appellabant: vt a tyrannide flori liberarentur orantes. Quidā autem ſeditioſorum in florum iaciebant maledicta victima: & caniſtrum circumferentes ſtipem eius nomine poſtulabant: quaſi inops & miſerrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nichil eſt a cupiditate deterritus. Sed multomagis ad deprędandum eſt irritatus. ¶ Deniq; cum debuerat ceſarei

Florus cū exercitu hierſm venit cū tri ceſareā debuiſſet pacifi care tiorē ppl'o cōcutiens. Cui ppl's obuiā veniens vt eius leniret ipetū & eum paratus honorare iubet diſcedeꝛe

venienſ ignem belli illic naſcentis extinguere cauſaſq; tumultuum ſubmouere. pro quo etiam mercedem pactus acceperat: cum tamen exercitu equitum atq; peditum hieroſolimam contendit vt romanis armis ad quę volebat vteretur: ac timore & minis vrbem nudaret. Hinc populus vel lenire eius impetum volens obuiam militibus proceſſit. cum ſolitis vtiq; fauoribus & florum honorare officijs paratus. Illevero pręmittens cum equitibus quinquaginta centurionem nomine capitonem diſcedere eos iuſſit. neq; eum in quem tam grauia maledicta iecisſent. falſo honore denuo deluderent. Oportere quippe eos ſi viri ſunt fortes animoq; conſtantes: etiam in pręſentem effundere contumelias: nec ſolum eos in verbis: ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere. ¶ His dictis: exterrita multitudo ſimul etiam equitibus qui cum capitone venerant in medium vulgus irruentibus diffugerunt: au-

te quę florum ſalutarent aut militibus officia conſueta redderent. Diſcedentes igitur in domos cum metu atq; humilitate peruigilē duxere noctem. ¶ Florus autem tunc quidē deguit in regia: poſtridie vero aduerſum eos extructo tribunali ſublimius reſedit. Conueniēteſq; ſacerdotū principes & ciuitatis vniuerſa nobilitas aſtiterūt tribunali. His pręcepit florus vt omnes qui maledicta in eum ſuccla maſſent, ptinus dederent. edicens in ipſos eſſe (niſi reos produxerint) vindicandum. Ad hęc reſpondent iudei. populū quidem pacifica queq; ſentire. illis vero qui errauiſſent in verbis veniam cōferendam poſtulabant. In tantam ſiquidem multitudinem nichil eſſe mirandum offendi aliquos temerarios: & per ętatem inſpicientes. Eſſe autem impoſſibile eorum qui deliquerint diſcrimen agitari: cum & ſingulos nimirum pœniteat: & per timorem ſint ad negandum parati debere tamen illum ſi conſuleret gentis quieti. & vellet romano imperio ſeruare vrbem magis propter multos inoxios dare veniam etiam paucis delinquētibus: q̄ propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. ¶ Ad hęc vero ille magna indignatione inflammatus: militibus exclamauit vt forum rerum venaliū quod erat in ſuperiore parte ciuitatis diriperent ac paſſim obuios trucidarent. Illi vero ad lucri ſui cupiditatem addita auctoritate rectoris non ſolum illum diripuerūt locum in quem fuerūt immiſſi: ſed vniuerſas inſilientes domos interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia: & cedes eorum qui comprehendebātur. ¶ Direptionis quoq; ſpecies nulla prętermittebatur. Multos autē nobilium etiam cōprehendentes adduxerūt ad Florum. quos ille verberibus laniatos: in crucem ſuſtulit. ¶ Deniq; omnis numerus illo interfectorū die cum paruulis & mulieribus (neq; enim vel lactentibus pepcerant) fuit ſexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri noui tas romanę calamitatis. Quod enim nemo vnq̄ prius tunc Florus auſus eſt: vt viros ſcilicet equeſtris ordinis prō tribunali flagellis cederet. ac patibulis affigeret. Quorum & ſi origo iudea: tamen Romana dignitas erat.

re ſed & minis fugere coactus eſt & noctē duxit ppli multitudo puigilem. Petūt iudei veniam. &c.

Florus militibus forum venaliū rerū diripere ac obuios trucidare iubet.

Sexcēti & triginta vno die p florum in hieruſalē occiſi.

¶ HIC IOSEPHVS Antiquitatum libros terminauit: concludens libro & capitulo vltimis Florum cauſam fuiſſe quia iudei bellum contra romanos aſſumerent.

Additio.

¶ Beronice Agrippę regis ſoror ipſo abſente militum videns iniquitatem miſſis nunciis Florum deprecabatur: vt cellaret a cede ſed neq; interfectorū multitudine neq; prętricis nobilitate q̄euit ſed etiam aduerſum reginam efferatus eſt. Hæc enim hieroſolimam vt vōcata redderet venerat mos enim eſt his qui pro morbo vel aliis neceſſitatibus implicantur orare per triginta dies anteq̄ immolent hoſtias abſtinere q; a vino & capillos radere. Quem morem exercēs Beronice his diebus nudipes ante tribunal ſteterit deprecans Florum: ſed nichil obtinuit. Clamantē autem contrā Florum populum primates iudeorum pacificauerunt. Sicq; multitudine ſedata Florus doloſe cōuocatis iudeorum nobilibus petit vt populus obuiam procedat militibus de ceſarea venientibus. Mandatq; Florus militibus non ſalutare iudeos obuiantes: ſed in eos ſi quippiam petulanter fuerint locuti: vti armis. Sacerdotes autem & leuite ſacra vaſa proferentes populum precabantur vt templi cuſtodirent honorem: neq; romanos contumelijs incitarent. Populus itaq; ſacerdotum hortatu obuiam militibus venientes eos ſalutat: quibus nichil reſpondentibus ſeditioſiſq; quibuſdam iudeis contra Florum ſuclamantibus maxima eſt facta iudeorum cedes.

Agrippa rege abſente beronice eius ſoror miſitū vidēs iniqtatē flor (miſſis nūciis precabat vt a cede ceſſaret.

¶ Capitulum quartumdecimum.

Mos iudeorum prō neceſſitatibus orare p triginta dies. Clamātē ppl'm cōtra florū pacificāt primates iudeoꝝ. &c.

DEfridem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum qui Ægyptum procurabat miſſus a Nerone: iure hoſpitis conueniret. Germanam autem ſuam Beronicem hieroſolymis inuentam & iniquitatem militum videntem grauis ipro hoc angor inuaſerat: & frequēter quidem prefectos equitum ſuorum cuſtodeſq; corporis mittens ad florum: precabatur vt a cede deſineret. Ille vero neq; in multitudinem interfectorum neq; in nobilitatem precatricis ſed tantum in lucra ſua quę de rapinis congregarentur aſpiciens, contempſit annuere: impetus autem militum etiam aduerſum rēgam efferatus eſt. Non ſolum quippe ſuboculis eius obuios quoſq; mulctabant atq; trucidabant. ſed etiam ipſam niſi confugiſſet in aulam interfeciſſent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta cuſtodia egit: verens vtiq; irruptionem militum. Venerat autem hieroſolimam. vt vota deo ſolueret. ¶ His enim qui morbo vel alijs neceſſitatibus implicantur. mos eſt orare per triginta dies anteq̄ immolent hoſtias: abſtinere quoq; vino & capillos radere. Quem morem beronice regina illis exercens diebus nudipes etiam ante tribunal ſtetit deprecans florum & prēter q̄ nullo honori habita eſt & etiam de vita ſua periclitata eſt. Hęc autē facta ſunt ſextodecimo die menſis maij. ¶ Poſtridie autem conueniens multitudo in forū quod erat in ſuperiore parte ciuitatis confluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebantur. Potiſſimum autem inuidioſe in florum voces erant. Quod veriti primates quoq; & pontifices diruptis veſtibus & viritim ſingulos comprehendentes poſtulabant vt ab his verbis quorum cauſa mala

Florus dolose cõuocatis iudeos nobilibus petit vt ppls obuiam ꝓcedat militibus de Cesarea venientibus. &c.

illa pertulerant) desinerent: neq; in maiorem indignationem florum mouerent Sicq; sedata est multitudo tam reuerentia precantium q̃ spe q̃ nequaq̃ in eos vltra florus seuiret. ¶ Ille autem videns tumultum fuisse compressum angebatur: & denuo eum inflammare cupiens: pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; vnum ait argumentum fore. quod nichil vlterius de nouandis rebus populus cogitaret si obuiam procederet militibus de cesarea venientibus. Veniebant autem due cohortes. Qui cũ conuocassent populum ad occurrendum mandat florus centurionibus vt nullam salutationem rederent obuiantibus iudeis Ad quod si offensi petulanter quidpiam essent locuti: statim in eos vteretur armis. Pontifices collectam multitudinem in templo precabantur vt occurrerent romanis: & ante graue incommodum cohortes solemniter salutarent. His hortationibus seditiosi quiq; abnuebant: & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. ¶ Tunc vero & omnes sacerdotes omnesq; leuite sacra vasa proferentes ornatumq; templi cytaristę etiam & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem & obnixissime precabantur vt illum templi honorẽ custoditum esse vellent: neq; ad direptionem vasorum sacrorum romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus & pectora diruptis vestibus nuda monstrãtes nominatim singulos quosq; nobilium compellere: ac denuo in commune multitudinem precari: ne ob modicum peccatum patriam suam ꝑderent his qui direptioni eius inhiarent. Quam enim vtilitatem vel militibus esse de iudeorum salutatione tribuendam. vel illis que acciderant direptionem: si in presenti prodere cessarent At contra si officiose susciperent solẽniterq; venientes auferri floro occasionem pugnę ipsos vero saluare patriam suam: ac prouidere ne quid vltra quam pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iũgatur. quo magis ad pacificum consilium suam debuerant auctoritatem transferre. ¶ Tali hortatu multitudinem intendentes. etiam ipsos seditionis auctores quosdam quidem minis. quosdam autem sui reuerentia mitigarunt. ac deinceps precedẽtes cum quiete omni populo sequente militibus obuiã prodierũt ꝓcominus factus salutauerunt. illis autem nichil respondentibus: seditiosi iudeorum aduersum florum cuius hęc fierent consilijs succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos cedere fugientibus adorsi sunt: atq; in fugam versos persequentes equites perculcabant. Corruebant autem multi quidem cum a romanis cederentur: plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta compressio est: & vno quoq; pręuenire alterum cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Labentium vero erat durus interitus. Suffocato enim conflatu miseri disperibant. & neq; ad sepulturam quanq̃ proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem pariter milites imoderate eos quos comprehendissent cedentes & per ingressum qui Bezetham vocatur detrudebant multitudinem tũsire cupientes: vt antoniam: & templum obtinerent. Quos etiam florus cõsecutus eduxit de regia eos qui secũ erant: & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus.

Sacerdotũ hortatu ppls obuiã venies militibus eos salutat qbus nihil rñdẽtibus seditiosiq; iudeorũ cõtra florũ succlamantibus maxima facta ẽ iudeorũ cedes.

¶ Florus (iudeis romanos saxis per tecta obruentibus) ab vrbe hierosolima recedens reliqo ibi presidio venit Cesaream. Qui impudenti mẽdacio iudeos apud Cestium Gallum accusauit quibus & Beronice exculantibus & que facta fuerant referentibus Gallus Nepolitanum tribunum pro inquirenda veritate ad iudeam misit: & ipse Agrippę circa Iamniam occurrens: ad quem etiam iudeorum principes Flori inhumanitatem conuenerunt causas itineris indicat Agrippas autem licet florum increparet inuectionem suam in iudeos quorum maxime miserebatur võlens eorum frenare impetus tranſtulit Populus vero Agrippę & Neapolitano cum lachrymis venientes hos vt genti consulerent depręcabatur. Neapolitanus itaq; Agrippę suasu ciuitatem ingreditur qui populi iudeorum conuersationem & mansuetudinem cognoscens rediit ad Cestium. vulgus vero regem precabatur ad Nerones legatos mittere ad Neronem: quod Agrippa prudenter florum accusare imperatorem odiosum putauit. despicere vero iudeos in bello commotos non expedire cernebat. Igitur adhibita concione Agrippa in isto presente Beronice sorore in domo Asamoneorũ orationem habuit.

¶ Capitulum quintum decimum.

Iudei contra romanos saxis p tecta obruebãt.

CObuersus quippe aduersum eos populus repugnauit: & per tecta euadentes obruebant saxis romanos. Qui cum superne sagittis venientibus vincerẽtur nec possent defendere multitudinem quę per angustos artabatur ingressus ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt ¶ Seditiosi autem verentes ne superueniens denuo florus templum occuparet per antoniam ex templo ascendentes porticus a templo per Antoniam continentes intercluserunt: quatenus auariciam flori desperatione compescerẽt. Nam cum diuinis inhiaret thesauris progredi in antoniam transgredi niteretur. vbi intercisas porticus vidit: ab impetu quieuit. Et cõuocans sacerdotum principes atq; curiam. se quidem ait vrbe digredi: presidium tamen apud eos relinquere quantũ ipsi voluissent. Ad hęc illis respõdentibus nichil nouandum fore si vnam tantum relinqueret

Florus ab vrbe hierosolima recedẽs relicto ibi pñsidio venit cesaream.

apud eos cohortem.dum non illam (quę cum eiurbus paulo ante conflixerit) ob ea siquidem quæ pertulerunt populum illis militibus infestum esse cohorte sicut precabantur mutata: cum reliqua ma[illegible] regressus est. ¶ Aliud autem denuo pugnę consilium comminiscens retulit ad Cestium [illegible] defectionis comminatus est impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quęcũq; eos per[illegible] conflabant nec fane principes hierosolimorum quę gesta fuerãt tacuerunt. Sed & ipsi & beronice ad cestium de his quę in vrbe egerant retulerunt. Ille autem susceptis litteris partis vtriusq; qd fa[illegible]to opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbat cum exercitu in iudeam debere cestium ire. & aut vindicare defectionem (si fuerit admissa) aut magis fidos redderet iudeos. eorumq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis preire: qui & negocia & consilia iudeorum posset; ei fideliter nunciare. ¶ Direxit ergo tribunum neapolitanũ. Qui ab alexandria reuertẽti agrip[illegible]pę circa lamniam occurrẽs. vel a quo fuisset directus / vel quas ob causas indicat. ¶ Quoq; loci etiam iudeorum pontifices & reliqui quiq; nobiles eorumq; curia adesse curauerant: vt scilicet circa regem officia nouarent. Postea vero q̃ illum congrua humanitate coluerunt. conquesti sunt q̃ potuerunt fle[illegible]biliter de calamitatibus ꝓprijs. & inhumanitatum explicauerunt flori. ¶ Quam licet argueret agrip[illegible]pas. tamen vt ducis auctoritati competebat inuectionem suam in iudeos transtulit. quorum maxime miserabatur. volens scilicet eorum frenare motus vt per hoc ipsum q̃ viderent nichil iniurię perpeti. ab vltionis desinerent appetitu: Ad hęc ergo quicũq; egregij erant. & ꝓpter sua prędia desiderabant quietem. intelligebãt regis redargutionem esse plenam benignitatis Populus autem hierosolimorum [illegible]exagincta stadijs obuius ꝓgressus: officiose agrippam & neapolitanum susce pit. Lamentabant tñ in[illegible]sectos cõiuges mulieres Quarum plãgoribus reliquus quoq; populus ad lamẽta cõuersus ꝓcabat [illegible]ppẽ vt genti consuleret. ¶ Succlamabant etiã neapolitano vt ingrederet vrbem: videretq; quæ [illegible]a flore gesta. Et ita ostendebant forum quidem desertum domosq; vastatas. Deinceps vero p[illegible]gem fuaserunt Neapolitano. vt is cum vno tantum famulo vsq; ad syloam totam circuiret ciui[illegible]tatem: quatenus ipsis cognosceret oculis: iudeos quidẽ omnibus aliis parere romanis: soli autem Flo[illegible]ri aduersari propter magnitudinẽ in eos crudelitatis. ¶ Ille igitur cum circuisset vrbẽ. & mansuetudi[illegible]nis populi sufficiens documentum teneret: ascendit in tẽplum: quo etiam multitudinem conuocauit [illegible]3 Et cum plurimis verbis fidem eorum circa romanos collaudasset multa etiam ad conuersationem pa[illegible]hortatus. adorauit deum eiusq; sancta in eo tamen consistens in quo licebat: per religionem loco[illegible]q; ad cestium regressus est. ¶ Vulgus autem iudeorum ad regem pontificesq; conuersus petebat [illegible]ti aduersum florum ad Neronem mitterentur neq; de tanta cede tacentes suspitionem sue de[illegible]fensionis ꝓberent. Vlumiri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse: nisi ꝓuenientes ostẽ[illegible]disset esse qui dedisset exordium. Constabat autem non esse multitudinem quieturam si lega[illegible]tionem aliquis impedisset. Ad hæc agrippa ordinari quidem legatos qui florum accusarent inuidio[illegible]siam nitebat: despicere autem iudeos in bello commotos neq; sibi expedire cernebat. Aduocata igit̃[illegible]ce Agrippa in Xystum & suggestum constituens germanam suam Beronicem in Asamoneorũ [illegible]ꝓ (ea siquidem Xysto imminebat contra superiorem partem vrbis: nam Xysto templum erat po[illegible]situm) eiusmodi oratione habuit.

Florus iudeos ipudẽti menda cio accusat apd cestiũ gallũ sed ipsi & beronice seipos excusan tes quæ facta sunt retulerũt. Cestius neapo litanũ tribunũ ꝓ inquirẽda ve[illegible]ritate ad iudeã misit & ipe A grippæ occur[illegible]rẽs (ad quẽ etiã iudeorũ princi pes flori inhũa nitatẽ explicã[illegible]tes cõuenerũt. Ppis Agrippæ & neapolitano obuiã cũ lachry mis venientes (vt gẽti cõsule[illegible]ret) deꝓcabãt. Neapolitanus Ag ppi iudeorum cõuersationẽ & manſuetudinẽ cognoſcens re[illegible]diit ad Ceſtiũ. Prudẽtia agrip pę.

Beronice Agrippe populũ iudeorũ ad quietem pacientiã & pacem adhortantis: hic enim ora[illegible]tionis exordium / exiguam belli materiã ostendit: colendamq; potestatem / & non exasperandam am[illegible]icitiam. Nihil enim / inquit / ita plagas cohercet sicut pacientia quę pudorem indicit violantibus. Mo[illegible]dum bellum difficile sine magnis calamitatibus sustinere & amouere. Qui vero semel subiectus [illegible]ꝓsus deficit contumax seruus magis q̃ libertatis amator appellat. Eos ergo romanis pa[illegible]rere [illegible]ia eorum parentes & reges pecunia / corporibus & animis meliores primi paruerunt. Exem[illegible]plum adducit / quia etiam fortissimi populi romanis sunt subditi. Atheniẽses (qui Xerxen supera[illegible]uerunt Romanis. Lacedemonij / Macedones / Britannia in accessibilis Romanis est subiuga[illegible]ta [illegible]e asię ciuitates / Henyochi / Colchi / Taurorum gentes / Bosphorani / Meothicę gentes / Bythi[illegible]ni / [illegible]locia / Pamphilia / Lidia / Traces / Illirij / Dalmatę / Galli (quos natura multis cinxit munimen[illegible]tis / [illegible]& Occeano quiq; octoginta annis pugnauerunt) facti sunt tributarij Romanis qui plura [illegible]bellis obtinuerunt. Hiberos aurum apud eos nascens a romanorum seruitute non potuit li[illegible]berare / Armenia / & vltra Herculis columnas arma protulerunt romani. Pitenosq; imõ ter sue[illegible]runt / Germani fortes (quos Rhenus terminus est) Romanis subditi sunt / Britanni quo[illegible]s Occeanus murus est) Parthi etiã bellicosissimi obsides mittũt romanis Qẽs autẽ sub sole [illegible]romanorũ venerant arma Carthago insuper sub scipione corruit / Cyrenei / Marmoridę / Syr[illegible]tes / Nasamones / Mauri / Numidę / Aethiopes / Romanorũ victi fuerũt armis. Agrippa insup[illegible]ponit exẽpla iudeis de romanorũ potẽtia adducẽs. egyptũ scilicet cũ vicinis ꝓuinciis (quorũ termi-

nos incõmeabiles & munitiones ponit) mouet insuper Agrippa iudeos a bello desistere quia nullum cõtra romanos habebunt auxiliũ: bellũ quoq; gerere iudeorũ religioni probat esse contrariũ futurã quo super omnes iudeos in quacũq; manentes ciuitate predixit calamitatem: miserationẽ quoq; ciuitatis templi & sanctorum preponit: sicq; orationem cum lachrimis presente sorore terminauit. Iudeis vero respondentibus q̃ nõ aduersus romanos sed aduersus Florum bella vellent mouere. Agrippa inquit opera vestra talia sunt qualia aduersum Romanos pugnantium: mouetq; eos porticus reparare cõbustas & negata prius soluere tributa: cui acquieuerunt. ¶ Capitulum sextum decimum.

Oro Agrippæ regis ppli'm iudeorũ ad quietem & pacięt a adhortatis notanda.

SI quidem non viderem vos omnes ad pugnandũ cum romanis esse incitatos neq; populi puriorẽ sinceriſſimamq; partẽ pacẽ velle seruare. neq; processisse ad vos neq; cõsulere cõsus essem. Superuacua quippe de vtilibus oratio est quãdo omniũ habitatorũ cõspirat ad deteriora consensus. Q̃n vero aliquos quidem ętas malorum belli nescios facit quosdam vero inconsiderata spes libertatis nõnullos vero auaricia succendit: & in confusione rerum capiendũ de inferioribus lucrum quemadmodũ ipsi ab hoc corrigant errore & non per paucorum improba cõsilia etiam boni desipiant existimaui oportere vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem quę arbitror expedire. Perstrepat autẽ nemo: si non ea audierit quę ipsius fert libido His siquidẽ qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati: licebit etiam post meos monitus in pristina manere voluntate. Mea autẽ etiam ad illos (qui audire cupiunt) intercipiet oratio: nisi ab omnibus vobis silentiũ prębeatur. Noui quidem q̃n multi & iniurias procurantium, puincias & pręconia libertatis quasi tragice psequantur. Ego autem priusq̃ discutiam qui sitis & cõtra quos pugnam suscipere tentetis. primum separabo causas quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci: cur libertatem magna laude sustulistis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidẽ vel moderatiſſime agentibus nichilominus erit turpe seruire. ¶ Considerate autem singillatim: & videte q̃ exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerande sunt crimina. Colere siquidem officijs: non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cumvero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis: aduersum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant palam vno confidenterq; populabuntur. Nichil autem ita plagas cohercet vt pacientia: & violatorum quies violantibus indicit pudorem. Facit autem eos (qui a romanis in prouincias diriguntur) esse grauiter molestos. Non tamen etiam romani omnes violant vos neq; ipse cæsar (aduersus quem pugnare vultis Neq; ex pręcepto illorum improbus ad vos quisq̃ venit neq; possunt illi (quę in oriente gerunt ur) positi in occidente conspicere. Sed neq; facile ea (quę hic fiunt) illic audiuntur. Est autẽ importuniſſimũ: & propter exiguas causas cum tantis. & ea (de quibus querimur) nescientibus velle cõfligere. Equidẽ nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neq; enim vnus idem prouincię semper curam tenebit & successores eius credibile est modestiores futuros: Motum autem bellum semel neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus: neq; sustinere. Libertatis vero dona scientibus: prouidendum atq; certandum est vt principio ea non careãt. Molesta est enim nouitas seruitutis: quam (ne vtiq; subeas) iustum suscipi certamen videt. Qui vero semel subiectus est & deinceps deficit contumax magis seruus q̃ amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere ne susciperentur romani cũ in prouinciam Pompeius intraret. Maiores vero vestri eorumq; reges pecunia corporibus animis multum vobis meliores Exigue parti virtutis romanę obsistere nequiuerunt. Vos autem qui hęreditariam obedientiam suscepistis rebus autẽ omnibus ab illis qui primi paruerunt q̃ longiſſime inferiores estis & contra omne romanũ regnum obsistere posse arbitramini. ¶ Et athenienses quidem (qui ob grecorum libertatẽ quondã patriam suam ignibus tradiderũt) qui superbiſſimum illum Xerxen per terram nauigantem per mare vero ambulantẽ: & cuius classem non caperet amplitudo pelagi: latiorem autem Europa exercitũ duceret (hunc inquã cum vna naui fugientem glorioſiſsime persecuti sunt. Circa paruam autem salaminam qui tantas opes asię confregere, nunc tamen seruiunt romanis: & illam regiam grecię ciuitatem amministrant Italię iussiones. ¶ Lacedemonij quoq; post Termophylas & Plateas & Egysilaum asiam perscrutatum eosdẽ dños venerantur. ¶ Macedones vero qui adhuc pœne imaginantur libertatem Philippum viderunt cum Alexandro promittentem sibi orbis impium ferunt tamen rerũ mutationẽ: & adorãt eos ad quos fortuna migrauit. ¶ Alię quoq; gentes mille multo maiore. libertatem fiducia subnixe: cesserũt tamen & obediunt. Vos autem soli seruire dedignamini his quibus videtis vniuersa esse subiecta. Cui militię? quibus confidentes armis? Vbi est classis vestra quę puagetur romanorũ maria? Vbi autem (qui expẽsis possint sufficere) thesauri? Cõtra egyptios forte aut arabas existimatis vos bellum mouere? Non circumspicitis romanorũ imperium? Non metimini vestram etiam ciuitatem a cõterminis gentibus frequẽter esse superatam?

Nota.

Oronis ordo & diuisio.

Exigua belloꝝ materia.

Colẽda ptãs & nõ exasperãda Pacięt ia plagas cohercet & pudorẽ indicit vitiosis.

Motũ bellũ difficile ẽ sine magnis calamitatibus deponere &c.

Inducit iudeos parere romãis qa parentes eorũ primi paruerunt.

Exẽpla adducit Agrippa q etiã fortiſſimi ppli subditi sũt romanis.

Lacedemonij subditi rõanis.

Macedones.

A Horum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit. immo etiã hoc orbe plus aliquid quęsierunt Neq; enim sufficit eis ad orientem quidem totus eufrates: ad septemtrionem veto Ister: neq; in meridietenus solitudine libię perscrutata: ne in occidentem gadyra alias Gades sed vltra occeanum alium quęsierunt orbem: & vsq; ad britannias inaccessas prius arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallis? Fortiores germanis? prudentiores grecis? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quę vos fiducia aduersum romanos erigit? Sed dicit aliquis. Seruire molestissimum est. At quantomagis grecis qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur nobilitate prestare & tam latam quondam prouinciam possidentes. nunc bis ternis fascibus romanorum obediũt. Paribus autem macedones obsequuntur: qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentę asię ciuitates? Nunquid non absq; vllo presidio vni tantũmodo rectori parent? & fascibus cõsulis obsecuntur? Quid antem pergam enumerare henyochos & colchos & taurorũ gẽtem bosphoranos quoq; & habitantes circa ponti littora nationes? meothica sq; gentes apud quas nimirum olim neq; domesticus aliquis dñs nascebatur. Nunc vero militum subijciuntur tantũ tribus milibus: & quadraginta naues longe innauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem bithynia & capadocia & pamphiliorũ genus Lydi quoq; & Cilites pro libertate dicere valerent. Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autẽ traces quinq; diebus quidem in latum: septem autẽ in longum cõmeabilem prouinciam possidentes asperiorẽq; multo q̃ vestra est. ac multis partibus fortiorẽ. altissimoq; gelu eos qui irruerent retardantẽ. Duobus milibus romanorum in presidio manẽtibus obsecuntur. Post hos illirij vsq; ad dalmatiã & histriotenus incolentes. duabus tantũ legionibus obediunt. cũ quibus & ipsi impetus compescunt dacorũ. Ipsi quoq; dalmatę qui iam multa pro libertate conati sũt. sæpiusq; capti rursum cum maioribus opibus rebellarũt: nunc sub vna romanorũ legione agunt quietem. Verumtamen si aliquos magnę causę ad defectionẽ incitare deberẽt: gallos potissimũ oporteret assurgere quos videlicet tantis munimẽtis natura cinxisset ab orientali plaga alpiũ montibus: ab occidẽte vero occeano. Sed tali munitione gaudentes. trecentis & quindecim gentibus numerosi fontes autem vt ita dixerim fœlicitatis domesticę habentes ẽibusq; bonis totum pœne orbẽ irrigantes: ferunt nichilominus vectigales esse romanorũ ac fœlicitatẽ suam in eorũ fœlicitate reponere: idq; sane ipsum nõ per aliorum molliciesnec propter ignobilitatem parentũ quippe qui octoginta ãnos pro libertate pugnauerunt. Sed romanorũ ammirati sunt. Horruerũtq; cum virtute fortunã qua illi plura sępe obtinuere q̃ bellis. Deniq; sub mille & ducẽtis militibus seruiunt: a quibus pene plures habuerant ciuitates Neq; hiberis nascens in agris. aurum ad gerenda pro libertate bella suffecit: neq; tantũ per terrarum mariscq; spacia romanis diremptę gentes lusitani scilicet cantabrorũ armenia nec vicinus occeanus etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit vincentibus romanis. Sed vltra columnas herculis protulerunt & ipsas nubes pitenorum montium egressi vertices ditioni suę subdiderũt romani. Atq; ita pugnacibus gentibus tantoq; vt dixi spacio direptis: legio in presidio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem germanarum. Virtutem quoq; & magnitudines corporum vt arbitror sepe vidistis. Siquidẽ vbiq; romani earum gentiũ captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spacijs regionem incolentes. spiritus autem maiores corporibus gerẽtes: & animam quidem contemtricem mortis: indignationes autem vehementiores feris: nuc autem limitem rhenum habẽt & octo romanorum legionibus domantur & seruiunt quidem qui capti sunt: reliqua autem gens eorum vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam britannorum muros. qui hierosolimorum confiditis muris. Illud siquidem circumdatur occeano: & pene non minor q̃ noster orbis est. habitantes romani nauigantes redegerunt indicionem suam: quatuorq; legiones tantę multitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere: quando etiam parthi bellicosissimũ genus tantis prius populis imperantes: etiã magnis opibus circumdati obsides tamen mittunt romanis. Estq; cernere sub specie pacis seruitẽtem in italia precipuam orientis nobilitatem. Vniuersis pene qui sub sole incolunt romanorum arma venerantibus vos soli bellum geretis. Neq; cartaginensium considerabitis finem qui magno illo hannibale gloriantes & nobilitate phœnicum stirpe venientes tamen sub Scipionis dextera corruerũt. Sed neq; Cyrenei lacedemone oriundi. neq; Marmoridarum genus vsq; ad dapsidem protẽtum neq; terribiles etiam audientibus Syrtes Nasamones quoq; & Mauri & innumerabilis multitudo Numidarũ alias Nomadũ virtutes ipediere romanas. sed tertiam partẽ orbis terrarũ cuius neq; numerare quidẽ nationes facile est quę scilicet ab athlantico mari & columnis herculis vsq; ad rubrum mare infinitas numero & locis ethiopes cõtinet: totam tamen susceperit armis: & prẽter fruges annuas quibus romanam multitudinẽ octo mensibus pascũt alia quoq; vectigalia pendunt expensas quoq; deuotissimi imperio ministrant: nichil de his quę iubentur sicut vos contumeliosum putantes. Vna quidem illis tantum legio commoratur. ¶ Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Roma-

Romanorũ virtus iuicta per orbẽ percurri. &c.
Britannia romanis subiugata.

Quingentę asię ciuitates romanis subditę.
Meothicę gẽtes quõdã sine dño
Bithynia.
Capadocia.
Pamphilia.
Lydia.
Illirij.

Dalmatę.
Galli quos natura multis cinxit munimentis romanis tributarij octoginta tamẽ ãnis pugnauerũt
¶ Romani plura fortuna q̃ bellis obtinuerunt.
Hybericũ aurũ.
Lusitani.
Piteni montes.
Germani fortes
spiritus maiores corporibus habentes romanis subditi.
Rhenus fluuius terminus germanorum.
Britãnorum muri occeanus.
Parthi bellicosissimi obsides mittunt romanis.
Carthaginensiũ finis sub scipiõe
Cyrenei.
Marmoridæ.
Syrtes terribiles
¶ Nasamones Mauri. Nmades siue Numidæ. Aethiopes.

Exempla iudeis vicina de potentia Romanorum ęgyptus romanis tributaria cum vicinis prouincijs. &c.

Aegipti termini & munitiones.

Nullus cõtra romãos iudeis dabit auxilium.

Q; bellum gerere sit cõtra iudeorũ religionẽ ergo magis cõtra christianorum professionem.

Notanda sentẽtia contra xp̃ianos principes q̃ contra seiuicem bella gerunt.

Prędixit futurã calamitatem super oms iudeos in quacunq; manẽtes citate. &c.

Miseratione filiorũ & citatis tẽpli & sanctoru; rex agrippa monet iudeos a bello desistere.

Agrippa astãte sorore orationẽ cum lachrymis terminauit.

Agrippamouet iudeos porticus cõstruere & tributa reddere cęsari cui acquieuerunt.

nãm? cum eam possitis de vicina vobis ęgypto diligenter inspicere. Hęc autem cum vsq; ad ęthiopes porrigatur opulentamq; arabiam. contigua quoq; sit: In die quinquaginta & septingẽties alias septingenta centena milia incolarum habens prẽter alexandrinorum plebem tamen vectigalia quorum magnitudinem de censu singulorum capitum estimari licet deuotissime penditans romanorum non dedignatur imperium. Et certe q̃ magnum stimulum defectionis habens alexandriam scilicet multitudine diuitijs & abundantem: magnitudine quoq; non imparem Habet siquidem in longitudine stadia triginta: in latitudine non minus q̃ decem Tributorum vero multo amplius per mẽses singulos infert: q̃ vos toto anno penditis: & prẽter pecuniam quatuor mensium romanę plebi aunonã amministrant Munitur autem vndiq; aut incommeabili solitudine: aut importuoso mari: aut fluminibus: aut siluosis paludibus. Quorum tamen omnium nichil romana fortuna fortius fuit. Duę autem legiones ciuitati insidentes: profundam ægyptum cum illa nobilitate macedonum frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis. Si quidem omnes qui in orbe habitabili degunt romani sunt: nisi forte quis vestrum spes suas vltra eufraten porriget & adiabenorum regionem gentiles suos esse mat adiutores. Porro illi nec propter irrationabilem causam tanto se bello implicabũt: nec si tam probroso operi assensum darent: parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendę cum romanis amicitię: & arbitrabitur fœdus esse temeratum: si qui de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum romanos in bella procedant. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. Verum & hoc apud Romanos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. ¶ Considerate autem quem admodũm hęc ipsa erga religionem immoderatio etiam si cum longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum vobis sit difficillima: atq; eadem transgrediendo offendatis deũ per quę eum auxiliaturũ putatis. Si enim sabbatorum consuetudine & ad nullum actũ moueamini: facile profecto capiemini. Sic quippe maiores vestri experti sunt hos dies maxime põpeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hij qui oppugnabãtur ocia gerebant. Trãsgredientes autẽ in bello legem patriã: nescio propter quid in reliquũ dimicetis. Vna siquidẽ nũc nobis intẽtio est ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodũ autem aduocabitis adiutoriũ dñm si cultũ ei debitũ sponte violetis? Assumunt autẽ quiq; bellũ: vel diuitię virtuti. vel humanis operibus cõfidentes. Cum vero vtraq; hęc quantũ ad ipsam pertinet consequentiam deseruntur in manifestam vtiq; captiuitatem volentes pugnare prosiliunt. Quid autẽ prohibet propriis manibus filios vestros cõiugesq; laniare: & hanc pulcherrimã insignem patriam. Erumpentes siquidem in errorem: lucrabiminivel ignominiam superatorũ? Bonũ est o amici) bonum est cum adhuc stat nauis in portu pręcauere tempestatem futuram: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas trepidare. Hi siquidem qui improuisa mala inciderint: supereſt vt vel digni miseratione videantur. Qui vero se in apertum discrimen iniecerit etiam exprobrationibus oneretur: nisi forte aliquis vestrum estimet secundum pacta conflictum ire. Romanos autem postq̃ vicerint mediocriter vobiscum acturos: & non exemplo aliarum gentium sacram hanc vrbem insignem turos: interfecturos autem vniuersum vestrum genus. Neq; enim qui superfueritis armisvsq̃ locũ fugę habebitis: vniuersis scilicet gentibus vel iam habentibus romanos dominos vel habere metuentibus. Periculum autem non in vos solum manebit. Sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes iudeos. Neq; enim est in toto orbe populus in quo non vestra sit portio. Quos certe omnes (vobis rebellantibus) cede crudelissima diuersi quoq; conficient & propter paucorum virorum parua consilia vniuersę vrbes iudaico sanguine redundabunt: manet autem venia eos qui talia putauerunt alias patrauerunt q̃ sint nimirum vestro vicio congregati. Si vero eadem exequi supersederint cõsiderate q̃ impium sit aduersum tam benignos arma mouisse. ¶ Subeat autem vos miseratio: & si non filiorum vestrorum atq; coniugum: saltem istius ciuitatis quę mater vrbium vĩa regionis vocatur. parcite moribus sacris parcite venerabilibus aditis: templumq; vobis & sancta sanctorũ seruate. Neq; enim viterius victores Romani his abstinebunt: quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta vestra sacrosq; angelos dei. patriamq; communem: quoniam nichil eorum consiliorũ quę vobis videret expedire subtraxerim. Vos autem decernentes quę oportet mecum in pace degetis. Si vero protuleritis iras: absq; me periculis subdemini. His dictis astante etiã sorore lachrimauit: & multam de eorum impetu lachrimis infregit. ¶ Succlamabant autem non se aduersum romanos: sed aduersum florum ob ea quę pertulisset pugnam gerere. Ad quos rex agrippa. sed opera (inquit) vestra talia sunt: qualia aduersum romanos pugnantium Neq; enim Cæsari vectigal dedistis & antonianas porticus incendistis. Sopietis autem causam defectionis si & porticus denuo cõstruatis & tributa reddere maturetis. Neq; enim flori hoc presidium est aut pecuniam floro dabitis. His consultis populus acquieuit. & cum rege & beronice ascendentes in tẽplũ porticus edificare adorsi sunt. Per vicos autẽ & regiones principes quinq; decurionesq; dispersi vectigal colligebant celeriterq; xl. talenta tantum

enim reliquū erat redacta sunt. Et belli quidem imminentis minas eo tunc agrippas more cōpescunt.

A ¶ Agrippam populum Floro obedire monentem multitudo accensa eum affecerunt contumeliis vrbe ejcientes: in eum etiam nonnullis saxa iacientibus: ipse discessit in regnum. Seditiosi quoq; iudei quidem in Massada castellum irruentes omnes Romanos interfecerunt. Eleazarus quoq; militū dux prohibet ne munus aut hostia a romanis suscipiatur: hostieq; cesaris reiecte sunt. Seditiosos vero de temeritate & oblationum refutatione nobiles & potentes ante portā auream redarguerunt qui seditionem pacificare non valentes ad Florum legatos mittunt. & Agrippam vt cum exercituvenientes seditiosos opprimerent. Agrippas autem Floro vt bellum inflammaret nichil respondente populo mittit auxilium.

¶ Capitulum septimumdecimum.

li. ir. Einceps vero populo persuadere tentabat vt pareret Floro: donec ei successor a cesare mitteretur. Ad quam orationē accensa multitudo nec a verborū in regem cōtumeliis tēperauit: sed protinus eum vrbe pepulerunt. Ausiq; nonnulli sunt seditiosorū etiā saxa in eum iacere. Rex autē videns tumultuantiū irreuocabilem impetum & cōque rens q; cōtumeliis esset affectus & principes quidem eorum vna cū alijs potentibus misit ad Florū cesareā. vt ipse ex eis eligeret qui de tota regione vectigal exigeret. ipse vero discessit in regnū. ¶ Per idem tempus quidam eorum qui maxime bella mouebant congregati

li. ir. irruebant in quoddā presidiū quod vocatur Massada & occulte eo peruerso romanos oēs interfecerunt alios autem de suis posuerunt custodes. ¶ In templo quoq; hierosolimorū Eleazarus quidam filius ananie pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militū persuasit his qui sacrificijs ministrabant vt nullius munus aut hostia qui non esset de iudeorum gente susciperetur. Id autem erat romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias cesaris que pro romano populo offerri solite erant. Plurimū autē super hoc pontificibus aliisq; nobilibus deprecantibus vt nō preterirent eū

B morē quo supplicabatur pro regibus: nihil tñ acquieuerūt nō parū quidem sibi & suę multitudini confidentes. Robur siquidē oīe res nouare cupientiū eorū voluntates iuuabat. Maxime autem aspicie bant in Eleazarum: qui per idem tempus vt diximus princeps erat. ¶ Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & phariseorū nobilissimis: & videntes q̄ grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem: decreuerunt seditiosorū animos experiri & ante portam que aurea vocatur aduocātes concionem erat autem in interiore parte tēpli posita que respicit ad solis exortum ac primo quidam multa de temeraria eorū defectione cōquesti & q; tam breuiter bellū patrie cōmouerent. ¶ Deinceps infirmabilitatem causę ipsius arguebant: dicētes maiores eorum quidem ornasse templū ex magna parte de muneribus gentium semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse & nō solum non prohibuisse aliquorū hostias id siquidem esset impiissimum sed etiam eas que insererentur permanerent quę ad tempus vsq; presens eorū oblationes in templi cultibus collocasse: at nunc eos qui romana arma irritarent. & desponderent eorum bella. nouum statuere morem religionis atq; cū periculis etiam ream impietatis facere ciuitatem videri: siquidem ea sit i qua prēter solos iudeos nullus alter immolet externus neq; ad orandū sinatur accedere. Et siquidē circa vnius alicuius priuati personam lex ferretur etusmodi. possit nimirū iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autē despicitur romani & iudicatur cesar prophanus vnde verendum esse ne qui immolandas pro illis hostias repellūt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. fiatq; vere extra principatum ciuitas nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias. ac priusq̄ ad eos in quorum contumeliam id tentatum est hu

C fus ausus fama perueniat. Simul autem ista dicentes producebant in medium scientissimos morum paternorum sacerdotes quosq; narraturos quoniam omnes eorū maiores exterarū gentiū semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quę dicebantur sed neq; procedebant in medium altaris ministri belli materiam prēparantes. ¶ Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse vt eorum non possit auctoritati compesci. & romanorum armatorum periculum se primos esse mensuros alias mansuros inquantum poterant consulentes. amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt quorum erat princeps filius Ananię symon alios autem ad Agrippam (inter quos nobilissimi Saulus alias Scibus & antipas & custobarus erant) qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem vtrumq; vt cum exercitu ascenderent in ciuitatem & seditionem opprimerent priusq̄ ea intollerabilis fieret. Et Floro malum istud quasi bonus nuncius fuit. volensq; inflammare bellum. nichil respondit legatis. Agrippas autem pariter vtrisq; parcens scilicet deficientibus: vel his aduersum quos bellum mouebāre volensq; & Romanis conseruare iudeos & iudeis templum atq; patriam: ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens misit in auxilium populo equites duo milia auranites scilicet & bataneos & trachonitas. Cum his autem erat præfectus equitum datus: dux vero agminis philippus Iachimi filius.

Agrippā populū obedire Floro mouētē multitudo accēsa eū cōtumeliis ai fecērūt eijcientes vrbe ieū etiā nō nullis saxa iaciētibus ipse discessit in regnum.

Eleazarus dux militum ꝓhibet nea romāis munus aut hostia suscipiatur.

Seditiosi a pontificibus & nobilissimis phariseoruz ante portā auream arguuntur de temeritate & de refutatione oblationū gentilium. &c.

Nobiles seditionem pacificare nonvalentes legatos miserunt ad Florum & agrippā vt cū exercitu seditionē opprimerent.

¶His ergo venientibus ois multitudo que pacem optabat preliū contra seditiosos septem diebus gesserūt maxima ibi vtriusq; partis facta cede. Deinde quo adueniēte festiuitate que xylophorias dicitur in qua mos est oibus grandem lignorum materiam pro nutriendo igni in templo cōgregari victis regijs militibus domos multas seditiosi inflāmarunt: & archiuovt creditorum perirent cōtra debitores documenta igne intulerūt. Fugientibus igitur nobilibus quidem eorū & pontificū in cloacis latuerūt Quintodecimo Augusti incensa Antonia/& oibus obsessis interfectis regina seditiosi accedunt obsidentes. fitq; cōtinuus conflictus. Manaimus quoq; rethor armatis quibusdam latronibus seditionis factus est: quem regij depręcantes ipso permittente recedūt pręter romanos qui in turres regias auffugerunt. Stratopedū Manaimi milites incenderunt. Ananias quoq; pōtifex latens a latronibus captus cū Ezechia fratre interficitur. Manaimus enim erat intollerabilis tyrannus. Capitulū octauūdecimum.

Pręliū contra Seditiosos septem diebus vbi maxima cedes vtriusq; partis.

Festiuitas xylophorię qñ scilicet maxia lignorum materia ad nutriēdū ignem i tēplo debet cōgregari victis regijs seditiosi domos multas iflāmarunt & archiuo ignem vt omnium creditorū perirēt documēta intulerūt. &c.

Nobiliū qdā & pōtificū in cloacis latuerunt.

Quintodecimo augusti antonia incensa & omnibus obsessis interfectis regiā seditiosi accedunt obsidentes. &c.

Continuus conflictus.

Manaimus rethor armatisquibusdam latronibus hierusalē reuersus seditiōis princeps factus est. &c.

Regijs manumū vt discedere liceat depręcātibus cōceditur & recedūt solisma nentibus romanis q i turres regias fugerunt.

Is ergo venientibus: optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine que optabat quietem superiorem occupant ciuitatem/inferiorem siquidem & templum: seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indesinenter vtebantur: & continua erat emissio sagittarum ex vtraq; scilicet parte. Erat autem quando ex insidijs procurrentes quominus dimicabant. Prestabant autem audacia seditiosi: belli vero scientia regij pollebāt. At his quidem erat propositum templi maxime obtinere: prophanatoresq; eius expellere: seditiosis qui cū eleazaro agebant: vt pręter ea que obtinebant etiam superiorem inuaderent vrbem. ¶Per septem igitur dies grauis vtriusq; partis cedes fiebat & neutri de eo quem tenuerat loco depellebātur. Deincepsvero ea ad ueniente festiuitate que xylophorias dicitur in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum quatenus nunq̄ ignis esca deficiat semper eīn inextiguibilis perseuerat quosdam quidem cura religionis exclusit inter firmiorem autem vulgum multi irrumpentes sicariorum sic enim vocant latrones gladios in sinibus gerentes audacissime vtebantur opera que adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt. cum isti protinus irrumpentes ananię pontificis domū & agrippe ac Beronices palacium inflammauerunt. Post quod ignem archiuo intulerunt. volentes oīa creditorum documēta disperdere ne etiam vnde creditę pecunię ratio pateret. atq; ois ad eos debitorum se iungeret multitudo & aduersum locupletes quasi motu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo cartarū publicarū custodibus ignem edibus iniecerūt. Atq; ita incēsis ciuitatibus neruis hostibus irruebāt. Quo loco pōtificū atq; nobiliū quidam in cloacis latuerunt: quidam vero cum regijs in superiorem regiam confugerunt portas celeriter obserantes. Inter quos ananias pontifex & ezechias frater eius erant: & illi quos apud agrippam vsos legatione diximus. Tūc ergo victoria quidem & inflāmatione contenti cessauerūt. ¶Postridie autem quintodecimo scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in antonia & omnes in eo presidio agentes per biduum obsessos cœperunt atq; interfecerūt presidiumq; incenderunt. Postea vero transierūt in regiam ad quam confugerant agrippę milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes: muros molliebantur. Eorum vero qui intus erant erumpere nullus audebat: propter multitudinem oppugnātium. Distribuit autem multitudo propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat seditiosis videlicet eis/mantibus in desperationem cogi eos qui in presidio erant propter inopiam victus. regijs vero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat Manaimus alias Magneuius quidam de filijs iudę galilei callidissimus rethor qui etiam quondam sub cyrino exprobrauerat iudeis: quoniā post deum subijcerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in massadavbi armamentarium herodis regis erat eoq; perrupto populares alios quoq; latrones diligēter armauit. Hisq; vtens stipatoribus veluti rex hierosolimā reuertitur. factusq; princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorū autem inopia erat: & nec poterant palam suffodere muros superne hostibus tela iacientibus. Funiculum igitur longe ceptum sub vnam turrim agentes suspenderunt materię subicta: ac postea in sustinentia ligna ignem immittētes egressi sunt. Sicq; subtilibus exustis turris quidē ex tēplo emota est: alter autē murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorū presentientes fore etiā de concussione turris alium sibi murum celerius edificarūt. Inter hęc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se victuros credebant cū vidissent alium murū stupore defecti sunt. Regij tamen ad manaimū aliosq; seditionis principes mittebant pręcātes vt eis discedere liceret: id est regijs eiusq; regionis reliquis. Quod cū annuisset manaimus protinus discesserūt. Romanos aūt qui soli relicti erāt grādis animi occupauit defectus. Neq; eīn cōtra tantā multitudinē pares erāt & pręcari vt liceret exire ignominiā putabāt. Dereliquētes igitur inferiorē locū qui stratopedos alias stratopedō vocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias cōfugerūt: quarū vna appellabatur hyspicos alias phaselus: tertia mariāne. Hi vero qui cū manaimo erāt protinus in ea irruētes loca de quibus milites fuge-

rant si quos eorum comprehenderunt trucidantes omnem reliquum apparatum diripientes: stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis septembris. ¶ Sequenti autem die pontifex Anania circa euripidos regię domus latens capitur & a latronibus interficitur cum ezechia fratre Circumsedentes autem etiam turres seditiosi custodiebant ne quis militum posset effugere. Manaimum autem & munitorum locorum destructio & pontificis Ananię mors in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negocijs arbitrans intollerabilis erat tyrannus.

Stratopedū manaimi milites incenderunt sexto septembris.

¶ Duo de socijs Eleazari contra Manaimum insurrexerunt ipsum regem esse non promittentes & tacentibus his qui circa Eleazarum erant populus saxa rapiens interfecit Sophistam & Manaimum fugientem capientes multis supplicijs cum tyrannidis adiutore Absamone. multis supplicijs interfecerunt. Metilius autem romanorum prefectus & reliqui ad Eleazarum mittentes deprecabantur vita salua & armis relictis posse recedere. quos seditiosi Iudei sine armis discedentes dolose contra pactiones interfecerunt preter Mutilium se circumcidi & Iudaizare promittentem. Iudeorum autem ciuitatis excidium probabatur: quibus etiam diuina indignatio propter vrbis facinora imminebat. Cesarienses quoq; quasi excelsi quadam prouidentia die sabbato omnes Iudeos occiderunt. Iudeisq; euacuatur Cesarea. Et post Cesariensem plagam efferata gens iudeorum. Syrorum vicos & vicina loca vastauerunt. Maximaq; fuit virorum vtriusq; partis cedes. Omnis quoq; ciuitas in binos diuidebatur exercitus dieq; in sanguine: noctes vero in formidine transigebantur. Mansuetiq; ad occasionem auaricia prouocabantur: & ciuitates cadaueribus replebantur.

Insurgunt quidam contra manaimū nolentes eum regem esse

¶ Capitulum nonumdecimum.

INsurrexerunt autem duo de socijs eleazari. Et mutuo collocuti quia non deceret a romanis desiderio libertatis recedentes eandem populari suo prodere dominumq; ferre & si non violentum tamen seipsis humiliorem. Nam si oporteat cunctis aliquem prę esse q̄is magis alium q̄ illum deceret. Atq; ita pacti adoriuntur eū in templo arrogan ter enim adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui in armis habebat Cum igitur hij qui circa eleazarum erant in illum prosiluissent reliquus quoq; populus rapiens saxa interfecit sophistam estimantes quoniam illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores manaimi resistentes: postq̄ viderunt totam aduersum se multitudinem irruere (quis quo potuit) diffugere. Et cedes quidem erat eorum qui cōprehensi sunt: perscrutatio autem latentium sequebatur. Pauci ex eis latentes in massadam profugerunt. Cum quibus & eleazarus filius Iayri propinquus genere manaimo qui etiam postea in massadam tyrannidem egit. Ipsum autem manaimum cum confugisset in locum qui athlans alias Ophlan vocatur atq; ibi humiliter delitescet capiētes extraxerunt in publicum. multisq; supplicijs affligentes interfecerunt: similiter autem sub eo agentes principes precipuumq; tyrannidis eius adiutorem absamon alias absolomon nomine. Et populus quidem sicut dixi in his adiutor fuit. suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi vero non ob comprimendam pugnam sed vt cum maiore licentia bellum agerent. interfecerūt manaimum. Deniq; cum populus multum precaretur vt oppugnationem militum relaxarent. vehementius insistebāt donec vlterius resistere non valentes. Mutilius alias Metilius scilicet hic enim erat romanorum prefectus & reliqui mittunt ad eleazarum precantes. vt solas eorum pacisceretur animas: arma autem & reliqua queq; haberent. ipsis tradentibus sumerent. qui precationem illico rapientes: remittunt ad eos gurionem alias Gorionem Nicomedis filium & ananiam Saducti & iudam ionathę eis dexteras & sacramentum daturos quibus actis deducebat milites Mutilius. ¶ Sed quamdiu Romani arma retinebant nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Posteavero q̄ secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt: neq; quicq̄ suspicantes discedebant: facto in eos impetu stipatores eleazari comprehensos trucidabant: neq; resistentes neq; supplicantes. solas autem pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt preter Mutilium. Hunc enim deprecantem & vsq; ad circuncisionem iudaizare se promittentem: tantummodo seruauerunt. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue. De potentia siquidem ampliſſima: pauci fuerunt interempti. ¶ Iudeorum autem captiuitatis illud exitium probabatur. Videntes autem graues iam causas stare bellorum: vrbem autem tali facinore fuisse respersam: ex quo nimirum diuina indignatio imminebat etiam si a romanis nulla vltio timeretur lugebāt publice & ciuitatis iusticia premebatur. Vnusquisq; autem mediocrum quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur. Siquidem sabbato illā cedem contigerat perpetrari: in quo scilicet die propter religionem a sanctis operibus quoq; agunt quietem. ¶ Eadem autem die eademq; hora quasi ex aliqua celesti prouidentia cesarienses quoq; iudeos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super. xx. milia hominum cederentur: vt cūctis iudeis vacuata cesarea remaneret. Nam & hos qui effugerant comprehendens florus: vinctos in harenam deduxit. ¶ Post cesariensem vero plagam: tota gens efferata est. Diuisiq; iudei syrorum vi-

¶ Sophista saxis a populo interficitur.

Manaimus interficitur & tyrannidis adiutor Absamon.

Metilius romanorū præfectus & reliqui mittētes ad Eleazarum deprecantur vita salua posse recedere armis relictis.

Maxima iudeorū desolatio graues causas belli causa videtur quibus etiā diuina indignatio propter vrbis facinora imminebat. &c.

Efferata gẽs iudeorum Syrorũ vicos & alia loca vastauerunt.

cos eisq; continentes rurales protinus vastauerunt id est philadelphiam & gebdoniten alias gebonitin/& gesaram & pellam & scytopolim. deinceps vero irruerunt in Gazara alias Gadara/ & in Iopen/ & in Gaulanitiden/ & alia quędam subruentes loca; alia vero inflammantes etiam in Cedasam Tyriorum alias Tyrum/ & Ptolomaidam: Gabam quoq; Cesareamq; tendebant. Obstitit autem eorum incursui neq; Sebaste neq; Ascalon. Sed his quoq; inflammatis Anthedonã & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur vici scilicet & agri eorum qui capiebantur virorum immensa cedes fiebat. Neq; tamen syri minorem numero multitudinem de iudeorum gente vastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant comprehensos disperdebant non solum ob vetus odiũ sed vt discrimen imminens preuenirent. ¶ Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaserat: & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus. Vnaq; alterutris salus erat si anticipassent alteros cede faciendo. Et dies quidem ducebantur in sanguine: noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur ammolliri iudeos: tamen etiam de alijs gentibus iudaissantes cogebantur habere

Ois ciuitas in binos diuidebatur exercitus diesq; in sanguine noctes in formidine transigebant Mãsueti etiã ad occisionẽ pcurabãt auaricia. &c Cadaueribus ciuitates plenę erant. &c.

ctos. Et per hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum neq; temere eos placebat interficere per ipsum religionis commixtionem quasi pœnitus externos timebant. Prouocabant autem diuersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti auaricia siquidem substantias cęsorum ripiebant: & quasi victores eorum prædam quos trucidauerunt in domos alias transferebant. Fortior autem erat qui plura collegisset: quasi scilicet plures virtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis. & inhumatos passim iacere cum paruulis senes: feminas neq; verecundia contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum ior his autem mœtus audendorum malorum ipsis (quę acta erant) facinoribus imminebant & nus quidem iudeis aduersum alienigenas conflictus erat.

¶ Iudei Scytopolim inuadentes: habitantes ibi Iudeos experti sunt hostes. hi namq; con neitatem vtilitati proprię postponentes aduersus Iudeos cum gentibus dimicabant. Scytopo suspectos habentes Iudeos cum illis pactum firmauerunt duobus diebus quiescentes: sed te te Iudei exploratores inuadunt dormientes: & incautos occiderunt gentilium scilicet. xiij. m stantias eorum diripientes. Symon autem iudeus Sauli nobilis viri filius fortitudine corpo mi audacia strennuissimus vtrisq; ad suę gentis incommodum abusus est. vnde Iudeis Scytop dig; circumfulis penitentia commotus: quia tanta contra genus suum perpetrauerat mala. ducens primo senescentem patrem ense penetrauit: post quem matrem interfecit. deinde vx lijs intulit ferrum quibus omnibus mortuis cęlis superstans seipsum interemit. Iudeorum quo pter Scytopolitarum cedem a ciuitatibus in quibus habitabant clades secuta est: duo namq; quingentos ascalonitę peremerunt ptolomais duo milia interfecit. vixerunt quoq; non p hippenei & Gadari. Antiochenivero & Sydonei & Appamei soli iudeis conhabitatoribus Ceraleni quoq; Iudeis misericordes fuerunt neq; in eos qui apud se manere delegerunt re: & egredi volentes vlq; ad fines deduxerunt.

¶ Capitulum v

Iudei Scytopoli iuadẽtes iudeos ibi habitãtes experti sũt hostes hi cõsanguinitatem proprięvtilitatl postponẽtes aduersus iudeos cum gẽtilibus dimicabant Scytopolitę vero hñtes suspectos cuz illis pactũ firmauerunt & duobus ḋdẽ diebus quieuerunt tertia vero nocte iudei exploratores inuadũt dormientes & icautos & occiderunt gentilium. xiij. milia. & eorum diripuerunt substantiã.

INcurrentes autem in scytopoleos fines: etiam illos iudeos qui illic habitabant. exp hostes/ Hi autem cum scytopolis conspirantes & consanguinitatem vtilitati propri nentes aduersum iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum fui auiditas. Deniq; scitopolitę veriti ne ciuitatem nocte adurerẽt: & magna sua calamitate ciu sarent defectionem edixerunt eis vt si vellent inter eos firmare consensum & circa alienig dere fidem transirent cum oĩbus filijs suis in proximę locum paludis. Quibus quę fuerat i spitione facientibus: diebus quidem secutis duobus quieuerunt scitopolitę. Tertia vero no tores: alios incautos: alios vero dormientes inuadunt: subito oẽs interficiunt: qui fuerunt decim milia. Postq̃ eorum cunctam substantiã diripuerunt. Dignũ autem etiam videtur Sy teritum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat. Fortitudine quoq; audacia animi insignissimus: quibus vtrisq; ad incommodum suę gentis abusus est. Multos iudeorum appropiantes scitopolim quotidie obtruncabat & frequenter integros cuneos fudit uit ita vt totius aciei mora & momentum solus existeret. Compręhẽdit autem eum digna ciui fectione pœna. Nam cum scitopolitę circumfusi essent iudeis: & in paludem præcipites agerent cens symon gladium in nullum quidem hostium impetum fecit. Nichil se siquidem in tanta m dine promoturum videbat exclamans autem miserabiliter digna (inquit) scitopolitę his quę g tior: quippe qui tam multa cede ciuium meorum benignitati erga vos nostrę fidem feci. Digne nobis extera gens infida est: qui in nostrum genus tãta impietate deliquimus. Morior ergo pphanus ppriis manibus: neq; eñ dignũ est hostibus subiacere. Iste autẽ ipse finis: & michi sceleris digna pœna: & virtutis idoneũ decus erit vt nemo scilicet hostiũ de meo interitu glorietur: neq; iniultet cadẽti.

Hęc dicens/ miſerantibus ſimul ac furentibus oculis circumſpicit omnem familiam ſuam. Erant autem ei vxor & filij. & prouecti in ſenectute parentes. Ille igitur primum quidem patrem retrahens a Ceſarię: & eum ſuperſtans enſe penetrauit. Poſt quem non ſane tam inuitam matrem ſuam interfecit. Super hos autem coniugi & filijs intulit ferrū ſingulis horum ſanę pœnę occurrentibus gladio: & hoſtes pręuenire cupientibus. Cum vero omnem ſuam neceſſitudinem trucidaſſet: ceſis ſuperſtans extendit vt neminem poſſit latere: & totum in viſera ſua enſem dimerſit. ¶ Dignus quidem miſeratione nec uenis propter robur corporis atq; animi firmitatem: cęterum quātum ad fidem quam alienigenis pręſtitit digno fine conſumptus. ¶ Ad cedem autem quę in ſythopoli facta eſt/ reliquę quoq; vrbes iudeis apud ſe habitātibus irruebant & duo milia quingentos aſcalonitę/ ptholomais autem duo milia interfecit. Vicerunt quoq; non paucos tyrij: multos quidem trucidauerūt. plures autem eorum vinctos cuſtodijs tradidere. Hipenei quoq; & gadari ſimiliter audaciſſimos quidem amoliebant: terribiles autem ſollicite obſeruant. Reliquę quoq; vrbes aduerſum iudeos ſingulę prout habebant vel timore vel odio mouebantur. ¶ Soli autem Antiocheni & Sydonij & Appamei ſuis cohabitatoribus pepercerūt: & neq; interficere quemquā iudeorum: neq; vinculis tradiderūt. Forte autem & propter multitudinē ſuam deſpexerunt eorū ſi qui motus fuiſſent. Michi autem videntur magis erga eos miſeratione mori/ quos vtiq; nichil moliri videbant. Ceraſeni autē neq; in eos qui apud ſe manere deleberunt/ quicq; geſſere mali: & egredi volentes vſq; ad fines ſuos deduxerunt.

Miſerāda ſymonis facinora primo patrem enſe penetrauit dein de matrē ſuā interfecit poſtea cōiugi & filijs itulit ferrū qbus oibus mortuis ſe ipſum iterfecit

Antiocheni & Sydonij & appamei ſoli iudeis pepcerunt cohabitatoribus

¶ AEGESIPPVS. cap. xij. li. ij. ponit calamitatis iudaicę cauſam & ipſos iudeos dicit ſcelerum ſuorum luere ſupplicia: qui poſtq dominū Ieſum crucifixerant diuinorū arbitrum poſtea etiam diſcipulos perſequebātur. Teſtimoniumq; Ioſephi de virtutibus Ieſu paſſione & reſurrectione eius contra iudeos adducit. Si enim (inquit Aegeſippus) nobis non credunt iudei vel ſuis credant: hoc dicit Ioſephus quem ipſi maximū putant & tamen in eo ipſo q; verū locutus eſt ita mente deuius fuit vt nec ſermonibus ſuis crederet. &c. Inſuper mortē iohānis baptiſtę cōmemorat propter quā vt dicit Ioſephus iuſte hęrodes exercitum amiſit. accuſat etiam ibidem Iudeos quia apud eos ſummi ius ſacerdotij iterierat aut iudei auaricia interceptum/ aut potiorum inſolentia qui licere (quod vellent ius putabant. Et ipſe cap. xiij. ibidem recapitulat ſacerdotij ortum & ordinem ex Aaron/ & per Antiochum ipſius ſacerdotij turbationem: ſimiliterq; per Hęrodem qui ignobiles in ſacerdotio conſtituit hęc Ioſephus ponit Antiqui. libro. xx. ca. octauo. omnium pontificum ab Aaron vſq; ād belli finem manifeſtans ſucceſſionem.

Addītio.

¶ Agrippa abſente relictoq; ſuper negocia ſua vari pernicies maxima aduerſus iudeos excitatur varus namq; ſeptuaginta nobiles iudeorum qui ad Agrippam preſidij gratia venerant in itinere occidit & hunc Agrippa a procurāda regione ſemouit. Cyprius autem caſtellum a ſeditioſis captū eſt & Macherunta romanis relicta Alexandrinorum quoq; contra Iudeos quos Alexander ibi cum honore vōluerat habitare orta eſt ſeditio cuius cauſa fuit. Nam Alexandrini cōuenientes iudeos in concione exploratores eſſe & hoſtes clamauerunt manus in eos inferentes ipſoſq; concremari volebant. Tyberiumq; Alexandrum ciuitatis principem tantum facinus prohibetem irridebant: paſſim autem ſine eratis aut rexus miſericordia iudeis eorum edes Romani comburetes ſubſtātias deripiebant. Et quinquaginta iudeorum milia Alexandrię occiſa ſunt neq; ibi remaniſſent reliquię niſi Alexander miſertus Romanos iuſſit abſcedere. ¶ Capitulum vigeſimum primum.

Pernicies aduerſus iudeos in regno agrippę ipſo abſente excitata.

Varus. lxx. iudeorū nobiles qui ad agrippā prę ſidij gratiā venerāt/ in itinere occidit ſed hūc Agrippa a regione ꝓcuranda ſe mouit.

EXcitata autem in regno agrippę aduerſum iudeos pernicies Ipſe quidem pertexerat ad Ceſtium gallum antiochiam (relicto ſuper negocia ſua quodam ex ſocijs nomine varoiſſemo varo regi genere propinquo) Venerūt autem ad eum de bathanea regione ſeptuaginta numero viri et nobilitate & prudentia ciuium ſuorum pſtantiſſimi poſcendi preſidij gratia vt ſi qui ſcilicet apud eos quoq; motus fierent/ haberent idoneam per quam poſſent inſurgētes quoſq; cōprimere. Hosvarus quoſdā armatos de regijs premittens interfecit in itinere omnes. Auſus eſt autem tale facinus pręter conſilium agrippę: & propter nimiam auariciam impie in gentiles ſuos agere non recuſans regnum omne corrupit: perſeuerans ſcilicet poſt tale principium in totum genus exercere iniquitatem. donec diſcuſſis agrippa rebus animaduertere quidem in varum veritus eſt propter iniquitatem Sœni procuranda ſtamen eum regione ſummouit. ¶ Seditioſi autem compręhēdentes preſidiū quod appellatur cyprus imminens finibus hiericontinis: cuſtodes quidem interfecerunt: munimenta autem deſtruxerunt. Per eoſdem dies etiam in macherunte multitudo iudeorum perſuadebat in preſidio relictis romanis deſerere caſtellum/ eiſq; tradere. Illi autem qui rogabantur cogi metuentes pacti ſunt cum eis diſceſſionē ſuam. & accipientes fidem tradunt preſidium. Quod diligentibus cœperunt macheriæ cuſtodijs obtinere. ¶ In alexandria autē ſemper quidē erat incolis aduerſum iudeos ſeditio iam ab illo tempore ex quo

Alexandrinorū cōtra iudeos seditio quos Alexāder cū honore ibi voluerat habitare. &c.

Causa seditiōis quia iudeis cōueniētibus i cōcione cū Alexādrinis/ Alexandrini iudeos hostes exploratores eē clamauerūt manus i eos inferentes.

Passim iterēptis etatis aut sexus mia iudeis eorū edes romani cōburebant & substātias diripiebant. Quinquaginta iudeorum milia alexādrie occisa neq; ibi reliquię remāsissent nisi alexāder misertus romanos iussisset abscedere.

strennuus alexander contra egyptios vtus iudeis premium societatis tradidit eis & habitandi apud alexandriam facultatem: & ius vrbis equale cum gentibus. Permanebat autem eis honor iste apud successores quoq; alexandri/ Deniq; & in parte ciuitatis locum eis proprium deputauerūt: quatenus haberent cōuersationem per omnia mundiorem: a cōmunione scilicet gentium sequestratam. Prestiterunt eis vt etiā macedones appellārētur. Deinceps vero cum in possessione romanorū egyptus veniſſet: neq; cesar primus neq; post eum quisq̄ honores quos alexander decreuerat minuit/ Conflictus autem eorum pœne continuus aduersum grecos erat & iudicibus multis ex vtraq; parte quotidie lucrum reuehētibus seditio accēdebatur/ Tunc vero cum & apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cum alexandrini in cōcionem veniſſent (vt ordinarent pro certis negocijs legationem ad Neronem ferēdam) cōcurrerunt in amphiteatrum permixti gregis plurimi iudeorum. Quos cum vidiſſent emuli ex templo clamare cœperunt iudeos hostes & exploratores esse. Ac deinceps insilientes/ intulerūt eisdem manus. Et reliqui quidem fugientes dissipati sunt/ Tres autem ex his viros comprehēdentes trahebant: quasi viuos incensuri. Commota est autem omnis terra iudeorum ad vltionem ferendam. Et primum quidem grecos iaciebant. postea vero etiam facibus raptis in amphiteatrum impetum fecerunt: cōminantes quia in ipso loco tantum simul populū concremarent & pœne minas impleſſent rebus: niſi iras eorum compreſſiſſet tyberius alexāder princeps ciuitatis. Nec tamen ipse cohercendi principium ab armis sumpsit sed nobiles eorum quosq; summittens hortabatur vt desineret: neq; aduersum se militiam romanam cōmouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridētes. tyberium contumelijs appetebant. Qui postq̄ vidit absq; magna calamitate tumultuosos non posse compesci. immisit in eos duas romanorū legiones (que in ciuitate erant) cum his alios quinq; milia milites casu ad iudeorum interitum de lybia venientes. precepitq; vt non solum interficerent Sed etiā substantias eorum diriperent Domosq; inflammarent. Qui protinus cōcurrentes in locum qui vocatur delta/ illo quippe erat multitudo iudeorum collecta/ exequebant strennue iussiones nec sane sine cruenta victoria/ Collecti quippe in vnū iudei: & eos qui de suis optime armati erāt ante reliquam multitudinē statuentes: aliquamdiu restiterunt. postq̄ vero in fugam inclinati sunt passim trucidabant: & erat eorum grandis interitus: tamen quę sibi mandata fuerant exequūtur. Cōglobati enim iudei his quos melius habebant armatos in fronte positis aliquamdiu quidem restiterūt. sed mel in fugam versi mactabantur. Nec vnus erat exitij modus: cum alij sub diuo atq; in campo deprehenderētur. in edes autem alij concluderent. & eas quoq; romani incenderent. vna etiam diripiendo quę in his reperiſſent: neq; illos aut infantium misericordia/ aut reuerentia senectutis moueret. sed in omnes etates pari cede deseuirent vnde totus locus sanguine redundabat. Quinquaginta vero cōgesta sunt milia mortuorum nec tamen saltem reliquię remaniſſent/ niſi prius ad preces se contuliſſent eorumq; misertus alexander romanos iussiſſet abscedere/ Sed illi quidem quibus erat cōsuetum obedire preceptis/ primo eius nutu necibus pepercerūt/ Populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur: vixq; corporibus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

¶ Cestius gallus Syrię rector cum quo Agrippa & principes aderant maximo cum exercitu contra iudeos veniens Zabulon ciuitatem diuiſſimam cœpit/ qua capta fugientibusq; ciuibus/ militibus diripiendam concessit: & oppidum & circumadiacētes vicos incendit. Judei autē recedente cestio duo milia Syrorum occiderunt. Cestius vero premiſſa exercitus parte in Ioppem militibus oppidum precepit custodire: qua tamen capta/ eam incendunt: octo milibus & quingētis habitatorū occisis & vicinam Cæsareę cum vicis igni dederunt. Cestius vero Gallum duodecimę legionis ductorem cum exercitu mittit in galileam quem Sephoris ciuitas & aliæ ciuitates receperunt recedentibus seditiosis in montem quos Gallus persecutus est & ipsis victis recedit in Cęsaream. Cestius quoq; cum exercitu reuersus in Antipatridem/ quam cum vicis incendit/ deinde lyddam viris vacuam propter scenophegiorum festum inueniens/ ex vtroq; oppido quinquaginta occisis/ procedens in Gabaon posuit castra. Iudei vero bellum ciuitati cognoscentes propinquum/ omissis solemnijs ad arma cum impetu properārunt & Romanorum occisi sunt quingenti & quindecim milites iudeorū vero solum viginti Romanis itaq; fugientibus Cestius triduo in agris morabatur Agrippa vero Romanos a periculo non tutos prospiciens iudeos verbis/ vt a bello desisterent/ experiri decreuit: venia atq; fœdere cum Romanis promiſſus legatos misit: quorum vnum occiderūt altero vulnerato fugiente. Cestius autem omni armato exercitu iudeos in fugam conuertit & vsq; in hierusalem persecutus castra in Scopo posuit &. xiij. octobris die exercitū introduxit in oppidum tunc quoq; Bezeta Cenopholis & forum dacon incensa sunt & cestius tunc vrbem possediſſet sed a quibusdam a floro pecunia corruptis est impeditus.

Capitulum vigesimum secundum.

CEstio vero iam quiescendum esse non videbatur infensis vbiq; iudeis: sed duodecimã vero legionẽ integrã ex antiochia secũ ducens. & ex reliquis bina milia electa peditũ & quatuor alas equitũ insup regum auxilia hoc est antiochię duo milia equitũ & peditũ tria milia & sagittarios oẽs. Agrippa vero tantũdẽ peditũ & eqtũ mille: cũ & cestius sequeret quatuor milibus comitatus quorũ tertia pars equitũ erat. pluresq; sagittarij. ptolamaida pgressus est. Plurimi autẽ ex ciuitatibus auxilio cõuenerũt: peritia quidem militibus inferiores quod vero scientię deerat in iudeos odio itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; Agrippa cestio, & eorum quę cõducerent simul & itineris principes. Ibi tum adhuc tanta exercitus parte cestius in validissimã galilee ciuitatẽ cõtendit Zabulõ quę appellat Andrõ & ab iudeorum finibus Ptholomaidã discernit. Cumq; offendisset eam ciuibus destitutã. in montes enim multitudo refugerat omnigenũ autem rerũ plenam: illas quidem militibus diripiendas cõcessit. Ipsum vero oppidum q̃is ammiratus esset eius pulchritudinẽ/quippe domos habebat similiter vt apud tyrum & sydona & berytum edificatas incendit: deinde cursim territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus est. Infãmatis etiam circum eam positis vicis. in ptholomaidã regressus est. Syris autẽ adhuc prędę inhiantibus & pręcipue berithijs. recepta iudei fiducia/cestium enim recessisse cognouerãt/repẽte in eos qui remanserant/irruunt: & prope ad duo milia morte consumunt. ¶ Cestius autem ex ptholomaida reuersus ipse quidem cęsaream peruenit in Ioppam vero partem pręmisit exercitus cum preceptis huiusmodi vt oppidum custodirent/si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum pręsensissent tam suum q̃ cęterorum militum pręstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari alij terra profecti. vtrinq; Iopem facillime capiunt. ita vt ne fugę quidem habitatores copiam reperirent. ne dum se ad pugnam pararent. Aggressi autẽ cunctos interficiunt cum familijs: direptamq; ciuitatẽ incendũt. Interfectorũ autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Similiter vero & infinitimã cęsareę nabathitę alias nabartenem non paucos direxit equites: qui & partem finiũ vindicauerũt: magnamq; indigenarum multitudinẽ peremerunt: direptisq; patrimonijs etiam vicos igni dederunt. ¶ In galileam quoq; misit cestius gallum ductorem duodecimæ legionis. eiq; tantam militum manũ attribuit quantũ genti expugnande sufficere posse credebat & eũ validissima galileę ciuitas sephoris cum fauore suscepit: huiusq; prudens cõsilium secutę ciuitates alię quiescebãt. Qui seditionibus & latronijs operã dabãt in galileę montẽ vndiq; mediũ recesserũt qui est cõtra sephori & vocat assamon aduersus eos gallus ductabat exercitũ. illi aũt q̃diu supiores erant facile romanos ad se ascendẽtes vlciscebant: ex his plures q̃ ducentos interfecerunt. Vbi eos quidem viderunt circumactos itinere ad celsiora pgressos mature victoriam concesserunt & neq; pugnam minus armati ferebant: neq; si terga dedissent equitum poterant manus effugere: adeo vt pauci locis delitescerent: amplius vero q̃ duo milia trucidarentur. Gallus quidem cum nichil iã tentare nouitatis apud galileam videret: Cæsareã cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus in antipatridam perrexit: cognitoq; non paruam multitudinem iudeorum in turrim/quę affeci vocatur/esse collectam: qui & his cõgrederentur pręmisit. Sed priusq̃ in manus venirent iudei metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti/ cum vicis circumpositis incenderunt. Ex antipatride autem cestius in Lydda profectus: vacuam viris ciuitatem offendit. Nam propter scenophegiorum dies festos in hierosolimis omnis populus ascenderat. Quinquaginta vero (quos ibi comprehendit ex vtroq; opido occisis. vlterius procedebat. Perq; bethoron profectus in quodam loco cui nomen est Igabao castra ponit. distante ab hierosolymis stadijs quinquaginta. ¶ Iudei vero cum iam ciuitati propinquare bellum viderent (omissis festorũ diebus solemnijs) ad arma properabant. satisq; fœti multitudine incomposite ad puguam & cum clamore prosiliebant: nõ dierum quidem septem habita ratione feriatorum. Erat enim sabbatum quod apud iudeos religione maxime curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis amouerat. in pręlio quoq; superiores effecit. Tanto namq; impetu romanos aggressi sunt. vt eorum & aciem prumperent viaq; aperta cedibus in medio ruerent. ac nisi ei militum parti quę necdum locum amiserat equites exercitati subuenissent/ quiq; non satis defecerunt pedites in periculo totus cestij fuisset exercitus. Interfecti sunt autem quingẽti & quindecim romani milites ex quibus quadringẽti pedites cęteri equites erant. Iudei vero viginti duo quorum fortissimi videbantur monobazi regis adiabene propinqui Monobazus & cenedeus: & postea hos parayta alias paraytes niger. & syla babiloni/us (qui ad iudeos sub agrippa rege transfugerant cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi iudei ad ciuitatem reuertebant/Romanos autem ad Bethoron ascendentes gyare alias gyore Symon filius inuadit multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cum sarcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorãte iudei locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum. Neq; cessaturos eos certum erat si Romani proficisci cœpissent. ¶ Itaq; tũ agrippa cũ

Cestius syrię rector cũ maximo exercitu contra iudeos venit in Zabulon.

Agrippa & principes itineris cũ cestio.

Cestius capta zabulon ditissima fugiẽtibus ciuibus militibus diripiẽdã cõcessit & oppidũ incẽdit & circũad iacẽtes vicos Iudei Cesto recedẽte duo milia Syrorũ occiderunt.

Cestius gallum duodecimę legionis ductorẽ cũ exercitu mittit i galileã quẽ Sephoris ciuitas & alię ciuitates receperũt recedẽtibus seditiosis i montẽ quos gallus pśequutus ẽ quibus victis recessit in cęsareã

Iudei bellũ ciuitati ppinquũ cognoscẽtes omissis solẽnijs ad urma pperauerũt cũ impetu & romanorũ occisi sunt gngenti & quideci milites iudeorũ vero soldum viginti.

Victoria iudeorũ romanis fugientibus & cestio triduo in agris cõmorante.

Agrippa romanos a piculo nõ tutos pſpiciens iudeos verbis vt bello deſiſterẽt expiri decreuit & venia atq; fœdere cũ romanis pmiſſis legatos miſit ad iudeos quorũ vnũ occiderũt altero fugiente vulnerato.

Decimo tertio octobris exercitũ itroduxit i oppidum Ceſtius tunc vrbẽ poſſe diſſet ſed qbuſdã a floro pecunia corruptis eſt impeditus

infinita hoſtium multitudine montes amplexa ne romanos quidem a periculo tutos eſſe perſpiceret verbis iudeos experiri decreuit vel omnes ſibi paſſuros exiſtimans vt bello deſiſterent: vel ſiqui aduerſarentur ſeuocandos eos qui ab eorum ſententia diſcreparent. Miſit igitur ex comitibus ſuis lorcium alias borceum vel porcatum & phœbum quos illis ſciebat eſſe notiſſimos vt a ceſtio fœdus amicitię certamq; pro peccatis a populo Romano veniam pollicerentur ſi proiectis armis ſecum ſentire voluiſſent verum ſeditioſi mœtu ne cuncta multitudo ſpe ſecuritatis ad agrippam ſeſe conferret. legatos obtrũcare ſtatuerunt. Et phœbũ priuſq; verbum faceret peremerũt: nam porcatus vulneratus effugit. Populares aũt id factum indigne ferentes cedendo fuſtibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. ¶ Ceſtius vero quia inteſtina eorum diſcordia oportunum ad irruendum tempus inuenit totum in eos duxit exẽrcitum: inq; fugam verſos vſq; ad hieroſolymam proſecutus eſt. Caſtris autem in loco poſitis qui appellatur ſcopos interuallo ſeptem ſtadiorũ a ciuitate diſcedens nichil per triduũ aduerſus oppidum conabatur: ſperans fortaſſe intus degentes aliquid remiſſuros. In vicos autem circa ciuitatem non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimiſit. ¶ Quarto autem die qui triceſimus erat menſis octobris ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem a ſeditioſis cuſtodiebatur. Ipſi aũtem diſciplina Romanorum territi exterioribus ceſſere partibus ciuitatis. & in partem interiorem templumq; refugerunt. Ceſtius vero tranſgreſſus pedeſtham alias Bezetham quę ſic vocatur & cenopolim & forum quod appellatur dacon incendit. Deinde cum ad ſuperiorem ciuitatem veniſſet prope aulam regiam caſtra poſuit: & ſi tunc voluiſſet intra muros violenter irrumpere ciuitatem illico poſſediſſet. belloq; finem dediſſet. Sed propoſitus caſtris tyrãnus priſcus & plures equitum magiſtri a floro pecunia corrupti conatum eius auerterũt: & iudeos intollerandis repleri cladibus contigit.

¶ Interea plurimi populariũ nobiliſſimi Anano Ceſtium vocare perſuaſerunt & per portas ei aperire quo cognito Ananus de muro cum ceteris deiicitur. Tunc quoq; Romani magnũ fecerunt circa muros conatum ſed telorum multitudine repulſi receſſerunt. Iamq; multi de ciuitate veluti continuo caperent/diffugerant. Seditioſis quoq; cadentibus populus alacrior efficiebatur vt ceſtio portas aperirent: qui ſi perſeueraſſet ciuitatem obtinuiſſet Latrones vero Ceſtio inopinate fugiente aliquos equitum & peditum peremerunt: hic enim recedente multa a iudeis paſſus eſt pericula. Ipſe enim impedimenta quę fugę erat impedimento/vt mulos & aſinos & huiuſmodi amputari precepit. Hos autẽ fugientes iudei inſequuntur. & niſi nox veniſſet Romanorũ periſſet exercitus. Interempti vero fuerunt quadringenti romanorum aliis fugientibus & machinas & arma relinquentibus quę redeuntes iudei aportarunt & mortuos ſpoliantes predam quę remanſerat collegerunt: reuerſiq; cum hymnis ſunt in hieruſalem paucis ſuorum occiſis. Romanorum vero quinq; milibus. Ceſtius autem Saulum & ceteros ad Neronem miſeriam indicaturos miſit & belli cauſam in florum diriuaturos Damaſceni cognita Romanorum cede/decem milia iudeorum mulieribus quę fere omnes iudaice erant religionis celantes occiderunt.

¶ Capitulum vigeſimum tertium.

Ananus plurimis ſibi pſuadẽtibus ceſtiũ vocabat vt ei portas aperet. quo cognito de muro deijcit cũ ceteris

Conatus romanorũ intrare vrbem.

Seditioſis cadẽtibus iudeorum ppl's alacrior efficiebatur vt ceſtio portas aperirent qui ſi pſueraſſet ciuitatẽ obtinuiſſet. &c.

INterea plurimi populariũ notiſſimi Ananię alias Anano ſonatę filio perſuaſi. Ceſtio quaſi portas ei patefacturi vocabant. Ille autem & ire faſtidiens & q̃ non ſatis ei credendũ putaret. tam diu id neglexit: donec proditione comperta ſeditioſi ananũ quidem cum ceteris de muro deiectis lapidibus feriendo in domos ſuas refugere coegerunt. ipſi vero per turres diſpoſiti: murũ tentãtibus repugnabant. Per dies quidẽ quinq; Romanis vndiq; conantibus inexplicabilis erat impetus: ſexto autẽ die ceſtius cũ plurimis hiſdemq; ſagittarijs a ſeptentrionali tractu templum aggreditur iudeis ex porticu reſiſtentibus. Qui repente quidem Romanos ad murũ adeuntes auerterunt: poſtremo autem repulſi telorum multitudine receſſerunt. Itaq; Romanorũ qui anteibant ſcutis ſuis muro fixis alias nixis & qui eos ſequebant alijs ac per ordinem ſimiliter alijs ſupadiunctis: quam ſic ipſi appellant teſtitudinẽ cõtexuerunt. Vnde ſagittę in eam delatę irrite dilabebantur. & ſine aliqua noxa milites mœnia ſuffodiebãt tẽpliq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem ſeditioſos ſtupor inuaſerat. Itaq; multi ex ciuitate diffugiebant: veluti continuo caperentur. ¶ His autem populus alacrior efficiebatur. & quantom nequiſſimi cadebant: tanto vt ipſi portas aperirent: ceſtiumq; tanq̃ de ſe optime meritum reciperent appropinquabant. Et profecto ſi paululum in obſidionę pſcueraſſet ſtatim ciuitatem obtinuiſſet Sed credo iam tunc infeſtus peſſimis deus eiuſq; ſancta. illo die finem bello dari ꝓhibuerũt. ¶ Deinq; ceſtius neq; animis populi: neq; obſeſſorum deſperatione perſpecta/repente militem reuocat. & ſine vlla ſpei repulſa inconſulte nimis ac iniuſte diſceſſit. Inopinata vero eius fuga: latronum fiduciam recreauit. Inſecutiq; nouiſſimos aliquos equitum peditumq; peremerunt. ¶ Et tunc quidem ceſtius in caſtris quę apud ſcapon munierat/tentendit. Altero autem die vlterius recedendo magis hoſtes

uocauit:tamq; poſtremis appoſiti multos necabant.q̃ vtraq; itineris parte vallata in tranſuerſos tela iactabant. & neq; in eos ſe retorquere a quibus tergo lauciabant nouiſſimi audebant: quandam infinitam multitudinẽ inſequi exiſtimantes:& a lateribus inſtantiũ vim repellere minime ſufficiebant/ cum ipſi quidem graues eſſent/ordinemq; interrumpere formidarent.viderent autẽ iudeos leues ad excurrendũ faciles eſſe.Vnde eueniebat vt multa mala paterent:cum nichil contra inimicis nocerẽt. Tota igitur via perculſi deiectiq; agmine ſternebant donec multis occiſis in quibus erat priſcus ſextę legionis dux.& longinus chyliarchus & Emilius iocundus aulę prefectus vix in Gabao peruenerunt vbi caſtra prius poſuerant multis inſtrumentis amiſſis. Sic autẽ ceſtius biduum commoratus/ inops conſilij quid ageret cum tertio die maiorem vidiſſet hoſtium numerum & omnium circum loca plena iudeis,tarditatem ſibi offuiſſe cognouit & ſi adhuc ibi maneret pluribus ſe inimicis vſurum. Itaq; pro cõpendio fugę cuncta quę militibus ipedimento erãt amputari pcipit occiſiſq; tunc mulis atq; aſinis aliiſq; iumentis pter illa quę ſagittas & machinamenta ferrent. Hęc enim velut vſui futura ſeruabat/ maxime quia timebat ne iudeis cõtra ſe capta ,pdeſſent. bethoron verſus antecedebat exercitũ. Et iudei latioribus quidẽ locis minus inſtabant:contractis vero in anguſtias atq; deſcenſus qui diſceſſiſſent ab exercitu ,phibebant. Alij poſtremo ſuper agmen impingere.fuſaq; omnis multitudo per itineris iuga militem ſagittis operuit vbi etiam peditibus quo pacto ſibimet ſubuenirẽt heſitantibus equitum periculũ promptius erat. Nec enim ordinate viam ſuam perſequi poterant obſtãtibus iaculis.& ne cõtra hoſtes irent ardui aſcenſus ,phibebant equitantibus inuij. Sed iaculatoribus autem tenebant rupes ac valles in quas deiecti qui aberraſſent conſumebant: nulluſq; locus aut fugiendi aut vlciſcendi rationẽ habebat. Itaq; incerti quid agerent ad vlulatus quos deſperati ſolent fletuſq; conuerſi ſunt:quibus reſonabat iudeorum exhortatio cum clamore letantium pariter atq; ſeuientiũ.Totuſq; pene qui obſeſſus fuit exercitus periſſet:niſi nox aduenuiſſet. Qua romani quidem in bethoron confugerunt. iudei vero obſeſſis circum omnibus locis eorum tranſitus cuſtodiebant. ¶ Deniq; vbi ceſtius aperto itinere deſperato iam de fuga cogitabat lectos prope ad quadringentos omnium fortiſſimos milites tectorum faſtigijs impoſuit.Hiſq; pręcepit vigilum qui in caſtris excubarẽt ſigna clamare vt eo modo iudei omnem illic militum numerum manere arbitrarẽt. Ipſe autẽ cum ceteris ocio ſe vſq; ad triginta ſtadia progreditur.vnde mane iudei cum locum in quo romani tetenderant deſolatum vidiſſent/ in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt: & illos quidem ſine mora iaculis confecerunt. Mox autem Ceſtium perſequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum itineris ſpacium peregiſſet/die quidem vehementius fugiebat. adeo vt mœtu perculſi milites machias ſiue tormenta muralia itemq; baliſtas multaq; alia inſtrumenta relinquerent/ quibus tunc ablatis iudei rurſus contra illos qui ea reliquerant/vſi ſunt. Inſequendo autem Romanos,antipatridam venerunt. Deinde cum eos aſſequi non potuiſſent/inde redeuntes & machinas ſecũ aſportarũt:mortuoſq; ſpoliarunt & prędam quę remanſerat collegerunt & pœana canentes in metropolim remearunt ſuis quidem paucis amiſſis:Romanorum autem auxiliorum quinq; milibus ac trecentis itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hęc quidẽ nouẽbris menſis octauo die geſta ſunt anno duodecimo principatus neronis. ¶ Poſt ceſtij vero caſus aduerſos multi nobilium iudeorum tanq̃ e naui peſſumitura ex ciuitate enatabant. Deniq; cuſtobarus & ſaulus vna cum philippo ioachini filio q princeps erat exercitus regis Agrippæ/inde dilapſi ad Ceſtium tranſfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obſeſſus antipas fuga deſpecta quemadmodũ a ſeditioſis peremptus ſit:alias indicabimus. Ceſtius autem ſaulum & ceteros ad Neronem in achaiam miſit & propriam neceſſitatẽ indicaturos:& belli cauſas deriuaturos in florum. Sperauit autem & iram in illum excitatum iri: & ſua pericula ſummouenda. ¶ Tunc autem damaſceni cede Romanorum cognita iudeos apud ſe degentes perimere ſtuduerunt. Et cum eos in publicis terminis collectos haberent namq; hi dolũ propter ſuſpitiones meditabant facile quidem ſui conatus fore exitum putabant. Verebãtur autem mulieres ſuas omnes ferre pręter paucas iudaicæ religionis deceptas. Quare magna cura his fuit:eas celandi quid agerent:iudeorum autem decem milia quippe vt in anguſto loco atq; omnes inermes aggreſſi vna hora,ſine mœtu iugulauerunt.

¶ Iudei autem qui Ceſtium fugauerant in hieruſalem reuerſi Romanos quos ibi inuenerunt ſibi vi & blandicijs ſociantes & in templo cõgregati plures belli duces elegerunt Ioſephum Gamonis filium & Ananum. Eleazarus vero quem propter ſuperbiam & tyrannidem/licet diues eſſet/ rebus non poſuerunt:paulatim ambitione & aſtutia ſua ſit populo vt ei in omnibus pareret duces hij fuerunt/Ieſus/& Eleazarus/ Ioſephus filius Symonis/ Manaſſes/ Iohannes eſſeus/& Iohannes Ananię filius/& Ioſephus/Mathię/Ioſephus autem cum in galileam veniſſet indigenas ſibi conciliari ſtuduit ex illis pręfecit regionibus ſeptuaginta prudentiſſimos ſeptemq; minorum litium ordinauit au-

Ceſtio vlterius recedẽte multa iudeis paſſus eſt pericula.

Ceſtius oĩa militibus quę fugæ erãt impedimẽto amputari pręcepit.

Romanorũ niſi noxveniſſet periſſet exercitus ſed fugit quẽ pſequũt iudei & quadringentos alijs vlterius fugiẽtibus occidẽ runt.

Redeũtes iudei machinas aſportant & mortuos ſpoliãtes prędã quę remanſerat collegerũt redeuntes cũ hymnis in hieruſalẽ paucis ſuoꝝ interemptis roma norũ vero qnq; militibus.

Damaſceni cede romanorũcognita iudeorum dec̃ milia celãtes a mulieribus quę fere oẽs iudaicę erãt religionis occiderũt.

ditores & capitales causas ad se referre. Loca quoq; contra venturos Romanos munuit Solis autem Sophoritis ciuitatem suam munire (quoniam pecuniosos videret & bellicosos) permisit Iosephus insuper e galilea quę duplex est super centū milia collectis militibus illos in militia instruxit: & plures prefecit agminibus. monet etiam milites a consuetis delictis scilicet furtis & rapinis abstinere & bonā conscientiam habere qua optime bella amministrant. Numeratur autem Iosephi exercitus eiusq; ponitur ordinatio Iosepho itaq; hoc modo galileam amministrante Iohannes quidā patrię insidiator nequitia omniū nobilissimus primū latro solitarius quadringētis animi magnitudine & corporis habitudine bellorumq; peritia prestantibus sibi associatis galileam est depopulatus & hic callidissima fraude ditatus Iosephi medio multa contra eum confixit & q; res galileę romanis prodere disposuerat.

¶ Capitulum vigesimum quartum.

Iudei q Cestiū fugauerūt hierusalem reuersi romanos quos ibi inuenerūt sibi vi & blādicijs sociantes plures belli duces elegerit Iosephū scilicet & ananum.

VI vero Cestium fugauerāt in hierosolimam reuersi quos adhuc Romanos studiosos inuenissent. partim vi partim etiam blandicijs sibi sociabant: & in templū cōgregati plures bellum duces eligendos esse censebāt. Declaratus est igit Iosephus curionis alias Gorionis filius & pontifex ananus omnia quę in ciuitate gerenda essent superaturos: maximeq; vt ciuitatis muros exieret. ¶ Filium namq; symonis Eleazari quis romanos prędam & ereptas cestio pecunias. & insup his plurima etiā ex thesauris publicis in potestate haberet; tamen nullis necessitatibus prepositi sunt: quia & ipsum tyrānidis superbia ferri viderent. eiusq; studiosos siue imitatores satellitū more versari: verum paulatim Eleazarus ambitione pecunię itemq; astutia persuasit populo: vt in omnibus sibi pareret. ¶ In Idumeam vero (quos mitterent) alios militum duces optarunt Iesum filium Assapha. alias Sapha vnum ex pōtificibus Eleazarū pontificis filium. Nigro autem mādauerunt qui tunc Idumeam regebat ex regione trans iordanem posita genus ducens vnde peraytes cognominabaṫ ducibus obtemperare. ¶ Sed ne alias quidē regiones omittendas putabant Namq; in hiericonta Iosephus filius Symonis: & transflumen eufraten manasses Taphna. & Iohannes esseus Toparchias amministraturi directi sunt. Hinc autem Lydda & Ioppe etiam erant additę. & Emaus Gophnitice autem & acrabatine alias Acrabatene regionibus Iohannes Ananię filius rector designatus est. & vtriusq; galileę Iosephus Mathię filius. Cuius autē āministrationi iuncta erat & gamala munitissima ciuitatum quę ibi fuerunt. Aliorum quidem rectorū pro alacritate & prudentia sua quisq; res sibi creditas āministrabat. ¶ Iosepus alias Iosephus autem cum in galileam venisset. primum cure habuit indigenarum sibi consiliare beniuolentiam: multa sciens confici posse. licet in alijs peccauisset. Deinde considerato quia potētissimos quidem amicos haberet (si eos participes potestatis fecisset) omnem vero multitudinem. sibi pleraq; per indigenas & consuetos fieri pręciperet. septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius galileę constituit: septem vero per singulas ciuitates minorum litium iudices ordinare: maiora negocia causasq; capitales ad se referre iussit. Nam septuagita dispositos per ciuitates quo iure inter se vterentur etiam quemadmodū extrinsecus vsi essent animaduertit. Certusq; ingalileā romanos esse venturos oportuna loca muro cingebat. hoc est Iotapata & bersabe & seloym alias selanym necnon & caferetho alias perthica lapha & sychophet mōtem cui nomen est ytabirios & Tricheas & tyberiada. Ad hęc autem circa genezaret lacum speluncas in ea quę inferior galilea vocabatur muniuit. Superioris autem galileę achabarō & petram quę sic dicitur & iamniā & mero. Ingaulanitide vero seleuciam & Sogemaim & gamala munitionem circundedit. ¶ Solis autem sepphoritis permisit vt murum sibimet ipsis fabricarent: quia eos pecuniosos esse & ad bellum promptos etiā sine precepto videret. Similiter autē etiam gyscalani iosephi iussis super se muro cinxit Iohannes Ioui filius. Ceteris autē castellis omnibus ipse Iosephus intererat iubendo simulatq; opem ferendo. ¶ Qui & exercitum e galilea supra centum milia virorum comparauit: quos omnes vndiq; collectis armis veteribus instruebat. ¶ Deinde hoc maxime reputans Romanorū inuictam esse virtutem. q; edicto essent obaudientes rectoribus suis & armorum exercitationi operam derent. doctrinam quidem vt gente necessitate despexit parādi autem facultatem ratus regentium multitudine posse cōtingere ita vt romani solent diuisit exercitum: pluresq; fecit agminum principes diuersisq; militum generibus ordinatis alios decadarchis: alios chiliarchis subdidit & insup his rectores maiorū rerū āministratores. ¶ Docebat oēs signoꝝ disciplinas: & prouocationes reuocationesq; buccinarū & principia cornuum & circūductiones: & quemadmodū oporteret laborātibus succurrere fortiores: etiā cū defatigatis pariri picula: queq; ad fortitudinē animi corporisq; tolerantiā ptineret istituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum vsq; quaq; romanorū referens disciplinam & q; cum viris essent pręliaturi qui & viribus corporis & animi obstinatione totū pene orbem terrę superarēt. His addidit quo pacto belli tempore suis essent pariturī preceptis. Iam nunc periculum foret nisi consuetis delictis hoc est furtis & la-

A trocinijs & rapinis abſtinuiſſent: ſed neq; agentibus fraudem facerent aut conſuetiſſimorum damna proprium queſtum putarent. Illa enim bella optime amminiſtrari: quorum milites bonam conſcientiam gererent. Qui vero per ſe praui fuiſſent: his non ſolum inimicos Sed etiam deum hoſtē futurū. Multa in hunc modum ammouendo perſeuerabat. Et iam quidem quantum prelio paratū eſſet conflatum erat. Nam ſeptuaginta peditum milia & trecētos quadraginta equites. ac preter hoc etiā mercennarios quibus maxime frœtus erat habebat quattuor milia quingētos: necnon & ſexcentos circa ſe electos cuſtodes corporis atq; ſatellites. Exceptis autem mercennarijs facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Namq; ſingule (quas enumerauimus) cum mediam ſui partem mitterēt in militiam reliquos ad parandum eis victum tenebant: vt pars armis pars faciādi operis dirimetur. & armati ſecuritatem rependerent ſuggerentibus commeatum. ¶ Ioſepho autem hoc modo amminiſtrante galileam: inſurrexit quidem inſidiator patrię a Gyſcala ortus leui filius nomine Iohannes. callidiſſimus ac dolis preditus: & nequitia quidem nobiliſſimus omnium. Antea vero pauper & aliquātulum malicię ſuę impedimentum paſſus inopia. Facile mentiri paratus miruſq; fidem adhibere mendatio & qui fallaciam virtutem putaret. eaq; aduerſus amiciſſimos vteretur. ſimulator humanitatis. & ſpe lucri appetentiſſimus cedium: qui ſemper quidem immoderata cōcupiuiſſet: ſpem vero leuioribus malefitijs aluiſſet. Latro enim erat ſui moris ac ſolitarius. Deinde comitatum inuenit audatię. primo quidem paruum ampliorem autem proficiens. Cure autem habebat neminem ignarum aſciſcere. Sed (qui & habitudine corporis. & animi magnitudine. bellatorumq; peritia præſtarent) hos eligebat donec quadrigentorum virorum cateruam congregauit quorum plures ex tyriorū finibus & vicis erāt. Iſq; omnem galileam depopulabatur. & multos futuri belli mœtu ſuſpenſos lacerabat. Hunc ſibi iam
B dudum regendi milites cupientem & maiora deſiderantem diu pecunię retardabat inopia. Cum autem videret Ioſephum ſua viuacitate letari perſuadet ei primum vt fabricandi muri patriæ ſollicitudinem committeret. In qua re magnos a locupletibus queſtus fecit. Deinde callidiſſima fraude compoſita velut oleo q̄ non agentibus ſuis tractatum eſſet. Vti cauerent omnes apud Syriam iudei. vt ad confinia oleum mitteret depoſcit. nummoq; tyrio (qui quattuor atticos facerēt) emptis quattuor amphoris. eodem precio amphorę dimidium venundabat. Cumq; galilea ferax eſſet olei maximeq; illo tempore magna vbertate redundaret. in ea loca vbi erat penuria ſolus multumq; mittendo infinitam ſummam pecunię cōgregauit. Qui mox in eum verſus eſt qui ſibi hoc beneficium præſtitiſſet. Deniq; exiſtimans Ioſephum diſpoſuiſſe rectorem eſſe galileę futurū (quibus præerat) latronibus imperauit prædas vehementius exercere. quam multis rebus nouis per eas regiones excitatis aut inſidijs alicubi rectorem perimeret ſicubi ferret auxilium: aut ſi latrocinia negligeret: ob hoc eum apud indigenas accuſaret. Iamdudum autem rumores diſſipauerat q̄ res galileę Ioſephus romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat.

¶ Tunc itaq; quidem damaricarum vici cuſtodes ptholomeum Agrippæ & Beronices procuratorem agreſſi multa ab eo abſtulerunt quam prædam occulte non valentes amminiſtrare ad Ioſephū cōportauerunt qui (reprehenſa eorū violentia) iuſſit reſtituere dominis vnde indignati raptores Ioſephum proditorem accuſauerunt. Vnde contra eum centum milia armatorum inſurrexerunt. Multitudoq; apud Taricheas cōgregata ipſum concremari debere proditorem acclamabat omnibus p̄ter
C quattuor Ioſephi fugiētibus āmicis. Ioſephus vero taricheas pacificauit rapinam ipſam in vrbis ſuę fortificatione reſeruaſſe aſſerens expendēdam vnde orta inter Taricheas & Tyberienſes diſſentione Ioſephus eos increpat. Ioſephus autem (duobus in eum milibus armatorum inſurgentibus) eorū principes vocat vt ſecum ociōſe colloquerentur. Quos verberibus cruentatos patefaciens cæteros terrore (proiectis armis) conuertit in fugam. Vnde & iohānes creſcente inuidia nouas moliebatur inſidias. Hic enim ſimulato morbo Tyberienſes contra Ioſephum curat corrumpere. Sed Syla & inſidias referente propere venit in Tyberiadem. Quem congregatis Tyberienſibus in amphiteatro Iohānes iuſſit interfici. Clamante vero populo aſcendens nauiculam diſceſſit ſuis mandans militibus vt parceret inſidiatoribus. Iohannes autem (omnibus propter inſidias in eum irruentibus) fugit & omnes galilei ad Ioſephum aduerſus iohannem confluebant. Et preconum voce ſtatim ad Ioſephū tria milia (dimiſſo Iohanne) reuocata ſunt.

¶ Capitulum vigeſimumquintum.

Exercius Ioſephi numerus.

Iohānes prię inſidiator neq; tia omniū nobiliſſimuslatro primo ſolitarius (quadrigentis animi magnitudine & corpis hitudine pitiaq; belloru; pſtātibus ſibi aſſociatis) galilea; depopulatus.

Iohānes ditatus Ioſephi medio contra ipm ad eius perniciem multa confixit.

Quidā Phtolomeū agrippę & beronices ,procuratorem agreſſi multa ab eo abſtulerunt quem præde.n occul,

3. Ita; illo tēpore cū (quidā ex vico damaritarū in māgno cāpo cuſtodias agētes ptholomeum agrippę & beronices procuratorē aggreſſi omnes (quas ferebantur) ſarcinas abſtuliſſent (in quibus erant nō paucę veſtes precioſę plurimoq; argentea pocula & ſecenti aurei: neq; hanc prędā occulte āminiſtrare potuiſſent. Omnia taricheas ad Ioſephum cōportarunt. Ille autē reprehenſa violentia quā regijs intuliſſent) reponi res ablatas apud aliquē eius ciuitatis potentiſſimū iubet: paratus eas dīis oportune re,

te nam potētes āministrare ad iosephū cōportarunt qui (eorū reprehensa violētia) iussit restituere dñis vñ indignatī rapto, res iosephū proditorē accusant.

Iosephus.

Iosephi verba ad tarichea tas contra raptores & accusatores.

Seditio inter tyberiēses & tarichea s Iosepho ipsos increpātibus.

Iosephus duobus armatorum milibus in eum impetū facientibus) vocat ad se nobiliores eorū vt secum ociose colloquerentur quos cruētatos verberibus patefaciens cęteros terrore ī fugam (proiectis armis) cōuertit vne iocrescente inuidia alias molie batur insidias.

mittere. Vnde maximum ei periculum comparatum est. Namq; raptores eorum & (quia nullam prędę partem accepissent) egre ferentes & prospicientes q̄ Iosephus cogitaueratlaborē suum regibus cōdonare. per vicos noctu dicurrunt: omnibusq; indicant Iosephum prodidisse. Eodem tumultu ciuitates proximas repleuerunt adeo vt centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Tarichea s congregata plurima per iracundiam clamabat partim deponi partim concremari vociferens proditorem. Plęroſq; incitabat Iohannes & cum eo filius Samphiæ Iesus qui tunc magistratui prærat tyberiadis. Iosephi quidem amici & Satellites tantæ multitudinis in cursu perterriti omnes præter quattuor diffugierunt. Ipse vero dormiens prope (cum iam ignis admoueretur) exurgens: & mouentibus eum quattuor (qui remanserant) neq; solitudine sua neq; illorum (qui contra se venerāt) copijs perturbatus. in conspectu eorum prosilit (veste decissa infusor capite puluere: auersisq; post tergum manibus suæq; ceruici gladio annixo). Hec autem amicitiores ei maxime tarichea s ad misericordiam commouerant. Rustica vero plebs & finitimorū (quibus molestior videbatur) non sine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias: & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eum opinabātur nichil eorum (de quibus nata fuerat suspitio) pœnitus negaturum: & impetrandę venię causa fecisse omia quę misericordiam pronocarāt. Ad illius ista humilitas consilium præstruebat & contra se indignantes ante circumueniens vt super his (vnde irascerentur) inter se ipsi discordarent omnia confessus est. Deinde (sibi loquendi facultate concessa) ego inquit has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabam: neq; in propria lucra conuertere. Absit em vt amicum putem vnq̄ (qui vobis sit inimicus) aut questum ex re capiam quę vos communiter lederet. Sed quia videbam o tarichea te maxime ciuitatem vestram munitionis egere. & ad extruēda mœnia minus habere pecunię: timebamq; tyberiensium populum aliasq; ciuitates (raptis pecunijs) inhiantes. Pedetentim eas retinere decreui: vt vos muro circundarem. Si hoc non videtur: profero (quæ ablata sunt) & diripienda propono. Sin recte consului. bene de vobis meritū coercetis. Hęc tarichea te quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. ¶ Tyberienses vero cū alijs deprauando insuper etiā minitabantur. Vtriq; autem (relicto iosepho) inter se litigabant. Ille autem frœtus iam sibi consentientibus (erant enim prope ad quadraginta milia taracheatę) cum multitudine liberius loquebatur. multum in eorum temeritatem inuectus: ex presenti quidē pecunia tarichea ait sese munienda. Cure aūt sibi fore similiter vt etiam cętere sint ciuitates tutę. Nec enim pecunias defore si concordare velint in eos vnde parandę sunt. vt non in eum moueantur qui parat. ¶ Itaq; dum illa multitudo (quæ decepta fuerat) quamuis irata recedebat: duo vero armatorum milia impetum in eum fecere cūq; se ille tecto ante recepisset: instabāt ei minitantes. Iterum autem iosephus in hos quoq; altera fraude vtitur. Cumq; ad fastigium culminis euasisset (compresso dextera strepitu) nescire se ait quid peterēt sibi prestari: voces enim se non exaudire confusas. Omnia vero quę iuberent esse facturum si aliquos intromisissent qui secum ociose colloquerentur. His auditis illico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediūtur. Quos ille in ediū partes inductus clausa ianua tādiu verberauit: quoadusq; eorū intestina nudata sunt. Circunstabat autem interim populus existimans eos plixis allegationibus cōcertare: cū subito iosephus foribus patefactis cruentos eos dimisit. Vnde tāto terrore (q minabātur) affecti sunt vt (proiectis armis) aufugerant. Ob hoc iohannis etiā atq; etiam crescebat inuidia. aliasq; nihilominus insidias iosepho moliebatur. Morboq; simulato per epistolam postulauit: vt sibi medicinæ gratia tyberiensibus aquis calidis vti permitteret. Iosephus autem (nōdum ei suspectus erat insidiator) ad prefectos ciuitatis litteras fecit: vt hospicium & vtensilia iohanni pręberent. Quibus ille potitus biduo post. cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circūuentis. alijs vero pecunia corruptis vt iosephū desererēt persuasit. His autē cognitis (ylla (quem iosephus custodię præposuerat) propere de insidijs ei scripsit. Atq; ille accepta epistola noctuq; itinere maturato) matutinus ad tybertiadem peruenit. & cętera quidem multitudo obuiam ei processit. Iohannes autem quāuis eum contra se venturum esse suspicaretur: tamen (directo quodam ex nuncijs infirmitate simulata quod lectulo detineretur) obsequijs sese defuisse mandauit. Tyberiensibus autē a iosepho in amphiteatri studium congregatis vt id eos quę sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios prospexisset populus exclamauit. Atq; ita cōuersus ad eius vocem iosephus vbi ferrū prope iugulo suo imminere prospexit in littus dissiluit extumulo excelso cubitis sex in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis (quæ illic applicuerat) in medium lacum refugit. Milites vero eius raptis illico armis contra insidiatores irruebāt. Mox autem veritus iosephus ne bello intestino conatato propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur. Nuncium suis misit qui eos moueret vt proprię tantum saluti cōsulerent. neq; vero quemq̄ vel occiderent vel arguerent noxiorum. & illi quidem dicto parentes conquieuerunt. ¶ Qui vero circū

ciuitatē per agros habitabāt auditis insidijs & quis earum fabricator esset contra iohannē veniebant.
A Sed ille prius in gyscala patriam suam fuga receptus est. At galilei totis iam ciuitatibus ad iosephum confluebant & cū multa essent armatorū milia congregata qui se aduersus iohannē cōmunem insidiatorem adesse clamabant: vnaq; cum eo ciuitatem quę illum suscepisset ignibus tradituros. Ad ea iosephus probare quidem se eorū beniuolentiam impetum autem cohibendum esse dicebat. prudentia magis inimicos vincere cupiens q̄ perimere. His vero qui de singulis ciuitatibus rebellassent cū iohāne noiatim exceptis. quippe alacri animo suos quisq; populos indicabat preconum voce denūciabat intra quinq; dies eorum qui iohannem non reliquissent patrimonia diripienda domosq; cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui profugi ante pedes eius arma proiecerūt

¶ Iohannes cum mille Syris iterum Iosepho insidias parans: eum de proditione accusat hierosolymis quod negligente populo magistratus clam iohanne pecunias vt congregatis mercennarijs bellum gerat contra iosephum miserunt. Et quatuor ciuitates statim missis quibusdam vt a Iosepho multitudinis auerterent beniuolentiam ad inimicos transierunt quas continuo sine armis recepit & captos quatuor duces remisit ad hierusalem. Iohanne timore in Ascalone latente. Tyberias iterum rebellauit similiter & Tarichee dolo autem qui se deseruerant circumuenire cogitauit. Hic enim ne consilium proderetur clausis Tarichearum portis nauigat ad Tyberiadem cum septem scaphis. Alijs autem longius relictis erant ducente & triginta. Q ui postq; Tyberienses minis & exprobrationibus increpauit decem Tyberiensium potentissimos in vnam nauiculam recepit: deide alios quinquaginta nobilissimos. vocauit demum nouis accusationibus excogitatis alios insuper & alios fœderis obtentu euocat & captiuos ducit omnes curiales: Tarichea. Clytus vero cuius ambas manus Iosephus iusserat abscindi ipso rogante vt vna sibi reseruatur sibi leuam truncauit: hoc modo iosephus Tyberiadem sibi sociauit: Sephorim quoq; militibus prędari permisit & omnia inde collecta: Sepheritis dedit populatibus. Iudei itaq; ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus Romanos instruebantur in armis. vniuersaq; erant plena tumultus statusq; iam peritura ciuitatis erat anteq Romani venirent. Symon quoq; ad rapinas conuersus fugatur ab Anano.

¶ Capitulum vigesimum sextum.

B Vm reliquis autem prope mille siris fugitiuis trāstulit se iterum in occultas insidias ex aperis ac per nuncios in hierosolyma clam directos iosephum accusabat q̄ magnum exercitū collegisset: iamq; nisi preueniat ni Tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem presciens negligebat: libere autem potentes nonnullisq; magistratuum clam pecunias ad cōparandos mercēnarios milites iohāni miserūt vt per eos bellū cū iosepho gereret. Deceptūq; inter se cōceperunt: q̄ idem iosephus militum amministratione dicederet. Tamen id satis esse credebant ideoq; duo milia & quingentos armatos. & quatuor miserūt nobiles viros vite peritos filiū iosandrū & ananiā saduci. & symonē & iudam ionathi filios oēs eloquentia validissimos vt eorū scilicet munitu auerteretur a Iosepho beniuolentia multitudinis & siquidē ipse spōte sua veniret paterētur eū rationē reddere cōtenderet: velut hoste vterētur. Amici autē iosepho militē quidē ad eum venturū esse prescripserūt causam vero nō indicauerūt: q̄m secretū fuerat inimicorū eius cōsiliū. Vnde factū est vt quia precauere nō potuit: quatuor stati ciuitates ad inimicos trāsierēt: hoc est sephoris & gabara & gyscala: tyberias quas tñ cōtinuo sine armis recepit. Captos autē cōsilijs quatuor duces armatorūq; fortissimos remisit ad hierusalē cōtra quos populus haud mediocri indignatione commotus. & ipsos & a quibus premissi fuerant interfecisset nisi ante fugissent. Iohannē vero iā intra muros ascalō Ioseph timor custodiebat & paucis diebus post iterū tyberias rebellauit. habitatoribus eius Agrippā imploratibus regē. Et cū ille cōstituto die ad eos nō venisset: pauciq; romani equites ibi tū cōparuissent a iosepho alienati sunt. Hisq; apud taricheas cognitis stati defectio cōstituta est. Cū vero cūctos Iosephus misisset milites frumētatū neq; solus egredi contra destitutores neq; se continere patiebatur metues ne dū ipse tardaret ante ciuitatē regij trāsgrederētur. nec em̄ postero die obstāte sabbato quic
C q̄ facere poterat. Dolo autē qui se deseruerāt circūuenire cogitabat. Et portas quidē tarichearū claudi iussit ne quis consiliū suū illis proderet cōtra quos suscipiebatur. Oībus autē scaphis quas i lacu reperit cōgregatis ducēte autē & trigita fuerūt quaterniq; nautę nō āplius singulis inerāt mature ad tyberiadē nauigat. Cūq; tacito ab ea distaret spacio vt facile videri nō posset manibus scaphis in salo relictis septē ipse solus inermes satellites secū habēs ,ppius vt cōspiceretur accessit. Q uē cū inimici adhuc maledicētes ei ex muro cōspexissent: metu perterriti & scaphas armatorū esse plenas existimātes arma proiciūt: manusq; supplices agitātes vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus autē postq̄ multis eos minis atq; exprobrationibus castigauit primū q̄ bello cōtra ppl'm romanū suscepto intestinis dissensionibus vires suas ante cōsumerēt inimicorūq; vota cōplerent: deinde q̄ securitatis suę curatorē de medio tollere properarēt. ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere qui eam muro cinxisset non

Ioh. fugit oībus ,ppter insidias cōtra eum irruentibus omnesq; galilei ad iosephū cōfluebant aduersus iohā. &c. Præconuꝫ voce stati tria milia a Iohan. reuocata sunt ad iosephū

Ioh. cū mille Syris iterū insidias parans iosephū accusat hierosolymitorē q̄d populo negligēte) magistratus clā pecūias ioh. vt mercennarijs bellum cōtra iosephum gereret miserunt.

Quatuor ciuitates stati quia iosephus cōciliuꝫ contra se factuꝫ prǽcauere non potuit trāsierūt ad inimicos quas tamen cōtinuo recepit sine armis & captos q̄tuor duces remisit ad hierm̄, &c

Iosephus Tyberienses increpat

Decē tyberienses ad sevenientes Iosephus in vnā nauiculam recepit deide alios quinquagita nobilissimos venire iussit demū nouis ac cusationibus excogitatis alios isuper alios obtētu fœderit euocas & captiuos caute ducit tariche as oēs curiales. Sephorim militibus pmisit depdari & oia inde collecta dedit popularibus sephoritis. Multi tumultus & ātēq Romani venirēt status erat pitur̄ vrbis. Symon ad rapinas cōuersus fugatur ab anano

repudiaturum se ait si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem tyberiensium potentissimi tetenderunt. His autem in vnā receptis naui uiculam piscatoriam. & procul abdutis alios quinquagita curiales maxime notissimos venire iussit velut illi quoq; fidem sibi pr̄ebere deberēt. Deinde nouas accusatiōes alias causationes excogitās alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: & gubernatoribus nauium repletarū mature taricheas vt recurrerent imperabat quosq; adduxissent in carcerem collocarent: donec omnem curiam que sex centos habebant viros duoq; milia popularium comprehensam i taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus clytum quandem esse maxime defectionis auctorem iramq; ipsius pœna illius pr̄cantibuo faciare. Nullum quidem iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam. Lenyn egredi iussit qui clyti manus abscideret, Cum vero his pr̄ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret eaq; causa indignari stantem in scapha iosephum clitus videret ipsumq; velle descendere ac de se supplicium sumere vt saltem sibi vnam manum concederet rogabat neq; abnuit te hoc iosepho dum modo alteram sibimet clitus ipse pr̄scideret. Educto ille dextra gladio leua non truncauit, Tantus eum timor iosephi inuaserat. Ita tunc iosephus vacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus tyberiadem sibi sociauit. ¶ Paucis diebus post cum etiam sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eā depr̄dari permisit omniaq; inde collecta popularibus dedit sephoritis. Nam & captos rapinarum damno corrigere voluit: & redibitione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Hactenus apud galileam motus erat. Iamq; ab intestinis dissensionibus quiescētes aduersus romanos instruebantur. Hierosolymis autem ananus pontifex & potentiores qui non cum romanorum parte sentirent muros instaurare properabant multaq; bellica instrumēta. perq; omne oppidum sagittę aliaq; arma fabricabantur. Exercitationibus autem omnis manus iuuenum operabant: erantq; vniuersa plena tumultus magnaq; tristicia mediocres occupauerat multiq; futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia videbantur. belli autem incentoribus quę & illis placerent ex tempore fingebantur statusq; iam tum quasi pertur̄bationis erat anteq̄ romani venirent. Anano autem autem apparatū belli cura fuit negligere & studiosorum quos emulatores vocabant amentiā ad vtiliora conuertere. Quitamē victus est & quis illius finis fuerit in posterioribus explanabimus. At in acrabjathena toparchia gyore filius Symon multis nouarum rerum cupidis congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: verum etiam corpora verberibus conficiebat. Iamq; tum certum erat incipiens tyrannidem. Ananano autem missis aduersus eum militibus magistratuū ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit. Ibiq; manens donec ananus & alij eius inimici perempti sunt Idumeam cum cēteris populabatur adeo vt magistratus eius gentis propter cedium multitudinem ad pr̄darum assiduitatem collecto milite vicos pr̄sidijs tuerentur. Et Idumeę quidem res ita se habebant.

¶ Explicit Liber Secundus

¶ Incipit Liber Tertius De Iudaico bello.

¶ Nero cognitis in iudea rebus gestis superbiam simulans: ducis negligentiam accusabat. & vespasianum cuius in militię exercitio maxima erat strennuitas ad regendos exercitus mittit i syriā. qui ex Achaia protinus Titū filium misit in Alexandriā legiones & auxilia congregaturum. Capitu. primū.

Nero (cognitis i iudea gestis rebus) superbiā simulās ducis negligētiam accusabat. &c

Eronē aūt vbi res apud iudeā nō pspere gestas accepit. latēs quidē quod necesse fuit cū timore stupore inuasit. Aperte aūt superbiā simulās vitro etiā indignabatur: magisq; ducis negligētia q̄ virtute hostiū quę cōtingerāt facta esse dicebat: dicere reputās propter imperij pōdus tristiora continere. Videriq; malis oibus superiorem animū gerere. Veruntamē curis arguebatur mētis eius perturbatio cū deliberaret cuinam cōmotum cōmittere alias crederet orientē. qui vna & iudeos rebellantes vlciscerentur proximasq; his nationes simili modo correptas ante caperet. Inuenit libi solū vespasianū his necessitatibus parem. & qui tanti belli susciperet magnitudinem posset. Virū ab adolescētia vsq; ad senectutē bellis exercitatū: & qui populo romano iam pridē placasset hesperiani germanorū tumultu concussam armisq; ante illud tēpus incognitam britanniā vindicasset. Vnde patri quoq; ipsius claudio præstiterat vt sine proprio sudore triumphare. Itaq; his velut oibus frœtus nero etatemq; illius cū pericia stabilem cernens obsideq; fidei liberos eorūq; filiorū vigorē manus esse paternæ prudentię iam tum fortasse de tota republica deo aliquid ordināte mittit eū ad regendos exercitus in Syria constitutos multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatū: qualia necessitas imperare consueuit. ¶ Ille autem protinus ex achaia vbi cum nerone fuerat, titū

A quidem filium ſuum dirigit Alexandriam vt inde quintã itemq; decimam legionem moueret ipſeve ro tranſmiſſus helelſpontum terreno itinere Syriam peruenit ibiq; Romanas vires multaq; a vicinis gentibus auxilia congregauit.

Vespaſiánus ex achaia ritũ filiũ mit i alexãdriã legiões & auxilia congregatu rum.

¶ AEGESIPPVS circum hunc locum Libro ſuo. iij. ca. ij. loquitur de Petro & Paulo apoſtolis tunc Romę degentibus qui Neronem Symonis magi dolis deceptum aduerſũ gabuerũt pate factis namq; magici maleficijs eoq; a volatu corruente mortuo Nero dolens tanti caſtum amici indignatus queſitis cauſis chriſtianos perſequi iuſſit & captis Petro & Paulo apoſtolis alter cruce alter gladio necatus eſt.

¶ Iudei inſperata fœlicitate contra ceſtiumelati Aſchalonem ſibi ciuitatem ſemper inuiſam cum exercitũ inuadũt tres duces Nigrum peraitam Sylam & Iohannem eſſenm habẽtes anthonius vero perfectus hos ab vrbis ingreſſu fortiter refrenauit qui plus indignationi q̃ conſilio tribuentes cõ fuſibiliter victi fuerunt eorumq; perempti ſunt decem milia cum duobus ducibus Iohanne & Syla cę teris ſaucijs cum nigro fugientibus Quiq: tanta cede eorum incitata audacia iterum congregatis viribus aſcalonem inuadentes ſine belli peritia victi fuerunt octoq; eorum occiſa milia alijs cum Nigro fugientibus in turrim quam Antonius iuſſit inflammari Niger vero in ſpecu triduo ſeruatus ſe ad ſepulturam querentibus oſtendit.

¶ Capitulum ſecundum.

Iudei inſperata fœlicitate elati cũ exercitu aſcalone iudeis ſẽp inuiſam ciuitatem inuadunt.

A Iudei poſt malã ceſtij pugnã inſperata fœlicitate ſublati aimorũ impetus cohibere non poterant: ſed tanq̃ fortunna eos exagitante partiti bellũ vlterius ꝓcedebant. Deniq; ei quãta fuit magnu pugnaciſſima cõgregata aſcalonẽ petierũt. Ea ciuitas antiqua ſeptingẽtorũ & viginti ſtadiorũ ſpacio ab hieroſolimis diſtans & iudeis ſẽper iuiſa. Quę res fecit: vt etiam tunc primis eorum incurſibus ꝓprior videret. Tres aũt viros agreſſiõis duces hẽbãt & corporibus & prudẽtia pſtãtiſſimos nigrũ paitã & ſylã babiloniũ & iohãnẽ eſſeũ Aſcalon ei validiſſimo quidem muro cincta fuit: ſed vacua pene preſidijs. Vna cum cohors eam peditum & vna equitum alta tuebatur: quibus prefectus erat antonius.

Antonius ꝓfectus vt his ſorti ter iudeos abvr bis ingreſſu refreeauit

Illi quidem multa ira velocius itinere peracto quoniam ex propinquo venirent preſto erant. Antonius vero nec enim eorum fore impetum neſciebat: equites iam ex ciuitate eduxerat: & neq; mu titudinem veritus vel audaciam primas hoſtium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudei quiq; cum peritioribus imperiti & pedites cum equitibus. Cum ſtipatis autem inordinati leuiterq; armati cum inſtructis pluſq; indignationi q̃ conſilio tribuentes. Cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicaturi: facilis erat aduerſarijs labor. Nam vt ſemet eorum primæ ab equitibus turbatę ſunt acies fugam petunt: & murum verſus a tergo ſevrgentibus incedentes ſuimet ipſi hoſtes erant: donec omnes incurſibus equitum victi per totũ cãpum diſperſi ſunt: qui ſuit plurimis totuſq; habilis equitantibus. Quod quidem romanos iuuit vt magna cede iudeos proſternerent. Nam & fugientes prævertendo torquebant & quos occupaſſent curriculo trenſſigẽdo infimtos peremerunt. Alij vero alios quocumq; ſe vertiſſent circundatos exagitantes: facile iaculis opprimebant. Et iudeis quidem propria multitudo per deſperationem ſalutis ſolitudo videbatur. romani vero licet bello pauci eſſent: rebus tamen ſeccundis animati etiam ſuperfiue reſiduividebantur. Et illis quidem res aduerſas ſuperare certantibus dum cito pudet fugere mutariq; fortunam ſperant. Romanis autem in his quę proſpere agerent minime laborantibus ad maiorem vſq; diei partem pugna pertracta eſt donec iudeorum quidem perempti ſunt decem milia duoq; duces. Iohannes & Silas. Cęteri vero & pleriq; ſaucij cum nigro qui vnus reſtabat ex ducibus in ciuitatem Idumee quę calis dicitur confugerunt. Nonnulli etiam tunc Romanorum in illo prælio vulnerati ſunt.

perepti iudeoꝝ decẽ milia cum duobus ducibus Iohãne & Sila ſeterisſaucijs cum nigro fugientibus

¶ Sed non iudeorum ſpiritus tanta clade ſedatus eſt. Multoq; magis dolor eorum incitauit audaciam. Et coincidantes quantum ante pedes mortuorum iacerent priſtinis fœliciter geſtis ad plagam alterã illiciebantur Deniq; paruo tẽpore intermiſſo quod ne curandis quidem vulneribus ſatis eſſet cunctiq; aggeratis viribus maiore cum indignatione multoq; plures aſcalonem recurrebant: eadem ſe propter imperitiam ad alia belli initia comitante fortuna. Etenim cum antonius qua tranſituri fuerant poſuiſſet inſidias ex improuiſo in eas dilapſi & ab equitibus circũdati. priuſq̃ ſe ad pugnã cõponerent iterũ ſuper octo milia ꝓcubuerũt: cęteri vero oẽs aufugerũt. Cũq; hic Niger multis dũ fugeret magni animi facinoribus demõſtratis & qm̃ hoſtes inſtarent in turri quãdã tutiſſimã cõpellitur alicuius vici cui nomẽ Badezel al's Bezedel. Antonius vero ſuis ne vl' moras circũ turri quę inexpugnabilis eẽt diu tenerent. vel ducẽ hoſtiũ fortiſſimũ viuũt relinquerẽt & ignẽ muro ſupponũt: turriſq; inflãmata romani quidẽ exultãtes recedũt quaſi etiã Nigro conſũpto. Ille autẽ in caſtelli ſpecus ſtimũ ex turri ſaltu dimiſſus euaſit triduoq; poſt ſocijs cũ fletu eum ad ſepulturũ inueſtigantibus ſeſe oſtendit. gaudioq; inſperato repleuit omnes iudeos tamq̃ dei prouidentia dux eis in poſterum reſeruatus.

Liber Tertius Josephi Judei

¶ SCITOPOLIS A ROMANIS recipit præsidium.

¶ Vespasianus Antiochiam Syriæ metropolim & tercium iter omnes (que in Romano sunt orbe) locum tenentē exercitum duxit cui Agrippa & Sephoritæ occurrerunt quibus postquam gratum & peditum dedit munitiones. Sephoris enim maxima est galileę ciuitas. Due autem sunt galileę superior & inferior quarum situs dimensio & ciuitates describuntur. Galilea semper pugnax stitit galilei enim pugnaces sunt ab infancia. Galilea quoq; fertilis & populosa vt breuissimus vicus habeat supra quindecim millia colonorum. Galilea variis arboribus consita abundeq; irrigatur. Samaria quoq; inter iudeam & Galileam quę natura a Iudea nihil discrepat. Ambę enim fertiles et fructiferarum arborum pręter alias lactis abundant vtraq; viris referta Samarię aūt situs & dimensio describuntur. Iudea quoq; in cuius medio est ciuitas hierusalē quę a nonnullis vmbilicus terrę appellatur. Iudeę quarū pria hierm regnū est diuiditur huius descriptionem & dimensionem hic inuenies.

Capitulum tertium.

Vespasianus antiochię exercitū ducēs quę Syriæ metropolis est magnitudine [illegible] mul aliaq; fœlicitate sine dubio tertiū inter oēs quę i romano orbe sunt locorum tinēs vbi etiā aduētu suo regē agrippā cū omni manu propria offenderat [illegible] ad ptholomaidē properabat. In hac autem ciuitate occurrerūt ei sephorim ciuitatis pidū galileę colētes. soli mēte pacata qui tā suę salutis quidētia solicitū q virtū gnari etiā priusq; Vespasianus veniret Cestio gallo fidē dederant deseruerant & præsidiū militare susceperāt. Itaq; & benignissime duce susceptо alacri animo etiā cōtiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus tutionis causa poscentibus equitum pęditumq; tantum numerum tradidit quantum obstare posse arbitrabatur incursibus: si quid iudei cōmouere tentassent. Non enim minimū esse videbatur futuri belli periculum auferri ciuitatem sephorim Galileę maximam & in loco conditam tutissimo totiusq; gentis futuram præsidio. ¶ Duę sūt autem Galileę quę superior & inferior appellantur. Easq; phœnice & Syria cingunt. Discernit vero ab occidente Ptholomais territorij sui finibus quondam & galileorum nunc autem mons tyriorum carmelus cui coniuncta Gabaa ciuitas Hypeon. hoc est equitum. quæ sic appellatur ex eo q; equites ab Herode rege dimissi coloni eo deducebant a meridie autem Samaritis scytopolis vsq; ad flumen iordanem ab oriente vero Ioppa alias Hyppene & gaddaris. Sed & gaulanitide diffinitur: quæ etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem tractus eius. Tyro itemq; tynorum finibus terminatur. ¶ Inferioris quoq; galileę fines q̄ longi sunt ex tyberiade vsq; ad zabulon cui vicina est in locis maritimis Ptholomēsiū ciuitas propaganturlatitudine autē patent ex vico Zalochy. alias Zaloch qui in magno campo situs est vsq; ad bersaben. Unde etiam superioris galileæ latitudo incipit vsq; ad bacavicum qui terram dirimit tyriorum. Longitudo vero eius a Thella vico iordani proximo vsq; ad berothe tenditur. ¶ Sed cum tanta sunt vtraq; magnitudine tantisq; alienis gentibus cincte: semper tamen oibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia galilei & omni tempore plurimi: neq; formido vnq̄ vicos eorum aut pœnuria regiones illas occupauit quoniam totę opimę & fertiles sunt omniumq; generum arboribus consite: vt etiam minime agricolandi studiosos vbertate sui prouocent. Deniq; excultę suntab Icolis totę: nec pars vlla est earum ociosa. Cum & ciuitates ibi crebrę sunt & vbiq; multitudine vicorum propter opulentiam populosa vt qui sit brevissimus supra quindecim mllia colonorum habeat: prorsus vt si quis etiam magnitudine minorem galileam dixerit q̄ trans flumē regionem: viribustamen eam pertulerit: Hec enim omnis est in opere assidueq; fructuum ferax vt illa quę trans flumen est licet multo maior sit pleraq; tamē aspera atq; deserta est: & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Galileę vero mollicies & ingenium fructuosum campos habet cum variis arboribus consitos: tunc maxime oliuetis & vineis & palmetis exultos. ¶ Irrigatur autem abunde montanis torrentibus aut fontibus aquę perennis. Quotiens illi syrio estuante defecerint. Et longitudo quidem eius a macheronte in pellam: latitudo vero a philadelphia vsq; ad iordanem. Et pella quidem quam supra diximus septemtrionalis eius tractus: occiduus vero iordanis meridiana autem moabites regio terminat. Ab oriente autem arabia selbonitide. necnon & philadelphia itēq; gerasidis clauditur. ¶ Samariēsis aūt regio iudeā quidem & galileā sita est. Incipiēs eni a vico in planicie posito cui nomen est gennaye alias Geneai acrabathenā desinit Toparchia sed natura nichil ab iudea discrepat. Nā & vtreq; mōtuose sunt & campestres agroq; colendo molles atq; opimę: necnon & arboribus plenę bonisq; tā silueſtribus quā manſuetis abundant. eo q; sint naturę aridę imbriūq; satis habent. Dulces autem pereas multimodis aquę sunt boniq; graminis copia: pter alias earū pecora lactis abūdāt: quodq; maximū virtutis atq; opulentię specimē est, vtraq; viris referta ē. His aūt finitimus ē anaathat al's Amathvicus q etiā borreas appellatur iudeę limes a septē

Vespasianus antiochia syrię metroli & tciuz iter oēs que i romano orbe sūt locū tenētē exercituz duxit cui agrippa & sephoritæ occurrerunt qui bus dedit eg tuz & peditum munitionem.

Dupliciś galileę situs & descriptio.

Carmelus mōs.

Hyppeon.

Samaria Scitopolis. Hyppenę Gadara.

Galilea inferior

Galilea superior

Galilea sēp belli periculis restitit

pugnacesgalilei galileę fertilitas

Galilea ppłosa.

vtbreuissimusvicus hēat supra xv. mil. colōrū

Galileavariś arboribus concita

Galilea abunde irrigata.

Galileę longitudo & latitudo.

Sāarię quę iter iudeā & galileāsita est situs & descriptio ue natura iudea nihil discrepat ambe fertiles. &c.

Josephus Samaritę :-

A tione. Meridiana vero pars eius si in longitudine metitare adiacenti vico arabum finibus termina-
tur cui nomẽ iordane. ¶ Et iudeę latitudo ex iordane flumine vsq; ad iopen explicatur. Media ve-
ro ciuitas eius est hierosolima Vnde quidem nonsine ratione vmbilicum eius terrę id opidum voca-
uerunt. Sed nec maritimis quidem iudea delicijs caret: a ptholomaida vsq; locis extenta maritimis
¶ In vndecim autem sortes diuisa est. Quarum prima est regnum quod obtinet hierosolimorum ci-
uitas: prę cęteris inter omnes accolas eminens veluti caput in corpore. Alijs quoq; post hanc tophar-
dice sunt distributę. Cophna est secunda & posteaaccabatam deinde taphna alias Thanna & lydda
quoq; amineus alias Ammaus & pelle & Idumea & agada alias ęgade & herodium & hiericus post.
quas Iamnia & Ioppe finitimis pręsunt & pręter hanc gamalitica & gaulanitis & bachanea & traconi-
tidis: quę etiam regni agrippę sunt partes. Eademvero terra incipiens ex monte libano & fõtibus ior
danis vsq; ad tyberiadi proximum lacum latitudine panditur Ex vico autem qui appellatur Arphas
& qui ad iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis iudeis & vna syriq; permixtis.
De iudea quidem & quibus esset cincta regionibus q̃ maxime potui breuiter exposui.

¶ Iosephus contra sephorim impetum faciens magnum in Iudea bellum accendit infirmior: inuentus Sephoritis: Romani namq; continue agros depopulatur: & interfectis pugnantibus imbel-
les ad seruitutem redigebant. Galileaq; tunc igne plena erat & sanguine. Tytus vero de Alexandria
cum exercituveniens patrem in ptholomaide inuenit. Romanorum autem exercituum sub vespasia-
no & Tyto numerus & ordo declaratur. Antiochi quoq; & Agrippę & Soemi & Malchi arabię re-
gis laudatur Romanorum prudentia qui seruos in militia etiam pacis tempore instruebant. Medita-
tio namq; eorum nichil a contentione differt. Camporum vbi castra ponebant descriptio: Fabrorum
deinde quoq; multitudo exercitum sequebatur. Machinęq; eorum in promptu sunt portę in castris vici & ta-
bernę. Est tabernaculorum ordinatio vt repentina videatur esse ciuitas ibi locus cenæ & prandij atq; som-
ni. Buccinę enim tempus vigilandi significant & dormiendi. Sicq; ad inuicem principes ordinantur.
Primus signum donat & precepta subiectis proferenda. Tubę quoq; sonus quid agere debeant
pedites instruit. Castraq; recedentes incendunt ordinateq; incedunt & recedunt pedites vtroq; latere
ibus ferunt: sinistra tamen longiore dextra pedites vero duces custodes cum armis viaticum tridui
portant vt parum interfit inter onusta iumenta & pedites Equitum vide arma Agmen autem cui sors
dederit semper antecedit. Omnia enim cõsulte faciunt ideo raro peccant legis non solum desertiões
sed minime negligentię capite plectuntur Termini insuper Romani imperij ponuntur.

¶ Capitulum quartum:

QVod autem vespasianus miserat auxilium sephoritis. hoc eũ equites mille. sexq; millia pe-
ditum placido eos regente Chiliarcho castris in magno campo positis bifariam diuidũ-
tur: & pedites quidem in ciuitate ipsius tuende causa: equitatus vero in castello degebat
Vtriq; autem assidue prodeundo & circa eam regionem loca omnia cursando magnis in-
commodis Iosephum: eiusq; socios quamuis quietos afficiebant: & præterea ciuitates extrinsecus
depredabantur quorumq; conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam repellebant. ¶ Sed
Iosephus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit sperans eam posse capere: quam ipse anteq̃ a ga-
lileis desisteret ita muris cinxerat: vt Romanis quoq; esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit: cum &
vi & suasu infirmior sephoritis fuisset inuentus. Magisq; in iudea bellum accendit. Romanis insidi-
as indigne ferentibus & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus sed pas-
sim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum' mortem pugnantibus semper
inferrent imbelles ad seruitum capiebant. ¶ Ignisvero & sanguis galileam totam repleuerat: Neq;
quisq̃ expers eius acerbitatis aut cladis eratvnã salutis spem habebant in ciuitatibus fugientes. quas
C Iosephus murorum ambitu communierat. ¶ Tytus autem Alexandriam tranmissus ex Achaya.
Cicius q̃ sperabat per hyemen manum quidem militum cuius causa directus fuerat suscepit compe-
diosoq; vsus itinere. mature ad Ptholomaidam peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset. Duo-
bus quæ ille secum habebat agminibus. Erant autem nobilissimę quinta & decima legiones. Iun-
xit etiam quam ipse abduxit. quintamdecimam. Eas autem sequebantur etiã decem & octo coho-
tes. Quibus accesserunt ex Cæsarea quinq; vnaq;que ala equitum; ale quinq; Syrorum itidem equi-
tum. Decem autem cohortum singulę mille pedites habebant. In reliquis vero tredecim secenti
pedites: & centeni viceni equites erant. Satis autem Auxiliorum etiam a regibus congregatum est
¶ Antiochus enim: & Agrippa: & Soemus bina milia peditum. Et Sagittarios equites mille præ-
buerunt. Cum Arabiæ quoq; rex malchus prætermilia quinq; peditum equites mille misisset quo-
rum maior pars erant: Sagittarij: vt tota manus computata cum regijs decem milia circiter pedi-
tum equitum colligeret: præter colones. qui plurimi sequebatur. & meditationi bellicę assueti nihil

Iudeę latitudo i cuiusmedio ẽ ci uitas hierl; quę a nõnullis vmbi licus terrę appel latur.

Exercitusvespa siãi ordo i sepho ri g mlrum iose phum & socios vexabant.

Iosephus cõtra sephori ipetũ faciẽs magnũ in iudeabellũ accẽ dit ifirmior iuẽ tus sophoritis, Tytus citius ex alexadria cũ ex ercituveniẽs pa trẽ i ptholomai de inuenit. Antiochi agrip pę & Soem: ex ercitus & malchi Arabiæ regis.

a pugnacissimis aberant/q; tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent belli autem pericula cum ipsis experirentur. & neq; peritia neq; viribus a quoq̃ nisi a dominis vincerentur. D

Laudat romãorũ prudẽtia qui seruos in militia istruebãt etiam pacis tempore.

¶ Qua quidem in re nimis ammirandam qui existimauerit Romanorum prouidentiam ita seruos instituentium: vt non solum vitę ministerio. Sed etiam belli necessitatibus vtiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militię disciplinam profecto cognoscet tantum eos imperium non for tunę munere: sed propria virtute quesisse. Armis enim vti non ex bello ceperunt. neq; solum / sine cesse sit / manus mouent cum in pacis ocio cessauerint: sed veluti armis natura coherentes nullas ex/ ercitationis inducias nec tempora præstolantur.

Rõanoꝝ meditatio nõ differta vera cõtẽtione.

Meditationes autem eorum nihil a vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis tamq̃ in procinctu positus ex/ ercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. Necenim vel ordo neglectos eos a consueta dispositio ne dispergit: neq; mœtus aut sumptus remouet; aut lassitudo. Vnde sequiturvt semper superent quo non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit siquis eorum meditationes conflictus esse dixe, rit sine sanguine: contraq; prelia meditationes essecum sanguine. Nec enim cursu capi sunt hostibus faciles: sed quocunq; in hostilem terram irruperunt ante castrorum munitionem nunq̃ prælium su, munt. Quę quidem non leui operæ neq; in æquo loco erigunt: nec omnes inordinate describunt: sed / siquidem inequale solum fuerit / contemplantur. Quattuor vero angulis eorum dimensio desi, gnantur. Nam & fabrorum multitudo & ferramentorum copia / quæ vsus extructionis poposcerit / se, quuntur exercitum. Et interior quidem castrorumpars tabernaculis distribuitur ambitus autem eo, rum, extrinsecus muri faciem præfert. Ordinatis etiam turribus pari spacio dispositis. Quarum in, terualla telis atq; balistis alijsq; machinis saxa intorquentibus. Omnibusq; instrumentis missili, um complent. Vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte quat tuor portas edificant: tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quis vrgeat intro currentibus latas. In tus aũt castra vici spaciis interpositis dirimunt: mediaq; tectorum tabernacula collocant. & inter hæc ducismaxime diuũ templo simillimum prorsus vt quasi repentina ciuitas quædam existat. Forumq; & opificum stationes. Et sedes militum primatibus ordinumq; principibus vbi / si qua sit inter alios ambiguitas / iudicent. Ipse vero ambitus & omnia quæ in eo sunt multitudine simul: & scientia fa bricantium opinione citius communitur. / Quia / si res vrgeat / fossa extrinsecus cingitur deprę, sa cubitis quattuor. pariq; spacio lata Armis autemsepti per contubernia cum decore atq; ocio in ten toriis agunt. Omnia quæ ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia experiuntur veluti si lin gno aqua ve opus sit aut frumento. Hic enim cenavel prandium cum voluerit in potestate cuiusq; est Simul autem somnus est omnibus. & excubias & vigilandi tempora buccinę significant. neq; enim est omnino quicq̃ quod sine edito geratur. ¶ Mane autem principesquidem ad centuriones illive ro ad Chyliarchum conueniunt salutatum. Cum quibus ad summum omnium ducem vniuersi ordi, num principes. / Ille autem his signum dat aliaq; ex more precepta: proferenda subiectis. Quę qui, dem etiam cum in acie sunt agentes citius parent: vt si res exigat incursibus eius: itemq; reuocatio nibus vniuersi pariter obsecundẽt. ¶ Cum autemcastris egrediendum est: tuba indiciũ facit nemo q; ociosus est sed vel solo nutu moniti tabernacula colligunt: omniaq; ad profectionem instruũt. De, inde iterum tuba vt sint parati significat. Illi autem / cum mulos & iumenta sarcinis ornauerintvelut in cursili certamine signum expectant. Castra vero incendunt: & q; sibi alia munire sit facile: & ne quã do hostibus eadem vsui sint. Attamen tertio quoq; tubæ signo indicant vt exeatur vrgendo aliqua ex causa morantes. ne quis ordinem deserat dextraq; ducis preco astans ter / si ad bellum parati sint voce patria percunctatur. Illiq; totiens alacri & magna voce paratos esse respondent interrogantẽq; prę ueniunt & marcio quidem repleti spiritu cum clamore dextras erigunt. Deinde ociose & cum om ni decore progredientes ambulant: suum quisq; ordinem velut in bello custodiens. ¶ Pedites autẽ toracibus & galleis septi & ex vtroq; latere sicas ferentes. Leuus autem gladius multo est longior cũ dexter mensuram palmæ non excedat. Qui vero ducem stipant lecti pedes scuta & lanceas portãt cetera manus hastas & clipeos longos seramq; & corbem & sarculam: & securim. Necnon habenam & falcem & catenam triduiq; viaticumvt parum intersit inter onusta iumenta & pedites. ¶ Equiti bus autem ad dexteram gladius longior est & contus in manu: transuersusq; ad equi latus clipeuster naq; super pharetramvel amplius dependent lata cuspide iacula: nihil ab hastis magnitudine diffe rẽtia. Cassidasvero & torachas peditibus similes hñt nulloq; armorũ genere discrepãt & in his equi tũ lecti q circũ ducẽ morãtur. ¶ Agmẽ aũt semper cui sorte id obtigerit antecedit. Talia quidem sunt Romanorũ itinera & mãsiões: itemq; armorumvarietas Nihilvero nec in pliis in consultũ aut subi, tum agunt. sed omnia semper secuntur facta sentẽtia opusq; ahibetur ante decretis. Vñ aut minime peccãt: aut si peccauerunt facilis est errati correctio. Fortunę autẽ successibus meliores cõsiliorũ etiã

Locus cenę prãdi / & somni intẽtoriis.

Ordo principũ quoꝝ sũmus signũdabat & p̃cepta proferenda subiectis.

Castra recedentes incẽdũt

Modus recedẽdi & incedẽdi.

peditesvtroq; latere sicas ferũtsi nistra longiore dextra.

Equitum arma

Agmen semper cui sors accidit antecedit.

ſi aliter ſucceſſerint(arbitrantur euentus quaſi bonum quidem fortuitum illiciat vt diuina prouidentia non eſt credatur quę vero ante cogitata fuerint(etiam ſi aduerſus caſus exceperit)bene iam meditatos exibeant ad cauendum:ne idem rurſus eueniat. Et bonorum quidem fortuitorum nō is auctor ſit/cui cōtigerint/triſtiū totū vero qđ inoxis acciderit/ſaltem qđ rectum cōſiliū cœperit videatur eſſe ſolatio. ¶ Armorum quidem exercitatione comparant: vt non modo corpora ſed animi quoq; militum fortiores ſint. Maior autem illis eſt ex timorediligentia. Iamq; legis apud eos non ſolum verum etiam minimę negligentię capitales ſunt duceſq; magis q̄ leges ipſe terribiles. iamq; bonos honorando redimunt:ne in coherſendis noxiis ſint crudeles. Tanto autem obſequio rectoribus parēt & vt in pace ornamento ſint & in acie corpus vnum totius conſpiciatur exercitus. ¶ Sic eorum copulati ſunt ordines ita circum duces ſunt mobiles. & acutis auribus ad precepta oculiſq; ad ſigna. & ad opera manibus. Vnde facere quidem ſemper ſtrennui ſunt pati vero tardiſſimi. Nec ē vbi prælíantes aut multitudinem hoſtium aut conſiliaſenſere ducum:aut difficultatem regiouum. Sed ne fortunæ quidem ſuccubuerunt. Nam & eam certiorem eſſe putant victoriam. Quorum igitur actus ex conſiliis iſiptūt deliberātes. adeo ſtrenuus paret exercitus Quid mirū ſi eufrates ab oriēte & occeanus ab occidente. itemq; a meridiano tractu lybię fertiliſſima regio a ſeptentrione rhenus & hyſter ſunt imperij limites cum minorem eſſe poſſidentibus poſſeſſionem recte quis dixerit. ¶ Hæc ergo proſecutus ſum non tam propoſito laudandi Romanos q̄ ſolacio deuictorum. & vt nouarum rerum cupidos deterrerem. Fortaſſe autem ad experientiam proderunt bonarum artium ſtudioſis: romanę inſtituta militię neſcientibus. Redeo tamen vnde digreſſus ſum.

legis nō ſolū de ſertiōes ſed minime negligētię capite plectunt ordiatio militū.

Rōani ipſi ſmi. ppſ quā apd ꝓdixerit auctor de romanis.

¶ GALILEA a Romanis inuaditur.

¶ Veſpaſiano cum tyto filio in ptholomaide excitū ordinate placidus ab eis miſſus galileam inuadit maxima interepta multitudine deinde in Iotapata impetū facit quē iothapatā cōgreſſi recipiunt & eius exercitū ſeptē occiſis multiſq; fauciatis fugā verterēt veſpaſianus vero ordiato exercitu ex ptholomaide pficiſcit in galileā auxiliatores quoq; qui leuius armati eſſēt/& ſagittarios perire iuſſit ad repentinos incurſus hoſtiū cohibendos &c Qui in finibus galileę caſtra mœtatus milites vna cohibebat ordinado exercitū & galileorū expectā do penitētiā Ioſephus vero ꝓpe ſephori caſtra poſuit ſz anq̄ hoſtes oino coſpiceret ſuis fugientibus ipe cū paucis relictis fugit i tyberiadē veſpaſianus āt gadareniū ciuitate prio ipetu capit & cūctis et puberibus occiſis/ipſā cū vicis icendit Ioſephus itaq; magis mori eligęs q̄ patria ꝓdere hieroſolimis fideliter de rebus in galilea geſtis reſcribit vt/ſi fœdus cū Romanis placeret/cito mādaret; aut ſi bellādū dignū eſſet mitteret exercitū Veſpaſianus aūt Iotapatā excidere cupies/qui mōtuoſū iter aſperū q; coequarēt miſit.

¶ Capitulum quintum.

Veſpaſiano cum filio tyto i ptholomaide exercitū ordināte placidus ſuades galileā maximā interimit multitudinē & deide i Iothapathā petūfecit quē Iothapatēi recipiūt & eius exercitū ſeptem occiſis mītis in fugā verterunt. hecathōtarthię

Ordo militum

Stratores viarū veſpaſiāi locus in exercitu & cuſtodia

VEſpaſianus quidēvna cū filio ſuo tito in ptolomaide interim degēs ordinabat exercitū. At vero galileā perſuaſerat placidus. vbi maximā m eorum(quos comprehendiſſet multitudinē interemit. Hęc autē fuit galileorū imbellior turba aimiſq; deficiēs pugnaciſſimos aūt vidit ſēper i ciuitates cōfugere quas Ioſephus cōmuni erat in ioto pata/quę omniū tutiſſima erat/impetū vertit:exiſtimans eā repentino agreſſu captū ſri magnāq;& ſibi ex ea re apudālios rectores gloriā cōparādā & illis commodum ad reliqua maturius explicāda. quaſi metu ceſſuris aliis ciuitatibus/ſi quęvalidiſſima eſſet occupatā vidiſſēt. Mītū trī opinione deceptus eſt. Iotapateni enim / cum eius impetum preſēſiſſēt prope ciuitatem aduenientem excipiunt congreſſiq; cum romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnā parati necnon & alacres/quippe vt pro ſalute patrię itemq; coniugum liberorumq; dimicantes / in fugam eos vertunt. multoſq; fauciant/ſeptem ſolum interfectis/quia neq; ſolū inordinate pugna diſceſſerunt ſeptiſq; vndiq; corporibus leuiter fuerant vulnerati cum iudei quoq; magis eminus iaculari. i manus conſerere ſermes cum armatis conſiderent. Ex ipſis autem iudeis tres ceciderūt: paucis p̄terea fauciatis. Placidus tamen q̄ impetu ciuium languidior inuentus eſſet auffugit. ¶ Veſpaſianus vero ipſe galileam cupiens inuadere ex ptholomaide proficiſcitur: ordinato militum itinere/ſicut romani conſueuerunt/Auxiliatores enim qui leuius armati eſſent/itemq; ſagittarios preire iuſſit ad repentinos incurſus hoſtium cohibendos: & vt ſuſpectas atq; oportunas ſiluas inſidijs ſcrutarentur Cū quibus erat etiam romanorum armata portio equites peditesq;. Eos aūt ſequebātur de ſinguli s hec thontarchijs deni equites & pedites armaturam ſuam ferentes: menſuraſq; caſtrorum. Poſt hos ſtratores viarum ibant qui aggeris maligna corrigerent. ac deuia complanarent: ſiluaſq; obſtātes preciderent: ne perplex itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas itemq; ſubiectorum ſibi tectorum ſarcinas & tuitionis cauſa multos. cum his equites ordinauit. Poſt quos ipſe veniebat. lectos pedites equiteſq; necnon & lancearios ſecum ducens: equitumq; pręterea ſuorum agmine comitatus.

De singulis autem turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur qui expugnandis ciuitatibus machinas & cętera tormenta portarent. Deinde rectores itemq; prę-
fecti cohortibus chiliarchi stipati lectis militibus & post hos circum aquilam signa alia / quæ omnibus
apud Romanos agminibus pręest / q; & vniuersarum auium regnum habet & validissima / Itaq;
illam & principatus insigne putant omniq; victoriæ quoscunq; bello petierint Sacras vero signorum
effigies itidem sequebantur cornicines: & post eos acies in latitudine senis digesta militibus hisq; ad-
herebat ex more quidam ethacontarchus disciplinæ atq; ordine custos Serui autem singulorũ agmi-
num cincti cum peditibus erant mulis aliisq; iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium vero
agminum postrema erat centenaria multitudo eamq; armorum coactores sequebantur armati pe-
dites. equitumq; non pauci. Itaq; peracto itinere vespasianus cum omni exercitu ad fines galileę pue-
nit: ibiq; positis castris quamuis promptos ad bellum milites continebat vna & ostendendo exerci-
tum / qui alias quo hostes mœtu percelleret / spatiumq; idulgendo pœnitudinis / si quis ante prælium
voluntatem mutaret / Nihilominus autem murorum instruebat obsidium Ita q; multos quidme rebel-
liones fugere vel solus fecit ducis aspectus mœtum vero vniuersis incussit, Iosephus enim eiusq; so-
cij qui non longe a Sephorym castra posuerant. Vbi bellum appropinquare cognouerunt. Et iam
iamq; romanos secum prælio congressuros: non modo ante pugnam. Sed anteq; hostes omnino com-
spicerent fuga dissecti sunt. Cũ paucis autem relictis Iosephus vbi se aimaduertit neq; ad excipiẽdos
hostes sufficientem manum habere iudeorum animos considisse ac si fides his haberetur. plerosq; li-
benter ad hostes defectum ire. iam cum quidem omni bello quiescebat: quam longissime autem pe-
culis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant / in tyberiada confugit. ¶ Vespasianus autẽ
gadarensium ciuitatem aggressus primõ impetu capit. q; eam pugnaci multitudine vacuam reperit,
sed. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam puberes interficit: cum Romanos odio gentis &
cladis memoria / quam petulerat Cestius / nullius etatis misericordia cõmoueret. Incendit autem non
solum ciuitatem. Sed etiam omnes circum vicos & municipia quædam pœnitus desolata nonnulla
vero quorum habitatores ipse cœpisset. ¶ Iosephus autem / quam tutionis coaptauerat ciuitatem /
Ipse mœtu repleuit. Nam tyberienses nunq; eum nisi de omni bello desperasset / fugam in versum ire
credebant. Neq; in hoc eos volnntatis eius fallebat opinio. videbat enim res iudeorum quorsum eua-
derent vnamq; illos viam salutis habere si propositum mutauisset. Ipse vero / quamuis sibi speraret
a Romanis veniam tribuendam / mori tamen sæpe voluisset. q; / prodita patria / cum dedecore animi
strationis sibi credite apud illos fœliciter agere a quibus fuerat missus. Decreuit igitur hierosolimam
primatibus quemadmodum sese haberentes cum fide perscribere / ne vel nimis extollendo vires ho-
stium timiditatis postmodum argueretur: vel minus aliquid nũciando fortasse cœpti. etiam pœni-
tentes ad ferociam reuocaret / atq; / si fœdus eis placeret / cito rescriberent: aut si bellandum esset dignũ
contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidẽ / hac ep la scripta / mature dirigit qui in hierosolimã
litteras ferret. ¶ Vespasianus aũt iotapatam exscindere cupiens / snã in eã plurimos hostiũ refugisse co-
gnouerat / & præterea validissimũ hoc eorum esse receptaculũ / præmittit pedites cũ equitibus quimõ
tanũ iter coequarent. saxis asperũ ac peditibus quoq; difficile: omnino vero equitibus inimicũ Et hoc
quidem qua triduo fecere / quod iussum est / lataq; aperuerunt exercitui viam.

¶ IOTHAPATHA Galilęe ciuitas vigesimo primo Maij a vespasiano obsessa est & qua-
dragesimo septimo / qui & Kalendarum Iulij / expugnata.

¶ Iosephus in Iotopatam ex Tyberiade veniens abiectorum spiritus erigit quod Vespasianus
cognoscens / hoc quodam transfuga ei nunciante / placidum statim misit: ciuitatemq; iubet circumva-
lare quem sequenti die cum toto exercitu secutus est quem videntes Romani perturbatur. sed cares
in salutis desperationem fecit audaciores. Iosephus namq; contra iudeos magnum fecit & quantum
Iudeos desperatio tantum Romanos pudor incendebat multis hinc & inde occisis & sauciatis. Iota-
patani vero / Romanis diebus quinq; ab aggressione non cessantibus / hostium vires non formidabant
Vespasianus autem & cum natura loci simul & iudeorum audacia certandum putans / aduocatis re-
ctoribus / aggregerem / qua parte murus facilis erat accessui / fieri mandauit quibus iudei operantibus
maximum faciebant impedimentum: sed contra eos machinas iussit applicari. Iosephus quoq; erecto
aggere / conuocatis fabris / murum iubet altius extolli & contra iacula bouum coria iudibus extelli mu
rumq; ad viginti cubitorum altitudinem est erectus

Capitulum sextum.

Vinto autem die / qui maij mensis vicesimus & primus erat: prior. Iosephus in Iotapata
ex Tyberiade venit: abiectosq; iudeorum spiritus erigit. Cum vero transitum eius vespasi-
ano quidã transfuga nunciasset. vtq; mox ciuitatẽ peteret incitaret. veluti cũ ea totã iudeã
capere posset / si Iosephũ subiugasset / hoc ille nuncio proxima fœlicitate percepto dei qui

Machinarij.
Chiliarchi.
Agma auiũ regia romanos signũ Sacrę signo effi gies. cornicines. Serui agminum aduehentes militũ sarcimas.

Gadara ciuitas. prio ipętu euer sa.
Vespasianus ga darẽsiũ ciuitatẽ prie ipetu capit & cũctis ẽt pube ribus occisis ciui tatẽ cum vicis in cendit.
Iosephus aio fortis mori magis e ligẽs q; patriã, p dere fideliter re scripsit hierosoli mam vt si fœdus placeret rescre berẽt cito aut si bellãdũ esset dignũ mitterẽt ex ercitum.

Iosephũ venisse i iotapata quod transfuga vespa no nũciãte stati

dentia factum ratus.vt qui hostium prudentissimus videretur vltro se etiam in custodiam traderet vo/luntariam/statim quidem cum equitibus mille placidum mittit:vnaq; decutionem primum ebuciu/tam manu q̃ prudentia virum insignem circumuallare ciuitatem iussit.nec clam inde Iosephus elabe/retur/Postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur:& post meridiem vsq; acto itine/re ad Iotapatam peruenit.abductoq; in septemtrionalem eius partem exercitu:in quondam tumulo castra ponit distãte ab oppido stadijs septem.Cõsulto autem q̃ maxime conspici ab hostibus affe/ctabat.vt viso attoniti turbarentur.Quod etiam factum est.Fosq; tantus stupor inuasit:vt muros e/gredi nullus auderet.At romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatem aggredi statim piguit. Ob eandem causam duplici acie circumdato oppido tertio extrinsecus agmen equitum posuerunt omnes Iudeis exitus obstruentes. Sed ea res illos in salutis desperationem audaciores effecit qp/pe in bello nichil est necessitate pugnacius/itaq; postridie impetu in muros facto:iudei primo qui/dem locis suis manentes/Romanis castra ante muros habentibus/resistebant.Posteavero quam ve/spasianus sagittarios & fundibulares alias fundibulatores omnemq; iaculorum multitudinem adhi/bitam missilibus in eos vti permisit.atq; ipse cum peditibus in aduersum collem/vnde murus inexpu/gnabilis erat/niti cœpit/tunc ciuitati metuens Iosephus & cum eo cuncta iudeorum multitudo pro/siluit omnesq; in romanos pariter irruentes procul a muris eos deterrue runt multa manu simul & au/dacia patrando facinora neq; minora tamen patiebantur q̃ faciebant.Nam quantum ipos salutis de/speratio tantum pudor incendebat romanos.Et hos quidem peritia cum fortitudine:illos autem du/ce ira cundia ferocitas armabat.Deniq; cum toto die pugnatum fuisset.prælium nox dirimit. In quo romanorum plurimis sauciatis tredecim interfecti sunt.Iudeorum autem cum sexenti essent vulnera/ti :septem & decem ceciderunt/nichiloq; minus postridie romanis iterum irruentibus occurrũt mul/toq; fortius restiterunt.ex eo fiduciam nacti.qp eos pridie præter spem sustinuerant. Sed eos quoq; pugnaciores reperti sunt qp eorum ira cundiam pudor incenderat:vinci credentium nisi citovicissẽt. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggressione cessantibus.etiam Iotapatanorum excursus au/gebantur.muriq; fortius oppugnabantur:& neq; iudeivires hostium formidabant/neq; romanos dif/ficultas oppidi capiendi lassabat. ¶Etenim Iotapata paulominus in rupes est tota.ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immensis præceps:vt earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat.Ab vna vero tantum boreę parte adiri potest vbi per transuersum lacus desinẽs montis edificata est.Quodquidem ipsum Iosephus muro ciuitatis fuerat amplexus quo inacces/sa esset in hostibus superiora cacumina.Alijs vero circum montibus tecta/priusq; in eam peruenirẽt/a nullo poterat conspici.Iotapata autem sic erat communita.¶Vespasianus autem &cum natura loci simul certandum putans & cum audacia iudeorum incipere obsidionem alacriter studuit.Aduo/catisq; rectoribus sibi subditis de agressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset/q̃ parte mu/rus facilis erat accessui/totum ad comparandam materiam misit exercitum.Oppidoq; propinqs mõ/tibus excisis:magnaq; vi lignorum & lapidum congregata:scutisq; minoribus siue ancillibus ad vitã/da iacula desuper missa pervalles dispositis/sub eorum defensione aggerem construebant.nulla au/tem vel minora noxa telorum quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumu/lis eruentes:sine intermissione suppeditabant.Cunctisq; trifariam distributis:nullus erat otiosus. At iudei super eorum tegmina saxa ingentia.& omne telorum genus curabant immittere. Quæ li/cet minime penetrarent.magnus tamen strepitus & horribile impedimentum erant operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis/erant autem omnes centum quinquagin/ta/ex sexaginta.in eos/qui super murum astarent/iussit tela contendit. Simulq; ex hastilis lanceæ proiiciebant/saxaq; tormentis ingentia mittebantur.ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo quiescere non solum murum sed etiam totũ intra iactũ earum spacium iudeis inaccessum fecerũt. Ara/bum enim sagittariorũ manus & iaculatores.itemq; fundibulatores omnes &machinę telis operabã/tur.Nec tamen his iudei/ne desupervlciscerentur/quieti erãt sed excurrendo per cuneos more latro/num tegmina operantium dissipabant.nudatosq; feriebant: vel/si quando illi cessissent/aggerem dis/sipabat.vallorumq; munimenta cum ancillibus igni tradebant.donec Vespasianus cognito huius i/commodi causam ex distributione operum contigisse.qp interiecta spacis iudeis locum aggrediendi preberet/adunauit tegmina.Coniunctisq; viribus pariter obreptiones hostium prepeditę sunt. ¶Erecto autez promemodum aggere.pauloq; minus æquato propugnaculis indignum esse ratus Iosephus nichil cõtra moliri/quod oppido saluti foret/conuocat fabros.murum altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime edificare posse firmarent.hanc eis defensionem ex/cogitauit.Sudibus fixis per eos bonum coria extendi pręcepit/quę missos tormentis lapides sinuat/ susciperent/quibusq; repulsa tela cętera dilaberẽtur/& ignis humore langueſceret/His autem fabro/

placidus mittit & circũuallare iubet citatẽ & se quẽti die cũtoto exercitu sequtur.

Iudei viso roma/norũ exercitu/p turbantur.&c.

Nihil i bello pu gnatius necessi/tate.

Iosephus maxi/mũ cõtra roma/nos ipetũ fecit q̃ tũ ei dispatio iu deos tm pudor romãos icende/bat m'tis ex tra q; parte saucia/tis & occisis.

Quinq; diebus romãis ab agres/siõe nõ cessanti bus iotapatani hostiũ vires non formidabãt &c.

Vespasiani cõsi/liũ qp cũ loci na tura pugnandũ/ sit aggerẽ/q̃ pte murus facilis e/rat accessui/fieri mandauit iudei vero horribile operãtibus/ ipe/dimẽtũ faciebã/t cõtra quos ma/chinas iussit ap/plicari.

Iudeorum dili/gẽtia in ipedi/e/do romanos.

Iosephus erecto aggere murum cõuocatis fabris iubet altius/ex/ tolli&cõtra iacu la bañ coria su/

appositis. illi murum die noctuq; operando adviginti cubitorum altitudinem erexerunt crebris etiã turribus in eo constructis, pinnis q; validissimis aptatis. Quę quidem res romanis iam intra ciuitatẽ se esse credentibus magnum somnium comparauit: tam Iosephi mollitione q̃ oppidanorum obstinatione perterritis.

dibus extẽdi & mutuo ad. xv. cubitorũ altitudinem est erectus

¶ Vespasianus hostiũ audacia & calliditate irritatus ciuitatẽ obsidere statuit vt rerum inopia eã reddere cogerentur. Iudei vero frumenti copiã hñtes salis & pœnuriã patiebãtur. Ideo Iosephus potus mensurã ministrabat quod eis ampliorẽ mouebat cupiditatẽ. Ipse aũt caute vestimenta aquis diuersa p muros suspẽdere iussit ex quo romanis meror simul & timor fuit cũ tãtũ aquę viderent eos ludibrio cõsumere quos potu indigere credebãt. Dux itaq; belli quia pœnuria ciuitatẽ capere nõ posset iterũ arma parat. Iosephus aũt ꝓ victualibus habendis p quandã deuiam vallem cinis iudeis nuncios mittit mandãs eorũ terga sub canum similitudine regi velleribus: Iosephus vero tũc cum obtimatibus de fuga tractabat multa allegãs ad sui tuitionẽ: ipse tamẽ pueris senibus & mulieribus cũ infantis pedes eius flendo aplexis eũ pcantibus) cõi ciuitatis armatus desperatiõe manere statuit. Qui & tũc magnũ cõtra romanos fecit impetũ. Vnde vespasianus militibus cõfusis fugereq; parãtis impetum ꝓcepit declinare nichil desperatis fortius esse affirmans.

Vespasianus hostiũ audacia & calliditate irritatus ciuitatẽ obsidere statuit vt rerũ inopia cogeretur reddere.

Iudei frumenti hñtes copia; salis & aquę patiebãtur pœnuriã.

Iosephus ciuibus potus mẽsurã mistrabat qđ eis aplioꝛẽ mouebat cupiditatem.

Iosephus caute vestimẽta aq; sdimersa p muros suspẽdere fluẽtibus vndis iussit ex quo romanis timor fuit. &c.

¶ Capitulum septimum.

AT Vespasianus & calliditate cõsilij & hostiũ audacia magis irritabatur quẽ recepta ex munitione fiducia) romanos vltro incursabãt inq; dies singulos ꝑlia cateruatim. & cuiuscũq; modi latrocinales doli: & eorũ quę casus obtulisset rapinę aliorũ aliorũq; incẽdia fiebãt: donec vespasianus retento a pugna milite statuit obsidere ciuitatem: vt eam vsui necessariorum pæneria caperet. Aut eni coactos inopia sibi supplicaturos: aut si ad finem vsq; in eadẽ pertinacia durauissent famę cõsumẽdos eius habitatores putabat: multoq; facilioris pugnæ fore si post interualum rursus anxius incubuisset. Itaq; omnes eorum exitus asseruari precepit. ¶ Illi autem frumẽtũ quidem aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam ꝓter salem. Aquęvero pœnuria quia neq; fons erat intra ciuitatẽ: & ymbre contentis eius habitatoribus rara est in illo contractu estiuis mensibus pluuia. Quo tẽpore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur quod arenti alias arcendæ siti fuerat excogitatum quodq; fieri acvelut omnes aquę iam defecisset egre ferebant. ¶ Iosephus eniz cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus. forteq; animo viros esse: quo longiorem romanis obsidionem faceret q̃ sperabãt: iam cum potus mensuram ciuibus ministrabat. Illis autẽ cõseruari quenã pœnuria grauius esse videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat ius bibendi liberum non habebant: ac velut ad extremam sitim peruentum esset labori cedebant. Hoc autem modo affectos romanos latere non poterat) qui eos exaduerso colle transmurum in vnum confluere locum & aquæ mensurã aspicere prospectabant) quo etiam balistarum peruenientibus telis plurimos occidebant. ¶ Vespasianus qdẽ nõ multo post) exhaustis puteis) ipsa sibi necessitate traditũ iri ciuitatem sperabat. Iosephus aũt vt hãc vt eius spẽ frãgeret iussit quãplurimos p murorum pinnas dimersa vndis atq; humida vestimenta suspendere vt omnes repente aqua perfluerent ex quo meror simul romanis ac timor erat: cum tautum aquę viderent eos ludibrio consumere quos potu indigere credebant. ¶ Deniq; dux belli etiam ipse) quia pœnuria ciuitatem posse capere desperasset) iterum consilium ad vim atq; arma conuertit) iudeis quoq; id maxime cupientibus) namq; nec se nec ciuitatem saluam fore credebant) pluſq̃ fame & siti perirẽt) mortem bello optabant. ¶ Iosephus tamen propter hoc etiam aliud consilium) quo sibi copia pararetur per quandam vallem deuiam propterea q; minus curiose habita; a custodibus) excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad) quos vellet) iudeos extra ciuitatem degentes ab his omnia vsui necessaria. & quę in ciuitatem defecerant accipiebat, mandato commeantibus vt plærumq; ad excubias reperent terga velleribus tecti quo si qui eos noctu videret canum similitudine falleretur. Idq; factitatum est: donec eius fraudem vigiles senserũt. vallẽq; cinxerunt. ¶ Itaq; tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens suamq; salutem parti vellet remanere) desperans: cum optimatibus defuga tractabat. Verum id populus sensit & circumeum fusus) ne sese negligeret) precabatur in quo solo recumberent. Ipsum enim salui esse ciuitatis remanentem: velut omnis eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiã capiantur eundem fore solacio. Decere aũt illũ neq; inimicos fugere: neq; amicos deserere aut quasi ut naui tẽpestate oppressa dissiliri qui ad eam tranquillo mariveniſſet. Ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem cũ iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset. cui confiderent) Iosephus autem quod sibi caueret occultans illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo neq; seruatis grande aliquid se profuturum & si caperentur vna cum his esse frustra perituru tobsidione ve ro liberatus extrinsecus eis magno emolumẽto fore. Mature eni congregatis ex territorio galileis alia

Iosepho cũ optimatibus de fuga tractãte ppls eũ manere precabatur.

Iosephus ad populum.

bello romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. Nunc autem non videre quid apud eos residens vtilitatis afferret nisi q; romanos ad obsidionem magis incitaret vt se capere magni penderent: quem si fugisse cognouissent multum essent de obsidionis impetu remissuri. Nonflexit his populũ Iosephus sed hoc se circumsistere magis incendit. ¶ Deniq; pueri & senes itemq; mulierculę cũ infantibus flẽtes ad pedes eius accendebant. Eumq; omnes complexi tenebant & vt fortunę socius sibi remaneret cũ vlulatibus supplicabãt nõ iuidia salutis eius/quãtum ego arbitror/sed proprie. Nichil enim mali remanente Iosepho existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset hec preces eẽ ratus custodiam vero/si per vim cogeretur/multum enim ex intentione discessus etiam querelarum miseriam fregerat. remanere statuit/communiq; desperatione ciuitatis amatus. & nunc tempus eẽ dicẽs pugnam incipere cum spes nulla salutis est pulchrum vitam paciscipro laude. ac forti aliquo patrato facinore in memoriã posteritatis occumbere. Ad opera se cõuertit: cuj pugnacissimis egressus discis custodibus vsq; ad romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas sub quibus tendebant discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio. & per aliquot dies ac noctes bellando non laborabat. ¶ Sed vespasianus/romanos his excursibus male affectos aspiciẽs/nã & terga dare iudeis putabat/& fugientes insequi armorum pondere tardabantur/cũ iudei semper aliquid agentes priusq; paterentur in ciuitatem refugerent/armatis imperat/ vt eorũ impetũ declinarent/nevel cum hominibus mortis auidis manum consererent. Nichil enim esse fortius desperatis: restringi autem illorum impetus si proposito careant: quasi flammam si materiam nõ inueniat. ad hoc oportere romanos cautius quererevictoriã agendę possessionis causa: non ex necessitate bellantes. Per sagittarios autem arabum & syrię fundibulares: per quę saxa tormentis emissa: plerumq; repellebat iudeos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant verum eminus missa intra iactum subeuntes seuius Romanis instabant: cum neq; corpori neq; animę parcerent sed pervim vtrimq; pugnarent/suorũ quisq; laborãtibus subueniẽtes.

Pueri senes & mulierculę cũ infãtibus pedesiosephi flẽtes ãplexi eũ manere pcabantur. &c.

Iosephi cõtraromãos maximus impetus.

¶ Vespasianus/muris aggeribus fere equatis/arietem ciuitati precepit applicari. Aries enim bellica machina est impetuosa cuius hic ponitur descriptio. Iosephus vero/concussis arietis ictu mœnibus clamanteq; populo/saccos paleis repletos contra arietis impetum dimitti iussit. Romani vero cõtis falces ligauerunt quibus saccos inciderent. Sed iosephus ignis auxilium applicans. Romanorum machinas pessum dedit. Et eleazarus iudeis eleuato saxo & dimisso fregit arietem: sed tandẽ sagittis confixus interijt. Post hunc duo fortissimi fratres super Romanos prosilientes illos in fugam verterunt. Iosephus quoq; igne machinas obruebat. Vespasiano autem in planta sagitta vulnerato turbati. Romani ad eũ cõcurrunt: & primus Tytus timẽs patri. Sed ipe vulneris dolore bellũ in Iudeos seuius incitauit: Iudeis validissime repugnãtibus. Arietis aũt ,phatur violentia ex his quę illa nocte contigerunt. Caput namq; cuiusdã pcussi auulsum est eiusq; ad tertiũ stadiũ veluti funda excussa ẽ caluaria. Muri quoq; ãbitus sanguine pleni erant & cadaueribus. Maximaq; ibi fuit cedes: muros tamen machinarum ictibus corruentes. Iotopateni munierunt.

Vespasianus mũris aggeribus fere equatis arietẽ pcepit ciuitati applicari.

Ioseph cõcussis arietis ictu menibus clamãteq; populo. Saccos paleis repletos contra arietis impetum iussit dimitti

¶ Capitulum octauum.

DIgitur Vespasianus vltro se existimans longitudine temporis hostiumq; incursibus obsidere/ vespasianus muris aggeribus fere equatis arietẽ pcepit ciuitati applicari. cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietem admouere precepit. ¶ Est autem aries immensa materia malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est in arietis effigiem fabricatum/vnde etiam nomen accepit/ Dependet autem funibus medius ex trabe alia velut ex trutina palis vtrimq; fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna viroru multitudine repulsus. hisdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro mœnia percutit. Nec est vlla tam valida turris aut murorum ambitus adeo latus vt /& si priores ictus fortiter sustinuerit/assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci romano transire placuit. vi capere opidum præparati/quoniam pernicioſa videbatur obsidio/iudeis minime quiescentibus. Itaq; Romani quidem balistis .cæterisq; missilium machinis vt facilius ferirentur/qui de muris obstare tentassent/proprius adhibitis vtebantur neq; sagittarij ac fundibulares longius aberant. Cum ergo ea causa nemo auderet muros ascendere. id si arietem applicabant gradibus desuper itemq; pellibus septum tam pro sui defensione q̃ machinæ. Et primo quidem ictu mœnia concussa sunt clamor/ vero opidanorum velut iam capti essent maximus factus. Iosephus autem eundem locum sępe feriri. neq; multo post murum disturbatum ri prospiciens. quo commento vim machinę paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis cofertos/qua semper impetum arietis ferri Viderent: dimitti iussit ex muro. vt eo modo scilicet ictus erraret/aut etiam exceptavulnera laxitas frustraretur. Quæ quidẽ res multum romanis morę attulit. Nam quocunq; hij machinam conuertissent: contra illi qui supra murum stabant palearum traducentes saccos ictibus supponebant nichilq; muros repercussiõe lede-

romāi vero cōtis falces ligauerī q bus saccos icide rent. &c.

bant donec etiam romanis aduersus hoc aliud machinati sunt. Proceres enim contis exhastis: in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. ¶ Cum autem homodo efficax arietis opus ex/ti/tisset ac murus/quia recens erat edificatus/ictibus cederet: quod reliquum erat Iosephus eius/ci/ij ad ignis se auxilium contulerunt: accensumq; totum/quod aridę fuit materię/tribus ex locis per/ter inflammarunt. vnaq; machinas & pro pugnacula romanorum & aggerem concremarūt. Illi vero non sine malo subueniebant: audacia simul eorum territi: & ne adiumento essent flāmis prouētus/impediti: quę aridum nactę fomitem: & pręterea bitumen ac picem. necnon etiam sulphur opinīe citius volitabant operaq; romanorum multo labore curata vnius horæ spacio pessunderant. ¶ Hic etiam vir quidam iudeus p̄dicatiōe dignus ac memoria iuentus est Samei filius. Eleazarus/cui Sabi/ alias Saab galileę patria fuit/Is enim saxum ingens alte sublatum tanta vi ex muro dimisit super ari/tem: vt machinę caput abrūperet: idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus deferret nulloq; mo/tu reportaret ad murum. Postremo/tanq̄ signum quo tela mitterent hostibus positus nudo corpore/ quinq; sagittarum vulneribus fixus est. Earumq; nulla respecta vbi murum ascendit/ vnde tam vide/ri ab omnibus poterat eius audacia/ibi constitit contractusq; dolore plagarum cum ariete decidit.

Eleazarus iude us eleuato saxo & dimisso fregit arietē sz tādē sa/gittis fixus. &c.

¶ Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & philippus devico romy galileę. Qui cum se/per milites decimæ legionis prosiluissent tanto impetu viq; transgressi sunt. vt & aciem romanorum/ prorumperent. quosq; aduersum ierant omnes in fugam verterent. ¶ Præter hos autem Iosephus/ quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cum operibus quintæ itemq; decimę/ eiusq; terga dederat legionis incendunt. Cęteri autem qui mox consueti sunt & instrumenta & om/ne genus materiæ obruerūt. ¶ Rursus autem romani post meridiem erectum arietem ad eam muri/ partem/quæ pridem quassata fuerat/appulerunt: ibiq; defensorum eius quidam vespasiani plantam/ sagitta perculsam leuiter vulnerat: quoniam teli spacio defecisset. Maximam tunc id perturbationem romanis fecit. His enim/qui prope aderant/viso sanguine perterritis. per omnem fama currente/ exercitum. relictaq; obsidione plęriq; cum stupore atq; formidine ad ducem belli cucurrebant: & ante/ oēs titus aderat metuens patri. Vnde contigit vt & benivolentia circa rectorem & filij perturbatio cā/funderet multitudinem. Facile tunc pater & timore filium: & perturbatione liberauit exercitum. Su/perato enim dolore vulneris & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens bellum in/deos seuius incitauit. Nā velut vltor quisq; imperatoris omne periculum adire cupiebat & clamore/ius alium adhorantes murum petebant. Iosephus autem cum socijs/licet assiduis balistarū iactu/ tormentorum ictibus caderent nequaq̄ tamen deterebantur a muro. Sed & flammis & ferro & suis/ eos appetebant qui arietem protecti palmis impellerent. Nichil autem aut parum proficiebant. cum/ sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi. quos ipsi cōtrauidere non posset. Nā/ & suis ignibus collucentes/tanq̄ si dies esset/certum erat hostibus signum/quo tela dirigerēt/machi/nisq; procul non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea nō tam balistarum q̄ ia/culorum vi multi simul confringebantur alias transfigebātur missaq; machinis saxa & murorū/ pars/ auferebant: & frangebant angulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant. vt non/ vsq; ad extremam aciem saxa magnitudine acviolentia sternerentur. ¶ Sciet aūt aliquis huius ma/chinę vis quantum valeat ex his quę illa nocte cotigerunt. In muro cuiusdam ex circumstantibus/ Iose/pho saxo percussi caput auulsum est: eiusq; ad tercium stadium veluti funda excussa caluaria/ diu quoq; pregnantis feminę transiecto alias sectovtero ad dimiduum stadiū infans abactus est. Ta/ta tormento vis erat. Ergo machinis terribilior erat ipetus. & missilium strepitus. Crebro aūt mortuis/ mortuos deijcerent sonabant. & acerbissimus quidē intus excitabatur mulierū clamor alias tumultus/ extrinse cos autem occumbentium gemitus concrepabat. Totiusq; muri ambitus ad quez pugnabā/tur sanguine perfluebat. Iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. Montibus autem reso/nan/bus multo amplius his horror ex clamoribus ascendebat: nec quicq̄ illi nocti defuit: quod vel auribus/ vel oculis terrorem posset incutere. ¶ Plurimi quidem pro iotapata decertantes fortiter cecidere/ plurimi sauciati sunt & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduis ictibus machinarum cessit/ Tumq; illi quidem corporibus atq; armis sepți: eam partem/quę deiecta fuerat/priusq̄ romani pos/ apponerent munierunt.

Vespasianus/ su/pato vulneri sdo/lore/bellū i iude/os seuius incita/uit.

Repugnatio va/lidissia iudeorū.

Arietis violētia probatur.

Muri ābitus sā/guine pleni & ca/daueribus. &c.

Maxia i Iotapa/ta cedes muroſ/q; machinarum ictibus corruen/tes munierunt.

¶ Vespasianus recreato exercitu ipsum mane ad occupandam ciuitatem ordinat: quo cognito/ Iosephus etiam suum ordinauit. fatigatos & senes versus integrum murum collocans. In collapsi ve/ro parte validissimos/in quibus & ipse fuit/collocauit ipsosq; ad certamen pro patrię tuitione incita/ Vulgus autem ociosum pueri & mulieres: viso Romanorum exercitu/quasi capta ciuitate/vlulatu/ sonuerunt. Sed Iosephus mulieres/ne suos effeminarent viros/intra domos inclusit: tacere iussit/ vnde Iosephi socij præceptorum memores audaciores facti sunt. Iosephus quoq; his rerū angustijs

consilio necessitatis adhibito:Romanos feruenti oleo desuper infuso impugnare iubet:quod sub armatura fluens corpus exurebat:nec incendij fuga erat.Sed neq; Romanis virtus in aduersis rebus neq; Iudeis prudentia defuit.Iudei namq; pontiũ Romanorũ tabulata fœno greco decocto profundentes eorum progressum deceperunt.Vndevespasianus milites multa in hoc bello mala pepessos reuocat quorum non paucis obtruncatis perplures suntvulnerati:die xx.mensis Iunij Et tres turres ferro circundatas iaculatoribus & sagittarijs plenas super aggeres erigi iubet & hij /qui intra erant/ muri defensionem coacti sunt deserere.

¶Capitulum nonum.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum ex nocturno labore paululum recreatum idemq; cupiens decõuulsa muri parte alios ꝓpugnatores adducere.equitum quidem fortissimos equis dispositos tripharíam collocat. vt tecti armis diuersum latus vndiq; obsiderent:cunctosq; præ manibus ferrent quod si pontes ad moueri cœpissent:ipsi priores introirent.Post illos autem peditesvalidissimos ordinauit.Reliquamvero equitum multitudinem secundum muri spacium per montana loca distendit ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos fundibulares quoq; similiter & appositis machinis alijs autem integris muri partibus scalas applicare ꝑcepit.vt qui eos prohibere tẽtasset deiectæ partis defensionem relinquerẽt: cæteri oibus simul telis oppressiviolentia irrumpentium cederent.¶Iosephus autem/hoc consilio cognito/per murum qui dem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit quasi ledi non possent .In partevero collapsa validum & potentissimum quemq; senosq; ante omnesviros in quibus & ipse fuit:ad picula subeũda sortitus est.Hisq; precepit vt agminum vlulatibus/ne mœtu quaterentur/aures obstruerent. contra sagittarumvero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis:paulatimq; recederent. donec sagittarijs pharetras exinanirent.Sivero pontes a romanis apponerentur ipsos prosilire mandauit:atq; hostibus persuasit & eorum instrumentis resistere.Vnũquẽq; vero ita certare debere non quasi conseruandam tueretur/sed quasi perditam iam patriam vindicaret:atq; oculis suis proponere mactari senes ac liberos coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi:vimq; futuræ cladis iam nũc collectã in auctores eius effũderent.Ita quidẽ invtroq; disposuit.¶Ciuitatis autem vulgus ocio/sum mulieres ac pueri/postq; oppidũ triplici acievidere circumdatum/nullus enim ad pugnã transiatus fuerat a custodijs.strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare.armisq; montana loca omnia desuper collucere:atq; arabum quendam sagitrarijs tela suggere/tũc extremo vlulatu/quasi captavrbe/consonuerunt:nonvt impendere mala sed vt adesse iam crederes.Quare mulieres Iosephus/ne misericordia suorum animos effeminarent/intra domos cum interminatione concludit silere iussas.ipse ad partem muri quæ sibi obtigerat transijt.Et pontes quidem applicantibus animum nõ intẽdit sed cũ speculabatur impetũ sagittarum.Simul autem ac tubicinesvniuersorum agminum congregati sunt.& grauiter infremuit exercitus.Signoq; dato missis vndiq; sagittis obscurari lux cœpit.Iosephi socij memores præceptorum & aduersus clamorem obstructis auribus: & contra sagittarumvulnera corporibus communitis/cum admouerentur pontium machinæ/ipsi eas cursu/& ante/q̃ hostes pedem in his ponerent/occupant eosq; ascendere nitentes prælio deterrebant varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes:& ne vel in extremis calamitatibus deteriores illi viderentur qui sine periculo contra se fortis esse curabat:nec prius a romanis diuellebantur q̃vel caderẽt vel occiderent.Qui Romanis desilientibus cõflictu iam liberi facillime tela dirigebãt.¶Itaq; iudeis perpetuo dimicantibus cũ nec:vñ mutarent ꝓpugnatores haberet defessis aũt assidue substituerẽt proq; his/quosviolẽtia repulisset/alij succederẽt inuicem se adhortari latera copulant.protectiq; Romani desuper longioribus scutis in expugnabilis globus effecti sunt.totaq; acievelut vno corpore repellendo iudeos in muro iam pedem ponebant:cum Iosephus his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito/mira est enim hominis natura machinis excogitandis cum desperatione stimulatur/ eruenti oleo superfundi milites iubet:scutorum coniunctione defensos.Id aũt iudei multi qui & patum haberent.& plurimum cito romanis infundunt/ipsis autem lacunis in eos missis calore bullientibus.Hæcres ardentium romanorum aciem dissipauit:& cum dolore seuissimo deuoluebãtur a muro.Si quidem facile a vertice ad pedes vsq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat:carnemq; non secus ac flamma depascebatur quod natuta facile calesceret: seroq; pro sui pinguedine refrigeret.Toracibus autem & galeis illigatis.incendij fuga non erat.Nunc autem salientes nunc incurati dolore de pontibus decidebant:ad suos autem contra nitentes tuto recedere non poterant quoram facile ab insequentibus capiebantut.¶Sed neq; romanisvirtus in rebus aduersis: nec iudeis prudentia defuit/Romani enim licet oleo perfusi mirabilia patividerentur:tamen in eos / qui perfu-

Vespasianus recreato exercitu ipꝫ ad occupandã citatẽ ordiat.

Iosephus cognito vespasiani cõsilio suũ ordinat exercitũ fatigatos & senes versus murũ intergrũ collocãs &c.

Viso romanorũ exercitu ociosuꝫ vulgus pueri ac mulieres / quasi capta vrbe/viulatu cõsonuerũt ſꝫ iosephus mulieres/ne suos effeminarẽtviros/ intra domos iclusit silere iussas.

Iudeorũ audacia & virtus.

Iosephus ferueti oleo supifuso romanos impugnare iubet &c.

Oleũ sub armatura fluẽstotum corpusexurebat nec incendij fuga erat.&c.

Romanorũ virtus.

Iudei romãoruꝫ ꝓgreſſũ decepe rũt pontiũ t abu lata cũ feno greꝯ co decocto pſũ dentes. &c.

derant)ferebantur:precedentem quiſq; incurſando tinq̃ ipſe impetum retardaret.Iudei vero ꝓgre(ſ)ſum eorum dolo altero deceperunt:cum fœno græco decocto pontium tabulata perfuderãt.Quibus illi retrahebantur delabentes:vt neq; fugientium quiſq̃ neq; aggredientium firmo poſſet eniti veſtigio:ſed aliꝭ quidem reſupinati per ipſas pontium tabulas calcarẽtur multi vero ſuper aggeres deijcerentur. Et(qui cecidiſſent)a iudeis feriebantur qui /romanis deſilientibus/conflictu tam liberi facilime tela dirigebant. ¶ Cum autem multa mala milites in hoc perpeti prælio duxvideret poſt meridiẽ eos horas a pugna reuocat:quorum non paucis obtruncatis:plures ſunt vulnerati. Ex Iotapata vero ſexviris mortuis:pluſq̃ trecenti ſaucij tranſlati ſunt:hoc autem modo pugnatum eſt.iunij menſis dieviceſimo. ¶ Ac veſpaſianus eorum cauſa/quę acciderant/conſolatus exercitum poſtq̃ tranſijt accenſum neq; tam exhortationem q̃ opus depoſcere:aggeres quidem altius tollit. tres vero turres quinquagenum pedum in excelſum iubet erigi ferrovndiq; tectas. vt & pondere ſtabiles eſſent neq; ignibus expugnarentur:eaſq; ſuper aggeres collocat:iaculatoribus & ſagittarijs itẽq; leuioribus machinis plenas fundibulariumq;fortiſſimis.Qui cum non conſpicerentur propter altitudinem turrium & loricas.ipſi vero/qui ſuper murum aſtarent/facillime cernerent teliſq; appeterentes illi neq; avertice venientes ſagittas facile declinare neq;vlciſci poſſent quos nonviderent altitudo quidem turrium librata manu iacula ſuperante.ferro autem quo erant ſeptę flammis obſtãte obſtãte igitur defenſionem muri deſerunt.magiſq; aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapateni quidem ita reſiſtebant.quamuis multi in dies ſingulos occumberent:neq; cõtra mali quicq̃ hoſtibus facere quod eos ſine periculo prohibere non poterant.

¶ IAPHA CIVITAS obſidetur a Romanis & capitur omnibus ciuibus occiſis.

¶ Veſpaſianus a Iapham ciuitatem Iotapatę vicinam & ꝓpter Iotapatenorũ reſiſtentiã inſolentẽ Traianũ cũ exercitu mittit.Iaphę itaq; /initio bello/ciues fugientes romani ſequuntur.hos enim Deus a mœnibus ꝓprijs excluſos hoſtibus Romanis dedit ad interitũ.Multi nãq; ſociorũ gladijs configebatur infinitis a romanis interẽptis:& ꝓter hoſtilẽ mœtũ meſtica ꝓditio eorũ aios trãgebat: vbi Traianus/xij.millibus occiſis/pugnatoribus vacuã exiſtimas imperatori ciuitatis reſeruauit excidium. Tytũ cũ exercitu miſit quo veniete cũ ſocijs & ciuitatẽ obtinẽte vehemẽs cõmittitur pugna:cui ſummis de tectis tela iacientibus. Tãdẽ vero nullus virilis ſexus gladiũ euaſit.Infates aũt cũ mulieribus ſeruitio mãcipati ſũt interepti qdẽ in ciuitate qndecim milia captiui aut duo milia cętum & triginta.

¶ Capitulum decimum.

Veſpaſianus ad Iaphã citatẽ Iotapatę vicinã in ſoleſcẽtẽ ꝓpter iotapatenorum reſiſtentiam. Traianuꝫ mittit cum exercitu.

IIs autem diebus Veſpaſianus ad finitimam quandam Iotapatę ciuitatem euocatus cui nomẽ eſt Iaphę alias Epha nouas res affectantem.& propterea/ q; Iotapatenos præter ſpem reſtitiſſe audierat inſoleſcentem:mittit eo traianum decimæ legionis rectorem.datis ei duobus peditum milibus:& equitibus mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitiſſimum reperiſſet nam præter natutam /qua undique circũ erat /& muro duplici cingebatur habitatores vero eius vidiſſet paratos ad pugnam ſibi obuios proceſſiſſe.prælium cum his committit: eoſq; pauliſper reluctatos in fugam vertit. Quos veſtigijs conſecuti romani .exterioris muri ambitum quo cunfugerant cuncti ſis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues ſui clauſere ciuitatem mœtu ſolutam cum his rurſus hoſtes intrarent. ¶ Profecto autem deus galileorum clades romanis dominis qui etiam tunc ciuitatis eius vniuerſum populum excluſum mœnibus prophijs ad interitum tradidit.

Deus galileoruꝫ populũ a mœnibus prophijs excluſũ hoſtibus Romanis dedit ad interitũ.&c.

bus dedit auidiſſimis eedium. Multi enim ruentes ſimul ad portas multumq; nominatim petitos his clamantes.inter ipſas preces immoriebantur:quibus vnum murum hoſtes alterum claudebant clauſerant:& inter medios coacti murorum ambitus. Multi quidem ſociorum ſuorum gladijs extinguebantur:infiniti vero a romanis interficiebantur.nec vel ad vlciſcendum quidem recepta fiducia. Nam prẽter hoſtilem mœtum:etiam domeſtica proditio eorum animos fregerat/Denicq; morieba tur non romanos ſed iudeos execrando: omnes qui interierunt numero hominum duodecim milia.

Traianus/ duodeci milibus occiſis :pugnatoribus vacuã reputãs imperatori excidiũ reſeruauit qui. Tytũ cũ exercitu miſit.

/Vnde traianus vacuam eſſe ciuitatem pugnatoribus reputans: & ſi qui adhuc intus eſſent nihil eos auſuros exiſtimans prę timore imperatori excidium reſeruauit.Miſſiſq; nunciis ad Veſpaſianum petit vt filium ſuum Tytum dirigeret finem victoriæ impoſiturum. Ille autem laboris aliquid ſupereſſe ratus cum milite filium miſit:hoc eſt quingentis equitibus & pedibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus ſic ordinauit exercitum. vt in leno quidem latere traianum conſtitueret ipſe vero in dextrum obſidioni pręeſſet itaq; militibus ſcalas muro vndiq; applicãtibus/cum pauliſper galilei obſtitiſſent/cõtinuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiuſq; comites ſaltu dimiſſi mature ciuitatẽ obtinuerunt/Tumq; vehemens cum his qui ſe intus congregaueruut pugna commiſſa eſt.Nunc per anguſtia viarum tuentibus valiſtiſſimis:nunc feminis ex tectorum culminibus quę forte inuenerunt tela iacti/

ibus. Et hoc quidem modo vsq; ad sextam horam festinare conflictum. Assumptis autem bellatoribus cetera multitudo: & subdiuo & per domos senes pariter ac iuuenes mactabant. Denicq; virilis sexus preter infantes nullus remansit: qui cum mulieribus sunt abducti seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate & in primo congressu numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia & centum triginta. Hec galileis clades contigit: quinto & vicesimo die mensis iunij. Numerus occisoz & captiuoz

¶ SAMARIA obsidetur. xxvij. die mensis iunij.

¶ HIC AEGESIPPVS capitu. xiiij. allegat Samaritanam mulierem de mõte Garizim christum interrogasse. Iohannis. iiij. Et ponit verum modum orandi non in hierusalem ter in anno nec in monte. Sed semper in omni loco. Additio.

¶ Samarite in monte Garizim congregati beli minas habere videbantur ad quos debellandos. Vespasianus cerealem quinte legionis rectorem cum exercitu misit: qui montis radices vndiq; milite circumdedit eum tota nocte custodiuit & tunc multis siti morientibus plures ad romanos transfugerunt: quos Cerialis secum assumens montem ascendit & alios primum eos rogans vt salui fiant: proiectis armis recusantes vero occidit. Erant autem vndecim milia & sexcenti. His itaq; calamitatibus samarite vsi sunt.

¶ Capitulum vndecimum.

SEd ne samarite quidem alieni a calamitatibus remanserunt. Hi namq; in monte Garizim qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabant. Belli autem minas eorum conuentus ac speciem habere videbatur. nec saltem vicinorum malis corrigebantur: sed inconsulta suarũ virtũ ifirmitate secũdis Romanorũ rebus exuti. prona in tumultu volũtate pendebant. Vespasiano autem placebat motus ante capere eorumq; impetus preuenire. Nam & si presidijs tota samaritica regio cincta erat & tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Eaq; causa cerealem quinte legionis rectorem cum secentis equitibus tribusq; peditum milibus misit. Ille autem quidem ad montem accedere prelioq; congredi nequaq̃ tutum esse duxit q̃ hostes plurimi desuper essent: milite vero circumuallatis vndiq; montis radicibus tota eos die custodiebat. ¶ Fuerat autem aquę tunc indigentibus samaritis: etiam graues accendi estus. Erat enim tempus siti fatis. neq; se rebus necessarijs vulgus intus traxerat. adeo vt nonnulli quidem vno die siti morerentur. Multi vero eiusmodi morti seruitium preferentes: ad romanos transfugerunt. Ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perseuerarent malis infractos assumens montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto: primum eos a dextera parte hortabatur atq; vt salui esse malent rogabat iram proiecissent tutos fore promittens. Deniq; quia persuadere non posset: aggressus eos omnes occidit. ¶ Erant autem vndecim milia & secenti. Hæc iunij mensis viceſimo & septimo die gesta sunt. at ex his calamitatibus samarite vsi sunt. Samarite in mõte Garizi cõgregati belli minas habere videbantur.

Vespasianus cerealẽ ad samariã cũ exercitu misit q̃ mõtẽ vndiq; eius milite circũuallatis radicibus tota nocte custodiuit & tũc multis siti morientibus plures ad romanos trãsfugerũt quos cerialis secũ assumẽs mõtẽ ascẽdit & alios primũ eos rogans (vt salui fiãt proiectis armis) recusantes omnes occidit.

¶ Iotapatenis diu durantibus atq; preter spem aduersa tolerantibus Romani quadragesimo septimo aut secundum Aegesipum quadragesimo octauo supra murorum altitudinem aggeres eleuauerunt & tunc quidam profugus ciuium paucitatem & infirmitatem. Vespasiano nunciauit: quos facile capi posse dolo dicebat in somno quem tamen suspectum fecit obseruari. Iotapatenus enim quidam captus fuerat. qui potius mortem elegit q̃ quid in vrbe ageretur diceret. Tytus autem primus cum Sabino ad muros Iotapatę incedens interfectis vigilijs ciuitatem ingreditur & ceteris prebuit ingressum vnde romani malorum in obsidione receptorum memores nemini parcebant. Et Iotapatenorum multi ne a romanis occiderentur in extrema ciuitatis congregati: semetipsos interimebant. Antonius autem romanus a iudeo qui fugerat in speluncam dolose interemptus est. Oesq; ciues a romanis preter feminas & infantes occisi sunt. Numerus autem occisorum quadraginta milia. excidij tempore. Capti vero mille ducenti. Vespasianus quoq; ciuitatem & castella incendit. ¶ Capitulum duodecimum.

IOtapatenis autẽ diu durãtibus: & preter spem aduersa toleratibus quadragesimo quide ac septimo die: romanorum aggeres supra murorum altitudinem sunt elati. Quidam vero ad Vespasianum eodem die profugus venit paucitatem ciuium & infirmitatem simul enuncians q̃q; diuturnis vigilijs & assiduis prælijs consumpti minime quidem vlterius vim ferre possent: verum dolo caperentur si quis instaret. Circa extremam namq; vigiliam quando & malorum requiem habere viderentur & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat eos dormire dicebat. Eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem quia fidem nosset inter se iudeorũ quã audax superbia pœnas contemnerent transfuga suspectus erat. Nam & antea quidam ex iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit: & cum ne flammis quidem coactus quid intus ageretur exquirentibus hostibus prodidisset mortem deridens crucifixus est. Fidere tunc proditori coniectura faciebat & fortasse quidem illum vera dicere: ipse tamen ex eius fallacia nihil magnum sibi exitium esse metuendum asseruari hominem iussit & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. &c. Vespasianus cerealẽ ad samariã cũ exercitu misit q̃ mõtẽ vndiq; eius milite circũuallatis radicibus tota nocte custodiuit & tũc multis siti morientibus plures ad romanos trãsfugerũt quos cerialis secũ assumẽs mõtẽ ascẽdit & alios primũ eos rogans (vt salui fiãt proiectis armis) recusantes omnes occidit. Ege. dicit. viij. Aggeribus Romanorũ sup murorũ altitudinẽ elatis pfugus q. dã ciuiũ paucitatẽ & ifirmitatẽ vespasião nũciauit quos facile capi posse dolo dicebat i somno quẽ suspectũ obseruari fecit. &c.

Tytus primus cū Sabio ad muros Iotapatę ideſ/ iterfectis vigiliis ciuitatē ingredit & ceteris viam prębuit.

¶Hora igitur quę fuerāt indicatā ocioſe ibat ad muros: primuſq; incedebat Tytus cum vno ex chyliarchis domino Sabino:paucis ex quintadecima legione comitatus.Interfectis autem vigilibus in ciuitatem ingrediuntur: & poſt eos ſextus quidem caluarus cerealis chyliarchus & placidus ſubiectos ſibi milites introducebant. Arce vero occupata cum hoſtes in medio oppido verſarentur iamq; plane dies eſſet ne dum tum quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium ſentiebant multo labore ſomnoq; pariter diſſoluti:& ſi quis euigilaſſet nebula viſus eius hebetante/ quę caſu tunc plurima ſe circa oppidum fuderat)donec totus irrupit exercitus ſoloq; malorum periculo excitati ſunt:moriētesq; demum ſe perijſſe crediderunt. ¶Romanos autem memores quid obſidionis tempore pertuliſſent neq; parcendi cuiq; neq; miſerandi quemq̄ tangebat cura:ſed ex arce:plebem ad prona compulſam facillime trucidabant:vbi loci difficultas pugnacibus negaret copiam reſiſtendi.Viarum namq; angu/ſtijs preſſi ac per decliuia dilabentes fluente deſuper bello obtegebantur. ¶Id multos etiam qui extra ca ioſephum lecti erant vt manibus propriſs liberarentur incitauit.Nam cum ſeviderent romanorum neminem poſſe occidere ne romanorum manibus oppeterentur pręuenerunt & in extrema parte ciuitatis congregati ſemet interfecerunt. Quicumq; tamen vigilum primi captam ciuitatem ſenſerant in quandam turrim ſeptentrionalem fuga recepti aliquamdiu quidem reſtiterunt,deinde circumdati hoſtium multitudine ſero dextras demiſerunt: hiſq; inſtantibus mortem ſuam equo animo prębuerunt. ¶Potuiſſent autem in cruento romani obſidionis fine gloriari niſi vnus ex ipſo excidio eciſſet etachontarcus antonius peremptus inſidijs.Nam quidem ex his qui ad ſpeluncas confugerant erant autem plurimi rogauit antonium dexteram ſibi porrigere ad fidem ſalutis ac prefidium:quo intus aſcenderet.Cumq; is manum porrexiſſet: incaute ſuper ille haſta prętentum ſub inguine percutit ſtatimq; confixit. ¶Illo die quidem immaniſſimam multitudinem peremerunt romani.Postea/ro ſecutis diebus ſcrutando latebras per cuneos & ſpeluncas omnem vlciſcebantur etatem pręter infantes ac feminas.Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati ſunt. Quadraginta vero milia connumerata ſunt.excidij tempore pugniſq; ſuperioribus mortuorum. ¶At veſpaſianus ciuitatē ipſam excidit iubet: caſtellaq; adhuc eius omnia exurit.Iotapata quidem ita deuicta eſt tercio decimo anno imperij neronis kalendarum iuliarum die.

Moriētes ſe demū periſſe crediderunt.

Multi iotapatenorū ne a romanis occiderēt in extrema ciuitatis cōgregati ſemetipſos interemerūt.

Antonius romanus a iudeo qui in ſpelunca fugerat dolo interfectus eſt.

Veſpaſianus ciuitatē & caſtella oia exuri iuſſit.

¶Romanis autem ioſephum inter mortuos querentibus ipſe in puteo dimiſſus vbi quadraginta inſignes viros latitantes inuenit occultat die: nocte vero aſcendens vigilias explorabat vt fugeret ſed tercio die per quandam mulierem indicatus eſt quemveſpaſianus miſſis duobus chiliarchis paulino & Gallicano ſub pacis fœdere vocauit/ ſed tunc timens minime paruit. Tertium quoq; Chyliarchum Nichanorem.Ioſepho notum atq; olim conſuetum & amicum direxit. Qui illi romanorum victos manſuetudinem oſtendit ſuadetq; vt ad ducem ſecurus veniant.Quo poſt Nichanore/ba hęſitante milites ſpelunce ignem voluerunt ſummittere ſed eos retinuit belli dux.Ioſephus autem nocturna reminiſcens ſomnia futuras iudeorum cognouit clades Is enim in interpretandis/ nijs erat idoneus.& cognoſcens prophetarum libros deo preces obtulit.Et nichanori colenti/Quod qui vna confugerant Iudeorum:poſtq̄ Ioſephum rogantibus cedere cognouerunt vniuerſi/ruunt/ipſumq; mori potius q̄ ſeruitutem pati exhortabantur: & ipſum vt proditorem occidere minabantur.

Romani ioſephū iter mortuos querebant.

Ioſephus in puteo dimiſſus vbi xl. iſignes viros latitātes inuenit occultabat die nocte vero aſcēdens vigilias explorabat vt fugeret ſed tertio die p quādā mulierē indicatus eſt: quēveſpaſianus miſſis duobus chiliarchis ſub pacis fœderevocat ſed tūc minime paruit timēs

¶Capitulum tertium de eisdem.

BOmani vero Ioſephum requirentes & proprię indignationis cauſa/ & quod imperatoris/ repręcium videbatur captus enim maxima pars belli eſſet mortuos itaq; abditos/ putabatur. ¶Ille autem in excidio alias exitio ciuitatis fortunæ quodam vſus auxilio per medios ſe hoſtes ſurripuit/& in quendam profundum puteum ſaltu dimiſſus eſt cui amplum ſpecus adiectum erat lateri quod ſupra ſcrutantes videre non poſſent.Vbi quadraginta quidem inſignes viros latentes offendit:rerumq; vtilium apparatum. cui non paucis diebus ſufficeret. Hoſtibus autem omnia complexis inter diu quidam ſe occultabat. nocte vero aſcendens vigilias explorabat vt fugeret.Cumq; omnia ipſius vndiq; cauſa maxime cuſtodirentur. neq; fallendi ſpes eſſet in ſpeluncam iterum deſcendebat biduumq; ibi delituit.tertio vero capta quadam muliere quę cum ipſis fuerat idicatus eſt. ¶Tumq; Veſpaſianus propere duos Chyliarchos paulinum & Gallicanum iuſſos pacem dare Ioſepho & bene hortari eum vt aſcenderet mittit.Quibus tamen ille rogantibus poſtq̄ ad ſe venerunt/demq; pro ſalute dantibus minime paruit. Ex hic enim magis quę pati meritus eſſet qui plurima cōmiſiſſet quā ex naturali manſuetudine rogantium ſuſpitionē colligens velut ad pœnam euocaretur/mebat.donec Veſpaſianus tertium quoq; Chyliarchum Nichanorem ioſepho notum atq; olim conſuetum direxit. Is autem q̄ dulce in eos romanorum ingenium eſſet quos ſemel ſubiugaſſent referēs q;q; ipſe ioſephus virtutis ſuę cauſa magis ammirabilis q̄ inuiſus ducibus haberetur eſſetq; imperatori ſtudium non eum ad ſupplicium ducere(quod etiam ſine deditione ſibi liceret exigere/ſed con/

seruare potius virũ fortem hisq; addebat q; nec Vespasianus/siquid dolo moliretur/amicum ad eum mitteret vt re optima pessimam hoc est perfidiam prętexeret amicitia:neq; semetipsum illi/vt amicũ falleret optemperatum fuisse. ¶ Verumiosepho etiam post Nichanoris dicta hęsitãte milites quidẽ irati spelunce ignem summittere properabant: sed retinebat eos belli ductor viuum Iosephum capere plurimi pendens. ¶ Nichanore autem vehementer instante(vbi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus) nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras iudeorum clades: & quæ Romanis essent euentura principibus indicasset. Erat autem interpretandis quoq; somnijs ydoneus: & coniectare/quæ ambigue diuinitus dicerentur sciebat. Quin & sacros prophetarum libros nouerat: q; & ipse sacerdos esset: & parentibus sacerdotibus procreatus. illa igitur hora quasi deo plenus: & recentium somniorum / quæ viderat / horrenda simulachra mente complexus / occultas deo preces offert/& quia iudeorum/inquit/labefactari tibi res creator placuit: fortuna vero ad Romanos tota migrauit.animamq; meam/quæ futura prędiceret/elegisti: q̃quidẽ manus spõte romani & viuo. Testor autem q; non proditor:sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis nichanori consentiebat. ¶ Verum qui vna confugerant iudeorum:postq̃ intellexerunt Iosephum rogãtibus cedere vniuersi circumstantes clamabãt:certe plurimum ingemiscere patrias leges. Vbi sũt quę iudeis deus abnuit quibus mortem condemnentes aias indidit. Vita Iosephe captus est lucẽq; ituri pateris seruientem. Quãcito tuimet oblitus es. Quã multos pro libertate mori persuasisti? Falsam profecto opinione fortitudinis habebas falsamq; prudentię:si salutem apud eos speras cũ quibus ita dimicasti. Aut etiam si hęc certa sit ab illistamen seruari cupis. Sed quamuis te romanorum fortuna tui obliuione perfuderit at nos tamen patrię glorię consulentes & dexteram tibi& gladiũ cõmodabimus Tu vero siquidẽ sponte moriare. dux iudeorũ:si vero inuitus pditor morieris. Vix hæc elocuti sũt: & in tentatis ei gladijs occidẽdũ illi cõminabantur:si romanis pareret.

Militesiosepho post nichanoris verba hesitante spelũce ignẽ volunt sũmittere.

oratio iosephi ad deum.

¶ Timens igitur impetũ Iosephus eos refrenare & tractare argumentis philosophię cœpit quibus multis modis nemini liceret seipsũ occidere probat qualiterq; pro libertate sit laudabile mori manifestat:multaq; ad eoc adducit exempla Nautorem enim timidum vocat qui tempestatem metuẽs ante vim turbinis nauim sponte submergit:Nullum quoq; animal seipsum occidit. Cum enim adeo anima habeamus depositariã & esse ab eo accepimus ideo vt esse desinamus illi reddẽdũ est. pœnas quoq; se necãtiũ adducit. Apud enim iudeos qui seipsos necabant insepulti manebant cũ etiã hostium corpora sepeliebãtur. Apud alios vero dexteræ abscindebãtur.

Oro iudeos cũ Iosepho latetiũ ipsũ potius mori q̃ seruitutẽ pati exortãtiũ ipm q; vt pditorem occidere minãt. Aeg.i istaorone multa adducit ãtiquoꝝ exẽpla.

Capitulũ quartũdecimum

Timens igitur impetum Iosephus & dei pręceptorum ratus/si ea non enunciasset morte pręuentus argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. ¶ Et quid enim tãtopere inquit o socij proprię necis auidi sumus? Aut cur inter se amicissimas res corpus,& animaꝫ in discẽtionẽ vocamus? Mutatum me esse quispiam dicet:Sed romani hoc scitũt optimum eẽ in bello mori:sed lege belli hoc est a victoribus trucidari. Proinde siquidem romanorũ ferrum deprecor vere meo gladio meaq; manu sum dignus. Sin illi hosti suo parcendũ putant. quanto iustius nosmetipsi nobis pepcerimus. Quippe stolidum est ea circa nos admittere pro quibus ab illis dissensimus. ¶ Pulchrum enim est pro libertate mori& ipse fateor pugnando tamen & illorum manibus: qui eam prępuerint. Nunc autem neq; prędo nobis obstant:neq; nos interficiũt ¶ Itidẽ aũt timidus habendus est qui mori non vult cum opus est& qui vult cũ non oportet. ¶ Præterea quis nos mœtus prohibet ad romanos ascendere:Nempe mortis Ergo eã/quę ab hostibus dubie suscepta/formidini est/eam certã ipsi uobis irrogabimus. ¶ Verũ seruitutem dicet aliquis/valde quidẽ nunc liberi sumus/at viri fortis est semet occidere. Immo vero ignauissimi quãtum opinor. Nam & gubernatorẽ timidissimum puto qui tempestatem metuens.ante vim turbinis nauim sponte submergit. ¶ Quin etiam propria manu perire communi omnium animalium natura discrepat:eoq; modo in creatorem nostrum deũ scœlus admittitur. Nullũ est enim animal qđ ex industria vel per se moriatur Siquidem naturę lex validissima/vt velint viuere/in oibus sita ẽ. Idcirco & qui nobis adimẽtũ id putasne hostes ducimus:& quos insidiatores putamus pœna persequimur deũ vero indigne ferre nõ arbitramini cũ domũ eius homo despiciat. Ab illo ei accepimus vt essemus rursumq; vt esse desineremus:illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sũt:ex caduca materia fabricata:anima vero semper immortalis est deiq; particula in corporibus collocata. ¶ Si quis ergo depositũ hominis surripuerit aut male tractauerit pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositũ ex proprio corpore quis eiecerit cum se latuisse/quem leserit/existimabit. ¶ Et seruos quidem fugitiuos vlcisci iustum creditur quamuis neq; dominos fugerint. Ipsi vero deum fugientes & optimum dominum. impie facere non videbimur. An ignoratis q; eorum qui naturę legevita exeunt: acceptumq; ab eo debitũ soluũt tum id qui dedit recuperare voluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt. Pure autem

Oro io. ad Iosephos q̃ ondit q; nemini licet seipm occidere eg. hãc oratio. plixiorẽ facit multa vltra notãda ponens

Timidus quisdi cendus.

cõtra suiporum occisorũ aurea dicta.

Nullum aial seipsum occidit.

Adeo accepimus esse ió vt esse desinamus illi reddẽdũ est.

Depositariã habemus animam.

Pœne seſe necã tium, apd iudeos qse ipos occidebãt iſepti manebãt cũ ẽt apd allos dexteręabſcidebantur.

& quę inuocantes exaudiantur animę retinent locũ i cęlo adeptę ſanctiſſimũ atq; in decurſum volue/ tibus ſeculis caſta corpora iubentur incolere/quorum vero manus in ſeipſos inſanierint:eoꝝ animas ortus tenebroſior ſuſcipiet:pater aũt illarum deus auctores iniurię per nepotes vlciſcitur.Hinc & deo inuiſum eſt:& a ſapiẽtiſſimo legis noſtrę cõditore cohercetur. ¶ Deniq; ſiqui ſe occiderint.apud nos quidẽ vſq; ad occaſũ iſepultos eos abijci decretum ẽ:cũ etiam hoſtes ſepeliri fas eſſe ducamus. Apd alios aũt etiã dexterę iubentur abſcindi eiuſmodi mortuorum quę in ipſos armatę ſunt quãdoꝝ cor/ pus ab anima ita manũ a corpore alienam eſſe exiſtimarent. ¶ Pulchrũ eſt igitur o ſocij iuſta ſẽtire neq; humanis cladibus addere vt creatorem omniũ impietate ledamus.Si ſalui eſſevolumus:ſalui/ mus.Nec ei ſalus apud eos ignobilis eſt quibus tãtis virtutẽ operibus demõſtrauimus.Si mori placet ab his occidi pulchrũ eſt q nos cœperũt.Nõ ego migrabo in hoſtiũ locũ vt ipſe mei ꝓditor fiã.Mul/ to ei ſtolidior ſum q̃ qui ad vltro hoſtes profugiũt.Siquidẽ illi ſalutis cauſa id faciũt:egovero iterum & quidem me:.Romanorũ tamẽ inſidias votis expeto nam ſi me hi poſt iunctas dexteras perimant magno aio paratoq; moriar:mendacij perfidiã pro victorię ſolatio mecũ afferens. Multa quidem in hunc modũ Ioſephus vt cede propria ſocios dehortaretur dicebat.

Ioſephusſocios nõ potuit a deſpatiõe reuocarẽ qn ſeipos occiderent.

¶ Ioſephus aũt ſocios ad ſeparatione qua iã dudũ ſe mori deuouerant reuocare non potuit Sed ipſi concitati alius aliũ cũ gladijs accurrentes ignauiã exprobrabãt.Ipſe vero qm̃ mori decretũ eſt:ſor ti mortẽ committere ſuadebat.Hic ei & Romanorũ & domeſtico liberatus bello ad veſpaſianũ pri chanorẽ eſt adductus:quem omnes videre cupientes quidã hoſtem interficiendũ acclamẽtes: ab/ ſta ęta eius reputantes imitatione obſtupeſcebant.Omnis vero qui nomini eius iraſcebantur viſo eo mi tiores reddebantur Tytus autem viſo Ioſepho ingenita animi manſuetudine mirabatur nihilomi narum rerum firmum putans:veſpaſianus vero quaſi ad imperatorem miſſurus eum iuberi cuſtodi. Quẽ hoc cognito Ioſephus ſeorſum cum filio & duobus amicis vocas ſe maiorũ nuncium ſore filio dixit futurumq; & filium prędixit imperatorem quod licet non tũc tamen paulatim credidit.Veſpa/ ſianus maxime cum de Ioſepho captiuos interrogaſſet.Non tamen cuſtodia necvincula remiſit licet veſtimentis & muneribus eum donaret.Tytus quoq; ei magnum faciebat honorem.

¶ Capitulum quintumdecimum.

Ioſephusſortiſociis mortẽ cõmitere ſuadebat.

IIi autem obſtructis auribusdeſperatione qua iam ſe dudum mori deuouerãt cõcita/ tur:& alius aliũ cũ gladijs accurrẽtes ignauiã exprobabãt & quaſi eũ percuſſurus mox quiſq; adoriebatur.Ille auté cum aliũ nominatim vocaret alium vultu ducis intueret alterius dexterã apprehẽderet aliũ precibus exoraret:varia mentis affectiõe vi tali neceſſitate diſtractos ferrũ oim a cede ſua ꝓhibebat:nõ ſecus vt fere beſtię circũdatę ad eũ ſemper qui ſe contigerit ora conuertens.Illorum qui ducem in extrema quoq; clade reuerendũ putarent debilitantur dexterę:gladijq; manibus elabebantur.Multi ſpõte cẽtema/ nus afferrent:frameas dimittehant. ¶ Ioſepho autem non defuit in ea deſperatione conſilij ſed ſor/ tus dei prouidentia ſalutem in periculum emittit.Et quoniam mori decretum eſt inquit agite cedes mutuas ſortiamur & cui obtigerit manu ſequentis occumbat atq; ita omnium fortuna perabeat;neq; ſua dextera quiſq; ſubiaceat.Iniuſtum eſt enim cęteris interemptis ex alijs quemq̃ ſi penitere:ſalũ eſſe.Viſum eſt vera dicere.Et quod perſuaſit agitur:ſors cuiq; obtigit:paratam ei qui ſequeretur necẽ ſuam prębebat quaſi etiam mox duce morituro Cum Ioſepho enim perire:vita dulcius eſtimabant. Remanſit autem ipſe cum altero ſiue fortuna dici oporteat:ſiue dei prouidentia.Conſultoq; proſpi/ ciens ne vel forte grauaretur:vel ſi nouiſſimus receſſiſſet gentis cede polluereturillí quoq; fide iuſ/ poſita vt viueret perſuaſit.Ille hoc modo & romanorũ:& domeſtico bello liberatus:ad veſpaſianũ p nichanorem ducebatur.Omnes autem romani viſendi eius gratia occurrebãt.& cum ſe circa ducem premeret multitudo varii tumultus erant.his exultantibus q; captus eſſet:aliis minitantibus:nõnul/ lis autem propius eum videre certantibus.Et qui longius quidem aberant hoſtem interficiendum eſſe clamabant.qui vero propius erant facta eius reputantes:mutationem obſtupeſcebant.Rectorũ autem nemo fuit qui non licet iraſceretur nomini eius viri aſpectu mitior factus eſt.Tytum vero pre/ ter alios & fortis Ioſephi animus in calamitatibus:& miſericordia eius etatis capiebat. qualiſq; pri/ dem fuiſſet in prelijs reminiſcentem:& qualisnunc ſit in hoſtium manibus poſitus intuentem. Iu/ bebat intelligere quanta eſſet fortunę potentia:q̃q; velut belli momentum:humanarum autem re/ rum nichil firmum atq; perpetuum . Quam multos etiam tunc ita:vt ſentiebat ipſe vt Ioſephum miſerarentur affecit;plurimaq; ſalutis eius pars extitit apud patrem. Veſpaſianustamen qua/ ſi miſſurus eum Cæſari: Vt cautiſſime cuſtodiretur precœpit. Quo audito Ioſephus aliquid ei ſoli ſe dicere velle aiẽt. Summotiſq; ab illo omnibus alijs præter filium Tytum ac duos amicos. Tu quidem inquit Veſpaſiane tantum hoc putas;Ioſephum te habere captiuum. ¶ Ego autem

Ioſe.ad veſpaſianũ p nichanorẽ ducitquẽ oẽs viderecupiebãt Oẽs qui añ ioſephinoi iraſcebãtur ipoviſo mitiores redduntur Veſpaſiani q̃ſi ad ipatorẽ miſſuruseum iubet cuſtodiri.

maiorum ad te nuncius venio premissus a deo vt iudeorum regem viderem: & quemadmodum exercitum duces mori deceret Ad neronem me mittis. Quid ita quasi qui neroni vsq; ad te succesſuri sint maneant? Tu cesar vespasiane & imperator atq; hic filius tuus nunc: me autem colligatum arctius ibi asseruato. Nam dominus quidem non mei solum es tu cesar verumetiam terre mariſq; ac totius hominum generis. Me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet si ex tempore aut subito in dominum ista confingo. ¶ His dictis vespasianus statim quidem fidem non his haberevidebatur eaq; iosephum existimabat salutis gratia comminisci. Paulatim vero ad credendum impellabatur iam. oridem illum excitatum ad imperium: deo sceptra multis premonstrante portentis. Sed & in alijsve. acem esse iosephum deprehenderat. Altero namq; amicorum qui secretis intererant ammirari dicente quēadmodū nisi hec deliramenta sint. neq; iotapatenis de excidio neq; sibi de captiuitate qcq̄ inuinasset vt a se iram depelleret? Iosephus iotapatenis ait se predixisse q̄ post diē septimū & quadragesimū eos maneret exitiū: q̄q; ipsum romani viuū essent in custodia retenturi. ¶ Hec in secreto quę ita vespasianus vbi vera esse cōperit a captiuis etiā quę de se dixisset credibilia cœperat existimare: ed neq; custodiā iosepho nec vicula remittebat vestimētis aūt alijsq; muneribus eū donarebenigniſſime humaniſtimq; fouere non desinebat magnam honori eius Tyto operam cōmodante.

¶ CAESAREA iudeæ ciuitas Vespasianū humaniſſime recœpit.

¶ Vespasianus cū exercitu de ptholomaide puenit Cesareā iudeę ciuitatē maximā quē: cū exercitu ciues cū fauore suscipiūt: multiq; tūc cū clamore precabantur: vt de iosepho sumeret suppliciū sz illā repetitionē velut ab inconsulta multitudine oblatā nihil rndēdo dissoluit. Et legionū duas apud cesaream posuit: alias quoq; duas misit in Scytopolim.

Iosephus Vespasiano seorsū cū filio loquēs eum pdixit ipatore & filiū suū licet nō tūc tamē vespasianus paulatim credidit. &.

Vespasianus cū exercitu puenit de ptholomaid cesareā iudeę ciuitatē maximā quē ciues & exercitūcū fauore suscipiūt multiq; tūc cū clamore pcabāt vt de iosepho sumeret supplicū tacebat & legionū duas apd cesareā posuit alias q; duas misit sci topolim.

Capitulum.xvi.

QVarto aūt die mensis iulii Vespasianus i ptholomaide reuersus: inde i loca maritima cæsaream peruenit iudeę ciuitatē maximā & quę maiorē incolarū partē greços haberet. Igitur & exercitū & rectorem indigene oi fauore ac benignitate suscipiūt: affectu quidē quo romanos diligerent plus ā illoz q excisi fuerāt odio. Vñ etiā mlti simul vt de iosepho supplicū sumeret: cū clamore pcabātur. Vespasianus aūt de ista quidē repetitione velut ab inconsulta multitudine oblata nichil rndēdo dissoluit. Legionū vero duas quidē hiematū apud cesareā posuit. qđ opportunā videret citatē. Decimā vero & quitā scytopoli misit ne totius exercitus molestia cesareā pmeret Erat āt illa quoq; aprica p hiemē quātū estatis caloribus estuosa: vt in planicie sita atq; maritima.

¶ IOPPAE secundo a Romanis obsidetur: & capitur.

¶ Quidam ex iudeis profugi ioppen sibi receptaculum renouāt: & piraticis nauibus fabricatis pluri mos per mare latrociniis vexabant: ad quā Vespasianus misit exercitum quod cognoscentes ciuitatis habitatores territi naues fuga petierūt. Ioppę hic ponit descriptio maxima ioppenorū fuit i mari stra ges d a Romanorū. & ventotū violētia pellūtur a citate. Quattuor ei milia & ducēta cadauera a ma ri iecta. Ioppę itaq; breui tēpore a romanis excisa est. Ibiq; vespasianus munitionem dimisit Hie rosolimitę aūt audito iotapatę excidio tristabant maxime de iosepho quem fama mortuum nunciauerat sed cognito q̄ adhuc viueret ira in eum concitantur: & eius odio magis contra romanos exacerbantur.

Quidā ex iudeis profugi ioppē sibi receptaculū renouār & piraticis nauibus fabricatis plurios p mare vexabāt ioppes situs & descriptio.

Andromada:

Capitulum septimumdecimum.

QVm hæc agūtur: collecti nō exigua mltitudo qvel ab hostibus seditiōe defecerāt vl ex ciuitatibus euersis effugerāt. Ioppā receptaculo sibi renouant quam antea vastauerat cestius & quia terra quā vastabāt arcebantur migrandū in mare sesuerūt: At pyraticis nauibus fabricatis in syriā & phœnicē itemq; i ægyptū cūmeātes plurimos latrociuiis prędabantur: omnibusq; nauigiis inuiū faciebāt illarū partiū pelagus Sed vespasianus cognito quid constituissent equites in ioppē necnō & pedites misit. Hiq; nocte in ciuitatē quę in custodia erat ingressi sūt. Eius aūt habitatores postq̄ irruptionē prēsēserant ne tñ romanos arcerent mœtu deterriti naues fuga petierūt & in his vltra cōtiguū sagittę spaciū pernoctauerūt. Cū vero Ioppa natura esset iportuosa nāq; i asperū ceteraq; arduū littus desinit ac sūmis vtriq; cornibus leuiter incuruūq; vastę rupes supersunt. & ingētibus pcellis pelagus turbāt nisi etiā nūc ādromedę cathenarū signis extātibus fabulæ veteris fides ostenditur. Aduersus āt aquilo feriēs littora sūmos in obiectas cautes fluctus affligit eoq; modo sollicitudinē in tutiorē efficit stationē. in eo salo fluctuātibus ioppenis prima luce violentus quē illac nauigātes melāborīū vocauit flatus incūbit. Et alias quidē naues inter se aliasvero collisit in scopulos Multę aūt cū magnā aduerso estu niterētur ad pelagus. nā & littus saxis infestū & hostesIn eo cōsti tutos timebāt sublato in sublime gurgite mergebātur & neq; fugę vspiā locus erat neq; manētibus spes salutis: cum & mari ventorum & ciuitate romanorum violentia pellerentur. Itaq; multi vlulatus collisis nauibus audiebantur: & multi crepitus fractis. Ioppenorum autem pars fluctibus obruti: pars naufragiis implicati moriebantur. Nonnulli autē ferro se interficientes velut facius esset mori preuenie-

Mtlamborius: Maxi. iopēorū i mari clades q & rōanorū & vē torū violētia ciuitate pellūtur.

bant plurimi autem euecti fluctibus scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundarent & omnis ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos in eo stantes romani milites trucidarent. Proiectorum autem corpora quattuor milia ducenta fuerunt. Ita captam vello prelio ciuitatem romani funditus eruũt. Ioppa quidẽ hoc modo breui tempore bis a romanis excisa est. ¶ Vespasianus autem ne rursus eo pyratę confluerent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes eadem castra defenderent. equites vero oẽm circa territorium peragrantes affines soppę vicos & municipia simul eximerent. Illi quidẽ preceptis obedientes: in dies singulos incursando excindebant totas regiones atq; vastabant. ¶ Vbi vero apd hierosolimam casus Iotapatę nunciatus est primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis & q̃ nemo qui se vidisse diceret quę iactabantur aduenerat non credebant. Nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prędicabat. Natura velox tristium nuncia inde paulati per finitimos veritas ambulabat: & apud omnes ambiguitate certior habebatur. Cum etiam rebus gestis plura quę facta non erant effingebantur & in excidio ciuitatis peremptus esse dicebatur Iosephus: quę res maximo luctu repleuit hierosolimam: & per singulas domos itemq; cognitiones amissorum quisq; lugebatur a suis: luctus vero ducis publicus erat. Et hi quidem hospites. alij propinquos amicos: alij nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi: a deo vt per dies triginta nunq̃ lamenta in ciuitate cessarent: magna mercede conducerentur tubicines ventarum. ¶ Tempore autem veritate reuelata vbi de Iotapata quidem vt res habebat fictum vero q̃ de Iosephi morte vulgabatur: eumq; viuere & cum romanis esse compertum est. Ac supra captiui fortunam a ducibus honorari: tantã in eum viuum iracũdiam: quã tã prius cum mortuũ crederent beniuolentiã conceperunt. Et ab alijs quidem ignauię: apud alios proditionis arguebatur. Totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; cõuicijs. Vltro autem his vulneribus excitabantur. magisq; accẽdebãtur ferebus aduersis: & offensio quę prudentibus ne similia perferant cautionis & custodię causam prębet illos ad alias calamitates tanq̃ stimulus incitabat: malorũq; semper incipiebat ex fine principium. Deniq; maiore in romanos impetu ferebantur: velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolimorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Quatuor milia ducẽta cadauera proiectorum

Hierosolimite audito Iotapatę excidio tristabatur maxime de morte Iosephi quẽ fama mortuum nuciabat

Hierosolimite cognito q̃ Iosephus viueret in eũ concitantur

Odio Iosephi mag is cõtra romanos icitabãt

¶ TYBERIAS se reddit Romanis.

¶ Vespasianus Agrippę regi roganti: vt regnũ visitaret annuens venit in Cęsareã philippi. Qui cognito q̃ Tyberias: & taricheas quę ambę agrippę regno pertinebãt vellent rebellare. Tytũ Cęsareã mittit: vt inde militem: transduceret Scytopolim. Tyberiadi vicinam quo cum ibi veniſſet filium prestolabatur: & deinde castrametatus in Enabris Valeriũ mittit Tyberiadẽ. vt ad pacem eam inuitaret. Sed seditiosi quidẽ cũius iesus princeps erat contra valeriũ occurrunt qui cũ socijs relictis equis pedes refugit quos iesus reduxit in oppidũ. Quod seniores veriti ad Vespasiani genua supplices accedentes veniam precantur: & obtinent. Iesu cum socijs fugiente Taricheas. Vespasianus vero filio Traiano an ppli multitudo, pacẽ quereret: iciscituro eoq; benignissime & eũ honore ab eis recepto ex meridiano latere muri partem diruit. & ingressũ sic iussit dilatari: & eam in gratiã regis edixit ciuiq; causa muris pepercit.

Vespasianus agrippę regi roganti venit Cęsareã philippi.

Vespasianus cognito q̃ tyberias & taricheas quę ãbe regno agrippę ptiebãt vellẽt rebellare tytũ cęsareã mittit vt ide militem transduceret scytopolim.

4. Capitulum octauumdecimum.

VEspasianus ãt visẽdi studio regnũ Agrippę nãq; ipe rex inuitabãt rectorẽ cũ exercitu simul domesticis diuitijs patus accipere ac p eos ęgras ptes regni compescere. motis ex cęsarea maritima castris i eã quę philippi appellat cęsareã demigrauit. Ibiq; p dies viginti milite recreato: ipe quoq; gestaꝝ rez grãs deo referẽs. i epulis erat. ¶ Postq̃ vero tyberiadã qdã nouas res cupere ac rebellare taricheas audiuit ad regnũ ãt agrippę vtraq; ptinebãt decreto apd eos vndiq; iudeos excidere opportunũ eẽ credidit aduersus eos exercitũ ducere: sil vt agrippę hospitio vicẽ repẽderet ptãti eius citatibus creditis igr filiũ suũ tytũ i cesareã vt iñ militẽ scytopoli trãsduceret mittit hęc ãt ciuitas decẽ ciuitatũ maxia: & tyberiadi vicina ẽ. Quo cũ ipe veniſſet ibi filiũ pstolabat. Deiñ cũ tribus vltra legiõibus pgressus ad triceſimũ a tyberiade stadiũ in quadã mansione cõspicua rebellãtibus cui nomẽ est Enabris alias Sẽnabris castra ponit. Atq; hinc decatharcũ valerinũ cũ equitibus quadraginta dirigit: qui patefico sermone oppidanos alloqueretur & ad fidẽ inuitaret. Audierat ei q̃ pacẽ populus desideraret a nõnullis ãũt ad bellũ eũ cogẽtibus seditionẽ pateretur. Itaq; valerinus vbi muris appropiquauit & ipe de equo dissiluit & suos comites idẽ facere iussit: ne facesceꝺi plij cã veniſſe potius videret. Sed priusq̃ verbũ faceret armati excurrit i eũ seditiosi qui erãt validiores rectore quodã noie Iesu Tobię alias Saphari filio latrocinalis agminis pricipe. Valerinus ãt neq; pręter mãdata ducis prelio cõgredi tutum ratus etiam si fide victoria certus esſet: pugnamq; periculosam fore si cum multis pauci & cum instructis imparati confligerent inopinata prætereа iudeorum obstupefactus audacia

& ipſe pedes refugit: & quinq; alij ſimiliter relictis equis. Quos Ieſus eiuſq; ſocij veluti pugna non in
A ſidijs captos leti in oppidum adduxerunt. Id autem factum veriti ſeniores & qui prestare populo vi-
debantur in romanorum caſtra profugiunt. Adhibitoq; ſibi rege ad Veſpaſiani genua ſuppliciter ac-
cedunt. ne ſe deſpiceret obſecrantes neue quæ paucorum eſſet / totius ciuitatis exiſtimaret inſaniã:
ſeu populo parceret / qui romanis ſemper amica ſentiret / magiſq; vultum iret defectionis auctores qui-
bus ipſi olim ad fœdus venire properantes nunc vſq; ne id facerent aſſeruati fuiſſent. His eorum pci-
bus q̃q̃ toti ciuitati preter equorum rapinam infenſus erat indulſit. Nam & agrippã videbat eius op-
pidi cauſa trepidare. ¶ Fide aũt per eos populo data: Ieſus eiuſq; ſocij tutũ ſibi non eſſe rati apud ty- Ieſus cũ ſocijs ad
beriadã cõſiſtere ad taricheas cõfugiũt. ¶ Poſteroq; die Veſpaſianus i arcem p̃miſit cum equitibus taricheas fugiũt
traianum qui multitudinem (añ oẽs cuperant) pacẽ experiret. cognito autem populum eadm ſentire
ſimpliciter ad ciuitatẽ ducebat exercitũ. Illi autem portis eius patefactis cum laudationibus obuiam
prodeunt: ſalutis datorem ac bene meritum acclamantes: cumvero militem anguſti aditus remorarẽ-
tur murorum partem diruit Veſpaſianus ex meridiano latere iuſſit: eoq; pacto dilatauit ingreſſum. Vt
preda tamen & iniurijs abſtinerent in gratiam regis edixit. eiuſq; cauſa muris pepercit: ſpondẽtibus
habitatoribus eius poſt hec cum reliquis fore concordes alijſq; modis malis affectatam ciuitatem ex
diſſenſione recreauit.

¶ TARICHEAS CIVITAS Galileæ obſidet a Romanis & capitur a Tyto.

¶ Veſpaſianus Tarſcheas pficiſcens & ipſam ciuitatem munitam eſſe cognoſcens caſtra poſuit
hanc enim vndiq; muro validiſſimo Ioſephus cinxerat / eiuſq; Scaphas plurimas in lacu Geneſar ha-
bebant. vt in eas (ſi terreſtri vincerentur prelio) refugeret. Ieſus autem eiuſq; ſocij contra romanũ im-
perum facientes / partem muri diſſipata) ad ſuos refugiunt / coactiq; naues aſcendunt. Veſpaſianus vero
(cognita eorũ multitudine filiũ cum exercitu mittit / qui patriopus eſſe maioribus auxilijs mandauit.
B Tytus autem (priuſq; ſubſidia venirent milites ad bellum incitat. Iudeos incompoſitos eſſe & bellorũ
imperitos: vulguſq; potiuſ q̃ exercitũ dicit appellandos / neq; in multitudine virorum eſſe manifeſtat
victoria. vnde alacres eius hortatu facti milites miſſa auxilia egre ferebant. Tytũ itaq; primum in ho-
ſtes pergentem alij ſecuti ſunt: multiq; tunc fuerunt interempti: alijs in oppidũ fugientibus. Tũc quo
q; inter Tarcheas maxia orta eſt diſſentio: indigenis enim bellũ nõ placebat: aduenę vero qui plures
erant bellũ incitauerant. Titum autem ciuitatem ingreſſum nullus prohibere auſus eſt. Ieſu cũ ſocijs
ad agros fugiente / plurimaq; per ciuitatem facta eſt hominum cedes aduenarũ & indigenarũ ſed i-
terem̃ptis nocentibus. Tytus miſeratus indigenas ab intermitione quieuit. Veſpaſianus autem audi-
ta victoria filij lætus ſtatim circundari ciuitatem cuſtodibus iuſſit / & naues aduerſus eos qui a lacũ
fugerant fecit fabricari.

¶ Capitulum nonumdecimum.

j.iij Deinde ab ea digreſſus inter ipſam & taricheas caſtra poſuit muroq; firmauit belli ſibi mo- Veſpaſianus ta-
13. ras illic forte proſpiciens: q̃ ois turbarum cupiẽs multitudo in taricheas cõfluere munitio- richeas profici-
ne fœta ciuitatis: & lacu qui geneſar ab indigenis appellatur. Et enim ciuitatem ita vt ty- ſcẽs caſtra poſu-
beriadem ioſephus cinxerat. Nã illã quidem in principio defectionis pecuniarũ itemq; virtũ it ſciẽs citatẽ bñ
copia cõmunierat Tarcheis vero largitatis eius reliquiæ pfecerunt. ¶ Scaphas autẽ plurimas in la- eſſe munitam.
cu paratas habebãt: vt in eas videlicet (ſi terreſtri prælio vincerent) refugerẽt: ſimulq; ad nauale bel- ſcaphę plurimę
lũ ſi opus eſſet inſtructas. Romanis aũt caſtra munientibus Ieſus eiuſq; ſocij neq; multitudine hoſtiũ in littora.
neq; diſciplina militię pterriti curſu i eos irruũt primoq; ipetu diſiectis muri fabricatoribus ac pte aliq̃ Ieſus eiuſq; ſocij
edifiẽ diſſipata vbi armatos cõgregati viderũt anteq̃ mali aliquid paterent ad ſuos refugiunt. Eoſq; cõtra rõanos i-
iiij inſecuti romani: ad nauigia cõpulerunt. Et illi quidẽ tã ꝓuecti vnde romanos contingere miſſilibus petũ faciẽtes p-
poſſent anchoras iaciũt: & ſicut acies aſſolent denſatis inter ſe nauibus aduerſus hoſtes i terra cõſti- te muri diſſipa-
tutos nauali p̃lio decertabãt. ¶ Audito aũt Veſpaſianus magnanimitatẽ eorũ multitudinẽ in ꝓxia ta ad ſuos refu-
ciuitatis planitię cõgregatã: filiũ iuũ cũ ſecentis equitibus lectis eo mittit. Qui cũ infinitum hoſtium giũt coactiq; na
iiij numerũ reperiſſet: patri quidẽ maioribus auxilijs opus eſſe mãdauit. Ipſe vero equitũ pleroſq; etiam ues aſcendunt.
priuſq̃ ſubſidia venirent alacres eſſe videns cum nõnulli eoꝝ iudeoꝝ multitudinẽ formidarent vñ
exaudiri poſſet cõſtitit. Et o Romani ait pulchrũ eſt: nãq; in principio ſermonis ammonere vos ge- Oratio Tyti ad
neris noſtri qui cũ quibus pugnaturi ſumus ſciatis. Nras ei manus nemo vnq̃ toto orbe hoſtis vllus militẽs.
euaſit. Iudei vero etiã vt pro his aliquit dicamus ad hoc vſq; tps victi nõ defatigantur. Itaq; oportet Iudei icõpoſiti
ſi lis in aduerſis rebus cõſtanter dimitãtibus etiã nos i ſecũdis pſeuerantius laborare. Apta quidẽ frõ- bellorũq; , piti
te vobis plurimũ alacritatis ineſſe cõſpiciẽs gaudeo: vereor aũt: ne cui vim tãta timorẽ multitudo ho- vulgus potiuſq̃
ſtiũ latẽter icutiat. Iterũ igit quiſquis cogitet qualis vel cũ quibus decertabit qđq; iudei licet ſatis ſint exercitus appel
audaces mortẽq; cõtẽnant. incõpoſiti tñ bellorũq; iperiti ſunt; & vulgus potius recte q̃ exercitus ap- landi.

pellādi de nr̄a vero peritia atq; ordinatiõe referre quid opus est? Nēpe idcirco soli armis exercemur pacis etiā tēpore: vt ne bello nos cū hostibus numero cõferamus. Nā qd erat ppetuę militiæ commodum si pares cum rudibus congrediamur. Quin etiam reputare q; armati cum inermibus & equites cum peditibus: & ducis cõsilio tuti cum vagis neq; rectorem habentibus decertabitis: q; q; vos hęc p virtutes multo plures efficiant multum autem vicia de hostium numero detrahant nec sola hominū multitudo (quamuis pugnacissimi fuerint) in bello obtinet. sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. Hi enim & ordinari faciles sunt & sibimet subuenire. Numeroseq; autem copię plus incommodi ex semet ipsis q̄ ex hostibus capiunt. Itaq; iudeos audacia & ferocitas & desperatio mentis & seuitia ducunt quæ rebus secundis aliquantū valēt minimis vero offensionibus extinguntur. Vos autem virtus regit & morigera voluntas: itemq; fortitudo quæ & in prospera fortuna viget nec ad finem vsq; in aduersis decipitur. Ad hoc maiores vobis sunt q̄ iudeis causę certaminis. Nam si illi pro libertate ac pria bella pericula sustinent? quid est nobis incita fama prestantius? & ne post orbis terrę imperium videamur hostium aduersariorum loco iudeos habere. Propterea considerate: q; paciendi alicuius intolerabilis mali mœtus est. Multos enim eos in proximo adiutores habemus. Rapere aūt victoriā possumus. & quos a patre mitti speramus auxilio conuenit antecapere vt & maior sit & sociū non habeat virtutis effectus. Et quidem puto nunc de me a patre meo vobiscum pariter iudicium fieri. Siquidē ille rebus ante gloriose gestis dignus: fuit ego vero eius sum filius vos autem milites mei. Nam & illi vincere consuetum est. & ego reuerti ad eum non perpetiar victus. Quo pacto autem vos nō poterit duce vestro periculis occurrente superare? Appetam enim pericula mihi credite: primusq; i hostes irrumpam. Nemo autem vestrum a me discesserit persuasum habēs impetum nostrum sustētari ope diuina & manifeste presumite q; multo plus permixti hostibus efficiemus q̄ si extrinsecus pugnare mus. ¶ Postq̄ titus hec prosecutus est diuina quedam alacritas militibus incidit & quia traianū adhuc uenire cum trecentis equitibus ante prelium contigit: egre ferebantur: tamq̄ minueretur societate victoria. Misit autem vespasianus sylone & antonium cum duobus milibus sagittariorum. vt occupato monte (qui ex aduerso erat oppido) murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidez ita vt preceptum fuerat circumuenti sunt ex ea parte subuenire tentantes. ¶ Tytus aūt primus perrexit citato equo in hostes: & post eum cęteri cum clamore per tantum spacium fusi quantum a diuersa acies occupauerat: vnde etiā multo plures q̄ erant apparuerunt. Iudei vero licet incursu eorum & disciplina conterriti: paulisper quidem primo sustinuere congressus. Percussi autez contis equorūq; impetu deturbati conculcabantur: atq; ita multis passim peremptis disperguntur & in ciuitatem (vt quisq; velocitatis habebat) effugiūt. ¶ Titus autem aliquos a tergo instans alios per transitum occidebat: nōnullos cursu ante capiēs ictu ora transuerberabat: multos autē alium super alium lapsos immolāes configebat: omnesq; ad mœnia confugientes preueniens detorquebat ad campum: donec vi multitudinis elapsi in opidum confugerunt. ¶ Excepit autem illos acerba dissensio. Nam qua indigenis & fortunārum suarum & ciuitatis gratia & ab initio bellum gestum maxime (q; male pugnatum fuerat) nō placebat: sed populus aduenarum qui plurimus esset) vim adhibebat & inter se discordantiū clamor erat veluti arma iam caperēt. Quibus auditis (nec enim procul a muris aberat) titus exclamat. Hoc tempus est quid moramur commilitones? Deo nobis dedente iudeos suscipite victoriam nō auditis clamnres. Qui manus nostras euasere discordant? Habemus ciuitatem si modo properemus. Veruntamen cum velocitate animis opus est. nichil enim magnum effici sine periculo consueuit. Nō solum autem hostium concordiam (quos cito necessitas in graciam reuocabit) sed etiam nostrorum auxilia preuenire debemus vt pretervictoriam qua tantas copias pauci superamus etiam ciuitate solliciamur. Simul his dictis incendit equum. atq; ad lacum decurrit. & per eum propere in ciuitatez ingreditur. Quem cęteri consecuti sunt. Pauor autem eius audacię murorum defensores inuasit. Et pugnare quidem vel prohibere venientem nemo sustinuit. Relictis vero excubijs: Iheſus quidem cū socijs suis in agros effugit. Alijvero decurrentes ad lacum: in manus hostium contrauenientium incidebant. Mactabantur autem alij cum scaphas ascenderent: itemq; alij cum iam prouectas natando assequi conarentur. Plurimaq; per ciuitatem agebatur hominum cedes. Aduenarum quidem restitētium qui non effugissent: indigenarum vero sine pugna quoniam spes eorum fœderis & conscientia (q; belli consilium non habuerant prelio) deterrebat: donec titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant vbi captam ciuitatem viderunt q̄ longissime ab hostibus recesserunt. ¶ Tytus vero missis equitibus res gestas patri nunciauit. Quibus ille compertis q; necesse fuit & filij virtute admodum lętus & facinoris claritudine maxima enim beli parsvidebatur exempta cum quidem statim circundari ciuitatem custodibus iussit ne quis ex eadem subterfugeret neq; a cedibus temperaret. ¶ Postero autem die cum descendisset ad lacum: ra-

Multitudo hoiz in bello victoriā nō obtinet.

Alacres Tytimilites eius hortatu & auxilia missa ęgre ferebant tytus primus cōtra hostes alijs sequentibus.

Tyti strenuitas.

Dissēsio iter tarcheatas qa indigenis bellū non placebat aduenę vero q pres erant bellū icitauerant.

Tyto ciuitatē ingrediēte, phibere ausus est & iesus cum socijs sefugit in agros.

Vespasianus letus de filij victoria.

eg. li. ca. 2.

D

E

eg. li. cap. 1

F

eg. li. ca. 2

tes aduersus illos qui eo refugerant fabricare iussit: quę tam materiarum copia q̃ artificum multitudine mature contextę sunt.

Nauesaduersus eos q ad lacũfu gerant fecit fabricare.

¶ Genesa lacus a continente terra sic appellatus, xl. stadiis latitudinis & centum lõgitudinis: secundum vero Aege. centũ quadraginta extenditur: cuius aqua dulcis est & potabilis. Variaq; in eo sunt piscium genera ab alterius loci piscibus tã specie q̃ sapore discreta & vt Aege. dicit prestantiora medius secatur: fluuio Iordane cuius ortus phiala est & non panius quod a philippote tetrarcha deprehensum est qui missis in phialem paleis inuenit eas apud pauium redditas. Ad genesa lacũ eiusdem nominis terrę protenditur: natura simul & pulchritudine ãmirabilis vberrima arboribus aereq; tẽperatissima. Hos ergo qui in lacum fugerant nauali bello Vespasianus persequitur. quorum & si aliqualiter restitebant varius tamen fuit interitus mixtumq; sanguine a cadaueribus plenum totum lacum cerneres: nullus enim saluus euasit: posteaq; maxima pestis ex cadaueribus regionẽ oppressit Sex millia quingenti in isto nauali bello perierunt. Vespasianus autem pro tribunali apud Taricheas residens & quid de superstitibus agẽdum sit deliberans: aduenas salute indigenos indicat. sed de eorum mortis qualitate cogitabat. quos solo Tyberiadis itinere exire permittẽs: eos Romani secuti sũt in ciuitatem reducentes illosq; inclusos in amphiteatro vespasianus seniores cũ ibecillibus occidit iubet iuuenũm vero validissimos ad neronem misit sex milia cęteram vero multitudinem vẽdidit aliosq; donauerat agrippę.

Capitulum viceſimum.

Genesar a continẽte terra appellat. xl. stadiis latitudinis & cẽtũ lõgitudinis secũdũ ęge. cẽtũq; dragita iordãis ortus phiala & nomie Panius. Phiala. Experiẽtia phi lippi tetrarchę de iordanis principio & ortu Genesar lacus a genesara tetrapolis: quę vberria est arboribus & aeris temperie. Nuces. Palmę Ficus. Oleę. Poma varia Vuę Carices. Capharnaũ fõs Coracinus

Lacus aũt genesar quidẽ alterra cõtinẽtia appellatur: quadraginta vero stadiis i latitudine parẽs cẽtũq; in lõgitudine aqua dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices. & vndiq; in littora & arenas desinens purus est at prẽter hęc tẽperatus ad hauriẽdũ: & fluuio quidẽ siue fonte lenior: Semper enim frigidior q̃ lacus diffusio patitur manet: estiuisq; noctibus eius aquę sub diuo ꝓflatę: nequaq̃ estibus eedũt Id ei facere idigenis moris ẽ. Variaq; sũt in eo piscibus tã specie q̃ sapore discreta. ¶ Mediusq; secat fluuio iordãe cuius fõs esse videt paniũ noie aut iu hũc terra cõditus ex eo lacu q vocatur phiala. Hęc aũt est qua in trachonitida ascẽditur ad cẽtesimũ vicesimũ stadiũ cesareę nõ longius in dextro itineris latere Et ꝓprie ex rotũditate phyala dicit lacus rotę speciem prẽferens. Semper autem inter eius labra cohibetur vnda vnq̃ deficiens vel exuberans. ¶ Cumq; interim hoc esset iordanis principium nesciretur: a tetrarcha quondam trachonitidis philippo deprehensum est. Is namq; missis in phialem paleis: inuenit eos apud panium redditas vñ añ nasci fluuius credebat ¶ Naturalis quidem pulchritudo panij regis opibus & agrippę diuitijs magnificentius accurata est. ¶ Manifestũ ãt flumẽ iordanis ex hoc ãtro icipiẽs Senechomitidis qdẽ lacu paludes secat & margines. Cẽtũ ãt viginti aliis ꝑteritis stadiis post oppidũ Iuliada genesara la cũ mediũ trãsmẽsus. deinde mlt̃a solitudinẽ in asphaltidẽ lacũ exist ad genera savero lacũ eiusd̃ noiste ra ꝑtẽdit: natura simul & pulchritudine ãmirabilis nullũ ipsa pro libertate sui negat arbustũ: totamq; platis cõsueuere cultores. Celi vero tẽperies etiã diuersis aptissima est. Nuces ei que arborũ maxime goribus gaudẽt infinite floresc̃t. Ibi ẽt palmę q̃s nutrit calor, estiuus has iuxta ficus & oleę qbus aura mollior destiata est, vt naturę magnificentiã hanc esse quis dixerit vim adhibentis vt i vnũ conueniãt inter se repugnantia. anniq; temporum contentiõe bona velut singula peculiari studio terrę fauerẽt Non enim solum nutrit prẽter opinionem poma varia. sed etiam seruat egregia quidem & quondam modo regnantia. Vuas & carices sine intermissione decẽ mensibus suggerit. cęteros vero fructus ãni spacio senescentes. Nam prẽter aeris lenitatem & fonte quoq; irrigatur vberrimo qui capharnaũ ab indige appellatur. Cum nõnulli venam esse nili fluminis opinantur: q̃ similes coracino sicut lacus generat pisces. ¶ Longitudo autem regionis ęqua ac littora cognominis lacu triginta stadiis extenditur: & latitudo viginti. Horum quidem natura huiusmodi est. ¶ Vespasianus autem prefectis ratibus, impositaq; manu militum quanta in eos qui in lacu effugerant satis esset vna prouehitur Illi autem neq; compulsi ad terram euadendi facultatem habeant infectis omnibus: neq; nauali bello patria condicione pugnandi Nam & schaphę paruę atq; piraticę aduersus rates infirmę erãt & cũ pauci singulis veherentur. cunctis instantibus romanis appropinquare metuebãt. Verũtamen circũ rates nauigando nonunq̃ etiam prope accedendo lapidibus romanos eminus appetebant. Aut cominus etiam irritando feriebant. Aliis autem ipsis vtroq; mõ nocebatur. Nec eñ saxis quicq̃ prẽter crebros sonitus agebãt quoniam contra septos armis iaciebantur cõtiguiq; sagittis eorũ afficiebantur & si accedere ꝓpius ausi fuissẽt priusq̃ facerẽt aliquid paciebãtur cũq; ipsis nauigiis mergebãtur. Multos aũt vulnera iferre tẽtantiũ q plus cõtigi posset alios disiliẽdo i scaphas romani gladiis trãsfigebãt nonnullos cõcurrentibus inter se ratibus i medio deprẽhẽsis cũ dauiculis capiebãt. Sũmerorũ aũt qui capita sustulissent aut sagittis prẽueniebãtur: aut ratibus occultabantur Et si desperatione cõpulsi ini-

Vespasianus bello nauali cõtra illos qui i lacu fugerẽt ꝓsequit. Resistẽtia iudeorum.

Varius iudeorū interitus

Lacus sāguine mixtus plenusq; cadaueribus

S ex milia quingenti in isto nauali bello pierūt.

mici annatare tentassent eis manus vel capita truncabantur Plurimus q; passim ac varius erat interitus eorū donec in fugam versi ceteri terre appulsi sunt:circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebātur:multos vero in terra egressos peremerunt romani. Mixtum autem sanguine plenumq; de cadaueribus cerneres totum lacum.nullus enim saluus euasit. ¶ Acerbus autem in secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies.nam littora quidem naufragijs simul plena erant & corporibus tumidis.Calescentes autem & tabefacti mortui cœli tractum corrumpebant:vt non iudeis solus casus ille miserabilis videretur verumetiam fetoribus ipsis esset infusus.Ite quidem illius prelij naualis exitus fuit. ¶ Perierunt cum his qui pridem in citate ceciderant:sex milia & quingenti. ¶ At vespasianus pugna peracta pro tribunali apud taricheas residens aduenā populum abidigenis decernebat qui auctor belli extitisse videbatur & an hi quoq; seruandi essent cum rectoribus deliberabat.Tunc autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram nec eos dimissos posse quiescere homines qui & patrijs carerent. vimq; adhibere ac bellum his etiam inferre possent ad quos confugissent:vespasianus salute quidē indignos eos esse:cōtraq; seruatores suos nouerat euasuros.Sed de mortis eorum qualitate cogitabat:nam si hi occiderentur non perpessuros suspicabatur indigenas tot apud se supplices obtruncari.fideq; interposita deditis vim pigebat afferre:Verum ab amicis superabatur:nihil in iudeos posse committi dicentibusquodq;utile esset bonesto deberet preponere:cum vtrumq; obtinere non possit.Indubitata sibi concessa licentia:solos eos iussit occidi.Iuuenum autem validissimos sex milia lectos ad hystmon alias hystonimū Neroni transmisit Ceteram vero multitudinem triginta milia & quadringētos vendidit preter alios quos Agrippe donauerat.Nam his qui ex eius regno essent facere quod vellet ipse permisit.Verum & istos rex vendidit.Reliquum tamen vulgus qui erant ex Trachonite & Gaulanite & Ioppem plurescq; ex Gadarite seditiosi atq; fugitiui & quibus pro pace bella conciliarent capti sūt sexto idus septēbris die.

¶ Explicit liber Tertius.

¶ Incipit liber Quartus.

¶ GAMALA CIVITAS regionis Gaulanitidis a Vespasiano obsidetur.xxi. Septembris & xxiiij.Octobris excisa.

¶ Iotapatenis victis reliqui iudei sese romanis dederūt preter Gamala & Gyscala & qui montē Taberium occupauerant.Gamala enim a cameli similitudine nomen habet Agrippe nō subiecta locorum difficultate tecta huius situm & descriptionem habēs que licet ex natura inexpugnabilis esset ea tamen Iosephus muris cinxerat.hec ei septē mensibus obsessa Agrippe restiterat.Ad quā vespasianus veniens excubias vbi potuit collocauit eaq; obsedit.Agrippaq; tūc lapide percusso romā machinas cōtra ciuitatem admouerunt.Chares quoq; & Iosephus oppidanorū potentissimi armatū exercitū ordinauerūt ipsum ad bellum incitātes qui cōtra romanorū impetū multum repugnauerūt. multosq; romanorū difficultate locorum & angustia oppressos intrefecerunt eosq; fugere coegerūt.Romanorum q; ibidem fuit plurima cedes aliis fugientibus: vnde Vaspasianus cum paucis relictis in gamala neq; tutum fugere neq; honestū iudicans vim hostrū in montis vertice sustinuit:cuius animi obstinationem Gamalenses diuinā indicates impetū remiserunt.Ebutius tum romanorū fortissimus ibi est interfectus.Gallus vero cum decem milibus in domo latens cognito populi consilio quia Syrus erat omnibus mactatis saluus cum suis ad romanos euasit.Gamalenses autem precedente elati victoria qui & si omnino a salute desperabant fortiter tamen resistebant disturbatis tamen munitionum partibus ciues per deuias valles & cloacas diffugiebant.multos quoq; inopia consumebat cū solis pugnantibus alimenta congregabantur.

Capitulum primum.

Excisis Iotopatenis reliqui iudei se rōanis dederūt pter quedaz castella hic nominata &c.

VICVNq; aūt iudei Iotapatis excisis a romanis defecerāt:hi se ad eos postq; Tarcheate superati sunt applicabant.Omniaq; romani castella & ciuitates cœperāt preter Gyscala & qui montem Tabirij alias Itaberij occupauerāt.Cū his aūt rebellionem erat Gamala ciuitas contra tarycheas posita sup lacum que ad fines pertinebat Agrippe itemq; Iotanym alias Sogane & seleutia.Et heę quidē Gaulanitidis regionis erāt ambę Sotanym supioris ptis cui nomē est Gaulana & inferioris gamala.Selaniave ro ad lacū semetoli trigita lacū & septuagita stadijs lōgū paludesq; suas ad Daphne vsq; tēdere Quę regio alias sit delicioſa:tamen fontes habet qui minorē quē sic appellant Iordanem alentes sub ioui

Vespasiani deliberatio de morte aduenarum.

Vespasianus illos solo itinere tyberiadis exire pmisit quos a beūtes rōani secuti sūt reducētes i citatē quos vespasianus oēs i āphiteatro cōstituēs & seniores cū imbecillibus iubet occidi iuuenū āt validissimo sex milia misit ad neronēcęterāvero mltitudinēvēdidit & alios dōauerat agrippę.

D

E

F

G

templo aureo in maiorem deducunt. Sotanym quidem ac seleutiam colentes: in principio defectionis. Agrippa sibi fœdere sociauerat. ¶ Gamala vero ei non cedebat fœta locorum difficultate: amplius q̄ Iotapata. Iugum namq; asperum ex alto monte deductum: mediam ceruicem erigit. Et vbi supereminet in longitudinem tenditur tantum contra decliue quantum a tergo vt cameli similitudinem præferat. vnde nomen etiam duxit: nisi q̄ expressam vocabuli significationem indigenę semper non possunt. & a fronte quidem ac lateribus in valles inuias scinditur. post vero quam de mōte pēdet paululum difficultate refugit. Verum & hanc quoq; partem per obliquum excisa fossa deuiam indigene fecerant. ¶ Domus vero crebre & vicissim perprona erant edificatę. nimioq; precipitio cassuris similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem vergens: & australis vero collis & immensa edi tus altitudine vsum arcis sine muro ciuitati præbebat: ruptisq; superior ad profundam pertinens vallē.

Gamala defr

Gamala a camelli similitudine nomē h3 agrippę non subiecta locorū difficultate fœta eius descriptō domoz; edificia

4 Fons autem intra muros erat in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis
28. esset ciuitas: tamen etiam Iosephus cum muro eam cingeret fossis & cuniculis reddidit firmiorē eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant q̄ Iotapateni. Sed multo pauciores minusq; pugnaces. situsq; fœti difficultate plures esse hostes non putabant. Nam plena erat ciuitas: missis in eam q̄ esset munitissima) confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem per septem menses restiterat. ¶ Vespasianus autem profectus ex amatunti dem alis amatute (vbi protyberiade castra posuerat) amathus autem siquis nomen interpretetur aquę calidę vocantur. vbi ēm eiusmodi fons est sanandis corporum vicis ydoneus gamala peruenit. Et Iotam quidem ciuitatem

Ciuitas h3 i expugnabilis ex natura esse eā tm̄ iosephus muro cinxerat.

Vespasianus ad gamala veniens excubias vbi potuit collocauit & obsedit.

am

stravt diximus posita custodia circumuallare nequibat. Quavero fieri posset ex cubias collocat mon
14 temq; occupat superiorem. In quo milites castris stravt assolet muro circumdatis: opus aggerum po
pli. stremo aggrediuntur. Et a parte quidem orientis summo super ciuitatem loco turris erat vbi & quinta decima legio necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabantur. fossas autem decima replevit acvalles. ¶ Et inter hęc Agrippam regem cum accessisset ad muros eorūq; defensoribus de traditione loqui tentaret fundibularium quidem ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem pro
B pterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul & ob regem suiq; mœtus ad obsidionem protinus incitauit nullum iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes præter
14 missum ire credentes. qui circa gentilem suum & eorum quę ipsis conducerent suasorem item imanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine operisq; consuetudine cito pfectis machinas applicabant. ¶ Chares autem & Iosephus namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi armatos quidem licet mœtu perculsos ordinauerunt: & quamq̄ non diu obsidionem posse sustinere arbitrabant quibus aqua itemq; alia vsui necessaria non sufficerent adhortati tamen eos ad mœnia produxerūt & paulisper quidem machinas admouentibus repugnabāt. Balistis autem tormentisq; perculsi: mox
14 pidum recesserunt. ¶ Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonoꝛ ipsi quoq; insupervolantes cū oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanos nevltra progredere
tur obstabant. Cæterum vi multitudinis superati: vndiq; ad excelsa ciuitatis loca confugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt eosq; impigendo per decliuia locorum difficultate atq; angustia oppressos interficiebant. Romani autem eum neq; avertice imminentibus repugnarēt: neq; in partem aliquam euadere possent: pronos eos vrgentibus socijs in domos hostium plano con
tiguas refugiebant. Sed heę repletę labebantur quod pondus sustinere non poterant. vnaq; delecta multas inferiores itemq; ille alias deturbant. Ea res plurimos Romanorū morte consumpsit. Incerti

Rōanorūmaxīa cedes in gamala vñ reliq fugere coacti sunt.

quid facerent quamq̄ subsidere recta videbant tamen eo conuolabant: atq; ita multi quidē ruinebantur: non paucivero subterfugientes parte corporis occupabantur plurimi autem pul
cerati mori debantur. Sed ea gamalenses pro se fieri existimabant propriaq; incommoda ne
magis instabant. hostesq; intecta sua quamuis labentes sustentando compellabant. Qui
per angusto viarum clivos cecidissent eos celli de super missis interficiebant & ruinę quidam la
psidium coplam: ferrum vero eis hostes mortui dabant. Cęsorum enim gladios auferentes: his cōtra
humbeos vtebant. Multis iam procumbentibus tectis: fenet inde proficiēdo moriebant. Tergaq; dā
tibus nec fuga quidem facilis erat. Viarum namq; ignorantia & caligine puluerisalius alium nō co
gnoscentes perterrabant: & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu: ab oppido rece
dunt. ¶ Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit sęuissimo dolore perculsus cum su
per milites fuere ciuitatem videret proprię tuitionis oblitus clam paulatim superiore oppido locum
occupat. Ibiq; inter medios pericula cum paucis omnino relinquitur. Nec enim aderat tunc ei filius neq; turum neq;
Titus ad mutianum prident missus in Syriam Et dare quidem terga: neq; turum neq; honestum
pabat. Retinet autem quas in adolescentia gesserat ac propriæ virtutis mēoria quasi deo repleꝛ

Vespasianus cū paucis i gamala relictus fugere honestū iudicat

vi hostiū i verti ce suſtinuit cuius ai obſtiatio nē hoſtes dinā eē putantes ipe tum remiſerunt Gallus cū decē militibus in domo latēs cognito ppli cōſilio q a syrus erat oi busmactatisad romanos cū suis saluus euasit. Nullibi ſine cruorevictoria. Notāda ſēētia

Gamalēſes elati p̄cedētevictoria qui& ſi oīno a ſalute deſperabant tñ fortiter reſiſtebant. Inopia multos cōſumebat cuꝫ ſolis pugnantibus alimēta cōgregabatur.

tus ſocios qui cum eo erant condenſari iubet affluentemq; hoſtiumvim tandiu invertice ſuſtinuit:& neq; virorum neq; telorum multitudine reformidans manebat: donec eius animi obſtinationeꝫ hoſtes diuinam eſſe reputantes impetum remiſerunt.Illis autem iā infirmius oppugnantibus ipe pedē referens nō prius terga oſtendit:quam extra muros egreſſus eſt. Plurimi quidem romani militesī ea pugna decideſt:& inter eos Ebutius alꝰ batius decadarchusvir nō eo tm̄ p̄lio(quo periſt) ſed vbiq; antea fortiſſimus comprobatus.quiſq; iudeos malis plurimis affeciſſet. ¶ In ea turba gallus nomine quidam etacontarcus cum decem militibus deprehenſus:in aliqua domo latuit. Eius autem habitatoribus(dum cenarent)quod in romanos fuiſſet conſilium populi ſui inter ſe fabulantibus)hoc audito(nam & ipſe ſyrus erat & hi quos ſecum habebat)nocte illos aggreditur: oīmbuſq; mactatis ad romanos cum militibus ſaluus euaſit. ¶ Veſpaſianus autem merere aduerſis caſibus exercitum videſ (q̄q; nullam interim tantam experti fuerāt cladem huiuſq; rei magis eos pudere q̄ ſolum ducem in periculis reliquiſſent conſolādos putabat:de ſe quidē nihil dicēs ne quēvel initio culpaſſevideret oportere autem ammonens quę communia forent ferre:naturam belli cogitantes q̄q; nusq̄ eueniat ſine cruorevictoria:iterumq; habeat fortuna regreſſum. Multis tunc iudeorum militibus iterfectis exiguam ſe ſtipem inimicę pependiſſe fortunę atq; vt iactantium eſſe nimis ſecūdis rebus ſoleſcere ita eſſe ignauorum in offenſionibus trepidare. Velox enim eſt inquit in vtrumq; mutatio : & ille vir fortis habetur cuius ſobrius erit animus in rebus quoq; infœliciter geſtis:vt idem ſcilicet maneat rectis conſilijs peccata reſtituēs quamq̄ ea quę nunc acciderunt neq; molliciaveſtra neq; iudeorumvirtus effecit. Nam & illis pugnę melioris & nobis deterioris cauſa fuit difficultas locorū. Qua in re nimiū quis repreh̄enderit alacritatis veſtrę temeritatem. Nam cum hoſtes in excelſiora refugiſſent manus continere debuiſtis.neq; in ſummovertice conſtituta ſequi pericula. Sed capta iferiori ciuitate paulatim eos qui refugerant ad tutioremvobis pugnam & ſtabilem reuocare. Nunc autem immoderata feſtinacionevincendi:q̄ id incaute fuerit non curaſtis. Inconſultus autem & furibundus impetus beli a romanis alienus eſt:qui cuncta ordine periciaq; conficimus:barbariſq; conueniens eſt & quo iudei maxime poſſidentur. Oportet autem nos ad propriamvirtutem recurrere:atq; indigne offenſionis iraſci potius q̄ mœrere. Optimuꝫ autem quiſq; de ſua manu ſolacium querit. Ita enim fiet:vt & amicosvlciſcamur & in eos a quibus perempti ſūt vindicemur. Ipſe autem itavt nunc fecī experiar ac q; nos pugnandi prius ad bella pergere:& nouiſſimus inde diſcedere. Ille quidem his dictis; recreauit exercitum. ¶ At gamalenſes bene geſtare pauliſper animos erexerunt:quę nulla ratione magni ficeq; prouenerat. Mox autem reputantes ablatam ſibi eſſe fœderis ſpem q̄q; minime poſſent effugere iam enim victus eis defecerat vehementer dolebant animaſq; remiſerant :ne tamen quatenus valebāt ſalutē ſuā negligebāt. Sed tā diſturbatas partes muri qui erāt fortiſſimi quā itegras caterī amplexi cuſtodiebant.Romanis autem conſtruentibus aggeres iterumq; tentantibus irruptionem multi ex ciuitate pervalles deuias quia nulli cuſtodes erant & per cloacas diffugiebant. Eos vero morbus ne caperent ibi remanſerant. inopia conſumebat. Solis enimvndiq; alimēta qui pugnare poſſent cōgerebantur. Sed illi quidem in huiuſmodi cladibus perdurabant.

¶ ITABERIVS MONS A Romanis obſidetur.

¶ Itaberij montis ſitus:& deſcriptiovoi ſola pluuialis a qua ad quem multi confugerant ad uerſus quos: Veſpaſianus placidum cum exercitu miſit qui cautę ſpevenię & fœderis eos alliciebat. tādē tamē cepto a iudeis prelio ſimulat fugam & poſt q̄ inſequentes ad magnam campi planiciem pelexit in eos exercitum reflexit. pluribuſq; interfectis multitudinem cohercet ab aſcenſu. ¶ Calamitas quoq; tunc in Gamala calamitas fugientibus fortiſſimis & imbellibus inopia & famæ conſuptis die quoq; .xxij. octobris tribus militibus nocte turri effodiētibus & cauētibus illa maxio decidens ſonitu cuſtodes occidit alioſq; turbatos fugientes Romani trucidabant. Chares quoq; egrotus tanti terrore ſonitus mortuus eſt. Tytus itaq; Gamalam ingreſſus multis ad arcem fugientibus alios trucidabat vbiq; autem infinitus morientium gemitus: & effuſus cruor totum oppidum diluebat. In eosvero qui in arcem diffugerant. Veſpaſianus ducit exercitum ad quorum interritum turbo. Romanorū tela cōtra ſe ferebāt & ſuos a Romanis repellebat vnde iudeorum multi ſeipſos precipitabant. Quinq; enimiſſia precipitio occiſa:& a Romanis interempta quattuor milia:nullus namq; p̄ter duas mulieres euaſit neq; infantibus pepercerunt.

¶ Capitulum ſecundum.

Itaberij montis deſcriptio & ſitus vbi ſola aq̄ pluuialis.

UEſpaſianus autem inter curas obſidionis ſubſciciuum opus aggreditur aduerſus eos qui montem Itabirium occupauerant inter campum magnum & ſcitopolim ſitum. Cuius altitudo quidem triginta ſtadijs ſurgens : ſeptemtrionali tractu inacceſſa eſt. In vertice autem viginti ſtadiorum planicies patet tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum

quadraginta diebus edificauerat Iosephus & alias ei materias & aquas suggerentibus locis inferioribus Solā enim pluuialem aquā incolę habebant. Magna ergo in eo multitudine congregata Vespasianus cōtra illos mōtem placidum cum secentis equitibus dirigit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat itaberiū occupa multos autem fœderis ac venię spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidiū erāt placidum as molientes. Nam & placidus eo studio mitissime cum his loquebatur vt eos in planicem ceperet illi mittit cū exerci q; tanq̄ dictis obedientes ad eum veniebant: vt incautum aggrederentur. Vicit autem astucia placi tu qui caute eos di. Cœpto enim a iudeis prælio assimulat fugam. Et postq̄ insequentes ad magnam partem cāpi pe spevenię & fœ lexit reflectit in eos equitum manus plurimisq; in terga versis aliquos interficit. semotam vero multi deris alliciebat tudinem ceteram ab abscensu coherceret. Itaq; alii quidem Itaberio relicto in hierosolimam refugie tādē tñ cepto a bant indigenę autem fide accepta q̄ eis aqua defecerat & se & monte placido tradiderūt. ¶ Apud iudeis p̄lio f. mu gamalam vero degentiam audacissimi quiq; fuga dispersi latebant imbelles autem fame corrumpe lat fugā & postq̄ bantur. At vero pugnantium manus obsidionem sustinebant: donec secundo & vicesimo die mēsis sequentes ma octobris euenit vt tres ex quintadecima legione milites circa matutinas vigilias editissimam prę ce gnā campi ptē p teris turrim quę in sua parte fuerat subirent eamq; occulte suffoderent. cum appositi ei custodes ne lexit i eos exerci q; adeūtes eos nox enim erat nec postq̄ adire sensissent. Idem autem milites cauendo ne strepitus fi tū reflexit pluri eret quinq; saxis durissimis euolutis resiliunt: subitoq; turris magno cum sonitu decidit vnaq; custo busq; interfectis des precipitantur. At vero qui per alias custodias erant perturbati fugiebāt multosq; euadere ausos multitudinē co peremerunt Romani. Inter quos etiam iosen super dirutam muri partem quidam iaculo percussum hercet ab ascen interficit. Intus autem in ciuitate degentibus sono concussis multus erat pauor atq; discursus tanq̄ su. omnes essent hostes ingressi. Tuncq; glares alias chares egrotus & iacens defecit: cum timoris magni Tytus vtbē Ga tudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. ¶ Romani tamen prioris peccati memores: vsq; malā itroiuit cū a vicesimam & tertiam diē supradicti mensis in oppidum non ingressi sunt. ¶ Titus autem aderat i exercitu que mī dignatione vulneris quod Romanos se absente percusserat ducentes equitibus præter pedites lectis tis ad argēfugē ociose in ciuitatem introiuit: eoq; prætergressovbivigiles quidem senserūt. ad arma cum clamore pro tibus alios truci perabant. Connito autem etiam ingressu intus constituti eius. alij raptis liberis trahentes etiam con dabat.
iuges cum vlulatu atq; exclamationibus in arcem refugiebant: alij tito occurrentes sine intermissiōe Infinitus morię
B trucidabantur. Qui vero prohibiti essent in arcem recurrere nescij quid facerent Romanorum præsi tiū gemitus & ef dijs incidebant. Vbiq; autem erat infinitus morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor totū fusus cruor totū oppidum diluebat. In eos autem qui arcem occupauerant omnem Vespasianus induxit exercitum opidū diluebat. Erat autem saxosus & accessu difficilimus vertex in immensum editus. & vndiq; circum hostiū mul Turbo rōano. te titudines preces. Vnde Romanos se adeūtes alio telis: & præterea saxis deuolutis vlciscebantur iudei la cōtra iudeos cum ipsos in excelso loco positos nullę sagittę contingerent. ¶ Verum ad eorum interitum diuio mu ferens & iporū nere turbo exoritur Romanorum quidem tella in eos ferens ipsorum autem a Romanis repellens & a Ro. repellēs.
obliqua traduces: vt neq; in præruptis consistere propter violentiam flatus possent cum nihil esset im
mobile: neq; hostes ad se accedentes videre. Itaq; supergressi Romani eos circumueniunt & alios qui
dem repugnantes ante capiebant alios cum manus apponerent in omnes autem vehementius seuie
bāt illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndiq; circum conclusi de
speratione salutis filios & coniuges & semetipsos in vallem precipites dabant quę sub arce in profun
dum patebat. Euenit autem vt ipsorum in se qui capti fuerant immanitate: lenior existeret iracundia Quiq; milia eō
4 Romanorū. Ab his enim quattuor milia perēpta sunt. q; vero se p̄cipitarī quiq; milia sunt reperti neq; rū q̄ se p̄cipita
3. quisq̄ præter duas mulieres saluus euasit quę sorores erant philippi filię; quamuis philippus Ioachi rēt & quattuor
mo genitus esset insigni viro & qui sub Agrippa rege Stratarches fuerat. Seruatę autem sūt q̄ excidij milia rōanis oc
tempore Romanorum impetum latuerunt. Nec enim vel infantibus pepercerunt quorum multos sin ciso; nulluspre
guli rapto ex arce proiecerunt. Gamala quidem hoc modo excisa est tertio & in vicesimo die mensis ster duas mulie
octobris quę vicesimo & primo die mensis septembris ceperat rebellare. res euasit nec i
fātibus pepcerit.

¶ GISCALA galilæ oppidum a Tyto oppugnatum

¶ Giscala galileę oppidum cuius ciuium multitudo quia agricolę erant pacem capiebāt: sed ad
C defensionem eius: Iohannes quidem fallax & veneficus impellebat contra quam Vespasianus Tytū
misit cum exercitu: alios aūt exercitus ad Cæsaream & Scitopoli vuxit recreandos. & de obsidenda
hierusalem erat sōlicitus. Tytus autē iam se cedibus saciatus Giscalenos sine cede voluit habere quos
hortatur vt se sine armis reddant. Iohannes vero cūm popularium nemo nedum respōderę: sed ne
q; murum obstantibus latronibus ausus est ascendere Tyto respondit conditiones amplecti velle d
cens. Sed Tytum sub diei solemnis prolongatione in qua q̄ sicut non licet arma mouere: ita nec de
pace conuenire affirmat fallere conabatur. Iohannes itaq; nocte quibusdā segnioribus famulis mu
lieribus & pueris eum sequentibus fugit hierusalem: sed remanentium in via qui eum fuerant secuti.

atrox fuit fletus & interitus Mane itaq; facto Tyto aduenienti populus ciuitatis portas aperit & eum D
liberatorē vocās recipit: Iohānes fugam ipsi manifestat. Qui itaq; prece populi rogatū exercitus ptē
(vt ipsum persequeretur) dirigit: sed eum occupare non valentes duo milia vna fugiētium intereme-
runt: duoq; fere milia mulierum & puerorum reduxerunt. Tytus quoq; ciuitatem ingressus muri par-
tem possessionis iure rumpere precepit & noxiū melius relinquere impunitū quā immeritum perde-
re indicans precepit ciuitati.

Gyscala Galileæ oppidū cuius ꝑ titudo ciuiuꝫ qa agricolę pacem querebāt sed ad defēsionē ipelle bat Iohēs fallax & venificus.

Capitulum tertium.

Amq; solum gyscala municipium galileę restabat indomitū cuius multitudo pacis studio eg.
tenebatur ꝙ erant plęriq; agricolę: spemq, suam semper in fructibus collocauerāt. Nō par cāp
uę autem manus latrocinali permixtione corrupti: quo morbo etiam nōnulli ciuium labo-
rabant. Hos autem ad defensionem impellebat atq; conflabat leni cuiusdam filius Iohan-
nes homo veneficus & fallax variusq; moribus & immoderata sperare: promptus miroq; modo quæ
sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus ꝙ affectandę sibi potentię causa bellum amaret. Huic
etiam apud gyscala sedicioſorum turba patebat. quorum causa populus etiā legatios fortasse de tra
ditione missurus: Romanorum tamen congressum in parte belli prestolabatur. ¶ At Vespasianus cō
tra hos quidem titum cum equitibus mille decimam vero legionem circa scitopolim mittit. Cum re-
liquis autem duabus Cęsaream ipse regreditur: dandam his ex labore continuo requiem putans ex eg.
ciuitatum copijs eorum corpora itemq; animos ad futura certamina estimans esse refouendos. Nec cāp
enim sibi exiguum laborem superesse de hierosolimis præuidebat quæ & regalis esset ciuitas: & cun
ctę nationi prestaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus: etiam naturalis muni-
tio. Itemq; murorum eius constructio non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum virorum spi-
ritum & audaciam sine muris quoq; inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rē milites velut athle-
tas ante certamina oportere curari. ¶ Tyto autem ciuitas gyscala equitando enim ad eam accesse-
rat aggressione capi facilis videbatur. Sciens tamen ꝙ ea vi capta a militibus passim populus absu-
meretur: hamq; saciatus erat ipse iam cedibus: miserans multitudinem etiam nullo discrimine cū no- E
centibus interimere pactione magis subire ciuitatem volebat. Itaq; plenis hominum muris quorum
plęriq; perdite factionis erant mirari se ait quo nam frœti presidio cunctis iam ciuitatibus captis illi
soli romanorum arma operirent cū viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse sub-
uersa alias submersa securos autem fortunis suis potiri qui romanorum dextris credidissent. Quas
quidem etiam nunc illis ait se porrigere neq; ob insolentiam succensere: quia spem libertatis ignoscē-
dam putaret. Non tamen etiam siquis impossibilia vellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis
non paruissent fidemq; dextris habuissent. expertum iri arma crudelia iamiam cognituros esse mœ-
nia sua ludum fore machinis romanorum qui diffidentes soli ex galileis sese ostentarent arrogantes eg.
esse captiuos. ¶ His dictis: popularium quidem nemo non modo respondere: sed ne ad mutum qui cāp
dem licuit ascendere quia totum latrones prœuenerant & custodes erant portis appositi ne quis vel
ad fœdus prodiret. aut equitum quemq̄ in ciuitate reciperet. ¶ Iohannes autem & ipse amplectī cō
diciones ait. ita aut persuasurum. aut necessitatem remittentibus adhibiturum illum tunc diem indeo
rum legi oportere concedi quoniam sicut arma mouere ita etiam de pace conuenire nefas haberēt.
Nam & romanos scire quod ab omni cessarent opere dierum septem circuitu. Quam si temerassent
non minus cętus q̄ qui agerent piaculum commissuros: ipsumq; titum nullum sibi ex mora esse stipē-
dium formidandum. Quod enim vnius noctis spacium propter fugę cōsilium cœperit presertim cū
id obseruare circumsidentem nemo prohibeat. Sibi autem esse magnum lucrum nulla in re despice-
re patrios mores & illum decere qui pacem nō sperantibus indulgeret: leges quoq; seruare seruatis. F
¶ His Titum Iohannes fallere conabatur non tantum pro septimi diei religione: quantum pro sua
salute sollicitus. Ferebatur autem ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam i noctem ac fu-
ga vitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium hierosolimorum Iohannem salutem
esse cupientis factum est vt non solum induciarum causationem Tytus admitteret verumetiam i su-
periori parte ab oppido castra poneret ad dissam alias cydissem quidem qui mediterraneus Tyrio-
rum vicus validissimus erat galileis semper exosus. ¶ Nocte autem Iohannes cum nullas Romano eg.
rum circa oppidum videret excubias arrepto itinere non solum his quos circa se habebat armatos: cāp
sed etiam segnioribus plurimis cum famulis abductis in hierosolimam fugiebat. Sed vsq; ad vice-
simum quidem stadium fieri posse videbatur. Vt mulieres ac pueros aliamq; multitudinem secum
duceret homo quem captiuitatis nempe & salutis mœtus vrgeret. Vtraq; vero eo procedente relin-
quebantur: & oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisq; procul a suis aberat: tanto se
ppiorem hostibus credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes necessaria pauitabāt & ad fine
pitum quem ipsorum cursus faciebat assidue respectabāt veluti instātibus quos fugissent. Miti simul

Tytus ad gyscalę ciues obsessos vt cedebāt sine ar-mis.

Nēo popularīū ausus est nedū respondere sed neq; murū ascē-dere obstātibus latronibus

Iohis dolusq tñ cōtra eū versus ē Dissa Tyriorum Iohēs nocte cū qbusd segniori-bus famulis mu lieribus & pue-ris sequētibus fu gitī hierlim sed remanētiū i via atrox erat fletus & interitus.

ruebant:& circa viam plurimos certamen precedentiū conterebat. Miſerabile autem feminarum & infantium erat exicium aut ſi quam vocē iactarent: nonnulli viros aut propinquos vt ſe operirentur orabant. Sed & Iohannis exhortatio ſuperabat vt ſeipſos ſeruarent inclamantis: eoq; confugerent vnde remanentibus etiam ſi raperentur penas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant vt cuiq; virium fuit cito diſperſa eſt. ¶ Luce vero facta Tytus ad muros aderat fœderis cauſa populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanq̄ bene meritum & qui cuſtodia ciuitatem liberaſſet laudibus prędicabant ſimulq; Iohannis fugam ſignificantes. vt & ſibi parceret obſecrabant: & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui eſſent vlciſceretur. ¶ Ille autem prece populi poſtulatus equitum partem vt Iohannem perſequeretur dirigit. Sed cum quidem occupare nequiuerunt: quia anteq̄ venirent in hieroſolimam ſeſe receperat. ¶ Vna vero fugientium prope ad duo milia perimunt. Mulieres autem ac pueros paulominus quam tria milia circum actos reducunt. Titus aūt indigne ferebat non ſtatim a Iohanne penas fraudis exactas. ¶ Iratovere animo q̄ ſpe deciderat ſatis eē ad ſolatiū: putās captiuorū. & qui trucidati fuerant multitudinem in oppidum cū fanore ingreditu. Iuſſiſq; militibus minimam muri partem iure poſſeſſionis abrumpere minitando magis q̄ puniendo repręmebat perturbatæ ciuitatis auctores. ¶ Multos enim propter odia domeſtica vel proprias inimicicias delatores innocentię fore credebat. ſi dignos pœna diſcerneret: melius noxium q; relinqueret mœtu ſuſpenſum: q̄ immeritum quāq̄ cum eo perdere ratius alias gratius exiſtimabat. Illū enī fortaſſis etiam modeſtiorem futurum vel mœtu ſupplicij: vel q; erubeſceret pretetitorum criminum veniam. Sine cauſa vero morientium. pœnas nullo modo corrigi poſſe. Prælidijs tū ciuitatem circumdedit. quæ tam nouarum rerum ſtudioſos compeſcerent: q̄ pro pace ſentientes quod ſibi relictum erant maiori fiducia firmarent. Galilea quidem tota poſtq̄ multo ſudore Romanos exercuit hoc modo ſubacta eſt.

Tytomane factō ad muros accedēti ppīus portas appit & eū citatis liberatoresvocās recipit & iohis fugā ei manifeſtat.

Tytus citatē ingreſſus iure poſſeſſiōis muri pte precipit abrūpere.

¶ HIEROSOLIMITANI excidij initium.

¶ Iohanne hieruſalē ingreſſo oēs (quid agerent Romani pcunctantur: qui non vi romanorum ſed ſponte vt cautione loco pugnaret) veniſſe dicebat & pro metropolivere piclitari. Auditis vero quę capti pertulerāt, hieroſolima turbabatur. Iohannes autem peſſimus mendax Romanorū vires paruifaciens ad bellum hieruſalem incitabat: aſſerens quod numq̄ (etiā ſi alas haberent) mœnia trāſgrederentur vnde Iuuenum corrupta multitudine eius mendaciis ſenes ac prudentes futura proſpicientes lugebant.

¶ Capitulum quartum.

APud hieroſolimam vero ad Iohānis itroitū populus ois erat effuſus: & circa ſingulos quivna cōfugerāt numeroſa turba collecti: quas foris clades experti eſſent pcuncta bant. Illorū aūt feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus neceſſitatē ſignificabat. Verum tamen in malis quoq; ſibi arrogabant nō romanorū vim ferentes ſe ſponte veniſſevt cū his ex cautiore loco pugnarēt. Incōſultorū enī atq; inutiliū eē hoīm incaute p gyſcalis & inualidis municipiis periclitari. cū armavigorēq; oporteat pro metropoli ſuſcipere atq; ſeruare. Significando tamen excidium gyſcalorum etiam quam dicebant honeſtam diſceſſionem ſuamvt primi fugam eſſe intelligerent prodiderunt. Auditis autem quę captiui pertulerant non mediocris perturbatio populum tenuit: magnumq; id eſſe argumēti propriis reputabant excidij. At Iohannes qui eorum quidem cauſa quos reliquerat fugientes minus erubeſcebat: ſingulos aūt circuiens ſpe bellum incitabat: infirmitatem romanorum aſſerens propriaſq; vires extollens & iperitorū inſcientiā ea cauillatione decipiens: quod etiam ſi pēnas ſumerēt nūq̄ hieroſolimorum mœnia tranſgrederentur romani qui pro galileorum vicis tanta mala pertuliſſent: atq; in eorum vicis machinas attriuiſſent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenū manus: prudentiorū aūt ac ſeniorum nemo erat: qui non futura prōſpiciens velut iam pdita ciuitate lugeret. Et populus quidem in ea confuſione tunc erat. ¶ Et vero perterritum manus agreſtium. ante ſeditionem quę hieroſolimis orta eſt diſcordari iam ceperat.

Iohāne ingreſſo hierl; oēs quid agerēt Romani pcūctabāt q nō rōanoꝝ ſpōte vt cautiore loco pugnaret veniſſe dicebat & p metropoli periclitari velle.

¶ IAMNIA ET AZOTVS Ciuitates a Romanis captę.

¶ Tyto a Gyſcalis Gæſareamveniente Veſpaſianus a Cęſarea Iamniam & Azotum pfectus C vtrumq; iubegit impoſitis illic cuſtodijs. ¶ Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; inteſtinū exagitabat vbiq; prędationes & latrocinia. Nichilq; crudelitatis iudei inter ſe omittebant. Cuſtodes enim ciuitatum omnes rapinis erant dediti. Omneſq; ſine obſeruatione in ciuitate recipiebantur vnde iners multitudo hieruſalem habitans ſeditionem: & famem comparauit latroneſq; ex agris tranigreſſi in ciuitate multo ſeniores. Cedes namq; iam in luce & manifeſte fiebāt etiam nobiliſſimorum. Antipas enim publicorū theſaurorum cuſtos & alij nobiliſſimi cuſtodię ſunt traditi. deinde impoſito eis proditionis crimine occiduntur Tanta quoq; eorum fuit inſolentia vt pro arbitrio ponti-

fices/abrogatis familijs/designarentur & impios atq; incognitos(vt suorũ facinorũ haberent socios) D
instituebant.

¶ Capitulum quintum.

Tyto ad cęsareã veniẽte vespasianus iãniã & azotum pfectus vtrũq; subegit i positis ibi prędijs.

TYtus enim a Gyscalis Cęsareã/Vespasianus aũt a Cęsarea lãniã & Azotum pfectus vtrũq; subegit. Impositisq; illic pfidijs reuertebat maximã eorũ ducẽs multitudinez q se fœdere sociauerant. ¶ Singulas aũt ciuitates tumultus bellũq; intestinũ exagitabat: quantũq; a Romanis respirassent in seipsos manus vertebãt cũ inter armatores belli esset ac pacis cupidos seua cõtentio dudũq; cõcordiũ ptinacia primo intra domos ascenderet/deinde inter se amicissimi ppli dessiderent & ad sil'a volẽtes qsq; cõueniẽs: aperte iã coacta multitudine repugnaret. Itaq; dissensiões quidẽ apud oms erãt nouitatis armorũq; cupiẽtes senibus ac sobrijs iuuentute ac audacia pstabant. ¶ Primo aũt indigenarũ singuli prędari cœperũt: deinde ex cõposito cõuertis cuneis p territoriũ latrocinabant: vt qđ ad crudelitatẽ atq; iniusticiã spectat nihil a Romanis gentiles abessent atq; ipsis qui vastarent illatũ a Romanis excidium leuius videret. Ciuitatũ vero custodes partim quia de fatigate pigeret. parti odio nationis aut nulli aut minimi erãt male affectis auxilio. donec rapinarũ societate vndiq; cõgregati collegiorũ latrocinalium principes atq; in agmen conflati hierosolimis irrepserunt/quę Ciuitas a nullo regebatur. & in ore patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc precipue cunctis existimantibus vniuersos qui super influerent adiumento ex beniuolentia venire. Quę quidem res etiã sine dissensione postea ciuitatem pessundedit: eo q; iners & inutilia multitudo (quæ pugnacibus sufficere possent/alimenta consumpsit: hisq; pręter bellum etiam seditionẽ famẽq; comparauit. Alij latrones ex agris eo transgressi ac multo seuiores quos intus inuenere societati nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audatiam. Sed vsq; ad cedes ruinę fiebãt non clam siue per noctem aut quoslibet homines: verum luce palam nobilissimos quosq; adorlẽdo.

Nihil crudelitatis iudei iter se ipsos ommittebant.

Ciuitas a nullo regebãt & oms gentiles siue obseruatione recipiebat.

latrões ex agris seuiores i ciitate

Cedes & ruinę mefeste fiebãt & i luce & hoim ẽt nobilissiorũ.

¶ Nam primum antipã regij generis virum & ciuium adeo potentissimũ vt etiam publicos thesauros fidei suę permissos haberet compręhensium custodię tradiderunt. Post hunc etiam leuiã quendam insignem virum. & foryam alias phoras filium rageti alias Ragąelis & ipsum ragẽtum regalis similiter vtrumq; familię. omnesq; pręterea qui prestare alijs videbantur. Grauis autem mœtus populum possidebat & velut occupata ciuitate salutem propriam quisq; curabat. Illi autem clausorũ vinculis non fuerunt contenti: neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorum non paucis viris frequentari ac per hoc advlciscendum esse idoneos & preterea rebellaturum fortasse populum iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi mittunt quendam de suo numero iohannem ad cedes prõptissimum/qui lingua patria dorcadis filius dicebatur) eumq; alij decem armati gladijs secuti ad carcerem: ibi quos compręhenderant interficiunt.

eg. L cap.

Iohẽs dorcadis

Tãta fuit eorũ solẽtia vt ẽt arbitrio ẽt põtificũ designatio abrogatis familijs icognitos & ignobiles constituebãt vt ipiorũ facinorũ socios haberent.

¶ Fingebant autem huius immanissimi vt assolent huiusmodi facere homines sceleris causam cum romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse cõmunisq; se libertatis proditores interemisse dicebant prorsus vt audacia sua tanq̃ seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis: illos vero insolentia progredi vt in eorũ esset arbitrio etiam pontificum designatio. Deniq; familijs abrogatis vñ p successionẽ pontices creabãtur: incognitos atq; ignobiles cõstituebant: vt impiorũ facinorũ socios haberent. Nam q supra meritũ sũmos honores adepti eran. his obediebãt necessario qui sibi eos pstiterant. quoniã & dignitate prędictos varijs machinis fictisq; sermonibus cõmittebãt. oportunitatẽ sibi ex eorum qui se prohibere poterant cõtentiõe captantes donec hominũ persecutione saciati in diuinitatem contumelias transtulerunt pedibusq; pollutis in sanctum locum introire ceperunt.

eg. L cap.

¶ Iam vero contra eos populo concitato Anano pontifice euo maximo: & sapientissimo autore. Hij enim templum aduersus populi turbam castellum ac Tyrannidis domicilium sibi fecerũt. Acerbis etiam malis admiscebatur cauillatio. qua sorte pontifices creare conati sunt. Phannias namq; ignorans & omnino iutilis sorte irrisorie ad sacerdotium assumitur quod cæteri sacerdotes ludibrio videri habentes lachrimabantur populum itaq; contra legis & libertatis corruptores/sui enim seipsos zelotas vocabant vti bonarum professionum emuli essent) insurgere exhortabantur. Ananus enim congregato populo cunctisq; tanta mala indignantibus stans inter eos flens mori se cupere dicebat cum sacra locavideret sceleratorum pedibus frequentari. Hic enim lamẽtabili oratione populum monet q̃ primum eos inuadant quia quottidie eorum augetur numerus cum iniquissimus quisq; ad sibi similes profugiat.

F

¶ Capitulum sextum.

AMvero contra eos populo concitato namq; auctor erat. Anānus euo maximus pontifi-
cum. itemq; sapientissimus & qui fortassis ciuitatem conseruasset si insidiatorū manus po-
tuisset effugere: illi templum dei aduersus populi turbam castellum ac profugium sibi fe-
cere: quod pro domicilio tyrannidis habebant. Acerbis autem malis ad miscebatur etiaz
cauillatio: quæ præ cæteris eorum erat dolori. Tentandō enim quanto mœtu populus teneret: suas-
q; vires explorando sorte pontifices creare conati sunt: cum his vt diximus ex familijs successio de-
beretur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. Nam & olim sorte pontificatum deferri so-
litum fuisse dicebant. Re autem vera legere degenerem erat abrogatio firmioris absq; his ad poten-
tiam: qui sibi designandorum magistratuum licentiam comparauerant. Itaq; vna sacratarum tribuum
accita quæ emachim appellatur pontificem sortiebantur. Casuq; locos exijt homini per quem ma-
xima eorum iniquitas demonstrata est. Phannias alias phanis quidem filius. Samuelis ex vico Ara
thasapathasy alias Aphtha non solum non ex pontificibus orto: sed operte quid esset pontificatus
propter rusticitatem penitus nescienti. Denicq; inuitum eum rure obstratum vt in scena fieri solet a-
liena ornauere persona indutumq; sacra veste quid facere deberet instituebant ludumq; & iocū es-
se tantum ne fas arbitrabantur. Cæteri quidem sacerdotes procul expectantes ludibrio legē haberi
lachrimas vix tenebāt: honoresq; sacrorū solui grauiter igemebāt. ¶ Ppls aūt hāc eorū audatiā non
tulit: sz oēs q̄si ad deponēdā tyrānidē alios itēderāt. Nāq; pstare ceteris videbāt gorgiō als gorio iose-
phi filius & symeō gamalielis tā singl'os circuētes q̄ sil'vniuersos i cōciōibus hortabāt: quo tandē ali-
qñ libertati corruptores vltū irent: sctmq; locū ab hoibus sceleratis purgate ꝓperarēt. Pōtifices etiā
probatissimi gamala quidē filius theſuraut ananus Anani filius populum frequenter in cetibus ex-
probrando eius segniciæ contra zelotas excitauerunt Ita enim seipsi vocabant vti bonarum profes-
sionum emuli: ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. ¶ Itaq; in concione popu-
lo congregato cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum itemq; rapinis & cedibus nondu
autem promptis adversus eos ananus medius & ad legem respectans cū lachrimis oppleſſet oculos magis mi-
turbans inter eos ananus medius & ad legem respectans cū lachrimis oppleſſet oculos magis mi-
chi ait mori satis est antiq̄ dei domicilium videā tantis refertum doloribus: atq; inaccessa & sancta loca
sceleratorum frequentari pedibus. Verum sacerdotali veste amictus & sanctissimum venerabilium
B noim onus ferens viuo atq; animę amorę teneor: nec pro senectute quidem meam mortē sustinens
glorioſam. Igit̄ solus ibo: & tanq̄ in solitudine animam meam solam dabo pro deo. Nā quid opus vi-
uere in populo clades suas minime senciente? & apud quos malorum pręsentium defensio interijt?
Si quidem rapti patimini acverberati recitetis. & ne gemitu quidem aperto quisq̄ prosequitur inter-
emptos. O acerbā cōminationē? Quid de tyrānis queror? Nunquid non avobis vestra pacientia nu-
triti sunt? Nunquid non despectis qui mecum ierant cum adhuc pauci essent vos dum tacetis plu-
res eos fecestis. atq; illis armatis quiescētes invosmet arma vertistis? cum primos eorū conatus opor-
tuisset infringi. quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo ad deprædationem
noxios irritastis: quia vastatis domibus nulla ratio ducebatur. Itaq; iam dominos ipsos rapiebāt: eisq;
cum permediam ciuitatem traherentur nemo erat auxilio. Illi autem avobis proditos etiam viculis
affecerunt. Non dico quanto & quales. Sed quot accusatos. indēnatos vinctos nullus adiuuit. Resta-
bat autem eosdem videre trucidare. Hoc etiam vidimus veluti ex grege mutorum animalium quæ
p̄cipue ducit hostia nevocē q̄dē eorū quisq̄ emisit nec dum dexterā mouit. Paciemini sibi paciemi-
ni sancta etiam conculcari videntes? Cumq; omnes audacię gratos nefarijs hominibus subijceritis
eorum pręstantiam reueremini. Tunc enim profecto ad maiora procederent: si quid maius quod e-
uerterent inuenirent. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus nunc autem phanum appellat.
C velut arcis arx quędam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrānide munita & inimicis superve-
nticem posit̄isvidetis quid cogitatis? Aut quibusvestras sententias applicabitis? An romanos expe-
ctatis: vt sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostre ciuitatis res habent: eoq; iam calamitatum
ventum est: vt misereatur nostri etiam hostis: Non exurgitis o laborioſi: respectisq; vulneribus vestris
quod etiam feras bestias facere videmus. vltum ibitis non suas quisq; recordabitur clades. vt añ ocu-
los positis quę pertulerit advltionem animos acuetis? Periſt apud vos non fallor affectionum omni-
um carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis seruitutis autem ac dominorum amantes fa-
cti sumus: tanq̄ subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa & maxima bella vt in li-
bertate viuerent pertulerunt nec aut ægiptiorum aut medorum potentiæ cessere: dum modo ne fa-
cerent que iuberentur. Et quid opus esse de maioribus loqui. Hoc ipsum bellum quod nunc cū Ro-
manis gerimus vtrum commode an cōtra in commode. non palam quid habet causę nisi libertatem.
Ergo qui dominis totius seruire non patimur gentiles nostros ferimus tyrannos. quāq̄ externis obe-

Ananus pontifex sapientissimus.

Cauillatio mala q̄ caute fortepō tifices creare conati sunt.

Phanis vir oino iutilis & ignorās sorte irrisorie ad sacerdotiuz assumit vñ cęteri sacerdotes legē ludibrio habentes lacrimabantur.

Zelotę cur vocati. Ananus cōgregato populo cūctisq; indignātibus tāta mala stās iter eos flēs mori cupere se dicebat cū videret sacra loca sceleratorū pedibus frequētari nota eius oronē que deflet citatis & tēpli desolationem.

Phanū tēplūve lut arx siue castellum.

Q; apd eos nō sit cura libertatis p q̄ tāta bella prēs sustinuerit p q̄ et expectat romānorū bellum

dientes ad fortunã semel id referunt cuius iniuria victi sunt & vero pessimis suorũ cedere ignauorum D
est. & cupientium seruiẽdi. ¶ Ad hęc aũt qa Romanorũ mentio facta est: non vos celabo quid dũ lo/
quor interuenerit. mentemq; retraxerit. Quod etiam si ab illis capti fuerimus absit autem dicti hu/
ius periculum nichil acerbius experiemur q̃ isti nos affecerunt: quo aũt pacto non lachrimis dignum
Si iã arõánis ca/ sit illorum quidẽ in tẽplo donaria cernere? gentiliumvero spolia qui nobilitatem huius maxime oim
pti essẽt nihil a/ ciuitatis compilauerunt. eosq; viros trucidatos videri quibus etiam illi post victoriam temperassent/
cerbius ab his ex & Romanos quidem nunq̃ transgredi ausos esse limitem phanorum. aut sacratę quicq̃ consuetudi/
periti q̃ nunc ab nis pręterire? sanctorum autem ambitum quamuis procul aspectum perhorrescere? quosdam vero in
istis. &c. his locis natos ac sub nostris moribus educatos & qui iudei vocarentur inter media sancta de amba/
lare manibus adhuc suis gentili cede calentibus? Quis igitur externum bellum metuat ex compatio/
ne domestici? Multo nobis equior est inimicus. Nam si propria rebus sint aptanda vocabula fortas/
se reperientur legum quidem nobis confirmatores fuisse romanos: hostes vero intus habere verum
hos insidiatores libertatis exitio debere neq; facinoribus eorum dignum posse excogitari suppliciũ.
¶ Certum est idemq; omnibus vobis & ante orationem meam esse persuasum: atq; ipsis vos rebus
Monetq̃ primũ quas pertulistis in eos esse commotos. Plerisq; autem fortasse multitudinem eorũ atq; audaciã refor/
eos iuadere qa midãt: & præterea q̃ in loco superiore cõsistunt. Sed hęc vt vestra negligentia conflata sunt: ita nunc
quotidie eorũ magis proficient si moriamur. Nã & numerus eorum in dies singulos alitur eo q̃ iniquissimus quisq;
nũerus augẽtur ad similes profugiat & audaciam plus accendit. q̃ nullum ad huc eis impedimentum interuenit. Io/
Iniq̃ssimus q̃sq; coq; superiore vtuntur. Et quidem cum apparatu his tempus demus. Quod si aduersus eos ne cepe/
ad sibi silens ꝓ/ rimus: humiliores erunt. Michi credite: conscientię celsioris loci beneficium ratio perdet. Fortasse au/
fugit. tem dei spręta maiestas in ipos tela retorserit: sutsq; missilibus impij consumentur. Videant nos tan/
tummodo & deiecti sunt: quamq̃ pulchrum est vt etiam si quod periculum immineat pro sacris iam E
Pulcrũ ꝓ sacris is moriamur: ac si nõ ꝓ liberis & coniugibus pro deo tamen eiusq; sanctis animam profundamus.
& deo mori. Præbebo autem manum atq; sententiam: & neq; consiliumvobis vllum deerit ad cautionẽ: neq; me
corpori meo parcere videritis.
¶ Anano contra zelotas populum ad hortante qui licet ad subeunda pericula seipsum prõptũ
exhibebat Anano itaq; exercitum ordinãte Zelotę cunctis eius cognitis conatibus in eum commo/
uetur & prosilientes nemini obuio parcebant fuitq; exutraq; parte cedes maxima & sauciatis popu/
laribus ad domos reportatas Zelotarum quisq; lesus ad templum portabantur sacrũ humum cruo/
rẽ prefundentes vnde latronibus semper conualescentibus populares irascebantur. Ananus vero cũ
suis inclusos in templo Zelotas obsedit: sed sacris portis manus noluit apponere. & ne templo bel/
lum inferre videret lex fœre milia armatorũ custodes in porticibus collocat. Iohannes autẽ gyscalen/
sis oĩbus istis exicij causa fuit. hic enĩ dolis plenus simulas se quę populus vellet sentire oẽ Anani &
suorũ cõsiliũ Zelotis ꝓditiose indicabat & imoderatis obsequijs intẽtionẽ ocultabat. maximus em
erat adulator & nõ accitus archanorũ assiduus ꝓditor. & suspectus habebat. Ois autẽ ab eo tollit su/
spitio ipso fidelitatis & beneuolẽtię dãte sacramenti & eũ suis cõsilijs adherebãt legatusq; mittit ad
zelotas, ꝓbus secreta reuelat multa etiã cõmiscendo mẽdacia Ananũ q̃ ad Vespasianũ mississe accu/
satvt ꝓperet capere ciuitatẽ & crudelitatis arguebat. ¶ Capitulum septimum.
Ananus contra
zelotas populũ
hortatus ẽ & qsq;
ad subeunda
picula ꝓmptus
exhibebat. &c.
Anano ordinãte exercitũ ze/
lotę cũctis eius
cognitis conati
bus in eũ cõmo
uent & ꝓsiliẽtes
nemini obuio
parcebant.

Is ananus contra zelotas populum hortabatur non quidem nesciens iam expugnari F
vi posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciam multoq; ma/
gis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri extremam veniam
his quæ per petrauerant sperabant: verum tamen quiduis perpeti prestabilius existi/
mans: q̃ in tanta rerum perturbatione cohibere. Populus autem duci se clamabat in
eos contra quos rogabatur & ad subeunda pericula quisq; promptus erat.
¶ Sed dum ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad prælium zelotæ cunctis eius co. E
natibus cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent: habebant) in pontificem commouentur ac
modo per cuneos simul vniuersi prosiliunt: neq; obuio cuiq̃ parcebatur. Cito autem ananue po/
pulum congregauit multitudine quidem superiorum: armis vero constipati non erant zelotes infe/
riores. Alacritas vero quod deerat in vtrisq; supplebat. Nam & ciues armis iram conceperant
fortiorem: & qui de templo exierant quamuis multitudine maiorem audatiam. Quippe illi qui/
dem habitare se inciuitate minime posse arbitrabantur: nisi zelotas eximerant. Hi vero nisi vince/
rent nullum se subituros esse supplicium. Manus autem conserere pro ducibus obedientes moti/
bus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semel inuicem
appetebant: si vero aliqua pars terga vertisset victores gladijs vtebantur. Cumq; plurimi sauciarentur
multę cedes vtrobiq; fiebant. Et populares quidem i domos referebãtur a suis: zelotarũ vero quicũq;:

ulneratus fuiſſet in templum aſcendebat ſacram humum cruore perfundens vt ſolo eorum ſanguine ſolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congreſſibus conua/bantſtrati vero populares (proficiente quottidie numero ſuo) cum deſides increparēt quiq; a tergo :quebantur non aperiando fugientibus viam inuitos eos repugnare compellerent: vniuerſos quidē ios conuertunt. Illis autem (qui vim ferre non poterant) paulatim ad templum recedentibus: irrūpit na cum ſocijs ananus. Vnde factum eſt vt eos (q; ambitu exteriore caruiſſent) mœtus inuaderet: iō ꝑ in murum interiorem fuga recepti mature ianuas occluderēt. Verum anano portis quidem ſacris nanus afferre non placebat: hoſtibus quoq; deſuper tela torquentibus nefas eſſe exiſtimans etiā ſi iciſſet non luſtratum prius populum introducere. Ex omni autem ſuorum multitudine ſex fere ar/natorum milia ſortitus: cuſtodes in porticibus collocat. Hic autem qui ſuccederent in excubijs alios er ordinem ponit. Multi autem honeſtorum ab obtimatibus ad id electi: mercede cōductos paupe/es vice ſua preſidijs deſtinabant. ¶ Fit autem iſtis omnibus exicij cauſa iohānes (quem ex gyſcalis :ffugiſſe prędiximus) Is enim dolis plenus & acerbiſſimam dominationis cupiditatem mente circum/erens iam dudum rebus communibus inſidias moliebatur. Itaq; tunc eadem (quę populus) ſentire e ſimulans aderat anano tam diebus cum proceribus capienti conſilium: q̄ noctibus peragrāti cuſto/lias. omniaq; ſecreta zelotis renunciabat: nullumq; populi conſilium nō priuſq̄ caperetur inimici ſci/bant eius indicio. Immoderatis vero & ananum & populi principes placabat obſequijs: ne in aliqua uſpicione veniret & affectans. Sed hęc eius honorificentia in contrarium vertebatur. ¶ Erat enim :xadulationū varietate ſuſpectior. eoq; ipſo q̄ etiam non accitus aſſiduus erat archanorum proditor/habebatur. Et enim proſpiciebat Ananus omnes qui ad ſe concurrerent intelligere. qa quę Iohānes/aceret ſuſpicionem nunciationis habebant. Summouere aūt illum nō erat facile: neq; poſſibile q̄ ma/icia præualeret. Ac pręter hoc multorū non ignobilium qui ſummis rebus adhibebantur. patrocinio ſuccinctus erat. Viſum eſt igitur ab eo ſacramentū beniuolentię cauſa peti nihilq; dubitans & fidem ſe populo ſeruaturum iurauit. & neq; factū eius inimicis vllum neq; conſilium proditurum vnaq; de/ponendis rebellibus & manu & voluntate operam collaturū. Itaq; Ananus eiuſq; ſocij (quoniam iu/rato crediderunt) nullaq; iam ſuſpitione ſuis eum conſilijs adhibebāt. Moxq; abhiſdē etiam cōcordię cauſa legatus intromittitur ad zelotas. Curę namq; habebant ne phanum culpa ſua pollueretur neue quiſq̄ in eo procūberet iudeorū. Ille aūt (quaſi Zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauiſſet egre/ſus ad eos) medius conſtitit & ſępe quidem ſe illorum cāſa in magno periculo fuiſſe dixit: ne quid ſe/cretorum ignorarent quę in eos Ananus cum ſocijs cogitaſſet. Nunc aūt ingens cum ipſis omnibus ſubiturū eſſe diſcrimē niſi diuinum quoddam præſto fuerit adiumentū. Nihil enim iam morari ana/num. Sed perſuaſiſſe quidem populo ad Veſpaſianū legatos mitterevt ad capiendā ciuitatē q̄ primū/venire properaret. Indixiſſe aūt luſtrationem poſtero die vt ſimulata religione intromiſſi vel etiam vi/prælio manus conſererent: ſe autem non videre quamdiu aut cuſtodias ſuſtineant. aut cū tāta manu/acie congrederentur. Ad hæc addebat q̄ ipſe dei prouidentia trāſactionis eſſet cauſa legatus. Hęc ei/ſpe ananum his proponere: q̄ nihil ſuſpicantes eos ſubito aggrederetur. Itaq; oportere ſi quis haben/dam rationem vitę duceret: aut cuſtodibus ſupplicare: aut foris aliquod præſidium petere. Quod au/tem ſi victi eſſent veniæ ſpes foueret immemoreſeſſe audacie ſuæ credere aut ſimul ac factores pent/tuerit amiſſorum in gratiam ſtatim eos qui perpeſſi ſunt reddituros: ſed noxiam quidem ſępe inuiſā etiam in penitudinem fieri: leſis autem iram in licētia ſeuiorem. Imminere autem illis ait interfecto/rum amicos atq; cognatos tantumq; pro diſſolutis legibus ac iudicijs indignatione flagitantem vbi etiam ſiqua pars miſericors fuerit maior etiam iraſcētium turba celabit. Salia quidem variabat iohā/nes terrorem iniiciēs multitudinis extremum vero auxilium aperte quidē indicare quod diceret nō/audebat: Idumeos autem ſignificabat. vt aūt principes. Zelotarum priuatim etiam commoueret cru/delitatis Ananū arguebat ipſis eum maxime minitari confirmans.

¶ Legati a Zelotis ad Idumeos pro auxilio mittuntur quia (vt iohannes finxerat) Ananū Ro/manis dicebant velle tradere ciuitatem. Idumeoū enim natio admotus eſt. facilis rerumq; leta muta/tionibus atq; ad arma promptiſſima. Congregati itaq; prope ad viginti milia cum quattuor ducibus/veniūt hieruſalem. Ananus autem (cognita legatione & aduentu idumeorum) portas eis clauſit: mu/riſq̄ cuſtodes appoſuit atq; verbis cōcordiam voluit ſuadere. Stans ergo in aduerſa turri poſt ananū Ieſus pontificum euo longiſſimus ad Idumeos. orationē habuit ipſo (q̄ perditiſſimis hominibus cō/tra iuſtos auxilium vellent dare) increpando & poſt multa illos (vt contra tyrannos auxilium ferant/exorat eorum manifeſtans tyrannidem templumq; (quod omnibus eſt venerabile) prophanaſſe accu/ſat. Committit quoq; depoſitis armis de diſcordijs iudicare: aut ſi non velint neutri fauentes parti p̄/catu recedant.

Capitulum octauum.

Ananus ne vi/dentur bellū tē/plo inferre ſex milia in portici/bns cōſtituit &c

Iohānes gyſcalē ſis dolis plenus ſimulās ſe ſētire quę populus vel/let omne anani &populi cōſiliū zelotis idicabat & immoderatis obſequijs in/tionē ocultabat

Sacramētū fide/litatis iohanne dante ois ab eo ſuſpitio tollit & eū ſuis conſilijs adhibēt legatuſ q; itro mittit ad zelotas qbus ſe creta reuelabat multa ēt cōmiſ/cēdo mēdacia. Iohannis men/dacia.

Mittũt a zelotis legati ad idumeos p auxilio qa (vt iniuxerat Iohes) ananí dicebant ciuitatẽ romanis tradere.

RAt aũt eleazarus Symonis filius (q etiã p̃ter alijs idoneus ẽ videbat̃ re/ & te cõsulere & quę cõsuluissẽt efficeret) itẽq; zacharias filius aphetali alias D phaleci vterq; a sacerdotibus genus ducẽtes. Hi p̃ter cõmũes (et priuatis ꝯ/ termiatiõibus cognitis) q; q; ananí factio potẽtię sibi cõparãde cã rõanos c.n accerceret. nã & hoc iohãnes affixerat diu qd̃ agerẽt dubitabãt ãgusti tpis festiatiõe cõclusi. Populũ eĩ haud mĩto post eos aggredi paratũ ẽe cogita/ bãt: ex nivero subsidij facultate ĩsidiarũ sibi celeritate p̃repta prius forent oia pater̃t: quãvt auxiliorũ q̃q̃ ista cognosceret aduocari tñ placuit idũe/ os (scripta breuit epistola) q; circũmẽto ppĩo ananus yellet rõanis metro/ poli p̃dere. Ipi ãt p̃libertate dissidẽtes ĩ tẽplo custodirẽt minimãq; tpis ĩa/ lutẽ sibi p̃mitterẽt: ac nisi mature subuenirẽt ipos qdẽ ananꝰ atq; ĩimicis ac vero ciuitatẽ romanis illico subiugãdã. Et pleraq; nũcijs ad rectores idumeorũ referẽda mãdabãt.

Idumeoꝝ natio ad motus facilis & rerũ ꝓmutationibus leta & ad arma promptissima.

Ad hoc etiã lecti sunt viri strenui: & dicẽdi peritissimi & ad p̃suadẽdũ satis idonei: q; q; his rebus esset vtilius pedũ velocitate p̃stãtes. Nã idumeos cõfesti parituros certũ erat qd̃ turbarũ cupiẽs & incõ/ dita esset natio sẽpq; ad motus facilis atq; dispẽsa. & rerũ mutatiõibus leta ĩminisq; petẽtiũ blãdicijs ad armis p̃optissima: & velut ad festorũ quãdã solẽnitatẽ sit ad p̃lia ꝓperãs. Celeritatẽ ãt nũcij exige/ bãt atq; istis nihil deerat alacritatis. Vterq; ãt vocabat̃ ananias. Iãq; rectores aderãt idumeorũ. Illi aũt eg/ simul epistola mãdatisq; attoniti: qu asi furibũdi circũcursare gẽtẽ ac militiã denũciare cœperũt. Itaq; c.x mox & dicto citius multitudo cõuenerat oẽsq; p libertate metropoleos rapiebãt. ¶ Cõgregatisq; ad vigiti milia cũ ducibus quattuor hierosolimã venĩũt. hoc est iohãne & iacobo iosyę alĩs Sethio. Et p̃terea Symone Cazię alĩs Thecni filio: & phinea Cũsoth alĩs Clusot filio. ¶ Ananũ ãt p̃sidio le/ gatorũ itemq; vigiles eius non latuit: necnõ & ipetus idumeorũ. Hoc ei ante cognito portas eĩ clau/ sit. & mutis custodes appposuit. Non tñ ei visũ est bello cũ his cõgredi: sed verbis ante eis p̃suadere cõ/ cordiã. ¶ Stans ergo in aduersa turri post ananũ Iesus pontificũ euo lõgissimus. cũ multe inquit ui/ rię turbe tenuerint cittaẽ: in nulla re miranda sic fortuna est. vt in eo q; pessimis etiam inopinata cõ/ spirant. Eteni per ditissimis hominibus auxilio cõtra nos tanta cũ alacritate venistis quanta neci/ baros (aduocante vos metropoli) venire decuisset. Et siquidẽ videre consentionẽ vestram similem ẽe

Oro Iesus ex tur/ ri idumeorũ in/ crepatoria.

his hoibus qui vos rogauerũt non estimarẽ impetũ capere rationem. Nihil em̃ equę ac morũ cogna/ tio concordiam firmat. Nunc ergo illi siquis eorum singulos explorauerit. mille mortibus digni repe/ rirentur. Nam ludibria & pugnamenta totius rusticæ plebis luxu absumptis patrocinijs suis posti; in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuerunt: postremo in sacram ciuitatem clam influxere vt latrones solumq; religiosum immanitate scelerũ polluerunt eosq; videas inter sancta sine mœtu ebri/ os & auiditate vẽtis peremptorũ spolia consumentes. Vestra vero multitudo armatorumq; talis or/ natus est: qualem deceret esset si publico vos cõsilio metropolis inuitaret in alienigenas latu̇ros auxi/ lia. Quid igitur hoc esse quis dixerit nisi forte inturiã cũ pro nequissimis cõuenisse integre nationisve

Cõtra falsos ac/ cusatores.

stre arma videat conspirasse. Iam dudũ reperire nequeo quidnam fuerit. quod vos tam cito cõmove/ rit. Nec enim sine magna fieri potuisset. vt arma pro latronibus aduersus cognatũ populũ caperetis q; Romanos audistis & proditionẽ His autẽ quidam nostrũ nunc obstrepebãt liberande metropole/ os causa venisse dicentes. Vnde mirati sumus preter alia noxiorũ tale cõmentum. Viros enim natura f libertatis amatores eoq; maxime cũ extremis hostibus pugnare paratissimos aliter cõtra nos effera/ re nõ poterant q̃ vastatã libertatis proditione mentita. sed eni cõsiderare vos oportet qui vos insimu/ lauerint: fidemq; in nos veritatis ex rebus cõibus nõ ex ficto sermone colligere. Quid ei posse nũc de/

Mors gloriosa captiui potior vita.

mũ nos dederimus rõanis cũ ab initio licuerit aut ab his non deficere: aut qui defecimus cito venire Igrãz priusq̃ circa nos oia vastarẽt. Nãq; iã ne volentibus quidẽ vobis transactio facilis ẽ cũ & suplos eos effecerit galilea sub iugũ missa. mortẽq; grauiorẽ afferant turpitudinẽ appropinquantes. Placere quidẽ q; in me est: pacẽ morti ante pono. Semel aũt bello appetitis postq̃ pugna cõmissa est gloriosã g mortem vita captiui existimo potiorem. Sed vtrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem c.x ad Romanos an etiam totum populum cõmuni suffragio. Siquidem nobis dicant quos amicos mise/ rimus qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est. Rediens captus est. Litteras nacti sunt. Quemadmodũ autem tãtam ciuium multitudinẽ lateremus: cum quibus omni hora versaremur. Paucis etiam atq; his inclusis qui de tẽplo ne in ciuitatẽ quidem: prodire posset quo pacto sunt cognita: quę occulte extra ciuitatẽ fierent: an vero nõ cognouerũt q̃ni ausorũ penę reddẽ/ dę sũt donec aũt sine mœtu fuerunt. neminem nostrum proditorem suspicabãtur. Sin ad populũ cau/ sam referunt: publicũ habuit nempe consiliũ nemo aberat contioni: ideoq; manifestior ad vos nũcio citius fama properasset. Quid opus erat legatos mittere: cum certa nobis esset de transactiõe sententia

quid designatum sit dicant. Sed he quidē male perituroꝝ & instantes penas euitare cupienti
n causationes sunt: Cum etiam si ciuitatem manentem prodi sors afferret. ideoq; ipsos qui nos cri
minantur auſuros quoq; audacię vnum malum decem videretur prodicio. ¶ Vos aūt oportet (quia
mecum armis adestis) primum (quod est iustissimum) a diuinā metropolim & vna nobiscum tyrā
os eximere per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus ſura iuis gladijs permiserunt. Deniq;
obiles viros non incusatos ex medio raptos foro primum vinculis cruciarunt: deinde non voce ne
; prece eorum morati neci dederunt. Licet autem vobis non belli legi introgressi horū videre argu
mentum quę dixit desolatas domos rapinis: coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum: ac
totam ciuitatem vlulatus & fletus. Nullus enim nō expertus est persecutionem impiorū: qui ad hoc
insanię prōruperunt vt latrocinalem audacia non solum ex agris atq; alijs ciuitatibus in hanc quę &
aput & facies gentis est sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi ad excursus &
d profugium elegerunt isq; siccus illis est eorum quę in nos comparātur: & locus toti orbi terrę ve
erabilis quiq; ab vniuersis alienigenis ab extremo limite vndiq; venientibus honoratur: per hasquę
pud nos pięternata sunt bestię conculcatur. Exutis autem rebus desperatis. populos commiti po
ulis & ciuitatibus ciuitates genteſq; in sua viscera delectum habere: cum debueritis (vt dixi) quod
acti esset optimum ac deceret nobiscum nocentes eximere. atq; hāc ipsam fallaciam vlumire quod
uxilio nos aduocare ausi sunt: quos metuere vindices debuisse. Quod si eiusmodi hominum pre
es reuerendas putatis: attamen licet vobis armis depositis cognatorum habitu introire ciuitatē: me
lioq; iter hostes auxiliatores suscepto nomine de nostris discordijs iudicare. Quamq; reputate quid
habebunt commodi cum de manifestis ac de tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt: q ho
minibus non accusatis ne verbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex nostro aduētu
gratiam. Si vero neq; nobiscum indignari neq; iudicare vultis: tertium restat nec relictis vtriſq; parti
bus nec nostris cladibus insultetis: nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam & si maxime
cum romanis quemq; nostrum suspicamini collocutum: obseruare vobis itinera licet tumq; demum
tueri metropolim cum factum aliquid eiusmodi patuerit quale delatum est: & in auctores eius si cō
uicti fuerint vindicare. Non enim vos preuenient hostes iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum
nichil vobis gratum aut mediocre videtur portarum claustra miremini: quatenus arma portabitis.
Hec quidem ihesus loquebatur.

Iesus idumeos rogat auxilium cōtra tyrannos ferant eorumty rannidem ma nifestauit.

Q; pphanaue rūt teplū quod oibus ēvenera bile

Committit eis depositis armis de discordijs iu dicare aut si nō velint neutri fa uentes parti re cedant.

¶ Indignitas idumeis (quia peratum non inuenissent introitum) Symon vnus eorum respondet iudicii ordinationem contra pontifices ostendens qui cōmunem omnibus ciuitatem sibi clauserint & Romanos fortasse coronatis portis parati sint recipere. Hic enim post multas increpationes sedi
tionis terre Zelotis auxiliū & dei domicilliū velle defēdere atq; pro patria ppugnare his quoq; dictis
idumeoꝝ multitudo clamore concēsit. vnde Ieſus tristis dupli bello oppugnatam videns ciuitatem
recepit. Itaq; idumei prope murū tabernacula posuerunt. Tantaq; nocte illa horrēda fuit tempestas vt
apud omnes certum erat hominum mundi exitio statum esse turbatum quod maximū fuit portētū
idumeis atq; opidanis vnam afferens opinionem Zelote aut solliciti congregato cōsilio idumeisco
cluserunt iubuenire seratasq; portam aperientes idumeos introducūt. ¶ Capitulum nonum.

Idumeis indi gnatis (quia in troitū paratum noninuenissent Symō (vnuseo rum respondet

Dumeorū aūt nequaq; multitudo animū attendebat: ardens iracundia (q; nō paratū habuisset introitū) pq; armis iter se duces indignabant captiuitatē esse existimātes. si ea quibusdā iubētibus deposuisset Vnus aūt ducū Symō filius Cazię alś Cathla vix placato suorū tumultu stās in eo loco vñ exaudiri a pōtificibus posset. Nō iā miratiſe (ait) si libertatis ppugnatores i tēplo custodieret icluſi cū illi cūcte gēti cōmunē clau serit citatē. Et rōanos qdē fortasse coronatis ēt portis recipe sint pati. Idumeos āt ex tumbus alloquāt captaq; iubeat p libertate arma plicerę cognatisq; nō credētes custodia citatis iudi ces eos discordiarū fieri vellēt: & alios accusando q; indemnatos ciues occideret: ipsi totam damnēt ignominationē. Deniq; (ait) vrbem omnibus alienigenis religionis causa patentem: nunc domesticis præclusistis. Valde enim cōtrā vos festinabamus & ad gerendū cum gentilibus bellum: qui ob hoc pparauimus vt vos seruārēmus liberos. Nēpe talia vos etiā hij quos obsidetis leserūt tāq; verisimiles vt suspiciōis in illis queq; colligitis. Deinde qui reipublicę defensores intus i custodia tenētes genere cūiunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitate pernicia tyrannidē perferre dicitis. cū iam contume liosis non iubeatis obtemperare preceptis homēq; potentię aliś qui vos tyrannos patiuntur annecti tis: quis cauillationē vri sermonis tulerit. cū res repugnatiū videat ex omni vobis etiam nūc idumeos excludētibus citate. nāq; ipsi nos a patrijs sacris arcetis: recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in tēplo quod cum ausi essent plectere p dirores quos viros nobiles innocētes pro societate facinoris di
ctatis: non a vobis inceperint: summaq; proditionis membra preciderint. Sed licet illi moliores q

Iesus tristis duplici bello oppugnatã videꝫ ciuitatẽ recessit

res poscebat inuenti sunt: nos tamen domicilium dei seruabimus Idumei & pro communi patria ꝙ D pugnabimus: tamq; foris irruentes q̃ intus insidiantes hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebi/mus pro muris armati: donec aut romani vos aspiciendo liberent: aut ipsi recuperata libertate cum mitteminis. His dictis ydumeorum quidem multitudo clamore consensit: ¶ Iesus autem tristis recessit cum nec Idumeos quicq; sentire moderatum: & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumeorum tumor & spiritus quiescebat indigne ferentium contumeliam ꝙ essent ciuitati ꝙq habiti: & ꝙ zelotarum vires esse firmas crediderant erubescentium posit̃ nichil eos sibi auxiliari posse se viderunt vt iam venisse peniteret. Pudor autem nulla re pœnitus gesta redeundi penitudinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positis: manẽdum esse statuerũt. ¶ Infinitis vero hiems nocte illa ventiq; violentia cũ imbribus orti sunt: & crebra fulgura: horrendiq; tonitrua concussæq; terræ vastimugitus. Certumq; apud omnes erat hominum exicio mundi statũ esse turbatum: neq; parum quid rerum hęc signa portendere: vna vero Idumeis & opidanis erat opinio: his quidẽ irasci deũ militię causa existimantibus neq; se posse euadere. si aduersus metropolim armamo uissent: ananꝫ autem eiusq; socijs etiam sine prælio vicisse deumq; bellum pro se ãministrare credentibus. Sed profecto falsi erant interprætes futurorum & quę sui passuri essent cõtra hostes foredicebant. Verum Idumei cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant scutisq; contextis protecti capita minus pluuia lebebantur. Zelote vero magis illorũ q̃ suo periculo cruciabantur: collectiq deliberabant. si quam illis recipere subsidij machinam possent. Horum autem ardentioribus videbatur vi armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliantibus aperire. Nam & custodes ex improuiso & ꝙ plures inermes ac belli inexpertes essent facile tutum iri: & multitudinem ciuium difficulter colligi posse quoniam domi quisq̃ propter hyemem detineretur. Quin & si periculũ aliquod interueneri t: quibus subuenire q̃ negligere tot copias suscepturi perituras. At qui prudẽtiores erant vim quidem adhiberi disuadebant. Non enim sui tantũ custodes ampliare: sed etiam ciuitatis mutũ videbãt propter Idumeos diligẽtius custodire & vigilare. Ananũ oĩbus horis iuuisse custodias existimabant. Sed hoc alijs noctibus ita habuerat. Ille vero non sua desidia requieuerat: sed vt ipse & custodum manus fato inrerirent. Namq; iam nocte prouecta & algente hyeme custodes in porticu dispositos opprimit somnus: Accedit Zelotis subito consilium vt feris templo sacratis portarum vectes secarent. Affuit aũt illis (ne exaudiretur crepitus) sonus & crebra tonitrua phanoq; egressi ad murũ clanculo veniũt: seratamq; portã (quæ ad idumeos erat) aperiũt. illi aũt primo ananũ conari aliquid suspicati: vnusquisq; dexterã ad gladiũ quibus vti applicant mature. Deinde (his qui ad se venerãt agnitis) introibant. Qui quidẽ si tũc manus ciuitatẽ vertere voluissent nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret tãta ira ferebantur in Zelotas prio eximere custodia festinabãt illis quoq; multũ precãtibus q eos receperant ne deteriores malis obsessos quorũ gratia venerãt. ne ye his acerbius periculũ iportaret. captis enĩ custodibus facilliorem ipsis in ciuitatẽ fore impetũ. Sed si semel eos concitassent. iam illos cõtineri non posse sensserint cõgregabũt & per ascensũ nitentibus se opponẽt. Idem sibi Idumeis visum est.

¶ Zelotę Idumeis ingressis mixti in custodes irruerũt: quibus occisis ois multitudo ad clamorẽ suscitat & raptis armis ad vlciscendũ properabat primum quidem solos Zelotas aliquid conari fallicans quasi eos superaturi numero cõfidebat. Sed Zelotis Idumeorũ clamore geminantibus horribiles oĩm voces faciebat tempestas. Nemini aũt Idumei crudelissimi parcebãt neq; fugiendi erat locus neq; spes fuit salutis. Octogita aũt millia & quingenti illa nocte fuerũt occisi potissimũ quod Ananũ & Iesũ occiderũt insepultos dimittentes contra iudeorum mores qui etiam crucifixos ad solis occasum deponunt & sepeliunt. Mors enim Anani ciuitatis excidij principium fuit. Erat enĩ vir laudabilis iustissimus qui commodis propriis communes anteponebat vtilitates. Iesus quoq; cæteris virtute præstans illo quidem comparatione inferior.

Custodibus occisis ois multitudo ad clamorẽ suscitat & raptis armis ad vlciscẽdũ properabat. congressus idumeorum.

Capitulum decimum.

AMaq; in tẽplo per ciuitatem subibant. cũ suspẽsi zelote aduentũ eorũ præstolarent. Deniq; his ingressis etiam ipsi cõfidẽtes ex iteriore phano arogressi sunt mixtiq; Idumeis in custodes irruerunt. Cesis aũt nonnullis (quos somnus oppresserat) omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est. Raptisq; armis ad vlciscendum non sine stupore properabãt. Ac primũ quidẽ zelotas solos conari aliquid suspicãtes quasi eos superaturi numero cõfidebat. Vbi aũtem foris alios circũfundi viderũt Idumeos irrupisse sensurũt alios cẽserũt. Et maior quidẽ pars eorũ armis pariter scutisq; depositis iquestibuerat & pauci vero iuuenũ fortiter cõmuniti occurrerũt Idumeis aliquandiu segniorẽ multitudinẽ protegebant. alij cladem ciuitatis habitatoribus nũciabãt. Illiorũ autem auxilio venire nullus audebat cognito idumeos irrupisse: sed ipsi quoq; irrita vociferãtes cum fletibus respõdebãt & plurimisq; milierũ

ſcitabatur vlulatus. ſi quando cuſtodum quiſpiam periculum incidiſſet. Cum & zelotæ Idumeorũ clamorem geminabant magiſq; horribiles faciebat tempeſtas omnium voces. Nemini autẽ Idumei parcere q̃ natura crudeliſſimi ad cedes erant & hieme grauiter afficiebantur propterea his qui ſe ex cluſerant vt inimicis vtebantur tam ſupplicantibus q̃ repugnantibus infanſi multos etiam cognationem referentes alias recordantes vtq; commune phanum refereantur orantes gladijs tranſfigebant. Nullus autem fugiendi locus: neq; ſpes erat ſalutis. Compulſi autem circa ſe magis vi oppreſſi laniabantur: cum recedendi ſpacium non daretur: nec interfectores a cedibus temperarent incerti aũt qd agerent in ciuitatem ſe precipitabant miſeri: vt mihi videtur eo quod fugiebant voluntarium ſubeũtes exicium donec templum exterius ſanguine redundauit: Octo autem milia quingentos mortuos dies inuenit. ¶ Nec nunc his ydumeorum ira ſaciata eſt: ſed verſis in ciuitatem manibus omnes domos diripiebant quęcunq; fortuitu inueniſſent morti dabant. Et cæterę quidem multitudinis cedem ſuperuacuam eſſe ducebant. ¶ Pontifices autem perueſtigabant & in illos plęriq; ferebant ſtatimq; comprehenſos obtruncabant: aſtantes ſuper eorum cadauera nunc Anano populi beniuolentiam: nunc Ieſu quę de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progreſſi ſunt vt eos etiam inſepultos abijcerent cum præſertim iudeis tanta ſepulturæ cura ſit vt eos etiam iudicio cruci ſuffixos ad ſolis occaſum deponant atq; ſepeliant. ¶ Et quidem non errauerint ſi anani mortem diuero excidij ciuitatis fuiſſe principium & ex illo die muros euerſos: remq; publicam iudeorum periſſe quo pontificem rectoremq; ſalutis ſuę iugulatum in media ciuitate viderunt. ¶ Erat enĩ & alĩs vir laudabilis atq; iuſtiſſimus: & pręter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat prędítus amplitudinẽ infimis amabat ęquanimitatis aũt maxime fautor erat & qui populi affectaret imperiũ. Cõmodis aũt ꝓpriis cõmunes ſemp vtilitates ante ponebat. ſup oĩo paci ſtudẽs. Sciebat enĩ romanos nõ poſſe expugnatu miri: ac plpiciebat vt ſi pauci viriliter nequiſſent iudei vel inimici ſuperaſſẽt: vt aũt breuiter dicã anano ad trãſactionẽ veniſſent. Mirus ei erat dicere: mirus populis perſuadere quę vellet lãvero ipediẽtes bellanteſq; fugegerat. Plurimũ aũt moliri ſub tali duce attuliſſẽt rõanis. ¶ Adiũctus ẽt erat Ieſus illo quidẽ cõparatione iferior. Sed cęteris pręſtãs vt pote qui deo tãq̃ violatam ciuitatẽ perire flãmiſq; ſancta purgari vellet cõſulto defenſores eorũ & qui ea cariſſima duceret ãputaſſet. Itaq; paulo ante ſacris veſtimentis amictos: ac toto orbe celeberrime religionis auctores quiq; vndiq; ciuitatẽ commeantibus venerabiles habebantur: iacere nudos prędã canibus: ac feris videres. Quos quidẽ viros ipſam puto gemuiſſe virtutem: tantum licuiſſe vicijs flentem.

Idumei crudeliſſimi illi pcebãt neq; fugiẽdi locus erat, neq; ſalutis ſpes.

Octogita milia & quingẽti mortui illa nocte

Mors anani ciuitatis excidij principiũ. Anani laudes q̃ cõmunes añponebat vtilitates. &c.

Ieſus laudes

¶ Explicit Liber quartus.

¶ Incipit Liber quintus.

¶ Anano & Ieſu occiſis Zelotę cum idumeis paſſim plebem quaſi mirabiliũ animalium gregez mactabant nemini parcentes ſed ante mortem eos verberibus afficiebant & tormẽtis: Nulluſq; palã ſepelire neq; mortuos audebat ſepelire duodecim milia nobilium crudeliter fuerunt occiſa. Zacharium quoq; illuſtrem virum improbis inimicum & probis amicum proditionis crimine apud ſeptuaginta viros falſo accuſant. Qui obiecta ſibi crimina diluit: & contra Zelotas eorum manifeſtat iniquitates igitur omnes ſeptuaginta iudices pro Zacharia mori maluerunt: q̃ cõtra eum ferre ſententiã. Sedzelotę duõ illum in templo occidentes in vallem proijciũt atq; a templo expulerunt iudices. Idumeos itaq; tãm pœnitet veniſſe ueq; his geſta placebant. Quibus zelotarũ quidem ſecreto omnia zelotarũ manifeſtauit facinora. vnde ipſi maiorum vitantes ſocietatem quorum non ſponte: ſed decepti fuerunt participes in domos ſolutis cuſtodijs recedunt. Sed ipſis recedentibus zelotarum creuit inſolentia qui in fortes viros & inſignes cedibus ſeuiebant omnemq; volebant delere nobilitatem: Goryon autem libertatis amator cum multis alijs occiſus eſt. Niger quoq; vir in bellis ſtrenuus cicatrices vocifferando oſtendens extra portam ductus occiditur ipſiq; ſupplicante ſepultura denegatur. Ipſe vero moriens. Romanos vltores famemq; atq; peſtilentiam contra impios imprecatus ẽ. Omnibus certe mortis occaſio excogitabatur. Soliq; ignobiles & fortuna humiles mortem euaſere.

Capitulum Primum.

ANANO quidem & Ieſu eiuſmodi finis euenit. poſt illos vero tã zelotę q̃ Idumei paſſim plebem quaſi nefandorum animalium gregem irruendo mactabant Et vulgus quidam in quouis loco deprehenſum necabatur: corrptos autẽ nobiles adolecẽtes vinctos in carcerem concludebant ſpe nonnullos eorum ſibi poſſe ſociare nece dilata. Verum hæc nullum mouebant ſed cuncti mortem pręoptauerunt: dum modo ne aduerſus patriam communem nequiſſime conſpirarent. Seuiſſime tamen ante cedem verbera ſuſtinebant: exulcerati plagis atq; tormentis. Cũq; iã corpus nõ ſufficeret cruciatibus: tandẽ gladium merebant. Quos autem

Nullus palã flere audebat neq; sepelire mortuos &c.

Duodecí milia nobiliũ crudeliter occisa.

Zacharias obiecta sibi crimina diluit & contra zelotas eorũ iniquitates manifestat &c.

Omẽs.lxx.iudices ꝓ zacharia maluerũt mori q̃ cõtra eũ ferre sententiam.

Idumeos iã penitet venisse nec; his gesta placebãt. Quibus collectis Zelotarum quidem secreto indicebat vniuersa: & quecumq; (hi qui eos aduocauerant sceleratiores) omnia demõstrabat: arma quidem eos cœpisse dicẽs quasi Romanis a põtificibus metropolis ꝓderetur reperisse autem nullum ꝓditionis indicium: illos vero qui tutari eam simularent: & bellum sos facinora: & tyrannidis ab initio quidem prohibendo fuisse. Verum (quia semel in societatem intestinę cedis incidissent) finẽ delictis adhibendũ neq; vires omnibus suggerandas morem patrum destruentibus. Nam & siqui grauiter ferrent portas sibi atq; aditũ in oppidũ esse p̃clusum penas ab his qui prohibuerant esse repetitas & ananum quidem peremptum: vna vero nocte totum populum pene consumptum: Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem viderent a quibus esset rogati crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescentium.

Idumei malorũ societatẽ vitantes (quorũ non spõte sed decepti ptícipes fuerũt) i domos recedunt solutis custodijs &c.

Zelotarũ recedentibus Idumeis creuit insolẽtia q maxia i fortes viros & insignes cedibus seuiebant oẽmq; volebãt delere nobilitatem.

In oculis autem auxiliatorum pessima facinora cõmittere: illorumq; iniurias Idumeis imputari: quatenus ea non prohibeant. neq; ab his separentur. Debere igitur (qm̃ de prodítione quę dicta sunt calũnia fuisse patuisset) nullusq; Romanorũ impetus timeretur aduersus ciuitatem vero inexpugnabilis esset potentia corroborata illos domũ recedere malorũq; societatem vitando cuncta diluere flagicia quorum non sponte: sed decepti participes extitissent persuasum est Idumeis. ¶ Et primum eos (qui erant in custodijs) soluunt prope ad duo milia populariũ. Satímq; relicta ciuitate: ad Symonẽ veniũt de quo paulopost cõmemorabimus. Deinde domum ex hierosolimis ablerũt. ¶ Euenit aũt eorum discessum vtriq; inopinatum pariter videre. Nam & populus nescius pœnitudinis paululũ fiducia recreatus est. velut inimicis leuatus: & Zelotarũ creuit insolentia quasi non auxilijs caruisset: sed ex his essent liberati quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deniq; iã nulla erat fucinorũ mora neq; cunctatio: sed festinatis quidẽ cõsilijs in rebus singulis vtebant: quę vero placuisset: ipsa cogitatione citius pagebant. Maxime aũt in viros fortes atq; insignes cedibus seuiebãt: cũ inuidia nobilitatẽ absumeret mœtu virtutũ vnãq; cautionẽ putaret nullũ optimatũ supesse. ¶ Ita occisus est & cũ multis alijs Gorion al's Gorgõ dignitate simul & genere p̃stans & solus al's plus posse populũ gaudẽs plenusq; spũ libertatis amator. vt nullus alius iudeorũ quẽ tñ libertas ꝓter virtutes al's pdidit. Sed neq; ꝓ abdita quidẽ Niger eorũ manus effugit: bellis cũ romanis gestis vir strennuus cõprobatus. Qui etiam vociferãs sępe & cicatrices ostẽdens: ꝓ mediã ciuitatẽ trahebat. Ductus vero extra portas (desperata iam salute ne sepultura careret. suppicabat) Illi aũt prius interminati q̃ humũ ei q̃ desideraret) concessuri non essent: mox etiã mortẽ intulerunt. Q ni tamen (cũ occideretur) Romanos eis vltores impręcatus est famẽq; pręter bellũ ac pestilentiam & ad hoc omnia ipsorum mutuas ma-

mus:Eaq; vniuersa confirmauit aduersus impios dicēs:& quod iustissimum est effecit:vt audaciā suā quam primum experirentur inter se dissidentes.Niger quidem occisus.quod habebāt de oppressiōe sui metus leuauit.¶Pars autem plebis nulla erat.cui non ad interitum excogitabatur occasio.Nāq; alij q̄ iamdudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur(qui vero nichil offenderent)subitas pacis tempore causas excipiebant:& qui omnino libere eos non adissent pro contemptoribus.quivero ob sequentes pro insidiatoribus habebantur vnaq; maximorum criminū & mediocrū pœna mors erat neq; euasit quisq̄ nisi aut ex ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Omnibus mortis occasio excogitabatur. Soli ignobiles & fortuna hūilesmortem euasere

¶Vespasianus(Romanis ducibus ipsum contra discordes Iudeos bellū ageret incitātibus) melius esse vt sese paulatim domestica sedicione consumeret respondit.Cui militum rectores consentiebāt moxq; q vtile eius fuisset consilium apparuit.Indies namq; multi iudeorum zelotas fugientes ad eum venientes fuga tamen difficilis q̄ omnes exitus obsidebatur:custodibus diuitibus quoq; fugā redimentibus soli pauperes iugulabantur zelotæ quoq; ad hoc crudelitatis deuiarum vt omnibus occisis denegarent sepulturam.Sepulti namq; fortunatissimi cruciatus comparatione estimabantur.Tūc itaq; captam iri ciuitatem & sacra exurenda fore commune erat prouerbium. Capitulū.ij.

vespasianus(romanis ducibus ipm vt cōtra iudeos discordes bellum ageret i citatibus) respōdit melius esse vt paulatim sei uicē domestica seditione consumerent.

TRōani oēs quidē alij ducētes ad ciuitatē aios itēdebāt hostiū dissēsionē lucrū sibi esse cēsētes & vespasianū(penes quē sūme rei ptās erat icitabāt diuinę ,puidētię firmātes auxilio i semet hostes esse cōuersos.Verūtn velox esse momētū & iudeos cito i cōcordiā redituros:aut itestinis malis defessos aut redactos i penitudinē.Ad quos vespasianus ait plurimū eosqd fieri cōueniat ignorare tāq̄ i theatro cupiētes quantū armis ac manibus possēt ostētare potius cū piculo quā secū ipi q̄d ēt esse vtile reputātes.nā si statī citatē aggrederet:p̄os causā hostibus fore cōcordię ac vires eorū ēt nūc vigētes i se ,puocaturos.Sin opiēt paucioribus hoc ac moderatioribus his vsuros domestica seditiōe cōsūptis.Deū nāq; melius q̄ ipsos disponere q̄ sine labore iudeos Rōanis traderet:nulloq; piculo exercitui victoriā cōdonaret.Proiñ manibus ,p̄prijs intereūtibus inimicis maxioq; malo hoc ē sediciōe turbatis oportere se magis periculorum spectatores esse debere:q̄ cum hominibus mortem appetentibus.atq; intestina rabie insanientibus manu confligere. Si quis autem putauerit victorię gloriam sine prælio fieri viliorem:sciat(inquit)armorumin certo exitu commodius esse commode perficere quod interdit nec enim manu præclaris esse minus laudabiles:qui paria gesserint moderatione atq; prudentia. Simul aut dum hostes imminuerētur:etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductum iri.Præterea non id esse tempus id mature occupandavideatur victorię claritudo. Nec enim armis construendis aut muris vel auxilijs congredandis iudeosoperam dare atq; ideo mores differentibus nocituras:sed bello domestico ac dissensione tumidos miserabiliora quottidie pati q̄ ipi eos captos afficerent intromissi.proinde siquis studiose consideret sinendos esse qui semet absumerent. siue facti ad gloriam clariorem nequaq̄ manus intestino morbo laborantibus afferendas.Si quidem recta ratione dicetur.non ipsorum sed discordię fuisse¶Hęc Vespasianus¶Eiq; dicenti rectores militum consentiebant.Moxq; apparuit q̄ vtile eius fuisset consilium.Namq; in dies singulos multi ad eum veniebant fugiendo Zelotas.Erat autem fuga difficilis:q̄ omnes exitus custodibus obsidebātur.Et si quis ibi qualibet ex causa depræhensus fuisset velut ad romanos ire cuperet interficiebatur Qui tamen eius dedisset pecuniam saluus abibat.Et qui non dabat solus proditor habebatur.Restabat igitur pecuniosis fugam redimentibus:solos pauperes iugulari.Mortui vero per omnes vias cōgregantur innumeri:multiq; etiam transfugere cupientium rursus in ciuitate perire præoptabant. Namq; sepulturæ spe in patria mori tollerabilius videbatur.¶Illi autem ad hoc crudelitatis deuiarant.vt neq; intus neq; per itinera occisis humum concederet:Sed veluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura disturbare pepigissent.suaq; in homines iniusticia diuinitatem quoq; polluere ita sub sole mortuos putrescere reliquerunt.Sepelientibus autem suorum funera:idem(quod transfugis imminebat)supplicium mortis.Statimq; sepultura indigebat:qui hanc alteri prestitisset.Etvt breuiter dicā nulla tam bona quam misericordia perierat in illis cladibus'mentis affectio.Hisq; irritabantur noxij qui miserandam inuidissent a viuis in mortuos a mortuis in viuos iracundiam transferentes Modū autem excedente mœtu superstitibus mortui velut adepti requiem beatiores videbantur.Et qui erāt incustodijs:comparatione sui cruciatus insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabāt. Omne quidē ab illis vis hominum culcabatur alias calcabatur.Ridebatur etiam diuinitas prophetarum: q̄ responsis tamq̄ quam vulgaribus fabulis illudebant.Cum vero multa cōtempsissent devirtute acvictis statuta maiorū etiā quę in patria olim prędicta fuerātvera esse exitu ,p̄bauerūt¶Vetus ei q̄dā iermo

Aege.hic adducit exēplū de fabio q̄ magis hanibalē fregit cū ētādo q̄ prelian do ītēde icipio bus q̄ affricā subegerunt.

Zelotarū īmanitas sepulturā occisis omnibus denegantium.

Sepulti fortunatissimi.

ferebãtur tũc demũ ciuitãtẽ captam iri sanctã quoq; flãmis exurẽda esse cũ lege bell[i] seditio[sis] ex/orta: phanumq; dei proprię manus ante violassent. Quibus zelotę nihil de eorum fide [dubitarunt] nistros se præbuerant.

¶ Iohannes tyrannidem affectans parem cũ similibus habere honorem dedecus [ratus] paulatim sibi multos nequiores mœtu aut gratiã allocians multos habebat satellites. Se[ditio] oritur inter zelotas. Atq; tunc triplici maximo malo ciuitas laborabat. Tyrannide Sedition[e] quorum leuius bellum erat popularibus qui patrijs sedibus relictis ad alienigenas fugie[bant] tum pręterea commotum est bellum mallada namq; castellum validum siccatij Roman[i] vidētes ociosum & inter se iudeos discordes die azimorum occuparunt. Et mulieres ac [pueri] fuga deficientes septingentos interfecerunt: vicosq; circa castellum vastauerunt vbiq; [latro] ad eos perditis viris confugientibus latrones congregabantur. Omnisq; Iudea latrocin[iis] ne erat perturbata. Vnde Vespasianus a quibus transfugis (vt patriam hic calamitatibus [liberaret] gatus venit propius quasi hierusalem esset obsessurus.

Iohannes tyrãnidem affectãs parẽ cũ similibus hẽre honore dedecus iputabat & paulatim sibi multos res mœtu aut gra adiũxit multosq; satelites habebat.

Seditio inter zelotas.

triplex maximũ i ciuitate malũ. Tyrãnis seditio & bellũ quoꝝ bellũ leuius erat popularibus q relictis patrijs sedibus ad alienigenas fugiebant.

Azimorũ festũ

Mulieres ac pueros i fuga deficietes septẽgentos iterfecerẽt & vicos oẽs vastauerẽt multisq; ad eos virꝭ perditis confugientibus vbiq; latroneschãt

Ois iudea latrocinijs & seditione perturbata.

Vespasianus rogatus a quibusdã trefugis vt ab his calamitatibus priam liberaret propiusve nit velut hierusalem obsessurus.

Capitulum tertium.

IOhannes iam dudum tyrãnidem affectãs: parem cũ similibus honorẽ [et] decus existimabat. Paulatimq; sibi nequiores adiũgẽs: ab eorũ affectio[ne] Semper autem aliorum decretis non obediendo: suaq; iubẽdo imperio[se] dñari cuperet non latebat. Eiq; sociant nonnulli mœtu: alij gratia[m] tiõe atq; fallacia persuadere: quę vellet multi vero propterea q sibi tum[ul]bãt priorũ delictorũ causas vni potius ascribi q̃ omnibus. Ad hæc quia [in]nuus erat & bonus cõsilio satellites nõ paucos hẽbat & si magna pars v[ul]tiõis reliquerat. apd quos ẽt liuor nõnihil valebat: graue putãtes vt paulo añ pari succ[es]su mœtus eos ne sub vnius ptãte viuerẽt exagitabat. Nec ei facile sperabãt eũ si semel obtin[ere] posse: occasionẽq; in se habiturũ timebãt q̃ in pcipio restitisset. Proide quisq; bello quod creuerat: q̃ pote seruiẽs mãcipij loco perire. ¶ His quidem seditio diuiditur: & Iohannes [a] dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita erant omnia custodibus parum agebatur si quando armis prælium laceſcebant in populum vero maxime conte[n]sceperunt: & quis maiorem prędam caperet vtrimq; certabant. Cum tamen ciuitas trium [ma]gentium tempestate laboraret. Hoc est belli dominationis. itemq; seditionis: eorum compe[ti]lum popularibus mediocrius videbat. Deniq; relictis sedibus patrijs ad alienigenas profu[gi] Romanorum beneficio salutem (quam inter suos desperauerant) assequebantur. ¶ Q[uo] rea bellum commotum est gentis exitio. ¶ Haud procul ab bierosolimis castellum erat [va]reponendis opibus ad mometa belli tutãdisq; corpibus ab ãtiqs regibus edificatũ (qđ [mu]bat) id occupauerãt: q̃ appellãt (vcarij) q̃ a rapinis ãplioribus timore cõtinebãt. Hi cũ Ro[ma]citũ ociosũ viderẽt. apud hierosolimã vero iudeos dominatione atq; discordia secessisse [in]cinora aggrediuntur. Dieq; festo azimorum qui apud hębreos ad memoriã salutis quo [ex]rum seruitio liberati in terram patriã deuenerũt) solemniter celebratur: nocte deceptis (qui [in] appositi municipium quoddam galaa din nomine persuasere vbi pugna quidem iudeos [in]os atq; dispersos q̃ arma caperent siue concurrerent ciuitate pepulerũt. Eos vero qui in fuga defeci/sent mulieres videlicet ac pueros septingentos interfecerunt: edibusq; deinde compilatis fructus quo/q; iam maturos depopulati in mallada portauerũt. & illiquidem omnes circum castellum vicos totã/q; regionem populabantur non paruo vndiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluen/te. Simul autem concitati sunt per singulos iudeę tractatus in latrocinia: quę interim quiescebant. At velut in corpore si quãdo pricipale mẽbrũ tumor afficit. omnia pariter egrotare necesse est ita propter ciuitatis tumultum atq; discordiam. etiam qui foris erant nequissimi prędarum inuenere licentiam: singuliq; vicis propriis dilaceratis. deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & per colle/gia coniurantes exercitu quidem pauciores. plures vero q̃ latrocinalis conspiratio in templa & oppi/da ferebantur. & sequebatur quidẽ vt in bello fieri solet ab his eos malis affici quos petijssent. Verũ/q; præueniebatur vltio mox cum latrones a præda refugerent nullaq; pars erat iudeæ quę non vna cũ hierosolimis præcellentissima ciuitate interiret. ¶ Hæc Vespasiano a transfugis indicabantur. Nam licet omnes exitus a seditiosis custodirentur. & quoquo modo quis ad eos accessisset interficeretur: tamen erant qui ad romanos clam profugerent ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati & reseruare populi reliquias hortarentur. Multos enim q̃ bene Romanis vellent periisse multos aũt in pericu/lo dicebant esse superstites. Ille aũt iam tum miserans eorum calamitates propius ad eos velut hieroſolimam obsessurus accedẽre autem vera vt ciuitatem obsidione liberaret. spe autem ante reliqua fu/bigendi nullumq; impedimentum obsidioni extrinsecus relinquendi.

¶GADARA VESPASIANO ab optimatibus tradita.

¶Gadaram vespasianus.iiij.die martij optimatū rogatu(ignorātibus ſeditioſis)ingredit dole
imq; ciuitatis principē cōprehenſum interficiunt:nimiaq; iracūdia mortuo verberato extra ciuitatē
ugnāt.Gadarēſes quoq; contra fugitiuos avespaſiano recipiūt preſidia.Qui(miſſo placido contra
os qui de Gadara fugerant)cum cętero exercitu in Cęſaream regredit.Fugitiui vero aduerſus pla-
idum impetum facientes coacti(multis iterfectis & ſauciatis)fugerunt victorq; placidus vicum obti
nuit qui(domibus diſſipatis a militus)igni eſt traditus.Fugientes autem numero aucti hiericonta ſe
eſſerunt ibiq; ſalutis ſpem ponentis placidus inſequiturvſq; Iordanem omnes quos occupaſſet in-
erficiens: Tredecimq; iuxta Iordanem (cum locus eſſet fuge)occiduntur alijs in fluuium ſe vltro
proijcientibus & captiuorum fere duo milia ducentem cum maxima pręda adducūtur. Aſphaltidis
acus & iordanis repleti ſunt cadaueribus Abila/Iulias:Beſemoth cumvicinis vicis romano ſubdunt
imperio.Deinde fugientes per lacum milite ſcaphis impoſito ſubacti ſunt.

¶Capitulum quartum.

CVm igiturveniſſet in gadara trans amniane alias amnienſes regionis metropolim validiſſi-
mam:menſis martij quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates (ignorantibus
ſedicioſis)legatos ad eum de traditione miſerāt tam pacis deſiderio quam ſuis patrimo-
nijs metuentes.Multi enim apud gadaram locupletes habitabant quorum legationē ini-
mici neſciebant niſi q; veſpaſiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem ſe retine-
re poſſe diſperabant q; inteſtinis inimicis numero inferiores erant:neq; procul abeſſe videbāt a ciui-
te romanos.Si vero fugere decreuiſſent ſine ſanguine id facere nullaq; a noxijs pena repetita non ho-
neſtum ſibi putabant. ¶Itaq; doleſū cōprehenſū(namq; is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuita-
tis princeps habebat ſed etiā legationis auctor erat)interficiunt nimiaq; iracundia mortuo verbera-
to:extra ciuitatē dilapſi ſūt.Iāvero ppius accedēte rōano exercitu gadarēſiū ppſs veſpaſiano cū lau-
dibus i citate recepto fidei dextras ab eo accepit:eqtū & peditū plidia cōtra fugitiuoꝝ excurſus.mu-
ros eñ priuſq; peterēt id romani ipi deſtruxerāt:vt eo ſibi fides eſſet quod pacem diligerent ſi belluꝫ
gerere necvolentes quidē poſſeviderentur. ¶Veſpaſianus autem(miſſo placido cū equitibus ac tri-
bus milibus peditum aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant)ipſe cum cęteris militem copijs cęſareā
regreditur.Et fugitiui poſtq; repente equites a tergo inſequentes viderunt priuſq; in manus venirent
invicum quendam(cui nomen eſt bethenabryn)ſe recęperunt:vbi reperta non paucorum iuuenum
multitudine hiſq; partim inuolentibus partim inarmatis:ſpecietenus contra placidum eiuſq; milites
proſiliunt.Illi autem primo impetu paululum receſſerunt ea ſimul arte vt eos a muro longius prouo-
carent Deinde loco oportuno circundatos telis agentes eminus ſauciabant. Itaq; fugientes quidem
ab equitibus pręueniebantur iudei.quivero manus conſeruiſſent a peditibus corruebant nichil plus
audacia demonſtrantes.Condenſos enim aggrediendo romanos armis non ſecus ac muros ſeptos
ipſi quidem telis aditumnon inueniebant:neq; ſufficiebant aciem rumpere illorum autem tranſfige-
bantur ſagittis & immaniſſimis feris aſſimiles irruebantvltro inferrū:& decidebant alij gladijs ora p-
cuſſi.alij ab equitibus diſſipati:quoniam cura erat placido curſum eorum avico intercludere.aſſidue
q; prętercurrens ea parte cedenteſq; reflectens vna etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur. Hiſq;
proximos interficiebat:mœtu vero longe fugientes reuocabat:donec videlicet lapſi qui fortioreſerāt
ad muros effugerunt.Eius autem cuſtodes quid agerent neſciebant.Nec enim excludi gaderenſes
ſuoꝝ cauſa patiebantur:& ſi eos recepiſſent:vna cum his ſe periturosvidebant.Quod etiam cōtigit.
Illis autem ad muros compulſis:pene quidem romanorum equites cum his irrupere.Portis autē an-
te prædudis admoto milite placidus primo meridiem vſq; acerrimo certamine muro pariter ac vico
potitus eſt:ibiq; cum vulgus quidem iners occidebatur fortiores vero fugam petebant: domus vero
a militibus diripiebantur:& vicus igni traditus eſt.Qui autem inde euaſerant totam ſecum illam re-
gionem ad fugam incitarunt:& excollendo proprias calamitates in maius totumq; romanum exer-
citum aduentare dicendo mœtu omnesvndiq; commouerunt. ¶Plurimo autem numero aucti in
hierichonta ſeceſſerunt. Hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat:q; eſſet valida & popu-
loſa. Placidusvero equitibus ſimul rebuſq; ante proſpere geſtis frœtus eos inſequebatur: & vſq; ad
Iordanem quidem ſemper quos occupaſſet morti dabat.Omnemvero multitudinem ad flumen co-
actam fluminis ipetu prohibitos q; auctum ymbribus vadum tranſire non poterant: aperto prælio
aggreditur.Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulit:q; fuge locum non haberent.Prętentiq; ad ri-
pę longitudinem tela equitum & excurſus excipiebant:a quibus multi percuſſi in fluuium ceciderūt
Nā qui manibus eorum interire:tredecim milia fuerunt.Alij cūvim ſuſtinere non poſſent:in iordanē
ſpōte deſilierunt. Erat aūt numerus infinitus.& pręterea capti ſūt prope ad duo milia ducenti:cū p-

Veſpaſianus iiij die martij gada
rā (optimatibus
rogantibus ſedi
tioſis tū ignorā-
tibus)igreditur.

Doleſus citatis
priceps ab imi-
cis occidit qui
mortuoverbera
to fugiunt.

veſpaſianusmiſ
ſo placido cōtra
eos q de gadaris
fugerāt cū cęte-
ro exercitu cęſa
reā regreditur.

Placidi victoria

Vicus igni tradi
tus.

Fugientes auct
nūero i hieric-
ta ſeceſſerī ibiſa
lutis ſpē ponen-
tes:placidus i ſe
quit vſq; iorda-
nē oēs quos oc-
cupaſſet interfi-
ciens.

da maxima ouium & asinorum itemq; camelorum & boum. ¶ Iudeis quidem hoc vulnus inflictum quãuis parũ supioribus maius tñ seipo visũ ẽ: nõ solũ q̃ eã totã regionẽ (qua alias quã fugerãt) cedis repleuerat ꝫ ẽt q̃ referri iordãis mortuis puius nõ erat. & asphaltidis aꝑs asphaltius quoq; lacus repletus erat cadaueribus: quę p mꝛta fluia deuoluta sũt. ¶ Placidus aũt scda fortuna vsus i vicos ꝓxios & municipia cõtẽdit: captisq; abilã & iuliade & Besemoth oibus ad lacũ asphaltidẽ vsq; idumeos ex trãsfugis vbiq; collocat. ¶ Dein milite scafis ipposito eos (qui in lacũ refugerã) subegit: & trãs fluuiũ quidẽ circa regio romanis cessit: vbiq; oia vsq; ad macherunta deuicta sunt.

Asphaltidis lacus & iordanis cadaueribus pleni. &c.

¶ LYDDA ET IAMNIA ciuitates sese Romanis tradiderunt.

¶ Vespasianus (audito q̃ Galacia a Nerone defecisset) ad bellũ incitat vt orientis placaret partes atq; ꝑ oppida & vicos obstate hyeme collocat presidia & (quę vastata fuerãt) restaurat. Quii Antipatridam veniens ciuitatẽq; cõposita recedẽs vastãdo & inflammando omnesq; subuertẽdo Topar chias circũ Taphnã in lyddam & Iamniam venit deinde Amathunta decemq; miliaviroꝝ (captis duobus vicis) occiduntur & mille captiui.

Audito q̃ Galacia a Nerone defecisset vespasianus ad bellũ incitat vt orientis placaret & ꝑ oppida atq; vicos collocat (obstante hyeme) præsidia & (quę vastata fuerant) restaurat. Decẽ milia virorum captis duobus vicis idumeę occidũtur & mille captiui

Capitulum quintum.

VIm hęc agunt. motus circa galaciã nunciatur: & q̃ iudex vna cũ optimatibus idigenarũ a Nerone defecisset: de qbus diligẽtius alibi scriptum est. Vespasianũ vero ad impetũ belli quę nũciata sunt incitarunt. iam tũc futura bella ciuilia totiusq; iperij pericula ꝓspicientẽ: cũ si partes orientis ante placasset minus Italię metuendũ existimaret. Obstãte aũt hyeme per subactos interim vicos atq; oppida ꝑsidia collocabat. Dechadarchos aũt ciuitatibus appones multa etiã eorũ (quę vastata fuerant) instaurabat. Ipse tñ comitatus militũ copijs (quas cesareã adduxerat) i antipatridã vic. E ibiq; ꝑ biduũ ciuitate cõposita. tertio die vastãdo inflãmando. oẽsq; subuertendo circũ taphnã toparchias: in Lyddã & Iãniam ꝓcedebat. Eas q; sese vtraq; tradidisset cõstitutis illic habitatoribus idoneis: in amathunta peruenit. Occupatisq; ad metropolim eorum omnibus suis castra muro circundat. quintaq; in his re licta legione cum cętera manu Belthon alias Bethbeptephon toparchiam proficiscit: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumeam igne consumptis. castella quidem locis oportunis munit.

¶ Captisq; duobus vicis in media idumea positis hoc est Begabry alias Batarim & Caphartopham plus q̃ decẽ milia hoim pemit. propẽ aũt ad mille capit. Exactaq; inde multitudine nõ parua militũ suoꝝ partẽ ibi constituit: qui omnia montana loca incursando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iãniam rediit: vnde per Samaritiden ac prẽter Neapolim (quę dicebatur ab indigenis Naborta alias Nabartha) secundo Iunij mensis die in coream descendit.

¶ HIERICO A ROMANIS obsidetur: multisq; fugientibus in montana Hierusalem reliqui perimuntur.

¶ Vespasiano aduenienti hiericõta Traianus occurrit cũctis sub Iordanẽ deuictis. Sed ex hiriconte ante eius aduentum hierusalem in montana diffugerant. Non pauci autem (qui remanserãt) occiduntur. Hiericontis situs & dimensio Asphaltides & Tyberienses lacus natura contrarij. Asphaltides salsus & Tyberiensis dulcis. Fons iuxta veterem ciuitatem hierico hominibus aliquando & fructibus pestilens per heliseum vero (sale imposito) secundissimus atq; saluberrimus est effectus. Amplius autem q̃ cęteri fontes spacium rigat optimos paradisos educat ibi palmę melliflue Opobalsamus Mirobalsamus & quę sunt carissima ibi generantur cuius rei causa est aquarum vis & aeris. Asphaltides autem salsus lacus est sterilis velocissimus: Nec quis ibi facile iungi potest etiam ex industria qꝫ (vt experietur) vespasianus (facto ibi homie) lacum viderevoluit. Mirabilis quoq; coloris & terre mutatio. Bitumen insuper medendis corporibus inuenitur hic lacus Sodomiticę terrę vicinus. Quę habitatorum impietate fulminibus conflagrata fuit vbi adhuc diuini ignis reliquię videntur atq; in fructibus cineres.

Vespasiano hiericõta aduenienti Traianus occurrit cũctis sub iordanem deuictis Hiericontis situs descriptio & dimensio

Capitulum sextum.

POsitis autem ibi castris. postridie in hierichontam peruenit. In qua vnus rectorum traianus quem locis vlterioribus ducebat militem iungit cunctis sub iordanem deuictis.

¶ Sed ex hierichonte quidem multitudo ante romanorum aduentum in aduersam hierosolimis montanam regionem diffugerat Non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam vero offenderant ciuitatem. ¶ Cui in planicie situs nudus mons ac sterilis imminet: idemq; longissimus. A septentrionali enim regione vsq; ad scytopolitanos agros: a meridiana vero vsq; ad terrã sodomiticam & asphaltiden lacum terminus extẽditur. Non totus autem inequalis est: & quod nihil gignit non habitatur. Huic adiacet circa iordanẽ alius mons incipiens a iuliada a septẽtrionali regione: pro-

ixus autem in meridie vſq; in bacra quę petrā diſterminat arabie ciuitatem. ¶ In hoc eſt etiam (qui Ferreus mons. erreus mons appellat) ad moabitidē vſq; lōgus inter duos aūt montes regio (quę magnus cāpus vo- Magnus cāpus catur) a gēnabra vico ad lacū aſphaltidē vſq; patens. Habet ducentorū & triginta ſtadiorū longitudinē: regio. atitudinē vero centū & viginti mediuſq; ab iordane diuiditur. ¶ Sūt aūt illic duo lacus aſphaltides & tyberienſis natura cōtrarij. Nāq; alter ſalſus ac ſterilis: tyberienſis vero dulcis ac fœcūdus. Eſtaſq; Aſphaltides & tyberiēſis lacus tempore illa planicies ardore ſolis incenditur & vicus opprimitur. aeris tractu omnibus circum agris naturacōtrariaſ diſpar ꝑter iordanē. Vñ euenit vt palmę quę in ripis ſunt magis floreant. & fertiliores ſint minus autē phaltides ſalus quę longe remotę ſunt. ¶ Ad ipſam hierico largiſſimus fons eſt. rigandiſq; aruis vberrimus. iuxta ve- Tyberienſis dul terrem ſcaturiens ciuitatem (quam Ieſus naue filius hębreorum ductor primum Chananeorum bello Fōs iuxta ve terram poſſederat) Hunc fontem aliquando ferunt non ſolum terrę atq; lignorum fructus: ſed etiā fœ- cis minarum partus obtundere ſolitum. cunctaq; patiter morbo ac peſte corrumpere poſtea māſueuiſſe rē ciuitatem. contra ſaluberrimum ac fœcundiſſimum eſſe factum ab heliſeo quodam propheta: qui helyę notus Hierico aliqñ fuerat atq; ſucceſſerat. Receptus enim hoſpitio ab hiericontis habitatoribus: q; humaniores eos ex- hoibus & fructi pertus erat: ipſos & omnem regionem illam perpetua gratia remuneratus eſt. Progreſſuſq; ad fon- bus peſtilēs per tem lagenam fictilem ſalis plenam in profluentem aquam miſit. Iuxta deinde ad cęlum dexterā ten- heliſeū vero ſale dens: fontiq; immergens blanda libamina: ipſum quidē precabat vt fluenta lenire: ac dulciores aqua- poſito fecūdiſſi rum venas aperiret: deum vero vt fœcundioribus auris temperaret orabat: tamq; vbertatem fructuū; mus ac ſaluber q; ſucceſſionem prolis daret indigenis. nec eorum filiorum genitrices aqua deficeret quo ad iuſti ma rimus factus vt nerent. Ad has preces ex diſciplina manibus quoq; multa operatus fontem immutauit. Et qui ante hr. iiij Regū ca cauſa his erat orbitatis ac famis: idem victus ac fœcunditatis auctor factus eſt. Deniq; rigationis eius pitū. ij. tanta potentia eſt: vt ſi tetigerit modo terram. ſapidior ſit aquis dieu perſeuerantibus. Vnde qui eo largius abutuntur exiguum emolumentum habent: qui vero partium plurimum. Amplius tamē q̄ ca- Natura fontis teri fontes ſpacium rigat. At ſeptuaginta quidem ſtadijs longam: triginta autem latam planiciem p- mutata. meat. Optimos autem in eos paradiſos ac denſiſſimos educat palmarumq; irriguarum genera tā ſa- pore q̄ nominibus varia. quarum pinguiſſimę calcibus preſſę plurimum mellis emittunt. non multū Optimi ibidem alio melle deterius: quāq̄ & mellis altrix eſt illa regio. & opobalſami ferax: qui omnium cariſſimus eſt paradiſi. fructus ibi naſcentium ſtemq; cyprum mirobalſamum gignit vt qui diuinum eſſe illum tractum dixe- palme melliflue rit non errabit vbi & larga & opima generantur quę ſunt cariſſima. Sed nec i aliis ei fructibus aliqua Opobalſamus. facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum fuerit reddit. Cuius rei cauſa michi Mirobalſamus videtur eſſe aquarum vis lanta & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerit atq; diffundat: liquor Aquarum vis & autem ſingula firmis radicibus ſtringat. vireſq; ſuggerat eſtiuo tempore: quo ſic peruſta eſt illa regio. æris. vt nihil facili procedat ac pullulet Aqua tamē ſi ante ſolis ortum hauriatur. aura ſpecie refrigeſcit: na- Tēperata regio turamq; aeri contrariam ſumit. Hieme vero contepeſcit: eaq; meſis mitiſſima efficitur. Tanta eſt au- Hierico a hieru tem cœli temperies: vt quo tempore iudea ningit: lino illic tamen indigenę veſtiuntur. Diſtat autē ab ſalem diſtantia hiero ſolimis centū quinquaginta ſtadijs. Et ab iordane ſtadijs quadragīta: totūq; habet ad hieroſo- & Iordane. limā ſpaciū deſertū atq; falſoſum: ad iordanē vero & lacū aſphaltiden licet humilius ęque tamē incul- Aſphaltidis na tum ac ſterilem. Sed de hierico q̄ ſit fortunatiſſima ſatis dictum. ¶ Commemoratione autē dignū pu- tura ſalſus ē la to aſphaltidis quoq; naturam exponere: is enim ſalſus quidem ac ſterilis eſt. nimia vero leuitate etiaꝫ cus ſterilis atve quę grauiſſima ſunt in eum iacta referuntur. Demergi autem quis in profundum: nec induſtria faci- lociſſimus nec q le poteſt. Deniq; veſpaſianus qui eius viſendi cauſa illuc venerat: iuſſit quoſdā natandi ne ſcios iūctis ibi facile mergi poſt terga manibus in altum proici: & euenit omnes tamq̄ in ſpē rurſum reuulſos deſuperfluitare. Ad etiā ex induſtria hęc mirabilis eſt coloris atq; mutatio terrę quę in ſingulos dies ſuperficiem vertit: & ſolis radijs varia poteſt qd veſpa ta reſplendet. Multis autem locis vomit nigras bitumis glebas: quę ſuperyndam & habitu & magni- ſianus experiē tudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitatores acceſſerint nacti tia cognouit. quod aggeſtum eſt ad naues trahunt: & quod lentum eſt repletas eas abrumpere nequeunt ſed qua- Bitumen medē ſi replicata ſcafa peudet a cumulo: donec menſtruo mulierum ſanguine atq; vrina ſoluatur. Eſt autē dis vtile corpori vtile non modo ad compagines nauium: ſed ad corporum etiam curationem multis remedijs admi- bus. ſcetur. ¶ Huius lacus longitudo eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum qui Azoatrum alias Zo- Sodomtiica ter batis vſq; ad Arabiam tenditur. Latitudo vero cētum quinquaginta ſtadijs patet. quę ſodomitice terra hitatorū ipſe ręvicina eſt olim quidem tam fructibus q̄ ſubſtantia ciuitatum fortunata: nunc autem exuſta omnis tate fulminibus atq; habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratus. Deniq; adhuc in ea reliquias diui- conflagrata vt ni ignis & oppidorum quinq; videre licet ymagines & regnaſcentes in fructibus cineres. Qui colore hr. Gen. ca. xix. quidē ſunt loliſ ſimiles: carpentium vero manibus infumum diſſoluuntur & cinerem. Terrę ſiquidem & Antiq. li. j. ca. iodomitę fabula eiuſmodi fidem habet ex facie. xix. vbi adhuc

dini ignis reliq̃ę videnť atq; i fructibus cineres.

¶ GERESA capitur a Romanis.

¶ Vespasianus (collocatis apud hiericōta pręsidijs) Anniū cū exercitu mittit ad Geresā (q̃ capta citate) mille iuuenes interfecit: & familias ducit captiuas bonaq; militibus prędari permisit: domibus quoq; incensis proximos petijt vicos. & vastauit omnia circa hierusalem. Neronis vero occisi anno i. periit. xiij. Vespasiano paranti se ꝓficisci hierusalem interitus nunciatur. Hic enim seipsū fugiēs occidit. Cui Galba imperator succedens occiditur: & Otho declaratur imperator qui bellum fecit contra vitellium. Vespasianus aūt a Galba mandatum expectans militiam differebat misit Tytū: Qui Galbam mense septimo totidemq; diebus cognoscens fuisse occisum redijt ad patrem.

¶ Capitulum septimum.

Vespasianus collocatis apd hierico pſidijs mittit ānium cū exercitu ad Geresā q capta citate mille iuuenes interfecit & familias ducit captiuas bōa q; predari militibus misit domibus quoq; incēsis ꝓximos petijt vicos & vastauit oia circū hierusalem. &c.

AT Vespasianus hierosolimos & habitatores muniri cupiēs vndiq; apud hierico & auuillā castellis erectis vtrobiq; auxiliatorū pariter ac romanoꝝ pſidia collocat. Mittit aūt gerasiō luciū Anniū: eqtatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu citate capta mille iuuenū (q ne fugerent p̃uenti erāt) interficit: familias captiuas ducit: bona militibus p̃dari pmittit. Incēsis deniq; domibus ꝓximos vicos. Erat aūt fuga potētiū: & interitus infirmorū: qđq; occupatū fuisset flāmis dabatur. Oibusq; tā montanis locis q̃ tota planicie bello oppressis apud hierosolimā degentes exeūdi eo pſiam non habebant: cum transfugere quidem cupiētes a zelotis asseruarentur: eos vero qui etiā tunc a romanis diffidebant vndiq; ciuitate valiata cohiberet exercitus. ¶ Vespasiano autem cęsaream reuerso & in omnibus copijs in ipsam hierosolimam proficisci paranti. nunciatur peremptus nero: cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre quemadmodum dehonestarit imperiū nequissimis hominibus. Nimpidyo & tygillino & indignissimis libertorum permissa republica. quoq; eorum captus insidijs ab omnibus seruatoribus destitutus cum quattuor libertis fidelibus i subumbanum fugerit ibiq; semet occiderit: & ꝙ multo post tempore qui eum deposuerant pœnas dederint bellumq; per glaciam quo pacto desierit & ꝙ Galba creatus imperator romam redierit ad hispanias. & quemadmodum incusatus a militibus tanq̃ humilioris esset animi in medio foro necatus sit. & otho declaratus sit imperator: eiusq; militum in vitellij duces & exercitum congressus necnon vitellij turbas & circa capitolium pugnam & quemadmodum vel antonius primus & Mutianus vitellium interfecerint vel germanorum agmina bellum ciuile sedauerint: hæc omnia recusaui narrare: confidens quod & multis greęcorum itemq; romanorum: & a cunctis copiose perscripta sunt. Ordinis alias ordines autem rerum continuandi gratia. ac (ne interciſa pendeat historia) summatim singula designabo

Vespāsianus militiam differebat expectās a Galba mādatum misitq, Tytum.

¶ Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolimam militiam differebat. expectans quonam vergetet imperium post neronem. Deniq; vbi galbam imperare cognouit: nichil conari decreuerat priusq̃ ille quoq; ad se de bello aliquid scriberet. Mittit autem ad eum titum filium suum & salutatū sibi & vt mandata de iudeis acciperet. Ob easdem causas etiam rex agrippa nauigauit ad galbam. Sz dū achaim (ꝙ hiems erat) longis nauibus prętenuehuntur. interficit galbam contigit septē mensibus post totidem diebus. Deinde otho suscepit imperium: ac tres menses rempublicā procurauit. ¶ Agrippa quidem nihil mutatione deterritus: romam pergere statuit. Tytus vero diuino quodam impulsu ex achaia ad syriam nauigat: & mature inde cęsaream venit ad patrem. Suspensi autem de oibus quasi nutante imperio romano iudeorum militiam neglegebant. Patrię quoq; metuentes aggredi alienigenas importunum arbitabantur.

Audita morte galbę Tytus ad patrem redijt.

¶ Nouum bellū in hierusalem per Symonem Gyorę filium & Iohannem ortum: hic enim propter iniquitates suas ab Acrabatena pulsus dominandi cupidus omnes nequissimos congregans mōtana iam diripiebat terribilisq; pluribus timori erat: & illi populariū multi tanq̃ regi parebant. Hic enim Ayam vicum ad sui tuitionem muro cinxit & pro castello habuit. Ipse quoq; zelotas contra secum armis egredientes pluribus occisis alios in fugam conuertit. Hic etiam contra Idumeos bellum gessit & per totum diem detracto bello vtriq; ęquales recesserunt. Eleazarus autem a Symone missus ad hęrodi custodes de traditione eis prolocutus fugę non reperiens locum in vallem se detexit & ibi tim mortuus est. Iacobus vero idumeus proditor Symonis copias exploraturus veniens patriam ipsi tradere pollicetur. Qui ad Idumeos reuersus Symonis exercitum multiplici numero mendebatur & sine bello Symoni mouebat tradere pricipatū. Iacobo quoq; in cōflictu ad Symonē couerso vniuersa turbatur multitudo cunctis sine ordine recedentibus.

Nouum bellum hierm p Simonem Gyore filiū & Iohēz hicab acrabatēa pſius

Capitulum octauum.

INterea tamen in hierosolimam bellum aliud excitatur. Erat symō gyorę filius patria gerasenus: etate iuuenis: sed caliditate Iohanne posterior: a quo iam pridem ciuitas possidebatur: viribus aūt corporis audaciaq; prestantior. Ob quam ex acrabatena quoq; toparchia cuius rector erat pulsus a pontifice Anano ad latrones peruenerat. qui massadam occu

parauerãt. Is aũt primo q̃dẽ ita ſuſpectus erat, vt eũ iferius caſtellũ cũ mulieribus (quas ſecũ adduxe, ꝓpter neq̃ fidu-
rat) trãſire ꝓmitterẽt: ipſi excelſius icolẽtes. Rurſus aũt ꝓpter neceſſitudinẽ morũ fidelis eẽ videbatur. it& mores eius.
Nã & ductor erat p̃darũ exeũtibus: & cũ ipſis territoriũ maſſade populabaſ: nec tñ eos ad maiora ex-
hortãda metuebat. Dominãdi enĩ cupidus magnorũq; appetes q̃ mortẽ anani cõperit ĩ mõtana lo- Symon dñand
ca diſceſſit auctor: vocatis eoꝝ ſeruis libertate ꝓmiſſa itẽq; liberis ꝓmio cũctos (q vbiq; fuerãt) neq; ſi cupidus oẽs ne
mos cõgregauit. Iãvalido cõflato collegio: mõtanos vicos diripiebat. Semp aũt accedẽtibus pluribus q; ſſimos congre
ſocijs audebat etiã in hũiliora loca deſcẽdere: & ciuitatibus quoq; iã terribilis erat: multoſq; potẽtiũ gãs mõtanos iã
vis eius & ꝓſpa facta ſollicitabãt. Nec iã ſeruoꝝ tm̃ ſiue latronũ exercitus erat. Sed multorũ etiã po- diripiebat terri-
pulariũ tãq; regi parebat obſequiũ. Excurſus aũt agebaſ ad acrabatenã toparchiã & in maiorẽ vſq; bilis q; pluribus
+ idumeã. ¶ Vicũ em̃ (cui nomẽ ẽ Ayã alias Aiacus) muro ãplexus ad tuitionẽ ſui ꝓ caſtello habebat. tiori erat mltiq;
2. In valle aũt (que a appellaſ fagarata alias phara) occultas quidẽ dilatauit ſpelũcas: multas vero palatas populares ei tã-
iuenit: atq; his cõditorũ p̃de receptaculis vtebaſ. Qui & direptos fructus illic reponebat multaq; col- q̃ regi parebant
legia diuerſebanſ: neq; dubitabaſ q̃ in hieroſolimis copijs & apparatu ꝓſuderet. Vñ iſidias veriti ze-
lote ac p̃uenire eũ (qui cõtra ſe creſceret) cupiẽtes: pleriq; cũ armis egrediũtur. His aũt ſymon occur- Zelotę cõtra ſy
rit: comiſſoq; plio multos occidit: & reliquos cõpellit in opidũ. Nõdũ aũt viribus frœtus: ab obſidionẽ monẽ cũ armis
4 deſereret. Prius aũt ydumeã ſubiugare conatus ẽ. ¶ Itaq; cũ vigiti milibus armatorũ ad fines eius ꝓ- egrediunt qbus
23 perabat. Idumeorũ aũt principes mature (ex agris quiq; fere milibus pugnãtiũ cõgregatis) pluribus ipe occurrẽs plu
aũt qui ſua ſeruarẽt domi relictis (ꝓpter ſycariorũ q maſſade verſabãtur incurſus) ſymonẽ in finibus rimos occidit re
pſtolabãtur. At ibi cõflictu habito: ac p totũ diẽ detracto plio: neq; victor neq; victus abſceſſit. Et ip- liqs fugiẽtibus.
ſe quidẽ in ayam vicũ Idumeę vero domũ regreſſi ſũt. ¶ Nõ aũt multo poſt ſymõ cũ maioribus copijs
eorũ fines petebat: caſtriſq; ĩ quodãvico (cui nomẽ theoce alias Techne) poſitis: ad cuſtodes herodiſ
(qd nõ lõge aberat a ſocijs ſuis) eleazarũ miſit: vt caſtellũ ſibi traderẽt perſuaſurũ. Quẽ quidẽ ſine mo- Eleazarus a ſy-
ra ſuſceperunt cuſtodes cauſę neſcij curveniſſet. Mox aũt de traditione ꝓlocutũ ſtrictis gladijs per- mone miſſus ad
B ſequebantur donec fugę locum non reperiens de muro in ſubiectam vallem ſeſe deiecit. Et ille qui- hærodiſ cuſto-
dem ſtatim hoc modo mortuus. ¶ Idumeis aũt iamvires Symonis formidantibus placuit priuſq; pręſ- dies qbus de tra
lio congrederentur explorare hoſtium copias. Huic aũt ſe in miniſtrum obtulit parato animo Iaco- ditiõe ꝓlocutus
+ 23 bus vnus erectoribus cogitas proditionem. Deniq; profectus ab aluto (in hoc enim vico tũc idumeo- fugę locũ nõ re
rum collectus erat exercitus) ad ſymonem venit: primumq; ſe patriam ſuam traditurum eſſe paſciſci- periẽs vallẽ ſeſe
tur accepta fide q̃ ſemper ei cariſſimus foret. Mox etiam de tota Idumea operam polliceꝝ. Ob quas deiecit & ſtatim
res hũaniſſimẽ apd Symonẽ cenatus. clariſſimiſq; ꝓmiſſis animatus vbi ad ſuos rediſt primo. Symo- mortuus eſt.
nis exercitũ multiplici nũero mẽtiebaſ eẽ maiore deiñ rectoribus etiã paulatiq; mltitudine vniuerſa Iacobo ad Sy-
C ꝓficiſci vt ſymonẽ reciperẽt ſuadebat eiq; ſine pugna rerũ oim ꝓmitterẽt principatũ. Simul autẽ hoc monẽ recedẽte
agẽs & Symonẽ ipm p nũcios euocabat diſiecturũ ſe pollicitũ Idumeos: qd etiã p̃ſtitit. Nam cũ iã ap- vniuerſa mltitu
propiquaret exercitus. Equũ primus ĩcendit: & cum ſocijs corruptiõis effugit. Pauor autẽ occupat do turbaſ reuer
vniuerſã multitudinẽ. Ac priuſq; ĩ manus veniret: domũ q̃ſq; ſuam ſoluti ordine receſſerunt. tẽtibus oibus ſi-
ne ordine. &c.

¶ Symon ſine ſanguine Idumeam introiuit. Chebron q; ciuitatem obtinuit. quam indigenæ
ægyptiacã Memphyte antiquiorem dicunt: & Abraham ibi fuiſſe domicilium. Therebintus quoq;
maxima arbor ſexto ab oppido ſtadio cernitur ab initio mundi creata, nunc vſq; durare. Symon aũt
quemadmodum poſt locuſtas ſilua cerni ſolet frondibus ſpoliata: ſic etiam Idumeam vaſtauit: vnde
Zelote his inclinati (inſidijs per itinera collocatis) vxorem eius capiũt. vnde in quos reperiſſet ĩſania
infundebat in hoc ſolũ a feris diſtãs q̃ mortuorũ nonveſceret corporibus quare eius ferocitate terri
ti Zelote vxorem remittunt.

¶ Capitulum nonum.

1.+ p.23 SYmon præter opinionem ſine ſanguine in Idumeam introiuit primumq; aggreſſus ex improuiſo chebron municipium capit in quo maxima præda potitus eſt: multoſq; fructus diripuit. ¶ Chebron autem indigenæ ferunt non eius terre modo ciuitatum: verum etiam egyptia Memphyre antiquiorem. Deniq; duo milia trecenti eius connumerantur anni: Hoc autem fabula eſt. Abraham quoq; parenti iudeorum fuiſſe domicilium poſtea q̃ meſopotamiæ ſedes reliquit eiuſq; poſteros hinc ad ægyptum eſſe profectos. Quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate: peroptimo marmore liberaliter fabricata. ¶ Cernitur autem ſexto ab oppido ſtadio arbor maxima therebyntus. Eamq; memorant ab initio mundi creatam nuncvſq; durare. ¶ Hinc to- Symõ ſine ſan-
tam Symon paruadit Idumeam non modo vicos eius & ciuitates depo- guine Idumeã
introiuit & Che-
bron obtinuit.
Therebynthus
arbor maxia ab
initio mũdi crea-
ta ibi tunc dura
bat.

pulando: sed territoria etiam excitando. Nam præter armatos quadraginta eum millia sequebãtur vt D
his necvictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas: &
Simõis crudelitas in vastando Idumeã sicut locusta frondibus spoliatarbores. &c.
per iracundia: qua magis vastare contigit Idumeam. Et quemadmodum post locustas siluas cerni solet frondibus spoliata: sic etiam qua symonis transire exercitus. a tergo solitudinẽ relinquebat At alia quidem comburendo: alia diruendo & quicquid in ciuitate vel in agris natum est cõterẽdo calcibus aut deposcendo delebant: perq; terram cultam iter agendo faciebant eam sterilem prorsus: vt ne signũ quidẽ vastatis relinqueretur: quod aliquando fuissent. ¶ Hęc omnia rursus zelotas incitauerũt. eg.l. cap.
Et aperte quidem bello confligere pertimuerunt: insidijs vero per itinera collocatis vxorem symonis rapiunt eorumq; præterea (quos habebat in obsequio) plurimos. Deinde tanq; ipsum symonem coepisse sent exultãtes in ciuitatem recedunt. Contiuo namq; sperabant armis eum depositis pro vxore sibi supplicaturum. Illum autem non mia: sed ira cõiugijs raptę perualerat. Cũq; ad muros hierosolimorum venisset vt fera sauciaq; percussores prendere nequiuisset ita in quos reperisset infundebat in / iniam. Deniq; olerum sarmentorũq; causa progressos ad portam inermes pariter seniores correptos
Zelotę (insidijs positis itinera collocatis) vxorẽ symonis capiunt.
Insania symõis
Crudelitas symonis i hoc solũ a feris distantis q; mortuorũ nõ vesceret corporibus.
verberabat ad necẽ vt animę indignatione solum id abesse videretur q; non etiam corporibus vesceretur mortuorum. Multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatem vna per terrefacions inimicos & populum reuocare cupiens a nocentibus hisq; mandaueratvt dicerent. q; iuraret symonem deum qui cuncta regeret nisi cito sibi redderẽt cõiugem suamvt muro præcepto omnibus in ciuitate degentibus similiter vteretur neq; cuiq; etati parceret aut ab innocentibus discerneret noxios: donec eg.l. his eius mandatis non modo populus sed etiam zelotę mœtu perculsi remiserũt ei mulierem atq; ita cap. delinitus paulisper ab assidua cede requieuit. ¶ Non solum autem per iudeam erat seditio bellumq; ciuile verũetiam per italiam. In medio namq; romanorum foro Galba perempto: creatus octho imperator cum vitellio imperãte pugnabat (quem germanorum tunc manus elegerat) Habito autẽ apud brebraicum galatię prælio cum valente & cynna vitellij ducibus primo die octho superauit. Altero vitellij milites multis trucidatis. Et aduersę partis auditavictoria octho apud brixellum semetipsum occidit: postq; biduum tresq; menses imperium tenuit. E

¶ COPHNITIA ET ACRABATENA atq; BETHELANE TEPHEM CAPHETRANVM CARABINET CHEBRON: Idumeę ciuitates & municipia a Vespasiano & Cereale capiuntur.

¶ Vespasianus restantes Idumeę partes accepit Cophnitiam acrabatenã Bethelan & Ephã Cerealis cum exercitu ad superiorem missus Idumeam Capheranum / Carabin / & Chebron valentes comburit. Vi autem in chebron intromissus hominum multitudinem (quam inuenit) cũ pauperibus peruenit. Symon autem Iudeę persecutus reliquias plerosq; hierosolimam confugere coegit & circumobsesso muro operariorum ex agris venientem multitudinem interfecit. Ipse quoq; foris positus erat Romanis terribilior intus vero zelotes vtrisq; seniores. Quos etiam galilei nouis inuentis & factionibus corruperunt. Cui iõhannes ex potentia (quam a galileis acceperat) vicem referens omnes rapinis prædationes & quęcunq; vellent. Cedes namq; virorum & feminarum iniurię pro ludo habebantur. Sentina enim insquitatis & libidinis hierusalẽ erat & iudea cõfugium eos qui iohanne fugiens recipiebat. Symon pugnaq; facta est inter zelotas & Symonem. Vnde iudei hierosolimitę (congregato concilio) iohanẽ deijcere & Symonẽ recipere statuerũt. & misso cum quibusdã mathia pontifice eũ in ciuitatevt dominũ & defensorẽ receperũt. Qui cõibus sese eque hostẽ manifestauit ipse q; auxiliante populo templũ ingreditur: vbi inter cętera zelotę quattuor turres fabricauerat fortissimas.

¶ Capitulum decimum.

vespasianus idumeę partes reliquas accepit.

ACcesserunt vitellij ducibus othonis milites: & ipe iã vitellius romã cũ exercitu veniebat. cũ interea vespasianus quito die iunij messis cęsareã profectus eas (quas nondũ subuerterat) Idumeę ptes petiuit: & in mõtana regiõe quo primũ accẽdit toparchias duas cophniticã alias Cophniticã & acrabatenã subegit. Deinde has vvtegra alias Bethelan & Ephẽ municipia: ibiq; præsidijs collocatis: vsq; ad hierosolimã egredi tabat. Multos vero tũc dephẽsos necabat: multosq; capiebat. ¶ Rectorũ autẽ vnus cerealis cũ eqtũ pte ac peditũ supiorẽ que dirvastabat Idumeã Et capherã alias chapherranũ quidẽ pseudo municipiũ aggressione captum incẽdit: altũ vero (quod caphoraim alias Charabin dicitur) admoto milite obsidebat muro satis valido cinctum diutius autem ibi se moraturum speranti subito portas aperuerũt & cum precibus adeuntes se ei tradiderunt. ¶ Quibus subiugatis Cerealis in chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit: sitãvt diximus in montanis locis haud procul ab hierosolimis Vi autem intromissus in eam reliquam multitudinem (quam ibi offendit) cum pauperibus peremit: oppidumvero ipsum exurit. Omnibusq; iam captis præter castellum hærodium

Cerealis ad superiorẽ idumeã missus mꝛta capit municipia. chebrũ captãcereal exurit pauperibus occisis.

& massada. & macherunta quę a latronibus tenebant: sola iam hierosolima romanis ante oculos erat quę expugnanda restabat. ¶ Symon autem vbi vxorem suam a zelotis recepit ad reliquias iudeę regionis tendit persequendas & vndiq; circumacta natione hierosolimam compulit pleroſq; confugere: cum ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obsesso operariorum ex agris adeuntē multitudinem cum cepisset interficiebat. ¶ Eratq; populo foris symon romanis terribilior: intus zelotæ vtriſq; seuiores. Quos etiam galilei nouis inuentis & audacia factionum corrumpunt. Nam & iohannem ad potentiam ipsi prouexerant: & iohannes eis ex potentia (quam sibi comparauerat) vicem referens: omnia quę desiderarent vt facerent permittebat. Insaciabilis autem rapinatum cupiditas: domorumq; locupletium perscrutatio. Cedes autem virorum & fœminarum iniurię pro ludo habebantur: predamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu. post sacietatem muliebri libidine calescebāt. Cōptiq; crines ac fœminarum veste induti locis vnguentis: & vt forma placeret oculos illiti non solum ornatum sed impudicitiam quoq; mulierum imitabantur: & in obscenitate nimia nefarios coitus exigentes vt in lupanar versabatur: & ciuitatem totam impuris facinoribus prophanabant. Effeminantes autem vultum dexteras ad cedem promptas habebant delicatoq; incessu enumerati subita incursiōe bellatores fiebāt & de paludamentis versiculoribus eductis gladijs casu obuios trauerberabant. Eos autem qui iohannem fugissent excipiebat seuior icedibus symō. Quiq; intestinū euasisset tyrannum ab eo (qui prope erat) occidebatur. Omnis autem fugę via transire cupientibus ad romanos: abscisa erat. Inter iohannis autem copias quantum erat idumeorū dissidebant: separatiq; ad alijs aduersū tyrannū tā liuore potentię. q̄ odio crudelitatis eius armantur. Deinde pugna congressi: multos zelotarum perimunt cęteroſq; in aulam regiam compellunt: quam Graptę edificauerat. Hæc autem fuerat cognata. Syzę regis adiabenorum. vnavero irruperunt iudei: atq; inde zelotis i phanū pulsis Iohannis pecunias predabantur. In aula enim supradicta & ipse degebat: & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hęc autem zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant ad illos qui in templū refugerant congregati sunt eoſq; iohannes aduersus populum & idumeos deducere cogitabat. Istis aūt non tam impetus eorum metuenduserat cum pugna plus possent: q̄ confidentia ne de templo noctu surriperent. seq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent. ¶ Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant quonam pacto impetum precauerent: sed profecto deus sententias eorum ideterius vertit & interitu acerbius excogitabāt salutis remedium. Namvt iohannem dejcerent symonem recipere statuerūt & cū precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur. Misso mathia pontifice rogant symonem vt ad se introiret. quem sępe timuerunt. Cum his autem precatores erant etiam qui zelotas ex hierosolimis fugerant: domus quisq; suę desiderio ac fortunarum. Ille autem nimis superbe dominum se fore pollicitus veluti ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eū datorem ac defensorem sui clamor populi designaret. ¶ Vbi vero cum suis copijs introiuit: mox de propria potentia deliberabat. Nec minus eos (a quibus rogatus erut. (q̄ eos contra quos fuerat aduocatus) inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine zelotarum templo exire phibitus (amissis etiam quę in ciuitate habebat) statim enim res eorum symon cum sociis diripiebat) salutem iā desperabat. Templum tamen adiuuante populo symon egreditur. illi autem in porticibus perq; propugnacula stantes impetum repellebant. Multiq; a symonis parte oppetebant multi saucij referebantur quoniam zelotę ad dexteram superiores erant eoq; ictu impenetrabiles habebantur & quamuis loco plus possent turres tñ quattuor maximas fabricauerunt. vt ex alto videlicet missilia torquerent. Vnam ad orientalem angulum: & septentrionalem alteram super xixtum tertiam in angulo alio contra ciuitatem inferiorem: quartavero turris supra verticem pastophoriorum condita erat (Vbi moris ē vnum de sacerdotibus astantem post meridiem quo septimus quisq; dies inciperet tuba significare rursusq; vesperi q̄ desineret: nunc ferias populo: nūc vt opus faciat denunciantem) Per turres autem dispoſuere baliſtras saxorumq; tormenta & sagittarios & fundarum scientes. Itaq; cum symō pigrius ad impetus mouebatur. cum suoꝝ pleriq; molleſcebant. amplioribus tñ copijs frœtus ꝓpius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

Symō iudeę reliqas pſecutus pleroſq; hierosolimā confugere cū pulit & eius obsesso muro operioꝝ ex agris veniētē multitudinē iterfecit ip seq; foris popło romanis terribilior intus zelotę seniores.

Seuior iohāne symon.

Pugna iter zelotas & Symonē.

Iudei hierosolimite cōgregato cōcilio iohannē statuerūt deijcere & Symonem recipe missoq; mathia pōtifice cū alijs eū i ciuitatēvt dñz & defēsorē recepert.

quattuor turres zelotæ fabricauerant.

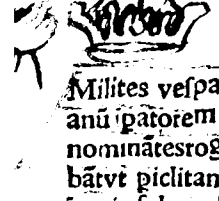
Pastophorius.

¶ Vitellio germano iperij rectore cū exercitu Italiam vastante: Vespasianus alijs vacare bellis (cum patria vastaretur) indignabatur. hocq; ferre non poterat cogitatione dubius. Milites quoq; romani in iudea degentes contra romanos murmurabant quia spe quęstus creabant imperatores relicto (qui apud eos erat) imperio digniore eius probitatem: & laudes superextollentes: Nullūq; in Vespasiano creando fore certamen arbitrantur. Non enim senatum populum ve romanum. Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpessuros ne prō bono imperatore crudelissimum tyrannum optaturos. Ergo si peritię senectutis debeatur imperium Vespasianum. Si autem adolescentiæ viribus. Tytum dicunt dignum ipsum itaq; Vespasianum milites imperatorem nominantes rogant pericli-

tanti ſubueniat imperio ſed imperare nolenti: & recuſanti magis inſtant etiam cū gladijs mortē enim D
minantur quod (cum minime potuiſſent perſuadere) acceptauit. ipſe vero egyptū (cum ſciret magnā
imperij partem eſſe) priuſq̄ militum hortatu Romam peteret) res Alexandrinas ordinauit. Aegypti
deſcribitur ſitus cuius pelagus portubus caret preter Alexandrinum qui aditu difficillimus eſt: & pe-
riculoſus. Ideo turris maxima in inſula igne lucens nauigantibus nauium applicandarum difficulta-
tem oſtendit. Veſpaſianus igitur Alexandrinarum rerum cupidus propter imperij firmitatem litte-
ras Tyberio Alexandro egypti & Alexandrie rectori mittit iudicans militum alacritatem quodq; ip
ſe quod neceſſe fuit ſuſcepto principatus munere operam atq; adiumentum eius aſſumeret. Quod
Alexander fecit. ¶ Capitulum vndecimum.

Vitellio germa-
no imperij recto-
re cum exercitu
Italiā rapinis va
ſtāre Veſpa ſia-
nus aliis vacare
bellis cū priva
ſtare fidignatus
hoc ferre nō po
terat cogitatiōe
dubius.

EO eg.l.
c.xx
Er idem tempus romanos quoq; ſeniora mala circumuenerant. Aderat enim ex germania.
Vitellius cum exercitu aliam preterea ingentem multitudinem ſecum trahens: & cum eum
deſtinata ſpacia militis con caperent. totam vrbem pro caſtris habebat omnemq; domū re-
pleuit armatis. Illi autem conſpectis romanorum diuitijs oculis inſuetis & auri argentiq; ſtupore per-
fuſi vix cupidinem continebant. adeovt in rapinas ſe conuerterent & eos qui obſtare conarentur oc-
ciderent. Et in Italia quidem ita res erant. Veſpaſianus autem poſtq̄ Hieroſolimis proxima depopu-
latus in Ceſaream reuertebatur. audiuit romanorū tumultus: & Vitellium principem. Hoc autem li-
cet ipſe imperium pati ſicut bene imperare noſſet ad indignationem perductus eſt: dominumq; de-
dignabatur eum. quiveluti deſertum inuaſiſſet imperium. Dolore autem ſaucius cruciatum ferre non
poterat: neq; aliis vacare bellis cum patria vaſtaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur adv-
ciſcendum: tantum longinquitatis cogitatione reprimebatur. Multa enim fortunam poſſe nouatrice
re priuſq̄ ad Italiam præſertim hiemis tempore ipſe tranſiret. Pluſq̄ iam creſcentem iracundiam in-
hibebat. ¶ Rectores autem cum militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabant. Ipſe
indignatione vociferantes incuſabant romæ conſtitutos milites vt in delitijs agentes: qui ne fa-
quidem belli ſuſtineant: quibus libuerat decernere principatum: & quæſtus imperatores creare. Se
autem tot laboribus ex actis ſub Galeis ſeneſcentes aliis condonare poteſtatem: cum apud ſe habe-
ant digniorem imperio. Cui ſi hanc: amiſerint: quam iuſtioremvel quando referent erga ſe benivo-
tiæ gratiam. Tanto autemveſpaſianumq̄ vitellium iuſtius eſſe principem fieri: quanto illis qui eum
declaraſſent. Ipſi preſtarent. Non enim ſe minora pertuliſſe bella q̄ qui ex germania veniſſent ne q̄
lis qui tyrannum iude deducerent in armis deteriores eſſe. Nullum autem in creando veſpaſiano fo-
re certamen. Non enim ſenatum populumue romanum vitellij libidines proveſpaſiani pudicitia pa-
peſſuros: nec pro bono imperatore crudeliſſimum tyrannum: aut filium pro parte principem optatu-
turos. Maximum enim pacis tutamen veram in imperatore præſtantiam. Ergo ſiue pericle ſene-
ctutis debeatur imperium habere ſane veſpaſianum ſiue adoleſcentie viribus titum cum ex amb-
cum etate quod erit commodum temperabitur. Non ſolum autem ſe militiſſimaturos declarat ſuper-
rij vires qui tres legiones regumq; habentes auxilia conſeruaſſent omnia ab oriente vſq; ad
vitellij timoribus ſeparata ſed etiam qui eſſent in italia propugnatores veſpaſiani fratrem ac eg.l.
rum filium quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes ſociatum iri ſperarent alteri vero c.xx
vrbis eſſet premiſſa cuſtodia: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Poſtremo & ſi
ceſſarint ſenatum eſſe fortaſſe declaraturum principem quem conſeruatores milites de honeſtarent
Hæc primo per cuneos milites loquebantur. ¶ Deinde congregati ſeq; inuicem adhortative ſalu-
num imperatorem nuncupant: eumq; (vt in periculo conſtitutum imperium conſeruaret) orabant.
Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit. nequaq̄ vero imperare volebat. Dignum quidem eg.l.
ſe factis exiſtimans: priuate autem vitæ ſecuritatem clarioris fortunæ periculis anteponens. Recuſan- c.xx
ti autem rectores magis inſtabant: & circumfuſi milites cum gladijs mortem ei minabantur: niſi vive- F
re vellet vt dignus eſt. Diutamen reluctatus quod rennuebat imperium poſtremo (cum his) qui ſe
deſignarunt (minime perſuadere potuiſſet) accepit. ¶ Muciano autem cæteriſq; rectoribus (qui ad
imperium eum inuitauerant) & alio exercitu vociferante vt ſe in omnes hoſtes duceret: prius res a-
xandrinas procurandas putauit ſciens ægyptum plurimam eſſe partem imperij propter flumenta-
riam functionem: eaq; ſi potitus eſſet vi quoq; ſi præſtaret: vitellium deiciendum ſperabat. Nec enim
perpeſſurum populum fame oppreſſum ſimul etiam duas legiones (quę apud alexandriā degerent)
ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo ſibi fore illam regionem aduerſus in-
certa fortunę. ¶ Nam & terra difficilis acceſſuq; mari importuoſa eſt & ab occidente quidem aridā
lybiam habet obiectam a meridie vero limitem qui ſyenem ab ethiopia dirimit: nauibuſq; iuias. Nili
fluminis cataractas. Itemq; ab oriente mare rubrum: ad coſtron alias copron ciuitatem vſq; diffuſum
Septentrionale vero munimentum habet terram vſq; ad ſyriam: & quod dicitur egiptium pelagus

Milites veſpaſi
anū patorem
nominātes roga
bātvt piclitanti
iperio ſubueni-
ret ſed impera-
re noleti & recu-
ſāti magis iitāt
etiamq; cū glā-
diis ei mortem
minantur.

Aegypti deſcri
ptio.

Catharacte nili

ctum portubus carẽs. Hoc quidem modo ęgiptus ex omni latere tuta eſt. ¶ Inter peluſium vero & Aegyptũ pelagus portubus carẽs.
yenem per duo milia ſtadiorum porrigitur. Ex plyntine autem ad peluſiũ nauigium ſtadiorum eſt
rium miſſium & ſexcentorum. Nylus autem ad elephantinem vſq; opidum nauibus aſcẽditur. Nãq;
lterius progredi vt ſupradiximus cataracta non ſinunt. ¶ Portus autem alexandrinus etiam in pa
e nauibus aditu difficilis eſt. nam & oſtium per anguſtum habet. ſaxiſq; latẽtibus a directo curſu de
lectitur. & leua quidem pars manufractis brachijs cigitur: ad dexteram vero foras abiecta inſula tur
em maximam ſuſtinet ad trecenta vſq; ſtadia nauigantibus igne lucentem vt q̃ longiſſime difficul
atem applicandarum nauium præcauerent. Circum autem hanc inſulam opere inſtructo ingentes
nuri ſunt: quibus afflictum pelagus & auerſis obicibus fractum facit aſperiorem meatum: eoq; peri
culoſum & per anguſtum aditum. Intus tam portus ipſe tutiſſimus eſt & triginta ſtadijs magnus: in
quẽ tam quę deſunt illi terrę ad beatitudinem de vehũtur q̃ quæ ſuperant ex bonis domeſticis & in
digenis in totam orbẽm diuiſa exportantur. ¶ Itaq; non ſine ratione veſpaſianus alexandriarum re
um erat cupidus ad totius imperij firmamentum. Proide ſtatim ad tyberium alexãdrum (qui ęgiptũ
& alexandriam regebat) litteras dedit indicans militum alacritatem quodq; ipſe quod neceſſe fuit: ſu
ſcepto munere principatus operam atq; adiumentum eius aſſumeret. ¶ Alexander autem (vt veſpa
ſiani ſimul legit epiſtolam) prompto animo & legiones eius ſacramento rogauit & populum. Vtriq;
autem libentiſſime paruerunt: virtutem viri ex proxima amminiſtratione ſcientes. Et ille quidem per
miſſa ſibi poteſtate omnia quę imperij ſui vſus exigeret. aduentui quoq; principis neceſſaria iam pa
rauerat.

Alexandrinus portus nauibus difficilis aditu deſcribitur.

Veſpaſianus alexãdriaꝝ rerũ cupidus ꝓpter imp̃ij firmitatẽ lras Tyberio alexãdro miſit &c.

¶ Veſpaſianũ imperatorem in oriente citius fama nũciante legationes e Tyria aliiſq; prouinciſs coronas gratulatoriaq; decreta ipſi afferebant. Qui diuina prouidentia imperium ſibi contigiſſe cognoſcens multaq; precedentia ſigna: & Ioſephi dicta recordatur quẽ ad ſe vocatum ſolui iubet. Sed procurante Tyberio (vt a probro ſimul & a vinculis ſolueretur vtq; moris erat apud eos) eius vincula non ſoluta ſed fracta fuerunt. Veſpaſianus vero dato legatis reſpõſo: & ordinatis rebus veniẽs Antiochiam Mutianum cum multis copijs miſit in Italiam. Antonio autem bellum cõtra Vitellium agere properanti Cecinnus a Vitellio miſſus venit obuiam: qui viſo Antonij exercitu de proditione cogitauit & cõuocatis militibus rebus Vitellij detrahens laudabat Veſpaſianum eos ad ipſum ſuadens tranſire. Quem milites vitellium (ſi viciſſet) timentes occidere voluerunt: ſed impediti vinctum Vitellio tranſmittendum habebant. Romanos vero Cremonem fugientes Anthonius (qui primus cognominabatur) preueniens multos peremit: & oppidum aggreſſus militibus permiſit prędari. Trigita milia & ducenti Vitellij exercitus ſunt extincti. Antonius quoq; quatuor milia & quingentos amiſit. Et Cecinnus ſolutus geſtarum rerum: Ad veſpaſianum nuncius dirigitur.

¶ Capitulum duodecimum.

Pinione vero citius declaratum in oriente veſpaſianum imperatorem vbiq; fama nunciauit & vniuerſę quidem ciuitates feſtos dies habebant. nunciſq; pro eo leticiam ſimul & ſacrificia celebrabant. Agmina vero apud Meſyam pannoniamq; degentia (quę propter vitellij audaciã pauloante fuerant concitata) iuſſurandum veſpaſiano maiore gaudio p̃buerũt. ¶ Veſpaſianus aũt ceſareã reuerſus berithũ venerat. vbi multę quidẽ e ſyria: multæ vero ab aliis quinq;s legationes obuiã aderãt. coronas ei & gratulatoria decreta a ſingulis ciuitatibus offerentẽs. Affuit aũt rector etiã quincię mucianus: populoꝝ alacritatem iurataq; per ip̃m principẽ ſacramenta renũcians. ¶ Ibiq; autẽ veſpaſiani votis obſecũdante fortuna rebuſq; ad eũ plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit q̃ nõ ſine deꝰ prouidẽtia ſumpfiſſet imperium: ſed iuſta quędam fati ratio ad eius poteſtatem circumduxiſſet rerum omnium principatum. Recordatus etiã ſigna talia multa eni vbiq; ſibi contigerant imperium p̃monſtrantia & Ioſephi p̃dicta: quibus eum viuo Nerone auſus fuerat appellare imperatorem. Ammirabatur etiam virum quem ad huc habebat in vinculis. Aduocatoq; muciano cum amicis & rectoribus aliis primum q̃ ſtrenuus fuiſſet Ioſephus: quantum in Iotopatis expugnandis propter eum laboraſſet exponit. Deinde vaticinationes eius quas ipſe timoris quidem antea ſuſpicaretur eſſe figmenta tẽpus autem diuinas fuiſſe. ac rerum exitus probauiſſet. Tũcq; inhoneſtum eſſe vt qui ſibi auguriaſſet imperium vociſq; dei miniſter ac nũcius extitiſſet adhuc captiui loco haberetur. fortunãq; ſuſtineret & aduerſam. Vocatumq; ad ſe Ioſephum ſolui iubet. Hoc aũt facto aliį quidẽ rectores ex ea gẽa quã alienigenę retuliſſet: p̃clara etiã de ſe ſperãda eſſe arbitrabãtur. ¶ Tytus vero (q cũ patre aderat) iuſtum eſt inqt pater vna cũ ferro etiã probro Ioſephũ ſolui. Erit aute (tãq nec initio victus ſit) ſi nõ diſſoluerimus ſed iciderimus cathenas. Nãq; id agi ſolet i his q nõ recte fuerit victi. Eadẽ veſpaſiano placebãt. Et qdã iteruenięs ſecuri cathenas abrupit Ioſephus qdẽ p his quę dixerat p̃mio famę donatus & de futuris dignus (cui iã credendũ eſſet) habebatur. ¶ Veſpa

Veſpaſianus in oriẽte citius ipe rator fama nũciatus cunctis gaudentibus & ei fauentibus.

Veſpaſianus imperiũ ſibi diuina prouidentia cognoſcit multaq; ſigna ſibi contigiſſe Ioſephi dicta recordat.

Ioſephum ſolui iubet.

Laus Ioſepho debita.

Vespasianus responso dato legatiõibus & rebus ordinatis venit antiochiã & Mutianũ mittit in Italiã cum multis copijs.

Cremona.

Cecinius antonij viso exercitu cogitat de ꝓditione & cõuocatis militibus vitellij rebus detrahẽs vespasianum laudabat eosq; ad antoniũ trãsire suadebat.

Romani fugiũt Cremonem sed eos antonius (q primus cognominabat) ꝑuenies multos peremit & oppidum ꝗggressus militibus ꝑdari permisit.

sianus autem (responso legationibus reddito) iusteq; & pro meritis administrationibus ordinatis Antiochiam venit: & quo nam primũ tenderet cogitans Alexandrino itinere prestabilius esse dixit (que romę agerentur) curare. Alexandriam enim stabilem esse romanas autẽ res a vitellio perturbari. Mittit igitur in italiam mutianum cũ multis equitum peditumq; copijs. Qui tamen propter hyemis aspe/ritatem veritus nauigare: per capadocias & frigias duxit exercitũ. ¶ Inter hęc autem Antonius primus (adducta legione) tertia ex his (que apud mesyam morabantur) illam enim regebat prouinciam: bellum gerere cum vitellio properabat. Vitellius autem, cum magna manu cecinnum alias cecinnam comminium obuiam ei mittit. Is autem romam profectus q̃primum circa cremonam gallacię Antonium consequitur (que confinis italię ciuitas est) Ibiq; hostium cõspecta ordinatione ac multitudine prelio quidem congredi non audebat: discessum autem periculosum reputans de proditione liberabat. Conuocatis autem etacontarchis sibi subditis & chiliarchis vt transirent ad Antonium suadebat; vitellij quidem rebus detrahens: vespasiani autem vires extollens & alterum nomen tantum imperij: alterum virtutem habete commemorans. Ipsis quoq; melius esse si id gratum faciant quod necesse est. cũq; se multitudine superatumiri sciant: voluntate periculum preuenire. Nam vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: vitellium vero nec cum ipsis quidẽ prę/sentia posse seruare. ¶ Multa in hunc modum (quod voluit) persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites pœnitudo simul ac mœtus eius (si vicisset) a quo missi fuerant occupauit: eductisq; gladijs cecinnum obtruncare voluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrem cede quidem se abstinuerunt vinctum autem quasi proditorem vitellio trãmittendum habebant. His auditis: primus continuo Antonius suos mouet eosq; cum armis defectores ducit. Illi autem instructi ad prelium paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsi romani cremonam fugerunt. Antonius autem comitatus equitibus cursum eorum peruertit & postea/tem circumclusam pleramq; multitudinem peremit: aggressus autem reliquos oppidum militibus ꝑdari permisit. In quo multi quidem hospites mercatores, multi vero indigenę perierunt. totusq; vitellij exercitus virorum triginta milia & ducenti. Quin & antonius eorũ (quos de mesya adduxerat) quatuor milia & quingentos amittit. Solutum aũt vinculis cecinnũ gestarũ rerũ nuncium ad vespasianum dirigit. Qui ad eũ intromissus & collaudatus est: & proditoris dedecus insperatis ꝓtexit honoribus.

¶ Sabinus Vespasiani frater Antonij recreatus victoria Romę capitolium occupat: cui multi sociantur: & Domicianus secum cõtra quos vitellius militum misit exercitum. Sabinus vitellium ductus (domiciano cum multis nobilibus euadente) occiditur: reliquaq; multitudo & templum incenditur. Antonium autem cum exercitu venientem: Vitellij milites excipiunt intra vrbem commisso prelio omnes interierunt. Et vitellius ebrius de palatio procedens in media vrbe octauo imperij mense iugulatur. Mortuorumq; supra quinquaginta milia numerata sunt. Mutianus quoq; Romam ingressus multos (qui vitellio consenserunt) occidit: & domitium ad patris aduentum populo rectorem insinuauit & sic vespasianus a populo cum leticia in urbe est confirmatus. Qui in alexandria gesta romę cognouit & ad eum ex toto orbe legati venerunt gratulationibus totam vrbe repleuerut: hic romam ꝓparans proficisci: Tytũ ad hierololimitanum dirigit cuius iter atq; mansiones hic inscribuntur.

¶ Capitulum tertiumdecimum.

Sabinus Vespasiani frater Antonij victoria recreatus Romę capitolium occupat cui multi nobilium sociãt & domicianus secũ cõtra quos Vitellius manũ militum mittit. Mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt.

ROmę autem Sabinus (vbi antonium appropinquare cognouit) fiducia recreatus lectisq; vigilum militum agminibus: nocte occupat capitolium. Luce vero facta cum nobilium sociati sunt & domicianus fratris filius pars ingens optinẽdę victorię. Sed vitellius de primo quidem minus curabat. His autẽ iratus qui cum sabino defecerãt & nobilitatem pro ingenita crudelitate sitiẽs: immittit capitolio (quam secum adduxerat) militum manum. Vbi multa ab his (itemq; ab illis qui templũ tenebant) pugnantibus audacter admissa sunt. Postremo autem germani (ꝙ multitudine superabant) collem obtinuerunt. Et domicianus quidem cum paucis romanorum viris insignibus diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua vero multitudo trucidatur. Et sabinus quidem ad vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donarijs templi ardere cendunt. ¶ Tũq; postero die cũ exercitu venit Antonius: eũq; vitellij milites excipiũt: & trifario commisso intra vrbẽ ꝓlio oẽs interierũt. Procedit aũt ebrius de palatio vitellius: & (vt assolet) i extremo luxu prodigę mense refertus. Tractus aũt ꝓ ppl'm varioq; verberũ gñe dehonestatus in media vrbe iugulatur: octo menses ac dies quinq; potitus impio. Quẽ si viuere diutius cõtigisset. vt opinor eius luxurię minime sufficere potuisset imperiũ. Aliorũ vero mortuorũ supra quinquagita milia numerata sunt. Hęc quidẽ gesta sunt die tertia mẽsis octobris. ¶ Postero aũt die mucianus cũ exercitu romã ingreditur: & antonij militibus a cede repressis: adhuc enim hospitia perscrutando & Vitellij mi-

es:& ex populo plurimos qui cum illo senserant occidebant examinationis diligentiam iracundiæ prevenientes.domicianum productum populo rectorem insinuat vsq; ad patris aduentum. Populus autem iam timore liberatus vespasianum imperatorem predicat:simulq; illum confirmatum: & vitel lium esse deiectum festa leticia celebrabat. ¶ Cum autem vespasianus alexandriam venisset gesta el omę nũciata sunt & legati ei ex toto orbe gratulãtes affuerunt. Cumq; maxima post romam ciuitas esset angustior multitudini probabatur. Firmato autem iam totius orbis imperio rebusq; populo romano preter spem conseruatis. vespasianus in iudeę reliquias intendit animum & ipse quidẽ exacta hyeme romam proficisci parabat:resq; alexandriam mature componere properabat:filium verotytũ cum externis copijs ad liberandam hierosolimam dirigit. Qui terreno itinere Nycopolim vsq; progressus ab alexandrina ciuitate viginti stadiorum interuallo distantem inde militem nauibus longis imponit. Hisq; nylo flumine post mensium tractum Thonin vsq; deuehitur. Hic autem egressus in terram:apud taphnyn alias thanyn ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas heraclea: & pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato:tertio die pelusij fines transijt. vnamq; mansionem profectus per sollitudines ad cassij iouis templum castra posuit. Posteroq; die apud ostrachynem (quę mansio est aquę inops) ob quam causam aduentícia vtuntur indigenę. Hinc apud rinocho ram alias Rinochuriam requiescit. Et inde progressus in quartam mansionem raphyam venit (quę prima occurrit syrię) ciuitatẽ. Gazę vero quintę mãsionis castra suscepit. & postea ascalonẽ atq; hic iamniam. deinde ioppam. & ex ioppa cesaream peruenit:decreto apud se alias militũ copias cõgregare

Vespasianus in alexãdria gesta romę cognouit legatis ex toto orbe cum gratulationibus to tã ciuitatẽ iplen tibus &c.

Iter tyti & mansiones reuertentis in hierusalẽ.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipit liber Sextus.

¶ Tyto adhuc in Alexandria cum patre imperium disponente:seditio Hierosolimis aucta trifariam diuisa est scilicet Zelotarum Iohannis & Symonis. Zelotarum enim dñatio causa excidij fuit:Seditioq; in seditione fuit. Elezarus namq; (qui ab initio Zelotas a populo i templum separauit: Iohannem tibi preferri indignatus alios sibi contra ipsum sociat interioremq; templi occupat ambitum:& Iohannes loco inferiori existens hostes habebat a vertice. Templumq; crebri missiliũ iactu cedibus totum polluebatur. Symon vero superiorem ciuitatis partem & inferioris plurimam retinẽs Iohanne erat inferior:Iohãni itaq; medio duplex parabatur bellum. Ad omne quippe impietatis genus rabidi efferebantur. sacrificantesq; & adorantes inferficiebat. Stanumq; sanguinis occisorũ per atria templi profluebat. vnde maximum erat ciuitatis lamentum. Eleazarus itaq; contra Iohannem & socij ebrij ferebãtur qui etiam & socij in Symonem rebellabant. cui etiam contra seditiosos ciuitas erat auxilio. Iohannes autem quandoq; fugiente symone plenas vtensilium & frumenti edes incendebat. Ibidem illo regrediente Symon agebat omniaq; ad ciuitatis oblidionem preparata suarũ quoq; virium neruos abscidêrunt. Combustisq; circa templum omnibus ciuitas area pugnę facta est concrematoq; omni frumento famẽ sibi comparauerunt populus autem (vt externo bello domesticis liberaretur malis) pro romanis vota faciebant. Tunc enim maxima iudeorum erat infœlicitas neq; viui reuerentia neq; mortuis dabatur sepultura.

Tyto adhuc i alexãdria cũ patre iperiũ disponẽte seditio hierosolimis aucta trifariam est diuisa scilicet zelotarũ iohãnis & symonis. Eleazarus (qab initio zelotas a populo in tẽplũ separauit) indignatus iohãnẽ sibi preferri alios sibi cõtra illũ sociat & interiorem templi ambitum occupat.

Capitulum Primum.

Ytus quidẽ ad eũ modũ quẽ p̃diximus emẽsa vltra ægypto ad syriã vsq; sollitudinẽ cęsareã venerat. Ibi ei exercitũ decreuerat ordinare. Illo ãt adhuc apd alexãdriã vna cũ patre iperiũ (qd nuper ei deus pmiserat (disponẽte cõtigit ẽt seditionẽ quę apud hierosolimã erat aucta trifariã diuidi & aliorũ partẽ i alterã verti. Quod vt i malis optimũ qs dixerit fastũq; iusticię. Nã zelotarũ quidẽ i populũ dñatio (quę auctor fuit excidij ciuitatis) vñ cœperit & p quos creuerit diligẽter superius ẽ declaratũ. Hãc ãt nõ errauerit q̃spiã dicẽs seditiõe esse factã. ac veluti rabida fera externarũ pœnuria in suã viscera seuire solet sic Eleazarus Symonis filius (q & ab initio zelotas a ppl'o i tẽplũ sperauẽra) velut idignari simlãs ob ea (quę i dies singulos iohãnes auderet) cũ ne ipe qdẽ a cedibus qesceret (re ãũt vera sese posteriori tyrãno subiectum esse minimẽ ferẽs) summę rei desiderio proprięq; potentię cupiditate ab alijs defecit. ascitie etiam iuda chelię alias chelicę filio & ezenonis alãs ezeronis symone potẽtissimis:preter quos etiã ezechias chobari alias chobati filius non ignobilis. Horum singulos zelotę non exigui sequebantur occupatoq; interiore templi ambitu superius portas in sacris foribus arma ponunt. Et habitare quidem suis se necessarijs confidebant:sacrarum enim rerum copia suppetebat. nichil impium existimantibus. Paucitati vero suorum timentes:plerumq; in locis suis ocioſi manebant. ¶ Iohannes ãũt quanto superior erat virorum multitudine tanto loco superabatur. Hosteſq; habens a vertice neq; sine mœtu conabatur incursus & preiracũdia cessare nõ poterat. Plus ãt

Tẽplũ cedibus pollutum.

Symon supiorẽ ciuitatis partẽ & inferioris plurimam retinens erat

Ioh̃anne iferior Iohãni itaq; medio duplex bellũ parabat.

Maxima crudelitas.

Lamentũ phie rusalem vide in Aege.li.v.ca.ij. & ibi multa notãda inuenies de p̃terita fœlicitate ciuitatis & populi.

Iohannes q̃q; fugiẽte Symon edes vtẽsiliũ & frumẽti plenas incendebat idẽ illo regrediente symon agebat omiaq; ad obsidionẽ ciuitatis p̃parata suarũ quoq; viriũ neruos abscidẽrũt.

Maxia iudeorũ infœlicitas.

Neq; viuis reuerẽtia neq; mortuis sepultura dabat.

mali perferens q̃ Eleazari partem afficiens: tamen non remittebat. Crebri autẽ fiebant impetus mis- D
silium iactu totumq; polluebatur cedibus templum. ¶ Filius autem gyore Symon (quem rebus de-
speratis inuitatum vltro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat) & superiorem ciuitatem re-
tinens & inferioris partem plurimam animosus iam iohannẽ eiusq; socios adoriebatur: quasi qui de-
super impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Ad iohannẽ eue-
niebat duplex bellum pręferentem lediq; pariter ac ledere. Quantoq; tamen vincebatur eo q̃ eleazaro
esset humilior tanto plus habebatur symone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola
manu sine labore prohiberet: desuper vero ex phano iaculantes machinis deterrerent. Quippe bali-
stis & non paucis laneis vtebatur saxorumq; tormentis. Quibus non solũ bellantes vlciscebãtur: sed
multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quamq̃ enim ad omne impietatis genus rabidi fere e
bantur: tñ eos qui sacrificare cuperent recipiebãt: cum suspitione quidem atq; custodibus indigenas c
persecrutando. hospites enim etiam qui exoraffent eorum crudelitatem post exituri subsidiua seditio-
nis opera consumebantur. Missilia namq; machinarum vi ad aram vsq; templumq; delata: in sacer-
dotes & sacra celebrantes cadebant. Ac multi qui properantes ab vltimis finibus terræ ad sanctissi-
mum locum venissent: ante eas hostias procubuerũt: aramq; vniuersis grecis & barbaris adorandam
suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenę & sacerdotibus prophani commiscebã-
tur: perq; atria diuina stannum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. ¶ Quid tãtum passa es omi- eg
ferrima ciuitas a romanis qui tua intestina scelera purgaturi flammis introirent? Iam enim dei locus c
nõ eras? neq; pmanere poteras domesticorũ funerũ facta sepulchrũ & quę phanũ ciuili bello tumulũ
cõstitueras? Poteris aũt denuo fieri si vnq̃ vastatorẽ tui deũ placaueris. Sed eni (quę dolẽt) repimen-
da sunt lege scribẽdi q̃ nõ domestici luctus sed exponẽdarũ rerũ hoc tẽpus est. Persequar autẽ cetera
facinora seditionis. ¶ Ergo (diuisis trifarie insidiatoribus) Eleazarus quidẽ eiusq; socij (qui facias pri- eg
mitias cõseruabant) in iohannem ebrij ferebantur. Qui vero huic parerent: plebẽ diripientes in Sy- ca
monẽ rebellabãt: cũ ipsi quoq; Symoni cõtra diuersę partis seditiosos adiumento ciuitas esset. Si q̃
igitur ex vtraq; parte appetebatur iohannes abuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes
missis ex porticibus telis de templo vero iaculantes machinis vlciscebantur. Quoties autem desuper E
instantium molestia caruisset: frequenter eni ebrietate & labore cessabant libentius in Symonẽ eiusq
socios cum pluribus irruebat. Semper autem quãtum ciuitate pepulisset in fugam versos edes frumẽ-
ti plenas omniumq; vtensilium incendebat. Idemq; hoc illo regrediẽte Symon insecutus agebat: ve-
luti consulto pro romanis omnia corrumperent quę ad obsidionem ciuitatis erant pręparata suarũq;
virium neruos absciderent. ¶ Deniq; contigit vna exuri omnia circa templum & inter propinquas aces
solitudinem atq; aream, pugnę fieri ciuitatem. Cõcremari autem paulominus omnia frumentũ quod
non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Deniq; fame capti sunt qua minime quiuissent, nisi eam
quidem sibimet ipsi comparauissent. Vndiq; autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciui-
tatem medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes vero ac mulierculę intesti-
nis malis attonitę pro romanis vota faciebant. externumq; bellum quo domesticis malis liberarẽtur
expectabat. Grauis autem mœtus ac fœdissimus terror occupauerat: & neq; consilij capiendi tẽpus
erat vt voluntatem mutarent neq; pactionis aut fugę spes capientibus. Etenim custodiebantur oĩa
diffidentesq; latronum principes quoscũq; romanis pacatos esse vel transfugere ad eos velle sentiẽt
quasi communes hostes interficiebant solumq; in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnã-
tium quidem nocte dieq; perpetuus clamor audiebatur: sed mœtu acerbiores erant lugentium quę-
stus. Et assiduas quidem lamentationis causas calamitates prebebant. Timor autem includebat vlu-
latus: atq; obmutescente dolore pre formidine tacito gemitu cruciabantur. Neq; iam aut reuerentia
viuis apud domesticos erat: neq; cura sepulturæ mortuis habebatur quorum amborũ hęc causa erat F
q̃ de se quisq; sperabat. In omni re animos remiserant qui cum seditiosis non erat: veluti cõtinuo mo-
dis omnibus morituri.

¶ Tanta erat sediciosorũ crudelitas vt mortuorũ conculcarent cadauera. Iohannes quoq; sacris
materijs ad bellica conficienda instrumenta abutebatur: deus vero labore eius inutile demõstrauit.
Tytus autem exercitum colligens legiones & subsidia cęsaream profectus est: procedente vero tytu
in hostilem terram antecedebãt regia omniaq; auxilia valde enim ordinatus erat eius exercitus. Ipse
autem (quia populum iudeorum latronibus oppressum pacem desiderare audierat) Gaphnam eorũ
animos exploraturus ingressus maximum inuasit periculum. diuinitus namq; (cum esset sine armis)
a missilibus in eum iactis est pręseruatus & duobus tantũ locijs interfectis ad suos saluus euasit. Qui
in scopos loco: vñ ciuitas & templi magnitudo videri poterat diuersis in locis castra munirí iussit.

¶ Capitulum secundum.

AT vero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabãt. & ex mortuis hauriẽtes audaciam quos sub pedibus cernerẽt immanius seuiebat: semperq; aliquid in se pernicioſum excogitãtes: & quid visum fuisset sine miseratione faciẽtes: nullã cedis aũt crudelitatis viam ꝓtermiserũt: adeo vt etiam sacris materijs ad conscieda bellica instrumenta Iohãnes abuteretur. Nam cũ olim fulcire tẽplum potuis audaciam pulo itemq; pontificibus placuisset. idq; viginti cubitis altius edificare rex quidem sapientiũ. gerippa a monte libano captas ei rei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est ligna ſi Iohannes sacris mul & magnitudine & directa ꝓceritate spectabilia. Interuentu aũt belli opere interrupto: Iohannes materijs ad cõ his sectis ꝙ sufficere lõgitudinem reperit: turres edificauit & aduersus eos cõstituit qui de super a tẽ ficienda bellica plo pugnarant. Post muri ambitũ cõtra exedram occidentalẽ admotis qua solum poterat: ꝙ aliæ par instrumẽta abu tes ratibus ex longũ quo fuerãt occupate. Et ille quidẽ fabricatis eximpietate machinis subactumiri tebatur. sperauit hostes. Deus vero laborẽ eius inutilem demonstrauit: & priusq; in his quemq; poneret roma Exercitus Tyti nos adduxit. ¶ Etenim tytus (postq; partẽ quidem ad se collegit exercitus: alij vero vt ad hierosoli legiõesq; & sub mã cõcurrerent scribit) cęsareã profectus est. Erant aũt tres legiones quę pridem sub eius patre iudea lima; vestauerant: & duodecima quę olim cũ cestio male pugnauerat. Quęq; licet ꝓ id fortitudine effet in signis: tũc tñ etiam eorum memoria quę pertulerat alacrius ad vindictam ꝓperabat. Harum quidẽ quintam legionem iussit occurrere sibi per emans alias Ammãs decimam vero per hierichontã asce dere. Ipse autem cum ceteris regressus est quos regum quoq; subsidia plura quam dudum multiq; syri auxiliatores comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum vespasianus electũ cum mutiano miserat in italiam: ex his qui cum tyto accesserant. Duo namq; milia de alexãdrino exercitu lecta. tria vero milia ex eufrate eum sequebantur & amicorum spectatissimus beniuolentia simul atq; prudentia tyberius alexander (qui antea quidem egiptum amministrauerat) tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus ꝙ primus incipienti fuit hospes imperio & cum fide Tyberius alexãder dux exercitus. clarissima incertę fortunę sociatus est: idẽq; etiam consultor in vsus bellicos ętatisq; peritia precipuus Ordo exercitus B aderat. ¶ Progredientem vero in hostilem terrã titum anteecedebant regia omniaq; auxilia: post eos Tyti regredien viarũ stratores castrorumq; metatores deide rectores sarcinæ atq; armati: post hos ipse tytus & alios tes hierosolimã lectus habens & signiferos. Quorum agmen equites sequebantur. Heviro ante machinas ibant & secundum illos vna cum electis chiliarchi & prefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilã signa: & ante signa tubicines. Deinde acies senum virorum ordinibus dilatata: seruile autem vulgus a tergo cuiusq; agminis & ante hos sarcinę. Omnium vero mercennarij nouissimi: eorumq; custodes coacto res armorum. Precedens autem decenter exercitus: ita vt mos est romanis insistunt. Nam Gophnã alias Gosna per samaritiden venit quę & prius ab eius patre fuerat occupata: & tunc ꝓsidijs tenebatur. Ibi autem moratus est vnam vesperam: mane inde proficiscitur. Peractaq; die in mãsione castra ponit in loco (quem iudei sermone patrio achato naulona alias Aulanam id ruborum vallem: vocitant) iuxta vicum quendam gabath saul nomine (quod significat vallem saul) distantem ab hierosolimis stadijs fere triginta. ¶ Hinc secentis prope lectis equitibus comitatus perrexit i ciuitatem q̃ tuta esset iudeorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto (priusq; in manus veniretur) mœtu ce derent. Audierat enim (quod erat verum) a sedicioſis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacẽ: sed ꝙ rebellantibus infirmior esset nihil conari. Quamdiu quidem manę ꝓ viam (quę ad muros duceret) equitabat: nemo ante portas apparuit. Vbi vero itinere ad turrim saxeam declinato tranuersum agmen equitum duxit infiniti subito prosiliunt (quę muliebres turres vocantur) & per eandẽ (quę contra monumentum helenę porta est) egressi equitatum intercidunt atq; alios quidem etiã tunc via curãtes ne cum his (qui diuertebant) sese iungerent a frõte appositi ꝓhibuerunt. Tytum vero cũ paucis separant. Ille autẽ vltra quidem minus progredi poterat a muro eni euncta fossis patebant & transuersi erant hostes multisq; macerijs impedita. Ad suos autem in aggere cõstitutos incursus intercedente hostili manu desperabãtur. Quorũ pleriq; impatoris periculum nesciebãt sed existimãtes eum secũ reuerti: ipsi etiam fugiebant. Tytus autem in sua tantum fortitudine sitam esse ꝓspicies spẽ salutis flectit equũ: & vt se sequerent) cũ clamore comites adhortatus: in medios hostes irruit vt ad suos transire festinans. Quo tempore quidem maxime intelligi potuit: & belli momenta & imperatorum pericula deũ curare. Tot enim aduersus tytum missilibus iactis cum neq; galea neq; tora ceptus esset. non bellator enim sed explorator (vt dixi) processerat. nullum in eius corpus delatũ est sed tanq (ne eum ferirent) ex industria mitterentur omnia preteruolabant. Gladio vero semper a late ribus instantes dirimens multosq; ante ora subuertens super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat propter audaciam cæsaris (vt eum aggrederentur) exhortatio fugaq; & discessio repentina quocumq; diuerteret cursum. ¶ Huic aũtem se periculi participes cum a tergo & a lateribus so-

Crudelitas sedicioſorũ mortuo rũ cadauera cõculcãtiũ ex mor tuis audaciam capientiũ.

Iohannes sacris materijs ad cõficienda bellica instrumẽta abutebatur.

Tytum ꝑpẽm iudeorum latroni bus oppressum audierat desiderare pacem & Gaphnã explo raturus iudeos alios ingressus maximũ euasit periculum.

Tytus dinitus missilibus (cũ set sine armis) ꝓseruatus.

derentur adiunxerant. Vna enim erat vnicuiq; spes salutis viam cũ tito patefacere priusq; circumue-
ctus opprimetur. Deniq; duo ex nimis ptinacibus alter cum equo percussus est: altero vero delecto e
atq; occiso equus eius abductus est. Titus vero in castra cum ceteris saluus euasit. Iudeis quidem q
aggressione prima superiores fuerant inconsulta spes animos extollit: magnaq; his in posterum fidu-
ciam momentum temporaneum comparauit. ¶ Cesar autem (posteaq; ex emaus agmen nocte sibi so-
ciatum est) luce inde digressus ad locum (qui scopos appellatur) accedit vnde iam & ciuitas & clara
templi magnitudo conspici poterat: qua parte septemtrionalem regionẽ continens ciuitas humilior
tractus prope scopos nominatus est distans a ciuitate septem stadijs. Ibiq; duabus legionibus simul
quintę vero legioni retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. Labore namq; nocturni itineris at-
tritos milites progredi visum est: vt sine fortitudine murum extruerent. ¶ Mox autem cepto edificio
decima vero legio per hierichontas aderat a vespasiano præoccupata: vbi quędam pars armatorum in
præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab hierosolimis stadio castra ponere: qua
parte mons (qui appellatur Oliuarum) contra ciuitatẽ ab oriente situs est altaq; interiacente valle di-
sceretur: cui nomen est cedron.

¶ Dissensio interior (bello foris interueniente) refrenatur: seditiosiq; contra romanos (inita cõcor-
dia) vniuntur & contra romanos in valle Cedron impetum facientes legionem turbarunt eam fugã-
tes. Sed Tytus in auxilium legioni veniẽs multos interemit Iudeorum aliosq; in fugã conuertit. Ty-
to vero milites ad edificandum mittente: Iudei hoc fugã estimabãt: sed speculatore signum dante re-
quentissima multitudo maximo impetu prosiluit vt nemo eam sustinere aulus esset. Et romanorum a-
men continuo dissipatum est: & pulsi in montẽ refugiunt. Tytus autem cum paucis relictus Iudeorũ
furori cedere rogatus honorem saluti antepones hostes impugnauit & turbauit. Sed iterũ turbati ro-
mani dispergunt: supplicantes Iudeorum non posse ferre impetum & alijs quidem fugientibus Tytũ
fugisse estimabant. Ipsum vero quidam in medio versari bello cernentes comitis eius periculum nun-
ciarunt cũ clamore & pudore a fuga reuocati contra Iudeos irruerunt. Tytus itaq; bis legionem a pe-
riculo liberauit.

¶ Capitulum tertium.

Dissensio interior (bello foris interueniẽte) refrẽat & seditiosi cõtra romanos (initacõcordia) vniuntur.

INtra ciuitatẽ vero sine requie confligentiũ dissensionem tunc primum subito ingens
bellum foris interueniens refrenauit & cum stupore seditiosi romanorũ castra inspe-
ctantes: priscã distributa mala inter se inire cõcordiam rationemq; inuicem require-
bant quidnam expectarent quidue perpessi tres muros contra vitam suam patere
opponi belloq; tanta se fundente licentia tamq; spectatores bonorũ operum sibiq; vi-
lium residerent. Mœnibus clausis remissisq; armis ac manibus in nos metipsos plecto
exclamat aliquis tantummodo fortes sumus romanorum aũt lucro ex nostra sedicione sine sanguine
oppidum cedet. His alios atq; alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis subito in legionẽ de-
cimã ruunt perq; vallem facto impetu cum ingenti clamore murum edificantes romanos aggredun-
tur: Illi autem in opera distributi armis ob eam causam pleriq; depositis nec enim excursum Iudeos
ausuros esse credebant & si maxime vellent animos eorum sedicione distractum iri arbitrabantur p-
ter opinionem perturbati sunt. Atq; opere quisq; derelicto: confestim alij recedere: multi autem ar-
ma properãtes priusq; se in hostes corrigerent feriebantur. Plures autẽ Iudei semper adiscedentiũ
eorũ frœti victoria qui precesserant & q; cum pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus videban-
tur quia secunda fortuna vterent. Romani autem maxime ordinari consueti & cum decore atq; pce-
ptis bellũ gerere scientes ex perturbatione trepidabant. Vñ tũc quoq; prœuenti aggressione cedebãt.
Si quando tamẽ sese conuerterẽt ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant Iudeos: & obim-
petũ minus cautius sauciabãt. Sẽper vero excursione gliscente magisq; turbati: postremo castris pulsi e-
sunt. Totaq; legio tunc in periculũ ventura fuisse videbatur: nisi (hoc sibi nunciato) mature Tytus eis ca-
tulisset auxiliũ: multisq; increpans ignauiã & suos a fuga reuocasset. Iudeisq; a latere ipse cũ his irrue-
quos circa se habebat electos. multos quidẽ occidisset: plures aũt sauciasset: oẽs autem in fugam ver-
tisset: atq; invallẽ precipites compulisset. Illi aũt in prono loco multa mala perpessi postq; in aduersam
partem euaserunt. Flectunt se iterum: & valle intercedente cum romanis dimicabant. Igitur ad medi-
um diẽ ita bellatum est. ¶ Paulo autem post meridiem tytus his (qui secum erant) in subsidio collo-
catis alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquũ agmen ad murum in summotis edi-
ficandum remisit. Iudeis autem fuga hoc esse videbatur. Cũq; speculator (quem in muro posuerant)
amictu agitato signũ dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu prosiluit. vt eorũ cursus imanis-
simis bestijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tamq; machi-
na pulsum agmen continuo dissipatum est: pulsiq; in montem refugiunt. ¶ In ascensu autem medio
Tytus cum paucis relictus est: multumq; amicis monẽtibus qui pro imperatoris reuerentia contẽpto

Tytus (duobus tm̃ socijs interfectis) cũ reliqs ad suos saluus euasit.

Tytus i Scopos loco vñ citas & tẽpli magnitudo videri potuit castra muniri iubet diuersis in locis.

Mons oliuarũ Vallis cedron.

Iudei cõtra romanos in valle cedron impetũ faciẽtes legionẽ turbauerunt eã fugantes.

Tytus i auxiliũ legionis veniẽs multos iudeorũ interemit & alios cõuertit i fugam.

Tytus cũ paucis relictus cedere iudeorum furori ab amicis rogatus.

periculo perdurauerunt: vt mortē appetētibus iudeis cederet: neq; pro his in discrimen veniret quos ante ipsum saluos non esse oporteret sed potius fortunam suam reputaret: q̄ non militis officio fungeretur: verum & belli & orbis terrę dominus esset: ne in fugam verti videretur in quo omnia niterētur. Hęc autem ne audiret simulans & ad se recurrentibus obstabat eosq; in ore feriens cum vi obtinebat occidebat: & in galeam repente incumbens multitudinem repellebat. Illi autem & viribus eius & obstinatione ~~perterriti~~ perterriti ne tum quidem in ciuitatem fugerunt. Sed in vtrumq; latus ab eo declinantes: rursum fugientes insequebant. Quos tamen aggressus a latere: ipsorum quidem impetū prępediebat. ¶ Dum hęc autem aguntur & illos qui superiora castra muniebant (vbi fugere inferiores viderunt) mœtus ac turba occupat. totumq; agmen dispergit supplicantium excursum quidem iudeorum sustinere non posse. Tytum vero in fugam versum nec enim illo manēte vnq̄ alios fugitiuos fuisse: & tanq̄ larualí circundati terrore alius alio ferebantur. donec quidam cum in medio versari bello imperatorem vidissent plurimū metuentes: vniuerso agmini suorum periculum eius cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati: & fuga maius aliquid sibi exprobrātes q̄ cęsarem deseruissent totis viribus in iudeos vtebantur: & semel ad descensum transuersi vrgebant eos in decliuia. Illi autē in pedem recedentes pugnabant. Cumq; romani possent plus eo q̄ superiores erant: in vallem omēs coacti sunt. Tytus autem contra se positis imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum hisdem quibus antea resistendo hostes arcebat. ¶ Itaq; (si me nihil addentē obsequio neq; inuidia detrahentē verum dicere oportet) ipse cęsar bis totam legionem periculo liberauit atq; ita castra muniendi copiam militibus prębuit.

Tytus decus ponēs saluti hostes ipugnauit & turbauit &c.

Turbati romani dispgunt supplicātes iudeorū nō posse ferre ipetū & alijs fugiētibus Tytum fugisse esti mabāt sed qdā illū i medio versari bello videntes oibus eius piculum cū clamore nūciarūt. & pudore a fugare vocati cōtra iudeos irruerunt.

¶ Extraneo remisso bello iterum intestinū oritur: in festo azimorū inter Iohannē & Eleazarū. Et Iohannis instructi milites templi occupandi gratia arma sub veste portabant qui ingressi abiectis vestibus armati apparuerunt. tūcq; maxima: & varia cedes facta est in templo. Seditio quoq; (quę prius fuerat tripertita in duas partes redigitur. Tytus autem castra ppius ciuitatem transferre volens misso exercitu coplanare vsq; ad muros iubet spacium. Iudei vero romanos sub pacis simulatione volunt decipere ipsosq; fingunt velle introducere quorum romani calliditatem nō cognoscentes opus festinabant aggredi. Sed Tyto suspecta erat mutatio qui milites manere pcœpit: quidā vero romani ad portas currentes interficiebantur alijs vulneratis. Iudeiq; romanos vituperabāt fraude pellectos. Tytus vero iratus milites ppter inobedientiam redarguit apud quod etiam vincere sine ducis pcepto infamię est. Comilitonibus aūt pro inobedientibus intercedentibus Tytus indulget.

¶ Capitulum quartum.

Extraneo remisso bello iterū intestinū oriri i festo azimorū inter Iohanem & Eleazarum.

REmisso autem paulominus bello extraneo iterum intestinum sedicio suscitauit. Azimorūq; instante die (qui est aprilis mensis quartusdecimus) hoc enim se primum tempore opinant iudei ab ęgyptijs esse liberatos eleazarus quidem cum socijs portam subaperiēs introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegendas insidias vsus est & suorum quosdam ignotiores armis sub veste latentibus instructos quorū plęrięq; industria ingressi erant occulte inter alios phani occupādi gratia summitit. Illi autem postq̄ intrarent vestimentis abiectis armati subito aparuerunt. Magna statim turba circa templum ac tumultus erat (cum alienus quidem a seditione populus omnibus sine discrimine imputarer) zelotæ vero sibimet solis insidias comparatas. Verum hi quidem (relicta portarum custodia) & alij ex propugnaculis dissilientes priusq̄ manum conserent in templi cloacas confugerūt. Populares autem ad aram delati & circum templum appulsi conculcabantur: cum lignis passim feroq; cederentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio quasi diuersa factionis socios interficiebāt. Et quicumq; ante hęc insidiatorem aliquem offenderat: tunc agnitus quasi zelotes ducebantur ad cedem. Sed qui atrocitate magna innocentes efficerent. inducias concessere nocentibus. progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes confidentius oppugnabāt Symonem.

Maxima tūc & varia cedes ita plo.

¶ Seditio quidem hoc modo (quę tripertita pridem fuerat) in duas partes redigitur. ¶ Tytus autem castra propius ciuitatem trāsferre cupiens de scopo contra excursus quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur. alium vero exercitum iussit totum quod erat vsq; ad muros spacium complanare. Cunctis igitur materijs ac sepibus dirutis quibus ortos ac lucos incolę pręmunierāt omniq; opposita quamuis mansueta silua excisa repletum est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimus ferro truncatis humiliorem totum illum tractum a scopo vsq; ad Herodis monumenta fecerunt: serpentium stagnum continentia quę Colymbertha vocabatur.

Seditio quę prius triptita fuerat in duas ptes redigitur.

Iudei romanos sub pacis simulatione volūt decipere & romanos fingūt introducere velle.

¶ His denisq; diebus Iudei Romanis huiuscemodi insidias parauerunt Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quę sic appellantur) progressi turres simulatoq; q̄ pacis eos studiosi pepulissent eo q̄ timerant impetum romanorum ibidem versabantur: & alter sub altero vitabundi latebant. Alij ve-

ro per muros dispositi populumq; esse simulantes clamore pacem implorabant fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hęc autem vociferantes vna & contra illos velut a portis eos abigerent lapides iaciebant illi perrumpere aditus velle simulabãt: & ciuibus supplicare. Cumq; ad romanos ire sepissime conarentur: reuersi perturbatis similes videbantur: Verũ hic eorum calliditas apud milites quidem fide non carebat sed tanq̃ hos quidem in manibus habe/rent paratos ad supplicium illos vero ciuitatem sibi apperituros sperarent: opus aggredi festinabãt. Tyto autem suspecta erat mutatio: q̃ rationem non haberet. Pridie namq; prouocatos eos ad pactio/nem per Iosephum nichil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc igitur milites manere loco suo ca/pręcepit. ¶ Iam vero quidem operibus appositi: raptis armis ad portas excurrere cœperunt. Hic au/tem qui expulsi videbantur. primo cedebant. Deinde vbi ad turres portæ propinquabant: cursu eos circumueniunt & a tergo persequebantur. Qui vero in muro stabant. lapidum his multitudinem om/nigenumq; telorum simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent plurimos vero sauciarẽt. Nec enim facile erat a muro diffugere aliis retro violenter instantibus: & pręter hoc pudor quia rectores peccauerant: itemq; metus in delicto perseuerare suadebat. Quamobrẽ hostes diu decernentes mul/tis vulneribus acceptis neq; paucioribus redditis postremo eos a quibus circumuenti fuerant reppu/lerunt. Quos tamen recedentes vsq; ad helenę monumentum iudei vrgendo iaculis sequebant. De/inde illi quidem insolenter fortunę maledicentes & romanos vituperabant fraude pellectos: scutaq; ca/alte sublata crispantes tripudiabant. & cum leticia vociferabantur. ¶ Milites autẽ interminatio prin/cipum & cęsar iratus huiusmodi oratione corripuit. Iudei quidem (quos sola regit desperatio) omnia eg/cum deliberatione faciunt atq; prudẽtia fraudes & insidias componendo eorumq; dolos fortuna p/sequitur: q̃ sunt morigeri sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani vero (quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur) nunc contrario peccant: & intemperantia manuum debellãtur q̃ omnium est pessimum. pręsente cęsare sine rectore dimicantes. Certe (inquit) plurimum ingemiscent milicię leges. plurimum pater: cum hoc vulnus audierit. Ille quidem cum bel/lando senuerit nunq̃ isto modo peccauit. leges autem si cum in eos (qui minimum quid alias aliquid pręter ordinem mouerint) morte vindicent nunc totum deseruisse exercitum videant. Modo autem scituros esse (ait) qui arroganter egerint: q̃ apud romanos vincere etiã sine p̃cepto ducis infamię est. ¶ Hęc Tytus cum indignatione ad rectores prolocutus: certus erat q̃ alias quia lege in omnes erat eg/vsurus. Et hi quidem abierunt: quasi iamiamq; iuste morituri. ¶ Circunfusa vero agmina Tytum pro ca/commilitonibus obsecrabant paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientię precaban/tur. Emendaturos enim peccatum pręsens futurę compensatione virtutis. Placatus est itaq; cęsar vi/litate simul ac precibus. Namq; vnius hominis animaduersionem vsq; ad factum promouendum pu/tabat: multitudinis vero vsq; ad veniam.

Milites Rõani calliditatẽ non cognoscentes opus festinabãt aggredi sed Ty/to suspecta erat mutatio iõ mili/tes manere prę/cepit.

Helenę monu/mentum.

Tytus iratus mi/lites ꝓpter eoꝝ in obedientiã re/darguit.

Apd romanos vicere sine p̃ce/pto ducis infa/mię est.

¶ HIERVSALEM obsidetur cuius situs edificia murorũq; & turriũ munitio & templi regiq; aulę ornatus & structura describuntur.

¶ Tytus militibus reconsiliatus coæquato ciuitatis interuallo exercitum ordinauit: circa hieru/salem quę trino circundata est muro/nisi in vallibus ipsaq; est/supra duos colles quorũ superior castel/lum Dauid: & inferior dictus est Acra. Collis vero tertius lata diuisus valle: quam Asamonei aggeri/bus repleuerunt vt templo coniungerẽt ciuitatem. vallis autem vsq; ad Syloan Tyropeon est appel/lata Foris etiam duo erant colles. Murorum autem ciuitatis (quę plurimorum regum opibus vndiq; munita erat) descriptio & dimensio hic ponitur. primus enim murus vetustissimus dicebatur. Agrip/pa autem a Claudio prohibitus muros non perfecit. Turres autem mœnibus supereminebant. primi enim muri vigsti erat turres. Tertij nonaginta/medij quatuordecim/& antiqui quinquaginta. Cum enim tertius murus totus esset ammirabis/ammirabilior tamẽ in muro Turris sephina surgebat q̃ par/te Tytus castra posuit. Herodes tres turres trium amicorum nomine edificauit Hyppicos/Phasselus/ Mariannes & turris quę ceteris magnificentiora/& ornatiora sustinebat diuersoria. Has turres an/tiquus murus excellentiori loco conditus est lapidibus mirabilis magnitudinis constructus cõtinebat.

Tytus militibus reconsiliatus coꝙ quato ciuitatis interuallo exerci/tum ordinauit cir/ca ciuitatem.

¶ Capitulum quintum.

MIlitibus quidem reconsiliatus est. multa monens vt post hęc prudentius agerent: ipse vero quemadmodum iudeorum insidias vlciscereturcogitabat. Interuallo autem (quod vsq; ad muros ciuitatis erat) per quatriduum coæquato sarcinas atq; aliam multitudinem cupias totam traducere militum validissimos a septemtrionali tractu in occiduum septenos per ordinem contra murum prętendit: altius valle depressa. Peditibus autem in fronte ac post eos equi/tibus acie terna dispositis cum singuli ordine septenos haberent semoti stabãt sagittarij. Excursibus autem iudeorũ tãto agmini circũclusis: impedimẽta triũ legionũ. itẽq; alia multitudo sine timore tri/

A ſet. Ipſe quidē titus cū ꝑpe duobus ſtadiſs abeſſet muro: ad angelli eius partē cōtra turrim (quæ appellatur Sephomos alʒ Sephina) caſtra ponit. Ad quā muri ābitus ex aqlone ptinēs flectit ad occidē tē. Alteravero ps exercitus eā turriverſus (quę appellaſ hyppicos) muro circūdaſ: duū ſtadiorū ſpacium ſiſ a ciuitate deſcendēs. Decima autē legio in oleonos alʒ olionarū mōte (vbi erat) manebat.

¶ Ciuitas autem trino muro circūdata erat niſi qua vallibus inviis cingebatur. Ex ea nāq; partevnū habebat muri ambitum. Et ipſa quidem ſupra duos colles erat condita cōtrariſs frōtibus ſemet aſpicientes interueniente valle diſcretos in quam domus celeberrimę deſinebant. Colliūvero alter quos ſupior ciuitas ſedet multo eſt excelſior & in ꝓlixitate directior: adeo vt quoniā tutum erat caſtellum a dauid quodam regevocaretur. Is parte ſalomonis fuerat qui primus templū edificauerat. A nobis autem forum ſuperius fabricatum eſt. Altervero (qui appellatur acra) & inferiorem ſuſtinet ciuitatem vndiq; decliuis eſt. Contra hunc aūt tertius collis erat natura humilior q̄ achra & alia latavalle añ diuiſus. Verum poſt ea tempeſtate (qua aſſamonei regnabāt) & vallem aggeribus repleuerunt vt tēplo cōiungerent ciuitatem & achre altitudinem cęſam humiliorem fecerant. vt ex ea quoq; phanū ſu peremineſ cerneret. Vallis aūt (quę tyropeō appellatur) qua parte diximus ſuperioris ciuitatis collem diriminſab inferiore vſq; ad ſyloam pertinet. Ita enim (qui dulcis eſt ac plurimus) vocabamus. ¶ Foris autem duo ciuitatis colles profundis vallibus cingebantur & vtriq; obſtantibus rupibus nulla ex parte ad ire poterat. ¶ Triumvero murorum vetuſtiſſimus quidem propter valles imminētemq; his de ſuper collem (in quo erat conditus) facile capi non poterat. ¶ Ad hoc autem q̄ loco præſtabat. Etiā firmiſſime ſtructus erat dauid & Salomonis aliorumq; interea regum largiſſimis impenſis operi ſumptibus deuotis. Hicvero parte incipiens a turri (cui nomen eſt hyppico) & ad locum (qui dicitur xiſtus) pertinens deinde curię coniunctus in occiduam templi porticum deſinebat. Parte vero altera ab occidente ex eo de loco ductus per eum (quivocatur bethiſo deſcendens in eſſenorum portā deinde ſupra fontem ſyloam in meridiem flexus atq; inde rurſum in orientem verſus qua ſtagnum ſalomonis eſt. & vſq; ad locum pertinens (quem ophlanvocant) cum orientali porticu templi coniungitur. ¶ Secundus autem murus ex porta quidem habebat initium (quam genethā appellabant) Hæc autem fuerant muri prioris. Septentrionalemvero tantummodo tractum ambiens: vſq; ad antoniam

B aſcendebat. ¶ Tertio muro turris hyppicos principium dabatvnde ad Beroe tractum pertinens. deinde ad ſephinam turrim veniens contra monumentum helenę (quę ad Iabenorum reginæ fuerat a zite regis filia) & ſpeluncas regias in longum ductus a turri quidem in angulo poſita flectebatūr contra fullonis quod dicitur monumentum. cumveterę autem ambitu iunctus in cedronavalle (quę ſic dicitur) deſinebat. Hocmuro etiam partem ciuitatis (quam ipſe addiderat Agrippa) cinxerat: cum eēt omnis nuda ante. Exuberans enim multitudinem paulatim extra mœnia ſerpebat templi ſeptentrionali regioni colli proxima ciuitati adiuncta non pauſulum proceſſerant. ¶ Qui & quartus collis id collebatur (cui nomen eſt Abyſade alias Bezetha) ſitus quidem ex aduerſo antonię foſſis autem altiſſimis ſeparatus quæ induſtria ductæ ſunt ne Antonię fundamentis: colli adherentibus & acceſſui facilis ſit & minus editus. Vnde etiam foſſę altitudo: plurimum turribus celſitudinis adijciebat. Nominata eſt autem pars addita ciuitativoci indigena Zebetena alias Bezetha quod gręco ſermōe dicitur ciuitas noua. Eius aūt partes incolis protegi deſiderantibus: pater huius eodē nomine Agrippa: murum quidem ita (vt prædiximus) inchoarat. Veritus autem claudium Cęſarem ne magnificētiam extructionis ad nouarum rerum ac diſcordię ſuſpitionem traheret: fundamentis tantūmodo iactis ab opere deſtitit. Nec enim expugnabilis eſſet ciuitas: ſi perfeciſſet murosvt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa & decem lata contexebātur: quę neq; ferro facile ſuffodi poſſent: neq; machinis demoueri. Hiſq; murus dilatabatur. Profecto autem altitudinis quoq; plus habuiſſet ſi eius mirificētia (qui edificium aggreſſus erat) non fuiſſet inhibita. Rurſus autem idem murus etiam iudeorū ſtudio fabricatus: adviginti cubitos creuit. Et murus quidem binis cubitis: pro pugnaculavero trinis habebantur. totaq; altitudo eius adviginti quinq; cubitos erigebatur. ¶ Murum antem ſuperemineb̄at turresviginti quidem cubitis in altitudinem. viginti vero in longitudinem quadratis angulis ſtructę:

C & ſicut ipſe murus plenæ ac ſolidæ. Prætera ſtructura & pulchritudo ſaxorum nihil erat templo deterior. Poſt altitudinemvero turrium ſolidum viginti cubitis elatam celle deſuper & cenacula erant [illegible] pluuialum recepta cula: & tortoſi latiq; ſingulorum aſcenſus. Eiuſmodi turres nonaginta [illegible] quidem murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. Mediusvero murus in [illegible] decim turres: & antiquus in quinquaginta diuiſi erant. Oīne autem ciuitatis in gyro ſpaciū [illegible] quattuordecim ſtadijs finiebatur. Cum autem totus ammirabilis eſſet tertius murus ammirabilior ſecūdus & turris ad ſeptentrionem occidentemq; ſurgebat in angulo: qua pte Tytus caſtra poſuerat. Ex qua ſtamq; per ſeptuaginta cubitos edita ſole oro arabuia proſpici poterat & vſq; ad mare: itēq; adyl

Hieruſalē deſcriptio quæ trino circūdata ē muro niſi in vallibus.

Collis ſuperior ductus ē caſtellum dauid.

Collis tertius lata valle diuiſus quam.

Aſſamonei alʒ Hamonei aggeribus repleuerūt vt tēplo cōiūgerent ciuitatem.

Pluriorū regū opibus vndiq; munita erat ciuitas.

Scdus murus.

Tertius murus.

Cedron vallis.

Quartus collis

Agrippa muros a claudio phibitus non perfecit. &c.

Turrium deſcriptio & ſtructura. &c.

Turres tertiſmuri nonagita me quattuordecim & antiqui quinquaginta.

tima finium hebreorum. Erat autem octo angulis. Cõtra eam turris hyppicos & iuxta duę (quas res D
Herodes in antiquo muro edificauerat) quęq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate (quæ to-
Herodes tres turres nobe triũ amicorum edificauit. to esset orbe) præstabant. Nam præter naturalem animi libertatem rex pro amore ciuitatis operum excellentiam propriis affectibus indulgebat: personisq; tribus carissimis quorum nominibus turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicando: illi quidem vt dixi amoris causa peremptę: his autem bello amicis cum fortiter decertassent. ¶ Hyppicos quidem turris amici vocabulo dicta
Hyppicos turris descriptio. quattuor angulis erat. Singulæ autem & viginti & quinq; cubitos in latitudine. itemq; lõgitudine habebant: & excelse triginta cubitos erant: nusq̃ manes. Supra soliditatem vero saxisq; aduratam compaginem puteus vigiti cubitos altus erat ymbribus excipiendis. Super hunc autem duplici tecto domus viginti quiq; cubitis alta in quavaria mẽbra diuisa & desup eã minę qdem binis & propugnaculavero ternis cubitis ambiebant. & omnis altitudo ad octoginta quinq; cubitos numeratur.
¶ Secunda vero turris (quam fratris nomine phasselon appellauerat) æque lata fuit longa cubitis qua-
Phasallus ẽris. dragenis. Per totidem autem cubitos in pilę modum facta & solida eius altitudo surgebat & sup hãc decem cubitis edita porticus erat. extructa brachijs: itemq; propugnaculis septa. In medio vero porticus supereminens alia turris stabat in membra magnifica & balneas. ne quid regalis vsus ei videret deesse. In summo autem propugnaculis minisq; erat ornata cum omnis eius celsitudo prope ad nonaginta cubitos tolleretur: & specie quidem videbatur assimilis fari als pharie turri (quæ alexandriã nauigantibus ignem procul ostendit) ambitu vero ampliore dilabatur. Tunc autem Tyrannicum domicilium exhibebat alias existebat Symonis. ¶ Tertia vero turris mariamnes (sic enim regina vocabat)
Mariannes turris structura quę ceteris magnificẽtiora & ornatoria diuersoria sustinebat. vsq; adviginti cubitos facta perviginti alios patens in latitudinem tendebatur: & magnificentiora ceteriscq; ornatiora diuersoria sustinebat. cum id proprium seq; dignum esse rex putauisset. vt vxoris nomine appellata turris plus haberet pulchritudinis q̃ quę virorũ nominibus vocitatę sunt sicut filia munitior est (cui nomen femina dederat) cuius omnis altitudo per quinquaginta quinq; cubitos erigebatur. Sed quam q̃ tres turres tantę magnitudinis erant ex loco tamen quo erant sitę multo videbantur
In ãtiquo muro p̃dicto ẽris erat qui excelsiori erat loco. esse maiores. Nam ipse antiquus murus (in quo erant) excelsiori loco fuerat conditus: & ipsius collis vellut quidam vertex altius prope ad triginta cubitos eminebat supra quem turres positę multũ sub- E
Lapidũ mirabilis magnitudo & cõpago. &c. limitatis sumpserant. Mirabilis autem fuit etiam lapidum magnitudo. Nec enim ex vulgaribus saxis aut quę homines ferre possent: verum secto marmore candido & singulis per triginta cubitos longis latisq; per decem ac per quinq; altis erant edificatę. Duę ita inter se copulata erant vt singulę turres singula saxa viderentur. Sic autem manibus artificum in faciem angulosq; formata: vt nusq̃ iunctura compaginis appareret.

¶ Regię aulę magnifica discriptio mirabilisq; structura oim narratiõe p̃stantior quę equali ambitu turribus ornatissimis & virorũ receptaculus ambiebat extra. sed oia intestini insidiatores flammis cõsumpserũt. Templi quoq; a Salomõe edificati describit. magnificẽtia populiq; ad edificiũ liberalis deuotiõ. Ipsius insup templi dimensio diuisio portę atq; pro mulieribus ad orandũ: locus & ingressus designant. Q̃ dq; fuerit Sctm & sacrosctm phanũ ostendit singulorũq; i structura. Ornatus vbi & quatuor colores scilicet hiacinti cocci purpuri & bissi quattuor significãtes elementa ponebantur.

¶ Capitulum sextum.

Regiæ aulę magnifica descriptio & mirabilis structura.

His autem septemtrionali parte positis intus aula regia cõiũgebatur: narratiõe oi prestãtior. Nec em vel magnificẽtia vel structura operis aliqua ex parte superabat: sed tota quidẽ muro p triginta cubitos edita cincta erat. Equali ambitu turribus ornatissimis ambiebat: itẽq; virorũ receptaculis & cenaculis cẽtũ lectorũ capacibus in ea innarrabilis aũt fuit saxorũ varietas collectis ibi plurimis quę vbi rara videbant & fastigia; pceritate simul trabiũ & ornamentorũ claritudine mirabilia. Mẽbrorũ aũt altitudo & inumerę species edificij. pleraq; oia supellectilis cũ pleraq; in singulis ex auro essent atq; argento. F
ad hęc mitę porticus alia p aliã in circulũ flexę colũneq; in singulis & quę iter eas subdiuo patebat spacia cũ essent vtiq; viridarijs filiusq; variata cũ plixas ambulationes habebant altis euripis cinctas: & cisternis vbiq; signorum eneorum plenis quibus aqua effundebatur: multęq; turres mansuerant
Insidiatores ite stini oia flãmis consumpserũt. circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia (qualis fuerit) potest. Habet memoria cruciatum referens: quantas res latrocinalis flamma consumpserit. Nec enim hæc a romanis incensa sunt sed ab insidiatoribus intestinis vt supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab
Templi situs & descriptio. ãtonia qdem omnia corripuit ignis transijt autem in regiam triumq; turrium tecta corripuit. ¶ Phanum autem conditum erat ita (vt dixi) supra clarissimum collem: & initio quidẽ vix templo atq; aree
Tẽplũ salomõe edificatũ. sufficiebat iacens in eo summo planicies: q̃ vndiq; preceps erat atq; decliuis. Cum autẽ rex salomõ eg-li
(qui etiam templum edificauerat) muro eius partem ab oriente cinxisset: vna porticus aggeri est im- ca-xi

posita: & manebat ex aliis partibus nudum. Quod a seculis posterioribus semper aliquid aggerisae
umulante populo: coequatus collis latior effectus est. Perrupto autem septemtrionali quoq; muro
antum assumpserunt spacium quantum postea totius phani ambitus incluserat. Tripli ci autem mu
o colle circumdato spe magis opus instructum in quo longa secula cōsumpta sunt: omneq; thesau
i sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerant: tam superiore ambitu quam inferiore templo
edificatis. Cuius (qd humillimū fuit) trecentenis cubitis munierant: in quibusdam vero locis pluribus
non tamen omnis multitudo fundamentorum videri poterat multum vallibus obrutis vt angustas
vias oppidi coequaret. Saxa vero quadragenum cubitorum magnitudinis erant. Nam & pecunia liberalitas ppti
rū copia & populi largitas: maiora dictu conabatur. Quodq; numq; posse perfici sperabatur diutur. tēpli edificatiōe
nitate ac persuerantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposi
ta. Dupplices porticus omnes quas columne sustinebant: quinis & vicenis cubitis altas de singulis
saxis & marmore candido laquearia cedrina protegebant. Quorū naturalis magnificentia q̄ in Naturali tm or
gnō rāsili erant aptaq; cohērebat: ope precium spectātibus exhibebat. nulloq; aut pictoris aut sculptoris abebat magnifi
cis opere extrinsecus ornabantur. Late autem per triginta cubitos erant. Omniq; gyrus eorum me cētia non picto
sura stadiorum cum antonia concludebatur. Totum autem sub diuo spacium variebatur omnīū quoris aut sculpto
dem generū lapidibus stratum. Qua vero ad secundū templum ibatur cancellis sceptum saxeis ad ris. &c.
tres cubitos altis: nimiumq; grato opere factis. vbi equis dimissis interuallis stabant legem castimo. Quo templa.
nie preponentes alie greci litteris alie latinis in sanctum locum transire alienigenas non debere. Sāctum phanū
Sctm em vocabatur alterum phanum & quattuordecim gradibus ascendebatur: a primo quadratū
qui sursum erat & proprio muro circumdatum. Cuius exterior celsitudo quamuis quadraginta cubi
tis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior autem viginti quinq; cubitis erat quem in altiori lo
co per gradus edificata non tota pars interior cernebatur colle obtecta. Postq; quattuordecim autē
gradus spacium erat vsq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus & sca
le ad portas ducebant: a septemtrione qdē & a meridie octo / quaternæ vtrimq; videlicet: duæ vero Locus mulieri
ex oriente. Necessario namq; proprius locus religionis causa mulieribus destinatus muro discerneba bus destinatus &
tur altera quoq; parte opus eē videbat. Cōtra primū vero secreta erat ex aliis regiōibus vna pte me portę qbus lice
ridiana & vna septētrionalis qbus ad mulieres itroiebat. Per alias ei trāsire mulieribus nō licebat. S; bat eis itrare &
nec suā portam interiectum murum transgredi permittebatur. Patebat alias latebat autem locus il quibus non.
le pariter indigenis & hospitibus feminis religionis causa venientibus. Occidua vero pars nullam por Ornatus tēpli.
tam habebat: sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus a muro intro pro
pe ad thesauros aduersę magnis ac pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices: ac
preter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem alię quidem auro & argēto
vndiq; tectę erāt: itēq; postes ac frontes. Vna vero extra templum ere corinthio. quæ multo argento i
clusas & inauratas honore superabat. Et binæ quidem fores in singulis ianuis erant tricenis cubitis
altæ quiuis denis etiam latę. Post introitum vero vbi latiores stabant tricenis vtrimq; cubitis exedras
habebāt exemplo quidem turrium latas & longas: supra vero q̄viginti celsas. Singulas autem duo
decim columne cubitorum grossitudine sustinebāt. & aliarum quidem portarum magnitudo par Porta tēpli ma
fuit. Que vero supra corinthia posite erant quo mulieres cōueniebāt: ab oriente apperiebant. ¶ Portor.
ta templi sine dubio maior erat quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorū fores ha
bebat: ornatumq; magnificentiorem quoniam crassiore argento atq; auro vestiebatur. Quod quide; Gradus q̄ndeci
portis nomen infuderat tyberij pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro (qui mulieres se
gregabat) ad maiorem portam ducebat. Namq; illis qui ad alias portas dirigerent inter quinq; gra Sacro sanctum
dibus erant breuiores. ¶ Ipsum vero templum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum vn phanum.
decim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos hēbat
pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim veluti quibusdam humeris vtrimq; vi
cenum cubitorum producebatur. Prima vero eius porta septuaginta cubitis alta erat & viginti quinq;
lata neq; fores habebat. Cęli enim secreta q̄ intercluſa erat significabat. Erantq; totę frōtes inauratę
Ac prima edes omnis perlucebat extrinsecus auroq; circumphani portam splendida cuncta cernen
tibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret adiacens ei prima porta pate
bat in altitudine & perpetua pq; nonaginta cubitos tollebatur cum longa quadraginta cubitis esset
aut viginti transuesa. Ipsius vero edes tota inaurata erat vt dixi & circum eam saxeus paries. Desuper
5. autem habebat aureos pampinos vnde racemi statura hominis dependebāt & q̄ duplex tectū erat
9 templi exteriore humilius videbatur & fores habebat aureas quinquaginta & quinq; cubitis altas se
decim vero latas. Et ad hęcaula cum longitudine pari hoc est velum babilonium ia cincto & byſſo &
cocco & purpura variatum mirabili opere factum neq; ornationis inopia colorū permixtionem seꝫ

Quattuor elemēta i p̄d coloribus significata

velut omnium rerum ymaginem preferens. Cocco autem videbatur ignem imitari & byſſo terram & Dhiacincto aeram ac mare purpura. His quidem coloris ſimilibus byſſo ac purpura natiuitatem; quoniam byſſum quidem terra, mare autem purpuram gignit. Eratq; in eo per ſcripta omnis celi ratio præter ſigna.

¶ Planicies autem templum erat cuius dimenſio ſecundum altū, longū, & latū deſcribitur. In ipſo quoq; templo tria mirabilia & p̄dicanda opera erat cādelabrū, menſa, & turribulum. Septem lucernæ in candelabro ſeptem errantes ſtellas denotabant. Et duodecim panes in menſa anni curſum per duodeci ſigna deſignabat. Turribulū quoq; per tredecim odores oia eē dei manifestabant. Aureis quoq; verubus acutiſſimis ne ab auibus polueretur tēplū p̄ſeruabatur. Viri aūt per oīa qui ōia caſti nō eſſent ab interiori aula prohibebatur. Ceci quoq; de ſacerdotali tribu plebeis vtebantur veſtibus partes tū generis conſequebant. Pontifex aūt cū ipſis ſacerdotibus non ſemp; ſed diebus quibuſcumq; ſeptimis & per ſingulos menſes kalendis vel quando agebat annua ſolemnitas accedebat eius deſcribit veſtimentū & ſignificatio notanda. Solus aūt atq; in anno ſemel intrabat quo die cunctos ieiunare mos erat. Iudeis Antonia quoq; turris ab Herode ædificari in angula duarū porticum p̄cioris templi ſita erat Herodis maximam demonſtras magnificentiam.

¶ Capitulum ſeptimum.

Planicies aū tēplum.

INtrogreſſos aūt in templū planicies excipiebat: cuius altitudo ſexaginta quidē cubitis erat & longitudo totidē: ac latitudo viginti. Ruſus aūt ſexaginta cubitis diuiſa erat, & prima quidē pars a ſexaginta cubitos auulſa: ¶ Hæc tria mirabilia & p̄dicabilia opera cūctis hominibus habebat. Cādelabrū & mēſam & turribulū. ¶ Septem vero lucernę ſtellas errates ſignificabāt. Tot eni ab ipſo cādelabro diuidebant. ¶ Duodecim vero panes in mēſa poſiti ſignorū circulū atq; annū. ¶ Turribulū aūt p̄ tredecim odores qbus replebat ex mari & in hoſpito & in habitabili: deſignabat oia dei eſſe deoq; ſeruire. ¶ Interiorem vero templi partem vigiti cubitorū erat. Diſcernebat autem ſimiliter vero ab exteriore: nichilq; prorſus in ea poſitum. Inacceſſa vero & inuoluta & inuiſibilis omnibus habebat: ſanctiq; ſanctum vocabatur. ¶ Circa latera vero inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto ſuſpēſa & obuiq; latus ad eam introitus a porta patebat. Deſuper autem pars eadem membra non habebat quoniam erat anguſtior: celſior aūt quadraginta cubitis nec ita vt inferior ambicioſa. Colligitur enim quadraginta cubitos omnis celſitudo: cum in ſolo cētum cubitos habebat. ¶ Exterior vero facies nichilq; animus aut oculi mirarentur non habebat. Cruſtis eni vndiq; grauiſſimis aureis tecta vitra primos ortus igneo ſplendore lucebat: vt cum intuerentur contendentium oculi quaſi ſolis radijs auerterent. Hoſpitibus quidem adeuntibus procul: mons niueo ſimilis videbatur. Nam vbi de auratum nō erat, templum candidiſſimum erat. In ſommo autem aureis verubus horrebat acutiſſimis: ne ad inſidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem ſaxorum eius longitudo quadraginta quinq; cubitis erat, altitudo quinq; & latitudo ſex. Ara vero pro templo quindecim cubitis alta lata vero & longa cubitis quadragenis. Quadrataq; ſtas veluti cornutis angulis eminebat: & a meridie aſcenſus in eam clemēter arduus reſupinabat ſine ferro autem conſtructa erat nec vnq̄ eam ferrum tetigerat. Templū autem aramq; cingebat ex pulcherrimo ſaxo lorica gratiſſima vſq; ad cubitum ſurgens quę populum a ſacerdotibus ſegregabat. Gonozutus alias Gonortheos hoc eſt ſemine fluēte, itēq; leprosos. Hos & tota ciuitas arcebat: & feminis menſtrua ſoluentibus clauſa erat. Prædictum autem limitem nec pueris quidem mulieribus tranſgredi permittebatur. Viri autem qui non per omnia caſti fuiſſent ab interiore aula: & qui puri eſſent a ſacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine ſacerdotū genus ducentes (cecitatis cauſa munere non fungebantur) cum in columbis intra limen aderant parteſq; generis conſequebantur. Veſtibus tamen vtebātur plebijs: quoniam ſacerdotali ſolus qui ſacra celebrat amiciebatur. Ad altare vero templumq; accedebāt carentes omni vitio ſacerdotes veſte quidem mundi byſſina. maxime vero mero abſtinētes ac ſobrij. religionis mœtu: ne quid res diuinas faciendo peccarent. ¶ Pontifex autem cum ipſis non tamen ſemper aſcendebat ſed diebus quibuſcq; ſeptimis & per ſingulos menſes kalendis vel ſi quādo patria feſtiuitas atq; annua ab omni populo agebat feſtificabat velamine precinctus. eoq; tectus femora vſq; ad genitalia. Lintheum vero habens intextus cus dimiſſumq; ad pedes hiacinctinū de ſuper indumentū rotūdū exquo fimbrię pēdebant alterius aurea titinabula malaq; granata ſuſtinentes. Tintinabulis q̄dē tonitrua. malis vero fulgura deſignabus. Pectoris aūt tegmētū vitte cingebāt quinq; variatę coloribus. hoc eſt auri & purpuratī coccibyſſo & hiacincti quibus etiam vela templi diximus eſſe contexta. Hiſdem aūt habebat etiam clamidem tēperatā: in qua plus auri erat. Habitus quidē indumento toraci ſimilis videbatur duabus aūt aureis fibulis aſpidum ſpecie vinciebatur quibus incluſi erant optimi maximiq; ſardonij alias ſardonicos

Tria mirabilia i tēplo cādelabrū mēſa & turribū turribulū p. xiij. odores oīa eē dei ſignificabat Sanctum ſancti

Latera inferioris templi.

Aureis verubus tēplum acutiſſis ne ab auibus pollueret i ſummo p̄ſeruabat.

A meridie aſcēſus in aream.

Viri p oia nō caſti ab interiore aula phibiti.

Ceci de gñe ſacerdotali plebeis vtebantur veſtibus.

Potificis hitus & qñ tēplum & quo igrediebat

Tintinabula & mala quid inveſte pontificū ſignificabant

descripta tribunum gẽtis iudeę nomina preferentes. Ex altera vero parte duodecim pẽdebant alij lapides in quattuor partes terni diuisi. hoc est Sardius Topazius Smaragdus. Anthrax Iaspis Saphirus Achates Ametistus. Ligirius alias Ligurius. Onix. Berillus Crisolitus. Quorũ singulis singula iterũ cognomina scripta erant. Caput autem byssinus thyaras tegebat hiacinctis coronatis & circa eã alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras quę sunt quattuor elementa vocalia. Ea quidẽ vestis post tempus minus autem ambicioso vtebatur si quando addita introibat. Solus autem atq; in anno semel intrabat quo die cunctos deo ieunare mos erat. ¶ De ciuitate quidem & templo ac moribus & legibus iterum diligentius referemus. Non eni pauca super his exponenda sunt. Sed antonia in angulo quidem duarum porticuum sita erat prioris templi: quę ad occidentem septentrionẽq; extendebant. In saxo autem fuerat extructa quinquaginta cubitis alto: & vndiq; prerupto. Quod opus totum olim fuit regia vbi maxime ingenij magnificentiam demonstrauit Primum enim a radicibus latum spatium leuatis crustris obtegebatur: quo & decus adderet operi: & facile dilaberentur: qui vel ascenderet vel descẽdere tẽtauissent. Deinde añ prioris turris edificium: murus erat cubitis tribus. Intra hunc autem omne spacium Antonię in quadraginta cubitis erigebatur. Intus aũtem regiæ latitudinem ac descriptionem habebat diuisam in omnem vsum habitationũ & genera & species id est atria & balneas & aulas castris aptissimas: vt quãtum advsum necessariũ pertinet ciuitas videretur. magnificentia vero palacium. Instar vero turris toto habitu formata quattuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarum cętere quidem sexaginta cubitos erant altę (quę vero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat) septuaginta cubitis eminebat: vt ex ea totum templum videri posset. Quę vero cũ porticibus iungebatur vtrimq; descensus habebat vnde custodes comeabant semper namq; in ea Romani milites presidebant: & cum armis circa positi custodes ne quid populus festis diebus noui conaret obseruabant. Castrum enim erat impositum oppido quidem templum templo vero ãtonia. Hæc autem porticu custodes erant. & superioris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Bezetha autem collis ita vt dixi ab antonia separabatur. Qui cum omnium esset altissimus etiam parti noto adiectis coniungebatur templo: a septemtrionali solus obstabat. De ciuitate quidem ac muris earum scribere plenius cuncta cupiens in presentia satis dixi.

¶ AEGESIPPVS Libro. v. ca. xxdicit quendam Cananeorũ potẽtẽ hierosolimãvrbẽ cõdidisse patrio nomine rex iustus vocabatur. quam primo Solymã vocauit. postea templum addidit & hierosolima dicta est. Dauid primus vir hebreus cananeos expulit constituit suos qui in ea domum regiam fecit: voluit & templũ condere: sed prohibitus oraculo Salomonem heredem reliquit templum edificauit & adornauit de hoc Iosephus Antiqui. Liber. viij. ca. iij. iiij. v. vj. Ibidem in fine Aegesippus materię templi diuersitate moralizat non ociosa inquit materia tantę diuersitatis species materiam rerum latentium significaret eius q; esset templum qui celo & aeri: mari & terre creator elementorum dominaretur: atq; solus regeret & gubernaret. & postea subdit. deniq; pro sacerdotũ hæc. iiij. indumento suo exprimere consueuerat quando maxima celebritas erat dierum quasi totum mundum indueret: vt pro populo supplicaretur in eius figuram quivẽ princeps sacerdotum Iesus: qui tolleret peccata mundi. Femora princeps linteo iterius operiebat eo q; pręcęteris in sacerdote fides mentis queritur & corporis castimonia. quę succedebat carnis intẽperantiã: duo erãt tabernacula sacra & paulo post in illud interius quod sanctum appellabatur semel introibat tantum princeps sacerdotum non sine sanguine quez offerret populi dilecto hoc significãte spũ sctõ venturũ Iesum. quivere solus intraret iteriora diuinorũ & sacramentorum & archana substantiæ celestis quę nosset oĩa solus quoq; patri sanguine suo mundum reconciliaret vt celestium & terrestriũ miseretur. deniq; post q̃ venit pacificauit per sanguinẽ crucis suæ quę velut in celo vel in terra sunt. ¶ Intus Thymiam atherium. intus lucerna. Thymiama theriũ q; ita ad deũ patrem sicut incensum dirigatur maxime sacramenta q; in ea passio Christi sit & misteria sacramentorum. vnde & Dauid dicit parasti in conspectu meo mensa cuius velut duodecim panes duodeci apostoli sunt testes passionis ac resurrectionis. Lucerna quę super candelabrum ponitur ante sub modio erat id est sub legis mensura nunc plenitudine frequens heptamicho lumen effundens eo q; spũs sanctus septem maximarũ virtutibus dei templũ illuminet. Trinitatis igitur cognitio interioribus erat templi quę dicebantur. Arũ vbi reposita quondã Aaron virga floruit q; sacerdotalis gratia in Christo amplius esset. Arca post mortẽ qua mundũ redemit. Ante templũ erant. xiiij. gradus per quos Ezechiæ regis ascenderat significans ei vitę finem futurum: sed oraculo monitus orauit & meruit mortis quem hoc indicio q; hisdem gradibus sol refunderetur qui significaret tot numero annorum ei vitæ refusum. Hęc ibi Aegesippus.

Solus & semel intrabat quo die cunctos ieunare mos erat.

Antoniæ turris ab Hærode edificata descriptio.

Addito.

¶ Symone & Iohanne inter se dissidẽtibus diuisa ciuitas eos sequebatur. Tenebat autẽ Symon superiorẽ ciuitatem & murum maiorem vsq; cedron. Iohanes vero templũ & circa templum loca nichil iudei a Romanis penis passi sunt q̃ ipsi se tractauerant seditio namq; ciuitatem & Romani seditionem cœperunt.

¶ Capitulum actauum.

Symõe & Iohẽ inter se dissidentibus eos diuisa citas sequebat.

DVgnacissima quidem maximeq; dissentiens multitudo circa Symonem erat hominum decem milia præter idumeos. Quinquagintavero decem milium duces quibus sepe quasi omnium rerum dominus prẽerat. Idumei autem qui erat eius partium cum essent numero quinq; milia decem duces habebant. Horum principes videbantur Iosie alias Sose Iacobus & Eazie alias Cathle filius Symõ. Iohes aũt qui tẽplũ occupauerat sex armatorũ habebat milia quos viginti duces regebant tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum depositis discordijs duo milia quadringẽti alias trecenti qui Eleazaro quẽ ante habuerãt & Symone Iayri filio ducibus vtebantur. His autem vt diximus bellum inter se gerentibus populus erat prẽmium & plebis pars quę non eadem quę illi cõmitteret abvtrisq; diripiebatur. ¶ Tenebat autem Symon quidem superiorem ciuitatem murumq; maiorem vsq; ad cedron: & antiquioris muri quantum a Syloe flectitur ad orientem & vsq; ad Monobazi aulam descendit. Is autem rex est adiabenę gentis vltra eufratẽ habitantis. Tenebat etiam montem acre quę inferior est ciuitas: vsq; ad helenę regiam quę Monobazi fuerat mater. ¶ Iohãnes vero templo & circum templum aliquatenus incensis omnibus tẽgę Ophla & valle (quę cedron appellatur) & alijs quę interiacebant: mediũ bello quod inter se gerebãt spacium aperuerunt. Nec enim castris Romanorum prope muro positis intra ciuitatem seditiosi quiescebat: sed ad primũ eorũ impetũ paulisper sanitate recepta: ad morbũ mox pristinũ redierunt. Alii discreti pro sua quisq; parte pugnabant: omnia faciendo quę obsidentes optarent. Nichil eũ pe ius a Romanis passi sunt q̃ se ipsi tractarunt neq; prę illis ciuitas aliquid nouę calamitatis expertã. Sed illa quidem grauiores casus pertulit: priusq̃ subuerteretur. Quivero eam debellarant: maius illi quid perfecerunt. Dico enim q̃ seditio quidẽ ciuitatẽ: romani vero seditionem cœperunt: quę multo erat mœnibus tutior. Et res quidem aduersas suis iusticiam vero recte quis Romanis ascriberet: liget autem quod dies cuiq; suggesserit.

Pars citas a Symone occupata

Pars citatis a iohãne occupata.

Nihil iudei a romanis peiuspassi sũt q̃ ipi se tractarunt. &c.

Seditio citatem romanivero seditione ceperũt. &c

¶ HIERVSALEM a Tyto obsidetur.

¶ Tytus circuiẽs ciuitatẽ qua muros aggrederet explorat & consideratis locis ad Iohannis pontificis tumulũ adoriendam esse ordinauit obsidionẽ. Nicarone autem Tyti amico propius cum Iosepho (vt pacem suaderet) appropinquante sagitta procussũ iratus Cæsar in obsidionem succedit & suburbana militibus vastare permittens aggeres tripertito exercitũ construi iubet: vtrumq; Romanorum. scilicet & iudeorum maxima fuit diligentia & iudei aggeres extruere Romanos impedierunt. Propius tamen dispositis machinis. Tytus murum ex tribus partibus iubet pulsari vnde seditiosos uasit timor qui odiorum obliti inynum coeunt contra romanos. Tytus quoq; semper laborantibus assistabat auxilium & iudeorum audaciam disciplina vindicebat Romanorum. Et grauissima circa machinas commissa pugna multæ interficiuntur quas Alexandrini promptissime ab incendio prohibuerunt. Tytus autem potentissimis comitatus in hostes irruens duodecim peremit reliquos obsessis in fugam & captiuum iudeum ad aliorum terrorem iussit crucifigi. Iohannes quoq; Idumeorum dux percussus sagitta perij.

Tytus circuiẽs ciuitatẽ cõsideratis locis ordinauit ad iohis pontificis tumulum adoriãdã eẽ obsidionem. &c.

¶ Capitulum nonum.

Nichanor titi ajcus (cum ppius vna cũ iosepho accedẽs pacem suadere tẽtaret) sagitta pcutitvñ iratus cęsar i obsidionẽ excitat: & suburbana militibus vastare pmittit & iubet aggeres cõstrui triptito exercitu.

VEruntamen his intra ciuitatẽ ita se habentibus. Tytus cũ electis equibus foris circa muros aggrederet explorabat. Hesitanti aũt q̃ nec ab ea parte quavalles erãt pedibus adire poterat. & ab alio latere prior murus instrumẽtis siue machinis firmior videbat. ad Iohãnis põtificis monumẽtũ. Hęc em trimodo & primis hũilior erat nec scdo muro cõiungebat. inuadere. Neglecta eni fuerat munitio. q̃ nõ satis noua ciuitas frequẽtabat. Sed interiũ murum facilis aditus ille erat p quẽ superiorẽ ciuitatẽ. & per antoniã tẽplũ capi posse cogitabat. ¶ Hæc eo consilio strãte qdẽ ex amicis eius nichanor ad humerũ leuũ sagitta pcutitur. cũ ppius vna cũ iosepho accesset: pacemq; i muro stãtibus dicẽdi eni peritus erat suadere tentaret. Vnde cognitis eorũ conatibus Tytus cęsar ex eo q̃ nec ad salutẽ se hortantibus abstinuerũt excitat in obsidionem: simulq; suburbana militibus vastare permittit. Collectaq; omni materia iubet aggeres construi. Tripetito autem exercitu alii opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat: & ante hos balistas altasq; machinas atq; tormenta quibus & excursus hostium in opera prohiberet & qui ex muris obstare conarent. Cęsis autem arboribus. momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cũ totus operi intẽtus esset exercitus nec iudei segnes erant Populus quidem in rapinis & cedibus constitutus fiduciam tunc habebat (q̃ respiraturus esset) illis aduersus hostes distractis existimãs penas

le ab noxis repetiturum: si Romani superassent. Iohannes autem (quamuis in externos socij sui irruere properassent) mœtu tñ Symonis manebat. Verũ Symon quiescebat. Proximus enim erat obsidioni missilibus per murum dispositis. quę pridem Romanis abstulerat cum præsidium (quod apud Antoniam fuerat) cœpit. Sed horũ possessio propter imperitiam plerisq; non erat vtilis. pauci autẽ a trãsfugis docti malevtebantur instrumẽtis. Sed cum lapidibus & sagittis militibus aggerem iacientibus immineb ant: perq; cuneos excurrentes: manus etiam conferebant. Operantes autem minorã scuta supervallũ exposita protegebãt oĩbusq; agminibus cõtra excursus erant machinę cõparatę mirabiles precipue vero decimę legioni. Balistę vehemẽtiores & tormenta saxorũ quibus non solũ irruẽtes sed etiam super murũ stantes euertebãtur. Nam & singula saxa talẽti pondus equabãt & vltra modũ stadij torquebant. Ictus aũt non solum primis (quos offendissent) sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudei primo quidem cauebant a lapidibus q; erant candidi nec tantum sono ac fremitu noscebantur sed etiam claritudine prospiciebantur. Deniq; speculatores in turribus præsidẽtes prędicebant quanto impelleretur machina saxumq; ferretur: patria lingua clamantes filius venit. Ita q; prędicebant in quos veniret atq; antevitabant: & hinc eueniebat vt illis declinãtibus lapis irritus interciderent. Proinde contra romani excogitant atramento decolorare lapides. Tunc enim missi nõ similiter incertos ictus habebant: multosq; simulvnius impetu corrumpebant. Sed ne male quidẽ affecti iudei aggeris extruendi romanis copiam dabant: omnivero eos molitione atq; audacia die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum spacium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam desuper iaculis petebãtur. Cũq; pares interuallo arietes inuenissent. applicant eos. ¶ Propiusq; dispositis machinis. tytus (ue ex muro arietes prohibetentur) ex tribus partibus murum pulsari iubet. ¶ Sonitu autem circumstrepente ciuitatem clamor ingens ciuium sublatus est. Itemq; sedicios os pauor inuasit. Et quia periculum eo munevtriq; videbatur communiter iam repugnare cogitabant: vociferantibus inter se discordibus q; omnia pro commoditate hostium facerent cum si non perpetuam sibi discordiam deus præbeat saltem in presentia contra romanos oporteat conspirare. Symon autem precone misso volentibus ex tẽplo ad murum egrediendi copiam fecit idemq; etiam si minus crederet: iohannes quoq; permisit. Illi autem obliti odiorum ac discordiarum suarum invnum corpus coeunt murũq; amplexi faces inde q plurimas iaciebant contra machinas romanorum contraq; impulsores arietum eosq; sine intermissione telis petebant. Audacissimi vero cateruatim prosilientes machinarum tegmina dissipabant hisq; appositis irruentes: peritia quidem pauca plura vero audacia perficiebant. Semper autem erat adiumento laborantibus ipse tytus & iuxta vtraq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis ignem quidem ferentes prohibebant iaculantes vero a turribus reprimebant nocendi tempus arietibus faciẽs & tamen murus ictibus non cedebat nisi q; quintæ decimæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim statim cum turri periculum sentit: quæ multo altius eminebat: nullamq; parte muri secum trahere poterat in ruinam. ¶ Cum autem ab excursibus paululũ qeuissent obseruato Romanos per opera & castra dispersos q; labore & formidine iudeos desecisse arbitrarentur excurrunt omnes (qua turris erat hyppicus) porta latenter. ignemq; operibus iniscit vsq; ad castrorum quoq; munimenta in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo maiore & qui erant propius excitati sunt: & qui procul aberant conuenerunt. Romanorum vero discipli navincebat audatiam iudeorum & quos prius offenderant in fugam versis: aliis qui colligerentur instabant. Grauis autem machinas pugna commissa est illis incendere his incendium prohibere certatibus: incertusq; clamor vtrimq; tollebatur ac multi (qui in fronte steterant) ceciderunt. Sed iudei confidentia superiores erant igniq; opera tetigerat: incensaq; omnia cum instrumẽtis pœnitus essent nisi lecti de Alexandria restitissent: pleriq; pręter opinionem suiviriliter dimicantes. nam glorioſissime in hoc prælio prelati sunt donec imperator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit & ipse quidem duodecim repugnatores peremit mœtu autem cladis eorum cætera multitudine in fugã versa oẽs ciuitatẽ cõpulit eoq; modo aggeres liberauit incẽdio. ¶ In hac aũt pugna vnũ ex iudeis viuũ capi contigit: eũq; Tytus cruci suffigi pro muris iussit si forte reliq vel hoc spectaculo territi cõcederẽt. ¶ Post eius discessum etiã dux idumeoꝝ Iohãnes dũ ante muros cum noto milite loquit a quodam Arabe pectus sagitta percussus cõtinuo perijt. magnũq; & iudeis luctũ reliquit: & sedicios is mœrorẽ Nam & manu promptus erat. & sapientia nobilis.

¶ Nocte vero Romanus exercitus vna turrium nulla hostiũ vi lapsa eius sonitus territus est suspicantibus singulis iudeos castra inuasisse. sed Tyto rei causam indicante quieuit tumultus & cõtra iudeos machinas admouerunt. Muroq; Nyconita tracto illius propugnacula securi reliquerũt: qa alia duo superessent munimenta Romani itaq; ea parte ingressi. xv. die Maij maximam muri partẽ

Mirabiles machinæ & balistę. &c.

Talẽti pondus.

romani atramẽto decolarant lapides.

Tytus ex tribus partibus murũ pulsari iubet. vnitos seditiosos inuasis

Seditiosi obliti odioꝝ & discordiarũ i vnũ corpus coeunt contra romanos.

Tytus sẽp laborãtibns auxiliuꝫ præstabat.

Audaces iudei.

Iudeoꝝ audaciam disciplinavicebat Rõanorũ

Alexãdrini prõptissie machias rõanoꝝ abicendo pseruauerũt.

Tytus capitiuꝫ iudeũ ad aliorũ terrorẽ crucifigi iussit.

diruerunt. Et Tytus ordinato exercitu expugnationem ingreditur. Iudeis fortiter resistentibus lo-
nes quoq; & Symõ sibi loca dimiserunt custodienda. Iudei tamen imperiti romanorum permanye-
bantur. Sed in murali certamine vincebant romanos autẽ fortuna & scia: iudeos vero audacia sus-
bat pernoctates aut in armis prima luce erãt parati. Symõ quoq; suos mœtu vrgebat. Romanos
vincedi coluetudo & pudor hortabat advirtutẽ & tytus vbiq; presens testis militie. Longius
Rõanos in medios irruens hostes duos peremit fortissimos & ad suos redijt. Cuius saluti cete-
lens temerarios refrenabat impetus. ¶ Capitulum decim-

Rõanus exercitus vna turrium nulla vi hostiũ lapsa eius sonitu territus ẽ suspicãtibus singulis iudeos castra iualisse sed tyto rei cãm idicate tumultus coge uit. Machinarũ leuioruꝫ ipetus cotra iudeos.

Muro nyconta machinis fracto iudei muri ipsius reliquert pro pugnacula securi qa alia duo supereessent muni mẽta vñ & rõani ea pte igressi sũt. xv. die maij maximã muri pte diruentes. Iudei ipiti rõanorũ disciplina vicebãt ſ3 i murali certamie superabãt Rõanos ei fortũa & scia iudeos vero audacia sustentabat. &c.

Symõ suos mœtu vrgebat. &c.

Rõanos vicẽdi cõsuetudo & pudor hortabatur advirtutẽ Tytus q; vbiq; sẽp pñs testis militie &c

Octevero secum ẽ icredibilis tumultus Rõanis icidit. Nã cũ tres
iperator Tytus qnquagenũ cubitoꝝ constrŭi ꝑcepisset vt his p
singulos positis hic hostes in muro stãtes i fugã faciliusverteret. v
spõte sua nocte i tẽpesta lapsa ẽ. Ingẽti vero sonitu facto mœtus o
uit exercitũ. Conari eñ iudeos aliqd suspicati ad arma cõcurrebã
re turba i legiõibus ac tumultus erat. Cumq; nemo quid acced
ferre posset: diu queruli alius aliud opinabãt: nullisq; iteruenie
stibus semetipos timebãt. Signũq; diligẽter a ꝓximis singuli re
tãq; Idumei castra iã possiderẽt larualiq; terrore captiuidebãt: d
tus cognitis (quę res erãt) verũ cũctis idicari iussit. Tandẽq; tu
nũcio cõqeuit. ¶ Iudei qdẽ cętera fortiter sustinẽtes male turribus affecti sũt. Machinis e
bus & a iaculatoribus & sagittarijs saxorũq; tormẽtis ide feriebãt. S3 neq; harũ ęquare ip
situdinẽ & turres excidẽdi spes nõ erat. Cũq; euertit ꝓpter grauitatẽ neq; succẽdi ꝓptere
gebant facile posset vltra iactũ vero tela fugiẽtes arietũ ĩpetus nõ vitabãt. Q ui sine iterm
tes: paulati aliqd ꝓficiebãt. ¶ Itaq; muro iã cedẽte arieti magno Romanorũ (quẽ iudei N
bãt) q̃ ꝺ̃ aviceret quãuis & ante defessi erãt pugna & vigilijs cũ lõge ab oppido pnoctarẽt
gligentia vel q̃ male consulerẽt: murꝝ sibi superuacuũ eẽ credẽtes qbus alia duo nunimẽta
lassatiq; plurimi recesserũt. ¶ Cũ aũt Romani quia primũ murũ Nycõtas pruperat ascẽdisse
cũdũ oẽs iudei relictis custodijs refugerũt. Portis aũt Romani qua trãsierũt patefactis: exer
perũt. Et hi qdẽ hoc modo potiti muro die qntodecimo maij partẽ eius maximã diruũt ad fe
nalẽ ciuitatis regionẽ: quã ante cestiusvastauerat. ¶ Tytus aũt (notato q̃ assyriorũ castrũ e
trãsfert (occupato oñi qd inter cedrona fuerat spacio) & vltra iactum sagittę a secundo mu
tus: expugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum iudei fortiter restiterun
nes quidem eiusq; socij ab Antonia & septemtrionali porticu templi ad Alexandri monume
gnabant. Symonis autem manus iuxta monumentum: Iohannis aditum clauserantvsq; ad
in hyppicum turrim aqua inducebatur. Spe autem prosilientes e portis cominus dimicaban
ti a muris in conflictu Romanorum quidem disciplina propter imperitiã vincebantur: in m
certamine superabant. Eos autem fortuna ac scientia: iudeos vero etiam audacia (quam
ret) sustẽtabat q̃q; natura erãt i calamitatibus duri. Ad hęc aũt & istis suberat spes salutis &
citę victorię. Neutros aũt lassitudo fatigabat sed aggressiones murorumq; oppugnationes
crebri per cuneos diebus totis agebantur. Nullaq; preliorum spes aberat cum a prima luce
tiavtrisq; in somnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatumiri murum continuo
tibus illis vero ne iudei castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes prima luce vtriq; p
rati erant. Et iudei quidem certabant quis esset promptior ad periculũ. q̃ eo modo grata
a ducibus suis. Maxime vero Symonis eos mœtus ac reuerentia commouebat. eoq; modo
guli subiectorum colebant: vt ad semet quoq; interficiendos parati essent. Si hoc ille iussisset
nos autem advirtutem hortabatur consuetudo vincendi & qui a vinci nõ assueuerant crebeq
exercitationesq; perpetuę & imperij magnitudo. ante omnia vero Tytus sempervbiq; praesens
& interia (spectante atq; opitulante Cęsare) grauissimum facinus videbatur. & ei qui bene decer
testis aderat qui rependeret primum. Pręterea fructus erat: vel cognosci solum principi virum
Idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est. ¶ Deniq; istisipsis diebus valid
iudeorum acie instructa pro mœnibus telisq; vtrimq; missis. quidam longinus de numero equit
acie Romana progressus. in mediam iudeorum aciem irruit. Hisq; deiectis hoc impetu du
simos peremit: vnius obuiam tendentis ore percusso: alterius eodem telo quod priori extraxer
fixo latere fugientis: & ex medijs hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob virtutem insign
erat: emuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudei quidem negligentes quid pater
tummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur: si qui (interfecto h
ste) cecidissent. ¶ Tytus autẽ nõ minus saluti militis q̃victorię cõsulebat & temerarios ipetus deie

ionem dicens solam vero esse virtutem siquid prudenter & caute sine proprio incommodo fortitet faceret in ea potius re quę periculum non haberet viros esse precipiebat.

¶ Castor iudeus subdolus (Ariete medię turri septemtrionali applicato) miserabili voce Tytum sibi parcere precabatur. Cui pro simplicitate sua credulus Machinarum impetu refrenato quid vellet permittit eloqui. hic autem fœdus velle inire simulans fingitq; quosdam socios pacem querere & quosdam non. Illis autem super hoc ambigentibus: cessante quoq; expugnatione Symonem mādat vt rebus consulat vrgentibus & simul contradicētes socios rogare videbatur. qui intorachas nudos gladios fingentes velut interfecti cadebant quod Cesar & socij videntes obstupuerunt calamitatiq; eorum miserabant. Castor autem ad natem sagitta percussus imperatori conqueritur. Cui (iubente Tyto) Iolephus nihil de eo boni suspicans dexteram porrigere noluit amicos etiā prohibuit Eneas vero cum ad eum vocantem & aliquid de sinu promittentem ꝓperaret pœne saxo ab illo dimisso ꝓstratus & miles quidem propinquus est vulneratus. quo cognito Tytus iracundia vehementius cōtra iudeos vsus est. Tytus vero capto muro fugatisq; iudeis intro cum mille armatis transit & eos exoratum iri aditum non dilatauit nec occidi permisit. Romanorum autē multi inclusi a Iudeis trucidant omnesq; fuissent perempti nisi eis Tytus opem dedisset. Sed a muro pulsi sunt. Oppidanis itaq; creuit spiritus & secundis rebus facti amentes se nō posse vinci arbitrātur. Sed deus eorum (quia iniqui erant) eorū officiebat sententijs neq; in quo erant cernere poterant periculum.

¶ Capitulum vndecimum.

Castor iudeus subdolus (Ariete medię turri septemtrionali ꝓ se applicato) miserabili voce tytū sibi pcere precat cui Tytus ꝓ simplicitate sua credulus machinarū ipetu refrenato ꝙd vellet eloq pmittit Qui fōdus velle inire simulās fingitq; quoldā socios velle pacē quosdā nō. Illis sup hoc ābigētibus cessāteq; expugnatiōe) Symonē mādat vt rebus & simul cōtradicētes socios rogare videbat q i torachas nudos fingentes gladios velut interfecti ceciderunt qđ Tytus vidēs & socij obstupuerunt calamitati q; miserabātur. &c.

Tyti clementia & humanitas.

ITaq; a septemtrionali parte medię turri applicat arietem in qua Iudeus quidam versutus ac subdolus Castor nomine cū decem alijs suis militibus delituerat fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi pauidi (cum sub toracibus aliquandiu quieuissent) cōcussa turri surgunt: extensisq; manibus Castor veluti supplex Cæsarem implorabat. Et voce miserabili vt sibi parceret obtestabatur. Cui Tytus ꝓ simplicitate sua credulus iam iudeos existimans belli penitere. Arietes quidē impulsione cessare iubet: ac sagittarios a supplicibus ꝓhibet. Castori vero quid vellet eloqui pmittit. Cumq; ille se respondisset ad fœdus velle descendere: Tytus gratulari se ait si omnes eadem sentire voluissent paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cū illis decem Castoris socijs quinq; itidem supplices esse simularent cęteri nunq̄ se Romanis seruituros clamabāt: dum mori liberis liceat. Diuq; illis super hoc ambigentibus. cessabat expugnatio. Castor autem interea Symonem per internuntios ammonebat. Vt dum vacuum tempus esset de rebus vrgentibus consilium capere paulatim enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contradicentes socios videbatur. Illi autem velut hęc referentes in Thotachas nudos struxere gladios. Hisq; percussis velut interfecti cecidere runt. Tytus vero eiusq; socij substupuere tanta eorum pertinacia: cum ex inferiori loco (quid vere factum esset) videre non potuissent. Mirabanturq; simul audaciam & calamitati miserabantur. ¶ Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tum ille telum extractum imperatori ostendens iniqua se perpeti querebatur. At Tytus incausato qui hoc miserat astantem Iesephum dirigit vt Castori dexteram porrigeret. Verum is neq; se iturum nichil enim sanum supplices cogitare respondit: amicos qui voluerunt ire prohibuit. Cum vero quidam Eneas ex profugis iturum se dixisset ad eū & inuitante Castore vt etiam ferret in quo argētum aliquid susciperet ad hoc cum ille studiose aperiret sinu cucurrisset ille super eum saxum dimisit & ipsum quidem quem precauerat ferire non potuit: alterum vero militem qui aderat vulnerauit. Cesar autem fallaciam reputans intellexit misericordiam in bello nocere. Minusq; decipi calliditate senticam & arietis impulsionibus iracundia fraudis vehementius vtebatur. Castor autem eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: per quæ flaminas in eiusdem missi cuniculis iterum magni animi opinionem apud Romanos habuerunt: tanq̄ se ignibus tradidissent. ¶ Capit autē hac parte murum Tytus die quinto postq̄ primum cœperat. Fugatisq; inde indeis intro cum lectis mille transijt (quos circa se habebat) armatis vbi noua ciuitas & lane venditores erant fabricq; erarij vestiumq; mercatus: & ad murum angustę viæ transuerse tendentes. Si innumero si statim vel muri disturbasset maximam partem vel (quę cœperat belli lege) vastasset: nullum credo damnum victorię fuisset admixtum. Nunc autem Iudeos male tractando exoratum iri sperans cum liceret capere facilem discessioni aditum non dilatauit. Hęc enim in quibus cōsulebat: insidiatores ibi putabat. Deniq; postq̄ ingressus est: neq; occidi quemq̄ permisit eorū qui cōprehendebantur. neq; domos incendi: Sed tam seditiosis (si pugnare vellent) sine populi detrimēto copiam dabat: q̄ ipsi populo fortunas proprias se redditurum esse pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari templum vero ciuitati. At vero populum quidem ad eā (quę hortabatur) ante paratum habebat. Bellicosis autem ꝓ inertia durabatur humanitas: Tytumq; in belli animo q;

cæteram ciuitatem capere non posset/Has pręponere conditiones putabant. Mortem populo denũ/T
ciantes & si verbum quisq̃ de traditione fecisset. pacemve nominasset mox cum interficiendum esse
nunciantes. Romani s qui introierant alij per viarum angustias obstabant: alij ex edibus: alij mu-
per superiores portas ęgressi: pugnare cœperunt. Quibus rebus perturbati custodes ex muro se de-
miserunt relictisq; turribus in castra recesserũt. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem q
ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus mœtuentium. Crescente au-
tem numero iudeorum & propter locorum peritiam viarumq; scientiam prędualente. multi Roma-
rum trucidabantur: & ab incumbentibus pellebant cum magis necessitate resisterent. Nec enim mul-
tis fugiendi copia simul per angustias muri patebat. Omnesq; pœne (qui transierãt) perępti fuissent
nisi Tytus eis opem tulisset. Disposition eum per summa viarum sagittarijs & vbi plus erat multitudi-
nis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo domicius sabinus vir bonus etiam in illo prędio com-
probatus. Durauitq; tam diu sagittis eos prohibens irruere donec omnes milites recesserunt Roma-
ni quidem ita secundo muro potiti. ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero (qui pugnaces erãt) spi-
ritus creuit & secundis rebus amentes erant neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere su-
spicantes: neq; se vinci posse si ad prędium processissent. Nam (quia infqui erant) officiebat eorum sen-
tentijs deus & neq; Romanorum vim multo maiorem illa quæ pulsa fuerat superesse cernebant neq;
famem iamiamq; serpentem. Adhuc enim malis publicis alebantur: & sanguinem ciuitatis lingebant.
Propter bonos autem continebatur exitium & pœnuria victus iam multi defecerant. Populi tamen
interitum sedicioſi pro velamine sui dicebant & solos eos (qui pacem non probarent) salutis esse cu-
piebant quiq; viuere contra Romanos optarent contrariam vero multitudinem velut omnium dedi
consumi gratulabantur. Et ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem (q̃ iterum ad eam eq
ingredi conabantur) armati prohibuerunt dissectis muri partibus obiectu corporum permanentes a
triduum sustinuere fortiter dimicantes.

Rõanorũ mul-
ti i ciuitate iclu
sa a iudeis truci
dant oĕsq; pem
pti fuissent nisi
eis tytus opem
tulisset.

Rõanis muro
pulsis Deus iu-
deorũ qa inq
erant officiebat,
sniis neq; picu-
lũ i quo erãt po
terant cernere
&c.

¶ Tytus iterum muro potitus presidia per turres meridiana parte collocauit: qui iudeorum con
uersionem expectans in conspicuo hostibus loca pecuniam militibus iussit distribui & exercitationi
nem armorum quoq; pulchritudinem ostendebat. Et forte sedicioſi ad illam speciem animos mutau
sent nisi malorum immanitate (quam in populum commiserat) veniam a Romanis desperassent. Ty
tus autem diuiso bifariam exercitu templum per Antoniam capere cogitauit in vtraq; parte ag
geribus eleuatis. Iudei vero Symonisq; socij & Iohannis atq; Zelotę impediebant. Cęsar itaq; ipse ad pe
nitudinem luadere non cessabat: sed & oratione armis quandoq; efficatiore per Iosephum hortaba
ad pacem. Qui muros vndiq; circuiens vnde posset audiri eos vt vlterius romanis non resistant ob
nixe exorabat dicens naturalem legem potentioribus cedere iubere. Optimumq; ante intolerandis
mutare sententiam & saluti consulere. Sed illum talia monentem multi conuicijs audientes
etiam tela in eum iaciebant.

¶ Capitulum duodecimum.

Quinto die po
nit in Aege.

VArto autem die Tytum vehementius aggressum nequaq̃ ferre potuerunt: sed vi co
acti rursum quo antea refugerũt. Ille aũt denuo muro potitus totã quidem septen
nalem eius partem statim deposuit: in meridiana vero p turres præsidia collocauit.
¶ Iamq; tertium murum aggredi cogitauit. Videbat aũt breuissimi tẽporis eius obsi
dio: spaciumq; consilij sedicioſis esse dandum: siquid disturbatione secũdi muri aut
famis mœtu dimitterent. Nec enim diutius prędas eis posse sufficere & ipse occo-
mode vtebat. Nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspectu ho
stibus loco ductis iussit ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illis aũt prolatis armis ex in
uolucris & vaginis septiq; pcedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per mul
tum spacium auro argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nichil aut suis locũ dius: aut horribilius
hostibus videbat. Spectantibus enim & vetera plena erant mœnia & septrionalis regio. Quin & do
mos refertas intuentibus cerneres nullãq; ciuitatis partẽ quã non infusa multitudo tegebat. Mœnis
quis audacissimos cœperat omnem simul exercitum armorumq; pulchritudinem conspicientes ho
dinationem virorũ. Et fortasse ad illam speciem sedicioſi animos mutauissent nisi malorũ immanita
te quę in ppl'm cõmiserant dandã sibi a Rõanis veniã desperassent. Imminẽte aũt (si defecissent mo
te supplicij: bello mori pstabilius esse ducebãt. Qualebat etiã fatũ q̃ innocẽtes cũ nocentibus ciuitate
cũ seditioſis pire decreuerãt. Quatriduo p singulas legiones alimenta cõsecuti sunt. Quinto aũt die
cũ oia Tytus faciens nihil iudeos pacatũ cogitare sensisset. bifariã diuiso exercitu Antoniam versus,
& Iohannis monumentum aggeres inchoauit ista parte superiore ciuitatem capturum iri cogitans: & p
Antoniã tẽplũ. Nãq; hoc nisi cœpisset nec oppidũ qdẽ tutũ erat obtinere. In vtraq; aũt pte duo agge

Tytus expectat
iudeorũ cõuer-
sionẽ & i cõspi-
cuo hostibus lo
co pecuniã mili
tibus iussit di-
stribui.
q̃ sedicioſi nõ
sũt mutati hoc
fuit ex eorũ im-
manitate q̃ in
ppl'm commisse
rant.

es erigebantur a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes a iudeis & Symonis locijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam vero a Iahannis socijs cum multitudine zelotarum non solum q̄ de loco superiore pugnabant verumetiam q̄ machinis iam vti didicerant. Paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecentas & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorem aggerum extructionem romanis efficiebant. Tytus autem si bi & saluam fore fortunam sciens & perituram esse ciuitatem vna obsidioni vehementer instabat nec penitudinem iudeis suadere cessabat. Cōsiliumq; factis admiscens & orationem sepe armis efficacio rem cognoscens: tam ipsos vt seruari alʒ saluari vellent rogabat tradita sibi ciuitate quę iam capta vi deretur: quam & Iosephum allegabat patria lingua verba facturum sperans eos hominis gentilis mo nitu aliquid remissuros. Ita Iosephus murum circuiens simulq; extra teli iactum stans vnde exaudiri posset facilius multis orabat vt sibi ac populo parcerent templo ac patrię neue contra hoc fierent alie nigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri cū quibus nulla sibi societas esset: manusq; suas vsq; ad hoc cohibere. Ipsos vero in his edoctos qui conseruari possent sponte ad eorum interitum ruere. Quin potius viderent muros concidisse firmiores: excisis vero infirmiorem supereſſe. Romanorūq; vires cognoscerent sustinere non posse: hisq; seruire non esse nouum neq; in expertum indies. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare: tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditum & qui multo tempore paruisset imperio excuti ac malæ mortis cupidum non libertatis amatorem vide ri. Debere autem dedignari dominos humiliores: non in quorum potestate sunt omnia. Nā quid Ro manos effugisse: nisi q̄ propter estus aut frigora esset inutile. Immo vero transire ad eos vndiq; fortu nam deumq; per singulas nationes ducentum imperium tunc esse in italia. Hanc autem validissi mam legem tam feris bestijs q̄ hominibus esse prefinitam potētioribus cedere apud eosq; esse vic to riam apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum quamq̄ multū & animis & cor poribus & alijs subsidijs meliores erant cessisse Romanis. Quod (nisi deum scissent illis fauere (nunq̄ perpessi fuissent ipsos vero cōcidentes adhuc resistere cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues au tem etiam si muros integros haberent excidio pariter affecti sunt. Nec enim lateret romanos q̄ fa mes teneat ciuitatem & modo quidem consumi populum cōtinuo vero etiam bellatores interituros. Nam & si Romani desierint: & ab obsidione cessauerint neq; ciuitatem strictis gladijs irruperint: iu deis tamen in expugnabile bellum intus assidere q̄ singulis horis aleretur nisi forte cōtra famę quo q; arma caperent ac dimicarent: soliq; Clades etiam superarent. His addebat optimum esse ante in tollerabilem calamitatem mutare sententiam dum liceret salutare consilium sequi. Nec enim antea gestarum causa succensere Romanos: nisi ad finem vsq; insolentes ipsi fuissent. Natura enim eos esse in imperio mansuetos atq; iracundię preferre quod vtile est. Vtile autem putare neq; ciuitatem vacuā muris: neq; desertam habere prouintiam. Idcirco nunc imperatorem velle cum his dexteram iunge re. Nec enim cui q̄ salutem daturum si vi cœperit ciuitatem prę sertim qui nec extremis ei cladibus ro gati paruerunt. Breui autem murum quoq; tertium captum iri priores qui capti sunt fidē facere. Quā uis perrumpi tutamina non potuerunt famem pro Romanis pugnaturam. His monētem Iosephum multi in murum stantes vituperabant multi vero conuicijs: nonnulli etiam iaculis appetebant.

Vsus quotidianus alit peritiā.

Tytus Iudeos ad pœnitudinē suadere no cessabat sed & ora tione armis q̄q; efficatiore p Iosephū ad pacē rogauit.

Lex naturalis potētioribus cē dere iubet.

Optimū aſi intollerabilē calamitatē mutare sniam & sequi salutare cōsiliū.

Iosephum talia monētem iudei iniurijs affece tūt &c.

¶ Iosephus enim vt eos flecterent antiquorum patrum adducit historias: eorum diuina reme morans opera abrahę oranti deum intactam vxorem pharao Nechas remisit. Israel quoq; quadrin gentis annis seruiuit in ęgipto r ec se armis defendit: Sed semetipsum deo commendauit. Rapta ar cha a philistiim dei medio sine armis est restituta. Diuina fuit Sennacherib cedes & exercitus centū enim octoginta quinq; milia diuinitus fuerunt occisa. Septuaginta annis Israel in babilone captiuus non armis liberatus est. Sed a solo deo. Antiqui autem iudei sine armis deo volente hostes superabāt C Pugnantes vero de spe semper ceciderunt. Sedechias autem & populus suus hieremiam captam iri ciuitatem clamantem non occiderunt. Idcirco vos illis peiores estis qui bonorum suasorem queritis interficere. Israel sub Antiocho captiuatus est plurimis eorum propter peccata occisis. Iudei quoq; ex impietate sua romanis facti sunt subiecti. Herodis tempore ciuitas propter populi peccata capta est & direpta: deo inquit humanis viribus spretis omnia sunt committēda: eorum rememorat pecca ta. Frustra quoq; iudeos dei auxilium in quem tanta concluserunt mala dicit sperare. Neq; enim Ro mani similia sicut Assyrij malo commiserunt. Sed quod parentes vestri soluerunt petiuit tributum. Quiq; erga iudeos semper liberales cocedunt eni liberas familias esse & possessiones tenere sacrasq; leges manere intactas. Ante Tyti aduentum aruerant fontes & aquę vendebātur: nunc autem post eius aduentum abundantissime profluunt quod prodigium ostensum est in babilonica captiuitate. Deus enim intuetur occulta qui confessis & pœnitentibus est placabilis. Eos Iosephus ad penitentiā hortatur ciuitatis iam dirutę pudore atq; templi pulchritudine. Familiarumq; mouet miserari bello

aut fame: cito perituraru meminitq; matris conjugis & familie. D

¶ Capitulum tertiumdecimum.

Josephus vt eos flecteret antiquo rū patrū adduc it historias. Rememorat di uina antiquoꝝ parētū opera. Abrahe oranti deū intactā vxo re remisit phara o nechas.

ILle autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret. ad gentiles transijt hy storias o miseri vociferās vestrorum alias virorumq; auxiliatorumq; immemores. armis & manibus cum romanis bellum geritis quasi quem alium sic vicerimus. Quan do autem non deus omnium conditor iudeorum defensor est (si ledantur) Non respi cietis vnde progressi pugnatis: quantumq; auxiliatorem violastis. Non recordamini ge opera diuina parentum atq; hunc sanctum locum quanta bella nobis aliquando pe remit. Ego quidem facta dei narare auribus indignis horesco sed tamen audite: vt cognoscatis nō so lum vos Romanis: sed etiā deo resistere. Nechias alias Nechans qui tunc erat rex ægyptiorum (idēq; Pharao vocabatur) cum infinita manu descēdit: reginaq; saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur eius vir Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam. At quin trecētos decem & octo præfectos habebat quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere ma luit absente deo? Puras autem manus ad hūc locum tēdens (quem vos polluistis) inuictum sibi auxi liatorem ad militiam legit. Nonne secuta alias secūda vespera incorrupta quidem regina remissa est ad maritum? Adorans autem (quem vos gentili cede cruentastis) ac tremens nocturuis somnijs egy ptius exagitatus aufugit auroq; & argento amantissimos dona donauit hebreos. ¶ Dicam translata egc maioꝝ nostrorum in ęgyptum domicilia qui cum per annos quadragentos Tyrānis ac regibus alie nis subiacerēt armisq; ac manibus vlcisci possent: semetipsos potius deo permisere. Quis nesciat egy ptum repletam omni genere serpētium omniq; morbo corruptam? Quis terrā instructuosam? Quis Nyli defectionem & continuas decem plagas? Et ad hoc parentes nostros cum præsidio incolumes & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotes ducebat. ¶ Sed ab assirijs raptam nobis sanctum congemuit archam palestina: & dagon simul egrum gemuit & tota gens quę rapuerat. Corruptis ve ro occultis corporum ac per ea visceribus cum cibo exhaustis cymbalorum ac tympanorum sono eq nibus noxijs reportauerunt sanctum placationibus expiantes. Deus erat qui hęc parentibus nostris semper amministrabat propterea q; omissis armis manibus eius se iudicio permiserunt. ¶ Rex assy riorum Sennacheryb (cum totam ducens Asyam ad hanc vrbem castra posuisset) manibus nō vllis nis cecidit. Nam ab armis quiescentes in votis erant. & angelus dei vna nocte infinitum deleuit exer citus. Posteroq; die excitatus assyrius cētum octoginta quinq; milia reperit mortuorum: atq; in reliquis hebreos inermes nec persequentes fugiebat. ¶ Scitis etiam in babilone seruitium vbi per an nos septuaginta populus exulans nō ante libertatem recœpit q̄ dominus etiam donaret qui eos et am persecutus est. Iterum auxiliatori suo sacerdotum more seruiebant. ¶ Breuiter dicam: nullum est operepręcium quod armis parentes nostri perfecerunt aut non sine armis dona permissa potestate impetrarunt. Domi autem manentes vt placebat iudici superabant: pugnātes vero semper de spe de ciderunt. Nam vbi rege Babiloniorum oppidum obsidente sedechias rex noster contra prędicta nem hieremię cum eo congressus est: tam ipse captus est q̄ cum templo ciuitatem vidit excindi. At quin videte quanto ille rex vestris ducibus eiusq; populus vobis erat mediocrior. deniq; hieremiam vociferantem inuisos esse eos deo propter delicta quę in eum commiserant captumiri autem nisi tra derent ciuitatem neq; rex neq; populus interfecit. Sed vos (vt intus gesta prętermittam) neq; digne possim iniquitates vestras exponere me (qui vobis salutem suadeam) querimini telisq; appetitis q; vos vestrorū cōmone facio peccatorum: nec diei ea tolleratis quorum quotidie facta committitis. ¶ Idem tunc fuit (cum Antiocho) qui Epiphanes dictus est (obsidente ciuitatem multis modis offen sa diuinitate) maiores nostri cum armis progressi ipsi quidem in pugna perempti: oppidum vero ab hostibus direptum est sanctumq; per triennium sexq; menses pœnitus desolatum est. Et quid plura bus opus est? ¶ Ipsos Romanos quis contra iudeorum gentes ad militiam prouocauit? Nonne in digenarum impietas vnde seruire cœpimus? Nonne a sedicione maiorum quādo Aristoboli & Hyr cani furor. & inter eos cōtentio pompeium intulit ciuitati: & Romanis deus indignos libertate sub cit deniq; tres menses obcessi quāq; nihil (quale vos in sanctū legesq;) deliquerāt: & maioribus ab lum subsidijs vtebant sese tradiderunt. Antigoni aūt filij Aristoboli nescimus exitum quo regnū ob tinēte deus iterū captiuitate persequebat populum deliquentē? ¶ At herodes quidē antipatri filius an sosiū & Romanū adduxit exercitū. Circūdati vero per tres menses obsidebant donec capti peccato rū suoꝝ supplicia pepēderūt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nūq gēti arma data sunt oppugna tioni vero sine dubio coheret exidium. Oportet ergo (vt opinor) sacri loci possessores iudiciū de eis deo pmittere manusq; tunc hūanas cōtemnere cum a superno sibi iudice non recedūt. Vos aūt quid

Israel quadrige tis anis seruiuit i ægypto nec se armis defendit sed semetipm deo comisit.

Rapta archa a philistiim sed dei medio sine armis restitute.

Dia cedes sena cherib & sui ex ercitus.

Cētum octogi ta quinq; milia diuinitus sine armis occisa.

Iudei antiqui si ne armis deo volētes hostes superabāt pugnā tes vero semper de spe ceciderūt.

Israel ppls sub antiocho capti uatus plurimis eorū ppter pe cata occisis.

Ciuitas tēpore herodis ppter populi pcta ca pta est & dire pta.

ex his/quæ legis conditor benedixit)egistis?Quid(quod is execratus est)prętermisistis? Quantum illos qui cito perierũt impietate superastis|nõ occulta dedignati alias dedignãtes peccata hoc est furta insidias atq; adulterium rapinis cedibusq; certastis nouasq; maleficiorum excogitastis vias/Sãm vero templum factum est omnium receptaculum & indigenarum manibus pollutum est quod romani ex tam longinquo adorabant:multa per legem nostram de suis moribus derogantes Deinde post hęc in quem/fuistis impij:hunc auxiliatorem speraſtis?Valde quidem iusti estis supplices purisq; manibus adiutorem vestrum rogatis/Talibus rex noster pręcibus aduersum assyrium supplicauit cũ magnum illum exercitum deus vna nocte prostrauit/Similia vero assyrijs romani committunt:vt etiam similem vltionem speretis?Nam ille quidem(a rege nostro accepta pecunia vt vastitati parceret) ciuitatis neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solemne poscunt tributum quod parentes nostri eorum pensitabant parentibus & si hoc impetrauerint neq; populãtes ciuitatem neq; sancta omnino tangũt.Concedunt autem vobis familias liberas & possessiones vestras tenere:sacras leges saluas manere patiuntur.Insania est profecto sperare deum talem circa iustos fore qualis iniustis apparuit nam præsertim qui statim vlcisci nouerit cũ oportet deniq; assyrios prima nocte qua castra ciuitati admouerant fregit.Quod si & vestram progeniem liberaret.romanos vero pœna dignos iudicaret confestim eis illo tempore sicut assyris irasceretur quo genti manus põpeius attulit:quo post illum Sosius ascendit:quo galileam vespasianus excidit: postremo nunc cum Tytus ciuitati appropinquaret.Sed neq; magnus neq; sosius quicq̃ passi sunt &/ciuitatem victoria cœperũt Vespasianus autem ex bello(quod nobiscum gessit)etiam imperium adeptus est.Nam tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt qui prius vobis aruerant/deniq; ante huius aduentum scitis & syloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse vt ad vtrumq; aqua mercaretur.Nunc autẽ ita hostibus nostris largi sunt vt non modo ipsis & iumentis ipsorum sed hortis quoq; sufficiant.deniq; & huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus babilonius rex cum exercitu aduenit:qui & captam ciuitatem incendit & templum. Quamuis(vt opinor)nihil tunc illi(quantumvos impie nunc)commisissent.Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim hisq; nunc adesse cum quibus geritis bellum.An bonus quidem vir domũ flagicioſam fugiet ac domesticos oderit?deum vero malis vestris inherere arbitramini qui etiã occulta conspicit. & audit omnia quę tacentur.Quod autem apud vos tacetur quid ve celatur. quid non etiam planũ inimicis factum est?Iniquitates enim vestrę velut in promptu neminem latent: inq; dies singulos quis peior fit certamen habetis:atq; ita nequiciam & virtutem demonstrare contendentis/Verũtamen est reliqua salutis via si velitis & diutinitas confessis ac penitentibus solet esse placabilis.Arma proijcite. Pudeat vos patrię iam dirutę.Conuertite oculos & aspicite eius(quam proditis)pulchritudinem quale oppidum:quale templum:q̃ multarum gentium munera.Quis hæc in flammas adducit?Quid hęc iã nõ esse desiderat?Et quid est hoc saluum/esse debeat dignius?O duri& lapidibus stolidiores si hęc nõ veris luminibus cernitis:saltem familiarum vestrarum miseremini.Versentur in conspectu cuiusq; filij.coniuges & parentes.quos paulopost aut bellum aut absumpserit.Scio quia vna cum his periclitabitur mihi mater& coniunx& familia non ignobilis.domusq; olim clarissima & fortasse proptera me quisq̃ hęc suadere crediderit/interficite illos:accipite mercedem salutis vestrę sanguinem meum.Ipe quoq; mori paratus sum.si post me resipiscitis.

Rememorat eo rũ peccata.

Frustra dei (inquę tãta cõmiserũt mala)iudei auxiliũ sperant.

Romanos libertas erga iudeos.

Notãda sẽtẽtia.

Añ Tyti aduentũ aquę aruerãt qa & vẽdebant sed post abũdãtissime qđ pdigiũ facti est ĩ captiuitatẽ babilonicam.

Deus intuetur occulta.

Deus cõfessis & peniteribus est placabilis.

Monet ad penitentiam.

Hortat miserij familiarũ bello aut fame cito periturarum & meminit mris cõiugis & familię sue.

Additio.

¶ CAEGESIPPVS prolixiorem ponit Iosephi orationem vide eam cap.xv.&.xvj.& ibi multa commemoranda inuenies.

¶ Seditiosis obstinatis populus ad fugiendum commotus est & venundatis possessionibus soli dos propter latrones transgrediebant.& hos humanissime reperiebat quorũ Iohannes & Symon exitum impediebant:quos cum desperatio vrgebat.Maximaq; tunc erat fames nullaq; inueniebantur. frumenta seditiosiq; irrumpentes domos scrutabantur verberantes(si quid reperissent)negantes habendi autem argumento erant miserorum corpora cum ea quę solidis viribus starent abundare cibo putarentur.ditiores quoq; totem substantiam vno frumento modio permutabant. Mẽsa nullibi ponebatur sed omnes incoctum cibum diripiebãt. Fames super omnes clades & quod reuerẽtia dignũ est in fame negligitur.Matres cibum infantibus ex ore capiebant. Clausas domos ruptis foribus ingrediebantur.& iam contusum cibum ex gutture strangulatis faucibus reuocabant.Nulla erat miseratio:sed pro rapiendis alimentis acerbissimi ex cogitabantur cruciatus horrẽda namq; fames excogitat & patitur diuesq; grauiora patiebant q̃ pauperes.Quemq; Symon expilasset mittebat ad Iohãnem sibiq; populi sanguinem propinabant & vtriusq; scelerũ erat concordia Nulla certe vnq̃ ciuitas tanta perpessa est neq; vlla natio ferociorem habuit maliciam.Sibiq; ipsis maledicentes.conuitia di-

cebant, Ciuitatem ipsi euertentes Romanos hanc victoriam tristem [illegible]

¶ Capitulum quartumdecimum.

Sedicioſi obſtinatis ppls ad fugiēdū cōmodus eſt & poſſeſſionibus venūdatis ſolidos p̄pter latrones trāſglutiebāt & hos Tytus recipiebāt humanitus &c.

Fames dira.

HEc Ioſepho vociferante cū lachrimis ſedicioſi quidē neq; flexerunt animos neq; tutam ſibi murationem fore iudicauerunt. Populus vero ad p̄fugiendum commotus Et alij quidē (poſſeſſionibus alijſq; rebus clariſſimis exiguo p̄cio venūdatis) ſolidos quidē (ne latrones deprehenderunt) tranſglutiebant. Cum vero ac Romanos elapſi fuiſſent. exonerato vētre habebāt vſui neceſſaria. Tytus autem plēroſq; p agros quo vellet quiſq; pergere dimittebat. Idq; magis eos ad profugium hortabatur q̄ inteſtinis malis carebant. Romanis nō ſeruire. ¶ Iohannes autem & Symon cū ſocijs (ne his magis pateret exitus. q̄ ve Romanis (aditus obſtruebāt. & qui vel vmbram ſuſpicionis dediſſe continuo necabatur. Ditioribus quidem etiam manere ſicut p̄fugere per cauſa erat pereundi. Nam quaſi tranſfugere voluiſſet p̄pter patrimoniū quiſq; occidebatur. ¶ Cum fames autem creſcebat deſperatio ſeditioſorū & in dies ſingulos vtrūq; malum amplius accendebaſ. Et palam quidem nulla erant frumenta inūpenetes autem ſcrutabant domos & ſiquidem reperiſſent aliquid eos (qui negauerāt) verberabāt. Si vero nihil inueniſſent quaſi diligentius celauiſſent tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumēto erant corpora miſerorum cū ea q̄ ſolidis vīribus ſtarens abundare cibo putarentur. Rabidi autē iam tranſiebant nec rationis eſſe videbaſ ſtatim fame morituros occidere. Multi vero ſuam ſubſtantiam clam vno frumenti modio qui ditiores eſſent item q; pauperes ordei permutarunt. Incluſę deinde intimis aditum tectis ſumma quidem p̄nuria infectum triticum comedebant panem alij conficiebāt vt neceſſitas mœtuſve monuiſſet. Et menſa quidem nuſq̄ apponebaſ ſed incoctum cibū ignis ſubtrahentes diripiebant. Miſerabilis autem erat victus dignumq; lachrimis ſpectaculum cum potiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuriam deplorarent quippe cum fames ſuper omnes clades haberet. Nichil enim ſic perdit hominem vt pudor. Nam quicquid reuerētia dignum eſt: in fame negligitur. Deniq; vxores viris & filij parentibus & (quod eſt miſerrimum) mātres cibum infantibus ex ipſo ore rapiebant & inarceſcētibus clariſſimis nemo parcebat: quin vitę guttas auferet. Edentes vero talia non latebant ſed vbiq; aderant qui iſta diriperent. Nam ſicubi clauſam domum vidiſſent eos qui erant intus cibum capere hoc ſuſpicabant indicio. Statimq; ruptis foribus inuebāt victumq; iam contuſum dentibus ex gutture poene reuocabant ipſis faucibus ſtrangulatis. Pulſabantur autem ſenes ne cibum defenderent lacerabantur mulieres ea q̄ haberent in manibus occultātes nullaq; miſeratione vel cani capitis vel infantię ſed abſtractos pueros & ex buccella pendētes humo allidebant. Siquis autem incurrentes anteueniſſet quod q; rapturi fuerint deuoraſſet: tanq̄ eſſent ne ſi cruetiores erant acerbiſſimos autem cruciatus excogitabāt dummodo alimenta reperirēt nāc obſtruentes genitalium viasnunc virgis acutis pondices tranſſigendo. Horrendaq; etiam auditu quis paciebaſ in vnius panis confeſſionem & vt pugnum vnum farinę abditum indicaret. Tortores auē nec eſuriebant. Minus enim crudele videret quod neceſſitas ſperaret. Exercentes autem demētiam ſuam ſexq; dierum ſibi viatica p̄parentes. Hiſq; occurrentis qui per romanorum cuſtodias agreſtis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte reperiſſent. Cum iam ſe hoſtes euāſiſſe credebāt quæ attuliſſent eripiebant. Multumq; ſupplicantibus & horribile dei nomen implorantibus: vt aliquā partem ſibi concederent eorum quæ cum periculo ſibi colligiſſent: nihil penitus dabāt. Gratumq; videbatur ſi ſpoliati non perirent. Hęc quidem humiliores a ſatellitibus patiebantur. honorari vero ac diuites ad Tyrannos perducebātur. Quorum alij inſidiarum falſo accuſati occidebantur: alij q̄ Romanis proderent ciuitatem. Et plērumq; delator ſubornatus: aiebat q̄ fugere voluiſſent. Si vero quē Symon expilaſſet ad Iohannem remittebatur: & quem Iohannes ſpoliaſſet eū Symon excipiebat ſibiq; inuicem propinabant ſanguinem popularium: miſerorumq; cadauera parcebantur. [illegible] quidem cauſa erat in vtrumq; diſſenſio: ſcelerum vero cōcordia. Nam qui ex alienis malis parcere ſibi totum vindicans non dediſſet nequiſſimus videbatur. Et qui non accepiſſet velut boni alicuius damno dolebat q̄ crudelitas parte caruiſſet. ¶ Sigillatim quidem iniquitates eorum non potero explanare. Vt hoc breuiter dicam. neq; aliam ciuitatem vnq̄ talia perpeſſam eſſe puto: neq; vllam nationem poſt hominum memoriam malicia ferociorem fuiſſe. Poſtremo etiam genti hebreorum [illegible] ledieebant vt minus impij viderentur in alienos. Verumtamen q̄ erant & ſeruos ſe & comitis generis gētis obortionis eſſe cōfeſſi ſunt. ¶ Deniq; ciuitatē ipſi euerterūt: & Romanos inuſtos ſtem admittere victoriam cogerunt. tardiuſq; venientem in templum ignē poſue traxerunt. cum ht ſuperiorem ciuitatem ardere vidiſſent neq; doluerunt neq; illachrimauerunt: ſed [illegible] manos qui hæc paterentur inuenti ſunt. Verum quę per territorium geſta ſunt poſtea cum [illegible] cumentis dicemus.

Miſeri corpora valida habētes abundare cibo putabant.

Menſa nullibi ponebant ſed oēs incoctū cibū diripiebāt.

Matres cibū infantibus ex ore rapiebāt &c.

Clauſas domos tuptis foribus ingrediebāt & ſā cōtiuſum cibum ex gutture ſtrāgulatis fauci bus reuocabāt &c.

Horrēda fames excogitabat & paciebaſ &c.

Diuites grauiora patiebant q̄ pauperes.

Nulla vnq̄ ciuitas tāta ppeſſa eſt neq; vlla natio ferociore vnq̄ habuit malitiam.

¶ Tytus exeuntibus ad alimenta iussit tendi insidias fames vero ad exeundū reddebat audaciores. Romani autem (cum iudeos mortem videbant contenere) supplicioꝝ angebant genera & omnes captos post verbera crucifigebant. vnde crucibus spacio deficiente & corporibus cruci minime propter captiuorum multitudinem sufficiebant. Sed neq; ea clade mouebant. Iudei autē ab hostibus fames comparatione estimabat requiem multos insuper captiuorum. Tytus inciſis manibus ad Symonem & Iohannem (vt eos ad deditionem commoueret) remittebat. Sed ipsi Cæsari maledicentes mortem seruituti preferre clamabant. ¶ Antiochus itaq; (quem Aege. Commageni filium vocat) miratus q; Romani muros non ascendant qui (ridente Tyto & laborem dicente commune) cum macedonibus in murum impetum fecit, & multis ex suis interfectis alij sauciati recesserunt.

¶ Capitulum quintumdecimum.

TYto autem aggeris quidem proficiebant: quamuis a muro male mlites afficerentur. Parte vero equitatus directa iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores. quibus iam minime præda sufficeret. Maior vero pars pauperes ex populo quos pfugere deterrebat p affectibus suis mœtus. Nec clam enim seditiosis posse fieri sperabant vt cum coniugibus ac liberis diffugerent. eosq; latronibus relinquere non patiebātur vice sua fugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundū fames: restabat iam latitantes egredi & ad hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabāt mœtu supplicij incōgruumq; videbant supplicare. Post pugnam itaq; verberati & ante mortem modis omnibus excruciati. contra murum crucifiggebantur. Tyto quidem miserabilis videbatur ista calamitas: cum indies singulos quingenti. nonumq; etiam plures caperentur. sed neq; captos dimittere tutū erat. Tētamq; asseruare multitudinem custodum videbatur esse custodiam. Maxime vero propterea non prohibuit Tytus eos existimans eo facile remissuros tanq; similia passuros nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant. ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cœpissent etiamq; spacium crucibus deerat. & corporibus cruces. Seditiosis vero tātum defuit vt ea clade mouerentur quod eius & in contrarium cessit ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis & (si qui erant popularium) proniores ad pacem: & quæ paterentur (qui ad Romanos confugerant) demonstrabant & qui comprehensi tenebātur eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos profugere cupientium (donec verum cognosceretur) inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt velut ad certum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem comparatione famis requiem esse ducebāt. ¶ Multis autem captiuorum Tytus etiam manus abscidi iussit: eosq; ad Iohannem & Symonem intromisit: vt propter calamitatem nec viderent profugi nec crederent: saltē nunc desinerent ammonēsne ve cōpellerent ad eyersiū ciuitatis sed lucrarent in extremis voluntate mutata & proprias animas & patriam tātam & tēplum cuius participem non habebant. Simul autem aggeres circuiūdo operantes vrgebat: veluti faciens verba non multo post secutura. Ad hęc in muro stantes & ipsi Cesari & patri eius maledicebant: mortemq; se contemnere clamabant. eamq; seruituti recte preferre. Multi vero mala in Romanos facere dum se sperare potuerint: nec patriam curare nec templum vt ipse diceret perituros mundumq; deo templum hoc melius esse saluatumq; iri hunc abesse qui incoleret quem ipsi quoq; auxiliatorem habentes omnibus interminationibus illusores eos quibus facta nō aderentur finem enim dei esse talia cōuicijs admiscentes vociferabantur. ¶ Et inter hæc antiochus quoq; aderat epiphanes multos alios armatos secum ducens & preterea caterua stipatus (qui macedones appellabantur) omnes etate pares & paulo magis proceres adolescentuli more macedonum instructi armis & eruditi: vnde etiā nomen habebant. Plerisq; tamen famam gentis equare non poterant. Omnium enim regum (qui romanis subiecti erant) fœliciſſimum commagenum fieri contigit. priusq; fortuna mutaretur. Ostendit autem hic quoq; i senecta etate: nullum ante mortem beatum dici oportere. Ceterum filius eius (adhuc eo tū viuente) prelens: le mirari aiebat quid nam esset q; romanos adire muros pigeret. Erat enī bellator naturaq; promptissimus: tantusq; viribus vt non multum peccaret audacia. Cum vero tytus ad hoc subrisisset laboremq; communem esse dixisset. sicut erat antiochus cum macedonibus in murum impetum fecit. Et ipse quidem pro viribus suis ac peritia cauebat tela iudeorum sagittis eos appetēs adolescentuli autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugnacer tabant & ad extremum multi sauciꝝ recesserunt: hoc reputantes q; etiam viris macedonibus vincere cupientibus fortuna esset opus. Alexandri. Romanis autem duodecimo die mensis maij aggeres inchoati. vix nono & vicesimo perfecti sunt cum totos dies septem laborassent: ingentes enim quātuor facti sunt & vnus quidem (qui erat ad antoniam) a quintadecima legione fuerat extructus cōtra medium stagnum quod struchyum vocatur. alter vero a duodecima viginti cubitis distans. Decima ver

Tytus exeuntibus ad alimēta tendi iussit insidias.

Fames ad exeū dē faciebāt audaciores.

Rōani (iudeos q̄a mortis cōtēptores vidsbāt) supplicioꝝ augebāt genera & oēs captos post verbera crucifigebāt vñ; crucibus spacio deficiēte & corporibus nō sufficiētibus crucibus p̄ter captōrū multitudinem. Tytus captiuorū multos iciſis manibus ad Symonē & Iohannē vt eos ad deditionē cōmoueret) misit sed cęsari male dicētes mortē seruituti p̄ferre clamabāt &c.

Nullus añ mortē beatus.

Tyto ridente & laborē cōmunē dicente Antiochus cū macedonibus i murū ipetū fecit & multis ex suis interfectis alij sauciꝝ recesserunt.

legio quę supra memoratis prestabat in septemtrionali parte opus erexerat vbi stagnum est quod appellatur amygdalon Aduc autem quintadecima legio triginta descendentem cubitis aggerem fecit: ad potificis monumentum.

¶ Iohānes seditionum princeps ignem per cuniculos appositō; Romanorum diruit aggeres quorum spes repentini casus timore refrixit. Symon quoq; alios aggeres aggrediens cum ligneis turribus Romanorum incendit machinas. Tūc tamē amborum iudeorum scilicet & Romanorum maximus fuit cōflictus. Et Romanis desperatis a castra discedentibus iudei magis instabant sibi ex ciuitate accedentibus adiumentis: & ad Romanorum castra cum custodijs dimicaturi properauerūt & ea obsiderunt. Sanctio enim apud Romanos est pro castrorum custodijs ne qualibet ex causa a castris recedant. Tytus autem (militibus) quia obcessorum paterentur fortunam qui prius hostium muros obsiderent (increpatis) hostes a latere cum militibus circuuenit: & ita puluis oculo & clamor aures exuperabat vt (mixta acie) amicus ab inimico minime discerni potuisset. Romani tamen Cesaris presentia fortiores totam iudeorum multitudinem (nisi se in ciuitatem recepissent) exterminauissent ipsi vero solutis machinis captum iri ciuitatem desperabat: & varium super hoc deliberatur consilium quibusdam milite muros aggrediendos dicentibus: quibusdam nouos aggeres construendos alijs vero cōsultandum videbatur. Tytus vero quoniam temporis longitudo (inquit) sepe victorie gloriam diminuit ciuitatem omni celeritate: & cautione muro vndiq; cingi ordinauit & omnes eius exitus dicens magnum opus sine labore perfici non posse.

¶ Capitulum sextumdecimum.

Iohēs seditionū pricepsigne p cuniculos ap posito aggeres diruit.

IAm vero admotis aggeribus Iohanes suffossa intus terra vsq; ad aggeres. Autumni q uersus: dispositis per cuniculum sudibus opera suspendit: illataq; silua picea bitumine oblita ignem immittit. Succensis autem fulcimetis fossa repēte subsidit cumq; magno sonitu in ea aggeres deciderūt. At primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est cum ignem ruina cōcluderet. Peresa vero materia qua premebant flamma iam clarior apparebat. At Romanos repētini quidem facti stupor compat molitionem vero iudeorū egre ferebant: iamq; se victisse credentium & spes eorum cassa reddit in posterū subuenire aduersus ignem minus vtile videbat: etiā si esset extinctus semel aggrediendo ratis. ¶ Biduo vero post etiā alios aggeres Symon cū socijs aggreditur (Illa enim parte Romani q motis arietibus iam concutere murum cœperant) Tepheus autem qui dum ex garsi ortus dilatē ga lilee. & Megassarius alias Megassarus ex regalibus famulis alias familijs marlamnes cum gaddi benus quida filius nabatei nomen habens ex fortuna Egyras (cuius est heterpretatio claudus) ingentibus facibus in machinas euolarunt. Hiscq; viris neq; audaciores in illo bello ex ea ciuitate apparuisse neq; magis horrendi. Nam velut in amicos (non vt in agmen hostiū excurrerent) nihil cunctati sunt aut sustiterunt: sed per medios inimicos facto impetu machinas incenderunt. Acti autem missilibus & gladijs vndiq; truci non prius a periculo demoti sunt q̄ ignis instrumenta corriperet. Sublata vero iam flamma: Romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant. Iudei vero ex muro eos prohibebant manusq; cum his concerebant qui flammas conarentur extinguere: propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cū eorum tegmina cremarentur. Iudei vero etiam pflammas eos retinere certabant. & quāuis feruens nati essent ferrū tamen arietes nō amisere. Hinc aūt in aggeres flamma transijt. & auxiliantes preueniebat incēdium. ¶ Itaq; Romani flamma circumdati (quoniam seruari posse opera desperauerūt) in castra discedūt. Iudei vero magis instabāt cū semper eorū crescerent numerus ex ciuitate accedentibus adiumentis minusq; cautos habebant impetus frœti victoria Progressi aūt vsq; ad munimenta castrorum cum eorū custodibus pugnabant. Est ergo quędā pro castris p vices stantium armatorum & acerbissima in eos romanorum sanctio vt (qui loco de qualibet causa cessisset) occideretur. Hi penali exitio gloriosa morte piata fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore plurimi fugientium redierūt. Balistisq; in muro dispositis ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebāt nichil pro cautione siue tutamine suorum corporum puidentem. Nam quoscumq; obuios habuissent cum his congrediebantur iudei & in spicula irruentes in caute ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis q̄ fiducia superabāt. Et romani plus audacię q̄ q̄ male tractarentur cedebant. ¶ Iamvero Tytus aderat ab antonia (quo secesserat) locum aliis aggeribus prospiciens multumq; increpatis militibus si cū hostium muros obtinebant in suis periclitarentur & velut ex carcere cōtrase dimissis iudeis obsessorum paterētur ipsi fortunam: ipse cum electis militibus hostes a latere circumuenit. Illi autem cum in ora ferirentur contra eum conuersi durabant. Mixta vero acie: puluis quidem lumina: clamor vero aures exuperabant. Neq; autem amicum quisq̄ inter cognoscere poterat aut inimicum; Iudeis autem non tā viriū fidu

A cia. quantum salutis desperatione perseuerantibus. etiam romanos pudor animorū & glorię: & p̄sentia periclitantis cęsaris reddidit fortiores. Itaq; putauere eos ad extremum nimia fœrocitate animorū vel totam multitudinem iudeorum fuisse rapturos. nisi p̄quento pugnę momento in ciuitatem se recepissent. Corruptis aggeribus romani somnio tenebantur quia labore iam magnum alias longum vna hora perdiderunt & multi quidem solutis manibus captum iri ciuitatem iam desperabāt. ¶ Tytus vero cum ducibus quid fieret deliberabat. Et calidioribus quidem placebat omni admoto mi-
5. tevi muros experiri. Vsq; adhuc em̄ iudeos cū exercitus pte dimicasse vniuersi vero militis impetum
21 minime posse tolerare. verum sagittis esse obruendos. Prudentiores rursus aggeres fieri suadebant.
Alij & sine aggeribus obsideri gressus eorum tantummodo obseruantes (ac ne victus (intro ferretur) monebant. & ciuitatem fame relinquere: neq; cum hoste manu confligere. nec enim expugnari eorū confidentiam posse (quibus optatum est ferro procumbere) vel etiam sine hoc interficere: quę sen-
.5 sit cupiditas. Ipsi autem Tyto cęsari quidem prorsus ociari tanto cum exercitu honestum non vide-
21 batur: & pugnare cum his superuacuum (qui semetipsos perdituri essent) Aggeres autem facere operosum iudicabat impendio⁹ pœnuria: egressusvero obseruari ciuitatis operosius. Nec enim circuida ciuitatem.
ri eam propter magnitudinē locorumq; difficultatem ab exercitu posse. & p̄terea ad excursus incautum contra manifestam vero obseruationem occultas vias cogitaturos iudeos: tā necessitate q̄ locorum scientia. Siquid autem clam esset allatum: diutius obsidionem trahendam. Verendumq; ne vi-
storię gloriam diminuat temporis longitudo. Hanc enim cuncta quidem effici posse sed celeritatem ante gloriam duci debere. Tamen si cautione vti vellet & celeritate totam muro cingere ciuitatem.
Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & iudeos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros: aut fame victos facillime esse capiendos. Aliter enim non posse se quiescere. Verum & aggeres curaturum esse cum infirmiores habeat qui prohibent. Quod si cuiq; magnum opus & inextricabile videat eum considerare debere q; neq; paruum opus romanos deceret facere & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Cogitudo tpis sæpe victoriæ gl'iaz diminuit. Magnū opus sine labore p̄fice re potest nemo

B ¶ Romani milites (iubente Tyto exercitum in opera distribui) omnis ciuitatis ambitū inter se partiti placere ordinate properabant: & murum circa ciuitatem cum castellis triduo (quod propter celeritatem fidem videtur carere) compleuerunt & custodibus per castella collocatis vigilias ordinauit: & vigiles inter se somnos sortiebantur. Salutis autem cum exeundi facultate iudeis ablata est & tum iam fames totas domos ac familias deuastabat. vbiq; em̄ fame moriebant. Multi mortuos sepeli-
entes sup illos moriebātur. multiq; viui ad sepulchra properabant: latrones aūt mortuoꝝ detrahentes eam rixu egrediebantur. & gladios suos in adhuc spirantes experiendi gratia transuerberabant. mortuorumq; plurima cadauera per muros precipitabant: quę videns Tytus ingemuit deumq; testatus ē: hoc factum suum non esse. Romani insuper seditiosos fame scientes cruciari ferabantur eis frumento suę copias ostendebant suā satietate eorum famem incendentes. Tytus vero reliquias populi & qd superesset saluare cupiens nouos aggeres cōstruebat: & miseratus eos ad deditionem incitabat sz eis
20 penitudo qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant. Symon aūt Mathia ex potentibus vnū ꝓpso fidelem cū tribus filijs (quartus enim iam fugerat) peremit. Hinc em̄ crudelis Symo
fogidyt ante filios occidere tur negauit sed nouissimū interfici iussit sepulturamq; sibi renuit.

¶ Capitulum septimumdecimum.

li. 5. 22. C

IS dictis duces hortatus. iubet eos exercitū in opera distribuere. Diuinus aūt quidam impetus militibus incidit. ambitūq; partiti nō solū rectores inter seruū ipsi etiam ordines & miles quidē decadarcho: decadarchus autem etacontarcho: isq; chyliarcho placere ꝓperabat. Chyliarchoꝝ vero ostentatio ad duces vsq; pertinebat. ducū vero certamina cęsar ipse dijudicabat. Indies em̄ singulos circuiens opus sepissime ispiciebat. Cœptū em̄ a castris assiriorꝝ ybi ipe tēdebat: ad inferiorē scenopoli murū duxit.
Hinc p cedronē ad oliuarū montē reuertens a meridie montē cōplectitur vsq; ad lacum (quod pertemnos vocaī) eiq; proximū collem qui supervallem iminet syloam & inde ad occidentē flexo edificio ad vallem fontis descēdit: Hinc subiens ad anani pōtificis monumentum circumdato monte vbi castra pompeius habuerat: ad septentrionalem redit regionem. Cumq; processisset ad vici partē (cui nomen est erebynthonicus) pusillum herodis monimentum ab oriente clausum castris suis coniunxit: vnde cœperat. Murus quidem vno minus quadraginta stadijs erat. Adhuc autem foris castella tridecim edificata sunt: eorumq; sytus denis stadijs numerabatur. Totum autem triduo opus constructum est: vt id quidem dignum mensibus videretur: celeritas vero fide careret. ¶ Muro circumclusa ciuitate per castella custodibus collatis primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secundam vero alexandro permiserat. Tertiamq; obtigit agminum ducibus somnos autem vi-

Tyto exercitū in opa distribuiubēte ois abitū ptiti placere ꝓpabat ordiare & murū circa citate cū castellistri duo cōpleuerūt

Murus ybm

custodibus p ca stella collocatis

vigilias ordinauit & vigiles sõnos inter se hortiebantur.

giles inter se sortiabantur totaq; nocte per ca stellorum spacia circuibant. ¶ Iudeis autem cum exeũdi facultate omnis etiam spes salutis adempta est. Cũctaq; iã fames totas domos ac familias depascebatur. Et tectaq; quidem plena erant mulieribus exanimatis atq; infantibus viarum angusta seni- eg. l
bus mortuis: Adolescentes autem autvirgines turgidivelut vmbrę mortuorum per publicumvoluta- ca. x
bant & vbi (quę casus occupauerat) decidebant. Sepelire autem funera sua neq; poterant prę laborę: & eos quibus aliqua vis supererat pigebant & ꝓpter multitudinẽ mortuorũ: & ꝙ de ipsis erat incertũ. Deniq; sup eos quos sepelierant multi moriebantur: multi autem ad sepulchra (priusq̃ fati diesve niret) & viui properabant. Neq; luctus in illis calamitatibus neq; fletus erat: sed fame superabant affectus. Siccis aũt oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur. eos qui ante se requiescere tue- eg. l
bantur. Altum vero silentium ciuitatem plenãq; mortuis nox conprehenderat & latrones his acerbi- ca. x
ores. Domus enim tantum sepulchra erant. & cadauera spoliabant. velaminaq; corporibus detrahẽtes cum risu egrediebantur. Hisq; gladiorum mucrones propinabant: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes ferro experiẽdi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari (quo famem euaderet) superbissime negligebatur. Animas vero efflantium quisq; in morte tẽplũ obrutibus intuebarur cũ viuos relinqueret sedicioſos. Illi autẽ primo quidẽ sumptu publico iubebant mortuos sepeliri: cũ odorẽ ferre non possent. Deinde ꝙ non sufficiebant in valles eos ex muro pcipitabant. Quas circuiẽs tytus. vbi plenas cadauerũ vidit altãq; saniẽ tabefactis corporibus defluentẽ ingemuit & extẽsis manibus deũ testabatur factũ illud suũ nõ esse. Ciuitas quidẽ ita erat affecta. ¶ Rõanivero (cũ nemo ia seditioſorũ auderet excurrere nã etiã mœror eos fameſq; tãgebat) dies lętos agebat frumeti aliarũq; rerũ necessariarã hñtes copiã de syria ꝓximisq; ꝓuincijs. Multi autẽ iuxta murum astantes magnamq; alimentorum abundantiam demonstrantes sacietate sui famẽ hostium incendebant. Seditioſis autem nichilo magis calamitate cedẽtibus Tytus reliquas populi miseratus & properans saltem hoc liberare quod supererat iterum aggeres inchoabat: quamuis difficul- eg. li
ter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima consumpserant. Ex nona- ca. xc
gesimovero stadio milites alias congerebant ad antoniã: & ex quattuor partibus maiores prioribus aggeres struebantur. Cęsar autem agmina circuiens atq; opus vrgens (ꝙ in manibus eos haberet) latrombus ostendebat. Sed illis pœnitudo plane perierat. & animis a corporibus seperati. vtrisq; vesano alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio mansueta: vel corpora dolor tangebat. Qui etiã mo- E
turam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem. ¶ Deniq; Symon Mathiã quidem (per quem obtinuerat ciuitatem) in cruciatum peremit. Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus Is (cum a zelotis male populus tractaretur) quibus iam Iohannes acceseratvt adiutorem symonem reciperet populo persuasit. nulla cum eo prius habita pactione aut ma- eg. li
le aliquid metuens. Ingressus autem ille (postq̃ obtinuit ciuitatem) inimicum eum æq; vt alios esse dicebat. qui pro se consilium dederatvelut hoc simplicitate suasisset. Productum enim & accusatum ꝙ cum romanis sentiret morte damnauit ne purgationis quidem facultate ei concessa cum tribus filijs suis. Quartus enim ad Tytum ante profugerat. Prius autem se occidi q̃ filios obsecrantem: atq; hanc pro illa ꝙ ei ciuitatem aperuisset gratiam postulantem: vt augeret eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem supra cęsos in conspectu suo filios iugulatur. coram romanis productus. Ita enim Symon anano Magali alias Bagadati filio pręceperat qui erat satellitum eius crudelissimus cauillatus siquid eum iuuaret ad quos exirevoluisset. Corporavero sepelire prohibuit. ¶ Post hos ananias quidã põtifex filius Masambali alias Masbali nobilis & scriba curię vir fortis ex Ammaus genus ducens & cum his quindecim ex populo clariores necantur. eg. l
c. xx

¶ AEGESIPPVS lib. v. capi. xxiij. ponit orationem Mathię ad filios pœnitentis Symonem introduxisse & se accusantis ꝙ hostem eis iduxisset & carnifices videatur illa oratio quia multa continet deflenda & notanda. F

¶ Iosephus incluso in ciuitate patri nullus sub pœna mortis audebat loqui. Iudas itaq; tantã videns crudelitatem signum Romanis de turri fecit quasi eis volens tradere ciuitatem: quem tamẽ no credebant aliqui alij propter superbiam contemnebant. Symonvero illum cum custodibus perimẽs mortuorum. Tytovidente cõpora proiecit Iosephus (nec enim rogare cessabat) muros circuiens lapi devulneratur & (nisi cęsa) qui eum protegeret (milisset) captus fuisset a iudeis quo audito eius mater tanq̃ mortuum lugebat in carcere. Sed cito curatus populum rogabat ad fidem: vnde multivenie bat ad Romanos qui inedia turgidivacua replentes corpora moriebantur deluetis edendi officijs. Quodã autem ex fimoventris colligente: & a Syris comprehenso fama totis percrebruit castris ꝙ iudei transfugę auro plenivenirent quos syri & Arabes euiscerabatvnaq; nocte duorum millium patefacta sunt viscera. Tytus autem hac cognita iniusticia nisi maxima fuisset multitudo omnes iterfecisset. Hos

Mortuos cadauera ex muro piecta i valles Tytus videns ingemuit deũ testatus factum illd non esse suum. Tytus reliquias ppli miseratus & qđ supest ꝓperabat liberare cõstruẽdo nouos aggeres maximo cũ labore & icitando eos ad deditionem sed illis pœnitudo pierat q etiã mortuam plebẽ quasi canem lacerabant. &c.

Ananias pontifex occidit & cũ his quindecim clariores. Additio.

vero multum increpauit mortis penem talia agentibus interminatus:sed omne supplicium contem
pſit auaricia occulte enim propter tyti interdictum ſpe queſtus tranſfugas euiſcerabant. Iohanes au
tem ſacrilegus multa a templo donaria & ſacra vaſa deficientibus a populo rapinis alienigenarũq;
dono diſtraxit. Tunc quoq; hieruſalem Sodoma peior hiatu terre (ſi venire Romani tardaſſent) erat
ſepultura. Mannetus autem ad Tytum veniens centum quindecim milia retulit elata cadauera. a. xiiij
portisvlq; kalen. Iulias. omnia autem mortuorũ ſecenta milia portis euecta. aliorum vero numerus mi
nime potuit comprehendi. Modium quoq; frumenti talento vendebat. Iudei etiam rimantes veteri
boum fimo & ſtercoribus vti pro cibo ſunt coacti. ¶ Capitulum octauũ decimum.

Pre Ioſephi ci
uitate concluſo
nullus audebat
loq; ſub pœna
mortis.

Ioſephi vero patrem concluſum aſſeruabant. Miſſoq; precone denũciãt ne gs in ciui
tate degẽtiũ vel colloqueret cũ eo vel inuẽniret mœtu ꝓditionis ꝓpoſito & eos
(qui hec cũ illo deflerent ante queſtionem) perimebãt. ¶ Iſta vidẽs qdã Iudas filius
Iudivnus ex numero prefectorũ ſymonis (qui turri ſibi ab eo creditã cuſtodiebat)
fortaſſe quidẽ nõ nichil etiã mia crudeliter pereuntiũ magis aũt ſui prouidẽtia: cõuo
catis decẽ fidiſſimis cõturbernaliũ quousq; tandem inquit hec mala ſuſtinebimus?

Symõ Iudã cu
ſtodibus tur
ris pimes corpa
piecit mortuo
rũ Tyto videte
& romanis.

Quandove ſpem ſalutis habemus ſeruantes peſſimo fidem? Ecce iam fames oppugnat: romani ve
ro pœne intus ſunt. Symon autem bene quoq; meritis infidelis eſt: mœtuſq; ſibi etiam apud eum pœ
ne & apud romanos certa fœderis dextera. Ergo age tradito muro: & noſmet ſeruemus & ciuitatem
Nihil autem graue ſymon patietur. ſi cum de ſe ſperauerit citius pœnas pendat. His vbi decem aſſen
ſi fuit: mane cęteros quos ſubiectos habebat per diuerſum dimittit: ne quid eorũ quę cogitauerat ꝓ
deretur. Ipſe vero de turre circa horam tertiam romanos inuocabat. Illorum autem alij per ſuperbia
contẽnebant: alij non credebant: alios etiam pigebat velut mox capturos ciuitatem nullo periculo.
¶ Interea vero cum Tytus ad murum cum armatis accederet ſanctarẽ ſymon cognouit turrimq; velo
citer occupat: romanisq; inſpectantibus cuſtodes peremit & per murum proiecit corpora mortuo
rum. ¶ Ibiq; circuiens Ioſephus (nec enim rogare ceſſabat) caput lapide vulneratur ſtatimq; a toni
tus cadit. Excurſus autem ad eius caſum factus eſt iudeorũ arreptuſq; eſſet in ciuitatem niſi cęſar mi
ſſet qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus Ioſephus quidem tollitur nihil quod aggereꝫ in
telligẽs. Seditioſi vero tanq̃ interfecto quem maxime cupiebant cum leticia conclamarunt. Dicit au
tem hic nuncius per ciuitatem ex quo reſiduam multitudinem mœror tenuit vere periſſe credentem
cuius fiducia profugere cogitabant. ¶ Audito autem Ioſephi mater in carcere mortuum eſſe filium
ſuum ad cuſtodes quidem ex Iotapatis hoc ait certe ſe credere nec enim viuo potiri. Secreto aũt flens
ad ancillas hunc inquit fecunditatis recœpiſſe ſe fructum q̃ ne ſepelire quidem filium ſibi licuiſſet. a
quo ſepeliri ꝓperaſſet. ¶ Verum nec illam quidem mendacium diutius cruciauit: neq; latrones refe
cit. Cito enim curato vulnere Ioſephus reſipuit ꝓreſſuſq; clamabat illos quidẽ non multo poſt vulne
ris pœnas daturos. Ppſ'm aũt rurſum ad fidẽ rogabat. vñ populo quidẽ fiducia: ſeditioſis vero ſtupor
incidit eius aſpectu. Profugorũ aũt alij ſtati muro neceſſitate deſiliebãt alij velut ad pugnã cũ lapidi
bus ꝓgredi ſimulãtes: mox ad romanos fugiebant. ¶ Hos aũt ſeuior ea (quã intus pertulerant) fortu
na perſequebatur: & fame quam domi reliquerant velociorem apud romanos inueniebãt ad exitiũ
ſacietatem. aderant namq; inflati ex inedia: veluti morbo intercutis aquę turgidi. Deindevacuata re
pletes corpora dirũ pebantur. niſi qui perite deſideria cohibuiſſent: paulatim cohibuiſſent: paulatim
q̃s cibum deſueto corpori obtuliſſent. ¶ Verum & eos qui hoc modo ſeruarentur alia plaga ſuſcipit:
Quidam enim apud ſyros ex trãſfugis deprehenditur: e fimo ventris aureos colligens. Tranſglutien
tes autem (vt ſupra diximus) eo conueniebant quos cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maximavis au
ri fuerat in ciuitate. Deniq; duodecim atticis comparabant (quod anteviginti quinq; valebat) Verum
hac arte pervnum detecta totis caſtris fama percrebuit: q̃ auro tranſfugę plenivenirent. Arabum au
tem multitudo & ſyri ſciſſis ventribus ſupplicium minitabantur. Et hac ergo clade nullam credo ſeui
orem contigiſſe iudeis. Vna deniq; nocte duorum militum patefacta ſunt viſcera. Et hac Tytus iniu
ſtitia cognita pœne circumfuſo equitatu ſuſſiſſet auctores iaculis appeti niſi magna multitudo fuiſ
ſet noxiorum: multoq; plures puniendi q̃ qui fuerant interempti. conuocatis autem auxiliatorum du
cibus item q; agminum romanorum (nam etiam militum quoſdam hec tangebat inuidia) vtriſq; ira
ma dicebat. ſi qui militum ſuorum hec committerent lucri cauſa incerti ne arma propria quiſq̃ cru
ſceret auro argentoq; facta. Arabes autem ac Syri quidem primo in alieno bello iure ſuo calamita
tibus vterent. deinde crudelitatẽ in cedibus: & in iudeis odia romanis aſcriberent. Nec enim quoſdam
eorum milites infamiam particípare. Et his quidem mortem interminatus eſt: ſi quis in eadem poſtea
repertus fuiſſet audacia. Ad legiones autem litteras dedit vt ſuſpectos inueſtigarent atq; ad ſe refer
rent. ¶ Verum profecto auaricia contemnit omne ſupplicium: ſeuiſq; hominibus luctandi amor in

Lametatio ma
tris Ioſephi in
carcere audita
filij morte: vide
Aeg. li. v. c. z +.

Curatus Ioſe
phus rogabat
ꝓpſm ad fidem
vñ multi roma
nos fugiebant.

Indei ſedia tũ
gidi vacuata re
pletes corpora
moriebãtur de
fluentis edẽdi of
ficijs.

Vna nocte duo
rũ militũ pate
facta viſcera.

Auaricia con
tẽnit omne ſup
plicium.

natus est. Nullaq; omnino calamitas: plus habēdi cupidini cōparatur. Immo vero hęc alios & morū
habentē mœtu subiungīt. Deus aūt qui dānauerat populū oēm viam salutis ad interitū verterat.

Occulte ꝓpter cęsaris interdictum trāsfugas spe questus eui scerebat. Iohēs sacrilegus multa tēpli donaria & vasa rapinis ex ppl'o deficiētibus retinuit & alienigenarum dona distraxit.

¶ Deniq; id (quod cū pœna an interdixerat Cesar) occulte in ꝓfugos admittebat. Et si qs trāsfugisset circūspectantes ne quis romanos videret eos scindebāt & ex visceribus nefariū quęstū trahebāt. In paucis aūt reperiebat: & plęrosq; sola spes cōsumebat. Hic aūt casus multos transfugarū seduxit.

¶ Iohānes aūt (vbi rapinę ex ppl'o defuerūt) ad sacrilegiū sese cōuertit multaq; donaria tēpli retinēs multaq; vasa diuinę rei ministerio necessaria crateras & lances & mēsas: vrceolis qdē abstinuit (quos augustus eiusq; vxor miserat) Romanos qdē iperatores honorauerūt semp tēplū atq; ornauerunt: tunc aūt iudeis etiā alienigenarū dona distrahebat. ¶ Ad socios aūt dicebat sine mœtu diuinis abuti debere q pro deo qui ꝓ tēplo militarent ex ipso ali. ꝓptereaq; sacrū vīnū & oleū (quod sacerdotes sacrificijs reseruabant) tutū erat effudisse & illis sine honore vngebant & potabāt. ¶ Nō equidem recusauerim dicere quę dolor iubet. Puto si romani cōtra noxios venire tardassēt. aut hiatu terrę deorandā esse ciuitatē: aut diluuio periturā aut fulgura: aut sodomitana incēdia passurā. Multo ēm magis impiā ꝓgeniem tulit. q̄ qui alias quę illa ptulerant. Deniq; cū eorū ptinacia desperata. totus ppl's interijt. Vt quid opus ē singillatim narrare clades? ¶ Hac ēm Mānetus alias Manneus lazari filius trāsgressus ad titū p vnam portā (quę sibi credita fuerat) centū & quindeci milia & octogita dixit elata cadauera ex quo die castra ꝓpe ciuitatē posita sunt ex quartodecimo die mēsis aprilis vsq; ad kalendas iulias. Hęc aūt imensa est multitudo. Nec tñ vel ipse fuit appositus portę. sed publicā mercedē diuidēs mortuos ex necessitate numerabat. Cęteros ēm ꝓpinqui sepeliebant. Sepultura vero fuit elatos ex oppido proijcere. Post hūc aūt nobiles ꝓfugi oia mortuorū secenta milia portis euecta nūciabant. aliorū vero numerū minime posse cōprehendi. Cum aūt pauperes ferendo non sufficerēt & congesta cadauera in maximis edibus essent cōclusa. & frumēti quidem modium talento venisse.

Mānetus ad Tytū trāsgressus cētū qndeci millā & octogita elata cadauera a xiiij. die aprilis vsq; kal. iulias.

Modiū frumēti talēto vēditū iudei cloacas rimārēs boumq; veterem finsum alimentum haberent: & stercus inde collectū (quod necvisu quidē tolerabile fuerat) cibus erat. Hęc romani quidē audientes miserati sunt: sed dicioſos autem nevidentes quidē penitebat: sed patiebāturvsq; ad ea progredi. Fatum enim eos reddiderat cecos. quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Post autem vbi muro cincta ciuitate ne herbas quidē legere iā liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse cōpulsos vt cloacas rimarent boumq; veterem finsum alimentum haberent: & stercus inde collectū (quod necvisu quidē tolerabile fuerat) cibus erat. Hęc romani quidē audientes miserati sunt: sed dicioſos autem nevidentes quidē penitebat: sed patiebāturvsq; ad ea progredi. Fatum enim eos reddiderat cecos. quod iam & ipsis erat & ciuitati.

¶ Explicit Liber Sextus.

¶ Incipit Liber Septimus.

¶ DE IVDAICO bello liber Septimus incipit: In grecis autem codicibus hic incipit sextus alter enim hoc opus greci q̄ latini patiuntur. Nāq; ipsi primū secundū: & tertiū sicut nos incipiūt: quartū vero & quintū simul iungūt: quartū dicētes: & quintū cōputant quē nos sextū: septimū vero in duas diuidūt partes: primam partē sextum librū appellātes & septimū incipiunt in secunda parte que est. ca. xiiij. sicut ibidem inuenietur.

¶ Seditioſorū ira aduersis magis accēsa Hierusalē clades in peius ꝓcedebant: multitudoq; cadauerū pestem emittebat. Ipsiq; non spe victorię ad bellū sed desperatiōe mouebant deū exprobrātes p tredeci milia i circuitu Hierusalem (dicit. Aegesip.) vasta humus miserabilisq; erat terrę facies. Bellū nāq; loci deleuit pulchritudinē. Reparatis itaq; vtrisq; timor. Rōani nāq; iudeos (qui calamitatibus alebant) inexpugnabiles arbitrabantur. Iohānes vero aggeres incendere conatus spe est deceptus quia maxima in ipsis custodiēdis erat diligētia. Kalendis aūt Iulij tētata est expugnatio: & recedētibus iudeis Romani applicāt machinas cōtra Antoniā ipsis q̄tū possunt iudeis resistentibus nox q; vtrisq; requiē dabat. Murus vero ea parte qua Iohānes suffoderat aggeres volens incēdere cecidit gaudentibus romanis: sed nouo intus a Iohanne edificato muro Romani timent ascendere.

¶ Capitulum Primum.

Seditioſorū ira magis aduersis accēsa hierusalem clades i peius ꝓcedebant multitudoq; cadauerū pestem emittebat. &c.

CLADES quidem Hieroſolimorum in peius quotidie procedebant. Cumq; & seditioſi magis accenderentur: postq̄ populum fames ipſoſq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum & visu horrenda erat: odoremq; pestiferum emittebat cum excursus etiam pugnatium moraretur. Nam veluti per aciem reuerent plurima cede exercitata conculcare mortuos cogebantur & qui super eos pedem ponerent neq; separabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem nece poluti dexteras ad extremum bellum pręparabant tanq̄ exprobrantes deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. Non enim spe victorię maior pars eorum: sed despera-

A tione salutis foerocius mouebatur. ¶ Romani autē quāuis plurimū in congreganda materia labora-
5. rent: tñ interviginti & vnum diem aggeres erexerunt attonsis oibus ad nonaginta vsq; stadia circum
6 oppidū locis. Erat aūt miserabilis terrę facies. Nā (quę antea arboribus & paradisis ornata fuerat) ea
tunc deserta precisis vndiq; ne moribus cernebatur. necvllus qui pridem iudeam viderat alienigena
& suburbana pulcherrima ciuitatis (cū eius solitudinem tunc videret) continere lachrimas poterāt vel
non gemere mutationem quantum pristinę derogasset. Omnia nāq; insignia pulchritudinis bellū de-
leuerat. Nec siquis subito aduenisset (qui locum prius scierat) eū cognoscere: sed presens quereret ci-
uitatem. ¶ Romanis autem ac iudeis finitum opus aggerum par faciebat timoris inicium. Namq; hi
(nisi eos quoq; exurerent) captum iri ciuitatem putabant: romani aut forasse nec voluntatem sibi fo-
5. re illis incensis. Nam & materia defecerat & labori corpora quidem militum crebris autem offensio-
7 nibus cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius romani q̄ ciues in ea degentes afficiebantur. Ad ma-
la enim (quę hinc accedebant) etiā pugnatoribus nihilo seniorib⁹ vtebantur. Sed eorū spes frange-
batur cum aggeres insidijs machinæ sine soliditate muri. manus vero conflictus audacia repugnātiū
superaretur & præcipue q̄ cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores iudeorum spiri-
tus animos inuenirent. virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur inuictam vero
animorum magnitudinem quę calamitatibus aleretur. Nā qs eos in secundis rebus sustineat qui ma-
lis ad virtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias pręparabant. ¶ Iohannis autem
factio apud Antoniam simul & quę futura timebantur si murus forte discisceretur alias disijceretur
cauebat: & anteq̄ arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret.
Egressisq; cum facibus aggerem: spe decepta remearunt. Nam primum ne concordare quidem vide-
batur eorum consilium. paulatim & per interualla & cunctanter non sine mœtu prosilientium: neq;
iudeorū more vt breuiter dicam. Deerant enim (quę propria gentis essent audacia) cursus & omnium
simul ipetus: & vt sine offensione recederent languidiores progressi q̄ solebant etiam romanos solito
promptiores offendere. Qui corporibus quidem atq; armis ita vndiq; aggeres sepserant: vt nusq̄ adi-
tum igni relinquerent. Animum vero ita confirmauerunt. ne quis loco (anteq̄ occumberet) mouere-
tur. Nam pręter omnium rerum desperationē etiam si illud opus esset exustum acerbissimus pudor
B milites occupauerat. Si aut calliditati virtus cederet. aut arma temeritati: aut peritia multitudini. aut
iudeis romani. Simul autem missilia cum illis faciabant. In prosilientes delata: & (qui ceciderat) poste-
riores impediebat. ac periculum antecedentis meliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum ve-
nire properassent alij disciplina hostiū & densitate perterriti: alij confixi hastis retrocedebant: & ad
extremum alius alium timiditatis arguentes. re infecta reuertebantur. kalendis autem Iulias tentata
fuerat expugnatio. ¶ Iudeis aūt inde digressis: romani machinas admouerūt. Qui (cum ab Antonia
saxis atq; igni ferroq; peterentur) & quodcumq; hostibus telum necessitas obtulisset licet mœnibus
11.5 multum iudei confiderent machinasq; contemnerent: tamen eas applicare prohibebant romanos.
12.7 Illi autem iudeis studium esse ratione murorum ne infirmitate antonia lederetur. & fragilibus eā fun-
damentis suspicantes contra certabant. Nec tamen quod feriebatur ictibus obediebat. Sed ipsi qdē
crebris in se missilibus iactis cum nullis periculis desuper venientibus laxarentur: arietum opus vrge-
bant. Cumvero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alijs scutis super corpora concameratis fu-
damenta manibus & vectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatitur obstinato labore consciss. Quietę
vtriusq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus ex qua parte prioribus Iohānes aggeribus in-
sidiando murum suffoderat. subsidente cuniculo repente labitur parum pręter spem muriq; & animi
affecti sunt. Nam iudei quidem (quibus idem memoria esse oportebat q̄ ruina pręter spē non acci-
dat. & aduersus eam precanti non fuerāt: tanq̄ mensura esset antonia) confidebant. Romanorū autē
C inopinatam leticiam ex sceleri subuersione natam: conspectus alius murus (quem intrinsecus Iohan
nes edificauerat) cito restrinxit. Verumtamen prior facilior impetus videbatur. Tunc enim & ascensū
per ruinas promptiorem: & Antoniam esse satis infirmiorem. murum vero qui recēs erat cito destrui
posse arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere. Qui primus id tentauisset certissimum
esset exitium.

¶ Tytus promissis (ex quibus periculorum obliuio & mortis contēptus nascūtur) atq; exhor-
tatione commilitones ad ascendendum murum incitabat. Exhortatione (inquit) opus est in solis re-
bus ambiguis. Pulchrumq; cum laude mori. Romanos insuper (quibus in pace bella discere consuetū
est) in bellis vincere affirmat esse solitos. Multipliciter quoq; in iudeos deiram ostendit: & mortuo-
rum bello laudes extollit quorum animę inter sydera collocantur. mortuorum vero morbo subterra-
neis tenebris sine memoria operiuntur: mors insuper ferro leuior est q̄ morbo Magnaq; nimis maxi-
mis in periculis spes salutis inuenitur. Talia itaq; Tyto dicente pręmiaq; rem aggredienti pollicente

Iudei nō spevi-
ctorię ꝫ des-
ratiōe ad bellū
mouebant deū
exprobrantes.

Bellū loci dele-
uit pulchritudi
nem.

Aggeribus re-
patis vtriq; iu-
dei & romani ti
ment. &c.

Perplexitas ro-
manor⁹ iexpu-
gnabiles iudeos
arbitrātiū q ca-
lamitatibus ale
bantur.

Iohēs cū suis ag
geres incende-
re conatus spe
decipitur.

Quare pridem Iud
Diligētia roma
nor⁹ i custodiē
dis aggeribus.

kalēdis Iulij tē-
tata expugna-
tio.

Rōani iudeis re
cedentibus ma
chinas applicāt
qbus iudei om
nimode resiste
bant. &c.

Nox vtriusq; qe-
tem dedit.

Nouo a Iohāne
edificato intus
muro Romani
timēt ascēdere.

Sabinus Syrus manu fortis (licet corporis habitu exilis esset) heroicā animā in macro corpore habēs D
primus (aliis periculum timentibus) se ipsi alacri animo obtulit: & armatus maxia virtute audacia mu
rum ascendens summitatem (fugatis hostibus) prēdidit. Cui fortuna preclaris iuida facinoribus ad
uersa fuit. Hic enim lapidis oblatione lapsus est: quem reuertentes Iudei solum iacentem inuenientes:
ex omni parte iaculis petunt sed multos hostes sauciauit. Tandēvero sagittis est obrutus. Tres exyn
decim (qui eum fuerant secuti) lapidibus necati sunt: alijs octo sauciatis qui in castra relati sunt: hæc
tertio mensis Iulij gesta fuere.

¶ Capitulum secundum.

Promissis pcu
lorū obliuio &
mortis contem
ptus nascitur.
Exhortatio i so
lis rebus ambi
guis.
Pulchrū cū lau
de mori.

Rōanis in pace
bella discere &i
bello consuetū
est vincere.
Ira dei i iudeos
multipliciter o
stenditur.

Ytus vero spe atq; oōne putans alacritatē pugnantiū excitari: & adhoc eg.
tatiōe atq; ꝓmissis sępe quidem piculorū nasci obliuia. interdū autem ca.
mortē solere cōtēni: invnū cōgregatos fortissimos experiebaꝰ dicens.
¶ O cōmilitones hortari quidē ad ea (quę periculū nō afferūt) apte & eg.
ipsis q̄ roganꝺ: & qui eos rogāt ignauię repręhensionē parit. Exhorta cap
tione aūt opus est: in solis rebus ambiguis. Quippe illa p se quemq; ag
gere dignū est. Itaq; difficilē vobis esse in murū ascensum ipse ꝓfiteor.
Q d autē vel maxime oporteat glorię cupidos pugnare difficilimis re
bus: pulchrūq; sit cū laude mori nec erit in fructuosū q primi fortiter
fecerit ꝓsequan. Primū quidē vos illud horteꝛ q̄ nōnullos fortasse de
terreat iudeorū patiens animus. & in aduersis rebus dura cōstātia. Ro
manos em̄ eosq; milites (qbus in pace bella discere. in bello aūt vince
re cōsuetum est) a iudeis ma nuvel animo supari turpissimū est. idq; in fine victorię. cū etiam dei nita
mur auxilio. Nāq; offēsionis nr̄ę iudaicę despatiōes sūt. Illorū aūt clades fauore dei. nr̄isq; virtutibus
crescūt. Etem̄ seditio fames obsidio murorūq; sine machinis cāsus q̄d sit aliud q̄ illos ira dei nostrūq;
adiumētū. Igit nō solū deterioribus iferiores videri: sed etiā diuinū ꝓsidiū ꝓderevobis non conuenit.
Quo pacto aūt nō turpe videaꝛ. Iudeos qdē (qbus nō magni pudoris ē vici q seruire didicerint) quo
minus in posterū patiaꝛ mortē cōtēnere atq; invos medios frequēter excurrere nec victorię spe sed
ostētationis: vos aūt totius pœne terrę mariſq; victores qbus nō vincere ꝓbo habeꝛ ociosos tedētes:
ne semel quidē in hostes aliq̄d audaciter exptos famē ac fortunā cū his armis operiri: maxime cum
paruo discrimine totū possitis efficere: Deniq; (in antoniā si ascēderimus) habebimus ciuitatē.
si pugnandū sit aduersus itus positos (qd nō arbitror) attn̄ capi ac respiratiōe hostiū icedere victoriā
nobis plenissimā repromittit. Et ego quidē ptermissa nūc eoꝝ laude (qui bello ceciderūt) & immortali
tate q martio furore ꝓstrati sunt) ex morbo mortē pacis tpe aliter sentiētibus iprecabor quorū anima E
cū corpore sepultura dānetur. Quis em̄ virorū fortiū nescit q̄ animas in acie ferro corporibus absolu
tas purissimum elementum ęther hospitio receptas inter sydera collocaꝛ? manesq; se bonos & ꝓpici
os heroes videndos offerunt posteris suis? Quasvero morbus corporis tabesq; consumpserit (etiam si
maxime probris ac piaculis purgatę sint) subterraneę tenebrę operiūt altaq; obliuio susceperit & cor
poris simul & vitę & memorię fine circumscriptas? Quod (si necessaria mors homini fato decreta est)
ad hoc autem omnium est morbo leuius ferri ministerium: cui non videatur ignauum negare vsui:
quod debito redditurus sit. Et hęc quidem veluti seruare nequeant qui comati fuerint prosecutus su3.
Est autem salutis spes in maximis quoq; periculis quivirilem animum gerunt. Primum enim (quod
didicit pater) incessu deinde totum (quod edificatū est) facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc o
pus aggredientes alius aliꝰ pro adhortatione atq; subsidio fiet: vestraq; obstinatio in breui aios hosti
um franget. At fortasse nobis si eam modo cœperimus: incruenta res efficietur. Etenim ascendentes
quidem: vos prohibere scilicet conabuntur. Si vero clam vel etiam per vim aliquid egerimus semel
quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat nisi eum (qui primus hoc incipiet) iuſ
dendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem similibus pręsit: beatissima vero præmia se
quantur occiso. ¶ Talia dicente Tyto (cętera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit) eo
rumvero vnus (qui in cohortibus militarent) Sabinus quidam genere syrus vir & manu simul & ani eg.
mo fortis apparuit: licet si quis eum antevidisset quantum ex habitu corporis. ne specie quidem mi ca.
litē esse credidisset. Erat enim colore nigro: exilis habitudine. Sed anima quędam heroica in macro
corpore atq; angustioreviribus suis habitabat. Cum primus itaq; surrexisset: dedo me (inquit) tibi ala
cri animo cęsar: & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem vt vires acvoluntatem meam se
quatur fortuna tua. Quod si ceptū casus inuiderit: scito me non præter spem q̄ res aliter cesserit: sꝫ q̄
sic decreuerim pro te moriturum. ¶ His dictis & scutum capiti leua manu pretendens: strictoq; dex
tera gladio. circa horam diei sextam murum petebat. Sequebantur autem illū ex alijs qui soli eiusvir
tuti emuli esse cupiebant. vndecim viri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodā impetu ex

Sabinus syrus
manu & animo
fortis (licet hitu
corpis exilis es
set) animā hero
icā j macro cor
pore hns pmus
(alijs timentibus
piculū) Tyto a
lacri oio obtulit

cum de muro custodes iaculis eum & sagittis vndiq; infinitis appeterent atq; in eũ ingentia
oluerent qui nonnullos decem deceperunt. Sabinus autem missilibus occurrẽs licet ob
sagittis non ante tamen impetum cohibuit q̃ summa muri prenderet hosteſq; in fugã ver
vibus enim eius atq; animi pertinacia perterriti. plęroſq; aſcendiſſe: rati non ſteterunt. Qua
nam quis (velut in virtutibus inuideat) ſemperq; pręclaris facinoribus officiat) ieiunauerit? Sic
vir neq; ab incepto errauit: & offenſione lapidis cum maximo ſuper eum ſtrepitu pronus de
Vnde factũ eſt vt Iudei reuerſi vbi ſolum & iacentem viderunt: eũ ex oi parte iaculis peterẽt. Il
bus nuxu & ſcuto protectus: primo quidem vlciſcebatur hoſtes. multosq; ad ſe ꝓperãtes ſau
Vulnere aũt multitudine remiſit dexteram. Et ad extremũ (priuſq̃ animã redderet ſagittis ẽ ob
Vir dignus ꝓ fortitudine qui meliori fortuna vteret pro menſura vero cœpti facinoris cecidit.
tis aũt tres pœne iam ſumma tenentes obtriti lapidibus perierunt: & octo ſauciati detracti: &
ſati ſunt. Hęc quidem tertio die menſis Iulij geſta ſunt.

Sũmitatẽ muri prendidit hoſti bus fugatis. Sabinus offẽſio ne lapidis lap ſus ẽ quẽ reuer ſi Iudei ſolũ ia cẽtẽ iuenientes ex oi pte iaculis petũt ſ3 multos hoſtes ſauciauit tãdẽ vero ſagit tis eſt obrutus.

Quidã ex aggerum cuſtodibus hora noctis nona (Aege. dicit quinta) ad Antoniam ꝓ ruĩ
bentes (primis cuſtodibus interfectis: & ceteris fugientibus) murum obtinuerunt tubã ſignũ
cipientes. Audito itaq; ſono tubę Cęſar cum armato exercitu aſcendit: ſed Iudei per ſubter
obuiam venerunt. validiſſimaq; tunc facta eſt ĩ aditu templi pugna ſolis enſibus permixtiſq;
rũ angũſtias viris: & a nona noctis hora vſq; ad ſeptimam bello protelato. Romanis obtine
facilluit. Iulianus vero (quẽ armis inſignem Ioſephus virũ cognoſcens teſtat) Rõanos vi
erari iruit in hoſtes: & ita vincentes Iudeos vſq; ad templũ plecutus eſt multos interficiẽs. Ip
ta (quę ab hoſte vitari no pollunt) ꝓſequebantur. Hic enim calceos habẽs acutos elidit: mul
ens occidit hoſtes. Nimiusq; dolor Cęſarẽ tenuit tãto ferri nõ poſſe auxiliũ. diu em cũ mor
magna ſui gloria non ſolũ apud Romanos: ſed apud hoſtes relicta. Iudei igitur Romãos
ſos in Antoniã concludũt. Tytus vero eius fũdamenta iubet diruere: & Ioſepho vocato de
ma Iulij Iohãni mandat q; ſi qs vellet pugnare ad bellũ progredi liceat. datq; ſacra celebrã
em pœnuria virorũ obmiſſa) poteſtatẽ. Ioſephus itaq; hebraico ſermone Tyti mãdata diſ
tum (vt patrię & templo parcant) rogatus. Cui tyrannus conuicia inferens nunq̃ ſibi metuẽ
dium quoniam dei ciuitas eſſet. Sed Ioſephus eum criminatur ab illo auxiliũ querere ĩ quẽ
mmiſit impietatem. Ipſum tamen ad penitentiam inuitat. Ieconiam adducens in exemplũ
cognatione ſua voluntaria ſuſtinuit captiuitatem. laudaturq; a Iudeis: promittit quoq; illi a
entiam: & (allegante ꝓphetas qui ciuitatis excidium prędixerant) vox ſingultibus interru
tibus Iohanes & loci magis irritatis ipſum caperevoluerunt.

¶ Capitulum tertium.

Quidã exagge ruz cuſtodibus hora noctis no na (Aege. dicit quinta) ꝓ ruinas ad Antoniã ac cedẽtes (primis cuſtodibus iter fectis ceteriſq; fugiẽtibus) mu rũ obtinuerẽt, tu ba ſignum dari præcipientes. Validiſſima pu gna ĩ aditu tem pli ſolis enſibus ꝑmixtiſq; pro pter anguſtias viris. &c.

Idno autem poſt viginti de numerõ excubantium per aggeres militum congregati ſignife
rum ordinis ſui. & duos quoſdam ex ala equitum & tubicinem vnum ad ſe vocant. nonaq;
noctis hora per ruinas ad antoniam ocioſe procedunt. Occiſis autem primis cuſtodibus
preſſis murum obtinent: ac buccina ſignum dari præcipiunt. Quo ceteri quidem vigilas
ſuſcitantur: & fugiũt priuſq̃ multitudinem (quę murum aſcenderat) cernerent. Nam & ti
Tuba ymaginem quandam vt magnus numerus hoſtium aſcendiſſe crederetur oſtendit.
Cęſar autem audito ſigno propere armat exercitum: & cum ducibus primus lectorum caterua co
mitatus aſcendit. Cum autem Iudei ad templum interius confugiſſent. Ipſi quoq; per cuniculum
rruperunt: quem Iohannes aduerſus romanorum aggeres apperuerat. diſpoſitiq; amborum agmi
num ſedicioſi tam Iohannis q̃ etiam Symonis arcebat eos ſumma vi atq; alacritate repugnandi.
excidij finem putabant locum ſanctum penetraſſe romanos quod & his victoriæ princi
Ad ipſum autem aditum validiſſima pugna committitur: his quidem templum vi occupa
re certantibus: Iudeis vero antoniam verſus eos repellentibus. Et ſagittæ quidem atq; haſtæ vtil
q; inutiles erant: ſtrictis autem enſibus dimicabant. Neq; conflictu diſcerni poterat ex qua parte q
q; pugnaret permixtis viris & propter anguſtias permutatis: cum & vocis intellectum magnitudo cõ
multitudo; mors eſſet vtrumq;: armaq; ſimul & cadauera iacentium conculcata frãgerent præ
ntes. Semper autem (ſi bellum fluens grauaſſet alteram partem) potiorum exhortatio & inferiorũ
conqueſtio naſcebatur. Neq; fugæ aut perſecutioni locus erat: ſed propinquæ commutationes con
& inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui vero inter primos ſtetiſſent aut occide
moriendi habebant neceſſitatem: q; refugere non dabatur. Nam & poſteriores vtriuſq; partis
frontem ſuos vrgebant nullumq; inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerat. ¶ Cum
autem Iudeorum animi romanorum peritiam vincerent iamq; omnino tota acies pelleretur ex nona
enim hora noctis ad ſeptimam vſq; diei pugnabant. Hi quidem ſimul omnes excidij periculum pro

nutrimentovirtutis habentes. Romanivero exercitus partem nondum enim ascenderant agmina illis spes pugnantium nitebatur satis esseviſum est impresentiarum antoniam obtinere. ¶ Iulianus vero quidam hecatontarchus ex bitinia non ignobilis (quem in illo armatorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognouit, vbi romanos iam cedere & male repugnare conspexit, propter titum autē (qui apud antoniam stabat) subito prosilijt: iamq; vincentes iudeos solus ad interioremvsq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autemvniuersa multitudo: neq; vim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. Et ille per medios ruens: quo alium alio disiecerat ipsos quem occupasset interficiebat. Eaq; facie nichil cesari aut mirabilius aut alijs horribiliusvisū est. Verum & ipsum profecto fata persequebantur: quę ab homine vitari non possunt. Calceos nāq; habens creberrimis atq; acutis (vt ceteri solent milites) clauis fixos dum strato saxeis crustis solo curreret labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et romanorum quidē clamor ex antonia sublatus est. saluti eius metuentium. Iudei vero circumfusi multi simul gladijs & hastis vndiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri vim scuto excipiebat. Sepe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos percutit. Nec em̄ cito peremptus est: quoniam galea & thorace omnia membra neci oportuna sceptus erat. Nāq; diu ceruicem contraxerat: donec consciſſis eius alijs membris remisit vires: cum nemo auderet ei succurrere. Nimius autem dolor cesarem tenuit vbi tantę fortitudinis virum in conspectu tantę multitudinis vidit occidi. Et q̄ se locus quidem intercludebat auxilium ferre cupientem alios autem cum possent mœtus impediebat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus cum non paucos interfectorum suorū saucios reliquisset: egre premitur: magna sui gloria non tantum apud romanos & cesarem: verū apud hostes quoq; relicta. ¶ Iudei vero etiam mortui rapto corpore romanos in fugam versos in antoniam concluserē. Fortiter autem in eo prelio decertarunt alexas quidem & Ciphtheo alias Cittheo & ex agmine Iohannis ex parte vero symonis malicheus alias Melchius & meritonis filius iudas: & iosus alias Sosa filius iacobi duces ydumeorum. Zelotarumvero duo fratres atsymore & iudas. ¶ Tytus autem militibus suis imperat antonię fundamenta diruere facilemq; ascensum cuncto exercitui preparare. ¶ Ipsevero Iosepho ad sevocato namq; audierat eo die (qui erat mensis iulij septimus decimus) diuinam obseruantiam (quę endelechysmoys vocatur) virorum pœnuria defuisse eaq; re nimis populum dolore iterum Iohanni dici precipit quę ante mandauerat q̄ etiam siquis eum pugnandi seuus amor teneret. cum qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. dummodo non vna secum & ciuitas interiret simul & templum. Tamen & locum violare desineret: neve in deū nefas admitteret. Potestatem autem haberet (si vellet) sacra intermissa celebrare: per iudeos quos ipse delegisset. Itaq; Iosephus (ne soli Iohanni hęc intimarentur) sed etiam plurimis vnde audiri poterat cōstitit: & mandata cesaris hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patrię parcerēt precabat ignemq; depellerent iam templo contiguum. & deo vota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis autem conuicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato postremo addidit nunq̄ sibi excidium esse metuendum: quoniam dei esset ciuitas. Atq; cum exclamatione sanevero inquit Iosephus eam puram deo conseruasti: inuiolataq; sancta manserūt: nec in eum cuius speras auxilium quicq̄ impie deliquisti? Sed solemnia sacra consequitur? Et si quidē tibi quisq̄ quotidianum cibum auferat impium eum hostem putabis? Deumvero quem perpetua religione priuaueris: belli auxilio speras futurū? Et romanis quidem peccata imputas: qui vestras leges etiam nunc tuentur: quę ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinate mutatiōis causam gemat ac defleat ciuitatem. cum alieni quidem hostesq; impietatem tuam corrigant? tuvero iudeus & inter leges educatus. illis quoq; in has seuior inueniaris? Atqui Iohannes etiam quidē poenitere malorum non est turpe in rebus extremis. bonorumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est. Iechonias rex iudeorum qui (quondam babilonio rege bellum sibi inferente) spontе priusq̄ ciuitatem caperet excessit: & cum cognatione suavolūtariam captiuitatem sustinuit. ne hęc sancta hostibus proderet: deiq; domum videret exuri. ob hoc sacra iudeorum commemoratione laudatur: eūq; memoria transmissa per secula semper nouam immortalitatem posteris tradidit. Bonum Iohannes exemplar: & si periculum presto sit. Ego autemveniam quoq; tibi a romanis spondeo. Dū memineris q̄ non gentilis moneam: & iudeis ista promittam spectariq; oporteat. qui fit victor & vnde consilium. Absit enimvnq̄ ita captiuumviuere: vt aut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas: michiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor. qui hęc aduersus fata suadeo deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scriptaveterum prophetarum: & respōsum impendens miserrimę ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prędixerunt. cum quis homicidiū genus tile cœpisset: vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum: sed etiam templum oē repletum est.

Iulianus (quem armis insigne Iosephus virtū cognoscēs testat) Rōanos superari videns irruit in hostes & iā vicētes iudeos vsq; ad templū secutus ē multos interficiens.

Dolet cesar illi auxiliū nō ferri Iudei rōanos in fugā versos in Antoniā cocludūt

Tytus Antonię fundamēta diruere iubet.

De potestate sacra itermissa celebrandi.

Iosephus hebraico sermone tyto mādata dixerit multū (vt prię & tepio pareret) depcatus qui tyranus contucia dixit. &c.

Inuitat Iohānē ad penitētiā Iechoniā regem i exm̄ adducēs q̄ cū cognatione suavolūtariā captiuitatem sustineus laudatur a iudeis.

Allegat pphetas q̄ citatis p̄dixeruntexcidiū.

Deus plane deus ipse cū romanis ignē sibi lustrationis infert totq; scelerū plenā eximit ciuitatē. Hęc Iosepho cū fletu & lachrimis ꝓsequēte vox eius singultibus interrupta est & romani quidē miserati doloré āmirati sunt. Iohēs aūt eiusq; socij magis cōtra romanos irritabant: illū quoq; capere cupiētes.

Ioſephi vox ſin gultibus inter rupta.

¶ AEGESIPPVS libro.v.cap.xxxiij. hoc excidium pro iniusta christi morte fuisse ponit. vrgebit (inquit) deus iamdudum perfidas mentes vrgere ex quo impio se patricidio cōmaculatum Christum Iesum crucifigētes hic est ille cuius mors iudeorū excidium est. Natus ex maria qui ad suos venit & sui eum non receperunt. Quando enim suos non occidernnt Iudei? Nonne filium Saul sui occiderūt? Nabutb ꝓpheta a suis vtiq; lapidatus est. Iudea fuit Hiezababel quæ iussit iudeis senioresq; ꝓceptum executi sunt. Iudeis Achab qui causa mortis factus est. Quanti alij a ciuibus ciues empti? Et tñ diu integra ciuitas remansit & si diruta a babilonijs post annos innumerabiles: sed reparata post hoc est supremum excidium post quod irreparabile templum quia auerterunt sceleribus suis pestilem templi reparationis arbitrum hęc Aegesippus.

Additio.

¶ Multi Iudeorum nobiles Iosephi oratione commmoti capta oportunitate confugerunt ad romanos. in quibus erant pontifices & pontificium filij quos Tytus humanissime suscipiens in Gophnam securos pmisit habitare. cuiq; etiam possessiones pacato bello reddere est pollicitus. His autem in ciuitate non visis rumor illos a Romanis occisos dicebat vt ceteri a fuga terrerētur: sed hos Tytus a Gophna reuocatos populo demonstrauit qui lachrimis atq; vlulatu seditiosos vt Romanos in ciuitate susciperent patriāmq; liberarent rogabant. Romani autem templum cū honore respiciebāt adorantes: Tytusq; iterum iheſum eiusq; socios increpat q templum polluerunt polliceturq; per patrios deos (si se dedant) impolutum permanere quibus sermonibus latrones in superbiam extollebantur. In circo Tytus cōtra eos inuitus tñ bellum ordinat & exercitui cereale ꝓposito duce rogatus ab amicis manet in antonia. Progressi itaq; hora noctis nona contra custodes quos pter spem inuenerunt vigilantes manus conseruerunt & multi iudeorum ꝓpter noctem & vocum confusionem suis velut hostibus vtebatur: Romanis inter se datorum signorum recordantibus. Romani vero premij spe pugnabant: Iudeorum aūt q tēplo & proprio cuiuslibet timerent periculo augebatur audacia & quasi patricum bellum a nona noctis vsq; diei quintam continuatum est. Et romanorum reliqua manus Herodis Antonię fundamentis satam viam vsq; ad tēplum pparauit: & aggeres inchoauit maximo opere ꝓpter materię pœnuriam & habendi difficultatem. Tytus quoq; equos custodię ꝓpter latrones commisit. Iudei namq; pascentes equos dum ligna romani colligerent p cuneos erumpentes rapiebant.

Multi Iudeorū oſone Ioſephi cōmoti ſunt & ad romanos ca pta oportunita te cōfugerūt in qbus erant pō tificcs & pōtifi cū filij.

¶ Capitulum quartum.

Obilium aūt plurimos cōmouit eius oro & nonulli quidē seditiosorum custodias formidantes locis suis manebāt iā tunc certi de suo pariter & ciuitatis excidio. Fuerūt aūt qui capto discessionis tēpore ad romanos cōfugierūt: in qbus erant pōtifices Iosippus & iheſus filij pōtificū tres quidē hysmahelis (cui apud cyrenē fuerat capud abscissum) & mathie quatuor alterius vero mathię vnus qui post interitū prīs aufugerat quē Symon gyore cū tribus filijs vt supradictum est interemit. Multi aūt nobiles cū pōtificibus defecerūt: Fosq; impator cū p alia humane suscepit sciens alienis moribus illicversari molestū esse in Gophnā misit vt ibi manerēt interim munitas eorum possessiones cuiq; pacto bello redditurū esse pollicitus. Illi quidē indestinatū municipiū leti cū omni cautione discedūt. His aūt in ciuitate nō visis tumor a seditiosis iterū dissipatus alias diffamatus est romani trāsfugas occidissent: vt hoc mœtu videlicet a fuga reliquos deterreret. Et paulisper q̄ calliditas eos sicut antea valuit. Timor enī ꝓfugere cupiētes inhibuit. Rursus aūt postq̄ eos Tytus reuocatos a Gophna cū Iosepho murū circuire & pplo cōspici iussit multi ad romanos fugiebāt. In vnū vero cōgregati & añ romanos stantes cū lachrimis atq; vlulatu seditiosos rogabant vt primo quidē paucos in ciuitate romanos susciperent patriāq; seruarent. Si hoc displiceret saltē de phano certi eriperet tēplūq; sibi liberarent. Nec enī ausuros sine maxima necessitate romanos ignē sanctis immittere. Multi magis aduersabant. Multiq; i trāsfugas vociferati cōuitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorū disponere tormēta vt omne quidē circū phanū spaciū multitudine mortuorū sepul & templum vero ipm castello simile videret. In loca vero sancta & in accessa cū armis adhuc & manibus gētil cœde calentibus insiliebant: & ad hanc ꝓcesserunt legis iniuriā vt quā iudeos indignationē oporteret exercere si hęc romani cōmitterēt: & tunc iudeos ꝓpria sacra temerātes vterent. Romano militū nemo tñ fuit qui non cū honore templū aspiceret atq; adoraret latroneſq; optaret anteq̄ tollerandū malū cōtingeret pœniteret. ¶ Tytus aūt dolēs eos inuicē iterū iohēm eiusq; socios increpabat dicēs Nōne vos o sceleratissimi cācello sancta loca ꝓtexistis? Nō lris grecis ac nostris inscriptas tabulas cōstruistis? qbus ne septa cuiq̄ transgredi liceret edicit? Nō eos qui transissent q̄is romanus quis esset necare ꝓmisimus. Quid igit nūc in eo etiā mortuos cōculcatis o nocentissimi? Aut cur

Rumor tranſfu gas a rōanis oc ciſos dicebat vt cęteri a fuga ter rerent ſed reuo catos agophna Tytus ꝓſo de mōſtrauit q & ſedicioſos roga bant &c.

Tytus iterū ioꝛ hānē eiuſq; ſoꝛ cios icrepat q templū polluerit.

Pollicet se templū impolsutū pmanere.

tēplum & externi & gētilis sanguinis cōfusione polluistis. Testor ego patrios deos & siquis vnq̄ hūc locum añ respexit: nunc enī neminē credo. Itemq; testor & exercitum meum & iudeos (qui apud me sunt) & vos ipsos: q̄ non ego vos hęc violare compellam. Quin & si locum acies vra mutauerit: neq; accedet ad sancta quispiam romanorum: neq; quisq̄ in eius contumeliam faciet. Seruabo aūt vobis etiam tēplum nolentibus. ¶ Hęc Iosepho internunciāte principis dicta: latrones ac tyranni existimātes nō beniuolentia sed timiditate huiusmodi sermones fieri in superbiam tollebant. ¶ Tytus autem qui neq; seipsos miserari eos neq; tēplo parcere pspiciebat rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuersum quidem his militem q̄ locus eum nō caperet inferre nō poterat. Tricēnis autē de singulis centurijs viris fortissimis lectis etiā chyliarchis singulis millenos attribuit. Hisq; duce p̄posito cerea si hora noctis nona iubet in custodias impetū fieri. Cum aūt ipse quoq; in armis esset vnaq; descendere statuisset: amici eum ꝓpter periculi magnitudinēm ducūq; dicta retinuerunt. Plus enim operis eum in antonia sedentem q̄ militum certamina facturum esse direxerunt: & q̄ si periculum subisset. Omnes enim fore sub oculis imperatoris: optimos bellatores his dictis paruit. Deinde ob hoc solum se remanere locutus ad milites vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quisq̄ idonatus abiret aut contra impunitus ignauus lateret: sed omniū inspector ac testis fieret ipse qui & vlciscendi & remunerandi dns esset: illos quidē ad aciem hora qua supra memoratum est dimisit. Progressus aūt ad speluncam de antonia: quid foret expectabat. Verum qui missi fuerant: non ita vt sperauerant somno oppressos inuenere custodes sed excitatis cum clamore confestim manus conseruerunt excubitorū intus. Mane autem cęteri cateruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetū excipiebant romani: qui aūt illos sequebant in agmen ꝓprium incidebāt multiq; suis velut hostibus vtebant. Vocis nāq; agnitionem confusus partim clamor. oculorum singulis nox ademerat: cum ꝓterea quosdā furor ceCongressus hora nona noctis cōtra custodes quos ꝓter spem vigilantes inuenerunt.

cos & alios iracundia: timor alios efficeret. Idcirco obuium quemq; sine discretione feriebant. Romanis quidem scutorū cōiunctione septis: perq; globos ꝓsilientibus ignoratio minus nocebat signi eīn sui quisq; meminerat. Iudei vero disiecti tam impetum q̄ recessus temere faciētes: sepe ymaginem inter se hostium alius alij demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras quasi romanum aggredientem exciperet. Deniq; plures a suis q̄ ab hostibus lauciati sunt donec orto die visu iam pugna discerneretur: & in acie stātes ordine sagittis atq; vltionibus agerētur. Neutri vero cedebāt neq; labore fatigabantur. Sed romani quidem & sigillatim & multi simul in cōspectu imperatoris de virtute certabant. Illumq; diem sibi quisq; promotionis putabat initiū fore si fortiter dimicasset. Iudeis autem & propriū cuiusq; periculum & q̄ templo metuerent ministrabat audaciam: q̄q; tyrānus stās hos rogaret alios verberaret & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerūq; pugnatū est. Sed cito & breui momento prelia mutabantur. Neutra enim pars prolixū fugę spacium vel persecutionis habebat. Pro suorum aūt euentu & ex antonia tumultus erat & cōfidere superantibus & stare si fugerent acclamantiū. Eratq; veluti quoddam belli theatrum. Nec enim vel Tytū vel alios qui vna erant quicq̄ eorū quę in pugna gerebantur latebat. Postremo hora nona noctis cœpto ꝓlio quinta die soluti sunt: cum neutri eo loco vnde pugnā inierant certa fuga cessissent: verū mediā in ancipiti ꝓlio victoriam reliquissent. Romanorū quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum quidem partis symonis Iudas marthiothy alias Mareoti filius: & symō osye, Idumeorū vero iacobus & symon alter caythe alias Acathele filius iacobus aūt iosye alias Sole filius. De Iohānis autē socijs Getheus: & alexas. De zelotis autē Iymon filius tharige alias iayri. ¶ Et romanorum reliqua manus (die septimo subuersis antonię fundamentis) latam vrā vsq; ad templū composuit. Admotaq; muro agmina: mox aggeres inchoabant. Vnum cōtra interioris templi angulū qui ad septētrionem occidē temq; expectabat: alterū contra exedrā ad aquilonis partem inter duas portas edificatū. Aliorū autem duorū vnū contra portā occidentalem tēpli exterioris: alterū ab aquilone. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat: cū materias secentesimo vsq; stadio deportarent. Interdū autē ex insidijs ledebantur: cum ipsi quidē propter vincendi facultatē minime cauerent iudeis vero propter desperationē salutis audacioribus vterentur. Nōnulli enim equitū (quotiens ad ligna siue fœnū colligendum exissent) interea dū hęc facerent equos suos frœnis exutos pasci sinebāt. quos iudei per cuneos erūpentes rapiebant. Itaq; cū id crebro fieret: cęsar existimās (qd erat verum) negligētia suorū magis q̄ iudeorū virtute rapinas cōtingere: tristi animaduersione cęteros ad equorū custodiā reuocare statuit. Vnoq; milite (qui equū ꝓdiderat) morte dānato: eo mœtu equos suos cęteris conseruauit. ¶ Nunq̄ eni eos post hoc in pascua dimittebāt. Sed tanq̄ natura his cōnexi ad necessitatem egrediebant. Illi quidem templum oppugnabant: aggeresq; erigebant.

Romani p̄mis spe pugnabant Iudeos vero q̄ tēplo timerent augebat audacia & ꝓprio cuiuslibet piculo. Bellū theatricū a nona noctis vsq; ad quintā diei.

Reliqua romanorum manus subuersis Antonię fundamentis lata via vsq; ad tēplū p̄parauit & aggeres inchoarūt maximo labore ꝓpter pœnuriam materiæ & difficultatē habēdi.

Tytus equorū custodię cęteros ꝓpter latrones comisit.

¶ Sedicioſi aūt (vrgēte fame deficiētibusq; rapinis) in prędia venerūt Romanorū: impetū faciētes & ex vtraq; fortiter pugnatum est. Pedanius vero fugientibus iudeis vnū iuuenem talo cōprehensum

militię monſtrata peritia portauit ad Tytum qui eius(qui cœperat) vires ammiratus captū
iuſſit affici tepliq; ſolicitus oppugnatione aggeres mature fieri perurgebat. Iudei timen-
(quę antonię iungebaſ)incenderunt manibuſq; ſuis incēdium ſanctis appoſuerunt. Ipſi
poſt Romanis porticum inflammantibus(cum deberent prohibere incendium)culmen
Tunc etiā Ionathes Iudeus corpore breuis & vultu deſpicabilis romanos ad ſingulare p-
certamen multis in eos prolatis iniurijs. Contra quem quidam ſuperbus e romanis Pudēs no-
mānis dedignantibus alij ſuſpicantibus)bello congrediens fuſus in terram occiſus eſt. Quidā
pedicas tactantem Ionathem ſagitta tranſfixit qui dolore in vertiginem tortus ſupra corpus ho-
cubuit. Et belli felicitatem q velox vltio ſequitur oſtendit. Verum xxvij. Iulij die dolum exco-
gitat: qui templi ſummitate aridis lignis & ſulphure ac bitumine replentes fingūt fugam. qua
Romanorum incauti & temerarij templū aſcendentes ſubmiſſo per iudeos igne ſuccenſi ſunt
Miſericordia Tytus (licet morientibus indignaret) commotus eſt. hocq; (cum nemo incen-
dium poſſet prohibere) pereuntibus factum fuit ſolatium. Longuſq; Romanus(qui incēdium euaſe-
rat a iudeis promiſſaq; ſecuritate vt deſcenderet ſeipſum(orante Cornelio fratre ne romanā
militiam)ſublatoq; alterius gladio(vtriſq; videntibus agminibus)occidit. Artorius autem
ſe ab incendio liberatus eſt. qui(loci contubernali ſuo promiſſa hereditate ſi eum acciperet)
de propugnaculis euaſit & lucius pondere oppreſſus conſtratoq; lapidibus ſolo alliſus cōtinuo mo-
rtuus eſt. Poſterum Romani cautiores facti ſunt dolis Iudeorum.

¶ Capitulum quintum.

Sedicioſi(fame vrgēte & dificilē tibus rapinis)i pſidia venerūt Romanorū,ipe tū faciētes & ex vtraq; pte fortiter pugnatū eſt Pedanius fugiē tibus iudeis vnū iuuenē ta lo cōpręhēſum maxma militię mōſtrata pitia ad Tytū porta uit q eius q cœperat vires ad miratus captū ſupplicio affici, iuſſit tēpliq; op pugnationē cu rās aggeres ma ture fieri purge bat.

Ionathes iude us corpore bre uis & vultu de ſpicabilis Rōa nos ad ſingula re certamē pro uocat multis in eos platis cōui cijs.

Pudēs rōanus incōſulte Iona tā bello congre diēs fuſus i ter rā occiſus eſt.

Ltero vero die poſt eorum aſcenſum multi ſedicioſorum(q; rapinę defecerāt & fa
mes vrgebat)cōgregati in pſidia romanoꝝ quę heleonamalias Oliuarum mōtem
verſus collocata erant:circa vndecimā diei horā impetū faciunt. Sperabāt eni pri
mo quidē inopinatos:deinde curādi corporis cauſa quieſcētes facile decipi poſſe.
Verū(cognito illorū conatu) romani & de ꝓpriis cuſtodijs celeriter collecti:obſta
bāt eis murū tranſcendere ac perrūpere violēter ambitu conatis. cōſtato aūt vehe
mēto multa quidē & alia ab vtraq; parte fortiter geſta ſunt:cū romanis p̄ter fortitudinē bellādi
ſcientia:iudei vero immoderato impetu & effrenatis animis vterent. Dū aūt his erat pudor illis
fugā. Nā & amittere iudeos veluti laqueis irreticos romani turpiſſimū videbaſ: & illi vnam ſpē
ſalutis(murorum vi perrūpere potuiſſent) habebant. Ibi tum quidā ex ala equitū pedanius noie(iu
ſtinianā verſis)atq; in vallē coactis equo in aduerſum montē a latere citato p̄teruectus rapit vnū
iuuenum fugā petentibus iuuenem & grauē corpore & armis vndiq; ſeptū talo cōpręhenſum tm̄
equo currente tantāq; vim dexterę itēq; cęteri corporis & equeſtris peritię demōſtrauit.
Illē quaſi manus aliquod rapuiſſet:captiuū ferēs ad cęſarē venit. Tytus aūt vites eius (qui cor
ſuum ammiratus eſt) & captū(quia murū aggredi tentauerat)ſupplicio affici iuſſit: & ipſe tēpli oppu
gnationem curabat vtq; aggeres mature fierent perurgebat. Introq; iudeis aduerſis pręliis male tra
ctantibus neſcente paulatim bello & in tēpli ſerpentę pnicie ſicut in putrefacto corpore ad ſola mēbra
occupata p̄uenientes ne vlterius ꝓcederet abſcidebant. Porticus eni parte quę ab aquilone in
ſolē ꝓtenens antonię iungebaſ incēſa:deinde ad viginti fere cubitos abruperunt imiſſo ſanctis
ignibus ſuis. Biduo aūt poſt idus p̄dicti mēſis viceſimo & quarto die romani porticū inflā
matā & vſq; ad quintū decimum cubitū igne ꝓgreſſo iudei ſimiliter culmen abiciunt neq; omnino
manibus ab operibus & antonię continentiā dirimentes cū liceret eis ac deberent incendiū ꝓhibe
re, immiſſo igne:curſum eis ocioſi ꝓ ſua vtilitate metiebant. Circa tēplū autē nunq; p̄lia ceſſaue
runt, frequēs erat paulatim contra ſe excurrenciū bellum. ¶ Hiſdem aūt diebus quidā ex iudeis
corpore breuis & viſu deſpicabilis tāq; genere q̄ rebus aliis vilisſimus Ionathes nomine ꝓgreſ
ſus Iohānis pontificis monumentū(cum alia multa ſupbe ad romanos ꝓlocutus eſt)tū quem for
tem habere ad ſingulare p̄lium ꝓuocauit. At qui cōtra ſteterant:multi quidem dedignabant.
Timorem inter eos(vt aſſolet)etiam qui timerent. Quoſdam vero non inconfuſa monebat ratio:
iudeis cupido non debere confligere. Nā qui de ſalute ſua deſperaſſent eos neq; cautos ipetus
eorū habere placabilē: & cum his in diſcrimen venire quos neq; vincere magnum ſit' & vinci cū
detrimento periculoſum:non fortitudinis ſed fœrocitatis videri. Cū autē nemo diu procederet
contra, iudeus eorū timiditati illuderet(erat enim arrogantiſſimus)quidam ſuperbus e romanis no
mine iudeus ex ala equitū verba & inſolentiam eius exoſus fortaſſe autem etiam corporis breuitate
ſuorum incōſulte ꝓſiluit: & cęteris cōmiſſa cūleo pugna ſuper fuit:ſed a fortuna proditus eſt. Laben
tem enim Ionathes interfecit deinde pede ſupra mortuū poſito leua ſcutū:dexteraq; cruentū gladiū
eleuabat. armiſq; cū frœmitu cōcuſſis in exercitū & lacēti inſultās ſpectātes romanos increpabat
ignauię, cū tripudiantē & vana tactantē quidē priſcus centurio ſagitta tranſfixit. Eoq; facto & iudeo

rum & romanorum clamor varius excitatus est. Ille aũt dolore in vertiginẽ tortus supra corpus hostis eg
Dolus Iudeorũ qui sũmitate templi aridis lignis & sulphure ac bitumine repletes fingũt fugã. incubuit: belliq; fœlicitatem rationecarentẽ q̃ velox vltio sequeret ostendit. Sedicioſi vero templum ca
tenentes: aperte quidẽ & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. ¶ Vicesimo autẽ sep. ei
timo die predicti mensis huiusmodi dolũ excogitãt. Occidentalis porticus spaciũ (quod inter culmẽ ca
ac trabes erat vacuũ) siluis aridis itẽq; sulphure ac bitumine repleuerunt: deinde velut oppressi cede
bant. Quare multi quidẽ temerarij fugientibus instabant & in porticũ ascendere scalis positis nitebã D
tur. Qui vere prudentiores erant. nullã fugę cãm iudeis fuisse cogitantes locis suis manebant. Verum
porticu repleta his qui ascenderãt. ignẽ immittunt iudei: excitata vndiq; flãma subito rõanos & (qui
extra periculũ steterunt) ingens stupor inuasit & desperatio (quos incẽdiũ cœperat) occupauit. Flam
mis eni cincti semetipsos in oppidũ alij vero in hostes p̃cipitabãt multi spe salutis desiliẽtes ĩ puteos
Misericordia tyti morientibus erat solacium debilitabantur. Alios dũ conant p̃ueniebat incendium alij flãmam ferro antecedebant. Statim vero
& alios fugientes ignis cõpręhendebat plurimũ peruagatus. Cęsarẽ vero (licet moriẽtibus indignare
tur: q̃ iniussi porticũ ascenderent (misericordia tamen eorum tetigit. Cũq; nemo prohibere posset in
cendiũ: hoc erat solatio tamen pereuntibus quia videbant eius dolorẽp ro quo ipsi animam perderẽt:
Vociferans eni & ante alios prosiliens comites suos q̃ possent auxiliũ ferre obsecrans cernebat: eiusq;
vocẽ & affectionẽ quisq; velut aliquã p̃clarissimam sepulturã secum auferens moriebatur. Nonnulli
tamen recepti in parte porticus latiore flammarum quidẽ periculũ euaserunt: postremo autẽ vniuersi
Lõgus Romanus Iuuenis q incendiũ euasserat rogatus a iudeis p̃missa securitate vt descenderet seip̃m (orante cornelio fratre ne Romanã dehonestet militiã) occidit. Cautiores ĩ posterũ romani dolis iudeorũ facti sunt. Porticus incenditur. ceciderũt obsessi a iudeis cum diu saucij restitissent. ¶ Post omnes aũt quidẽ iuuenis nomine logystõ eg
alias Longus huic ornamentũ fuit calamitati. Et q̃is sigillatim digni essent memoria qui perierunt ca.
omnium tamen fortissimus demonstratus est: quem iudei quidẽ (q̃ & fortis esset & q̃ eũ interficere
cupiebant) ad se descendere promissa fide hortabant. Frater vero eius cornelius ex altera pte (ne glo
riam suã romanorũq; militiam dehonestaret) orabat. cui magis obtẽperauit. Sublatoq; alterius gladio
vt ab vtrisq; agminibus cerneret semetipsum occidit. ¶ Eorũ autem (quos ignis obsederat) trgorius. E
alias Artorius quidã calliditate seruatus est. Appellato enim clara voce lucio quodam cõmilitone &
contubernali suo: hęredẽ te (inquit) relinquo totius patrimonij mei si me exceperis. Cum autẽ ille prõ
pto animo accurrisset. & ipse quidẽ qui se in eum proiecerat vixit lucius vero pondere oppressus. Cõ
stratoq; lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidẽ romanis tristiciam cõ
parauit. In posterum tñ eos cautiores effecit & diuersis iudeorũ insidias iuuit: quibus plerũq; loca, no
resq; hoim nescientes ledebant. ¶ Exusta est vero porticus ad turrim vsq; Iohannis q̃ ipse belli tem eg.
pore (quod cũ symone gerebat) supra potestates (quę in xixtum ducerẽt) edificauerat. Reliquum ve ca.
ro iudei (quoniam cõsumpti fuerant qui ascenderant) abściderunt. Postero autem die romani quoq;
porticum quę in boreę parte fuit ad orientalem vsq; totam incendunt: continentẽ angulos eius (quę eg.
appellatur cedronus alias Cedron) supra vallem edificata vnde etiã profunda erat eius & horribilis ca.
altitudo. ¶ Circa templum quidem ita res se habebant.

¶ Infinita in ciuitate pereutiu fame erat multitudo & pro cibo amicissimi inter se seuiebãt. Fame quoq; rabidi vt canes domos desperatiõe bis ac ter eodẽ memento inquietabãt. Dẽtibus oia etiã sor
didissima subigebat necessitas. calciamẽta atq; scutorũ coria comedebãt. fœnũ qd caro emebat p̃cio.
¶ Horrẽdũ quoq; tuc factu est. maria quędã eleazari filia iudea nobilis & diues a tyrãnis sibi sublatis
bonis raptores maledictis incitabat mori volebat sed p̃cussorẽ nõ inueniebat hęc fame & iracũdia in
pulsa lactante filiu alloquitur ipm occidit coctũq; medijũ comedit reliquã reseruans partẽ quã sedicio
sis mortẽ minantibus ostẽdens eos horrore repleuit atq; demẽtia qui tremẽtes ac timidi exierũt. Au
dita vero tãti sceleris fama beati mortui (priusq; audisset id aut vidissent) dicebant. Tytus aũt cognito
facinore deũ deprecat super hoc se excusans leq; iudeis pacem pluries affirmat obtulisse. Tũq; scelus
pollicet vindicaturꝰ neq; ciuitatẽ vbi matres filij verecunt) remansurã. Ipse quoq; die octaua Augusti
pfectis aggeribus ad exedrã occidentalẽ arietes iussit applicari sed nihil p̃ficientibus & cũ scalis ascẽ
dere tentatibus maxima eorũ facta est cedes vñ cęteri sociorũ clade pterriti discedebãt sedicioſis fortiter pugnatibus. Tytus aũt (cũ videret alienis & tẽplo cũ dãno & nece suoꝝ) ignem portis subijci iussit
ad quẽ Ananus & Archelaus p̃fugi cã venię aduenerũt quos prio q̃si necessitate nõ volũtate euenisse
nõ esse salutẽ dignos dicebat (fide in iracũdia cohibẽte) eos dimisit. liquefacto itaq; portarũ argẽto ci
to lignũ cõsumptũ est nemine iudeorũ ignẽ conato neq; auso extinguere. ¶ Capitulum sextum.

Fame peũtiũ infinita multitudo & p̃ cibo amicissimi iter se seuiebant.

Orum vero qui per ciuitatẽ fame corrũpebant: infinita multitudo moriebat. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Iudeis autem singulos si vel vnq̃ aliquid cibi apparuisset bellũ illico gerebat: & amicissimi inter se ad manus seuiebant: miseris diripiẽtes
animę viaticũ fides aũt pœnurię nec moriẽtibus habebat: sed etiã quos viderit respirare scrutabant lat rones ne quẽ forte cibũ siue occultãs quispiã moreret Ipsos autem

A ſpes egeſtate victus hiantes veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in hoſtia tanq̃ ebrij fere
bant: eaſdemq; domos bis ac ter eodē momēto deſperatione inquietabant. Omniaq; dētibus neceſſi
tas ſubigebat. Et ea colligentes quę nullū (q̃uis ſordidiſſimum) mutorum animaliū non horreret co
medere patiebantur. Deniq; nec cingulis aut calciamentis abſtinuerunt: coriaq; ſcutis detracta mā
li.v bant. Quin etiam fœti veteris laceramenta victui habebantur. Cuius nōnulli exiguū pōdus: quatuor
xxij. atticis venundabant. ¶ Et quod opus eſt famis improbitatē ex rebus anima carentibus demōſtrare
li.5 ¶ Factum enim relaturus ſum neq; apud græcos. neq; apud barbaros cognitū: & dictu quidē horren
xxj. dū auditu vero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem ne mentiri me poſt futuri
homines eſtimarent niſi teſtes multos habere & fortaſſe aliqua patrię referrē gratiā, par eius ea diſſe
rēs quorū facta perpeſſa eſt. Mulier quędā ex plebe tranſiordanem habitantiū incolarū maria nomi
ne eleazari filia de vico Bathezobra alias Bathecor quod ſigdificat domus hyſopi genere ac diuitijs
nobilis cū alia multitudine fugiens in hieroſolimā recepta cū cęteris obſidebat. Huius alia bona qui
dem tyranni diripuerunt: quę extra ſſamnanis locis in oppidū comportauerat. Reliquias vero cōdito
rum (& ſi alimenta reperiſſent) irrūpentes domū eius quotidie ſatellites auferebant. Grauiter autem
mulier indignabat propterea q; ſepiſſime raptoribus maledicens & imprecans eos contra ſe vehemē
tius irritabat cū neq; iratus neq; miſerans eam quiſq̃ vellet interficere. Sed victū quidem aliįs paran
do laborabat. Vndiq; autē adempta erat ei iam etiā reperiendi facultas: fameſq; viſceribus & medul
lis irrepſerat: plus vero q̃ fames iracundia ſuccendebat. ¶ Igitur impetu animi ac neceſſitate impulſa
rebus aduerſis contra naturā excitater. Raptoq; filio (quem lactentē habebat) miſerum te (ait) infans
in bello & fame & ſeditione: cui reſeruauero? Apud romanos etiā ſi vixeris ſeruiturus es: fames autē
preuenit ſeruitutē? His vero ſeuiciosi ſeuiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus & ſedicioſis furia & humanę
vitę fabula quę ſola deeſt calamitatibus iudeorum. Et hoc ſimul dicens occidit filium ſuum: coctūq;
2 mediū comedit. ad opertū aūt reliquū reſeruauit. Ecce autē aderant ſedicioſi & contaminatiſſimi nu
dōris odore capti mortē ei ſtatim (niſi quod paraſſet oſtenderet) minabant. Illa vero partem ſe bonā
illis reſeruaſſe reſpōdens aperit filij reliquias. Illos autē cōfeſtim horror cœpit atq; demētia viſuq; ipo
dirignerūt. At mulier Et meus hic inquit vere filius: & facinus meū. Comedite: nā & ego comedi: No
lo ſitis aut fœmina molliores: aut matre miſericordiores. Quod ſi vos pietatē colitis & mea ſacrificia
repudiatis ego quidē comedi reliquum eius me manebit. Poſt hęc illi quidem trementes exierunt ad
li.5 hoc ſolū inuidi: vixq; hunc cibū matri ceſſerunt. ¶ Mox aūt repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas & vnuſ
a.42 quiſq; ante oculos ſibi cladē illā prępones tanq̃ hoc ipſe admiſiſſet horrebat. Ab oibus autē (quos
B fames vrgebat) pperabant ad mortē. Et beati appellabant qui priuſq̃ id audirent ſiue conſpicerent
interiſſent. ¶ Cito etiā romanis nunciata eſt illa calamitas eorūq; alij non credebant: alij miſerabant
li.5 Multos aūt vehementius eius gentis odiū cœpit. Cæſar autem ſuper hoc deum placabat ſe quidem
a.42 Iudeis pacem obtuliſſe eiſq; liberam propoſuiſſe omnium obliuionem quęcūq; commiſerant illos au
tem pro concordia ſeditionem bellum pro pace pro pietate atq; opulentia famem optaſſe. Et qui p
priſs manibus templum (quod eis ipſe ſeruaſſet) incendere cœperant huiuſmodi alimentis eos eſſe di
gniſſimos. Verumtamen ſcelus huius nefandi victus ruina ſeſe patria cooperturum neq; relicturum
in orbe terrę vt ſol inſpiciat ciuitatem in qua matres ſic vlciſcerētur: ante matres autem patribus eiuſ
modi alimenta deberi qui nec poſt huiuſmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens: deſpera
tionem hoſtium reputabat. Nec enim eos iam ſanam mentem recepturos exiſtimabat qui cuncta iā
li.5. pertuliſſent: quibus anteq̃ ea, paterentur mutare ſententiam ſperabantur. ¶ Octauo autem die męſis
a.43 auguſti cum due legiones aggeres perfeciſſent ad exedram occidētalem exterioris templi admouerī
C arietes iuſſit cum diebus ante ſex (qui firmiſſimus erat aries) parietem ſine intermiſſione pulſando ni
chil omnino profeciſſet. Verum & huius & cæterorum magnitudinem ſtructura lapidum ſuperabat.
Septētrionalis autem portę alij fundamenta ſuffodiebant: multumq; fatigati exteriores tantum lapi
des euoluere potuerunt. Ab interioribus autem porta ſuſtinebatur. Tamq; diu manſerunt: donec in
ſtrumentorum & vectium conatibus deſperatis romani ſcalas porticibus applicarunt. Iudei vero prę
uenienti ne eos ſubire prohiberent: cum his congreſſi dimicabant. Et alios quidem retro depellantes
prępitabant: alios accedentes ſubſidio trucidabant. Multos de ſcalis egredientes priuſq̃ ſe de ſcutis
obtegerent. ferientes gladijs pręueniebant. Nonnullas autem ſcalas armatorum plenas in latus ineli
nantes deijciebant. ¶ Vnde romanorum quoq; non parua cedes ſequebatur. Alij ſignis ablatis pro
his decertabant: rapinam eorum grauiſſimę fore turpitudini ducentes: poſtremo autē iudei & ſignis
potiuntur: & eos (qui vna cum his aſcenderant) interficiunt. Cæteri vero intereūtium clade perterriti
diſcedebāt. Romanorum quidem nemo non aliquo opere facto procubuit. Sedicioſorum autem qui
prioribus prelijs etiam tunc fortiter pugnauerunt: & prętera eleazarus fratris ſymonis Tyranni fi

Fame rabidi vt canes domos deſperatiōe bis ac ter eodē mo mēto inquieta bant.

Horrendum fa cinus.

Maria eleazari filia Iudea no bilis & diues ſub latis ſibi a tyrā nis raptoresma ledicens incita bat mori vole bat ſed percuſ ſorem nō inue niebat.

Occidit filium coctūq; mediū comedit partē reliquam reſer uans quā mor tē ſeditioſis mi nantibus oſten dens eos horro re repleuit atq; dementia.

Tytus cognitio facinore deum deprecat ſe ſup hoc excuſā; q; Iudeis pacē ob tuliſſet &c. vide in Aege. multa memoranda.

Tytus pfectis aggeribus ad exedrā occiden talē arietes iuſ ſit applicari ſed nihil proficien tes & cū ſcalis tentātes, aſcen dere multi occi duntur Roma norum Magna cedes romano rum.

Tytus igne portis tẽplr subiici iussit ad quem Ananus & Archelaus pfugiẽt vniæ veniũt. Liquefacto portarũ argẽto cito lignũ cõsũptũ: ẽ neminẽ Iudeorũ ignẽ conato/ neq; ausо extinguere.

lius. ¶ Tytus autem (cum videret se alienis & templo cum damno & nece militum parcere) ignẽ portis subiici iussit: Inter hęc autem ad eum profugi veniũt ananus ex emaus symonis satelles crudelissimus: & archelaus filius magodati idcirco sperantes veniam q̃ iudeos victores reliquerant. Tytus autem vt hanc eorũ in iudeos crudelitatem audiuit obtruncare decreuit. Dicebat essi eos necessitate nõ voluntate venisse nec salute esse dignos incẽsam ipsorũ cã patriam deserentes Verũtamen cohibuit iracundiã fides eosq; dimisit: sed nõ eo loco habendos quo etiã alios credidit. Iam vero portis militibus ignẽ admouerãt liquefacto argento cito lignũ flãmę absumserant: cũ subito auctæ pximas inde porticus corripuerunt iudeis vero circũ se ignẽ videntibus corpora simul animęq; ceciderunt. Et stupore attoniti adiuuare quidẽ vel extinguere nemo conatus est: stãtes vero aspiciebãt. Nec tñ his quę absumerent dolẽtes saltẽ vt qđ reliquũ esset saluũ haberent animũ colligebãt. Illo quidẽ die & quę secuta est nocte: crescebat incendiũ. Paulatim enĩ nec prius simul vndiq; inflãmari porticus potuerũt.

eg. ca. D

eg ca.

¶ TEMPLI incendium nouissimum.

¶ Tytus autem incẽdium iubet restringere & de tẽplo (quid agendũ esset) cõuocatis principibus inquirit cõsilium quidã templi ruinã suadebant. Alii vero coseruadum dũmodo ipm iudei reliquissent si aũt bello obtinerẽt ignibus consumendũ. Tyti vero sententia fuit pro hominibus non esse vlciscendum in animã carentibus neq; tm incensurum opus quod etiam imperij esset ornamentũ Sed iterũ Iudeorum atq; roma restricto igne conflictus & Tyto ferente auxiliũ iudei (plerisq; interfectis) fugierũt & in tẽplo concludunt quod die decima Augusti quo a babiloniorũ rege fuerat concrematum eodem euolutis tẽporibus a Romanis passum est incendiũ Nam quidã Romanus miles nõ expectato edicto ignem p̃ fenestram aurea (Aegesippus vocat portã) immisit in tẽplum. Tytũ vero extinguẽ iubet incẽdium sed prę nimio clamore vox eius no auditur. Neq; signum aut preceptum (ut duce) E. milites attendebant. Immo non audire simulabant & quisq; ignem hortabat immittere & vbiq; fit p hierusalem. Tytus itaq; insanientiũ militum continere impetũ non volens flama dominante tẽplum ingressus est & quicquid illic erat aspiciens mirabat opus: militesq; rogabat vt ignẽ (nondũ enĩ flamma interiora penetrauerat) iubet restringere. Illorum vero furorũ belliq; impetus & iudeorũ odia & ęta tis reuerentia & prohibentis metum superabant.

¶ Capitulum septimum.

Tytus incẽdiũ iussit restrigere & de tẽplo (qđ agẽdũ esset) cõuocatis pricipibus cõsiliũ petit Quidã cõseruãdũ dũmodo ipsum iudei reliqssent si aũt bello obtinerẽt ignibus cõsumẽdũ.

Iterũ cõflictus Iudeorũ & Romanorũ restrictio igne.

Iudei i tẽplo cõclusi sũt.

Die decio Augusti quo a babiloniorũ rege fuerat cõcrematũ tẽplũ eisdem euolutis tẽporibus a romanis passũ est incendium.

Postremo autem die tytus partem militũ iussit incendiũ restringere: perq; proxima portis loca viã sternere vt facilior agminibus esset ascensus: rectores ad se cõuocat: sexq; cõlectis qui erant proceres: tyberio alexandro totius militię pfecto: & sexto cerealio quintæ legionis p̃posito & largio lepido decimę & tyto frigio quintędecimę: cũ quibus erat etiã frontęac ternius magister duarũ alexandrinarum legionũ: & marcus antonius Iulianus procurator iudeę cõgregatisq; pterea chiliarchis & procuratoribus consilium dei templo proposuit. Aliis quidem videbat̃ legebelli vtendum esse nunq̃ enim iudeos a nouis rebus posse desinere tẽplo manente quo omnes vbicũq; essent colligerent. Nonnulli autem monebant (vt si templũ reliquissent iudei) neq; armis pro eo quisq̃ certare cõseruandũ esse suadebant. Si vero id pugna obtinuissent ignibus cõsumendum quoniã castellũ iam videret esse non templum & piaculum non ipse verum illi qui id fieri coegere cõmitterent. Tyto autem nec si stantes dimicarent iudei pro hominibus anima alias animo carentibus vlciscendum esse dicente neq; se vnq̃ tãtum opus incensurum iam enim romanorum fore hoc dãnum sicut ornamẽtum quoq; fore imperij si remaneret. Iam certi quid vellẽt accedũt ad eius sententiã frontoe & alexãder & cerealis. Tunc quidẽ cõsilium dimisit iussisq; militibus requiescere necnon & ducibus vt his in procinctu validioribus vteret viamq; sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat: ignẽq; restringere. Illo quidẽ die iudeos laboritemq; timor ab impetu cõtinuit. Postero aũt collectis virisbus & recepta fiducia p̃ orientalẽ portã contra tẽpli exterioris custodes fecũda hora diei pcurrunt. Illi aũt primã quidẽ concionẽ fortiter exceperũt. Septicq; seutis a fronte murũ acie cõdẽsa inclinant. Certũ aũt eos erat non diu duraturos: q̃ & multitudine infestantiũ & animis vincerent. Cęsar aũt priusq̃ verterẽtur acies nã pugnatũ ex antonia pspectabat: cũ equitibus lectis venit auxilio. Impetũ vero eius nõ sustinuere iudei: sed primis interfectis plerisq; fugam petũt. Et cedentibus quidẽ romanis: reuertẽtes instabãt. Cũ autẽ se illi retorsiffent iterũ refugebant donec circa horã quintam iudei quidẽ vi coacti tẽplo interiori cõclusi sunt. Tytus aũt discessit in antoniã decreto postridie mane cũ omni exercitu aggredi tẽplumq; obsidere. Sed id plane dei sentẽtia iamdudum igne damnauerat. Euolutisq; tẽporibus aderat fatalis dies (qui erat decimus mẽsis augusti) quo etiã primo arege babiloniorũ fuerat cõcrematũ. Ex edibus autem causam & principũ sũpsit incendiũ. Nã cũ paulisper tyti discessu sediciosi quieuissent; romanos rursum aggrediunt. Custodũq; templi cum ignẽ interioris phani restingentibus pugna cõmittitur. Hiq; iudeis in fugam versis: vsq; ad templũ transierunt. ¶ Hic itaq; tunc militum quidam non expectato cuiusq̃ edicto. Neq; tantũ facinus verius sed

eg. ca.

eg. ca.

diuino quodam motus impetu a contubernali suo sustollitur & ex ardenti materia raptum ignem in fenestram inserit auream: Inde membra circa tẽplum edificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma vero excitata Iudeorum quidem calamitati dignus clamor exurgit: & ad vlciscendum properabãt. Neq; vitę iam parcendum esse rati neq; viribus temperandum: eo amisso cuius gratia cautissimi videbantur. Mature autem quidam hoc tito nũciat: & ille namq; casu in tabernaculo requiescebat sicut a prælio redierat. exilit: templumq; curriculo petit prohibiturus incendium: omnesq; post eũ duces & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat: tanto exercitu sine ordine concitato. Cęsar autem voce simul ac dextera pugnãtibus signo dato ignem iubebat extingui sed neq; vox eius exaudiebatur q̃ aures eorum maior clamor obstrueret nutumq; dexterę non attẽdebant: cum alios bellum alios ira distraheret. Intro currentium vero agminum impetum non precepta neq; interminatio continebant Sed quo furor eos duceret sequebãtur. Ad ipsos autem introitus obstructi multi quidem sese inuicem conculcabant: multi vero ardentibus adhuc & fumentibus porticum incendentes ruinis liuore quidem vtebantur. Cum vero ad templum accessissent edicta quidẽ cęsaris non audire simulabant. Precedentem quisq; vt ignem immitteret hortabatur. Sediciosis autẽ iam subeundi quidem nulla spes erat: sed fuga & cedes omnia possidebat magna vero populi multitudo inualida & inermis vbicumq; occupati fuerant interficiebantur: & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congregabatur. Per gradus vero templi & sanguis multus profluebat: & eorũ corpora qui supra ceciderant dilabebantur. ¶ Cęsar autem (vbi nempe impetum insanientium militum continere poterat & flamma dominabatur) intro cum rectoribus ingressus & sanctum templi & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quę apud alienigenas erant fama meliora: pompa vero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nõdum ex vlla parte adinteriora penetrasset nec membra quę circa templum erant depascerentur (quod erat verum) existimãs ad huc illud opus posse seruari & ipse prosiluit militesq; rogare (vt ignem restingerent) conabatur: & liberalem hecathontarchum de stipatoribus suis fuste mulctatos: (qui non obedissent) iussit arcere. Illorum autem furor belli q̃ impetus quidam vehementior iudeorumq; odia & cęsaris reuerentiam & prohibẽtis mœtum superabant. Plerosq; autem prędarum spes incitabat suspicantes intus omnia pecunia esse referta: quoniam forte auro factas conspicerent. Preterea quidam miles ex his qui intrauerant cum cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset: ignem iam cardinibus portę subiecerat. Tumq; subito postq̃ flamma intus apparuit & duces cum cęsare discedebant. & stantes extra succendere nemo phibebat.

¶ Templum itaq; inuito Cęsare exuritur. hoc multum deflẽdum opus quidem omnium quę audiuimus aut vidimus maxime ammirabile in exstructione magnitudine in magnificentię gloria ma[illegible] tamẽ ex facto capiet solatium q̃ vt animalibus ita operibus locisq; fatũ sit ineluctabile alias ineuitabile. Mense namq; & die eisdem quibus primũ templum a babilonijs: sed a romanis est incẽsum. A prima constructione templi per Salomonem vsq; ad hoc excidium mille centum triginta anni menses septẽ & dies quindecim & a posteriore trecenti & triginta nouẽ anni quadraginta quinq; dies. Rapiebantur omnia. infinitaq; sine etatis aut sexus discretione fiebat cedes. Clamor horribilis & ingentissimus & tumultus: sed tumultum clades acerbiores sanguis igne largior: plureq; erant interfecti q̃ interfectores omnisq; terra plena cadaueribus. Duo quoq; ex nobilibus (cũ ad romanos transeundo seruari possent aut comunem cum ceteris durare fortunam) semetipsos in ignẽ eiecerũt omnia romani cum templo & Gozophilacium & iudeorum diuitias incenderunt. Sex fere milia populee multitudinis cum porticu ad quem confugerant incenduntur. His enim cã interitus pleudõ propheta qui populo predixit deum iudeos iubere in templum ascendere salutis signa accepturos. Tunc quoq; subornati a Tyrannis prophetę populo dei auxilium debere expectare denunciabant.

¶ Capitulum octauum.

TEmplũ quidẽ hoc modo inuito cęsare exuritur. Sed hoc q̃is multũ quis deflendũ putet vt opus oim (quę audiuimus aut vidimus) maxime ammirabile tã exstructionis genere q̃ magnitudinis itẽq; munificentię in singulis rebus & gloria quę de sanctis habebat: maximũ tñ ex facto capiet solaciũ: q̃ vt alijs ita operibus locisq; fatũ sit ineluctabile. Mirabitur aũt in eo etiam circũacti temporis fidem. Nam & mensem (vt dictum est) eundem & diem seruauit quo primũ a babilonis tẽplum erat incensum. Et a prima structione tẽpli (quã salomõ rex inchoauerat secundo anno principis Vespasiani) mille cẽtum triginta colligunt anni & septẽ mẽses ac dies quindecim vsq; ad excidiũ qd euenit. A posteriore vero (quã secundo anno cyri regis aggeus fecerat vsq; ad excidiũ (qd vespasiano imperante sustinuit ciuitas) anni trecenti & triginta nouẽ & dies quadraginta quinq;. ¶ Cũ templũ autẽ incenderet etiam quicquid in manu fortuitu venisset rapiebant & cedes erat infinita deprehensorũ nec acta fuit etatis miseratio aut reuerẽtia castitatis. Sed &

Quida Romanorũ miles non expectato edicto ignẽ p fenestrã aureã quã Aegelippus vocat portã immisit in templum.

Simulãt nõ audire ꝓcepta Tyti sed q̃q; ignẽ immittere hortãt

Tytus insanientiũ militũ ipetũ cõtinere nõ valens flãma dominante templũ ingressus est & quicquid illicerat aspiciẽs mirabat opus.

Templum inuito cęsare exurit.

Mẽse & die eisdẽ qbus primũ templũ a babilonijs secundũ in Romanis est incensum.

pueri & ſenes & ſacri ac prophani ſimiliter interficiebantur: atq; omne genus hominum belli calami- D
tas perſequebaꝫ: vnaq; ſupplices cum repugnantibus necabanꝫ. Flāmamq; vlterius ꝓgrediens cū ge-
mitu occumbentium concrepabat & pro altitudine quidem collis ardentiſq; operis magnitudine: to-
tam quis crederet ardere ciuitatem: Illo autem clamore nichil maius neq; horribilius excogitari po-
teſt. Nam romanorum agminum froemitus erat & ſedicioſorum ferro igniq; clauſorum clamor ingēs
tollebaꝫ: & populi ſurſum deprehenſi ad hoſtes fuga cum clamore ac pro calamitate conqueſtio. In
colle autem conſtitutis: etiam multitudo oppidi cōſonabat. Nam vero multi fame marcidi & in mor-
tem pœne luminibus clauſis poſtq̄ ignem templi viderūt: in queſtus interim vires clamoremq; rece-
perunt. Reſonabat & trans fluuium regio. & montes circūpoſiti grauiorem impetum faciebant & tñ
erant clades acerbiores tumultuum. Nam collem quidem (in quo templum erat) euelli radicitus quis
putaret ita vndiq; belli plenus videbaꝫ & ſanguis igne largior pluresq; interfecti inflectoribus omiſq;
terra cadaueribus tegebaꝫ & ſupra corpora mortuorū gradientes milites curſum fugientiū ſequeban-
tur. ¶ Latrocinalis quidem multitudo tandem pulſis romanis in exterius templum & inde ciuitatem
euadit. populi autem (quod fuit reliquum) in exteriorem porticum confugerūt. Sacerdotum autē fa-
deorum nonnulli quidem primū iuribus itemq; ſedilibus ſuis (quę ex plumbo facta erant) aduſſis, in
romanos pro miſſilibus vtebanꝫ deinde (cum nichil proficerent) igniſq; in eos euomeret: in parietem
ſecedentes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus (cum ad romanos tranſeundo
ſeruari poſſent) aut communem cum ceteris durare fortunā ſemetipſos in ignem eiecerunt & cum tē-
plo concremati ſunt. Meyrus filius belge & Ioſippus daree alias daleę. ¶ Romani autem ꝙ fruſtra ſe
circa templum edificijs parcere iudicabant (cum ipſum templum arderet) omnia ſimul incendunt &
quicquid ex porticibus reliquum erat & portas preter vnam ex parte orientali & alteram ex meridia-
na quāuis eas quoq; poſtea funditus euerterunt. Quinetiam arculas (quę gazophilacia vocantur) in-
cendunt: in quibus erat magna vis pecunię ac plurimum veſtium aliaq; ſubſtancia: & vt breuiter dicā
iudeorum omnes congeſtę diuitię: ꝙ opulentiſſimus quiſq; illuc totas domos exhauſerunt. ¶ VeneE
runt etiam ſuper eam (quę reſtabat) vnam porticum extra templum quo confugerant ex populo mu-
lierculę itemq; pueri & promiſcue multitudinis prope ad ſex hominum milia. Sed priuſq̄ ceſar quicq̄
de his decerneret vel ducibus imperaret: ita flagrantes milites ſuccendunt porticū. Hic quoq; contigit
vt alij cum ſe ex flamma precipitarent morerentur: alios ipſa corrumperet: ex tanto numero nemo ſer-
uatus eſt. ¶ His cauſa interius pſeudo ꝓpheta quidam vir fuit qui eo die predicauerat his qui erāt
in ciuitate ꝙ eos in tēplum aſcendere ſigna ſalutis accepturos deus iuberet. Multi enim a tyrānis tūc
ſubornati prophetę populo denunciabant: vt expectarent auxilium dei quo propter animus eorum eg.
gerent & eos qui ſupra timorem & cuſtodiam fierent ſpes retineret. Cito autem in aduerſis hominū c.4
perſuadetur: quod ſi etiam malorum inſtātium liberationem polliceatur qui fallit neceſſario eo quia
patitur ſpei totus efficitur.

¶ Prodigia Iudeis oſtenſa ſunt futuram ſuam & ciuitatis calamitatē ſignificātia quæ ab imperitis
bouum augurium a ſapientibus vero in contrarium interpretabanꝫ. Cometes ſuper ciuitatem gladio
& igni ſimilis p annum pleuerauit. Nona hora noctis circa templum tātum lumen octauo die azimo-
rum effulſit vt clarus dies putaretur. Bos (cum ad hoſtiam duceret) agnum in medio phano peperit.
Orientalis enim porta grauiſſima (quę vix a. xiij. hominibus claudebatur) ſponte aperta eſt. Larualis
ymago viſa eſt currus ante ſolis occaſum & armatę acies in nubibus apparuerunt. Vox in feſto pen-
tecoſtes (Migremus hinc) audita eſt. Ieſus Ananię filius plebeius ante bellū in plena pace anni qua-
tuor die feſto exclamans futurum pdixit excidiū neq; verberibus affectus ceſſauit clamare væ væ hie-
roſolimis inſuper pfecto plentatus & plagis vſq; ad oſſa laceratus: neq; lachrimatus eſt. Immo ad ſin-
gulos ictus tmte plagium reſpondebat. Et ſeptem annis & menſibus quinq; cōtinuo clamens neq;
voce rauior fuit. Sed ſupra murum circuiensve ciuitati & templo calamitabat. Et cum ad extremum
addidiſſet væ & mihi. lapide miſſo ſtatim peremptus eſt. Periturum quoq; cum templo ciuitatem cū
tēplum quadratum eſſet ſacris erat ſcriptum litteris. Sed decepti iudei ꝓpter aliquod etiam ſacris lit-
teris inuentum ꝙ eo tempore quidam ex eorum genere orbis terræ eſſet habiturus imperium quod
male intelligentes hoc dicebant ambiguum.

¶ Capitulum nonum.

OEniq; miſerabilis populus illis quidem fallacibus deum calumniantibus credulus erat cete-
tis vero prodigijs & ſolitudinem futuram pronunciantibus neq; attendebant animo ne- v
q; credebant. Sed velut attoniti nec aut oculos habentes aut animas edicta dei diſſimu- ca.j
lauerunt modo cum ſupra ciuitatem ſidus ſtetit gladio ſimile: & per annum perſeuerauit
cometes. modo cum ante defectionem primiq; belli mœtus ad diem feſtum azimorum ppulo cōue-
niente (octauus autem dies erat aprilis menſis) nona hora nocturna circum aram itemq; templum

Clamor horribilis & ingentiſſimus.

Clades tumultuū acerbiores ſanguis largior igne pluresq; erant interfecti q̄ interfectores om niſq; terra plena cadaueribus

Romani oia ſimul cū templo incendeūt.

Gazophilaciū incēdit & omēs Iudeoꝝ diuitię

Sex fere ꝓmiſcue multitudinis milia hōm cū porticū ad q̄ cōfugerāt incēdūtur.

Perſuaſio homini i aduerſis facilis.

Prodigia.

Cometes ſuper ciuitatē gladio ſimilis p annū pleuerauit.

Bos in medio fe/ pli agnum pepe/ rit.

Expositio pro/ digij varia.

Larualis imago/ visa est.

Currus ante sol occasu & arma/ te acies inmubi/ bus appuerunt.

Iesus ananie fi/ lius plebeius an/ bellum anis.iiii. die festo excla/ mas futurū pdi/ xit excidium.

Verberibus affe/ ctus ea que pus/ vociferans perse/ uerabat.

Prefecto rōano/ rū p̄sentatus & plagis vsq; ad os/ sa lateratus neq; lacrimauit: sed/ ad singulos ictus/ ve ve hieruſ re/ spondebat. &c.

Septem ānis & mēsibus. v. cōti/ nue clamans ne/ q; voce raucior/ fuit sed etiā sup/ murū ve ve ciui/ tati & phano cla/ mitabat & i eap/ voce lapide pet/ cussus misit spi/ ritum.

Decepti iudei p/ pter aliqd in sa/ cris iuētū q; eo/ tpe qdē ex eorū/ gñe orbis terre/ esset hiturus ipi/ um qd male itel/ ligētes ambiguū/ dicebant.

Additio

Ante festum autem lumen effulsit. vt clarissimus dies esse putaretur & hoc vsq; ad dimidiam permansit horam. Quę imperitis quidem horum augurium esse videbantur: sacrorum vero peritis priusq̄ eueniret sta/tim dijudicatum est. ¶ Eodemq; die festo. etiam bos (cum ad hostium duceretur) agnum in medio Phano peperit. ¶ Orientalis autem porta templi (cum esset enea: atq; grauissima & post meridiē vix/ viginti hominibus clauderetur: serisq; ferro vinctis obseruaretur pessulosq; altos haberet in saxeum limen demissos vno perpetuo lapide fabricatum visa est noctis hora sexta sponte patescere. His aūt/ curriculo per custodes templi magistratui nunciatis: ascendit ille vixq; eam potuit claudere. ¶ Verū/ & hoc iterum ignaris quidem signum optimum videbatur. deum namq; bonorum sibi portam ape/ruisse dicebant. prudentiores vero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant. & hostiū do/mum esse portas aperiri solitudinem vero illo ostento significari inter se pronunciabant. ¶ Post dies/ autem festos in diebus paucis vicesimo & primo die mensis Maij larualis quędam ymago visa est si/derum superans. Monstrum autem (quod dicturus sum) etiam his est cognitum qui viderunt. & quæ/ sponte sunt clades dignę præsagijs extiterunt. Namq; ante solis occasum visi sunt per mane ferrei cur/rus totis regionibus: & armate acies transeuntes nubila & ciuitatibus circūfusę. ¶ Festo autem (qd/ pentecosten vocant) nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrādas ingre/si primum quidem motum quendam strepitumq; senserunt: postea vero subitam vocem audire quæ/ dixerint. Migremus hinc. ¶ Quid aūt his horribilius fuit? Iesus quidem filius Ananię plebeius & ru/dis quadriennium (priusq̄ bellum gereretur) in summa ciuitatis pace atq; opulentia (cum ad festum/ tabernaculorum venisset) quo attegyas in honore dei componi in templo ab hominibus mos est repente excla/mare cepit. Vox ab oriente vox ab occidente: vox a quattuor ventis. vox in hierusalem: & templum: vox/ in maritos nouos: nouasq; nuptas. vox in omnē hunc populum. atq; hoc interdiu noctuq; p om/nem ciuitatis vicos calamitans circuibat. Nōnulli aūt virorum insignium aduersum omnē indigne ferē/ re cepiunt hominē multisq; verberibus afficiunt. Ille autem neq; pro se neq; ad eos qui se mulcta/ bant aliquid quicq̄ locutus: eadem quę prius vociferans perseuerabat. Magistratus autem rati (qd erat/ verum) magis diuinum esse hominis motum. ducunt eum ad Romanorum præfectum. Vbi plagis/ usq; ad os laceratur. neq; supplex quicq̄ fuit neq; illachrimauit. Sed vt poterat inclinans maxime flebi/lem vocem ad singulos ictus respondebat. Ve ve hierosolimis. Albino autem interroganti (namq; is/ erat præfectus) quis esset, vel vnde ortus aut cur ista diceret nihil retulit. Non prius autem cessauit lu/ctus esse ciuitatis donec eū Albinus furere judicatū dimisit. Ille autē vsq; ad belli tēpus neq; adi/tum quemq̄ ciuium nec quemq̄ vidi. Sed quotidie velut orationem quandam meditatus: veve hieroso/limis quærebatur. Sed nec imprecatus est cuiq̄ (cum in dies singulos multaretur) nec victum offerē/tibus benedicebat. Sola vero eius responsio ad omnes erat tristę præsagium. Maxime autem festis/ diebus vociferebatur: idq; per annos septē & quinq; menses cōtinuos faciens neq; voce raucior fuit/ neq; laborauit donec obsidionis tempore ipsa re prospecta augurijs requieuit. Supra murum enim/ ciuitatis: iterum ve ve ciuitati & phano ac populo voce magna clamabat. Cum autem ad extremū/ adderet ve etiā mihi: lapis tormento missus eum statim peremit animamq; adhuc illa omnia lugen/tem emisit. ¶ Hæc si quis reputet perfecto inueniet deum quidem hominibus consulere. modisq; om/nibus præmonstrare que sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis vo/luntariis interire. quando quidem & iudei post Antoniam captam quadratum fecerant Phanum cū/ sacris libris scriptum haberent captum iri ciuitatem ac templum. Si phanum quattuor angulis es/set tectum. ¶ Sed q̄ maxime eos ad bellum excitauerat. responsum quod erat ambiguum itidem in/ sacris inuentum: q̄ eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terre habiturus imperium/ hi illi quidem quasi proximum acceperunt. multiq; sapientes interpretatiōe decepti sunt. Hoc/ plane responso Vespasiani designabatur imperium: qui apud iudeam creatus est imperator/ quam homines fatum videre non possunt: etiam si prouiderint. ¶ At vero hi signorum quædā/ libidine interpretati sunt alia contempserunt donec patriæ excidio. suaq; pernicie eorum in/ fidelitas confutata est.

¶ AEGESIPPVS libro quinto. ca. xlv. portę orientalis apertionem inter cetera dixit signi/ficari exitum cultus intro iret vastitas euacueretur celebritas sacrificium destrueretur. Quod etiam/ (Christum Iesum crucifixissent) liquido significatum lectio docet. Et ibidē in fine capituli de/ exeorum genere orbis imperatore dicit prudentiores hoc ad dominum Iesum referre qui eos/ secundum carnem genitus ex Maria regnum suum per vniuersa terrarum spacia diffudit. hęc/ Egesippus

¶ Romani (positis in templo signis) Tytum imperatorem declarant. Tunc quoq; auri pon/dus propter prædę abundantiam dimidio qrecio in Syria estimatum est. Puer quoq; a Romanis re-

Romani (signis positis in templo) Tytu declarant imperatore

Pueri dolus qui a romanis recepta dextera bibitaq; lagenam plenam ad suos redeuns reportat

cepta dextera bibit & lagenam plenam ad suos reportans ipsos decepit. Sacerdotes autem fame ꝺ ſos denegata venia: Tytus ad ſupplicium duci iubet decere inquiens cū templo ſacerdotes interire. Tyrannos vero ipſe humaniſſimus orantes ad colloquium recipit dato militibus edicto vt iracundiā & ſagittas contineant quos veniam petentes de ſuis impietatibus increpauit eorum ingratitudinem erga Romanos & Romanorum humanitatem allegans. Nihilominus tamen ſi arma volunt deponere vitam eis induiget ipſi vero exeundi petut facultatem cum familia: ſed a Romanis fidem accipere dicunt ſe iuraſſe nuq̄ accepturos. ¶ Capitulum decimum.

ROmani quidem (poſtq̄ ſedicioſi ad ciuitatem cōfugerunt templo itemq; omnibus circumlocis ardentibus) ſigna in Phano repoſuerunt contra portā orientalem. Hicq; (ſacrificio celebrato) maximis cum clamoribus declarant Tytum imperatorem. Vſq; a deo vero paruda faciati ſunt milites vniuerſi vt in Syria dimidio (q̄ pridem fuerat) precio ponderarent vel miſſet alias veniret. ¶ Ex his autem ſacerdotibus (qui in templi pariete perduranerant) quidam a Romanis cuſtodibus pacē petebat ſitimq; fatebatur. Sed vbi illico etatis quā neceſſitatis miſeratione permoti dextram dederunt ei: & ipſe bibit: & quam ſecum attulerat lagena repleta ſanguine fulgens abiit ad ſuos. Nec eū quiſquā cuſtodū conſequi valuit: ſed eius perfidie maledicebāt. Ille aūt nihil preter placita feciſſe dicebat. Dextra enim ſibi data nō vt apud ipſos remaneret ſed vt eorum deſcenderet: atq; vt aquam reciperet. Quod cum fecerit in fide manſiſſe. Aſtuciam quidam propter etatem maxime pueri (qui decepti fuerant) mirabantur. ¶ Quinto vero die ſacerdotes fame oppreſſi deſcendunt & a cuſtodibus ad Tytum perducti vt ſalutem ſibi cōcederet orabant. Ille autem tempus preteriſſe fatus periſſe vero id cuius eos gratia merito cōſeruaſſet. Decere aiit ſicos intra mu-

Tytus humaniſſimus tyrannos orātes ad colloquium recepit dato militibus edicto vt iracundiam & ſagittas contineant.

rire cū tēplo duci homines ad ſupplicium iubet. ¶ Sed Tyranni cum ſocijs (quoniam bellum ingruebant) circumdatis autem nunq̄ erat fugere copia. Tytum ad colloquia prouocant. Ille pro humanitate naturali ſeptem oppidum ſeruare cupiens & amicis præterea ſuadentibus iam moderatiores factos eſſe arbitrabantur: in parte occidua tēpli exteriores conſiſtit. Per xixtum erant porte ac pons qui ciuitatem ſuperiorem templo iungebat. Hicq; tanc Tyranni teruenie bat ad Tytum. ac multi militum vtrimq; denſi aſtabant: iudei quidem circum Sacerdotes Iohannem ſuſpenſi venię ſpe. Romani vero ad Cęſarē ſpeculandi ſtudio qualiter eos ſuſcipiat. Dato autem dato militibus Tytus: & iracundiam & ſagittas continerent adhibitoq; interpretum ſuperior oſtendebatur: prior alloqui cœpit. Etiam ne ſaturati eſtis patrię malis o vanos

Oro ad Tytū de ſeditioſis venia petentes increpatoria.

bus neq; virtutis noſtrę nec infirmitatis proprię contuitus venit in mente. ſed inconſulto impetu ac furore perdidiſtis populum ciuitatem ac templum: ipſi quoq; iuſte perituri. Qui primum quidē poſtq̄ Pompeius vos fortiter debellauerat nouas res affectare non deſtitiſtis. Deinde etiam apertū bellum contra Romanum populum extuliſtis? Vtrumne multitudine fœti? An q̄ parua manus vobis Romani exercitus ſatis reſtitit? Auxiliatorum fide. Et quę gens imperio noſtro libera iudeos prę Romanis optaret? Sed viribus corporum? Atqui ſcitis nobis ſeruire germanos. firmitate murorum? Et qui maior occeano murus atq; obſtaculum. quo ſepti britāni adorant arma Romanorum? Animorū obſtinatione vel aſtutia ducum? Atquin etiam cartaginenſes captos eſſe noueratis? Itaq; vos cōtra

Hūanitas Rōanorū erga iudeos.

Romanos ipſorū exitauit humanitas. qui primum vobis & terram dedimus poſſidendam. & gētiles impoſuimus reges. Deinde leges ſeruauimus patrias. & viuere vos non ſolum diſcretos: ſed cū aliis etiam veſtra voluntate conceſſimus. quodq; maximum eſt tributum capere dei nomie ac donaria colligere permiſimus eaq; offerentes neq; monuimus neq; phibuimus vt hoſtes nobis efficeremini diuitiores noſtraq; vos pecunia contra nos inſtrueretis? Ergo tantis bonis affecti ſacietatem in eos (qui vobis hęc preſtiterant) extuliſtis & initium ſerpentum virus blādientibus infudiſtis. Eſſo Nero

Iudeoꝝ ingratitudo erga rōanos

gligentiam contenſiſtis & veluti raptum aliquod membrum alias membrorum ſiue cōtractum male quieti in maiore viro detecti eſtis & ad ſpes improbas etiam cupiditates immo dicis explaſtis. Venit pater meus ad patriam veſtram (non vt pœnas a vobis ob ea quę inceſtium commiſerant exigeret) ſed monitis emendaret. Deniq; cum deberet (ſi depopulandę nationis cauſa veniſſet) veſtram petere atq; hanc delere ciuitatem galileam & circa eam loca vaſtare maluit. vt penitēti bis præſtaret inducias: Sed hec eius humanitas infirmitas videbatur: noſtraq; lenitate aluiſtis etiam. Et nerone mortuo feciſtis (quod nequiſſimi ſolēt) & ex inteſtinis veſtris diſſenſionibus

Allegat veſpaſianū hūanitatem

preſumpſiſtis. meq; ac patre meo digreſſis ad ēgyptum ad ſtruendum bellum tēpus illud vtile putauiſtis: neq; vos puduit perturbare principes declaratos: quos etiam duces humaniſſimos fuerant experti. Deniq; (vbi ad nos cōfugit imperium) & omnibus in eo acquieſcentibus: per legatos auxiliantibus exteris nationibus. iterum hoſtes iudei. Et legationes quidem a vobis trans euffraten vſq; ad noua rerum gratia miſſę: murorum autem noui ambitus reparabantur: ſedicio vero Tyrannorum

A contentio & bellum inteſtinum quę ſola huiuſcemodi nequiſſimos decent. Iuſſus ego abinui/ mandatis triſtibus ad ciuitatem venię letabat cognito populū de pace: ſentire ante bellū vos deſiſtere. Pugnantibus aliquandiu parcebā. ſponte ad me venientibus dextras dedi. fidem confugientibus. multos captiuos miſeratus ſum verberibus vrgentes bellum cohercui: muris machinas inuitus admoui: ſemp cędis veſtre cupidos milites continui. Quotiens vici totiens ad pacem tanq victus prouocaui. Cum prope ad templum acceſſiſſem conſulto iterum belli le/ ſum parcere vos propriis ſanctis orabā templumq ſeruare datavos exeūdi copia & fide vel etiam pugnare alio tempore ſi velletis in alio loco facultates præbui. Ista omnia templūq manibus incendiſtis. Deinde ſcelerati ſſimi: nunc me ad colloquium prouocatis quid. Vt tale quale periſt. Quavoſmetipſos ſalute dignos eſſe poſt templi excidium iudicatis? Quin etiā armati ſtatis. & nec in extremis ſupplices aſſimilatis? Omiſeri que fiducia: Nonne populus ve/ examinatus eſt? Templumvero periſt? Michiq ſubdita eſt ciuitas? In manibus autem meis habe/ vestras. Et tamen arbitramini mortem fortitudinis eſſe gloriam? Non contēdam cum per/ veſtra. Proiectis autem armis traditiſq corporibus vitam vobis indulgeo & ſicut in priuata dominus mitis vlus grauiora mihi cętera ſeruo. ¶ Ad hec illi reſpondent fidem quidem ſe minime poſſe accipere. Nam iuraſſe nunq id eſſe facturos. Exeūdi vero per munitiōes quā mu/ ſpserat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Iturosenim ſe in ſolitudinem ipſiq op/ reliſturos.

Q̄tum fuit hu manus tytus in bello allegat.

Tytus ſi arma velit deponere vitam eis indul get.

Seditioſi exeū di cū familia pe tūt facultatem dicentes ſe fidē a[illegible] ſeruū acceptu ros.

¶ Tytus ſeditioſorum iratus reſponſione militibus ciuitatem permiſit inflāmare. que mortuis Et Tytus quis iratus confugientes recœpit. Seditioſi vero ad regiam domum fugientes pellunt & popularium octo milia cum fere quadringentis occidentes pecuniam diripue/ Romanos milites viuos capientes (vno trucidato) aliter cuidam puniendus traditur. & ad quem Tytus quia viuus captus fuiſſet ablatis armis pepulit ab acie. Romani itaq fugien/ tibus igni omnia tradiderūt. Hiſ enim ſeditioſi alacri vultu mortem expectabāt. Ioſephus reliquis ciuitatis obſeruando laborabat. Mortui canibus proiiciebantur. omniaq loca cada/ erant plena. Omne pereūdi genus fame leuius: vltima itaq latronum ſpes in cloacis latere mortuorum cadauera (niſi excidio fuiſſent preuenti) manducaſſent. Tytus. autem. xx. ad capiendum ſuperiorem ciuitatem aggeres fieri iubet ad quem Idumei miſſis legatis rogant. quibus vitam pollicitus legatos remiſit quo cognito. Symon illos occidit & duces eo/ cuſtodia tenuit. Idumeorum plures fugientes a Romanis ſuſcipiuntur quos paruo precio (cū emptores) vendebant. Et xl. milia Idumeorum ſeruata ſunt.

Tytus ſeditioſo rum reſponſio/ ne iratus.

Tytus militibus ciuitatem per/ miſit inflāmare.

Tytus quis ira/ tus tamen con/ fugientes recepit.

Seditioſi ad do/ mum regiā con/ fugientes roma nos pellunt & populariū octo fere milia cum q̄dringētis occi/ dentes pecuniā diripuerunt du os rōanos mili/ tes ceperunt vi uos quos vno trucidato alter verocuiđ puniē dus traditus re/ fugit adrōanos

Capitulum vndecimum.

q. ii. c. 47 Oc Tytus vehementer iratus q in ſorte captorū coſtituti: victorum ſibi cōditiōes pone/ rent: declarari quidem his iuſſit voce preconis vt vlterius ad ſe profugerent: neue fidem perarent. Nulli enim eſſe parcendum. Cunctis autem viribus dimicarent. quātūcunq poſ/ ſent ſaluti ſuæ conſulerent. Iam enim ſe omnia iure belli geſturum. Militibus autem diripe/ iam atq inflamare permiſit. Illi autem ipſo quidem die nihil egerunt. poſtero autem die ar/ achā: & curiā qui vocatur. Ephya alſ Ephiā ſuccenderunt. Et progrediebatur ignis vſq ad regiā que in media erat achra: nec minus ciuitatis mortuis plenę. ¶ Eodem die lezaalias Za/ hij & fratres. Cumq his multi nobiles ex populo congregati (vt fidem ſibi daret) Cęſari ſup/ rant. Illi autem quamq cæteris omnibus iratus erat mores tamen non mutauit: ſed eos ſuſcepit. Et hunc quidem omnes in cuſtodia habebat: regis autem filios ac propinquos poſtea vinctos Romā q. 45. q. 48 C perduxit: fidem obſidium pręſtaturos. ¶ Seditioſi autē ad domū profecti regiam ſibi q tuta erat multi facultates ſuas oppoſuerant & Romanos hinc pellunt. & omnibus popularibus (qui eo. confu/ gerant) prope ad octo milia & quadringentis occiſis. pecuniam etiā diripuerūt. Viuos autem duos milites Romanos cœperunt vnum equitem: alterum peditem. Et peditem quidē interfectū per om/ nem traxere ciuitatem. velut vno corpore omnes Romanos vicicerentur. F quesvero quidam his q ſaluti foret ſuadere pollicitus: deducitur ad Symonem. Cumq ibi quæ diceret nihil haberet. Ardadi Ardale cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is ergo reuinctis eum poſt terga mani/ bus & cerulce atq oculis in conſpectu Romanorum velut capite cęſurus perduxit. verum ille dū gla/ dium Iudeus educeret) ad Romanos refugit. Hunc Tytus q ab hoſtibus eſſet lapſus non eſt paſſus quidem occidere: indignumvero Romanorum militem iudicauit. quia viuus fuerat captus. Et armis ablatis eum agmine pepulit. Quę res prudenti viro grauior eſſe morte videbatur. ¶ Poſtero autem Romani (verſis in fugam ex inferiore ciuitate latronibus) omnia Syloam vſq igne tradiderūt. Et oppidum quidem gratulabantur abſumi: rapinis vero carebāt qm latrones exinanitis prius oīibus

Audacia & obstinatio seditiosorū morte alacri vultu expectatum.

in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namq; illis malorum quidem nulla penitudo: arrogantia D
autē tanq̄ in rebus secundis. Deniq; ardere ciuitatem lętis vultibus aspicientes alachri voto mortem
se expectare dicebant: quod perempto populo; incenso templo flagrante oppido nichil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eos rebus pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat
Sed multa quidem pro eorum crudelitate atq; impietate locutus. multa vero pro salute adhortatus
nihil amplius q̄ elusus est q̄ neq; se tradere propter iusiurandum patiebantur: neq; pugnare cum
Romanis ex equo iam poterāt veluti custodia circumuallati: cediq; insuper cōsuetudo dexteras com
mouebat. ¶ Dispersi autem per ciuitatem per ruinas latitabant profugere parati insidiātes. Multi au
tem capiebantur: omnesq; interficiebantur. Nam propter mediam fugere non valebant mortuos au
tem canibus proiiciebant. Omne autem pereundi genus fame leuius videbatur a deo vt ad Romanos
quoq; sine licentia desperata misericordia tamen fugerent atq; in seditiosos cede non cessantes spon
te incederent nullusq; In ciuittate locus vacuus erat. Sed cūcta mortuos habebant quos fames aut la
trones confecerant & cadaueribus eorum plena erant omnia quę alimentorum penuria vel seditiōe
perierant. Tyrannos autem fouebat factionemq; latronum spes vltima: quia incoacis (quo fugissent)
minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio post romanorum digressum prodire ac fu
gere cogitabant. Id autem plane illis erat somnium nec enim vel deum vel Romanos fuerant latita
turi. Tunc quidem subterraneis frœti plura q̄ Romani concremabant: & q incēdia fugientes in cuni
culos descendissent eos improbe necabant itemq; spoliabant. Qui etiam cibum sicubi repetissent cō
cretum sanguine: capientes deuorabant. Erat autem illis iam inter se rapinarum causa bellū eosq; pu
taueri nisi excidio prœuenti essent nimia crudelitate mortuorūq; corpora degustaturos fuisse. ¶ Cæ eg
far autem fieri non posse prospiciens vt sine ageribus superiorem caperet ciuitatem. in prœrupto vn ca
diq; loco sitam distribuit operibus militem vicesimo die mensis Augusti. Erat enim transuectio im
pendiorum difficilis omnibus circum ciuitatem (vt dictum est) vsq; ad centesimum stadium in prio
rum aggerum constructione detonsis. Quattuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuita
tis contra aulam regiam erigitur: auxiliatorum vero manus & cętera multitudo xixtum versus ac pō E
tem & Symonis turrim quam cum Iohanne bellum gerens pro castello sibi edificauerat. ¶ His die eg
bus autem Idumeorum, duces clam congregati, consilium de sui traditione ceperunt (missisq; ad Ty ca.
tum quinq; viris vt dexteram sibi daret) precabantur. Ille autem Tyrannos quoq; sperās esse cessuros
Idumeis extractis. Quoniam belli maxima pars videbantur: sero quidam veruntamen vitam his pol
licitus. legatos remisit. Discessū parantibus Symon præsensit Et eos qui ad Tytum perrexerant quin
q; viros statim occidit. Ducesvero (quorum nobilissimus erat Iosiæ filius Iacobus) correptos in custo
diam cōiecit: nec multitudinem Idumeorum abductis rectoribus quid ageret nescientem sine custo
dia habebat. Sed diligentioribus eam custodijs amplectabatur. & tamen custodes profugientibus
obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur: plures tamen erant qui fugerant. Omnes au
tem susciebantur a romanis q̄ Tytus nimia lenitatę priora precepta neglexerat: ipsiq; milites iam
& spe lucri & societate cedibus temperabant. Sola enim relicta plebe aliud vulgus cum coniugibus
ac liberis paruo quemq; precio venundabant: Cum multi autem distraherentur. & emptores pauci
essēt. quamq̄ voce preconis edixerat ne quis solus transfugeret vt eo modo familias suas seducerent:
tamen hos quoq; recipiebat: appositis qui ab his secernerent. si quis dignus supplicio videret. Et infi
nita quidem multitudo venit ex populo vero seruati sunt plusq̄ milia quadraginta quos imperator
(quomodo cuiq; gratus erat) dimisit.

Mortuos canibus proiiciebāt omne pudi genus fame leuius.

Oia cadaueribus plena.

Vltima spes latronum in cloacis latere.

Mortuorū corpora manducassent nisi excidio fuissent preuenti.

Idumei missis ad Tytū legatio pacem rogant.

Tytum legatis pacē rogant.

Tytus legatos his vitam pollicitus remisit qd cognoscens Symōi illos occidit. & duce i custodiam tenuit &c.

Quadraginta milia Idumeorum seruata.

¶ HIERVSALEM finale excidium.

¶ Iesus sacerdos Vasa & candelabra de templo atq; pontificum indumenta pro fuga Tyto de F
dit. phineęs quoq; Gazophilacij custos deprehensus omnia ipsi ostendit: & veniam obtinuit. Roma
nis autem machinas septima die septembris admonentibus sedicioſorum multi desperati se in cloa
cas dimiserunt: & alij reliterunt. Sed parte muri subrupta timentes sponte de turribus descedentes
semetipsos tuitione priuauerunt. vn Romani muris potiti signa in turribus collocantes victoria cum
letitia celebrarunt: & nouissimum muru sine sanguine habuerunt. Combustaq; est hierusalē octauo
die septembris. Tytus autem ciuitatem ingressus munitiones ipsius & turrium spiciens miratus est
dicēs deum & no homine ab istis munitionibus iudeos extraxisse vinctosq; a Tyrannis relaxauit.

Iesus sacerdos vasa & candelabra de tēplo & pontificu indumenta tyto profuga dedit

¶ Capitulum duodecimum.

DIs autem diebus etiam sacerdotum aliquis filius Thebuti nomine Iesus (accepta fide salu eg.
tis a Cæsare. vt de sacris donarijs quędā traderet) egreditur: ac tradit ex Phani pariete cā ca.
delabra duo his quę in tēplo posita erant similia meusasq; & crateras & pateras: omnia ex
auro solido & grauissimo facta. Tradidit etiam vela & pontificum indumenta cū gemmis

A &vasa multa sacrificio comparata. ¶ Quin etiam custos sacrę pecunię comprehensus Phyneęs no-
mine vestes & singula sacerdotum ostendit: multamq; purpuram & coccum (quę advsum catapetis-
matis repositam seruabātur) cum quibus aliquantum cymiami erat cassię, pigmentorumq; alio-
rum multitudo, quibus commixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus
multa: & sacra ornamenta non pauca. Quorum ei gratia licet vi capto: vt tranſfugę tamen data ēve-
nia. ¶ Iamvero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo (qui erat cepto opere octauus &
decimus dies) Romani quidem machinas admouebāt. Seditiosorum autem alij (qui ciuitatē despe-
rauerant) muris relictis iachram rediebant: alij in cloacas sese dimittebant multivero disposito vlciscę-
bantur eos qui arietes applicarant. Et hos autem superabant multitudine acvirtute Romani quod
q; maximum est lęti mestos atq; iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta nonnullę
turres arietibus pulsatę cessissent: statim quidem propugnatores earum diffugiunt. Timot aūt etiā
Tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusq; transgrederentur hostes torpore tenebantur &
ad fugiendum suspensi erant. Videns autem paulo ante superbos & factis impijs arrogantes tunc ita
humiles esse ac tremere vt miseranda esset quāq; nequissimis tāta mutatio. Conati sunt quidem am-
bitu & muro quo mœnia cingebantur inuasio atq; perrupto custodes pellere atq; aggredi. Cum ve-
ro quos antea fideles habuerant nusq; viderent. fugiebant enim quo quemq; necessitas impulisset ad-
euntes aūt alij torum ab occidēte murum euersum esse nunciarent. alij subisse. Romanos atq; appro-
pinquare sese querentes. alijvero etiāvidere hostes in turribus affirmarent mœtu fallente consp ectū
in ora prostrati pro sua dementia querebantur: acveluti succisi nervos qua fugerent hesitabant. Vn-
dique quis & virtutem dei perspexerit contra iniustos: & fortunam Romanorum. Tyranni q;
semetipsos tuitione priuarunt ac sponte de turribus descendere vnde nūq; vi. solavero poterant
repelli. Romani autem qui tantum in muris inferioribus laborauerant: eos nunc quos instrumē-
ta tuissent fortuna cœperunt. Omnibus enim machinis tres turres validiores erāt: de quibus
memoranimus. Relictis itaq; hisvel quod est verius dei nutu in his deprehensi: confestim qui
dem ad vallem intra Syloam cōfugiunt. Rursum autem vbi pauluhum a mœtu respirauerunt: muniti
B onem qua murus erat accinctus ex ea parte petierunt. Vsi autem infirmiore audacia q; necessitate iā
eorum labor mœtus & calamitas fregerant a custodibus retrudūtur: & per diuersa dissecti
delitescunt. ¶ Romanivero muris potiti signa in turribus posuerunt: & cū plausu atq; lęti
tiam cantu celebrabant: q; principio finem belli multo sensserant leuiorem. Deniq; sine san
murum nacti nouissimum non esse credebant. Cumq; nullum reluctantem viderent: pro certo
statuit. In angustias enim viarum strictis gladijs fusi. & quos cœpissent interficiebant nullo di-
mo: domosq; totas cū omnibus qui eo confugerant igni tradebant. Multas vero vastantes quas
ex causa penetrassent: integras mortuorum familias: & plena mortuis tecta quas fames effecerat
videbant. Ipsum deinde horrentes aspectum vacuis manibus egrediebantur: nec tamen eo modo
quisquam misserabantur. Non autem idem circaviuos paciebantur: sed vnumquemq; obuium trans-
fodiebant. Et angustaviarum cadaueribus obstruxerunt: totamq; ciuitatem sanguine diluerunt. vt ple-
rosq; eorum cedes extingueret. Et occidentes quidēvespere desinebāt. noctevero crescebat ignis.
Iudeis autem hierosolimitis illuxit dies septembris mensis octauus ciuitati. tot clades (cum ob
meritum) experte quod bonis suis (ex quo fuerat condita) inuidenda si mansisset. Nulla tamē re alia
vrbium felicitatibus digna nisi q; talem progeniem qua subuersa est edidit. ¶ Intro autem Tytus
& alias ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est: quas Tyranni per dementiam de-
serebant. Conspecta deniq; solida eorum altitudine. itemq; magnitudine. subtilitq; lapidum compa-
ginum singulorum quintumq; paterent vel quantū erigerentur deo (inquit) plane adiuuante pugnau-
mus deus erat qui detraxit ab istis munimentis Iudeos. Namq; hominū manus aut machinæ qd
valerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quosvero a Tyrānis vin-
ctos castellis inuenit relaxauit.

¶ Tytus omnibus ciuitatis mœnibus subuersis turres propter memoriam fortunę suæ reliq
sanctos qui manus opponerent (reliqua salua multitudine) iubet interfici vegetos vero &
coactos in templū conclusit appositis custodibus. Et fronto prępositus latrones ab alijs de-
prehendebat. Iuuenesvero formosos corpore seruabat. & septem milia vinctos misit in ægyptus
Tytusvendidit: & multos spectaculis ferro & bestijs consumendos distribuit. Duodecim mi-
lia tempore fame perierunt. Captiuorumvero pongenta septem milia. Et cesorum per omne tem-
pus obsidionis decies centena milia. vnde tante multitudinis ciuium in hierusalem argumentum su-
mitur ex numeratione facta tempore Flori inuenti quoq; tunc pluriq; duo milia qui se mutuis vulne-
ribus interfecerunt. Iohannes quoq; fame tabidus capitur. Similiter & Symō qui triumpho seruatus

Phinees gazo-
philacij custos
deprehensus oia
obtinuit.

Romani machinas
admouerūt. Vij
due septēbris &
seditiosorū milli
despati se i cloa
cas dimiserūt a
lij resistūt. &c.

Parte muri sub
rupta timenty
ranni.

Tyranni semetip
sos tuitiōe priua
tes spōte desce
derunt de turri
bus.

Romani muris
potiti signa itue
rsus collocātes
victoriā cū leti-
cia celebrāt &
nouissimū mu-
rum inuasū gui-
ne habuerunt.

Cōbusta hieri-
octauo die sep-
tembris.

Tytus ciuitatē i
gressus ipsius
munitiones &
turrīū pspicies
miratus dixit
deū iudeos ab
istis munitioni-
bus & nō hoiez
extraxisse.

est. Iohanne ppetuis datovnculis. Hierusalē igitur anno scdo imperij Vespasiani die octauo septembris (prius qnquies capta nunc vero vastata) Primus vrbis conditor rex iustus Hierosolimā (quę prius Solima vocabatur) appellauit quamq; Dauid pulsis Cananeis primus habitauit quę postea a Babiloniis quadringentesimo sexagesimo septimo anno mense sexto eversa est. Et a Dauid vsq; ad id quod Tytus fecit excidiū anni mille centū septuaginta septē.

¶ Capitulū tertium decimum.

Tytus oībus ciuitatis subuersis mœnibus turres fortunę suæ in memoriā reliquit.

CVm autem alia ciuitatis deleret muros q; subuerteret. eas turres fortunę suę monimentum reliquit: qua commilitante his potitus fuisset quę capi non potuissent. quia ergo milites interficiendo laborabant (magnaq; adhuc extabat multitudo superstitum) solos quidem armatos Cæsar & qui manus opponerent iubet interfici: reliquavero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his (quos occidi mandatum fuerat) etiam senes ac debiles trucidabant. Segetos autem atq; vtiliores coactos in templum in destinatum mulieribus ambitum concluserunt Custodes autem his Cæsar apposuit. vnum ex libertis & ex amicis suis Frōtonem: qui fortunam quam meritus esset quisq; decerneret. Ille autem seditiosos quidem omnes atq; latrones cum alius ab alio indicarētur occidebat: iuuenes autem lectos qui procero atq; formoso essent corpore triumpho seruabat. Ex reliqua vero multitudine septem milia maiores annis vinctos misit ad ęgyptum: operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Tytus distribuit in spectaculis ferro & bestijs consumendos. Q eg. vero infra sextum & decimum annum etatis agerent vendiderunt. ¶ Hisdem autem diebus quibus ca. 5 secernebantur a frontone mortui sunt fame duodecim milia quibus partim odio custodum cibus nō

Duodecim milia eo tpe fame perierunt.

præbebatur: partimq; victus ipsi fastidio tenebantur. Erat autem pro multitudine hominum frumenti pœnuria. Et captiuorum quidem omnium numerus qui toto bello compræhensi sunt nongentorū

Captiuorū nūerus nongenta septem milia.

& septem milium collectus est. hostium vero per omne tempus obsidionis decies centena milia. Horum plærique gentiles fuerunt: sed non indigenæ. A totis ei regionibus ad Azimorum diem festū congregati. belloq; subito circumfusi sunt: vt primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceret: E

Pestifera lues Fames.

deinde in ciuitate fames. Q; autem caperet multitudinem tantam hominum ciuitas: certum erat ex his qui sub Cestio fuerant. Enumeratis enim tunc viris ciuitatis: florus Neroni significare captōs contemnenti nationem a pontificibus petijt (vt si quomodo possent) multitudinem numerarent. Illi autē cum dies festus adesset (qui pasca vocatur) quando a nona quidem hora vsq; ad vndecimam hostias cedunt. per singula autem quasi contubernia non pauciorum q̄ decem homines fiunt. solum ei epulari non licet: multi etiam vicini conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingenta numerabant. Fiunt autem vt denos epulatores p singulas imputemus vices cētibus (quos Coneticos alias Gonorrheos vocant) neq; mulieribus menstruo cruore pollutis: neq; alijs quinatis participare sacrificia permittebatur. Sed nec alienis quidem nisi qui religionis causa venissent. Magnavero hęc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerem tota gens fato cōclusa est. Et farta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnem humanam & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum quos partim palam occiderunt. partim cœperunt Romani.

Contubernium decem homines continet.

Numerus peremptorū oēz hūanā pestē supat.

Rimantes enim cloacas & sepulchra cruentes: quos offendissent occidebant. Iuuenti sunt autem ibi quoq; plusq̄ duo milia. quorum alij manu sua: plures autem mutuis se vulneribus interfecerant cum fames alios corrupisset. Sœuus autem odor corporum introeuntibus occurrebat. adeo vt statim multi recederent: alij pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se immergerant. Multę nāq; opes in cuniculis inueniebantur. nefasq; omnem viam lucrifaciebat. Seducebātur autem multi quos Tyrannus vinxerant. Nec enim vel in extremis a crudelitate cessauerant. Vltus autem est vtrumq; deus merito. Et Iohannes quidem oppræssus fame cum fratribus in cloacis (quā sępe despexit) a Romāis dexteram sibi dari præcatus est. Symon vero multavi cum necessitate luctatus. Sicut infra diffinabimus semetipsum tradidit. Seruatus est autem alter quidem triumpho: Iohannes autem vinculis sempiternis. ¶ Romani vero extremas oppidi partes incendunt muros q; subuertunt. ¶ Ita quidem hierosolima capta est secundo anno principatus Vespasiani septembris mensis octauo die; quiquies autem prius capta. tunc iterum vastata est. Egyptiorum quidem rex Azocheus: & post eum Antiochus deinde Pompeius: & post hos cum Hærodes & sosius captum oppidum seruauerūt. Antea vero rex Babiloniorum eo potitus excidit post annos ex quo edificatum est mille trecentos sexaginta & mēses octo & dies sex. ¶ Primus autem conditor eius fuerat Chananeorum potentissimus qui pria lingua iustus rex appellatus est. Erat quippe talis ideoq; & sacerdotium deo primus exhibuit. Phano primum edificato hierosolimam ciuitatem vocauit cum ante solima vocaretur. Chananeorum quidem populo rex iudeorum Dauid pulso colendam suo populo tradidit. Et quadringentesimo sexagesimo septimo anno post hac mense sexto a Babiloniis eversa est. A rege autē Dauid q primus iu-

Numerus peremptorū quos partim palam occiderunt. partim cœperunt Romani.

Iohēs fame tabidus capit sibi & Symō q triūpho seruatus ē Iohāne ppetuis datovinculis.

Primus vrbis cōditor rex iustus vocatus.

A deus in ea regnauit.vsq; ad id(quod Tytus fecit)excidium anni mille centum septuaginta septē.Sed enim neq; antiqtas neq; ingentes diuitię:neq; totum per orbē terrę diffusa natio:nec magna religionis gloria quicq̄ iuuit quo minus periret.Talis quidē finis hierosolimorū obsidiōis fuit.

Epylogus tem plorū subuersiō nis hierusalem

¶ Tytus templum ac ciuitatem funditus eruere iubet relictis Phaselo/Hyppico/& Mariāne turribus in memoriā Romanę fortitudinis:ciuitatemq; fecit complanare.Ipse quoq; omnibus belli p̄fectis amministratis laudare exercitum cupiebat:& premia persoluere debita.eorum itaq; obedientiā fortitudinem laudat atq; magnanimitatem victoriosissq; coronas nominatim imponebāt &vniuscuiusq; ordinē mutauit in melius.Et sic oībus secundū merita donatis sacrificia celebrauit & duas legiones sibi retinēs ceteras ordinauit.Et in Cesaream maritimā transiens captiuos obseruari iussit: deinde Cesaream Philippi veniens oia ibi spectaculorū genera celebrauit vbi multi captiui cōsumpti sunt.Modus aūt quo Symon captus est describitur.qui in cloaca cum socijs euadere cupiens cum se defendebat:sed nullo sibi euadendi exitu candida veste indutus vt terrorē faceret videntibus captus est.Vinctus a Terentio custoditur.Ipse enim diuina vltione propter suā crudelitatē sponte se hostibus supplicū tradidit.nequitia enim iram dei non potest effugere.Magna itaq; seditiosorū multitudo in cloacis reperta est.Symon aūt Tyro oblatus est vinctus quē triumpho Romę seruari precepit.Ducenti vero milia cum quingentis in spectaculis ferro & bestijs in Cesarea maritima consūpta sunt.Inde venit Tytus in Berytum vbi diu moratus clarissima fecit spectacula.

¶ Capitulum quartum decimum.

Tytus templū ac ciuitatem funditus eruere iubet relictis phasello/ hyppico/& mariane turribus in memoriā Rōanę virtutis ciuitatēq; fecit complanare.&c.

POstq̄ vero ḡd occideret quid ve raperet non habebat exercitus.q̄ iratis animis oia deleuerant nec enim parcendo si esset quod agerent abstinuissent:iubet eos Cesar totam funditus iam eruere ciuitatē ac tēplum:relictis quidem turribus quę pręter alias eminebāt Phasselo/& Hyppico/& Mariamne,muriq; tanto quanto ciuitatem ab occidente cingebat id quidē vt esset castrum vel custodię causa relinquendis turres autem vt posteris inexpugnabilem ciuitatem quāue munitissimam Romanorum virtus obtinuisset/Aliumvero totū amphitheatris ita cōplanauere diruētes:vt(qui ad eā accessissent)habitatā aliquando esse vix crederent.Eodem finis eoꝝ dementię(qui nouas res mouere tēptauerūt)hierosolimis fuit clarissimæ ciuitatis apud oēs homines prædicatissimę.Cæsar autem præsidio quidem illis statuit relinquere decimam legionem:nōnullasq; alas equitum ac peditum cuneos.¶ Omnibus aūt belli partibus amministratis laudare vniuersum cupiebat exercitum pro rebus fortiter gestis & debita virtus fortibus p̄miaꝝ persoluere.Composito autem in medio ante hæc castris magno tribunali stans in eo cum prominentissimis:vnde ab omni milite posset audiri.magnam illis ait se habere grātiam pro benevolentia qua erga se vtendo perseuerassent.laudabat aūt q̄ per omnia bella morigeri fuissent q̄q; ad fortitudinem in multis magisq; periculis demonstrassent patrię per se amplificantes imperium;q; planum facientes hominibus quia neq; hostium multitudo.neq; minutiones regionum magnitudines ciuitatum vel audacia in cōsulta & imanitates effugere aduersantiū possint virtutem quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulatrem habuerit potentem.Esse aūt illos etiam bello finem imponere quod & multo tempore gestum sit.Nec ei optare quicq̄ cum id ingrederent.Hoc autem pulchrius atq; præclarius q̄ duces Romanę & principij ab his declaratos ac præmissos in imperium libenter cuncti suscipiunt:& his quę semel venere manendum putant:agentes his gratias qui legissent.Mirari autem se eos ac diligere quod in bello viribus alacritatem habuit tardiorem.Et illis tamen qui pro maiore vi clarius decertassent;q; suam condecorassent fortibus factis.& militiam suam re bene gesta nobiliorem fecissent honores & premia redditurum:nec vllum eorū qui plus alio laborare voluissent iusta vicissitudine futurum.Magnamq; sibi huius rei fore diligentiam:q̄ magis vellet honorare virtutes eo militię socij fuissent q̄ peccata punire.Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt indicare.Quos sciret fortiter aliquid in bello fecisse & nominatim singulos appellans pręsētes collaudauit;si qui domesticis rectę gestis nimium letaretur:& coronas eis aureas imponebat&torques aureas & phaleras & signa ex argento facta donabat:& vniuscuiusq; ordinem mutabat in melius.Quin & ex manubijs aurū atq; argentum:itemq; vestes aliamq; prędam largiter distribuebat.¶ Omnibus autem ita donatis vt quisq; se meritum prębuerat.votisq; cum vniuerso exercitu factis magno fauore militum;q; ad sacra prouictoria celebrāda.Magnaq; astante boum multitudine circa aras immolatis omnes exercitui dedit ad epulas.Ipse vero cum honoratis per triduum acta leticia.Milites quidem alios quandoq; conuenirent dimittit/Hierosolimorum autem custodiam decimæ legioni reddit.neq; ad eufratem qui pridem ibi fuerant milit.duodecimę legionis memor q̄ Cestio duce Iudeis obsistere.totam quidē illā de Syria pepulit.Erat ei oli apū Raphaneas alias Raphaneos:ad me litē

Præmia cuilibꝫ pollicentur.

Magis virtutes honorare q̄ peccata punire.

Cesar oibus secundum merita donatis sacrificia celebrauit.

Exercitum ordinat.

Duas legiões sibi retinuit.

autem (quę sic vocat) misit hæc ad eufratem in confinio Armenię & Capadocię sita est. Duas vero cū obsequi satis esse duxit donec ad egyptum peruenirent quintam & decimam legionem. ¶ Deinde sibi ad maritimā Cæsaream cum exercitu conuenisset: in eam manubiarum multitudinem reposuit: captiuosq; ibi asseruari iussit: q; ad Italiam nauigare tempus hiemis prohibebat. ¶ Per idem vero tempus (quos Tytus Cęsar obsidionis causa apud hierosolimam commorabat) ascensa nauiona ria Vespasianus Alexandria Rodum transmisit. Hinc autem vectus triremibus postq̄ omnes quas prętenauigauit ciuitates inuasit. & ab his cum votis exceptus in Greciam & Yonia transijt. Egressus deinde Certyra alias Corcyra in Iaphiani alias Iapigia; delatus est: vnde iam terra iter agebat. ¶ Tytus autem ex maritima Cęsarea reuersus in Cæsaream (quę Philippivocat) aduenit: diuq; ibi commorabatur omnia celebrans genera spectaculorum. Multiq; in ea captiui consumpti sunt: alijs bestijs obiectis: alij caruatim coacti more hostium inter se depugnare. ¶ Hic etiam Symonem minorem Gyore filiū comperit hoc modo esse comprehensum. Iste Symon (cum hierosolima obsideret) in superiore ciuitate constitutus postq̄ muros ingressus exercitus totam vastare cœperat ciuitatem: tunc fidissimis amicorum ascitis. & lapidarijs cum ferramentis eorum operi necessarijs: & alimentis (quę multis diebus sufficere possent) vna cum illis omnibus in aliquam occultiorem cloacam sese dimittit: & quo ad fossa patebant illa progrediebantur. Vbi vero soliditas obstitisset. eam suffodiebant spe posse vlterius progressu toto emergere atq; ita seruari. Sed hanc expectationem veram nō esse: rei periculum refellebat vix enim paululū fossores processerant. iāq; alimenta (quis parce his vterentur) eis deficiebāt. Et nūc igitur Symon velut stupore posset Romans fallere albis tunicis innexaq; fibula ac clamide purpurea indutus ad illum ipsum locum ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupuere (qui eum viderunt) suisq; locis manebant. Deniq; propius cum accessissent quis esset p cōiecturati sunt. Et id quidem Symon non dicebat: iubebat autem ad se ducem vocari. Statimq; accersitus ab his (qui ad eum cucurrerant) venit terentius rufus (namq; is rector militię relictus erat) Omnivero ab eo veritate comperta ipsum quidem vinctum custodiebat. Cęsari autem quemadmodum esset cōprehensus indicauit. Symonem quidem invltionem crudelitatis (quam in ciues suos amare ac tirannice fecerat) in potestate hostium quibus maxime erat inuisus ita deus posuit non in subditum eorū manibus. sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea q; plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia. nec inualida res est iusticia. Sed quando sui temeritores vlciscitur: & grauiorem penaz ingerit criminosis. cum iam se liberatos esse crediderint. eo q; statim non luere commissa. Id etiam Symon didicit. postq̄ in iras incidit Romanorum. Illius autem ascensus a terra magnam etiam seditiosorum multitudinem his quidem diebus fecit in cloacis deprehendi. ¶ Cęsari autem maritimam Cęsaream reuersovinctus Symō oblatus est: & illum quidem triumpho (quem Romę acturus erat) seruari iussit. Ibi autem moratus fratris sui natalem diem clarissime celebrat: multam partem damatorum honori eius attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarūt: quiq; ignibus cremati sunt. & inter se digladientes perierūt duo milia qngentos excessit. Oia tamē videbātur hęc Hęc Romanis (licet mille modis illi cōsumerent) minus esse supplicij. ¶ Postea Cęsar berytū venit. Hęc ānt ciuitas est phœnicis prouincię colonia Romanorum. & in hac quoq; diutius cōmoratus est: maiore vsus claritudine circa natale patris diem tam magnificentia spectaculorū. q̄ sumptibus alijs excogitatis: cū etiam captiuorū multitudo eodē quo antea modo periret.

¶ Iudeorum gens totius orbis indigenis asseminata precipue apud Antiochiam: vbi post Antiochum reges illis liberam domicilij dederunt facultatem: sed erga illos Antiochenses propter diuitias maximum erat odium. Et hos Antiochus quidem inuidus accusatvna nocte statuisse ciuitatē concremare: & quosdem tradidit quos populus iubet concremari. Antiochus quoq; ipsos paganica re cogit sabbati prohibens solenitatem: & omnes recusantes captis a Romano duce militibus peremit. iterū ipse illis quadratum forum concremasse accusat. sed hos quidem iuuenis facta inquisitione immunes ostendit & incendiarios cognouit. ¶ Capitulum quintū decimum.

INuenit autem peridem tempus iudeos (qui apud Antiochiam reliqui erat) qui apud acerba & exciosa pericula perpeti concitata in eos Antiochēsium ciuitate: tā propter criminationes illatas eis in p̄sentia q̄ propterea quę fuerant non multo ante cōmissa. De qbus necessariū mihi videtur pauca prędicere vt etiā ea quę postea gesta sūt cōsequēti narratioe referamus. Iudeorum naq; gens multū qdē totius orbis indigenis asseminata est plurimū autem Syris in ciuitate permixta precipue apud antiochiā versabatur propter magnitudinem ciuitatis. Maxime vero his liberam domicilij facultatē reges qui post Antiochum fuerant prębuerunt. Namq; Antiochus quidem qui epiphanes dictus est vastatis

Symon (nullo euadēdi exitu) cāpida vestē indutus vt terrorē quendē faceret aspicientibus captus est a romanis & vinctus a Terentio custoditur.

Neqtia ira; dei effugere nō potest.

Symō Tyto victus ablatus est quē triūpho romę iussit seruari

Berytū ciuitas phœnicis vbi tytus diu moratus etia; clarissima fecit spectacla.

mus gnoq;

A hieroſolimis templum ſpoliauit. Qui vero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid eneum in donarijs fuit hoc iudęis apud Antiochiam degentibus reddiderunt, eorum ſinagoga dedicandum. Conceſſerunt; vt pari cum græcis iure ciuitatis vterentur. Aſecutis quoq; poſtea regibus eodem modo tractati. Et profecerunt multitudine & extructione, itemq; magnificētia munerum templum clarius rediderunt. Semperq; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinem: etiam illos quodammodo ſui partem fecerunt. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum: & recens in Syriā Veſpaſianus delatus eſt nauigio, iudeorum vero odium apud omnes pullulabat. tunc vnus eorū Antiochus quidam plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam iudeorū) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro progreſſus in medium patrem ſuum & cęteros deferebat inſimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere ſtatuiſſent: & veluti geſtorum participes quoſdam hoſpites iudęos tradidiſſ. His autem auditis populus iam cohibere non poterat. Sed in eos qui traditi fuerant ignem iuſſit afferri ſtatimq; omnes in teatro concremati ſunt in multitudine vero iudeorum ꝓperabat irruere: ſi eos celeriter vlti eſſet patriam ſuam ſeruaturi miri exiſtimantes. Antiochus autem iracundiam magis accēdere mutato quidem voluntatis argumēto ꝙq; iudeorum mores odiſſet exhibere ſe credens. ſi paganorum ritu ſacrificaret. Idemq; iuſſit etiam cęteros facere compelli. Renuendo enim manifeſtos fore inſidiatores. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus facto pauci quidem conſenſerūt: alijs vero qui noluerunt perempti ſunt. Antiochus vero acceptis a Romanorū duce militibus ſeuus inſtabat ciuibus ſuis nequaq̄ eos die ſeptimo ab opere ceſſare permittens. ſed omnia cogens facere quę diebus agerent alijs. Tāq; validam neceſſitatē impoſuit. nō modo apud Antiochiam vt ſeptimi diei ferię ſoluerent. Sed hoc exordio in cęteris quoq; ciuitatibus ad breue tempus ſimiliter fieret. ¶ Iudeis autem apud Antiochiam tunc ciuſmodi mala perpeſſis: altera denuo calamitas accidit. De qua narrare conati: hęc quoq; perſecuti ſumus. Nā quia B quadratum forum exuri contigit. & archiua monimentorumq; receptacula publicorum. itemq; baſilicas. vixq; ignis inhibitus eſt ſuper omnem ciuitatem magnanimis viuens: huius facti Antiochus iudeos accuſat ad Antiochenſes quos ſcilicet ſi his infeſti antea non fuiſſent. recenti tamen ex incendio tumultu facile calumniam perpuliſſet multomagis ex anteactis fidem habere ſuis dictis perſuaſit. vt pene ſe vidiſſe ignem ab iudeis inijci arbitrarentur: & tanq̄ furore correpti magno cum ardore cuncti qui accuſabant aduerſus eos impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere collega adhuc iuuenis legatus poſtulās ſibi permitti referre ad Ceſarem geſta Rectorem namq; Syrię Ceſennium priſcum iampridem Veſpaſianus eo miſerat: nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quęſtione collega reperit veritatem & eorum iudeorum quidē quos Antiochus accuſauerat nemo conſcius fuit. omne autem facinus admiſerunt homines quidem nocētiſſimi neceſſitate debitorum rati ꝙ ſi forum & ſcripta publica concremaſſent: exactione liberarentur. Iudei quidem pro ſuſpenſis conſultatione criminationibus futura expectantes magno timore fluctuabant.

¶ Tytus allato ſibi a patre nuncio ſciuit ipſum vniuerſis Italię ciuitatibus fuiſſe deſiderabilē: maximoq; honore Romę receptum maxima naq; fuit populi leticia in eius aduētu. Sed germani & Galię Veſpaſiano adhuc in Alexandriam exiſtente defecerant quo cognito. ipſe ſitteris miſſis ventiliū equeſtrem cōſulem facit ſuffectumq; ad regendas pficiſci britannias. qui audita Germanorum rebellione eos inuadit: quos domicianus dux exercitus priſtino ſubiecit iugo. Sermate vero qui & Scythę dicti ſunt cū germanis cōlerant: & in romanos impetum facientes hyſtrum tranſgreſſi plures occiderunt. & frontem Agrippam vaſtatis vndiq; regionibus. Sed hoc Riibrius Gallus a Veſpaſiano miſſus debellauit: & multos occidit alijs fugientibus.

Capitulum ſextūdecimum.

C Tytus autem Ceſar a patre ſibi allato nūcio ꝙ vniuerſis quidem Italię ciuitatibus deſiderabilis peruenilſet maxie vero ꝙ vrbs eū roma ſumma cū alacritate & claritudine ſuſcepiſſet in maximā leticiam voluntatēq; tranſlatus eſt curis de eo ita vt ſibi erat ſuauiſſimum liberatus. Veſpaſianū enim etiā longe quidem abſentem omnes homines Italię voluntatibus vt ꝑſentem colebant: expectationem ſuam ꝙ nimis eū venire cupiebant pro eis aduentu dueentes. & omni habentes neceſſitate liberam erga illum beniuolentiam. Nam & ſenatus memor calamitatum quę mutatione principum contigiſſent optatum. erat ſuſcipere ſenectutis honore b ellicorūq; geſtorū maturitate declaratum: cuius præſentiam ſciebant ſoli ſubiectorum ſaluti commodaturam. Et populus quidem malis inteſtinis ſollicitus magis eum venire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendū eſſe confidens anteq̄ vero libertatē cum opulentia recepturum: ꝑcipue pars militaris ad eū reſpiciebat. Hic enim maxime per eum bellorū patratorū nouerant magnitudinē. Imperitiā vero alioꝝ ducum experti arq; ignauiā: magna quidem ſe optabant turpitudine liberari. eūvero qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet recipere precabant. Dum vero hac beniuolentia diligeretur ab

M.i.

O diuiudeoꝝ apud oēs ꝓpter diuitias.

Antiochus iniudeos falſo abeuſatvna nocte ſtatuiſſe totā vrbem cōcremare & quos ꝓpꝫ iuſſit cōcremari

Antiochus iteꝝ iudeos quadrātū concremaſſe acculant

Quidā iuuenis facta inq̄ſitione iudeos imunes oſtendit & incēdiarios cognouit

Tytus allato ſibi a patre nūcio ſciuit ꝙ pater vniuerſis italię ciuitatibus pueniſſe deſideratis & maximo honore fuiſſet receptus.

Quãto honore veſpaſian⁹ fuerit Romę recęptus.

omnibus:honore quidẽ a p̃cipuis viris vlterius expectare intolerabile videbaꝫ. Sed eum q̃ lõgiſſime ab vrbe Roma cõuenire ante ꝓperabant.Nec tunc quiſq̃ eius moras conueniendi ferebat:ſed ita ſimul omnes effundebanꝫ: & vniuerſis facilius & prõptius ire q̃ manere videbaꝫ.vt etiam ciuitas ipſa tunc primũ intra ſe iocundam ſentiret hominũ caritatem.Erant autem pauciores abeũtibus remanẽtes.Vbi vero eum appropinquare nunciatum eſt.q̃q; manſuete ſingulos ſuſcepiſſet qui preceſſerant indicareꝫ:omnis iam reliqua multitudo p vias cum coniugibus ac liberis p̃ſtolabaꝫ: & quo tranſiens aduenifſet videndi eius voluntatẽ vultuſq; eius lenitatem oim generũ vocibus ꝓſequebanꝫ benemeritum & ſalutis datorẽ ſolumq; dignum Romę principem appellantes.Tota vero ciuitas velut templum ſertis atq; odoribus plœna.cum aũt vix p circumſtantiũ multitudinẽ in palaciũ venire potuiſſet ipſe quidẽ pœnatibus dijs aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrabat.Vertunt aũt ſe ad ępulas turbę.pq; tribus & genera & vicina cõuiuia exercẽtes deo libabant:& ab eo p̃cabanꝫ ip̃m Veſpaſianum q̃plurimũ tẽporis in Romano imperio ꝓſeuerare.& filijs eius & qui ex his naſcerenꝫ ſeruare inexpugnabilẽ principatũ.Vrbs quidẽ Romana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima fœlicitate creſcebat.

Germanorũ & galatarum defectio veſpaſiano exiſtẽte adhuc in alexandria Cã defectionis.

¶ Ante hęc vero tẽpora quibus Veſpaſianus quidẽ apud Alexandriã erat. Tytus vero hieroſolimã obſidebat.magna pars germanorũ ad defectionẽ mota eſt.Quibus etiam galatarum ꝓximi cõſpirates magnam ſpẽ contulerant.q⁹ etiam Romanoꝝ dominio liberareꝫ.Germanos autẽ deficere velle bellumq; inferre ſuſtulit primũ natura bonis conſilijs vacua paruaq; ſpe appetẽs periculorum deinde odium principũ q̃m ſoli ſciunt ptę cęteris gẽtem ſuam vi coactam ſeruire Romanos. Necnõ eidem maximam tẽpus eis fiduciam dedit.Nam cũ viderent Romanoꝝ imperium crebris imperatorũ mutationibus inteſtina ſeditione turbari:omnẽq; his ſubditam orbis terrę partem pendere ac nutare cognoſcerent.hoc ſibi optimũ tẽpus ex illoꝝ aduerſis rebus atq; diſcordijs oblatũ eſſe putauerũt.Id autem cõſilium dabant & hac eos ſpe decipiebant Daſicus al's Claſſicus quidã & Baylus al's Vitullus ex eorũ potẽtiſſimis. qui olim quidem res nouas cupiebant.tempore autẽ adducti ſententiam ſuã p̃diderunt. Iãq; alacriter affectę multitudinis periculum facturi erant.Verum maxima parte germanorum defectionẽ pollicita cęteris fortaſſe nõ diſſentientibus veluti quadã diuina ꝓuidentia Veſpaſianus ad ventilium cerealem(qui pridem germaniã rexerat) lr̃as mittit: quibus eũ cõſulem declaraꝫ: iuſſitq; ad britannias amminiſtrandas ꝓficiſci. Ille igiſ quo iuſſus fuerat abiens audita rebellatione germanorũ eos iam cõgregatos inuadit ordinata acie magnũ in cõflictu numerũ peremit:depoſtãq; amentia ad ſobrietatem coęgit.Sed q̃cito ad loca ille peruenifſet:haud multo poſt erant ſupplicia luituri.Nã vt primũ defectionis eorũ nũcius allatus eſt Romã domicianus ceſar hoc audito (non ſicut alter fortaſſe in illa etate feciſſet nã omnino adoleſcẽs erat)tantã rei magnitudinẽ ſuſcipere detractauit. Sed a pre habens ingenitã fortitudinẽ & ſupra etatẽ exercitatus illico tẽdebat in barbaros Illi autẽ expeditionis fama pculſi:ei ſe pmiſerant. luchrũ hoc ex timore maximũ nacti vt ſine vlla cade priſtino iugo ſubijcerenꝫ.Omnibus ergo circa galatiã(vt oportuit)ordinatus.ne rurſus vnq̃ facile turbarenꝫ:domicianus clarus atq; inſignis etatẽ ſuperantibus factis.& patriũ decus afferẽtibus Romam regrediꝫ. ¶ Cum ſupra dicta vero germanoꝝ defectione hiſdẽ diebus etiã Sarmataꝝ al's Scytharũ cõuenit audacia.Nã(qui appellanꝫ ſcythaꝝ)ſarmathę maxima multitudo clã tranſgreſſi fluminẽ hyſtrũ violenti atq; ſeuiſſimi ꝓpter inopinatũ impetũ multos quidẽ Romanorũ(quos in p̃ſidijs offẽdere interficiunt:& cõſularẽ virum ſenioręm põpeium al's fronceiũ agrippã(qui fortiter his obuius pugnauerat)occidũt:ꝓximaſq; regiones totas feriẽdo atq; ducẽdo omnia(quę incendiſſent ꝓuagabanꝫ. Veſpaſianus hoc facto & vaſtitate Meſyę cognita.rubriũ gallũ dirigit.pœnã ſarmatis impoſiturum. A quo multi quidẽ in p̃lijs trucidati ſunt.qui vero ſalui eſſe potuerunt.domũ refugerũt.Hoc aũt bello magiſter militũ definito: etiã futuri tẽporis cautioni cõſuluit.Pluribus enĩ & maioribus p̃ſidijs loca circõdedit:vt oino barbaris eſſet ipoſſibilis trãſitus.In Meſya quidẽ bellũ ea celeritate diſcretũ eſt.

¶ Tytus vbiq; magnificentiſſima celebrans ſpectacula captiuis Iudeis ad oſtentationem cladis abutebat.Hic enim itinere fluuiũ(qui Is dictus eſt.& ſabbatinus ꝓpter peculiare miraculũ appellatum cognouit.Hinc Antiochenſes obuiã venerunt depcantes.vt iudeos a ciuitate expelleret: ſed illos nõ audit.Ipſe quoq; auream coronã a parthoꝝ rege miſſam ſuſcipiẽs in Euphrate remeauit Antiochiã vbi iterum iudeos expelli petentibus Antiochius reſpondit eorũ patriam periiſſe.nullũq; iam locum(qui eos reciperet)reſtare:ſed eneas tabulas ſuorum priuilegiorum eis pmiſit eximere.Cũ aũt ille ad hieroſolimam veniſſet triſtemq; ſolitudinẽ.q̃ tunc videbat antiquę ciuitatis claritudini cõpararet miſertus eſt.ciuitatis excidium multum impcans ſeditionis auctoribus, Deinde in Alexãdriam ꝓueniens curat nauigare in Italiam: & legiones ſuas p ciuitates diſtribuit. Capitiuorum autem duces Symonem:& Iohannem ſeptingentoſq; alios in Italiam portari pcepit.

Capitulum ſeptimum decimum.

Letícia ppli in aduentu Veſpaſiani,

Crebrę mutationes impatoꝝ.

Veſpaſianꝰ lr̃is miſſis vẽtilio cõſulẽ facit:uſſitq; ad regẽdã britãniã ꝓficiſci qui auditã rebellatiõe germanoꝝ eos inuadit.

Sarmatę(qui & ſcythę dicti ſũt) cũ germanis in defectionẽ cõſẽtiũt & i rõanos facientes ipetũ hyſtrũ trãſgreſſi eorũ plures occidũt & cõſularẽ frõteiũ agrippã vaſtatis vndiq; regionibus ſed hos rubrius Gallus a Veſpeſiano miſſus de bellauit multis eorũ interfectis & alijs fugientibus.

A Princeps vero Tytus aliquādiu quidem beryti cōmorabat. ita vt diximus. Inde autem reuersus. & per omnes (quas obiret) Syrie ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudeorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebat. Contigit autē in itinere fluuium cognitione dignissimū. Is fuit medius inter archiam & raphaneas Agrippe regni ciuitates. Habet aūt quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit qñ fluit plurimus neq; meatu segnis tñ interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta. septimo die similis exorif: atq; hūc ordinē pro certo semper eū seruare cōpertum est. Vnde etiam sabbaticus appellatus est a sacro iudeorum septimo die sic nominatus.

¶ Ciuitatis aūt Antiochensium populus qñ Tytum aduentare cognouit manere quidē intra mœnia pre gaudio nō patiebat. Oēs autē obuiā ei pergere pperabant & vsq; ad tricesimū & eo amplius stadium pgresse non mō vir sed etiam feminę cū pueris expectabant. Et cū appropinquantē vidissent ex vtroq; vie latere stantes dextras cū salutatione tendebāt. Multisq; fauoribus exultantes: cum ipso reuertebāt. Crebro aūt inter oēs alias laudes precabant vt iudeos expelleret ciuitate. Tytus quidem nihil pcibus istis indulsit. sed ociose quæ dicebant audiebat. Incerti autē quid sentiret quid vel facturus esset iudeis magno & atroci mœtu tenebāt. Nec enim cōmoratus est Antiochie Tytus. Sed cōtinuo a Zeugma eufraten versus iter cōtendit. Quo missi etiā ab rege parthorum venerunt aureā ei ferentes corona q; iudeos vicisset. Haq; suscepta etiam cōuiuium exhibuit regis missis atq; ita Antiochiam remeauit. Curia vero & populo Antiochensi multū petētibus vt in theatrū veniret vbi eū oēs multitudo prestolabat humanissime paruit. Rursus aūt hisdem fortiter instātibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudeos ingeniose respondit: patriā eorum dicēs quo expellendi fuerant interdictū esse nullū; iam esse locū qui eos reciperet. Vñ ad aliā petitionē sese cōuertunt Antiochēses: q; priorem ipetrare non potuerunt. Eneas eni tabulas eum pcabant eximere. quibus incisa essent priuilegia iudeor. Sed nec id quidē Tytus annuit. Verū in eodē statu relictis oibus (quę habebāt apud Antiochiam iudei) ad egyptum inde discessit. Iter aūt agendo cū ad hierosolimā venisset tristemq; solitudinē (q; tunc videbat) antiquę ciuitatis claritudini cōpararet: diiectorum operū magnitudinē & vetere pulchritudinē recordatus miserebat excidiū ciuitatis. nō (sicut alius fecisset) exultans q; talē ac tantā funditus excidisset. Verū multū imprecans seditionis auctoribus & qui hāc ei pœnā inferre coegissent: ita certus erat q; nūq; virtutē suā voluisset punitor; calamitatibus clarescere: ex magnis eni diuitijs nō minima pars in ruinis adhuc inueniebat. Quędē eni eruebāt Romā plura vero captiuis indicantibus inferebāt aurū atq; argentū aliaq; instrumēta pciosissima quę dñi propter incerti belli fortunā terræ cōdiderāt. ¶ Tytus aūt ppositum iter ad egyptū tendēs emēsa velociter solitudine puenit Alexandrīā. Decretoq; ad Italiā nauigare cū se duę legiōes comitarent vtramq; (vñ venerāt) rursum remisit quibā quidē in Mesiam quintā vero decimā in pannoniā. Captiuorum autem duces Symonē & Iohannē & alios septingētos numero viros electos tā magnitudine corporum q; pulchritudine pstantes hinc ad Italiam portari pcepit cupiens eos & in triumpho pterducere.

¶ TYTO Romam reuertente maximus celebratus est triumphus.

¶ Tyto Romam aduenienti pater cum ciuium multitudine obuiam venit cū maxima letitia omnes domos exierunt pōpam visuri: & triumphum. Vespasianus: & Tytus lauro coronati patriaq; purpura veste amicti transeunt quos senatus in octauianis ambulationibus pparato tribunali pstolabatur. Milites q; inermes erat in lericalveste laureis coronati. Vespasianus autem (ipso & Tyto solēnia celebrante) milites breuiter allocutus illos ad prandiū (quod his ex more ab imperatore parari solet) dimisit. Ipse q; ad triūphorum recessit. ineffabilia autem erant triumpho pparata. Aurum argentum & ebur in omni genere pecierum & operum. Gemmę multę & clarissimę. Simulachra deorū pciosissima ferebant. animaliaq; diuersis ornamētis inducta pprijs. Triumphatores quoq; ab alijs discreti miris ornamentorū magnificentia culti erant. inluperq; captiuorū vulgus ornatum erat. Machinea quoq; ferebant. belli autem descriptio & bellorū euētus quos iudei passi sunt pfentialiter p singula pegmata ostendebant. Ornamenta etiam & templo alata portabant. sed mutatum erat candelabrū a iudeorum consuetudine. lex autem iudeorum nouissima spoliorum ferebat. deinde transibant plurimi victoria portantes simulachra omnia auro & ebore facta post quę Vespasianus prior ibat: & Tytus sequebatur. Et domicianus adhuc equitabat ornatus pulcherrimi. Pompę autem finis fuit capitolini iouis tēplum quo conistiterunt & antiquo Romanorum more. Symon Gyoræ hostium dux inter coptiuos in pōpam traductus laqueoq; circūdatus per publicum trahebat. cuius quidem posta vite finem nuncium est hostias inchoārunt: & his secūdo celebratis in palacium receesserunt. hunc quoq; diē vrbs Romana finem malorum ciuilium & pro fœlicitate spei bone principium celebrauit.

¶ Capitulum octauum decimum.

Tytus vbiq; magnificentissima celebrās spectacula iudeorum captiuis ad ostentationem cladis abutebatur.

Antiochēses tyto obuiā ciuitatē exierūt.

Depcātes vt iudeos expelleret ciuitate Tytus no audit.

Tytus aureā coronā a partorū rege missā suscipies i euphrate remeauit Antiochiam.

Tyti hrīem redeūtis pietas & misericordia super illa excisa q; seditiosis ipreās virtutē suā punitorum calamitatibus nolebat clarescere.

Captiuorū duces Symonē & Iohem & alios septigetos i Italia portari pcepit.

Tyto aduenięti Romã pater cũ ciuiũ multitudi ne obuiã venit maxia cũ leticia

Modus exeũdi ab triũphum & ordo Vespasia mis & tytus lau ro coronati pa triaq; veste pur pura amicti trã seũt quos sena tus i octouianis ãbulationibus ꝓparato tribu nali ꝓstolabant

Porta triũphi.

Ineffabilia triũ pho ꝓparata.

Argẽtũ aurũ & ebur i oĩi gñe, specierũ & ope rum

Gẽmæ clariſſi mę & multę.

Simłachra deo rũ ꝓcioſiſſima ferebant.

Triũphatores ab aliis diſcreti.

Machie porta bant.

Belli deſcriptio & bellorꝫ euẽ tus quos iudei paſſi ſunt oibus ꝓſẽtialiter oſtẽ debat.

Pegma machi nã i q̃ ſtatuę co locãt ſignificat.

Mutatũ cande labrum.

Lex iudeorum nouiſſima ſpo liorꝫ ꝓtabat.

Deracta vero nauigatione pro voto ſimiliter quidem Roma in eo ſuſcipiendo erat affecta & ex curſus exhibuit et quos patri. Claritudinẽ vero Tyto pater addidit. qui venit obuiã eumq; ſuſcepit. Multitudini autẽ ciuium diuinã quandam leticiã ſuggerebat: qꝫ videbat invnum tres cõueniſſe. Nou multis añ diebus poſt vnũ cõmunem triumphũ ob res geſtas agere ſtatuerunt. q̃is vtriq; ſenatus ꝓprium decreniſſet. ¶ Predicto autẽ die quo futura erat põpa victorię nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remanſit. Omnes autẽ cum ꝓdiſſent loca vbi tñ ſtare potuiſſent ꝓuenerunt quãtus ſpectandi modus ſufficeret: imperatoribus cõceſſo neceſſario tranſitu. Cũcta vero parte militari añ lucem p turmas atq; ordines prędreſſa cum rectoribus ſuis & circa hoſtia cõſtituta non palacij ſuperioris: ſed ꝓpe Iſidis templũ ibi enim principes nocte illa requieſcebant prima iã aurora incipiente ꝓcedunt. Veſpaſianus & Tytus lauro quidẽ coronati amicti vero patria veſte purpurea: & ad octouianas ambulationes tranſeunt: ibi enim ſenatus & ducum ꝓceres & honorati equites eoꝝ prędtolabant a duentum. Tribunal autẽ ante porticus factum erat: ſellęq; in eo ꝓparatę eburneę. Quo cũ aſcendiſſent: cõcederunt. Statimq; partis eos militaris favor excepit: multis virtutum teſtimonijs ꝓdicãs. Illi autem inermes erant i veſte ſerica: laureis coronati. Prędceptis aũt laudibus eoꝝ Veſpaſianus (cũ dicere adhuc vellent) ſilencij ſignũ dedit: magna oĩm quiete facta ſurrexit & amictu magnã partẽ capitis adoptus ſolẽnia vota celebrauit. Idẽq; Tytus fecit. Perfectis aũt votis Veſpaſianus i cõe oẽs breuiter allocutus milites quidẽ ad prandium (quod hij ex more ab imperatore parati ſolet) dimittit. ipſe vero ad portã receſſit quę ab eo (qꝫ per illam ſemper triumphorũ Pompa ducit) nomen accepit. Vbi & cibũ prius capiebant & triũphalibus veſtibus amicti ad portam diſs collocatis ceſa hoſtia inter ſpectacula tranſeũtes triumphũ ducebant: vt multitudini facilior prebereť aſpectus. ¶ Pro merito autẽ narrari multitudo illorũ ſpectaculorũ magnificẽtia nõ poteſt in oĩbus quę quiſq; excogitauerit vel artium factis. vel diuitiarũ opibus vel naturę nouitate. Nã pœne quęcũq; hoĩbus qui vſq; ſunt fortunatis paulatim quęſita ſunt alij alia mirabilia atq; magnifica hęc vniuerſa illa die Romani imperij magnitudinẽ ꝓbauerunt. Etenim argẽti auriq; necnõ & eboris in omni genere ſpecierũ ſiue operũ multitudine nõ vt i põpam ferre cerneres. Sed ſi quis dixerit oia fluere & alias quidẽ veſtes exriſſimi generis purpura portari. alias diligentiſſima pictura varietas arte Babilonica. Gemmę autẽ claſimę & tã multę. alię coronis aureis. alię ſpeciebus. alię formate incluſę traductę ſunt vt appareret fruſtra nos eorum vnq̃ alias vſq̃ verũ eſſe aliqd ſuſpicari. ¶ Ferebanť aũt ſimulachrorum figilla (quę illi deos habebãt) & magnitudine mirabili. & arte nõ defunctorię facta horũq; nihil nõ ex ꝓcioſa materia. Quin & animaliũ diuerſa genera ꝓducebanť. ꝓprijs ornamẽtis induta. Erãt aũt quę ſingula etiã porteret magna hominũ multitudo purpureis veſtibus atq; inauratis ornata. Ipſi etiã (qui ad põpam fuerant) ab alia turba diſcreti: ꝓcipua & mirabili ornamentorꝫ magnificẽtia culti erant. Inſuper his ne captiuorũ quidem vulgus inornatũ vidẽres. Sed varietas & pulchritudo veſtiũ natura ex fatigatiõe corporũ deformitatẽ oculis ſubtrahebat. Maxime aũt ſtupor erat machinatũ (quę portabanť) ſiue pegmatũ fabricatio. pro cuius magnitudine timendũ viribus portantiũ occurrẽtes putabãt. Multa enim in tertiũ nidũ quartũq; ſurgebãt & magnificẽtia fabricę cũ ammiratione delectabat. multis aurata veſte circũdatis cum aurũ prætereа atq; ebur oĩbus eſſet affixum. ¶ Multis aũt imitationibus bellũ aliter in alia diuiſum certam ſui facię demõſtrabat. Erat enim cernere vaſtari quidem fortunatiſſimam terram. totas vero interfici acies hoſtiũ. & alios fugere alios captiuos duci muroſq; excellẽtes magnitudine machinis dirui: & caſtellorũ excindi munimina & populoſarum ciuitatũ mœnia diſturbari. exercitũq; intra muros infundi cediſq; omnia loca plena. & eorũ qui manu reſiſtere nõ poterãt preces ignemq; tẽplis immiſſum ediumq; ſuper dominos & poſt multam vaſtationẽ euerſionis atq; omnis triſtitię defluentis non arua culte neq; ad hominũ vel pecorũ potum. ſed per terram ex omni ꝓte flagrantem. Hęc enim iudei bello paſſas eſſe ipſi experti ſunt. Ars aũt & cõfectorum operũ magnitudo neſcientibus adhuc fieri tanq̃ ꝓſentibus oſtẽdebant. ¶ Erat autem p ſingula pegma captę ciuitatis dux ita (vt captus fuerat (ordinatus. multę aũt naues ſequebanť. Spolia vero alia: & ala quidẽ paſſim ferebanť. Eminabat autẽ duces eorum quę apud hieroſolimam in tẽplo reperta ſunt męſa aurea põderis taleti magni & candelabrũ quidem ſimiliter auro factũ. Sed opere cõmutato ab vſus noſtri cõſuetudine. Nam media quidem colũna baſi herebat tenues autẽ ab eo canulę ꝓducebantur. ad ſimilitudinem fiſcinulæ: & ſummum quæq; in liçinij ſpeciem fabricatę. Erant autẽ numero ſeptẽ ſeptimi diei qui apud iudeos eſt indicantes honorẽ. ¶ Poſt hęc autẽ portabať lex iudeorũ nouiſſima ſpoliorũ. ¶ Deinde tranſibãt plurimi victorię ſimulachra portãtes oĩa ex auro & ebore facta. Poſt quę Veſpaſianus prior ibat: & Tytus deinde ſequebať. Domicianus aũt adhuc equitabat ipe quoq; ornatus pulcherrime. dignũ ſpectari exhibẽs equũ. ¶ Põpę aũt finis fuit capitoliũ iouis tẽplũ. quo (poſtq̃ vẽtũ eſt) cõſtiterũt. Erat eni vectus mos patrius operiri. donec ducis hoſtiũ mortẽ quiſpiã nũciaret. Is erat

A Symon Gyoræ tunc inter captiuos in Pompam traductus. Laqueo vero circumdatus per publicum trahebatur: cum eum simul cederent qui ducebāt. Lex autem Romanis est ibi necare criminum reos morte damnatos. Postq̄ igitur eum finem vitę habere nunciatum est omniumq; fauor secutus est tūc hostias inchoarunt. Hisq; omne secundo per vota solemnia celebratis in palaciū recessserunt. Et alios quidem ipsi epulis exceperunt: alijs autem omnibus instructi erant domi conuiuiorum apparatus.

Symon Gyorę iter captiuos in pōpā traductus laqueo in pōpā iterfectus est.

¶ Hunc autem diem vrbs Romana celebrabat. victorię quidem in hostes gratulatorium: finem vero malorum ciuilium: & spei bone pro fœlicitate principum.

Dies celebris romanis.

¶ PACI tempum Vespasianus edificauit.

¶ Vespasianus peractis triumphis templum paci edificauit: magnisq; donauit muneribus & ea quę in templo fuerant iudeorum ibidem reposuit. legem vero iudeorum. & purpurea penetraliū vela in palatio condita seruari precepit.

¶ Capitulum nonumdecimum.

Vespasianus peactis triūphis tē plum paci edifi cauit magnis donauit mune ribus & ea quæ in tēplo fuerant iudeorū ibi re posuit.

POst triumphos vero & Romani imperij firmissimum statum. Vespasianus paci templum edificare decreuit: Itaq; mira celeritate. & quę omnium cogitationem superaret effectum est. Magna enim diuitiarum largitate vsus insuper pfectis id picturę ac figmentorū operibus exornauit. Omnia namq; in illud Phanum collecta ac deposita sunt quorū visendorum studioq p totum orbem qui ante nos fuerunt vagabant. Quomodo aliud apud alios situm esset videre cupientes. Hic autem reposuit etiam quę iudeorum fuerant instrumēta hisq; se magnifice ferens. legem vero illorum & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari precepit.

¶ HERODIVM & Macherus a Lucio Basso obsidetur & capitur.

¶ Lucius Bassus missus in Iudeam legatus castellum Herodiū ab incolentibus sibi sociauit & militari manu collecta legione decima bellum inferre Macherontis statuit. Valde enim necessarium castellum excindi videbat ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret. Nam salutis spē habitatoribus. & aggredientibus hesitationem & formidinem natura loci: & muro circūdante prestabat. Macherus vero altissimo vertice supereminebat. Ea namq; loci perspecta natura Alexander primitus castellum munuit. vbi herodes post Herodium edificauit. propter Arabum vicinitate multasq; contra ob
B lationem fecerat munitiones: & inexpugnabile reddiderat. Ruta quoq; mirabilis magnitudinis ibi tempore Herodis perseuerabat: vbi & in valle a parte septemtrionali dicta. Barbas radix eiusdem nominis erat flammę similis mirabilis virtutis. sed eam euellere difficillimum erat sine euellētis morte. hec enim demones abigebat. Ibi quoq; aquarum calidarum fontes sapore diuersi scaturiebant. multi etiā frigidide aquę. Sed ex vna spelunca quasi ex duabus mammis duo emanant fontes alter calidus: & alius frigidus. qui mixti lauacrum prębent medicinale. & suauissimum metallum quoq; sulphur & alumen inuenitur. Bassio itaq; castellum obsidente maximus fit conflictus. Sed res quædam inopinata tradedi castellum imposuit iudeis necessitatem. Eleazarus scilicet vnus obsessorum iuuenis & audax. Qui (quoda die discreta pugna ex vtraq; parte) omnes despiciens extra portam remāsit & muro stās alloquebat: sed illū (capta oportunitate) quidā egyptius captum ad romanos castra duxit ipmq; nudum verberibus cedi fecit qđ vehementer iudeos cōfudit & castellū romanis offerunt reddito sibi eleazaro. quo cognito multi inferioris ciuitatis fugiunt alijs occisis. mulieribus vero & pueris in seruitutem mancipatis.

¶ Capitulum vigesimum.

Lucius Bassus missus in iudeā legatus hęrodiū sibi sociauit

Herodi castelli situs & descriptio.

IN iudeam vero legatus missus Lucius Bassus suscepto a cerealivitellino militū magistro. castellū quidē herodium ab incolētibus sibi sociauit. Post aūt omni manu militari collecta (multi aūt in partes diuisi erāt) & legione decima: bellū inferre Macherontis statuit. Valde
C eni necessariū videbat id excindi castellū: ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret. Nam & salutis spē habitatoribus certā: & aggredientibus hesitationē atq; formidinē natura loci p̄sta remaxime poterat. Nam ipm q̄ muro cinctū est saxosus est collis in procerā celsitudinē surgēs: vt ob hoc etiā capi difficilis videret: Sed ne vel accedi eo posse excogitarat: quę vallibus eū ex omni parte vallauerat: quaę altitudo oculis cōprehendi nō posset; quasq; nec transire erat facile nec aggestu vlla rōne cōpleri possibile. Nā ea quę ad occidēte secta erat vallis sexaginta stadijs distendit vñ asphaltides lacus ei limitē facit. Ex hoc vero tractu ipse Macherus altissimo vertisse supeminet. A septētrioē aūt & meridie valles magnitudine quidē supradicta cingunt: similiter vero sunt inextricabiles Ad occi natū aūt eius vallis (quę ab oriēte est) altitudo nō minor centū cubitis inuenit. mōte vero ex aduerso Macherōti posito terminat. Ea loci natura pspecta rex alexāder primitus castellū cōmuniuit: q̄ post ea gabinius bello cū aristobolo gesto deposuit. Herodi aūt regnāti oibus locis dignior cura visa est & cōstructione tutissima ,ppter arabū p̄cipue vicinitatē. Nāq; oportune situs est eorūq; fines expectās. Magnū ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit incolis vñ in arcem ipsam ferebant Macherun. Quin & rursum circa ipm verticem murū edificauerat, turresq; in angulis cētum sexaginta

Macherus in mōte.

Alexāder primitus castellū muniuit vbi post hęrodes hęrodiū edificauit ,ppter arabū vicinitatem.

M.iij.

Obscripho herodis: Macherontis: et Dre
rrūbunt e Mualdud:

Munitioões herodij cõtra obsidionem.

cubitis erexerat. In medio ambitu regiam struxerat: magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletam. Multas vero cisternas recipiẽdis aquis habundeq; suppeditandis locis maxime idoneis fecerat. veluti cum natura certaret: vt q̃ illa situ loci inexpugnabile fecerat: ip̃e munitionibus manu instructis superaret. Insuper his enim & sagittarum multitudinẽ machinarumq; reposuit & omnẽ apparatũ excogitauit: qui habitatoribus posse magnę obsidionis p̃stare contẽptum. ¶ Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudine. Nullo enim carice vel celsitudine vel magnitudine vincebat. Ferebãt autẽ eam ex herodis temporibus perseuerasse: mansisseq; viterius ꝓfecto sed ab Iudeis (qui locum cœperant) excisa est. Vallis autem qua ciuitas a parte septemtrionali cingit quidem locus Babras alias Baaras appellat. Vbi radix eodem nomine gignitur: quæ flammę quidem affinitas est colore. Circa vesperam vero velut iubare fulgurans, accedentibus eamq; euellere cupientibus fugit non est: sed tam diu refugit, nec prius manet: q̃ fiquis vrinam mulierem vel menstruum sanguinem super eam fuderit. Q uinetiam tunc si quis eam tetigit mors certa est: nisi forte illã ipsam radicẽ ferat de manu pẽdentem. Capit alia quoq; modo sine periculo qui talis est. Totam eam circũfodunt: ita vt minimum ex radice terra sit cõditum: deinde religant ab ea canem. Illoq; sequi eum a quo religatus est, properante radix quidem facile euellitur: canis vero cõtinuo morit. tanq̃ eius vice traditus qui herbã euerat ablaturus. Nullus enim postea accipientibus mœtus est. Tantis autem periculis propter vim capi eam operepretium est. Nam quæ vocantur demonia pessimorum hominũ spiritus, viuis intrãsa eosq; necantia quibus subuentum non fuerit hæc cito (etiam si tãtummodo offeratur egrotãtibus) abigit. Fuit autem in eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alię namq; amarã tantum alis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidę aquę ortus non solum in humilibus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim cum ipse lunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem eminente protecta. Super hoc autem duo inter se paululum distantes eminent & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. Q ui mixti lauacrum suauissimum præbent. multisq; morbis ac vicijs salutare maxime corporum curationi conueniens. Habetq; idem locus metalla sulphuris & aluminis. ¶ Bassus templatus vndiq; regionem valle orientali repletam. expugnationem aggredi statuit. opusq; ipse properans aggerem q̃ plurimum extollere: facilemq; per eum facere obsidionem. Q ui vero fuerant deprehensi ab extremis segregati Iudei, illo quidem coęgere inanevlgus esse existimans inferiorem obseruare ciuitatem. ac per iacula priores excipere. Superius vero castellum ipsi occupauit tenebant & propter munitionis firmamentum: & vt saluti suę consulerent. Impetraturos enim opinabantur: si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinandę obsidionis experiendo conuincere: ideoq; in dies singulos alacri animo excursus habebant & cum his quos sors obtulisset consertis manibus multi quidem moriebantur: multosq; Romanos interficiebant. Semper autem vtrisq; plus ex tempore victoria captabatur. Judeis quidem si incautiores aggrederentur. In aggere autem positis si improuisum excursum eorum bene sępti armis exciperent. Sed non finis obsidionis futurus. ¶ Res autem quędam fortuito gesta inopinatem castelli tradendi necessitatem Judeis imposuerat: inter obsessos iuuenis sed audacia ferox & manu strẽnuus nomine Eleazarus. Is autẽ fuerat & i excursibus nobis multos aggredi: aggressumq; phibere obsecrãs alias obsessis in plijs semper grauiterq; Romanos afficiẽs audaciaq; sua socios ꝓsequens impetũ quidẽ his periculo autem vacuũ discessum efficiebat: nouissimus recedendo. Itaq; discreto quodam die pugna ex vtraq; parte ꝓgressa ipse tanq̃ despiciens omnes existimans neminem tunc hostium prędam exceptuum extra portam remansit. & in muro stantes alloquebat: tutamen illis addẽs. Hanc autẽ opportunitatem vidit quidã ex Romanorũ castris ęgyptius nomine rufus: & (quod nemo speraſſet) impetu facto cũ ipsis eum armis repente correptũ. cũ hoc viso in muro stantes stupor teneret in castrum Romanorũ traduxit. Posq̃ vero dux nudum eum precepit extendi & in aperto constitutum vt ex ciuitate conspiceret verberibus cedi. vehemẽter casus adolescentis Iudeos cõfudit. Vniuersaq; ciuitas infletu erat & questibus: vnius viri clade percussa. Id vbi Bassus animaduertit: cõsiliorum aduersus hostes hoc principiũ sumpsit. eorũq; miserationem augere cupiẽs quatenus coacti ꝓ eius salute castelli traditionem facerent quod sperauit adeptus est. Nã ipse quidẽ velut mox eleazarũ suspẽsurus crucẽ defigi iussit. Ea vero conspecta maior castellanos dolor inuasit. & vlulãdo querebant intolerabilem esse calamitatẽ vociferantes. Tunc igit eos orabat eleazarus ne vel se despicerent mortẽ miserrimam subiturũ sibiq; ipsis salutẽ p̃berent: post quem omnes iam subacti Romanorũ viribus ac fortunę cõcederẽt. Illi aũt & eius sermone fracti & ꝙ intus pro eo multum precabant (ex magna enim & populosa propinquitate genus ducebat) contra ingenium suum misericordia victi sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebant castelli facere traditionẽ: petẽtes reddito sibi Eleazaro sine mœtu dimitti

Ruta mirabilis magnitudinis a tpe herodis tũc pleuerans.

Baaras radix flammę filis mirabilis virtutis.

Quõ sine periculo euelli potest.

Abigit demões

Aquarum calidarũ fõtes sapore diuersi.

Aquę frigidę.

Metalla ibidẽ sulphur & alumen.

Obsidet bassus herodiũ & ciuitatem.

Conflictus.

Eleazarus audacia ferox.

Eleazari temeritas quę rufus in castrum Romanorũ traduxit ipsumq; dux nudũ verberibus cedi fecit qđ Iudeos confudit.

A Cum autem his assensus esset dux Romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cum Iudeis cognita pactione ipsi clã nocte aufugere statuerũt. Cũvero portas aperuissent: ab his (q̃ deditionem promiserant) ad Bassum nuncius venit. siue inuidia salutis eorũ. siue formidine eorũ fugę causas ipsi prestarent. Sed fortissimi quidẽ fugientiũ qui precesserant euaserũt: reliquorũ autem viri quidem mille septingenti perempti sunt. mulierculę vero & pueri in ceruitium ducti Sponsiones aũt cum his qui castellum dederunt habitas Bassus cõseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarũ reddidit.

¶ IARDES (qui & Saltus dictus) obsidetur a Basso.

¶ Bassus Iardem obsidens equitibus locum cingit & ne inde fugerent siluam scindi iubet magnoq; belli facto conflictu nullus iudeorum euasis ex Romanis duodecim tantummodo occisis & Iudas Gyari filius dux de Hierosolima fugiens aduersus est in cloacis. Eoq; tempore Cæsar libertio Iudeæ procuratori scripsit vt omnem terram iudeorum vendat propria: & patriam suam seruans. Et solis octingentis relictis iudeis Massada ad inhabitandam dedit. iussitq; singulis annis singulis Binas in capitolium deferre dragmas. ¶ Anthiocum autem apud Cæsarem: & filios Censentius accusauit quo commagenem ciuitatẽ ingressus. Anthiocus cum vxore & liberis se purgare volens exijt. Et ipso cum vxore & filiabus fugientem in Cecilio filij eius Romanis restiterunt & milites eius transierunt ad Romanos. Ipse autem vinctus mittitur. Romam Sed eum Vespasianus solui iubet magnos et redditus contribuens. ¶ Alani iuxta Tanaym fluuium degentes Mediam inuadentes depopulantur pacoro regẽ medorum fugiente. Armeniamq; rege captovastant.

¶ Capitulum vigesimũ primum.

Bassus Iarden obsidẽs equitibus locũ cingit. Iubet siluã scidi Cõflictus belli.

DIs aũt administratis in saltũ (qui appellat Iarden) ducere properabat exercitum. Muli enĩ illuc congregati eẽ nunciabant. qui pridẽ tẽpore obsidionis ex hierosolimis & macherõte profugerant Ego cũ ad locũ veniret neq; falsũ fuisse nunciũ reperiret: primo quidem oẽm locũ equitibus cingit vt si quis iudeorũ conatus fuisset euadere fugiẽdi p equites copiã nõ haberet. Perdites aũt iussit scindere siluã ne inde fugerent. Hoc mõ ad necessitatẽ adducti sunt aliq̃d fortiter faciẽdi veluti ex audaci certamine fortasse fugã etiã reperturi Itaq; simul vniuersi & cũ clamore impetu facto in eos a quibus accincti fuerant irruũt. Illi aũt fortiter eos excipiebant. Multũq; his audacia illos cõtentione vsis diu quidẽ preliũ tractũ est. Nõ autẽ similis euenit finis pugnę certantibus. Nam romanorũ quidẽ duodecim tm̃ cõtigit occũbere neq; multos sauciari: iudeorum vero ex illo prelio nullus euasit. Sed cum essent non pauciores tribus milibus prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Gyari filius de quo supra memorauimus q̃ ordini cuidã propositus (cũ hierosolimis obsideret) quibus dimersus erat cloacis latenter effugit. ¶ Eodẽ vero tẽpore cesar etiã ad liberiũ maximũ scribit (erat aũt ꝓcurator) vt omnẽ terrã venderet iudeoꝝ. Neq; enĩ ciuitatẽ in ea cõdidit: ꝓpria seruans. & patriã suam. Solis vero octingentis illic relictis. locũ dedit quẽ incolerent qui vocat massada Distat aũt ad hierosolimis triginta stadijs. Stipẽdiũ vero vbicũq; degeret iudeis indixit: Binas dragmas singulis annis deferre in capitoliũ iussit: ita vt añ hęc hierosolimorũ tẽplo pendebãt. Et res q̃dẽ iudeoꝝ in tẽpore hunc flatum habebant. ¶ Iãvero (quarto anno Vespasiano amministrãte imperiũ) cõtigit cõmagine regem Antiochũ in maximas clades cum tota domo incurrere. ex causa huiusmodi. Cẽsenius alias Cessẽnius Petrus al's Perus (qui tũc Syriã rector amministrabat) siue reuera: siue ꝓpter inimicitias Antiochi. certũ enĩ nõ valde patefactũ est lras ad cęsarem misit Antiochũ dicens defecere ab Romanis cũ epiphanio filio decreuisse pactis habitis cũ rege parthoꝝ ꝓpteraq; debere illos añ capere. ne si priores nouas res adorsi essent totũ Romanorũ imperiũ bello pturbarẽt. Non erat aũt Cęsar hmõi ad se platum nunciũ neglecturus. Nãvicinitas regũ maiore negocium prouidẽtia digniũ esse faciebat. Samosata enĩ cõmagene maxima ciuitas iuxta eufraten sita est. vt esset parthis eo

B Iudeoꝝ ĩ illo ꝓlio nullus euasit ex rõanis tantũ modo duodeci occisis

Cęsar liberio ꝓcuratori iudeæ scribit vt omnẽ iudeoꝝ terram vendat.

Antiochus & filij cõmagines rex apud Cęsarem acculatura cẽsenio.

Samosa ciuitas

C nãq; id cogitauerũt. facilimus transitus. tutum aũt receptaculũ. fide igit habita sibi Petrus & potestate permissa vt ageret quod expedire videret negligẽdum nõ putauit. Subito aũt (Antiocho eiusq; sociis nihil opinãtibus) in cõmagenã ingressus est. ex legionibus quidẽ sextã ducẽs: & insuper quosdam cuneos alasq; equitũ. Habebat aũt auxilio reges terrę (quę Caldaica alias Calcidica vocat) Aristobolũ eiusq; fratrem Mafadamũ alias Soenũ. introitus autẽ illis erat sine certamine q̃ nemo indigenarũ valebat manus opponere. Antiochus autẽ insperato ꝑculsus nũcio. bellũ quidẽ cõtra Romanos nec cogitatione cõcepit. Decreuit aũt toto regno ĩ quo erat tractu relicto cũ cõiuge ac liberis egredi. hoc se romanis purũ ab ea suspicione quę sibi ingeret ꝓbaturũ esse ratus. Progressusq; de ciuitate cẽtum viginti ꝓpe modũ stadijs: in cãpo tabernaculũ ponit. Petrus vero in Samosata qui eã capescerẽt misit: & p eos ciuitatẽ tenebat. Ipse vero cũ alio milite in Antiochũ ire tendebat. Non tñ rex vel ipsa necessitate adductus est aduersum Rõanos aliquid bellicũ gerere. Sed fortunam suam questus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus aũt belliq; peritis suiq; corporis ꝑstantibus filijs eius nõ erat facile in

Cẽsenius ĩgressus citatẽ cõmagenum.

Antiochus cũ vxore & liberis se purgare volẽs exit.

Antiochi filij rõanis in bello resistunt.

calamitate ſine pugna durare. Itaq; ad virtutem ſe conferunt epiphanes & callenicus. Vehemẽti au- D
tem pugna p totam diem habita in ſigni fortitudine demonſtrati ſunt nullaq; ſuarum parte virtum
diminuta diſcedunt Antiocho vero neq; pugna quidem hoc modo peracta manere domi tolerabile
videbaꝫ. Sed abducta cõiuge cũ filiabus in ciliciam fugit. Atq; hoc facto ſuorum militum animos fre-
git. Nam velut deſperato ab eo regno defecerũt. Et ad Romanos ſe tranſtulerunt. Omniũq; erat de-
ſperatio. Ergo priuſq; penitus deſtituerent auxilijs epiphani cum cæteris ſeruare ſe ex hoſtibus erat
neceſſarium. Fiuntq; omnes equites decem qui cũ his trãſgreſſi ſunt flumen eufraten. Hinc iam ſine
mœtu pfecti cum ad Bologeſſen parthorum regem veniſſent: nõ quaſi fugitiui deſpecti ſunt ſed ad
huc priſtinam fortunam retinentes omni honore digni habiti ſunt. Antiochus vero vbi Tharſum ci-
litiæ venit miſſo Hetabontarcho Petrus nuncium Romã tranſmiſit Veſpaſianus autem ita regem ad
ſe deduci nõ paſſus eſt dignum eſſe ratus veteris amicitię habere rationẽ: quã belli occaſione inexo-
rabilem iracũdiam obſeruare. Itaq; iubet ei iter agenti auferri vincula: interm iſſaq; interim Romam
pfectione apud lacedemoniam degere. Magnos vero ei pecuniæ redditus pbet. vt nõ copioſe mo-
do. Sed etiam regie victum haberet. His epiphanes & cęteri cognitis qui patri antea metuebant ma-
gna cura & extricabili animos relaxarũt & ipſi quoq; ſpẽ recõciliande cum Cęſare gratię cõceperũt:
cum etiã Bologeſſus de his ſcripſiſſet ad Cęſarem. Nec enim quis fœliciter agerent extra Romanum
viuere paciebant imperium. Et cum Cęſar his manſuete facultatem dediſſet: Romam venerunt. Pa-
tre autem ad eos ex lacedemone ſtatim aduecto cũ omni honore his haberet: ibi manſerunt. ¶ Ala- eg
norum autem natio q̃ quidem ſcitę ſunt iuxta flumen Tanayã & Meotidas Paludes ſedes haben- cap
tes (iam quodam loco memorauimus) His vero temporibus inito conſilio vt terram mediam: & vite-
rius pdandi cauſa peruaderent cum rege hyrcanorum colloquunt. Namq; his eſt illius tranſitus do-
minus. quem rex Alexander ita feceratvt portis ferreis clauderet. Aditu autem ſibi pbito vniuerſi ni-
hil ſuſpicantibus medis incumbunt eorumq; fines populoſos omnigenũq; pecorum plenos diripie-
bant. cum reſiſtere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrę obtinebat pachorus mœtu perculſus
in difficiliora loca refugiens. cęteris quidem omnibus ceſſerat. Vix autem ab illis coniugem ac concu- E
binas ſuas captas centum datis talentis redemerat. Summa ergo facultate ſiue pugna pdabundi: &
vſq; ad Armeniam vaſtantes omnia pceſſerunt. Eis autem rex Tyriades alias Thiridates erat. Qui
cum his obuius pliã conflixiſſet nõ multum ab fuit quo viuus illa acie caperet. Procul enim quidam
miſſo eum laqueo circũdatum tracturus erat niſi celeriter gladio rupiſſet laqueum: atq; ita fugiſſet. Illi
autem pugnando multo magis efferati. terram quidem depopulati ſunt: magnam vero hominũ mul-
titudinem aliam ducentes pdam ex vtroq; regno. ad ſua rurſum domicilia redierunt.

Alani iuxta Tanaym fluuiũ degẽtes mediã depopulant.

Pachorus rex fugit.

Alani armeniã vaſtãt rege capto.

¶ MASSADA a Flauio obſidetur.

¶ Flauius Siluius (mortuo in iudea baſſo) & in amminiſtratione ſuccedens maſſadam caſtellum
fortiſſimum (quod ſiccarij (quorum Eleazarus princeps erat) occupauerant) obſedit. Fuit enim tẽpus
illud apud iudeos omnium malicię generum fœcundiſſimum. Siccarij enim primo iniquitatis auc-
tores. quos vero Iohannes moderatiores oſtrauit. & Symon Gyore peſſimus horũ furoris emuli fue-
runt ſdumei ſceleratiſſimi. Tunc quoq; id hominum genus (qui Zelotę dicti ſunt) viguit qui ex bono
rum emulatione nomen ſibi imponẽtes omne malicię facinus imitati ſunt. Sed in eos cuncta quę na
tura hominis poſſit ferre ſupplicia diuina voluntate pmeritis cõgeſta ſunt. Venit itaq; Romanorum
dux cõtra Eleazarum & ſiccarios Maſſadam occupates: & ne quis fugeret eos circũdedit ibiq; nul-
lus fons naſcebaꝫ.

¶ Capitulum vigeſimum ſecundum.

Flauius (mortuo in iudea baſſo) & in amminiſtratione ſuccedes maſſada caſtellum obſedit cuius princeps erat Eleazarus iudeus.

APud iudeam vero mortuo Baſſo Flauius Siluius in amminiſtratione ſuccedit: & aliã A
quidã terram bello ſubactam videns. vnum autem adhuc rebelle ſupereſſe caſtellũ 18
omni quę in illis locis habebaꝫ manu collecta aduerſus id militem mouit. Nomen eſt F
aũt caſtello maſſada. Princeps vero ſiccariorum (a quibus fuerat occupatũ) erat vir
ppotens Eleazarus ex origine iudę qui nõ paucis iudeis pſuaſerat (vt ante ſignifi-
cauimus) ne pfeſſionem facerent: qñ cęſor cyrinus in iudeã directus eſt. Tũc enim
ſiccarij vocauerunt qui Romanis obedientes eſſe vellẽt. omniq; mõ his quaſi hoſtibus vtebant: diri-
piendo quidem & circũagendo eorum bona ignem vero eorum domibus iniciãdo. Nihil enim eos
ab alienigenis differre dicebant. Qui pugna etiam petendam iudeorum libertatẽ tanta ignauia pdi-
diſſent magiſq; ſe optare ſi Romanis ſeruitium ſpopondiſſent. Erat autẽ id plane accuſatio alias cau-
ſatio & crudelitatis atq; auaricię dicebaꝫ obtentu manifeſto autẽ rebus effectum eſt. Nam idẽ illi de-
fectionis ſocij fuerunt. & bellum cum Romanis comuniter ſuſceperunt. Cauſa autem peior illorum in
eos facta eſt: & cum mentita eorum pſidem refelleretur occaſio peius tractabãt eos qui nequitię ſuæ
iuſtis aſſertionibus exprobraret. Fuit eni tempus illud quodãmodo apud iudeos omnium generum

A malicię fœcūdiſſimū vt nullū opus intermitteretur infectū ne ſi quis excogitādo fingere voluiſſet. Haberet quo magis nouum aliquid inueniret ita & priuatim & cōmuniter omnes vnū erant & exſupera re alius alium tam impietate q̄ proximos iniquitate certabant. Potentes quidē multitudinē male tractando multitudo vero ad interitū potentiū ꝓperando illis enim erat dominandi cupiditas his autem vim faciendi bonaq; locupletū diripiendi. Primo quidem ſiccarij fuerunt iniquitatis in ꝓximos & crudelitatis auctores nullus necverbo indicto ad iniuriā neq; facto intemperato ad eorum exitiū quibus inſidiarentur prętermiſſo pœnitus. ¶ Verum & hos Iohannes moderatiores eſſe demonſtrauit. Non ſolum enim omnes interficiebat qui neceſſaria & pro futura ſuaderent tanq̄ inimiciſſimos eiuſq; modi ciues tractans. Sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deum quoq; iam eſſet auſus impietate contēnere. Nam & menſa nefaria veſcebatur & legitimam patriamq; exterminauerat caſtimoniāvt etiam ſit minime mirū ſi manſuetudinis cōmunionē minime ſeruauit hominibus: qui dei pietatē furore contēpſerat. ¶ Rurſus igitur ſymon gyore quid mali nō cōmiſit? Quave liberorum corporum iniuria temperarunt: qui eum creauerant tyrannum? Quave eos amicitia quęve cognatio ad quotidianas cedes non ferociores effecit? Nāq; alienos quidē male tractare meritis nequicię opus eſſe arbitrabantur: clariſſimamvero gloriā parere crudelitatem in familiariſſimos exiſtimabant. ¶ Horum furoris emuli etiam Idumei fuerunt illi autem ſceleratiſſimi peremptis pontificibus ne qua pars conſeruaretur pietatis in deum totum quicquid ex ciuitatis facie ſupererat abſciderunt: ſummamq; per omnia iniuſticiā induxerunt. In qua illud hominum genus (qui zelotę appellati ſunt) viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enī malicię facinus imitati ſūt nullo inemulato (quod ante cōmiſſum memoria tradidit) prętermiſſo: quāuis nomen ex bonorū emulatione impoſuiſſent qui eos quos lederent propter efferā ſui naturam cauillādo fallebant: qui malorum quę maxima eſſent bona ducebant. Itaq; debitum vitę finem inuenerūt merita illis oībus pœna deivoluntate decreta. Cuncta enim quę natura hominis poſſit ferre ſupplicia in eos vſq; ad extremū terminum vitę congeſta ſunt quævarijs perempti cruciatibus pertulerunt. Verum fortaſſe dixerit aliquis minora eos q̄ cōmiſere perpeſſos Verum his quod iuſte ea paterentur hęrebat de illis autē qui in eorum crudelitatem inciderunt non eſt huius temporis pro merito conquęri ¶ Rurſum igitur ad eā narrationis partē redeo: vnde digreſſus ſum. ¶ Venit enim dux romanorum contra eleazarum & qui cū eo maſſadam tenebāt (ſycarios exercitū ducens: & fines quidem ſtatim oēs obtinuit: pręſidijs B vbiq; locis oportuniſſimis collocatis. Caſtellū aūt muro circūdedit ne quis obſeſſorū fugiendi facultatem haberet: vtq; cuſtodes perſeuerarent. Ipſevero caſtris locū occupat ad obſidionem quidē idoneum quem delegerat qua parte rupes caſtelli monti proximo applicabantur: cęterū difficilem ad oppugnandum. Non ſolum eni cōmeatus ex longinquo & cum labore iudeorū maximo portabāt: quibus hęc fuerat cura mandata: verumetiam potus aliunde in caſtris deducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus naſcebatur.

¶ Siluius maſſadę caſtelli obſidionē aggreſſus eſt maxio labore ꝓpter caſtelli munitionem & ſitū. Vndiq; eni obrutis atq; altis vallibus oibus animalibus inacceſſibilis cinctū erat. Erat enim iter vnū quod coluber ex anguſtia crebriſq; flexibus capta ſimilitudine appellatū. Hoc aūt caſtellū primus a Ionathe pontifice edificātū: qd herodes poſtea magno ſtudio p gyrū muro cinxit & viginti ſeptem turres & regia inter mœnia edificauit & verticē (cū eſſet fœcūdus) rex culturę deſtinauit. Ibiq; balnea cuncta erat cōſtructio: magniq; in ſcopulis putei circa regiā & turres. Intus autē munitio & alimenta quę centū annis ꝓpter loci naturā manebant incorrupta. Inuenta inſup ꝓ decē millibus virorū arma. Illud em caſtellū herodes ad refugiū duplex ſuſpicatus periculum ſibi prępararauit: ſcilicet a iudeis & maximū a cleopatra vnus eni locus tantū aptus obſidioni vbi Siluius machinas iuſſit applicari: cui ſic cauti muri reſtiterunt: ſed & murū igne capere tentauit multis intus iactis facibus.

¶ Capitulum vigeſimum tertium.

C Is ante diſpoſitis Siluius obſidionē aggreſſus ē maxime molis ac laboris egētē: ꝓpter caſtelli munitionē. Cui natura hmōi eſt. Saxū gyro nō exiguū & excelſū lōgitudine vndiq; abruptis atq; altis vallibus cingit & ex iuſtibili ſubter fūdo habēs ſcopulos: ipſeq; oīm ſunt aialiū greſſibus inacceſſę: niſi q̄ duobus modis idē ſaxū in difficilē explicat acceſſū alias aſcēſū. Eſt aūt vnū iter ab lacu aſphaltide ad ſolis ortū & alterū ab occidēte facilius ambulari. Vocatur autē vnum coluber ex anguſtia crebriſq; flexibus capta ſimilitudine. Quę enim prominet rupes frangitur: ac ſepe in ſeſe reuertens paulatim rurſū ꝓducitur vixq; illo itinere gradiēs promouet pedem. Namq; imitanti veſtigio: neceſſe eſt pede altero niti. Eſt aūt certa pernities. Altitudo eni rupium vtrimq; dehiſcit quę horrore quēuis audaciſſimum terrere poſſit. Per huiuſmodi viā cū trigita ſtadios aſcendens q̄ reſtat verticis eſt non incautū finem coacti

Tēpus oīm generū malicię apud Iudeos fœcundiſſimum.

Siccarij prio iniquitatis auctores Iohannes peior

Symon Gyore peſſimus.

Idumei ſceleratiſſimi.

Zelotę facinoroſiſſimi q̄ ſibi nomē ex bonorū emulatiōe impoſuerunt.

Cūcta i eos ſupplicioꝝ gña diuinavolūtate ꝓ meritis ſunt cōgeſta.

Flauius contra eleazarū & ſiccarios occupates maſſadā quōs circundedit ne quis fugeret.

Ibi nullus fons.

Maſſadę caſtelli ſitus deſcriptio & munitio.

Valles oibus animalibus inacceſſibiles.

Coluber iter.

Massada castellū prius a Ionathe pōtifice edificatū quod postea. hærodes magno studio muro p gyrū cīxit. xxvij. turres In vertice cuīa. Regia edificata Balnea. Magni putei in scopulis.

sed vt habeat in summo placicīē. In hac palmus quidē Ionathes pōtifex castellū edificauit: & appellauit massada. Post aūt herodi regi magno studio loci fuit eius constructio. Nam & murum per omnē eius gyrū erexit stadiorū spacio sexaginta ex candido lapide factū & per duodecim altū: latūq; octo cubitis: & viginti septē turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus mēbra: per omnē murum intus edificata. Rex enim vertice q; esset fœcundus omniq; planicie mollior culturę destinauerat vt si quando exterorum alimentorum pœnuria contigisset: ne hac quidem laborarent qui salutem suā castello credidissent. Quin & regiam sibi edificauerat ab occidentalis partis ascensu inter mœnia quidem arcis positam vergentem aūt ad septentrionem. Regie vero murus erat manus celsitudine ac firmissimas quatuor sexagenum cubitorum in angulis turres habebat. Mēbrorū aūt intus: & porticum itemq; balnearum varia ac sumptuosa constructio colūnis quidem & singularibus saxis vndiq; substitutis parietibus autem membrisq; solida cōpage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula & sursum & circa regiam & ante turres multos magnosq; puteos ī scopulis excidерat custodes aquarū tantū molitus abundantiā: quantā (qui fontibus vterentur) haberent. Fossum vero iter ex regia in arcem summā ducebat quam nemo foris cernebat. Sed ne manifeste quidē vię facilē sui vsum præbere hostibus poterat. Nam orientalis quidē natura est inaccessa vt supra memorauimus. Qui talem vero magna in angusto posita turri percussit quę non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret: quam neq; transire posse neq; capi facile videbatur: in extricabilis aūt quāuis licēter ambulantibus fuerat fabricata. ¶ Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū cōmunitum. Intus autē repositi apparatus magis & diuturnitatē & opulentiā mirare. Nam & frumentum plurimū erat conditum & quod in longū tēpus sufficere posset: vinumq; multum & oleum. Super aūt cuiusq; leguminis fructus: & palmæ coaceruatæ. Cūctaq; reperit eleazarus (castello per dolū cū siccaris occupato) matura nichilq; recens depositis deteriora: quāq; fere ex quo apparata sunt (cum excidium a romanis illatum) centum annorū tempus agebatur quin etiam romani fructum reliquias reptas offenderunt. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet non errauerit: q altitudine ab omni terrena & fœculēta permixtione sit mera. ¶ Inuenta est autē omnigenū quoq; multitudo ab rege condita quæ decē milibus virorū sufficerent: ferrumq; infectum necnō [illegible] ibi materia quippe vt magnis de causis factū esse credetes apparatum. Aiunt enim herodē castellū sibi ad refugiū parauisse duplex periculum suspicantē: vnū quidē ab iudeorum populo ne depositō illos qui ante fuerant reges ad principatū reducerent: alterū vero maius atq; atrocius [illegible] na ægypti cleopatra. Hæc enī suam sententiā non celabat. Sed cum antonio sępe verba faciens hērodem interfici sibi autem obsecrans iudeorum regnū donari & magis quis miraret nōdū eius imperio antonium paruisse male amor eius mancipatum quā non dominaturam sparet. Propter eiusmodi mœtus hērodes condito massada: in extremū belli contra iudeos opus romanis reliquit.

Mūitio castelli ipsius & alimeta.

Alimēta centuānis ppter natā loci icorrupta Arma pro decē milibus virorū. hērodes hoc castellū sibi ad refugiū pauit duplex piculū suspicatus scilicet a iudeis & regina cleopatra: Antonius fatuo amore captus cleopatræ. Vnus tm̄ locus obsidiōi aptus.

¶ Nam quia foris iam omnē locum muro cinxerat dux romanorū (sicut supra diximus) ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat incipit obsidionē: vno tamen reperto loco qui aggerum iactum posset excipere Nā post eam turrim quę iter ab occidente quod ad regiā summūq; montem [illegible] percludebat erat quędā eminentia fastvallior latitudine multūq; prouecta. celsitudine aūt mas trecentis cubitis inferior (quā lacerualias lenticē appellabant) Hāc igitur Silujus vt ascendit ac reperit: aggerē apportare iussit exercitum. Illis autem alacri animo & magna manu operantibus, [illegible] ducētos cubitos erectus est cumulus. Verum neq; firma neq; sufficiens machinis ferēdis hæc mōlitia videbatur. Sed super eū tribunal constructis saxis ingētibus factum est altum: itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autem alia fabrica machinarū illis assimilis (quas primo quidē vespasianus ad obsidiones posteavero tytus excogitauerat) turrisq; sexagita cubitis effecta est: tota ferro cōsepta. Vnde multis balistarū tormentorūq; iaculis romani cito eos repulerunt qui de muro pugnabant & caput erexere prohibuerunt. Simul autem ingēti ariete fabricato Silujus crebro murū pulsari iubet: acvix quidē tamen deiecit aliquam eius partem interruptam. Cito autem prēuenere ficcarij muro intus altero cōstructo: qui ne machinis quidē simile aliquid patere tur. Mollis enim adhuc erat: & ipetus lax a re violē tiam poterat. Hoc aūt modo cōstructas trabes procerita te magnas & quę sectę sunt cōtinētes compo suerunt. Harum autem ōtdines erant duo sibi tantūq; distantes quātum esset muri latitudo: & inter eos ābo replebāt aggeris spatiū nevero crescēte tumulo terra diffluēret: alijs trāsuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabāt. Erat ergo illud quidē opus edificio simile: sed quæ cedēdo ire robant machinas ictus euanescebāt: lutoq; subsidēte strictore fabricam faciebāt. ¶ Vbi hoc Silujus ego cōsideraūit ignē magis murū captumri putās multas quidē ardētes milibus faces ībo iaculari cepit. murus aūt quippe vt magna ex parte lignis extructus ignē cito comprehendit & vsq; ad [illegible] laxitate calefactus ingēti flāma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio sptrans aquilo romanis

Resistētia Iudeorum.

Silujus ignē murū capere frustra tentauit iactis intus multis facibus.

A erat horribilis. Auertēs ēm desup in eos flāmas abigebat & pœne machinas veluti cōflagraturas iam desperauerāt. Deinde flatu mutato veluti diuina ,quidētia excitatus auster multaq; vi contra obuius eas referens muro appulit: iāq; totus ardebat ex alto.

¶ Eleazarus nullū salutis modū excogitās oēs sibi ipsi mortē iferre hortatus est. Hic eum exhortatiuā ad socios habuit oronēvt cōbustavrbe seipsos interficiāt magis q̄ seruituti rōanorū subiiciā tur. Nichil (inq̄t) castelli inexpugnabilis natura neq; alimētorū copia aut armorū multitudo sine deo pdest ad salutē. Primo enī castellū & pœcunias exurere monet & aliměta relinquere sola pvoluntariæ mortis testimonio. Cui quidā cōsentiebat alij morte refugiētes lachrimis voluntatē significabant. Quos cuvidisset Eleazarus formidine frangi oronē reiterat multo repletus spiritu animæ immortalitatē ostendens. viuere enim ait calamitas est & mors animabus prestat libertatem: animę enim mortali cōtactę corpori mortuæ sunt. Iudeorū itaq; asserit sapiētes morte desideralle & vitā quasi inuitos fugisse. Arguit etiam romanos non virtute iudeos vicisse & in diuersis locis Iudeorū cedes commemorat. Sed & romanorū adduc: crudelitatem predixitq; ab ipsis inferenda supplicia.

g.ii.v. ap. 53

¶ Capitulum vigesimum quartum.

Romani quidem cum deiverterentur auxilio. ad castra lęti digrediebant decreto hostes luce aggredi & noctevigilias accuratiores fecerūt: ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neq; ipso Eleazarus de fuga cogitauit: neq; alij cuiq̄ permissurus eratvt faceret. Videns autē murū quidē igne cōsumptū: aliūvero nullū salutis modū neq; virtutis excogitans. Sed his (quę romani sibi liberisq; suis & cōiugibus facturi essent si vicissent) ante oculos positis de oīm morte cōsilium cœpit. Idq; ex præsentibus fortissimū ratus: validioribus amicis socijsvesperi cōgregatis talibus eosverbis ad facinus inuitabat. ¶ Cū olim vobis decretū sit viri fortes neq; romanis neq; alij cuiq̄ seruire nisi deo (is enim solus est verus ac iustus oīm deus) ecce tempus adest q̄ factis vestros ,pbare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus antea quidē seruitutē nec sine piculo passi: nunc aūt cō seruitute intollerabiles pœnas āplexi viuemus sub romanis futuri. Primi enim oīm ab his defecimus & nouissimi cū his gerimus bellum. Puto autem & hanc nobis adeo gratiam datāvt libere ac bñ posimus mori: quod alijs non euenit prēter spē paupertatis. Nobis autem certū est orto die futurū excidiū. Libera est aūt strennuę mortis cōdicio cum affectibus. Nec enim prohibere id hostes possūt qui profecto nos optant vivos abducere: neq; nos illos iā possumus superare pugnando. Nā fortasse quidē ab inicio statim oportuit quando libertatē defendere cupientibus oia & a nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant de deivoluntate cōijcere: & scire q̄ amica ei quōdam iudeorū natio dānata esset interitu. Manens enim propicius vel saltē leuiter nobis infensus nunq̄ tantorū quidē hoim perniciem neglexisset: sacratissimā vevrbem suam igni hostiū excidioq; prodidisset. Hos autē scilicet ex toto genere iudeorū etiam soli sperauimus seruata libertate superare: tāq̄ nichil deliquissemus in deū nulliusq; culpæ particeps fuissemus: qui alios quoq; docuimus. Itaq; videtis quēadmodū nosvana expectasse redarguit: fortiore insperatis rebus malorū necessitate nobis illata. Nec enim quicq̄ nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutē: sed alimentorū copiā sed armorum multitudinem aliūq; habentes abundantissimū apparatum ipso manifestissime deo spem salutis auferētę pdidimus. Ignis aūt qui ferebatur in hostes: in edificatum a nobis murū non sponte reuersus est. Sed hęc multorum ira sunt criminum quę furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quęso ne romanis inimicissimis pœnas. Sed per nos ipsos deo prestemus. Iste autem illis moderatiores sunt. moriētur enī cōiuges iuria vacuę: liberiq; seruitutis expertes. Post illos aūt ipsi nobis honestā iuicē gratiā prębeamus libertate seruata optima sepultura: Primus tamen & pœcunias & castellū ignibus exuramus.

g.ii.5 a.54 Merebunt enim romani certe scio: si neq; corpora nostra tenuerint: cōpendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus hęc enī testimonio mortuis q̄ non pœnuria victi sumus sed itavt ab inicio statuerāmus mortem prętulimus seruituti. ¶ Hęc dicebat eleazarus: sed non in eundē modū prę sentiū sentē

C [illegible]rebat sed alij quidē ei obedire properabant & qualivoluntate replebātur pulchrā eē mortē [illegible]tes. Q uivero mēliores erant coniugū ac famularū suarū misericordia vel etiā proprius quem apertissimus interitus deterrebat aliusq; aliū intuentes. contrariū voluntatis suæ motum lachrimis designabant. ¶ Q uos cumvidisset eleazarus formidine ac magnitudine consilijs animis frangi ptimuit ne etiam illos qui fortiter dicta perceperunt secū effeminarēt: flentes ipsi ac deplorātes ergo exhortationem non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem dei immortalitate animæ [illegible]onē icipit. ¶ Magnaq; vsus exclamatiōe lachrimantes attentius expectens plurimi iquit opinio [illegible]ceptus sum: qui putarēviros fortes pro libertate certantes bene malle mori q̄ viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicq̄ neq; audacia neq; virtute præstatis: qui etiam magna mala effugiuri mortē timetis: cū oporteret vos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorem. Olim enim

Eleazarus nul[illegible] lū salutis mo[illegible] ex cogitās oī[illegible] sibi ipsi mort[illegible] iferre hortatu[illegible] est.

Oratio eleazari ad socios exhor tatiua vt cō[illegible] stavrbe seipo[illegible] terficiātmagis[illegible] seruituti sub[illegible] ant Vide i æ[illegible] li.v.ca.penul[illegible] istā oronē q[illegible] quēdā epilo[illegible] deploratōis h[illegible] rusalem pone.

Nihil caste[illegible] expugnabi[illegible] tura neq; alim[illegible] torū copia r[illegible] armor multi[illegible] do prodest [illegible] deo ad salute[illegible]

Prio castellū & pecūias mone[illegible] exurere & alim[illegible] ta relinquere so[illegible] pvolūtariæmo[illegible] tis testimonio.

Eleazarus [illegible] hortationē [illegible] rat mīto spū [illegible] pletus aię imo[illegible] talitatē ondē[illegible]

Viuere hoibus calamitas est & mors aniabus ꝑstat libertatez. Animę mortali corpi iũctę mortuæ sunt.

& a primo statī sensu nos eruditos sacrę ac patrię orationis maiorũq; nostrorum factis & animis confirmãdo perseuerabãt quod viuere hoibus est nõ mori calamitas. Nã mors quidẽ libertatẽ aiabus prestat ad propriũ purũq; locũ eas dimittit accedere ab oi clade futuras intactas. Donec aũt corpe mortali iunctę sunt vnaq; malis eius implentur (quod & verisimile dicitur) mortuę sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est. Multũ quidẽ potest anima etiam iuncta cum corpore. Instrumentũ eni sum facit latenter id mouens & vltra mortalẽ naturam gestis producens. Verũtamẽ cum põdere quo in terrã detrahitur quodq; ab ea pendet absoluta propriũ locum receperit: tunc beatã & vndiq; liberam participat fortitudinẽ: & humanis oculis vt ipse deus inuisibilis manens. Nec enim cũ est in corpore conspicitur nam & acędit occulte neq; rursus cũ receditvidetur. Vnam quidẽ habens inconcussam ipsam naturam corpori aũt causam prębens mutationis. Nam quod anima tetigerit hoc vivit atq; viget. Vndevero digressum fuerit hoc marcidũ morit: tantũ imortalitatis ei superat huius orationis argumentũ vobis sit certissimũ somnus in quo animę in se collectę nullq; eas corpore distrahente iocundissimam agunt quietem. Cum deovero ꝑ cognatiõe degentes vbiq; assunt ac multa futura ꝑdicunt. Cur igitur mortẽ timere conueniat qui sõni diligimus requiem? & quem admodum nõ sit amentissimum breuitatevitę sequentis sibimet inuidere perpetuã (Oportebat quidẽ nos domestica institutione meditatos: alijs exemplo esse prõptęvolũtatis ad mortem. Nã si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit indorũ videamus sapientes: qui philosophiam profitentur. Isti enim cum sint viri bonę vitę quidẽ tempus veluti quoddã necessarium naturę munus inuiti sustinent: properant aũt hoies corporibus soluere: nulloq; vrgente neq; exagitante malo propter immortalis conuersationis desiderium alijs quidem prędicunt se esse abituros. Nec est qui prohibebat quisq; sed omẽs eos fortunatissimos appellantes ad familiares quisq; suos litteras mittunt: ita certamveramq; animis esse inter se eõ suetudinẽ crediderunt. Alij autem cum mandata perceperint igni traditi corporibus & vt inuiolata puraq; anima secernatur: paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortẽ illos amicissimi prosequuntur: quam ceterorum hoim quisq; suos ciues in lõginquam peregrinationẽ ituros. Et se quidem ipsos dolent: illos autem beatos dicũt q; imortalitatis ordinẽ iam recipiãt. Nõ ergo nos pudebit si deterius. Indis sapiamus? propriaq; ignauia leges patrias (quæ õibus hoibus emulandæ videnť) inhoneste despiciamus? Quamq & si contrario nos a principio instituisset eruditio q; summũ bonum est hoibus viuere: mori aũt calamitas: attamen tempus nos adhortatur eã bono animo & facile tolerare dei voluntate & necessario morituros. Olim enim (quantum apparet) contra omne iudeorum genus hoc decretum deus posuitvtvita careremus: qui non ea eramus (quemadmodũ oportebat) vsui. Nec audiam enim vobismetipsis ascribite: neve romanis gratificamini q; nos eorum bellum omnes abhinc fugerit. Non enimviribus illorum hęc acciderunt: sed causa fortiorveniens illis prestitit: vt vincerevidereñ. Quibus enim armis romanorum perępti sunt qui cęsaream incolebant iudeę? Ac ne defecturos quidem ab illis dum diem septimum celebrarent. aggręssa cęsarienśium multitudo neq; magnus referẽtes cum coniugibus ac liberis mactauerunt necvel ipsos erubuere romanos qui non tantum mõ hostes quia defeceramus putabant. Sed dicet aliquis cęsarienśibus semp cum suę ciuitatis iudeis fuisse discordiam tempusq; nactosvetus odium exfaturasse alias exuperasse? Quid ergo de scito politanis dicemus? Nobiscum enim illi propter grecos bellum gerere ausi sunt ac non cum propinquis nostris romanosvlcisci. Multũ igitur his fides illorum ac benuolentia profuit. An non ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt? An pro auxilijs eis gratias reddidere? Nã quę illos a nobis pati prohibuerunt hęc passi sunt velut ea ipsi cõmitterevoluissent. Longum sit nunc si veli separatim de singulis dicere. Hostis enim q; syrię ciuitatum nulla est quę non Iudeos apud se habentes occiderit nobis quam romanis inimicosvbi etiam damasceni cum ne causam quidem probabilem fingere potuissent ciuitatem suã cede nefaria repleuerunt: decem & octo milibus iudeorum cũ cõiugibus ac familijs singulatis. Eorum aũt multitudinẽ plagis in ęgipto perẽptorum sexaginta militũ numerum audiebamus excedere. Illi qdẽ fortasse in aliena terra cum nullũ inuenissent hostibus aduersariũ ita sũt mortui omnibus aũt qui domi cum romanis bellum suscipere nihil aderat. eorũq; spem totam possent prębere victoriæ. Arma enim & muri & castellorũ inexpugnabiles fabricæ atq; interriti ipiritus ad pericula pro libertate subeunda: cunctos ab defectionem reddidit firmiores. Sed hęc cum ad paucũ tempus suffecissent spemq; sustulissent: maiorũ malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt oiaq; hostibus succubuerunt: velut illorum nobilioris causa victoriæ non ad eorũ salutem a quibus instructa fuerant apparata sint. Et in prelio quidẽ mortuos fortunatos existimari oportet repugnantes eñ & libertate nõ prodita perierunt. Eorũ vero multitudinis qui a romanis subiugati sunt quis non miseretur? Quisve non anteq illa patiatur mori properet? Quorũ alij tortiiamq; igne q̃ verberibus excruciati obierunt alias perierunt. Alij fœrocissimis bestijs ad secundum eoꝝ cibum vsui seruati sunt. Il-

Iudeoꝝ sapientes mortẽ desiderabãt & vitaꝫ quasi iuiti sustinebant.

Q dnõ roanoꝝ virtute victi sũt Iudei arguit eleazarus.

De Cæsarienśibus.

De Scitopolitanis.

Syria iudeis inimica.

De cæde iudeorum apud damascum.

Sexagita milia i ęgypto occisa.

Adducit Rõanoꝝ crudelitatẽ

A forum quidem miserrimi habendi sunt quia adhuc vluũt qui sępe mortẽ optantes non accipiũt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Autvbi quę totius gẽtis iudeę metropolis fuit? Tantis quidẽ murorum septis munitissima totvero ante muros castellis turriũq; obiectis mœnibus tuta belliq; apparatũ vix capiens tot aũtvirorũ possidens pro se dimicantiũ multitudinem: quid nobis facta est? Quę deũ incolã habere credebatur radicitus ex fundamentis erepta est: solaq; monumenta eius restant eorũ qui bus excisa est imposita reliquijs castra. Senesvero infœlices ad cineres tẽpli assident. & paucę mulieres ad turpissimã pudoris iniuriã ab hostibus reseruatę. Hęc secum reputans quisq; nostrũ aspicere sole durabit? etiã si viuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patrię? quis tam bellis aut pcus animę: vt eum non peniteat hucusq; vixisse? Atq; vtinã oẽs fuissemus mortui: priusq; illam sacra ciuitatem hostiũ manibus videremus excidi priusq; templũ sanctum tanta impietate funditus erui. Sed quoniã spes non strẽnua nos illexit quasi forte poterimus pro ea hostes vlcisci nunc aũt euanuit. Hac solos in necessitate dereliquit Mori bene properemus nostri metipsi misereamur & coniugũ liberorũq; (dũ nobis licet) a nobis ipsis misericordiã capere. Ad mortẽ namq; ipsi nati sumus & ex nobis genuimus eamq; fugere ne fortunatissimi quidẽ possunt. Iniuriavero ac seruitus est videre coniuges ad turpitudinẽ duci cum liberis. Non est malum hominibus ex nature necessitate profectum. Sed hęc sua timiditate proferunt: qui ante mori cũ licuit noluerunt. Nos aũt multum fœti fortitudine a romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutẽ nos hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum fraudia manifesta: si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidẽ adolescentes erunt: quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus. Miserandi etiam prouectiores: quorũ etas cladẽs ferre nõ poterit. Videbit alius coniugẽ aduci alius manibus reuinctis vocẽ filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent: pulchrũ ministeriũ nobis prębeant. Expertes seruitutis hostium moriamur liberi: cũ filijs & cõiugibusvita decedamus. Hęc nobis leges precipiunt hęc nos cõiuges & filij deprecantur eorum necessitatẽ deus misit. His contraria romanivolunt: & ne qs nostrũ ante excidiũ pereat timent. Festinemus igitur eis properata potiendi nostrivoluntate: stuporem mẽtis amministrationemq; si audaciæ relinquere.

Lãmẽtatio hierusalem.

Ad mortẽ nati sumus.

Prędicit supplicia a Rõanis inferenda.

¶ Iudei itaq; Eleazari ofone accensi seipsos interfecerũt: festinantesvt hostis ꝑueniretur. Vniuersaq; bona cocremãt. Sorteq; decẽ oim pcussoribus electis oẽs parato animo se mactãdos ꝓbebãt. Et oibus occisis illis decẽ sortis legẽ in sua morte statuerũt. Sic deniq; oĩbus occisis vnus nouissimus circũspecta multitudine mortuorũ ne qs forte supesset vbi pẽs perẽptos cognouit regia incẽsa gladio milliges occubuit. Latuerũt tñ duę mulieres altera Eleazari cognata cũ quiq; pueris in cuniculis aquę oibus alijs ꝑemptis qui erãt cũ mulieribus & puulis nõgẽti & sexagita nũero decima quita aprilis. Rõani vero mane celsis muros aggredientes neminẽ hostiũ inuenerũt, sed mulieres arietis ictu pulsę ex cloacis exierũt rẽvt erat indicantes mirantibus Rõanis mortis contẽptũ. Et pacto excidio Siluius ei exercitu recedit in cęsareã Totaq; sic Iudea bello subuersa est. Quidã aũt iudeorũ trãsfugę in Alexandria libertatẽ defẽdere conati sũt. Iudeiq; aduersis liccarios Rõanis satisfaciẽtes ipetũ facietes sex tẽpos staũ cœperũt & alij redacti sũt. Quorũ maxia fuit duricia oibus ãmiranda nullo enĩ tormẽtorũ genere vt Cęsareã domĩnũ appellarẽt, cogi potuerũt. Maximevero puerorũ nec eorũ quisq; vt dominum cęsare nominare cõmotus est.

B

¶ Capitulũ vigesimũ sextum.

Eleazari ofone accẽsi iudei seipsos iterfecert festinantesvt hostis ꝑueniretur.

Vniuersa bona concremant.

Adhuc eum orare cupientẽ omnes interpellabant & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant. Acveluti clarius exagitati alius aliũ capere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis rectiq; consilium existimãtes ne quis extremus remanere videretur. Tantus eos ad cõiugum & filiorũ & propriæ cedis amor uasit. Sed nec id quidem aliquis putauerit cum facinus accederet obtusi suntverum eam seruauere sententiã quam cum dicta perciperent habuerunt. Proprium quidem earumq; affectum retinentibus cunctis rationivero cedẽtibus quia iam optime filijs consuluissent. Simul enim vale vxoribus cum amplexu dicebant ac liberos gremijs captos extremum lachrimantes oscu labantur. Et simul quidẽ manibus alienis iussa peragẽtibusvolẽtes eos cõfidebãt malorũ quę subditi hostibus passuri fuerant cogitationẽ habentes pro solacio necessitatis ad cedem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cunctos autem coniunctissimos transfixerunt. Miseri quibus id nemo se fuit; quibus filios atq; vxores occidere malorũ omniumvidebatur esse leuissimũ. Igitur neq; horum tam factorum dolorem tolerantes & interfectos lesum existimantes si vel breuissimum ei tempus superviuerent: cito quidẽvniuersis bonis invnũ cõgestis ignẽ iuiciunt. Sortevero ex numero suo decẽ lectis omnium percussoribus cumvniuersi etiã propter coniuges ac liberos prostratos compositi eos q complexi manibus eum communicassent parato animn se mactandos prębebant infœlicissimum illud exhibentibus ministeriũ. Isti aũt intrepide cunctis occisis eandẽ sortis legem in sua quoq; mor-

q.ii.v. ca.5.

C

te statuerunt vt cui contigisset nouē peremptis supereſſe ſemet ſupereos occideret. Ita oēs ſibi cōſi- D
Oibus occisis vnus nouissimus circumspecta multitudine mortuorū vbi cognouit oēs peremptos icensa regia gladio transfigēs occubuit.

debant: q neq; in audendo neq; in ſuſtinendo facinore prestaret alius alij. Et ad extremū ceteri qui dē ſe neci ſuppoſuerunt. Vnus vero atq; nouiſſimus criminū circūſpecta multitudine mortuorum ne quis forte in multa cede ſupeſſet qui ſuę manus egeret: vbi cognouit oēs peremptos ignē imittit regię vehemēti vero manu toto per ſe trāſacto gladio iuxta ſuos affectus occubuit. Et illi qdē perierūt eg.
Hic ægeſippus hiſtoriam finit.

nulla credentes animam ex nūero ſuo romanis ſubditā reliquiſſe. ¶ Latuit autē vna mulier ſenior & ca
Rōani māe muros ſcalis aggrediētes neminē hoſtiū iuenerūt ſz mulieres arietis ictu pulſę ex cloacis exierūt remvt erat indicarunt.

alia quędā eleazari cognata plurimum ſapientia doctrinaq; mulieribus prestans & quinq; pueri per cuniculos qui aquam ſub terra potui dicebant abditi cū alij cedibus occupatas mentes haberent qui erant nongenti nūero & ſexaginta cū mulieribus ſimul ac pueris. Hęc aūt calamitas acta eſt aprilis menſis quitodecimo die. ¶ Romani aūt adhuc pugnā expectantes mane deſiſtunt & ab aggeribus ſcalarū pontibus iunctis muros aggrediebantur Cum vero hoſtiū cerneret neminē: ſed vndiq; vaſtū acerbam ſolitudinem ignemq; intus atq; ſilentium quid factū eſſet cōiſcere non poterant & ad extremum velut impellentes ictū arietis vlulatum ſi quidā forte prouocarent dederāt. Clamorē autem tehſere mulieres & ex cloacis emerſę factū romanis vt erat indicarunt altera earū quemadmodū dicta vel gesta fuiſſent oīa manifeſte narrāte nō tamen romani facile verbis abducebātur auſi magnitudinem veriſimilē non credentes. Ignem vetō extinguere conati ſunt: perq; hanc viā ſectātes cito in regiam peruenerunt. Conſpectaq; multitudine mortuorū nonvt in hoſtibus gauiſi ſunt: ſed cōſilij fortitudinē & obſtinatū in tanto numero rebus ipſis contēptum mortis ammirabantur. ¶ Huiuſmodi autem peracto excidio: in caſtello quidem preſidiū dux reliquit: ipſe vero cum exercitu ceſarē pro- E
Quida iudeoꝝ i Alexādria egypti tranſfugæ libertatē conabā tur defendere.

fectus eſt. Nec enim quiſq; in illis regionibus ſuper erat hoſtium: ſed iam tota iudea belli fuerat lōgi- c
quitate ſubuerſa multiſq; ſuorū etiā procul incolentibus ſenſim pturbationis ac periculū exhibuerat ¶ Nā & circa alexandriā egypti ciuitatē poſtea contigit multos iudeorū pire. His eni qui ſeditione
Iudei aggreſſi mīro ipetu ſiccarios ſexcetos ſtati cœperūt. &c

ſiccariorū illic effugere potuerunt: nō ſatis erat ſaluos eſſe. Verū & illic nouas res conabāt libertatem defenderent: & romanos quidē nihil ſe meliores putarent: deum vero ſolū dominū dicerent. Cū autem quidam his iudeorū non ignobiles aduerſarentur illos quidē mactauere alios vero fugabant ad defenſionē eos rogantes. Eorū autem videntes confidentiā principes ſeniorum: iam cohibere tutum ſibi non eſſe arbitrabantur: ſed congregatis omnibus in concionē iudeis ſiccariorū temeritatē publicabant illos omnium malorum cauſam eſſe demonſtrantes & nunc aiebant eos q; ſi eſſent certam ſpem ſalutis habere viderentur. A romanis enim cognitis ſtatim eſſe periturōs grauiora calamitates explere. Ipſis autem qui nullius fuiſſent eorū delicti participes: cauendū eſſe ab ea ratio. Et multitudinē precabantur vt illorū cauſa romanis ipſorū traditione ſatisfacerent. His dictis prospecta periculi magnitudine paruerūt: miſtoq; impetu ſiccarios aggreſſi corrupuērūt. Quorū ſepeti quidem ſtatim capti ſunt. Qui vero in egyptum oc thebas (quę in illo tractu erant) elapſi ſunt non multo poſt cōprehenſi redacti ſunt. Quorum non eſt qui duritiam (ſiue confidentia ſiue ptinacia voluntatis dicenda ſit) non obſtupeſcat. Omni enim genere tormentorū & vexatione corporū in eos excogitata ob hoc vnum tantūmodō vt ceſarem dominum faterentur nemo ceſſit neq; dicere velit vſus eſt ſed omnes ille neceſſitates validiorem ſententiā conſeruauerunt tanq; brutis corporibus non animis: etiam cruciatus ignēq; ſuſciperent. Maxime vero puerorū etas miraculo ſpectantium fuit. Nec enim vel eorum quiſq; cōmotus eſt vt dominum ceſarem nominaret/vſq; adeo corporū infirmitatem vis audacię ſuperabat. F
Puerorū maxia pertinacia.

¶ Lupus Alexandrię rector inquietū iudeorū circa res nouas imperatori retulit qui veritus ne invnū rursus cōgregarentur. templū iudeorū precepit deſtruere. Onias em̄ ſymonis filius vnus ex pontificibus concedente ptholomeo prope Nemphi diſſimile vero hieroſolimitano ſed tamē ſimilem edificauit. Ornatus quoq; tēpli pter candelabrū ſimilis erat. Hic enim Onias nō bona voluntate templū hoc cōſtruxit: ſed hieroſolimitanorū odio qđ ante nongētis ſeptuaginta annis Eſayas propheta pdixerat. Lupus itaq; ablatis quibuſdā donarijs templū claulit quo mortuo paulinus eius ſucceſſor nichil in eo reliquit nec diuini cultus pmiſit veſtigium. Tēpus aūt vſq; ad templū clauſū a conditione fluxerat anni trecenti quinquaginta tres.

¶ Capitulum vigeſimum ſextum.

Lupus tūc Alexandriæ rector oia cæſari indicat cui tēplū iudeorū precepit deſtruere.

IVpus tunc alexandrię rector amminiſtrabat: & de hoc motu ad ceſarē velociter retulit. Il- An
le autem inquietum iudeorū circa res nouas ſtudiū eſſe cauendum exiſtimans: ac ne veritus ne invnum rursus congregarentur & quoſdā ſibi adiungāt: precipit lupo vt templum iudeorū (quod eſſet apud onyo alias thānis, quę ſic appellatur/ciuitatē) deſtrueret. Hęc autem eſt in egypto: quę & ob hanc cauſā coli cœpit & nomen accepit. ¶ Onias ſymonis filius vnus ex c.i.
Pontificibus ex hieroſolimis fugiens (antiocho rege ſyrię cum iudeis bellum gerente) alexandriam li.c.
venit & a ptholomeo ſuſceptus humaniſſime: propterea q; antiocho erat iimicus ait ſegentē iudeorū

A eius auxilio sociaturum. si dictis suis obtẽperasset. Cum autem rex ea(quę posset fieri) promisisset rogauit vt in aliqua ægypti parte tẽplum sibi edificare permitteret & more patrio deũ colere. Ita enim et Antiochũ magis odiosum;iudeis (qui tẽplũ apud hierosolimã vastauisset) ipsiq; beniuolentiores fore eos multosq; ad eos regionis diligentia colligendos. Paruit his ptholomeus cuiq; locum dedit centum & octoginta stadijs memphi distantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur. Vbi castel lo fabricato onyas templũ quidem dissimile abeo quod est hierosolymis:turrim autem similẽ instruxit ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aree autem fabricam secundũ patriam imitatus est & donarijs similiter exornauit: preter candelabri confectionem Candelabra enim non fecit: sed informatũ autẽ lignum tanq̃ iubaris in luce radiente de aurea cathena suspendit. Totũ vero circa templũ spacium structo latere circũdedit saxeas portas habente. Concessit autẽ rex etiã multũ agri modum ac pecunię redditus vt sacerdotibus esset copia ad multa quę dei cultus desideraret. ¶Non tantũ hæc onyas sana voluntate faciebat. sed erat ei contẽtio cum iudeis apud hierosolimam degentibus propter fugæ memorẽ iracundiã. ¶Et hoc templo edificato arbitrabat ad id se omnẽ ab hierosolimis multitudine reuocaturum. Fuerat autẽ olim quędam prædictio annis nongentis septuaginta Isayas q; predixerat huius templi futura in ægipto ab iudeo viro constructionem. Tẽplum quidẽ ita fuerat

B edificatum. ¶Lupus aurẽ rector alexandrię susceptis literis imperatoris(cum ad templum venisset) nonnullis ablatis donarijs templũ claudit. Postmodum lupo mortuo polinus (qui eius potestate successit)neq; donariorum'quicq̃ reliquit(vehementer enim sacerdotibus interminatus est nisi oĩa ptu lisset)neq; religionis causa'ad templũ accedere cupientes admisit. sed clausis foribus ita prorsus ínaccessum fecit vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo loco resideret. ¶Tempus autẽ fluxerat clusu templum ex quo fuerat conditum anni'trecenti quinquagita tres.

¶Ionathes ex iudeis vir nequissimus imperitorum multos sibi socians pduxit in solitudinẽ quẽ cyrenẽsiũ Iudeorum prestantiores catulo'prefecto accusant qui missis millitibus facile eos conprehẽdit inermes & multis eorũ occisi fugit ionathes:sed quesitus adducit ad catulũ. Qui catulo impietatis prebens occasionẽ iudeorũ locupletissimos falso consilij auctores fuisse accusat Vnde catulus impiissimus alexãdrũ(quẽ diu odio habuerat)cum vxore occidit: deinde tria milia virorũ (qui diuites erant) trucidauit. Catulus quoq; vt eius lateret iniusticia accusationem etiam cõtra probatissimos iudeorum apud alexandriã & Romę degẽtium quorũ Iosephus qui hęc scripsit vnus erat per ionathẽ confixit vespasianus vero veritatẽ suspicatus illos Tyti studio liberauit & ionathem prius verberatũ viuum fecit cõcremari Catulus autem propter iniusticiã terribiliter morbo vexatus intestinis exhaustis mortuus est.

¶Capitulum vigesimum septimum

Vdacia vero siccariorum velut morbus quidẽ etiã ea(quę circa cyrenẽ erant)oppida cõtigerat. Elapsus em ad eos ionathes homo nequissimus & arte gynescia riusalias textor nõ paucis ipitor vt se attẽderẽt psuasit perduxitq; in solitudies cũ signa & vmbratũ ymagines se pollicerẽt ostendere. Et alios qdẽ hęc agẽdo atq; fallẽdo latebat dignitate vero pstantes cyrenẽsiũ iudeorũ appatũ eius & perfectionẽ pentapolitane libię rectori catulo pnunciãt. Ille aũt equitibus ac pedibus missis inermes facile'cõprehẽdit & magna quidẽ pars manibus interiit Nonnulli aũt viui capti ad catulũ perducti sunt. auctor vero cõsilij Ionathes quidẽ potuit effugere: multũ vero ac diligẽter p oẽs regiones quęsitus incidit adductusq; ad catulũ sibi qdẽ morã pœne moliebat. Catulus aũt iniquitatis p̃buit occasionẽ. Nã ipe quidẽ locupletissimos iudeorũ falso infimulãs auctores sibi huius cõsilij fuisse dicebat. Catulus aũt criminationes alacri aio suscipiebat rẽq; delatã multimode cumulabat tragicis etiã verbis exaggerãs vt & ipe quoddã bellũ iudaicũ patrasse videret Quodq; hoc atrocius est pręter credendi facilitatẽ etiã ductor alias doctor erat calũniandi siccarios. Deniq; cum iussisset iudeorum aliquem alexandrum nominare(cui iam dudum infensus odiũ publicauerat) etiam vxore eius Benicie alias Beronice criminationibus implicata hos quidem priores occidit:dei

C de omnes pecuniarum copijs eximios tria simul virorum milia trucidauit & hæc secure facere arbitrabat qđ eorũ patrimonia redditibus cęsaris sociebat. ¶Nec vero vel alibi degentiũ quisq̃ iudeorũ eius iniusticiã confutaret etiam longius mendacium propagauit. Ad Ionathę nonnullisq; aliis qui cũ eo comprehensi fuerãt persuadet nouarũ rerum accusationem viris inferre probatissimis iudeorum: apud alexandriam & romę degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt vnus erat Iosephus (qui hęc scripsit)Non tamen catulo factio ita(vt sperauerat)accessit. Nam romam quidem venit Ionathẽ cæteros q; vinctos adducens. Finemq; arbitrabatur esse questionis apud se ac per illũ cõflatam calumniã. vespasianus autẽ rem suspicatus veritatem inquirebat cognitione non iure accusationem hominibus illatam. Illos quidẽ tyti studio'criminibus soluit meritã vero pœnam in ionathem

Onyas ptholomeo cõcedente tẽplũ ppe Mẽphi3 edificauit dissimile hierosolimi. & turrim similem

Onyas nõ bõa volũtate tẽplu3 cõstuxit sed hierosolimitanorũ

Lupusablatisq busdã donarijs tẽplum claudit quo mor. paulinus eius successor nihil i eo reliqt. nec diuini cultus permisit vestigiũ

Ianathes ex iudeis vir nequissimus multos ſperitor3 sibi socians pduxit in solitudines &c.

Ionathes(catulla iniquitatis p̃bẽte occasionẽ) iudor3 locupletissimos falsocõsilij auctores accusat. &c.

Catulus accusationẽ etiã cõtra pbatissimos iudeorũ(quorum Iosephus vnus fuit) vt eius iniusticia lateret per Ianathẽ cõfixit

Ionathes verberatus viuus cōburitur.

statuit. Prius enim verberatus viuus exustus est. Catulo autem tunc quidem propter leuitatem principum obtigit ne quid amplius reprehensionis experiretur. Non multo autem post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est. Non corporis tantum sustinens cruciatū: sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enī expauescebat. & crebro videbat sibi instātes vmbras eorum (quos peremerat) & clamitabat: cumq; se tenere nō posset exiliebat stratis tanq̄ tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiēte malo extisq; defluentibus ac intestinis exaustis ita est mortuus nulla re alia magis diuine factus indicium: q̄ op nequissimos vlciscatur.

Catulus obiit. cā terribiliter morbo vexius & intestinis exhaustis mortuus est

Conclusio opis & veritatis testimonium

¶ Hic nobis finis est hystoriæ quā promissimus nos cū omni veritate tradituros: cognoscere cupiētibus quemadmodum hoc bellum a romanis ita gestum est cum iudeis. Et qualiter quidem sit expositum secturis vt dicant relinquatur. De veritate autem confidenter dicere non pigebit op eam solā per omnia (quę scripsi) habuerim coniecturam.

FINIS.

¶ Exaratum habes (lector optime) flauium Iosephū hystoricum illustrissimum de bello Iudaico per venerabilem Ruffinū presbyterū de greco in latinum traductum. Antehac quidem mendose impressum: ac infinitis ferme locis deprauatū. Nūc vero per grauissimum atq; profundissimū theologię doctorem: nec nō professorem magistrum Robertū Goullet nō sine multa lucubratione ingentiq; labore in statum suū pristinum restitutus: excultus: & vbiq; emendatus. adiectis singulorum capitum cōpendiosis argumentis cum annotatiūculis p q̄ vtilitibus in margine collocatis: nec non cum concordantijs ad libros eiusdē de Antiquitatibus & ad Aegesippū christianum de excidio hierosolymitano.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

¶ Iosephi iudei ad epaphroditum de antiquitate iudaice gētis:

contra Greços Manethonem Appioneq; & alios egyptios cōscriptio (quā nouissimā post omnia opera edidit) In duos subdiuides libros (quoꝝ Primus specialiter cōtra Greços & Menethonē & Secūdus cōtra Appionē intitulatur) nouiter impressa atq; per capitula (huculq; no) egregie distincta adiectis singulorum capitū argumentis cū annotatiūculis perq̄ vtilibus Per grauissimum atq; pfundissimū theologiæ pfessorē magistrū Robertū Goullet hic sumit exordium.

¶ Liber primus.

¶ Iosephus qui antiquitatum libros quinq; milia annorum tēpus cōtinentes græco conscripsit sermone. Iudeoꝝ genus vetustissimum probare conat: & iudeos accusat mēdacio omnia greçorū noua esse & apud eos iuniore historię diligentia fuisse. sed apud egyptios Caldeos & phœnices asserit antiquissima. Hij eni tēperatas habitātes regiones diligēter sua facta cōscripsere. Greci aūt litteraꝝ vsum sero habuerūt apud quos Homeri poema vetustissimū est. Troianis eni rebus (vbi tot annis militatū est) modernarū litteraꝝ nō fuit vsus. Greçoꝝ quoq; primi philosophi caldeorū fuerūt discipuli. Nulla eni est illis firma scientia sed solū scrupulosa opinio & ex eisdē rebus inter ipsos cōtraria cuius erroris duas assignat causas quia scilicet eis ab initio studiū nō fuit publicas de his quę semper agunt, p̄ferre cōscriptiones & laudis maxime fuerunt cupidi.

¶ Capitulum primum.

B VFFICIENTER vt arbitror & per libros antiquitatū opulentissime virorū Epaphrodite legētibus eos aperui de nostro genere iudeorū quia & vetustissimū est & primā cōscientiā ꝑpriam habuit quinq; milia enim annoꝝ numerū historiam cōtinentē ex nostris sacris libris greço sermōe cōscripsi. ¶ Quoniam vero multos video respicientes blasphemiā quorundam insane ꝑlatem & ea quę a mede antiquitate cōscripta sunt non credētes putātes mendaciū nostrū sit genus, eo qđ nulla memoria apud Greçorum nobiles. Historiographos digni sūt habiti nostri maiores. Proꝑ oibus his arbitratus sum oportere me breuiter hęc dicta cōscribere & derogantiū quidē vesanum spōtaneūq; increpare mendaciū. aliorum vero ignorantiā pariter emēdare vniuersoq; de nostra antiquitate qui scilicet veritatē amplectunt edocere. Vtar aūtē in meis dictis testibus eis qui de omni antiqtate apud greços fide digni sunt iudicādi. eos aūtē qui blaspheme de nobis atq; falaciter cōscripsere aliqua p semetipsos cōficta indubitāter ostendā. Conabor etiam causas exponere ꝑpter quas nō multi in Greçis historijs gētis nostrę fecere memoriā necnō & eos quidē nobis nequaq̄ scribere voluerunt nesciētibus aut nescire simulātibus indicabo. ¶ Primitus itaq; satis admiror eos qui existimāt oportere de rebus antiquis Greçis tantūmodo fidē habere & ab eis cōsulendā esse veritatis integritatē. Nobis aūt & alijs hoibus non esse credendū. Sed ego omnia in his contraria video cōtigisse. Quapropter decet nō varias opiniones inspicere sed ex ipsis rebus iusticiam ponderare. Omnia siquidem Greçorum noua heri (vt ita dicam) nuper facta cognoui. Et hęc fabricas ciuitatū & adinuentiones artium conscriptionesq; legum cunctarumq; rerum iunior apud eos est historię diligentia conscribenda. Apud egyptios autem atq; Chaldeos & phœnicas, desino eni nos illis connumerare sicut ipsi fatent, res gestę antiquissimam & pmanentem habent memorię traditionē. Nam & locis oēs inhabitant quę nequaq̄ aeris corruptioni subiaceāt. Et multam ꝑuidentiam habuere, vt nihil horum quę apud eos agunt sine memoria linquerent, sed in publicis cōscriptionibus semper a viris sapientissimis dicerent. Greçorum vero regionem innumerę corruptiones inuasere, rerū memoriā delētes. Qui aūt nouas cōstituentes cōuersationes omniū se pręesse credidere. Sciat quia etiā sero & vix naturā potuere agnoscere litterarū. Nā antiquissimū earum vsum habuisse credunt a phœnicibus & a Cadmo se didicisse gloriant. Sed neq; illo tēpore poterit aliquis demōstrare seruatā conscriptionē neq; in templis neq; in publicis anathematibus qñ etiā de Troianis rebus vbi tot annis militatū est. Postea multa quęstio atq; cōtentio facta est, vtrū lris vsi sūt. Et magis veritas obtinuit eo ꝙ vsus modernarum lrarum illis fuisset incognitus. ¶ Cōstat aūt qñ apud greços nulla inuenit absolute cōscriptio poemate Homeri vetustior. Et hunc etiam post bella Troiana fuisse manifestū est. Et ante neq; hunc lris suum poema reliquisse sed cantibus memoria reseruatū postea fuisse cōpositum & ꝑpterea multam in eo conspexi dissonantiā. Qui autē historias apud eos conscribere tentauere. i. hi qui circa Cadmum Millesium & acusilaum argiuum & post hunc quicunq; alij fuisse referunt. Paululum tempus p̄ficcam apud Hellanicum militiā pcessere. ¶ Sed eos etiā qui de celestibus & diuinis primitus

Iudoꝝ genus vetustissimū, Greço sermōe scripti libri antiquitatū tēpus quinq; milia annorū cōtinēs.

Oīa grecoꝝ noua & apud eos iunior est historie diligētia.

Aegipti caldei phœnices tēperatas habitātes regiōes diligenter sua facta cō scripserunt.

Greci sero lraꝝ vsum habuerūt

Troianis modernarū lrarum nō fuit vsus.

Homeri poema apud greços vetustissimū.

Græcorū primi philosophi chaldeoꝝ & egyptiorū fuerūt discipuli.

apud græcos philosophari id est Pherechidē Syrum & Pythagorā & Thaletē oēs cōcorditer cōfitent æygptiorū & Chaldeorū fuisse discipulos & breuiter cōscripsisse; a græcis olim antiquissima iudicātur ita vix ea credant ab illis fuisse cōscripta. Quomodo ergo nō est irrationabile/vt tali factu vegetent. Græci tantū soli sciant vetera/& veritatem eorū sub scrupulositate de antiquis non ab ipsis cōscriptoribus facillime discant quia neq; firmiter scientes aliquid conscripserē sed q̄ vnusquisq; opinatus est hoc studuit explanare. Vñ etiā libris suis alterutros arguunt: & valde cōtraria ex rebus eisdem nō piget edicere. ¶ Sed ego videbor ne potioribus esse superfluus si explanare voluero/q̄tis quidem locis Hellanicus ab acusilao de genealogijs discrepat/& in quantis Herodotū corrigit acusilaus/Aut quo modo Ephorus quidem Hellanicū in plurimis ostendit esse mendacem. Ephorum vero Timeus/Timeum qui post illum fuere. Herodotum vero cuncti/sed neq; de singulis cū antiocho & Philisto aut Gallia Timens concordare dignatus est. ¶ Neq; rursus de atticis hi qui attidas cōscripserunt aut de argolicis qui de argis historiam ꝓtulere/alterutros consecuti sunt/Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibusq; rebus qñ de militia Persica & his quę in ea sunt gesta/tantum viri ꝓbatissimi discordasse noscunt. In multis autem etiam Thucydides tanq̄ fallax accusat licet scrupulentissimā secundū se historiam conscripsisse videat. ¶ Causę vero huius dissonantię multę forsam & alię quęrere volentibus apparebunt. Ego vero duabus quas dicturus sum maximā huius summā diuersitatis ascribo.

Duas causas diuersitatis inter græcos assignat prima.

Et quidem primum dico eam quę mihi ꝓprior esse videt. Id est eo q̄ ab initio nō fuerit studiū apud Græcos publicas de his quę semper agunt proferre conscriptiones. Hoc etenim p̄cipuę & errorem & potestatem mentiendi posteris vetus aliquid volentibus scriptitare cōcessit. Non enim solummodo apud alios græcos publica conscriptio est neglecta. Sed neq; apud ipsos athenienses quos terrigenas esse dicunt/disciplineq; cultores aliquid huiusmodi reperiri/Sed publicarum litterarum antiquissimas esse dicunt leges quę a Dracone eis ex Phœnicibus sunt conscriptę ante modicum tempus tyrānidis Pisistrati/De arcadibus autem in antiquitate gloriantibus quid oportet dici/ Vix enī isti & postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla p̄ponerē quę & discere volentibus edoceret & mentiē tes argueret multa inter alterutros cōscriptores discordia generata est. Quoniam qui ad ꝺscribendū se preparabant non studium veritatis exhibuerunt. Licet hęc promissio semper habetur in promptu sed verborum magis habere ꝓtionem maximā. Et quēadmodum laudari se in hoc super alios ęstimarent ad hoc potius semetip sos aptabant/Aliqui vero ad fabulas sunt conuersi/Aliqui aūt ad gratiam aut ciuitatē laudantes/aut reges/Alij semetipsos ac accusandas causas aut cōscriptores tradidere. In hoc se forte ꝓbabiles ęstimantes & omnino hoc agentes quod historię nimis aduersum est/Veręsiquidem historię indicium eum/si eisdem rebus omnes eadem dicant atq; conscribant. Hi vero cum quędam aliter conscriberent q̄ alij tunc se putabant omnibus veraciores ostendi. Quapropter causas quidem verborum & calliditatis eorum cedere nos græcis oportet. Non autem de antiqua historię veritate & maxime de rebus ꝓprię vniuscuiusq; prouincię.

Laudis cupidi græci.

¶ Aegypti & Babilonij atq; Iudei soliciti fuerunt & diligentissimi circa historiarū conscriptiones. Vñ apud Iudeos multa integritate seruatum est: sacerdotum nuptias secūdū eorum antiquā lineam cōprobare quorum successio duobus milibus durauit annis. Certissima quoq; est iudeorum conscriptio ꝓpter diuinam inspirationem: librorumq; ordinē qui solū sunt viginti duo omne tempus cōplectentes quorum quinq; Moyses & alios vsq; ad Artaxerxē sancti ꝓphetę cōscripserunt. Multi itaq; Iudeorum ꝓpter legis conseruationem multa passi sunt tormenta. Sed græcorum nullus ꝓpter suam quicq̄ passus est cum ex conscribentium pendeat voluntate. Multa quoq; in describendo Iudaica bella greci mentiti sunt. Iosephus vero quia omnibus interfuit dux galileorum verā conscripsit historiā & imperatores/quibus libros obtulit/testes ꝓducit. Libros aūt antiquitatū ex sacris voluminibus dicit se fuisse intantatum: belli vero historiam/aut quia multarum operationū operator fuit aut inspector/veraciter conscripsisse.

¶ Capitulum secundum.

Aegyptij & Babilonij antiqui circa cōscriptiones diligētissimi Iudei etiam so-

VOnia vero egyptios & Babilonios ex lōgissimis olim tēporibus circa cōscriptiones diligētia fuit/qñ sacerdotibus erat iniunctū & circa eas ipsi philosophabant. Caldei vero apud Babylonios & quia p̄cipue Græcis immixti vsi sunt phœnicis lris circa dispēsationes vitæ & cōmuniū eperū traditionem. Dū consentiāt oēs tacendū hoc puto/De nostris vero ꝓgenitoribus quia eandē quā prędicti habuerunt in conscriptionibus sollicitudinē desino dicere etiā potiorē pōtificibus & ꝓphetis hoc inperātes. Et quia vsq; an nostra tēpora cū multa integritate seruatum est si oportet audētius etiam seruabit/Conabor breuiter edocere non enim solūmodo ab initio ꝓbatissimos viros & inde placatione p̄paratos ad hęc exercēda constituerunt. Sed quatenus etiam genus sacerdotū sine ꝓmixtione purūq; consisteret ꝓuiderunt/Oportet etiā eum qui sacerdotū habiturus est ex eiusdē gētis nasci/nuliere & neq; ad pecunias & neq; ad honores inspicere. Et de hoc ꝓ

in egypto & Babylonia & quocūq; terrarū orbe quilibet de ſacerdotum genere ſunt diſperſi. Mittūt enim in Hieroſolymā conſcribentes a patre nomen nuptę & antiquorum progenitorum quicūq; huius rei teſtimonia prębuere Si autē bella proueniāt ſicut iam crebro factum eſt Dum anthiochus Epiphanes ad noſtram veniſſet regionem & Pompeius Magnus & Quintilius Varus & p̄cipue noſtris temporibus/tunc hi qui de ſacerdotibus ſuperſunt ex antiquis litteris iterum noua cōficiūt & probant mulieres quę relinquunt, Non enim ad captiuas accedunt alienigenarū conſortia formidantes. Iudicium vero integritatis hoc maximum eſt quia p̄tifices apud nos a duobus milibus annis denominati filij a patre conſcripti ſunt. His autem qui prædicti ſunt ſi quid p̄uaricent interdicitur ne vel ad altare accedāt vel alia ſanctificatione fungant. ¶ Recte ſiquidem potius autē neceſſarie cum neq; conſcribendi poteſtas omnibus data neq; alia ſit in diſcretione diſcordia. Sed ſolūmodo ꝓphetis antiquiſſima quidē & veterrima ſecundum inſpiratione factā a deo cognoſcētibus/Alia vero ſecūdū ſe ſicuti ſunt facti palam cōſcribentibus infiniti libri non ſunt apud nos diſcordantes & ſibimet repugnantes ſed ſolummodo duo & .xx. libri habentes temporis totius cōſcriptionem/quorum iuſte fides admittit. ¶ Horum ergo quinq; quidē ſunt Moyſes qui natiuitates continent/ & humane generationis traditionē habent vſq; ad eius mortē. Hoc tēpus de tribus millibus annis paululū minus eſt ¶ A morte vero Moyſeos vſq; ad artaxerxē p̄ſarum regem qui fuit poſt Xerxem ꝓphetę poſt Moyſen/& quę ſecundum eos ſunt gęſta conſcripſerunt in .xiij. libris. Reliqui vero .iiij. hymnos in deum & vitæ humanę noſcunt pignora continere. ¶ Ab artaxerxe vero vſq; ad noſtrū tēpus ſingula quidem conſcripta non tamen priori ſimili fide ſunt habita eo q; non fuerit certa ſucceſſio ꝓphetarum. Palam namq; eſt ipſis operibus quemadmodum nos propriis litteris credimus tanto namq; ſeculo iam ꝑterito neq; addiſcere quiq; aliquis nec auferre nec tranſformare p̄ſumpſit. ¶ Omnibus enim inſertū eſt mox & prima generatione iudęis hęc diuina dogmata nominare/& i his vtiq; permanere. Et ꝓ ſi oporteat mori libenter. Iam itaq; multi captiuorum frequenter tormentis affecti ſunt & mortes in theatris ſuſtinuere ne vllum verbum contra leges admitterēt aut cōſcriptiones habitas [illegible]. Q ui græcorum aliquid tale perpeſſus eſt/ quando neq; fortuitā ſuſtinere leſionem volunt [illegible] apud eos ſcripta deſtruantur. Verba enim hęc eſſe putant ſecundū conſcribentium volūtatē poſita. Et hoc iuſte etiam de antiquis ſapiunt quoniam aliquos nunc quoq; vident p̄ſumentes de his rebus conſcribere quibus neq; ipſi interfuere neq; credere ſcientibus acquieſcūt. ¶ Denig; de bello quod apud nos contigit nuper quidam hiſtorias cōſcribentes ediderunt. Dū neq; ad ea loca [illegible] neq; in proximo rerum geſtarum fuerit. Sed ex auditu quędam pauca cōponētes impudēter ſemetipſos videntur hiſtorię nomine iactitare. Ego vero & ex omni bello & quę ibi particulariter [illegible] ſunt veram deſcriptionē fect dum ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilęe [illegible] eram/donec fuit defendendi facultas. Contigit autem vt caperet a romanis/& habentes me [illegible] Titus in cuſtodia vniuerſa ſemper inſpicere faciebant primo quidem vinctus poſtea [illegible] ſolutus cum Tito ab alexandria ꝓpter obſeſſionem Hieroſolymorum directus ſum eo tempore [illegible] eſt geſtum quod meam potuiſſet latere noticiam. Nam videntes Romanorū exercitum vniuerſa diligentia deſcribebam. Et ea quę nunciabantur ab his qui ſemetipſos tradebāt/ego ſolus intelligens diſponebam. Deinde Romę tempus vacationis habens omni iam negocio prępara/ vſus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam græcam rerum eruditionem exhibui. Tūc itaq; michi ſecuritas affuit veritatis vt primos omnium imperatores belli. Veſpaſianum & Titum teſtes non expoſcerem. Primum namq; illis obtuli libros/& poſt illos multis quidem Romanorum qui [illegible] interfuere/plurimis vero noſtrorum eos etiam venundaui/qui græca ſapientia videbantur imbuti quorum eſt Iulius archelaus. Herodes honeſtiſſimus & ipſe admirabilis rex agrippa. Iſti ſiquidē vniuerſi teſtimonium perhibuere/quia veritatem diligens excolui/non reperiemus forſitan aut tacēs ſiquid geſtorum per ignorantiam aut per gratiam commutaui aut prętermiſi. ¶ Quidam vero praui [illegible] derogare meę hiſtorię ſunt conati tanq; in ſcolis adoleſcentium propoſitum exercentes/ & [illegible] inſpiratę atq; detractionis facientes opus/ cum oporteat illud ſciri quia quod conuenit [illegible] tentem aliis rerum veraciū traditionem. Ipſum prius hac noſſe certiſſime aut rebus geſtis adeſſendo aut ab ſcientibus conſulendo. Quod ego p̄cipue circa vtrūq; me credo feciſſe negocium Antiquitatis namq; libros ſicuti dixi ex voluminibus ſacris interpretatus ſum cū eſſem genere ſacerdos & participarem illarum ſapientiam litterarū. Hiſtoriam vero belli conſcripſi multarum quidem [illegible] rerum ipſe operator plurimorū vero inſpector exiſtens & omnino eorum quę dicta vel geſta ſunt nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet exiſtimabit eos qui aduerſum me nituntur de

quā iudeoꝝ lineā teſtibus vbiq; cōprobant.

Pōtificū ſucceſſio a duobus milibus ānis apd Iudeos.

Certiſſima iudeorum cōſcriptio ꝓpter diuinā inſpiratione & ordinē librorū q ſolum ſunt bxxij. oē tēpus complectantes quoꝝ quiq; ſcripſit moyſes & alios vſq; ad artaxerxē ꝓphetę ſcti ſcripſere. Propt legē multi iudeoꝝ mīta paſſi ſūt ſed grecorū nullus propter ſuam cū ſit ex cōſcribentiū voluntate.

Taxat grecos de mēdacio i cōſcriptiōe hiſtoriæ de Iudaico bello Ipe vero! q a oibus interfuit dux galileorū verā conſcripſit hiſtoriā ſuā q; poſt captionē narrat fortunā & quō cum diligētia/oia p̄ſpiciēs redegit iſcriptis teſteſq; veritatis iperatores qbus p̄mi libros obtulit & multos alios adduxit &c.

Cōtra emulos ſuos.

N.iij.

veritate contendere/ Qui licet imperatorum commenta legisse dicuntur/nō tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. D

¶ Iosephus aduersus grecos disputat qui iudeorum nouellam dicunt conuersationem eo q̄ de illis (vt dicunt) nichil in eorum cōscriptionibus reperiatur huius causam assignat. Iudeorum enim conuersatio procul a mari ab omnibus semota est populis: quare hij nō fuerūt cogniti sicut alie nationes que mercimonijs alijs cognitæ fuerunt vt phœnices & egyptij. habitantes enim procul a mari multis temporibus ignorati sunt vt Romani quorum fama sero venit ad Grecos loci enim distātia causa est ignorantię. Greci autem sue antiquitatis vicinas adducunt regiones. Iosephus vero egyptios & phœnices inimicos pro se & primum Manethonem egyptium producit testem qui iudeorum in egiptum ingressum & exitum describit pastores ipsos appellans & quandoq; captiuos. Antiquis enim iudeorum ꝓgenitoribus pascere mos erat qui pascualem habentes vitem pastores appellabant. Q uiq; Iosephi regi se captiuum dixit ideo captiui sunt vocitati. Iteratum insuper Manethonis adducit testimonium qui populi pastorum egressum de egypto sub Themule rege in hierusalem describens eorum antiquitatē manifestat & eos trecentis quadraginta tribus annis egyptū habitasse anteq̄ danaus venisset ad Argos.

¶ Capitulum tertium.

Intētio auctoris i hoc opere.

Iudeoꝝ cōuersatio procul a mari ab omibus semota ppīs q̄re nō fuerī cogniti sicut alię gnationes vt phœnices p mercimonia & egyptij &c.

Medi. Persę. Thraces. Habitātes procul a mari mīus tēporibus ignorati sunt vt romani quoꝝ fama sero venit ad grecos. Galatheę. Hiberij.

Cā ignorātię loci distantia. Greci vicinas regiones testes sue antiqtatis adducūt ægyptios & phœnices inimicos iosephus sue ātiqtatis testes adducit.

E rebus itaq; necessariam feci descriptionē significare volens facultatē eorum qui historiā scribere cōpromittunt. Et sufficienter sicuti reor palā faciūt quia cōscriptio rerū apud Barbaros potius solēnior q̄ apud Grecos est. ¶ Volo paululū primitus disputare aduersus eos qui cōtendunt nouellē esse nostrā cōuersationē eo q̄ nihil de nobis vt aiunt illi dictū sit a conscriptoribus grecis. Deinde testimonia antiquitatis ex aliorum litteris exhibebo/ & eos qui nostro blasphemāt generi valde ipsi ratione blasphemare mōstrabo. ¶ Nos igitur neq; regionē maritimam habitamus neq; mercimonijs cōgaudemus neq; per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed quidē nostrę ciuitates procul a mari posite regionēq; vberrimā possidentes. In ea assidue laboramus precipue circa filiorum nutrimēta studētes legūq; custodiā & traditionē pietatis totius opus vitę necessariū iudicamus. Cū adsit igitur hic quę p̄dicta sūt cōuersationi nostrę etiā vita remotior. Nihil fuit in antiquis tēporibus quod faceret nobis permixtionē greco rū sicut ægiptijs mercimonia quę ab eis reijciuntur & ad eos rursus introducunt. Et iterum habitatoribus Phœnicię maritimæ studentibus circa contractus atq; negocia amore pecunię requisita/ Sed neq; latrocinia sicut quidam alij vacuare aut amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella conuersi sunt licet regio nostra multa milia virorum fortium posslideret. Phœnices ergo propter negocia ad Grecorum prouinciam nauigātes repente sunt agniti/ & per illos ægyptij & omnes a quibus ad Grecos honorē deuehebant immēsa maria proscindētes. Medi vero postea atq; Persę palam in asia regnauerunt/ & viq; ad alterā epirū Persę militauerunt. Thraces autē ꝓpter vicinitatem & Scythiā ab his qui pontū nauigant cogniti sunt & omnino vniuersa iuxta mare/ vel orientale vel hesperium habitantes aliquid conscribere volentibus cogniti facti sunt. ¶ Qui vero superius habitabant & procul a mari multis sunt tēporibus ignorati. Et hoc apparet etiā circa Europam contigisse quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestate tantasq; causas belli cōficiēte. Neq; Herodotus neq; Thucydides/ nec vllus qui fuit cū istis fecit aliquam mentionē. Sed sero tandem & vix ad grecos potuit eorū fama peruenire. ¶ De Galathis enim & Hiberijs sic ignorauere hi qui putantur subtilissimi conscriptores/ quoꝝ est Ephorus vt vnā ciuitatem esse arbitraretur Hiberas. Q ui tantā partem Hesperię terrę nosc untur inhabitare. Et neq; mores eorum qui fiunt apud eos vel qui dicuntur tanq̄ sic vtentibus referre præsumunt. Causa vero ignorantię veritatis est eo q̄ procul abessent. Vt autem falsa conscriberent eoq; vellēt, videri aliquid amplius ab alijs retulisse. ¶ Quomodo ergo mirari decet si neq; nostra gēs plurimis erat certa neq; ad scribendū de se aliquā dedit occasionem & ita constituta procul a mari & ita cōuersi deliberans/ Pone igitur nos argumento vti velle grecorū quia nō est genus eorū antiquū eo q̄ neq; in nostris voluminibus de eis sit aliquid dictum. Nōne omnino deridebāt causas huiusmodi a me pbatas/ & testes vicinę regionis adducant antiquitatis sue. Igitur ergo hoc conabor efficere. Aegyptijs & Phœnicibus p̄cipue testibus vtar/ cum nullus eorum potuerit tanq̄ falsum accusare testimonium. Et videtur maxime circa nos inimici in communi quidem omnes ægyptij & Phœnicum vero Tirij De Chaldeis autem nequaq̄ hoc dicere potero: quoniam & generis nostri principes cōstituti sunt: & ꝓpter cognationē in cōscriptionibus suis meminere iudeorū Cū vero fidem de his p̄buero: & blasphemias falsas ostendero tunc etiā Grecoꝝ conscriptores memorabo/ qui iudeorum fecere memoriam vt neq; huiusmodi occasio relinquat in iudeis nobis faciendę contētionis. ¶ Inchoabo aūt primitus a litteris egyptiorum quas non arbitrantur commendare quę nostra sunt. Manethon itaq; genere viri egyptiorum greca disciplina participatus sicuti palā est/ scripsit enim voce hellādica paterne reli-

gionis hiſtoriam ex ſacris ſicut ait ipſe interpretatus libris frequenter arguit Herodotum in egyptiacis ignoratione mentitū. Ipſe quidē Manethon in ſecūdo egyptiacoꝝ hęc de nobis ſcripſit. Ponā verba etiā ſermonū eius tanq̄ teſtimonij iure ꝓbatum honorabile nomen ſub hoc neſcio quomodo deus inſpirauit & ꝓter ſpem ex partibus orientalis homines genere ignobiles adepta fiducia in prouincia caſtra metati ſunt. Et facile ac ſine bello eam potenterq; cœperunt & principes eius alligantes de cetero ciuitatis crudeliter incendere & deorum tēpla vertere. Circa omnes vero prouinciales inimiciſſime vſi ſunt alios quidē perimentes: aliorum vero & filios & coniuges ad ſeruitia redigentes nouiſſime vero & vnum regem ex ſe fecere cui nomen erat Sualitis hic in menfidem veniēs ſuperiorē infe rioremq; ꝓuinciam diuidēs caſtra in oportunis relinquens locis. Maxime etiā partes muniuit orientales ꝓſpiciens. quoniā Aſſyrij aliquando plus valentes erant deſideraturi regnū eū inuadere. Inueniēs autem in Nomoto ſuaſi ciuitatem opportuniſſimā poſitam quidem ad orientem Buliaſtitis fluminiſq; appellabat a quadam antiqua theologia Euaris. Hāc fabricatus eſt & muris maximis cōmuniuit collocans ibi multitudinem armatorum vſq; ad ducenta quadraginta milia virorū eā cuſtodiētiū Hic autē miſſis tēpore veniebat tā vt frumenta meteret & mercedes exoluere quā vt armatos ꝓterrore extraneorū diligēter excitaret. Qui cū regnaſſet decemnouē ānis vita priuatus eſt. Poſt hūc aūt regnauit alter quattuor & xl. annis Beon nomine. Poſt quē alter apachas ſex & xxx. annis & mēſibus ſeptem. Deinde & apoſis vnū & ſexaginta & Samnas quinquaginta & menſe vno. Poſt autem omnes aſes nouē & xl. & menſibus duobus. Et iſti quidem ſex apud eos fuere primi reges debellantes ſemper & maxime egypti radicem amputare cupiētes. Vocabaſ autem omne genus eorū Seſos hoc eſt reges paſtores Se enim ſacrarum linguarum regem ſignificat. Sos vero paſtorem ſiue paſtores ſecundum ſermonē communis eloquij & tantum cōpoſitum inuenit. Hyeſos quidam vero dicūt eos arabas eſſe. In aliſs autē exemplaribus non reges ſignificari cōperi per appellationē Hic ſed e diuerſos captiuos declarari neq; paſtores. Hic enim rurſus egyptiaca lingua & hac qñ pingui ſono ꝓferetur captiuos aptos ſignificat/ & hoc potius veriſimile mihi videt/ & hiſtoriæ ātiquę cōueniēs. Hos ergo quos ꝓdiximus reges/ & eos qui paſtores vocabant/ & qui ex eis fuere obtinuiſſe ægyptum ait annis vndecim/ & quingētis. ¶ Poſt hęc aūt regum thebaidis & alteris egypti factam dicit ſuper paſtores inuaſionem & bellum maximum & lōgęuum eis illatum. Sub rege vero cui nomen erat aliſſragmutoſis alias Aliffragmatheſeos victos dicit paſtores/ & alterā quidē vniuerſam egyptū ꝓdidiſſe. Inclusos autem in locū habentē menſurā terrę vlnarū vndecim miliū. Cuiꝰ loco nomen eſt auari Hunc Manethon dicit omnē maximo muro atq; robuſtiſſimo circūdidiſſe paſtores quatenus & oēm poſſeſſionem munitā haberent ſimul & ꝓdam ſuam. Filium vero aliſſragmathoſeos Themuſis dicit. Conatum quidem eos per obſeſſionem capere & fortiter cum quadringentis. lxxx. milibus armatorum eorum muris excubuiſſe. Cum vero obſeſſionem deſperaſſet/ pacta cum eis feciſſe vt egyptum relinquētes quo vellent innoxij omnes abirent. Illos vero his ꝓmiſſiones impetratis cū omni domo & poſſeſſionibus non minus ducenta. xl. milia numero ex egypto ꝓ deſertum in Syriā iter egiſſe & metuētes aſſyriorum potentiam/ tunc enim illi aſſiam obtinebant in terra quę nūc iudea vocitatur ciuitatē ędificaſſe/ quę tantis milibus hominū ſufficere potuiſſet/ eamq; Hieroſolymam vocitaſſe. ¶ In alio vero quodā libro egyptiacorum Manethon hanc ipam gentē/ id eſt qui vocabant paſtores in ſacris ſuorū libris captiuos aſcriptos rectiſſime dixit. Nā antiquis progenitoribus noſtris paſcere mos erat/ & paſcualem habentes vitam vocabantur ita paſtores. Sed & captiui non irrationabiliter ab egyptijs ſunt quoniam progenitor noſter Ioſeph dixit ad regem egyptiorum ſe eſſe captiuū & fratres in ægyptū poſterius euocauit rege ꝓcipiente. Sed de his quidem in aliſs examinationem ſubtilius faciemus.

¶ Nunc aūt huius antiquitatis ꝓducam teſtes egyptios rurſumq; quomodo ſe habeāt verba Manethonis circa ordinem tēporum aperte deſcribā ſic enim ait/ Poſtq̄ egreſſus eſt ex egypto populus paſtorum ad hieroſolymam/ expulſor eorum rex Themuſis regnauit poſt hæc annis. xxv. & menſibus iij. & defunctus eſt/ Aſſumpſit regnum filius Chrebron annis. xiij. huius aūt amenoſis annis. xxj. & menſibus. ix. Miſris autem. xij. & menſibus nouem. Miſranthuſis. xxv. & menſibus decem. Et muſis autem nouem & mēſibus octo. Amenoſis vero. xxx. & menſibus. x. Orus. xxx. ſex & menſibus quinq; huius aūt filia acenchies. xij. & menſe vno. Rathotis vero frater nouē. acencheridis aūt duodecim menſes. iij. Armes vero. iiij. & menſe vno. Armeſis aūt vnū & mēſes. iiij. Armeſſimianus vero ſexaginta ſex & menſes. ij. Amenoſis. xix. & menſes ſex. Sed hoſſis aūt equeſtrem & nauale virtutē habens fratrem quidem armē procuratorem ægypti cōſtituit/ & omnē ei aliā regalem cōtulit poteſtatē tantummodo aūt diademate vti ꝓhibuit & ne reginam matrem filiorum opprimeret imperauit & vt abſtineret etiam ab aliſs legalibus concubinis. Ipſe vero ad Cyprū & Phœnicum & rurſus contra aſſyrios atq; Medos caſtrametatus vniuerſos quidem alios ferro alios ſine bello terrore magno virtu-

Teſtimonium Manethonis egyptij de iudeorum antiqtate.

Sualitis.

Buliaſtris ciuitas.

Seſos q̄d ſignificat.

Regnū thebaidis aliſſragutoſis rex paſtores victos iclusit i loco vndecim miliū vlnaꝝ dicto Anari Themuſis ex egyptus de egypto iudeos q̄ hic paſtores appellantur expulit

Iudei quare a manethone paſtores dicti ſūt & captiui.

Manethois ſtatū teſtimoniū de antiquitate iudeorum.

BIBLIOTHEQUE DE LYON 1894

tis sibimet subiugauit. His vero fœlicitatibus eleuatus cõfidentius incedebat orientales vrbes ac p- D
uincias subuertendo/multoq; tempore procedente armes qui in ęgypto fuerat derelictus omnia cõ-
traria quę eũ frater agere monuerat sine timore faciebat. Nam & reginam violẽter abiecit/& alijs cõ-
cubinis sine parcitate iugiter miscebaꝫ suasusq; ab amicis vtebaꝫ & diademate & rebellabat fratri. Is
vero qui cõstitutus erat super sacra ęgyptia scribens librũ. Sed hosti direxit & cũcta significãs & qa
rebellaret ei suus frater armes. Qui repente ad Pelusium destinauit & ꝓprium tenuit regnũ Prouin-
Cethos prius vocata est ęgyptus. cia vero vocata est ex eius nomine ęgyptus. Dicit enim quia Cethos ægyptus vocabatur Armes au-
tem frater eius Danaus. Hęc quidem Manethon. ¶ In palã/vero est prędictis annis tempore cõputa-
to quia hi qui vocabant pastores id est nostri ꝓgenitores ex ægypto liberati ante tres & nonagintꝫ
atq; trecentos annos hauc ꝓuinciam inhabitauere q̃ Danaus ad argos accederet licet hunc antiquis-
simum arguí esse cõfidant. ¶ Duas igitur res Manethon maximas pro nobis ęgyptijs litteris ꝓsta-
tus est primã quidẽ quia aliũde ad ægyptũ. Deinde gressus eoꝝ exinde, ita tẽporibus antiquissimũ
Iudei añq̃ danaus ad Argos accederet trecẽtis & nonagintatribus ãnis ęgyptũ habitarũt. vt pene mille annis bellũ ꝑcedat Iliacũ. In his autẽ in ꝗbus Manethon non ęgypti litteris sed sicut ip- E
se confessus est ex fabulis quorundam sine nomine quodam adiecto postea particulariter hęc redar-
guam ostendens ea sine verisimilitudine esse mendacia.

¶ Iosephus pro sue gentis ꝓbãda antiquitate phœnicum producit testimoniũ: quibus in memo
ria fuit templi a Salomone constructio anteq̃ Tirij Carthaginem cõstruerent apud quos litterę Salo
monis ad Iranium (qui in biblia hiram est appellatus) seruantur dyonemq; apud eos famatum histo-
ricum adducit testem qui mutuam Salomonis & Ironij familiaritatem & amicitiam describit. Insuper
& Menandrũ Ephesium qui singulorum regum conscripsit actus ab Iranio enim vsq; ad didonẽ cẽ-
tum quinquaginta quinq; anni & menses octo & ab ędificatione templi vsq; ad cõstructionem Car-
thaginis centum quadraginta tres anni & menses octo. Caldęorum etiam historiam (quę multum cũ
sacris concordat voluminibus) producit. verbã Berosi allegans qui de diluuio hominumq; corruptio
ne archa & de Noe generatione vsq; ad Nabunassarum historias scripsit. Nabuchodonosor quoq; in
cõstructione Babylonię magnificentã ponit quã postea cyrus victor cõprehedit.

Capitulũ quartũ.

Testimonium phœnicũ ꝓ antiqtate iudeoꝝ apud quos memoria habeꝫ de cõstructione tẽpli a Salomone annis cẽtũ quadragita tres anteq̃ tyrij carthaginẽ fabricauere.

Sed volo ab istis rursus migrare ad ea quę apud Phœnicas de nostro genere conscripta &
eorum testimonio declarata sunt. Iraq; apud Tyrios multorum annorum publicę litterę &
conscriptiones diligentissime custodite ex his quę apud eos facta & inuicem gesta nosci-
tur quę tamen memoria digna sunt. Inter hæc ergo conscriptum est quia in hierosolimis
ędificatum est tẽplum a Salomone rege ante annos pene. c. xliij. & menses octo q̃ Tyrij Carthaginẽ
carchedonem fabricauere. Descripta vero est apud illos cõstructio tẽpli nostri. Iranius enim Tyriorũ
rex amicus erat regis nostri Salomonis paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo munificentiam suã ex-
hibens ad claritatem fabricę prębuit Salomoni auri quidẽ. xx. & centum talenta incidensq; pulcher-
mã siluam in mõte qui Libanus nũcupatur ad camerã destinauit ei. Quẽ redonauit quidẽ Salomon
alijs quidem multis rebus sed etiã terra Galileę regionis quę Zabulon vocat. Pręcipue autem eos ad
amicitias sapientię concupiscentia conuocauit propositiones enim soluendae alterutris dirigebãt &
melior in his Salomon erat & in alijs sapientior apparebat. Hactenus vero seruant apud Tyrios epi-
stolæ multę quas illi scripsere adinuicẽ pro qua re liber est a me compositus litterarum a Tyris dire-
ctarum/vñ etiam testẽ ꝓducã Dionẽ qa apud Phœnicũ historias integerrime approbatus est. ¶ Igit
in Phœnicis historicis hoc modo scribit. Abibalo moriẽte filius eius Iranius regnauit hic ꝓtes orien-
tales ciuitatis ampliauit & vrbẽ potiorem fecit & Olympij iouis templum destruens terrę coequans
locũ mediũ mœnibus vrbis adiunxit & aureis anathematibus exornauit. Ascendens autẽ in Libanũ
siluas incidit ad tẽplorũ ędificationem. Regem vero Hierosolymorũ Salomonẽ misisse dicunt ad Ira-
nium quędam ęnigmata & popposcisse ab eo solutionẽ adiciens vt qui non posset discernere pecunia
soluenti persolueret. Confessumq; Iranium non se posse persoluere propositas quæstiones & multas
pro expensis faciendis pecunias condemnatum. Deinde ad demonum quendã virum Tyrium ꝓpo-
sitas soluisse quęstiones ipsumq; alias proposuisse quas si non solueret Salomon multas rursus pecu-
nias Iranio regi cõferret. Dion igitur hoc modo de prędictis testimonium phibuit nobis. ¶ Sed post
hũc producam quoq; Menandrũ Ephesium. Is enim singulorũ regũ actus cõscripsit apud grecos &
Barbaros studens ex prouincialibus vniuscuiusq; loci litteris historię veritatẽ pandere. Scribens eni
de his qui Tyro regnauere & deinde veniens ad Iranium Regẽ sic ait. Moriente vero abibalo succes-
sit in eius regno filius eius Iranius qui vixit annis. xxxiij. hic statuit locũ valde latissimũ aureamq; co
lũnam iouis in templo reposuit & ad siluam lignorũ proficiscens abscidit de monte (qui Libanus ap-
pellatur) ligna cedrina ad tegmina facienda templorũ. Defouensq; antiquiora templa fanum ædifica-
uit Herculis. Fecit erectionẽ mẽse Peritio castraq; mouit aduersus Tyticeos mimine tributa redden-

A tes. Quos etiam ſubdens ſibi bet denuo remeauit. Sub hoc fuit abdemonus puer iuuenis qui ſemper parabolas ſuperabat quas Salomon Hieroſolymorum rex deſtinabat ſupputaſ vero tēpus ab hoc rege vſq; ad cōſtructionem Carchedonis hoc mo. Moriēte Iranio ſucceſſit in eius regno Balbazerus filius Qui cum vixiſſet annis quadraginta tribus ſeptē regnauit annis. Poſt hunc abdatratus filius cū vixiſſet annis viginti regnauit nouē hunc filij nutricis eius quatuor peremere. Quorū ſenior Metuſaſtartus filius Leaſtrati regnauit. Qui cū vixiſſet annis.xliij.regnauit annis duodecim. Poſt hunc frater eius aſtarimus/ & hic viuens annis.tiij.&.l. regnauit annis nouē & peremptus eſt a fratre pellethe qui ſuſcipiens regnū menſibus imperauit octo cū vixiſſet annis quinquaginta. Hūc peremit Tyroba/lus aſtarte ſacerdos qui cū vixiſſet annis quadraginta octo/regnauit annis.xxxij. huic ſucceſſit Badezodus filius. Qui cū vixiſſet annis quadragintaquiq; regnauit ſex. Huic ſucceſſor factus eſt Mettinus filius/qui cū vixiſſet triginta duobus nouē regnauit annis. Huic ſucceſſor fuit Pigmalion qui annos egit in ſua vita quinquaginta ſex ex quibus quadraginta tenuit principatū. Huius regni anno ſeptimo ſoror dido in Lybia ciuitatē ędificauit Carchedona. ¶ Colligit etiā tempus a regno Irani vſq; ad ędificationē Carchedonis annorū cētum quinquagita quinq; & mēſium octo. Quū vero duodecio anno huius regni in Hieroſolymis ędificatū eſt tēplum. Fit ab ędificatione tēpli vſq; ad cōſtructionē

B Carchedonis tēpus annor. C. xliij. mēſiū octo. ¶ Teſtimonio ſiquidē phœnicū quid amplius oportet apponi? Cernit ipa veritas fortiter approbata & multo clarius appāret qm̄ pcedit cōſtructionem tēpli ꝓgenitorū noſtror. ad ꝓuinciam hāc aduētus. Cū eni eam vniuerſam bello tenuiſſent/tunc aūt tēplum ędificare cœpere & hęc aperte ex lr̄is ſacris etiā a me in antiquitate manifeſta ſunt. ¶ Nunc itaq; ſunt dicēda ea quę apud Chaldęos noſcunt eſſe cōſcripta/& de nobis ad hiſtoriam ſūt delata. Quæ multā habens concordiā cum noſtris voluminibus etiam de aliis rebus. Teſtis autem horū eſt Beroſus vir genere quidē Caldęus/notus autem eis qui doctrinę eruditionique congaudent. Quoniā de aſtronomia/& de Chaldęorū philoſophia ipſe græcas conſcriptiones expoſuit. ¶ Igitur Beroſus antiquiſſimus ſecutus hiſtorias de facto diluuij & hominum in ea corruptione ſicuti mos eſt ita conſcripſit. Simul & de arca in qua generis noſtri princeps erutus eſt/deuecta ſcilicet ea i ſummitate mōtium Armeniorū. Deinde ſcribens eos qui ex Noe progeniti ſunt/& tempus eorum adiiciens vſq; ad Nabunaſſarum alias Nabulaſſarum peruenit: Babiloniorum & Chaldeorum regem/ & huius actiōes exponēs ait. Quēadmodum miſit in ęgyptū ad noſtrā terram filiū ſuum Nabuchodonoſor cum multa potentia/qui dum rebellantes eos inueniſſet omnes ſuo ſubiecit imperio/& templū in Hieroſolymis cōcremauit/cunctūq; generis noſtri populū auferens migrauit in Babylonem. Vñ ciuitatem cōtigit deſolari annis.lxx. vſq; ad Cyrum regē Perſarū. Dicit autem quia tenuerit Babylonius ęgyptū Syriam phœnicē arabiam/ vniuerſos priores Chaldęorū Babyloniorū reges actionibus ſuis excellens. ¶ Ipſa vero verba quę Beroſus protulit hoc modo dicta neceſſario ꝓferenda ſunt. Audiens autē pater eius Nabunaſſarus quia ſatrapa conſtitutus in ęgypto & Syria inferiore & Phœnice rebellaret cū non valeret iam ipſe labores ferre tribuit filio ſuo Nabuchodonoſor ætate valenti partem quandam exercitus ſuper eum miſit. Nabuchodonoſor autem cum Satrapa deſertore cōgreſſus ꝓuinciam quę ab initio eorū fuerat ad ꝓprium reuocauit imperiū. Eodē vero tēpore cōtigit patrē eius Nabonlaſſarū cū ęgrotaſſet in Babylonia ciuitate defungi qui regnauit annis.xxj. Nabuchodonoſor aūt nō poſt multum tempus mortem patris agnoſcens & negocio ęgyptiaca diſponens reliquam ꝓuinciā & eos [illegible] iudeorum & Phœnicū atq; Syriorum qui i ęgypto fuerant: cōmendans quibuſdam amicis vt [illegible] virtute & reliqua vtilitatē deueherentur ad Babyloniā ipe cum paucis aggreſſus per deſertū in Babyloniā venit reperiensq; cuncta a Chaldeis diſpēſari/ſeruatūq; regnum ab optimatibus eorū. Dominus factus totius paterni principatus/captiuis quidē aduenientibus pręcepit habitacula in oportuniſſimis Babylonię locis ędificari. Ipſe vero de belli manubijs tēplum belli & reliqua loca munificentiſſime nimis exornans & antiquā ciuitatem & alteram extrinſecus adiiciens cogitans quatenus nequaq; poſſent obſidentes fluuiū conuertere/ & ad ciuitatem accedere. Tres quidē interiori ciuitate per circuitū porticus/tres vero exteriori conſtituit. Quorū alias ex cocto latere & bitumine alias vero ex ipſo latere fecit & largiſſime muniens ciuitatem portaſq; diuina pulchritudine commenſus ꝑędificauit in paternis regalibus aliaq; regalia celſitudinē illorū multo valde pręcedentia. Quorū ornatum exponere valde longiſſimum eſt. Verūtamē ſciendum quoniā hęc maxima atq; ſuperba vera credulitatē rei ſunt. Perfecta diebus quinq; & decē. In his ergo regalibus lapideas munitiones celſas ędificauit & aſpectū montibus ſimilem reddens etiam ex arboribus vniuerſis plantationes exhibuit. Fecit quoq; hortū quod ſuſpenſibile vocabat eoq; eius vxor deſideraret huiuſmodi qualitatem nutrita in medię locis. ¶ Hæc itaq; retulit de prędicto rege & multa ſuper hæc in libro Chaldaicorū in quo culpat cōſcriptores græcos quaſi vnam arbitratos a Semiramide aſſyriam Babylonem edifica-

Pigmalion.

Dydo.

Ab Iranio vſq; ad didonē cētū quiquagita quinq; anni & mēſes octo & ab ędificatiōe tēpli vſq; ad conſtructionē carthaginis cētū quadragintа tres ānі & mēſes octo.

Caldeorū teſtimonium.

Beroſus de diluuio hoimq; corruptiōe & arca hiſtorias colcr[illegible] plit & Noe generationes vſq; ad Nabunaſſarum.

Beroſi verba.

Magnificentia Nabuchodonoſor i ędificijs babylonię citatis.

Nō codē Babylonia Semiramide & Nabuchodonosor ædificata.

tam/& mira opera ab illa circa eam fuisse constructa falsę conscripsisse dicēs/& ipsa quidem Chaldeorum conscriptionē fide dignam pudori existimandum est/qñ cum archiuis Phœnicum concordare videnť,quę a Berosо conscripta sunt de rege Babiloniorum.Quoniam & Syriam vniuersam Phœnicem ille subuertit. ¶In his quoq; consonat & Philostratus in historijs dum Tyrię meminit obsessionis & Megasthenes in quarto indicorum vbi declarare contendit p̄dictum regem Babyloniorū Herculem fortitudine & actuum magnitudine p̄cessisse/Dicit enim cum & maximā Lybię partem Hiberiā subuertisse/Quę vero de templo Hierosolimorū relata sunt/quia & concrematum est pugnātibus Babylonis/& cœpit rursus ędificari Cyro tenenti asyę principatū. ¶Ex dictis Berosi declaramus.Sic enim in tertio libro dicit.Nabuchodonosor itaq; postea inchoauit p̄dictum murum incidens in languorem de vita migrauit/cū regnasset annis tribus & quadraginta.Huius regni dominus est effectus filius eius.Et helmaradochus ꝓpter iniquitates & luxurias passus insidias a marito sororis suę Nirigliſſoris peremtus est/cum duobus regnasset annis.Quo defuncto sumens regnū qui ei fecit insidias Nirigliſſoris annis regnauit quattuor.Huius filius Loborosardochus principatū quidem tenuit puer existens mensibus nouē Insidias vero passus eo q̄ nimis appareret malorum esse morum ab amicis extinctus est.Hoc itaq; pereunte cōuenientes hi qui fecerant insidias illi communiter regnum impo/suere nabonido cuidam qui erat ex Babylone ex eadem gente/Sub hoc muri circa fluuium Babylonię ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt ornati.Cumq; regnum eius esset in anno septimodecimo cōstitutum/egressus Cyrus ex persida cum multa virtute vniuersam asiam subuertens impetum fecit ad babyloniam vrbem.Sentiens autem nabonidus inuasionem eius/& occurrens cū exercitu suo atq; congressus pugna victus & cum paucis fugatus inclusus est in Borsipensium ciuitate. Cyrus autem Babyloniam comprehendens & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis/eo q̄ nimis videretur munita/& esset ad capiendum valde difficilis/reuersus est ad Borsipum Nabonidem instanter ex pugnaturus.Nabonide vero obsessionem non valente perferre/sed primitus supplicante vsus clemētia Cyri/& dans ei habitaculum in Carcamone/expulit eum a Babylone. Nabonidus itaq; reliquum vitę tempus in illa prouincia cōuersatus est. ¶Hęc concordant cū nostris. Scriptum namq; in eis est quia Nabuchodonosor octauodecimo regni sui ano templum nostrum ad desolationem vsq; perduxit/& fuit exterminatū annis septuaginta/Secundo vero anno regni Cyri fundamentis depositis rursus secundo regni Darij anno perfectum est.

Beroſiverba cōtra grecos.

Cyrusvictor babyloniā cōprehendit.

¶Iterato phœnicum testimonio Iosephus testes etiam grecos producit & primo Pythagoram qui(licet nullam reliquit cōscriptionem)iudeorum tamen zelatus est leges:& multas in suam trāstulit philosophiam.Theophrasti Herodotiq; & Cyrilli poęte antiquissimi affert testimoniū.Sed & Clearchi aristotelis discipuli:qui belli Ptholomei contra Demetrium meminit. Hęcateum quoq; adducit qui leges describit Iudeorum quiq; magnitudinem prouincię & pulchritudinem atq; ciuitatis hierusalem circuitū & habitantium narrauit multitudinem. Meminit quoq; augurij auis a Mossolano iudeo occise dicentē hęc enim suam nescius salutem itineris salubritatem alijs non potuit indicare Ponit quoq; Agitarchidis verba de iudeorū ciuitate & eorum moribus circa sabbati obseruantiam.Hieronimum insuper Antigoni regis amicum ꝓducit.Plurimi itaq; quia sacri lectioni non incubuerunt Iudeorum cognouerunt antiquitatem.

Capitulum quintum.

Phœnicū testimonium.

Quis prolatis adijciam etiam Phœnicum historias non enim ꝓbationum abundantia relinquenda est/Est enim dinumeratio in illis annorum/sic enim habēt sub rege Thobalo.Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem/Post hunc regnauit Baal annis decem/Post hunc iudices constituti sunt/& iudicauere idem.Hęc Nibalus Nalbasei mēsibus duobus. Chelbisaddei mensibus decem. Abalus pontifex mensibus tribus. Mittinus& Geraſtratus Abdilimi iudices annis sex/inter quos regnauit Balatorus anno vno/quo moriente mittentes euocauere Meralum ex Babylone/& quattuor regnauit annis. Eo quoq; moriente euocauere fratrem eius Ironium qui regnauit annis viginti. Sub hoc Cyrus persarum habuit potestatem. Quapropter omne tempus est annorum quinquaginta quatuor & mensium trium.Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Ironij Cyrus persarum tenuit principatum. Cōsonant igitur quę de templo scripta sunt a Chaldeis/ac Tyris cum litteris nostris. ¶Manifestum vero & sine contentione testimonium est de prædicta nostri generis antiquitate & hi siquidem qui non valde contendunt sufficere iudicio quę promissa sunt. Oportet autem non credentibus barbaricis conscriptionibus sed solis græcis fidem habendam esse dicentibus.

¶Ad huc multos exhiberem testes etiam græcos scientes nostrum genus/& oportuno tempore/eorum habentium mentionem. Pythagoras igitur Samius cum sit antiquus quidem ætate/ sapientia vero & diuina pietate philosophos omnes excellens/non solū quæ nostra sunt agnouisse manifestū

est/sed etiam zelatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conscriptio nulla reperitur. Multi tamē de eo retulere/quorum insignior est Hermippus vir circa omnem historiam diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo Pythagorę libro/quia Pythagoras vno confabulatorum suorum defuncto nomine Calciphōte genere Grotoniate. Illius animam dicebat secum degere die noctuq; & qua præciperet vt nō transiret de loco vnde asinus onus portaret & ab aqua fetulēta semetipsum abstineret/& ab oi blasphemia recederet. Deinde sequitur/hęc autem agebat atq; dicebat iudęorum & Tharsensiū opiniones imitatus ac transferens. Dicitur enim quia vere illevir multas Iudęorum leges in suā trāstuleret philosophiā. Fuit autem etiam per ciuitates non ignotas olimq; gens nostra & multæ natiōes ad quas transit etiam zelum eius habuere. Quod manifestat Theophrastus in his que scripsit de legibus. Ait enim quia prohibent Tyriorum leges peregrino sacramento iurare. Inter sacramentum quoddam aliis etiam iusiurandum quod corbam appellatur enumerat/& apud nullum hoc inuenitur iuramentum nisi apud iudęos solos. Quod interpretatur ex hebraica lingua significat enim donum.

¶ Verum neq; Herodotus Halicarnaseus nostram ignorauit gētem. Sed quodammodo eius meminisse cognoscitur. De colchis enim referens in secundo libro sic dicit. Soli autem inter omnes Colchi & Aegyptij & Aethiopes verenda ab initio circuncidūt/Phœnices vero & in Syri Palestina q cōfitētur hoc ab Aegyptijs didicisse. Syri aūt q circa Thermodontem & Parrhenium fluuium commorantur & Astygitones a Colchis dicuntur nuper didicisse. Hi namq; sunt inter homines soli qui circuncidūntur/& ist sicut Aegyptij facere videntur. De Aegyptijs aūt & Aethiopibus dicere nō possū vtrū alteri ab altes didicere. Dixit ergo Syros qui in palestina sunt circuncidi. Omnium autem qui habitant palęstinm soli iudęi circunciduntur. Quod eis angnoscens & Cyrillus antiquus poeta meminit hoc modo de gente nostra dicens. Quia castrametati sunt nostri maiores cum Xerxe persarum rege apud Hellada/& dinumerans vniuersas gētes/nouissimam nostram posuit ita dicens. Postremū vero transibat genus mirabile visione/linguam quidem/plenissimam ope proferentes. Habitantes aūt in soli montibus/vbi palus amplissima est iuuenes capillis sub rotunditate detonsis super equos erectos habentes ictus/& quasi fumo siccatos. Palam ergo est sicut arbitror quia nostri meminerit/ eo q; & montes in nostra regione sunt constituti in quibus habitamus. Et palus quæ dicitur Asphaltis idest bituminalis. Hęc enim inter omnes palus in Syria latior atq; maior est. Et Cyrillus quidem cū ita meminerit Iudeos scisse dignoscitur/quē quilibet legerint admirantur Non calumniosi, grecorum: sed sapientia summa conspicui. ¶ Clearchus enim aristotelis discipulus/& ex pipateticorum philosophorum nullo secundus in primo libro de somno dicit. Aristotelem doctorem suum de quodam viro Iudęo ita referre & ipsi Aristoteli eūdem sermonē abscribit. Quod ita cōscriptum est. Sed alia quidē longum est dicere. Quę non habere potuerant illius admiratione quadam atq; philosophiam occidi operepreciū est referre. Et Hyperochydes veneranī inquit audire desideramus vniuersi. Porro secundum precepta Aristotelis inquit rhetoricę eius genus primitus trāseamus ne reluctemur doctoribus preceptorum. Dic iquit Hyperochides ita si placet. Ille igitur genere quidem Iudęus erat ex inferiori Syria. Qui sunt ex propagine philosophorum indorū: vocantur/vt aiunt philosophi. Apud indos Galani/apud Syros autem Iudei nomen accipientes a loco. Locus enim vbi habitant appellatur Iuda. Nomen vero eorum ciuitatis valde difficile est. Vocant enim eā nomine Hierosolymam. Is igitur homo multos hospicio respiciens & de superioribus ad marina descendens gratissimus erat non solum eloquio: sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam quum diuinus homoveniret ad ea loca confabulari cœpit nobiscum: & cum aliis scholasticis eorum sapientiam tentans. Cumq; multi eruditorum congregarentur tradebat potius aliquid. Habebat hęc ait Aristoteles apd Clearchum/& super hęc multam ac mirabilem cōtinentiam iudęi/vero in cibis & castitate narrant. Licet autem volentibus hęc ex ipis lectione cognoscere. Ego enim refugio/ plusq; decet inserere. Clearchus si quidem facta digressione cum aliud propositum haberet nostri generis ita meminit. Hecateus aūt abderita vir philosophus simul/& circa actiones industrius cum Alexandro rege nutritus/& cū Ptolomeo Lagi commoratus non transitorie: sed de ipsis Iudeis conscripsit librum. Ex quo volo capitulariter vnum eorum quę ab eo sunt dicta percurrere. Sed primitus tempus ostendam Meminit enim belli quod circa Gaiun ab Ptolomeo gestum est contra Demetrium quod vtiq; contigit. Vndecimo quidem anno post mortem Alexandri Olympiade vero septima & decima atq; centesima sicuti Castor: adijciēs ei hanc Olympiadem dicit: sub hac Ptolomeus Lagus vicit in Gazabello Demetriū antigoni qui vocabatur obsessor Alexandrum vero profitentur vniuersi centesima & quartadecima Olympiade fuisse defunctū. ¶ Palam ergo est: quia & secundum illum tempus & sub Alexandro genus florebat nostrum. dicit igitur Hecateus: quia post Gaij bellum Ptolomeus locorum que sūt circa Syriam dominus est effectus. Et multi hominum cognoscens mansuetudinem & clementiam Pto-

Pythagoręte stimōiū & laudes cuius cōscriptō nulla inuenit mītitū eū dixerūt iudæoꝝ leges fuisse zelatuz & mītasi suā transtuliſſe philosophiam.

Hęrodoti testimonium.

Cyrilli poetę antiquissimi testimonium.

Clearchi Aristotelis discipuli testimoniū quid etiā ipsius ē aristotelis.

Clearchus belli ptolomęi cōtra demetrium meminit.

Castor.

Herathei testimonium.

lomęi cum eo proficiſci ad Aegyptum & rebus communicare voluere. Quorum vnus inquit erat Eze- D
chias pontifex Iudęorum: homo ętate quidam quaſi ſexaginta & ſex annorum. Dignitate vero apud
contribules maximus & animo ſapientiſſimus: potentiſſimus ad dicendum: & circa cauſas ſicut nul-
lus alter expertus dicit etiam omnes ſacerdotes iudæorum qui decada accipiũt: & vniuerſa in cõmu-
ni gubernant: circa mille & quingentos exiſtere. Rurſus autem prędicti viri faciens mentionẽ inquit
homo hunc honorem gerens & aſſuetus eſſe nobiſcum aſſumens aliquos ſuorum differentiam cũcta
expoſuit & habitationem ſuam & conuerſationem quam ſcriptam habebat pariter indicauit. Deinde
palam facit Hecateus quales circa leges exiſtimus & quia omnia ſuſtinere ne tranſcendamus eas eli

Idẽ delegibus iudeorum.

gimus: & hoc eſſe optimum iudicamus. Dicit igit hęc & mala ſępius ab Aſtygitõibus audiẽtes & om
nes compulſionum vim paſſi a Perciſis regibus: & Satrapis non poſſunt mente mutari ſed cum ma
gna exercitatione de his precipue omnibus reſpondere parati ſunt. Perhibet autem etiã indicia for-
tis animi circa leges non parua dicens Alexandro quõdam in Babylone conſtituto: & volente Belli
templum quod corruerat renouare cunctiſq; militibus ſimiliter ſtercora portare precipiente ſolos iu
deos hoc facere non fuiſſe perpeſſos. ſed etiam multas ſuſtinuiſſe plagas: & detrimenta ptuliſſe non
modica donec eis ignoſcente rege ſecuritas prębereť. Qui dũ ad ꝓuiciã inquit ꝓpriã reuerſi fuiſſent
tẽpla & altaria fabricata oia deſtruxere. Et pro aliis quidẽ multa latrapę exoluere. Pro aliis veroveni
am conſecuti ſunt ad ciuitatem: quoniam iuſticia apud eos mirabilis eſt & quia gens noſtra fuit mul
torum hominum numero copioſa. Sed multa quidem milia noſtrorum migrantes in Babyloniam ſe E
primitus collocauerunt. Non parua etiam morte Alexandri in Aegyptum & Phœnicem ſunt tranſla
ta: propter ſeditionem in Lyriam factam. ¶ Idem itaq; vir & magnitudinem prouincię quam inco-

Heratheus magnitudinẽ, puincię iudęorum & pulchritudinẽ narrauit & circuit tũc ciuitatiſ hierl'm habitantiumq; multitudinem.

limus pulchritudinemq; narrauit. Pœne decies trecenta milia inquit integra terrarum optimarũ vbe
rime valde prouincię poſſidere noſcuntur. Iudeę namq; huius eſt amplitudinis & qua etiam ciuitatẽ
ipſam Hieroſolymorum ſpacioſam: & maximam olim inhabitamus & virorum multitudine copioſã
necnon & templi conſtructione idemipſe ſic refert. Sunt autem Iudęorum in aliis quidẽ multę mu-
nitiones per prouinciam atq; vici. Vna vero ciuitas munitiſſima habens precipue circuitum quinqua
ginta ſtadiorum in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta milia nomine Hiero
ſolyma Eſt autem in ipſa medietate ciuitatis lapidea quadri porticus centum per circuitum cũbitos
habens etiam duplices ianuas. Quo ara eſt quadranguli figuratione compoſita ex lapidibus nõ do
latis ſed collectis atq; iacentibus vnum quoq; latus viginti cubitorum latitudinem habens: altitudinẽ
vero decem. Et circa eam maxima fabrica vbi altare eſt conſtitutum & candelabra vtraq; aurea duo
talentorum pondus habentia & inextinguibile lumen noctibus & diebus ſimulachrum vero aut ali
quod Anathema ibi nequaq̃ eſt nec vlla plantatio Nullus ibi veluti lucus aut aliquid huiuſmodi. Ha
bitant autem in eo & noctibus & dies ſacerdotes quaſdam purificationes agentes & omnimode vi
num non habentes in tẽplo. ¶ Super autem quia & cum Alexãdri regis ſucceſſoribus poſtea Caſtra

Hecathe hyſtorici verba de iudæis.

metati ſunt. Teſtatur hoc modo dicens ea quę cognouerit a viro iudæo in expeditiõe conſtituto. Cu
ius verba hęc habentia declarantur. Ait enim. Me ſiquidem eunte ad mare rubrum vna ſecutus eſt q
dam cum aliis equeſtrum iudęorum nos deducentium nomine Moſſolamus vir efficax animo bella
tor ſuper omnes archarios: & indubitanter Greços & barbaros valde precipuus. Is igitur homo pro
perantibus multis pariter & quodam vate ab ipſos augurium capiente & petente vt cuncti ſtarent. In

augurũ de aue quam moſſolamus iudæus interemit dicens hęc ei ſalutẽ neſciẽs ſalubritatẽ itineris nõ potuit aliis indicare.

terrogauit cur ſuſtinerent omnes. Oſtendente vero eivate auem quem intuebatur atq; dicente. quaſi F
quidem expediret eis vt ſuſtinerent omnes ſi ſtaret auis. Si ergo ſurgens anterius euolaret procede-
rent. Si vero poſt tergũ iret recedere cunctos oportet. Rurſum tacens arcumq; trahens ſagittas emiſit
& auem petiens interemit. Indignantibus vero vate: & quibuſdam aliis & maledicentibus ei. Quid
furitis inquit mali demonij auem ſumentes in manibus. hęc enim ſuam ſalutem neſciẽs de noſtro iti
nere nobis ſalubritatem potuit indicare? Si enim pręſcire futura valuiſſet in hunc locum nequaq̃ ve
niſſet: metuens ne ſagitta a Moſſolamo iudęa periret: ſed & ad eius teſtimonia iam quidem quieſcãt.
Facile namq; eſt volentibus librum ipſum legere & hęc apertius inuenire. ¶ Non vero me pigebit Ag

Agatharchidis teſtimonium.

Agatarchidem introducere. Licet homo minime malus: & eivi ſum eſt nobis detraxiſſe. Is enim nar- tha
rans de Stratonice quemadmodum venit quidem ex Syria de Macedonia advirum ſuum. Demetri chi
um derelinquens Seleuco autem vxorem eam ducere nonvolente quid illa ſuperabat. Exercitu eius
in Babylonia poſito circa Anthiochiã bella mouit. Deide quomodo reuerſus eſt rex Antiochia capta
in Seleucia Metilla fugiẽs: cum poſſet ſeipſam velocius interimere ſomno prohibita ne faceret: capta
atq; defuncta eſt. Hęc ergo prędicens Agatharchides & derogans ſuperſtitione Stratonices vtitur
indicio generis noſtri prędcribens. Qui vocantur iudei habitant omnium munitiſſimum ciuitatem
quam vocare Hieroſolymã prouinciales ſolent. Hi vacare conſueti ſunt ſeptima die. & neq; arma por-

A tare in predictis diebus: neq; terre culturam continere: neq; alterius cuiuspiam curam habere patiun-
tur. Sed in templis extendantes manus adorarevsq; adveſperam ſoliti ſunt. Ingredientevero in ciui-
tatem Ptolomeo Lagi cum exercitu & multis hominibus dum cuſtodire debuerint ciuitatem eis ſtul-
ticiã obſeruantibus prouincia quidem dominum ſuſcepit amariſſimum. Lexvero manifeſta eſt vna
natura habere ſolemnitatem huiuſmodi autem caſus prẽter ſolos illos alios docuitvniuerſos. Vt tũc
ad ſomnia & opiniones quę tradebantur de lege hic confugiãt. Dum circa res neceſſarias & rõ nihil
valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur eſſe ridiculum. Eis autem qui hęc examinant in-
tegrius appareat magnum: & precipua laude dignißimum ſi & ſaluti & patrię quidam cuſtodiam le-
gũ pietatẽ diuinam proponere concupiſcant. Quia vero non ignorantes quidam conſcriptorum gẽ-
tem noſtram ſed propter quaſdam aut alias cauſas non ſalnbres memoriam noſtri nõ reliquere. hoc
indicium me arbitror eſſe prędicturum. Hieroſolymis eñ qui de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriam
ipſe quidem tempore quo Hecateus fuit & amicus exiſtens reges Antigoni Syrię preſidebat. verum
& Hecateus quidem etiam librum conſcripſit de nobis. Hieronymus autem nequaq; noſtri in hyſto-
ria meminit licet pene in ipſis locis nutritus eſſet in tantumvoluntate hominum differebant. Alio nã
q; placuit ſtudium habere memoria dignum. Aliumvero omnino circaveritatem quędam paſſio cer-
nitur obſcuraſſe. ſufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis noſtre Aegyptiorũ: & Chaldæo-
rum atq; Phœnicum & ſuper illas Grecorum pariter conſcriptiões. ¶ Adhuc eni ſuper ea Theophi-
lus: & Theodorus & Mnaſeus & Ariſtophanes & Hermogenes & Euemerus & Cynon & Zopyriõ
& multi quidã aliſ ſimul: Non enim ergo omnibus libris incubui non tranſitorie noſtri fecere mentio-
nem. Plurimi namq; prędictorum virorum veritatem quidem antiquarum cauſarum fruſtrati ſũt quia
lectioni ſacrę noſtrorum non incubuere librorum. Communiter tamen de antiquitate teſtati ſunt: p
qua nunc ferre propoſui. Phalereus autem Demetrius & ſenior Philon & Eupolemus non multum
veritate fruſtrati ſunt: quibus dari veniam dignum eſt. Non enim inerat eis vt noſtras litteras poſſet
omni ſcrupuloſitate ſequi.

Agatarchidis verba de iudeorũ citate & moribus circa ſabbati obſeruãtiã quibus irridet. &c

Hierosolymus. Hieronymus.

Plurimi quia ſacræ lectioi nõ inhęrẽt iudeorum antiquitatẽ no cognouerunt.

¶ Ioſephus maledicta contra genus ſuum falſa nititur oſtẽdere quoniam multi propter inui-
diam maliciã verboſam nouitatẽ & vanam gloriam veritatis hiſtorię detrahunt & iudeorum cõuerſa-
tioni. Iudeorũ enim aduentum in Aegyptum & regreſſum Aegyptij inuidia excecati & odio, nega-
uerunt. Sed Manethon Iudeos ab Aegypto abhominatione fuga dilapſos ſibi ipſi contradicens men-
titur pluraq; confingens Moyſem primo Oſaſiphas dicit fuiſſe vocatum Omniaq; iſta mendacia ra-
tione impugnat Ioſephus.

B

¶ Capitulum ſextum.

His ita dictis vnum adhuc michi capitulũ ẽ relictũ ex his quę i principio libri poſui. Qua-
tenus derogatiões & maledicta qbusvtunt quidã cõtra genus noſtrũ falſas oſtẽdã & cõſcriptoribus eorũ teſtibusvtar qñ cõſcribentes hęc cõtra ſemetipſos locuti ſũt talia Quiavero multis aliſ hoc euenit ppter quorundãveſanitã arbitror itelligere eos qui voluerit hyſtorias ipſas pcurrere. Quędã igitur gentiũ & gloriſiſſimarũ ciuitatũ fœda re nobilitatẽ & cõuerſationi detrahere tẽtauere. Theopompus quidẽ Athenienſium Lacedemoniumvero Pylocrates. His aũt Tripodem perdurabilem conſcribens. Non enim Theopõ-
pus hoc fecit ſicuti quidam putant etiam. Thebeorum momordit vrbem. Multivero necnon & time-
us in hiſtoriſs de prædictis & de aliſs blaſphemauit. Et hoc precipue faciunt quando glorioſiſſimi in
aliqua parte calumniantur. Quidam propter iuidiam atq; maliuolentiam: aliſ veropropter verboſam
nouitatem memoria ſe dignos fieri iudicantes & apud ſtultos quidem nequaq; hac ſpe fraudantur.
Qui non ſalubre noſcuntur habere iudiciũ: multasvero eorũ miſerias cõdemnabunt. Blaſphemiarũ
vero in nos ſępe geſtarum huiuſmodi cauſa eſt. ¶ Volentes Aegyptij prẽſtare aliquibusveritatsm
corrumpere tentauere. Et neq; aduentum in Aegyptum noſtrorum progenitorum ſicuti contigit
ſunt confeſſi. Nec rurſus egreſſum cum veritate dixere multaſq; cauſas odiſ ac inuidię pariter ha-
buere. Principio quidẽ quia in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt Vnde regreſ-
ſi ad propria denuo fuere fœlices. Deinde horum aduerſitas multas inter eos fecit inimicitias. Intan-
tum differente noſtra pietate extra ſolemnitates illorum quantum dei natura animalibus irration abi-
libus ſine dubitatione diſtinguitur. Communis namq; apud illos ritus eſt alios arbitrari deus: ſeorſuz
tion ſinguli ſolent diuerſis ea muneribus honorare. Vani ac fatui omnes homines & ab litio vti de his
malis opinionibus conſueti. Et propterea nequaq; imitari noſtram honeſtatem de diuina ratione po-
tuere. Videnteſq; multos noſtram zelari conuerſationem inuidiam habuere: & ad tantam fatuitatem
ac puſillanimitatem quidam eo perducti ſunt vt non eo pigeret etiam cõtra antiquas ſuorũ ſcriptio-
nes aliqua dicere. Quod cum hoc faciunt ſibimet ipſis aduerſus cõſcribere paſſionem ęcitatis igno-
rauere. In vno tamen & maximovir overbum meum ſtatuam quo vſus ſum ante paululum noſtre

C

Cauſę odiſ & inuidię idolatria. Aegyptoruu.

antiquitatis teste. Manethon itaq; qui Aegyptiacam historiam ex litteris sacris se interpretaturū pol- licitus est prædicens nostros progenitores cum multis milibus in Aegyptū aduenisse incolas subiu- gasse. Deinde ipse confessus est: quia posteriori tempore amittentes eam prouinciam quæ nūc iudea vocatur obtinuissent & ędificātes Hierosolymam construxissent templum. Etvsq; ad hoc cōscriptio- nes secutus est antiquorum. Deinde præbens sibimet potestatem cumvtiq; videatur scribere ea quæ in fabula sunt atq; dicuntur incredibilia verba de iudeis inseruit volens permittere nobis plebē Aegy- ptiorum leprosorum aliorumq; languentium. Quod sicut ait abhominatione ex Aegypto fuga dila- psi sunt Amenophin etiā regem adiecit quod est falsitatis nomen. Et propterea tēpus regni eis ne- quaq̄ diffinire presumpsit cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaq; quasdam annecti fabulas pene oblitus qui egressum pastorum ab Hierosolyma ante quingentos decē & octo annos factum esse protulerat. Themusis enim erat rex quando egressi sunt. Et ab hoc tempore regū qui postea fuere anni sunt. cccl xxxiiij. vsq; ad fratres nomine Sethonem & Hermetum quorum Se- thonem quidem Aegyptum Hermetum vero Daneum denominatum quem expellēs inquit. Sethō regnauit annis quinquaginta & nouem. Et post hunc senior scilicet Tapsis annis sexagita sex. Ante tātos igitur annos egressos ex Aegypto patres nostros confessus. Deinde Amenophin adijciēs regē hunc cōfitetur & deorum fuisse contemplatorem sicut Osorem quendam priorum regum & imple- se desiderium enim nominis sacerdotem. Idem Amenophin natū ex patre Papio qui videbatur qua- si diuina participari natura. Et secundum hęc sapientiam hanc habere prescientiam futurorū. Et di- xisse regi huncvniuocum enim quia posset videre deos si prouinciam a leprosis & alijs maculatis ho- minibus purgare cōtenderet. In quo lętatū regem omnes dicit corpore debiles ex Aegypto congre- gasse & fecisse multitudinem numero octuaginta milia. Eosq; ad sectiones lapidum in partem Nili orientalem misisse ad hoc esse efficiendū simul & alios Aegyptios quibus hoc erat iniunctum fuisse autem quosdam inter eos etiam rationabilium sacerdotum lepra perfusos ait. Amenophin vero illū sapientem diuinumq; virum refert timuisse: & circa semetipsum & apud regem deorum Vulcanum: vt aperte suaderet eis vim fieri sed iecisse quoniam auxiliaretur quidam maculatis hominibus: & Aegy- ptum obtinerent tredecim annis. Et hęc eum non quidam presumpsisse regi dicere sed ex his homi- nibus conscriptum. reliquisse librum & per semetipsum & apud regē & propterea regem in anxietatē maximam peruenisse pro iudęis his verbis hęc refert. His itaq; rogatus rex vt ad requiem & tutamen eorum secerneret ciuitatem. Desertam vrbem quę tunc fuerat pastorum nomine Auaris pbui eis. Est autem hæc ciuitas secundum theologiam antiquam val de procul sa. Porro illi in hanc ingressi & locū hunc ad resultandum habentes. Optimum ducem sibimet quēdam Heliopolitanorum pontificum. Osaphipha constituere & huic se obedire in omnibus iurauerunt: vt ille primum quidem eis legē po- suit: vt neq; deos adorarent: neq; ad sacris animalibus quę præcipue festiua apud Aegyptios erant: se pœnitus abstinerent: nulliq; copularentur nisi cum si quibus iusiurandū habere videbantur. hæc autem sentiens & alia plura maxime Aegyptiorum consuetudinibus inimica precepit multo opere muros ędificari ciuitatis & ad bella prępararī contra Amenophin regem. Ipse vero assumens secum etiam alios sacerdotes & maculatorum quosdam misit legatos ad pastores qui videbant a Thethmu se rege depulsi ad hierosolymorum vrbem causas suas & aliorum qui simul fuerant exhonorati signi- ficans & poscens: vt pariter contra Aegyptum castrametaretur: promisitq; eos fore venturos. Primū quidem in Auarin progenitorum suorum prouinciam: & necessaria populis abundantius exhibenda pugnaturos autem opportuno temporem: & prouinciā facillime subdituros. Illi vero lętitia cumulati omnes alacriter vsq; ad ducenta miliа virorum pariter sunt aggressi: & non post multum ad Auarin vsq; venere. Amenophis autem Aegyptiorum rex dum illorum audisse inuasionem non mediocriter vulneratus est. Dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papij. Et primum quidem cōgre- gans Aegypticam plebem. Facto consilio cum principibus eorum animalia sacra & quę precipue a sacerdotibus honorabantur ante præmisit & sacerdotibus particulariter iussit vt simulachra eorum caute celarent. Filium vero Sethonem qui etiam Ramessi a Rapso patris nomine vocabatur. Cū quin- q; esset annorum apud suum commendauit amicum. Ipse vero transiens cum alijs Aegyptijs vsq; ad trecenta milia virorum bellatoribus viris occurrens congressus non est: putans enim semetipsum cō- tra deum pugnare. Post tergum reuersus venit ad Memphin & sumens Apin talia sacra mox in Ae- thiopiam cum vniuersis nauibus & multitudine venit Aegyptiorum. Per gratiam namq; erat ei subie- ctus Aegyptiorum rex qui suscipiens etiam populum vniuersum prębuit alimenta hominibus neces- saria: quę prouincia ministrabat. Et ciuitates ac viros tredecim quatenus eis qui fuerāt deducti ad si- nes Aegyptios & in Aethiopia quidem hęc gesta sunt. Solymitę vero descendentes cum viris pollu- tis Aegyptiorum sic pessime hominibus vsi sunt vt eorum victoria esset nimis pessima. His qui tunc

Cōtra manetho nē iudeos abho mīatiōe ab egy pto fuga dilap- sos cōfugientes sibiq; ppter odi um cōtradicētē

Mēdaciū Mā thonis & fabula quē sequtur iusti nus trogis abre uiator li. xxxvi. vbi loquitur de origie iudeorū.

Auaris ciuitas.

Mendacia oia ista & conficta.

Manethon.

A eorum impietates inſpiciebant non ſolum etenim ciuitates & vicos concremauere ſacrilegia faciẽtes & deorum idola deuaſtantes, ſed etiã ipſa ſacra animalia quę colebantur crudeliſſime diſcerpſerunt. Perpetratores & occiſores horum ſaceredotes atq; prophętas eſſe cogentes quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaq; quia conuerſationes & leges eis compoſuit. Sacerdos quidam genere Heliopolitis nomine Orſaſiphas vocatus ex nomine Oſireos Heliopolitani dei quod dum conuerſus fuiſſet ad hoc genus mutauit nomen: & vocatus eſt Moyſes. ¶ Quęvero Aegyptij de iudeis proferũt hęc ſũt. Sed & multa breuitatis cauſa prætereo. Dicit aũt rurſus Manethõ quia poſtea Amenophis ex Aegypto digreſſus eſt cum magna virtute ſimul & filius eius Ranſis & ipſe habens magnum exercitũ. Et congreſſi contra paſtores atq; pollutos vicerunt vſq; ad Syrię fines. Hæc equidem & huiuſmodi Manethon conſcripſit. ¶ Quiavero anilia loquitur deliramenta atq; mentitur aperta ratione mõſtrabo illud primo diſtinguens quod poſtea alterna gratia referendum eſt. Is enim conceſſit nobis atq; profeſſus eſt eo q; ab initio non fuerint Aegyptij genere: ſed extrinſecus illuc aduenijſſent / & Aegyptum obtinuiſſent / & ex ea rurſus egreſſi ſunt noſtri progenitores quiavero nobis poſtea permixti non ſunt egyptij corpore debilitati & qui ex his nõ fuit Moyſes qui populum eduxit ex egypto: ſed ante multas generationes extitit per ea quę ipſa dixit conabor oſtendere. Primam itaq; cauſam poſuit figmẽti riſibilem. Rex enim inquit amenophis concupiuit videre deos / quos putas ſi quidem quia apd eos ſolemnes erant / Bouem & Hircum & Crocodilos & Canicaptos volebat aſpicere. Cęleſtem aũt quomodo poterat / & cur hoc habuit deſiderium quiavtiq; & prior enim rex alter hos viderat. Ab illo ergo audiens quales eſſet & quemadmodum eos vidiſſet / noua nequaq; agebat arte: ſed forte ſapiẽs erat illevates per quem hęc rex poſſe agere confidebat quod ſi ita fuiſſet quomodo impoſſibilitatis cõcupiſcentiam non preſciuit non euenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit / vt propter ſemi mẽbrios aut leproſos ei inuiſibiles eſſent / Dij iraſcuntur enim propter impietates non propter corporum diminutiones. Deinde tam multa milia leproſorum & male habentium vna pene hora quomodo fuit poſſibile congregari / aut quomodo rex nõ obediẽtivati. Ille namq; precepit debiles egyptios exillo deportari. Hic aũt eos ad ſectiones lapidum deſtinauit tanq; operarijs indigens & nõ purgare prouinciam volens. Ait aũt eo qvates quidem ſemetipſum peremerit præuidens eorũ iram: B & quę erant in ægypto futura & conſcriptum librum regi reliquit. Proinde ab initio vates etiam ſuũ interitum non preſciuit / quomodo nunc repente regi contradixit volenti videre deos q̃ quot ſe ipſe premere feſtinabat. Quod vero inter omnia eſt ſtultius videamus. Audiens enim hęc inquit & de futuris iam metuens. Debiles illos ex quibus egyptum purgare debuerat neq; tunc de prouincia protulit: ſed rogantibus eis ſicut ait ciuitatem dedit dudum a paſtoribus habitatam quæ vocabatur auaris. Ad quam congregati principem inquit legere ex ſacerdotibus Heliopolitanis qui eis expoſuit vt neq; deos adorarent. Neq; ab egyptiacę feſtiuitatis animalibus abſtinerent: ſed omnia perimerent atq; conſumerent / nulli pœnitus miſcerentur niſi cum quibus conſurati eſſe videbatur & iureiurãdo multitudinem obligatam quatenus in eis legibus perdurarent. Auarin ciuitatem munitam contra regem dicit eos bella ſumpſiſſe. Adiecit autem quia miſit Hieroſolymam rogãs illos pro auxilijs exhibẽdis & daturum Auarin compromittentes quæ foret ex Hieroſolymis egredientibus exire maiorũ & ex ea qua procedens omnem ægyptum obtineret. Deinde ſubiungit illos quidem veniſſe cum ducentis milibus armatorum / Regem vero Amenophin ægyptiorum cum non ceſſaret repugnandum deo mox ad Aethiopiam refugiſſe & Apin cum alijs ſacris animalibus deuexiſſet Hieroſolymis vero inuaſione facta & ciuitates depopulatas & templa concremaſſe & equeſtres peremiſſe refert & nulla iniquitate aut opere iniquitatis abſtinuiſſe. Quodvero conuerſationem & leges eis exhibuit. Sacerdos C inquit erat genere Hieropolitis nomine Arſiphas alias Orſaſiphas vocatus ab appellatione Oſireos Heliopolitani dei & mutato noie dictus paſtea Moyſes. Tertiodecimo vero inquit anno Amenophin poſtq; regno pulſus eſt ex Aethiopia profectum cum multis milibus dicit & congreſſum contra paſtores atq; pollutos habita conflictione viciſſe. Et multos interficientem vſq; ad fines Syriæ perſecutum. In his iterum non intellexit ſi veriſimilitudine ſe mentiri leproſum namq; & cũ eis ait multitudo collecta debilium. Licet primitus iraſcerentur regi circa ſevtiq; talia facienti ſecundum prẽmonitionem vatis. Tamen cum a ſectione lapidum ſunt egreſſi & prouinciam percepere omnes circa eum mitiores effecti credẽdi ſunt porro ſi adhuc & illum odio habebant ſeorſum magis inſidiari potuiſſent non circa omnes bella cõmittere cum ſcilicet plurimi exiſtentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam ſi contra homines pugnauere decreuere non tamen contra deos impietatem gerere preſumebant nec contraria ſuis agere legibus in quibus inſcripti eſſe noſcũtur. ¶ Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere quoniam huius iniquitatis principes dicit. Non eos qui ex Hieroſolyma ſunt egreſſi: ſed illos ipos Aegyptios eſſe probat & maxime ſacerdotes atq; iuſiurandi vincu-

Moyſes primo ſcdm iſtũ media cem orſaſiphas vocatus eſt.

Rõe impugnat Manethonem mendacem.

Solẽnes dij egyptiorum boshi cus.

Crocodilus.

Dij ppter ipietates & nõ propter corporũ diminutiones iraſcuntur.

Manethõ mendoſus & ſibi repugnans.

lum illoꝝ multitudine cõueniſſe. Illud aũt quomodo nõ irrationabile eſt. Nec picula belli particip̃tus eſt: ſed miſere maculatos ad Hieroſolymã & ab eis ſolacia poſcerent maxima ſtulticia nõ illoruꝫ ſed hæc fingẽtis oſtendit. Iſte namq; etiã nomen poſitum ciuitati templorũ ſpoliatiõe pręſumpſit edicere. Et hoc poſtea fuiſſe mutatũ. Miranda res quia poſteris quidẽ turpe fuit tale nomẽ & ocioſum

Cõtra mutatiõnẽ nois Moyſi.

Ipſi vero qui fundauere vrbem ornare ſemetipſos etiã vocabulo credidere. Hic aũt fortiſſimus vir multa detractionis ꝑitia non intellexit quia Hieroſolimi non idẽ voce Iudaica quod Græca ſignificat. Quid ergo amplius quilibet dicere cõtra mendaciũ tam imprudenter expoſitum. Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber: aliud faciens principium: cætera præſentis operis explanare tentabo.

¶ Explicit Liber Primus.

¶ Incipit Liber Secundus contra Appionem.

¶ Ioſephus dicenda dictis continuans Appionis ſcripta detractionẽ contra Iudeos cõtinentia improbat. Hic enim Iudeos Alexandrinos fuiſſe vocatos increpat dignitatẽ (quam impetrare prohibitus eſt adipiſci) calumnians. Iudei enim ꝑ Herathei teſtimonio ꝓpter fidem eorũ & manſuetudinem ab Alexandro Alexandrię ciuitatis iure ciuilitatis honorati ſunt. Quibus etiã Ptholomeus Lagus eorũ fidem: & fortitudinem cognoſcens ægyptiaca caſtra cõmiſit gubernanda. poſt hunc Ptolomeus Philadelphus non ſolũ captiuos iudęos abſoluit: ſed & pecunias eis cõdonauit & leges eis cognoſcere deſiderans deſtinari viros (qui lẽges ipſas interpretarentur) rogauit. Tertius quoq; Ptholomeus (qui vocatus eſt benefactor) fortiter Syriam obtinens nondus ægyptiacis ꝑ victoria: ſed veniẽs hieruſalem multas hoſtias Iudęorum more gratificauit. Philometor quoq; & eius vxor Cleopatra regnum cõmiſcere Iudęis & duces militię fuerũt. Onias & Doſitheus Iudæi quorũ nominibus derogat Appion cum potius deberet venerari quia regibus fideles fuerunt: & eis gratias agere qm̃ liberauere Alexandriam. Teſtis enim eorũ iuſticię eſt deus. Nam Phyſton Ptholomeus cum aduerſum Onię exercitũ pugnaret omnes Iudęos in ciuitate poſitos cũ filijs & vxoribus capiens nudos ac vinctos elephantis ſubiecit laceranꝺos ſed conuerſi elephanti regis interemerunt amicos.

¶ Capitulum Primum.

Continuatio ſequentiũ ad ꝓcedẽtia Taxat Appionis ſcripta quę hoc libro vult probare.

DRIORI q̃dẽ volumine clariſſime michi Epaphrodite de antiqtate noſtra mõſtraui phoꝫnicum & Chaldæorũ ægyptiorũq; litteris ſatisfaciens veritati multoſq; Grecorũ conſcriptores adducens. & meam ediuerſo diſputationẽ aduerſus Manethonem & Cheremonem & alios quoſdã exhibui. Nunc aũt inchoabo reliquos arguere: qui cõtra nos aliqua conſcripſere. Impulſus enim ſum contra Appionem reſpondere grammaticum ſi tñ aſſumi hoc opertet officium. Horum igitur quæ ab eo conſcripta ſunt alia quidem ſimilia ſunt dictis aliorum: alia valde frigida. Plurima vero quondam tantummodo detractionem habentia & multã vt ita dixerim ineruditi probationem tanq̃ ab homine compoſita & moribus praua & totius vitæ ſuæ temporibus importuna. Quia vero multi hominum propter ſtultitiam ſuam his potius ſermonibus capiũtur q̃ illis quæ multo ſtudio conſcribuntur. & derogationibus quidem gaudent præconis vero moderntur nichil horum nouit indoctus. Illud quoq; quod ſeminari dicit quo ciues Iudæi eſſent Alexandrini vocati ſunt ſimilis inſcientię eſſe. Omnes etenim qui ab coloniam aliqui deuocantur & plurimum alterutris genere differunt ab ædificatoribus appellationem accipiũt. Et quid opus eſt de aliis dicere noſtrorum enim ipſorum hi qui Antiochiam inhabitant Antiocheni nominantur Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheſo commorantur in Licaonia cum ciuibus exinde natis vniuoci ſunt. Hæc præbentibus regni eis per tempora ſucceſſoribus. Romanorum vero clementia cunctis non paruulum donum appellationis ſuæ conceſſit. Non ſolum viris ſingulis. ſed etiam maximis gentibus in communi. Hiberi denicq; antiqui & Tyrrheni & Sabini & Romani vocantur. Si vero hunc modum aufert communis ciuitatis Appion quieſcat dicens ſemetipſum Alexandrinum. Natus enim in profundiſſima Aegypto quomodo erat Alexandrinus iure ciuilitatis ſicut ipſe in nobis dicit ablato cum ſolis Aegyptijs nunc orbis domini Romani participari cuiuſlibet ciuitatis interdixiſſe videbantur. Hic autem ita robuſtus eſt: vt dignitates quas ipſe impetrare prohibebatur adipiſci nonvalens calumniari conetur eis qui hæc iuſtiſſime percepere. ¶ Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam ſtudioſe ædificabat Alexander noſtrorum aliquos ibi collegit: ſed omnes approbans diligenter ex virtute ac ſibi dignos inueniens hoc preconium noſtris exhibuit cum gentem noſtram ſtuderet non mediocriter honorare. Ait enim Hecateus. Quia propter mãſuetudinem atq; fidem quam ei prębuere Iudęi Samariam regionem adiecit vt eam ſine tributis habe-

Appiõ Iudæos alexãdrinos vocatos increpat dignitates (qbus nõ erat dignus) calumnians.

D manethon.

E

F appiõ

an. l. i cap. 1

Hecateus

rent. ¶ Simlia quoq; sapuit post Alexandrū. etiam Ptolomeus Lagi de Iudeis in Alexandria cōmorantibus. Nam ægyptiaca eis castra commisit. Arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda & in Cyrene credens se tutissime regnaturum & non i aliis sibię ciuitatibus ad ea loca partem Iudęorum habitandi causa direxit. ¶ Post hūc autē Ptolomeus qui Philadelphus est appellatus nō solum si qui fuere captiui apud eos nostrorum omnes absoluit: sed & pecunias eis sępius cōdonauit & quod maximum est desiderauit agnoscere nostras leges & sacratum scripturarum volumina cōcupiuit misitq; rogans destinari viros qui ei interpretauerunt legē & vt hec apprime conscriberent diligentiam hanc cōmisit non quibuscunq; viris sed Demetrium Phalereum & Andream: & Aristeum ad hęc implenda cōstituit quorum eruditionem propriarum litteratum Demetrius differebat Aliśve ro habebant custodiam corporis eius iniunctam. His ergo hanc diligentiam imperauit. Non em̄ leges & patrum nostrorum philosophiam discere concupiscet si hisvtentes despiceret & nō potius valde miraretur. Quę pœne omnes in ordine progenitores eius Macedonum reges ignorauere/habentes ergo nos precipuum familiaritatis affectum. ¶ Tertius namq; Ptholomeus qui vocatus est benefactor fortiter obtinens Syriamyniuersam nō dīs ęgyptiacis prouictoria solēnitates gratificas immolauit sed veniens ad Hierosolymā multas hostias sicut nostri moris est deo gratificauit dignissimaq; dicauit ornamenta victorię. ¶ Philometor autem Ptolomeus & eius vxor Cleopatra omne regnū cōmisere Iudeis: & duces totius fuere militię Onias & Dositheus Iudei quorū nominibus derogat Appion cum debuisset opera eorum potius mirari & gratias agere quoniam liberauere Alexandriā quā veluti defendere se quis confingit. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatrę regno & periculū pessimę perditionis insisteret. Istorum labore ciuitas intestinis prelijs est erepta. Sed postea inqt Onias aduersum urbem deduxit exercitum paruum cum esset illic Herinus prises Romanorū legatus Quod vt ita dicā recte atq; iuste factum est. Ptolomeus enim qui cognominatus est Physcon moriente suo patre Ptolomęo Philometore egressus est de Cyrene volens reginam Cleopatrā expellere & filios regis vt ipse regnum iniuste sibimet applicaret. propter hęc ergo Onias aduersus eū bellū pro Cleopatra suscepit. Et fidem quam habuit circa reges nequaq̄ necessitate deseruit. ¶ Testis autem deus iustitię eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolomeus cum aduersum exercitū quidē Onię pugnare presumeret omnes vero Iudeos in ciuitate positos cū filijs & vxoribus capiens nudos atq; vinctos elephantis subiecisset vt ab eis conculcati deficerent. Et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset in contrarium quę pręparauerat euenere. Elephanti enim relinquentes sibi appositos Iudęos impetu facto super amicos eius multos ex ipsis interemere. Et post hęc Ptolomęus quidem aspectum terribilem contemplatus est prohibentem sevt illis noceret hominibus. Concubina vero sua carissima quam alij quidē Hythacā. Alij vero Hyrenem denominans supplicante ne tantam impietatem perageret & concessit & ex eis quę egerat vel acturus erat pœnitentiam egit. Vnde recte hanc dīē Iudęi Alexandria cōstituti eo q̄ aperte a deo salutem promeruere celebrare noscuntur.

¶ Appion omniu[m] calūniator Iudęos propter bellū cōtra Ptolomeū Physconē accusat cū eos potius deberet laudare: & pro eorū fidelitate cōtra ipsum Iosephus affert testimoniū & eius obiectioni quare Alexādrinos (cū sint alexdrię deos ciues nō adorauit) rndet. cū etiā ipsi ęgyptij scdm varias opiniones diuersas adorent bestias nature cōtrarias. ipse aūt Appion cōtra Iudęos incepit seditionem. imaginum aūt apud alios a Iudęis (his oīno etiā dei imagines prohibent) institutionis rei p imagine representante causa fuit honoris exhibitio.

Capitulum secundum.

APpion aūt oīm calūniator etiā ꝓpter bellū aduersus Physconē gestū Iudęos accusare psumpsit cum eos laudare debuerit. ¶ His aūt etiā vltime Cleopatrę reginę Alexandrinorū meminit. Veluti nobis improperans qm̄ circa nos fui ignorata & nō potius illā redarguere studuit cui nichil oīno iniustitię & malorū operū defuit vel circa gnis necessarios vel circa maritos suos qui etiā dilexerint eā. Vel in cōmuni cōtra Rōanos oēs & bnfactores suos iperatores. Quę etiā sororē Arsinoem occidit i tęplo nihil sibi nocētē. Peremit aūt & fratrē isidijs paternos q; deos & sepulchra prenitor depopulata est. Percipiēsq; regnū a prio Cęsare eius filio & successori rebellare psumpsit Antoniūq; corrūpēs amatoris rebus & prię inimicū fecit & infidelem circa suos amicos instituit. Alios quidē gnę regali spoliās. alios autem demens & ad mala gerenda compellēs Sed quid oportet amplius dici/cum illum ipsum in nauali certamine relinquens ideſt maritum & parentē cōmunium filios tradere cum exercitu a principatu & assequi esse q coegit/ Nouissime vero Alexandria a Cęsare capta ad hocvsq; ducta est vt salem hinc sperare se iudicaret si posset ipsa manu sua Iudęos perimere eo q̄ circa omnes crudelis & infidelis extaret/ Putas nē gloriandum nobis non est si quēadmodum dicit Appion/ famis tempore Iudęis triticum nō est mēsa Sed illa quidē pœnā subijt cōpetentē.

Testimoniū hecatei adducit iosephus de honore iudeis ꝓpter eoꝝ fidē & māsuetudinē ipēso ab alexādro ptolomęo Lagi ptolomęo Philadelphe & Ptolomæo energete atq; Philometore Ptolomæo & Cleopatra vxore. &c.

Appiō oniæ & dosithei iudeorū derogat noibus quoꝝ potius deberet imitari qa fideles regibus fuerunt

Crudelitas Physcōis Ptolamęo q iudeos nudos elephātis & bestijs dedit deuorādos ꝫ cōuersi elephāti suos iterimere aicos.

Appiō Iudæos ꝓpter bellū cōtra physconem accusat cuꝫ esset deberet laudare.

Appionem oportebat inspicere & secundam g...

omnibus Ptolomeis & quę a senatu constituta sunt. Necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si vero germanicus frumenta cūctis in alexandria commorantibus mentiri nō potuit hoc iudicium est sterilitatis ac necessitatis frumentorum non accusatio iudęorum. Quid eni sapiant omnes imperatores de iudeis in Alexandria commorantibus palam est. Nam administratio tritici nihilominus ab eis q̄ ab aliis Alexandrinis translata est. Maximāvero eis fidē olim a regibus datam conseruauere ideſt fluminis custodiā totiusq; custodię nequaq̄ his rebus indignos esse indicantes. ¶ Sed super hoc quomodo ergo inquit si sunt ciues: eosdem deos quos alexandrini non colunt? cui respondeo. Quomodo etiam cūvos sitis ęgyptij inter alterutros prelio magno & sine fœdere de religione contēditis. An certe propterea nonvos omnes dicimus ęgyptios? & neq; communiter homines quoniam bestias adoratis naturę colitis multa diligentia nutrientes. Cum genus vtiq; nostrorum vnum atq; idem esse videatur. Si autem in vobis egyptijs tantę differentię opinionum sunt quid miraris super his qui aliunde in Alexandriam aduenerunt? Sin legibus a principio constitutis circa talia permansere. Ijs autem seditionis causas nobis apponit qui si cumveritate ob hoc accusat Iudeos in Alexandria constitutos. Cur omnes nos culpariq; positos eo q̄ noscamur habere concordiam. Porro enim seditiōis auctores quilibet inueniret Appioni similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim greci fuere & Macedones hanc ciuilitatem habentes nullam sediiionem aduersus nos gessere/sed antiquis cessere E
solēnitatibus Cumvero multitudo ęgyptiorum creuisset inter eos propter confusiones temporū etiā hoc opus semper est additum. Nostrumvero genus permansit purum. Ipsi igitur molestię huius fuere principatū nequaq̄ populo Macedonicam habente constantiam neq; prudentiā greca: sed cūctis scilicet vtentibus malis moribus ęgyptiorum & antiquas inimicitias aduersum nos exercētibus. Edi/uerso namq; factum est quod nobis improperare presumunt. Nam cum plurimi eorum non oportune ius eius ciuilitatis obtineant peregrinos vocātes eos qui hoc priuilegium ad oēs impetralle noscō/tur. Nam ęgyptijs neq; regum quisq̄ videtur ius ciuilitatis fuisse largitus neq; nunc quilibet imperato/rum. Nos autem Alexander quidem introducit. Reges autē auxere. Romanivero semp custodire dignati sunt. Itaq; derogare nobis Appion dignatus est quia imperatorum nō statuamus imagines tā/q̄ illis hoc ignorantibus aut defensione Appionis indigētibus/cū potius debuerit admirari magnanimitatem mediocritatemq; Romanorū Q m subiectos non cogit patria iura transcendere. Sed suscipiunt honores sicut dare offerentes piū atq; legitimū est. Non enim honoris gratiā habent/qui ex ne/cessitate & violentia conferuntur Grǽcis itaq; & aliis quibusdā bonū esse creditur imagines instituere. Deniq; & patrūvxorum filiorumq; figuras depingentes exultant. Quidāvero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines. Alijvero & seruos diligentes hoc faciunt. Quod ergo mirū est. si etiam principibus ac dominis hunc honorem prębuere videantur? Porro aūt legistator nō quasi prophetās Romanorum potentiam non honorandam/sed tanq̄ causam/neq; deo/neq; hominibus vtilem despiciens. Et qm totius animati multo magis dei inanimati probatur inferius interdixit imagines fabricari. Alij autem honoribus post deum colendos non prohibuit viros bonos quibus nos & imperatores R
& populum ro. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua sacrificia & non solū quotidianis diebus ex impensa communi omniū Iudęorū talia celebramus. Verū cum nullas alis hostias ex cōmuni neq; pro filijs peragamus. Solis imperatoribus hunc honorem precipuum pariter exhibemus quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaq; cōmuniter satisfactio posita sit aduersus Appionē pro his quę de Alexandria dicta sunt.

¶ Iosephus Appionis fautores vt possidonium & Appolonium increpat qui templū blasphemātes Iudeo asini caput ibidem mentiuntur adorare: & Antiochum illud ex auro compositum/cum ipm templū expollault) affirmant inuenisse contra quos pro templi honestate/Polybium/Strabonē/Nicholaum damalcenum/Tymagenē/Castorem/& Appolodorum testes producit: qui omnes Antiochum auro argentoq; plenum templum dicunt spoliasse. Neq; iudei asinis honorem neq; potestatem aliquam dant sicut ęgyptij Crocodillis & aspidibus quas adorant: Sed sacrilegū Antiochū excusare volentes multa cōtra tēpli honorē sunt mentiti. buorē Appiō propheta fixit ipm in tēplo lectum inuenisse & iacētē hoiem mēlaq; multis cibarijs referta illūq; hoiem grecū iacente ab antiocho libertate petiuisse & annis singulis imponit dixisse iudęos grecū saginatū occidere & immolare & exvisceribus gustare & in immolatione Greci cōtra grecos cōiurare in inimicitias. Sed ad fabulā rndet Iosephus cū iudei nō solū aduersus grecos legū discordiam habeant: sed aduersos ægyptios & plurimas alios & tamē nihil tale aduersos vllum cōmittitur. Nec etiā tantis iudeorum milibus degessanda sufficere

Obiectiōi appionis rndet iosephus rōnē assignans quare iudæi (cū sint alexandrini ciues) deos nō colunt alexādrinorum Aegyptij bestias naturę cōtrarias colunt.

Appiō seditionē incepit cōtra iudęos.

Causa imaginū cōstructarū apd alios a iudęis quibus phibitū est

A viſcera Inſenſati itaq; non verbis: ſed operibus ſunt arguendi. Templi namq; integritas & mundicia in portitum cuſtodia manifeſtantur atq; maxima circa illud prouidẽtia cum neq; aliquod vas liceat portare in templum.

¶ Capitulum tertium.

Dmiror autem eſſe nos/ qui ei huiuſmodi formitem p̃buere/ ideſt poſſidoniũ & Apolonium Molonis/ qm̃ accuſant quidem nos quare nos eoſdem deos cũ aliis non colimus Mentientes autem pariter/ & de noſtro templo blaſphemias componentes incongruas/ non ſe putant impie agere/ dum ſit valde turpiſſimum libris qualibet rõne mentiri. Multo magis de templo apud cunctos ſõies nominato tanta ſanctitate pollente. In hoc enim ſacrario Appion p̃ſumpſit edicere Aſini caput collocaſſe iudeos/ & eum colere/ ac dignũ facere tanta religione/ & hoc affirmãt fuiſſe depalatũ dũ Antiochus & Epiphanes & expoliaſſet templũ/ & illud caput inuẽtum ex auro cõpoſitum multis pecuniis dignũ. Ad hoc igit prius quidem. Quoniã Aegyptus vel ſi aliquid tale apud nos fuiſſe nequaq̃ debuerat increpare cũ non ſit deterior aſinus furonibus & hircis & aliis qui ſunt apud eos dij. Deinde quomodo non intellexit operibus increpatus de incredibili ſuo mendacio Legibus nãq; ſemper vtimur hiſdem/ in quibus ſine fine conſiſtimus. Et cum varij caſus noſtram ciuitatem ſicut etiam aliorũ vexauerint. Et dius ac Pompeius magnus/ ac Licinius Craſſus/ & ad nouiſſimum Tytus Cæſar/ bello vincentes obtinuerunt templum. Nichil huiuſmodi illic inuenere/ ſed puriſſimam pietatem de qua nichil nobis eſt apud alios effabile. Quia vero Antiochus neq; iuſtam fecit templi deprędationẽ/ ſed de egeſtate pecuniarũ ad hoc acceſſit cum non eſſet hoſtis/ & ſuper nos auxiliatores ſuos & amicos aggreſſus eſt. Nec aliquid dignum deriſione illic inuenit/ Multi & digni cõſcriptores ſuper hoc quoq; teſtãtur/ Polybius Megalopolita/ Strabon Capadox/ Nicolaus Damaſcenus/ Timagenes/ & Caſtor tẽporum conſcriptor/ & Apollodorus omnes dicunt pecuniis indigẽtem Antiochum tranſgreſſum fœdera Iudęorum & ſpoliaſſe tẽplum auro argẽtoq; plenum/ Hęc igitur Appion debuit reſpicere/ niſi cor aſini ipſe potius habuiſſet/ & impudentiam canis/ & qui apud ipſos aſſolet coli. Neq; enĩ extrinſecus alia ratiocinatione mẽtitus eſt. Nos itaq; aſinis neq; honorem neq; poteſtatem aliquam damus ſicut Aegyptij Crocodilis & aſpicibus/ quando eos qui ab iſtis mordentur & a Crocodilis rapiuntur fœlices/ & deo digni arbitantur/ Sed ſunt apud nos aſini/ quod apud alios ſapientes viros onera ſibimet impoſita ſuſtinentes. Et licet ad archas accedentes comedant aut propoſita non adimpleãt multas valde plagas accipiunt quippe operibus & ad agriculturã rebus neceſſarijs miniſtrantes/ ſed aut omnium gurdiſſimus fuit Appion ad componendum verba falacia/ aut certe ex rebus initia ſumẽs hęc implere nonvaluit/ quando nulla poteſt contra hos blaſphemia prouenire. ¶ Alteram vero fabulam derogatione noſtra plenam de grẽcis appoſuit/ de quo hoc dicere ſaterit/ quoniam qui de pietate loqui prẽſumunt/ oportet eos non ignorare minus eſſe in mundum per templa tranſire q̃ ſacerdotibus ſceleſta verba confingere. Iſti vero magis ſtudere defendere ſacrilegũ regem q̃ iuſta & veracia de noſtris & de templo conſcribere. Volentes enim Antiocho prẽſtare & infidelitatem ac ſacrilegum eius tergere quo circa gentem noſtram eſt vſus ptopter egeſtatẽ pecuniarum detrahẽtes nobis/ etiã quæ in futuris eſſent mentiti ſunt. Propheta vero aliorum factus eſt Appion/ & dixit Antiochum in templo inueniſſe lectum & hominem eo iacentem/ & propoſitam ei menſam maritimis terreniſq; volatilium dapibus plenam: & obſtupuiſſet his homo. Illum vero mox adoraſſe regis ingreſſum tanquam maximum ei ſolatium prębiturum/ ac procidentem ad eius genua extenſa dextera popoſciſſe liberatem. & iubente rege vt cõſideret & diceret quis eſſet vel cur ibidem habitaret vel quę eſſet cauſa ciborum eius/ Tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter ſuam ait narraſſe neceſſitatem Inquit eſſe ſe grẽcum & dum perageret prouiciam propter vitę cauſam direptum ſe ſubito ab alienigenis hominibus/ atq; deductum ad templum & incluſum illic/ & a nullo conſpici/ ſed cuncta dapium pręparatione ſaginari. Et primum quidem hęc ſibi inopinabilia beneficia prodidiſſe & detuliſſe lętiam. Deinde ſuſpitionem/ poſtea ſtuporem/ ac poſtremum conſulentem a miniſtris ad ſe accedentibus audiſſe legem ineffabilem Iudęorum pro qua nutriebatur/ & hoc illis facere ſingulis annis quodam tempore conſtituto. Et comprẽhendere quidem Grǽcum peregrinum/ eumq; annali tempore ſaginare/ & deductum ad quandam ſiluam occidere quidem eum hominem eius corpus ſacrificare ſecundum ſuas ſõlemnitates/ & guſtare ex eius viſceribus & iuſiurandum facere in immolatione Grẽci/ vt inimicitias contra Græcos haberent. Et tunc in quãdam foueã reliqua hominis pereũtis abiicere. Deide refert eã dixiſſe paucos iam dies debita ſibimet ſupereſſe atq; rogaſſe vt erubeſcẽtes Grẽcorum deos & ſuperantes i ſuo ſanguine inſidias iudęorum. De malis eum circũſtantibus liberaret. ¶ Huiuſmodi ergo fabula nõ tantũ omni tragœdia pleniſſima eſt/ ſed etiã crudeli impudẽtia redundat. Nõ tñ a ſacrilegio priuat Antiochum ſicut arbitrati ſunt qui hęc ad illius gratiam cõſcripſere. Nã

Cõtra Appiõis fautores & templi blaſphemos Turpiſſimum mentiri.

Appiõ aſini caput i tẽplo mentit iudęos adorare.

Teſtes de honeſtate tẽpli q oẽs Antiochũ auro argẽtoq; plenũ dicũt ſpoliaſſe.

Aegyptij adorãt crocodillos & aſpides.

Sacrilegũ Antiochũ volẽtes excuſare multa mẽtiti ſũt cõtra tẽpli honorem quorũ Appion propheta dixit ipm i templo lectũ inueniſſe & hoiem iacẽtem appoſita mẽſa.

Appion iudeis iponit ſingulis annis grẽcũ occidere & imolare &c.

enim pręsumsit aliquid tale vt ad templum accederet/Sed sic autem inuenit non sperans. Fuit ergo D
volũtatibus iniquis impius/ & nichilominus sine deo quanta iussit mendacij superfluitas. quę ex ꝑa
recognoscere valde facillimum est. Non enim circa solos Grecos discordia legum esse dignoscit/ sed
maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios. Quę enim chorum contigit aliquando circa nos pe-
regrinari? vt aduersos solos renouata cõiuratione per effusionem sanguinis egeremus/vel quomodo
possibile est vt ad has hostias oẽs iudęi colligerentur/& tantis milibus ad gustanda viscera illa suffice
rent sicut ait Appion/vel cur inuentum hominem quicumq; fuit/ non enim suo nomine conscripsit/
aut quomodo eum in suam patriam rex non cum Pompa deduxit dum posset. Hoc faciens ipse qui-
dem putari pius & Grecorum amator eximius/assumere vero cõtra iudęorum odium solatia magna
cũctorum. Sed hęc relinquo/insensatos enim non verbis sed operibus decet arguere. Sciunt igit̃ om
nes/qui viderent constructionem templi nostri/ qualis fuerit & intransgressibilem eius purificationis
integritatem. Quattuor enim porticus habuit in circuitu/ & harum singulę propriam secundum legẽ
habuere custodiam. In exteriorem itaq; ingredi licentiam omnibus etiam alienigenis/mulieres tan-
tummodo mẽstruatę transire prohibebantur. In secunda vero porticu cuncti iudęi ingrediebãtur eo-
rumq; coniuges cum essent ab omni pollutione mundę. In tertia masculi iudęorum mundi existẽtes
atq; purificati. In quarta autem sacerdotes stolis induti sacerdotalibus/ In aditum vero soli ꝓncipes
sacerdotum propria stola circũamicti/ Tanta vero est circa omnia prouidentia pietatis/ vt secũdum E
quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit/ Mane etenim aperto templo oportebat faciẽtes
hostias introire. Et meridie rursus dum clauderent templum/ Deniq; ne vas aliquod portari licet in tẽ
plum/sed erant in eo solummodo posita altera mensa turibulum candelabrum quę omnia & in lege
conscripta sunt. Et enim nihil amplius neq; ministeriorum aliquorum ineffabilium agitur: neq; intus
illa epulatio ministratur. Hęc enim quę predicta sunt habent totius populi testimonium manifestum
rationemq; gestorum. Licet enim sint tribus quattuor sacerdotum & horum singulę habent hominũ
plusq̃ quinq; milia/ fit tamen obseruatio particulariter per dies certos/ & his transactis alij succeden-
tes ad sacrificia veniunt/ & congregati in templum mediante die precedentibus clauestempli & ad
numerum omnia vasa percipiunt nullaq; ad cibum aut potum attineant in templo delata/ Talia nãq;
etiam ad altaria offerre prohibitum est: pręter illa quę ad sacrificia pręparantur. Quod ergo Appio-
nem esse dicimus nisi nihil horum examinantem verba incredula protulisse/ Sed turpe est historiae
enim veram notitiam se proferre grammaticus non promisit. Et sciens templi nostri pietatem hanc
quidem pretermisit. Hominis autem greci comprehensionem finxit: & pabulum ineffabile & cibos
opulentissimam claritatem. Et peruios ingredientes vbi nec nobilissimos Iudęorum licet intrare nisi
fuerint sacerdotes. Hęc ergo pessima est impietas atq; mendacium spontaneum ad eorum seductio-
nem: qui noluerunt discutere veritatem.

¶ Aliam finxit fabulam Appion Zabidonem dicens luceriferum asini caput habentem in tem
plum venisse (obstupescentibus inopinabili visione Iudęis) & rursus Doram velociter aduenisse quod
falsum auctor manifestat. Qua loca quę non sunt scribit & ciuitates nescientes trãsfert & Iudęos (eo
q; communes cum alijs deos non habeat) accusat: & ad se venturum Apollinem & cum stellis super
terram eum ambulare credidisse. Nullus enim lucernem vidit neq; ambulanti obuiauit. Ianuarũ quo
q; templi tanta erat quantitatis vt non minus q̃ a ducentis viris claudebant. Multiq; greci Iudęorum
legẽs veneratí sunt quorum quidem permanserũt alijs recedentibus nullusq; hoc meminit: sed solus
Appion hęc adinuenit. Ipse enim nouus Iudęorum fuit accusator malorum apud aegyptem gestor- F
ũ oblitus. Aegyptij enim persęs & Macedonibus nihil a famulis differẽtes Iudęi vero. cxx. annis prin-
cipatum tenuerunt. Appionẽ quoq; irridet qui Alexandrinam beatificat quia se coõem habere me-
ruit dicens illũ oportere testem esse sui qui alĩ non habet accusanti se insuper Appion Iudęos quia
suillis non vescunt carnibus & in genitalibus circumciduntur. respõdet Iosephus animalium commu
nem omnibus esse immolationem nec propter hoc mundum (quod expauit Appion) animalibus de
solidum pręceptaq; ab initio fore dicit deos coleret & diligere sapientiam & hęc maxime adimplet
qui circumciduntur & porcinis abstinent cibis. Appion itaq; suas ignorans leges de Iudęorum legi-
bus mentitus est & circumcisus putrefactus expirauit doloribus.

Capitulum quartum.

Aliafabula cõ
ficta ab appiõe
de; zabidoneiu
cernifero asini
caput habẽte.

DEr ea si quidẽ mala & ineffabilia quę predicta sunt nobis detrahere tentauere. Rursumq; tãq̃
pissimus dederit adiiciens fabulę inna facta. Et enim illum retulisse dum bellum Iudęi contra
Iudęos haberent/ Longo quodam tempore in alia ciuitate Iudęorum qui ea apollinem cole-
bat venisset ad Iudęos/ cuius hominis nomen dicitur Zabidon. Deinde quis eum promisisset tradi-
turum se eis Apollinem deum Dorien sium venturũq; illum ad nostrum templum. Si oẽs ascẽderẽt &

credidissent omnem multitudinem iudeorum. Zabidō vero fuisse quoddam machinamentū ligneū.
A Et circumposuisse sibi & in eo tres ordines infixisse lucernarum: & ita ambulasse vt procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agēs. Porro Iudeos inopinabili visione obstupuisse: & longe cōstitutos tenuisse silentium. Zabidon vero multa quiete ad templum venisse & aureū detraxisse asini caput. Sic enim vrbane conscribit: & rursus Doram velociter aduenisse. Igit & nos dicere possumus: quia asinum hoc est semetipsum Appion grauat & facit stultitia simul & mendacijs oneratum. Loca namq; quę non sunt conscribit. & ciuitates nesciens trāsfert. Idumea enim prouinci ę nostrę confinis & posita iuxta Gazam & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice vero iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur in nullo concordans Appionis oblocutionibus. Quattuor enim dierū itinere procul est a Iudęa. ¶ Cur itaq; rursus accusat eo q̄ nō habeamus cōmunes cum alijs deos si fic facile credidere patres nostri ad se venturum Apollinem & cum stellis eum ambulare super terram putauere. Lucernam enim primo nunq̄ vidēre. Qui licet & tantam & talia concelebrat cande-
labra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tātis milibus obuiauit. Desolat[illegible]m viros custodibus comperit: & hoc tempore prelij. Cętera iam relinquo. Ianuę vero templi alti[illegible]e quidē erant cubitorum sexaginta: latitudine vero vingiti. Omnes deauratę & pene auro puro confectæ.
Has claudebāt non minus quam viri ducenti diebus singulis: & relinquere eas apertas nefandissimū nimis erat. Facile eas lucernifer ille apperu isse creditur qui solus etiam habuisse asini caput ęstimabatur. quapropter dubium est vtrum hoc caput Zabidon denuo reuocauit. An certe sumens Appion introduxit in templum vt Antiochus inueniret. Vnde in secundo Appioni aliquam mētiendi daret occasionem & conscribēdum banirantium per deum factorem cœli & terrę maris nulli Iudęos facturos alienigenę & maxime Grecis. Oportebat aūt mentientē absolute dicere nulli facturos alienigenę & magis Aegyptijs. Sic eni ab initio poterāt eius figmēta de iureiurādo cōgruere ab Aegyptijs vtiq; non propter malignitatem suam: sed propter calamitates expulsi sunt. A Grecis autem plus locis q̄
B studijs sumus adiūcti: ita vt nullę inter nos & illos inimicitię Zelotypię esse nosc[illegible]unt. Ediuerso nāq; multos eorum ad nostras leges contigit accessisse. quorum quidam permansere quidam vero perducare non ferentes denuo recessere. Hoc tamen iusiurādum nunq̄ se quisq̄ audisse meminit apud nos habitum. sed solus Appion vt videtur audiuit. Ipse vtiq; composuit nimis: igitur hęc maxima compositio etiam infuturo dicenda Appionis admiratione digniſſima est. Quarum rerum hoc affirmat indicium. quia neq; legibus iustis vtamur. nec deum colamus vt cōuenit. & diuersis gētibus seruiamus. & calamitates quasdem circa ciuitatem sustineamus cum vtiq; principalis ciuitas Romanorum sit. cuius ciues soli ab initio regnare atq; nos seruire consueuerunt. Quis etenim ab horum magnanimitate se valeret abstinere. Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Appion locutus est. quando paucis contigit in principatum continue præsidere & non rursus alijs facta mutatione seruire. Plurimę namq; gentes alijs obedire coactæ sunt. Soli autem Aegyptij eo q̄ refugiant sicut aiunt in eorum prouidentia dij atq; soluentur migrantes in effigies bestiarum. Honorem præcipuum inuenerunt vt nulli famularentur horum qui Asiam Europamq; tenuere. Qui scilicet vnam diem ex quo totius sæculi non habuere libertatem neq; apud indigenas dominos neq; apud externos Nam quēadmodum eis vsi sint per se non semel solummodo sed frequenter vastantes vrbes templa vertentes amputatos apud eos interficientes deos improperare non studeo. Non enim cōuenit stultitiam nos indocti Appionis imitari. qui neq; casus Athenienſium neq; Lacedemoniorum animo suo cōcepit. Quorum alios quidem fortissimos. quorum summi diuersis vitę sunt calamitatibus sauciati. Dimitto dirutam Athenienſium arcem templum Ephœsinum & Delphos. aliaq; multa pro quibus intulit. sed potius inferētibus improperia. ¶ Nouus autem accusator nostrorum Appion inuentus est malo-
C rum suorum apud ægyptum gestorum prorsus oblitus. Sed Sesostris eum quem refert fabula regem fuisse ægypti vt credit excęcauit. Verumtamen possumus & nos dicere nostros reges Dauid & Salomonem. qui multas subdidere gentes. Sed de his modo supersedendū est. quę vero cunctis nota sūt:
Appion modis omnibus ignorauit: quoniam persis & post illos principibus asse Macedonibus. egyptij quidem seruire nihil differentes a famulis. Nos autem liberi consistentes etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum annis viginti & centum vsq; ad Pompeium magnū & dum vniuersi sunt expugnati a Romanis principibus omniū soli propter fidem suam maiores nostri auxiliatores & amici fuere. Sed queritur quia viros mirabiles non prębuimus vel vt quorundam artium inuentores & inter hos enumerat Socratem & Zenonem Cleantem & alios huiusmodi. Deinde qd potius est mirandum semetipsum his adiecit & beatificat Alexandriam quia ciuē talem habere meruit. quod rite facit. Oportebat enim vt ipse sui testis existeret. quia alijs omnibus sit importunus & callidus esse videbat & vita verboq; corruptus. Quapropter recte quilibet Alexādrię cōdolebit si su-

Rnsio ad fabulam.

Ianuas tēpli q̄titas & ornatus quas nō minus viri ducēti singulis diebus claudebant &c.

Multi græci iudeorū leges venerati sut.

Inuectiua contra appionē mēdacem.

Nouus iudeos accusator Appiō malos apd egyptū gestos oblitus seruiert eni egyptij psis & macedōibus nihil a famulis differētes Iudęi vero tenuerunt pricia. cxx. ānis.

per isto aliquid magni sapuerit. De veris autē qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores sciunt D
qui voluerint nostrę antiquitatis libris incūbere. Reliqua vero quę in accusatione conscripta sunt dignū erat forte sine satisfactione relinquere: vt ipse sui potius & aliorū Aegyptiorū accusator extaret.

Appiō iudęos de imolatione aīaliū & qa suil lis nō vescūtur carnibus & de genitaliū circūcisione accusat ad quę Iosephꝰ rñdet prio de imolatiōe aīaliū quę cōmunis ē cū aliis ppłis.

¶ Queritur enim eo q animalia consueta sacrificemus: & nō vescamur carnibus suillis: sed & circūcisionem genitalium vehemēter irridet. De nostrorum quidem animalium peremptionē cōmunio nobis est cum aliis hominibus vniuersis. Appion autem sacrificantes nos redarguēs increpat semet ipsum: cum genere sit Aegyptius. Nō enim Grecis aut Macedonibus aduersatur. Isti enim optant sacrificare & centum bobus ad sacrificia suis diis & sacerdotibus vtuntur ad epulas. Quę cum ita sint non propterea contigit mundum animalibus desolari: quod Appion expauit. Qui tamen si solemnitates Aegyptiorum sequerentur quidam mundus hominibus ferocissimis aut bestijs impleret: quas isti iudicantes deos diligenter enutriunt. Etenim si quis eū consuleret: quos putaret omniū Agyptiorum esse sapientes atq; dęcolas sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicuntur sibimet ab initio a regibus esse precepta. vt deos colant & sapientiam diligant: quod illi facere precipue iudicātur: qui tamen & circumciduntur omnes: & a porcinis abstinent cibis. Sed neq; vllus alter Aegyptiorum cum eis diis sacrificare dignoscit. Cecus igitur fuit Appion: quādo pro Aegyptijs nostras detractiones componens illos videtur potius accusare: qui nō solū vsunt solemnitatibus: quas in nobis cul pat iste. Sed etiam alios circūcidi docent: sicuti dixit Hero dotus. Vnde recte michi videtur Appion E
propter patrię sue leges mulctam soluisse blasphemię. Etenim necessario circumcisus circa genitalia vulnera ei facta nihil ei circum ꝓferunt & putrefactus magis doloribus expirauit. Oportet enim bñ sapientes in legibus proprijs circa pietatem integre permanere: & aliorum minime permanere. Iste vero suas quidem leges effugit. De nobis vero mentitus est. Hic itaq; terminus vitæ fuit Appionis. Sed & noster hic iam finem liber accipiet.

¶ Iosephus Apollonium Molonem & Lysimachum & nonnullos alios reprehendit qui tam per ignorantiam q̄ per insaniam Moysi legislatori tanq̄ mago derogantes leges. Iudęorum nullius malicię nullusq; virtutis dixerunt esse doctrices. Apollonij vero dispersa est accusatio. Hic enim iudeos aliqñ sine deo esse hominibus odiosos appellat aliquādo eis formidinem improperat. aliqñ superbiā impingit ipsosq; barbaris affirmat stultiores. legislatorem autem Moysem super cęteros legislatores grecos (apud quos legis nomen non fuit cognitum) extollit laudibus. legislatores enim Grecorum faces sunt: infinitęq; sunt eis legum differentię sibi inuicem repugnātes. Moyses vero deum eternum omnium gubernatorem legibus suis colere docuit. Pythagoras quoq; anaxagoras plato & Stoici diuinam cognouerunt naturam.

¶ Capitulum quintum.

Contra apollonium & lysimachū moysi legislatori taq̄ mago & fallaci derogātes dicētes leges iudęoꝝ malicię nulliq; virtutis esse doctrices.

Quoniam vero & Apollonius Molonis & Lysimachus & aliis quidam tam per ignorantiā q̄ per insaniam de legislatore nostro Moyse de legibus verba protulere: nec iusta nec vera. Dum illi quidem velut mago atq; fallaci derogant. Leges autem malitiæ apud nos nulliusq; virtutis affirmant esse doctrices. Volo breuiter & de omni cōdersatione nostra & de particulari sicuti potero proferre sermonem. Reor enim fore manifestum: quia & ad pietatem alterum: trum vniuersalemq; clementiam: insuper ad iusticiam laborumq; tolerantiam: & ad contemptū mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos vt non cum inuidia exequātur huius operis lectionem. Non enim proposui laudes cōscribere nostrorum: sed aduersus eos qui nos plurimum & falaciter accusārunt satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continue sicut Appion instituit: sed disperlim. Quippe in aliquando quidem nos sine deo & hoF
minibus odiosos appellet. Aliqñ vero formidinem nobis improperat. Et ediuerso rursus aliqñ de ꝓsumptione fastum gentis nostrę queritur. Dicit autem etiam stultiores barbaris & propterea nullū inuētum nos solos vitę vtilię comperisse. Hęc autem omnia manifeste redarguunt dū vniuersa contrario q̄ ab eo sunt dicta mōstrant. Et legibus imperata & a nobis cū omni integritate gesta. Si vero coactus fuero facere mentionem legū contrariarum apud alios cōstitutarum cuius rei culpabiles illi sunt qui nostras solemnitates taq̄ malas dicere voluere. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neq; quia eas habeamus leges quarum ego capitales & summas ad increpandum positurus sum æque: quia precipue in legibus proprijs perduramus. Paulū ergo sumens onus volo prius edicere: qui eorū qui sine lege & ordine viuunt. Hi qui ordinis & cōmunū legum amatores extiterūt: & primi hoc inchoauerunt. recte mansuetudinem nostram q; virtutem ꝑstare dicendi sunt. Deniq; cognatur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre: vt imitatores aliorum videantur existere: & non ipsi potius alijs. vt legitime viuere debeant exponere. His igitur hunc in modum habentibus virtus legislatoris est memoria considerare: & his qui vsuri sunt legibus quas posuerit satisfacē quia recte sunt. Populi vero est vt in omnibus quę constituta sunt perduret: & neq; fœlicitate procedente neq; calami-

Accusatio apolloniꝰ dipsa q iudęos aliqñ sine deo eē hoibus odiosos appellat aliqñ eis formidinē ipropērat aliqñ superbiā eis ipigit ipsosq; barbaris affirmās stultiores.

A tatibus aliquid horum immutet. Dico igitur nostrum legislatorem quorumlibet qui memorantur legislatorum antiquitate precedere, Lygurgus enim & Solon & Zeleucus Locrensis & omnes qui apud greços mirabiles sunt nouelli atq; recentes quantum ad illum comparati esse noscunt. Quando nec ipsum nomen legis fuisse olim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est qui nusq; in opere suo hoc vsus est nomine. Non enim secundum legem: sed indiffinitis sentencijs & regum preceptionibus populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permansere tantum moribus vtētes: & non scripto. Et multa horum semper secundum euentum casuum permittentes. Noster vero legislator antiquus existens hoc etenim vndiq; manifestum est etiam apud eos clarum qui semper contra nos loquunt semetipsum prebuit optimum principem populorum & conciliatorem magnum. Sed institutionem totius legis vitæ constringens eis suasit hanc libēter excipere & firmissime inclyta scientia custodire. Primitus autem eis magnitudinis opera videamus. Ille namq; progenitorum nostrorum relinquentium Aegyptum & ad terram propriam remeantium: multa milia sumens ex plurimis & impossibilibus rebus cautissime liberauit: & inaquosam eos & multū arenosam oportebat transire viam: bellaq; deuincere: & filios ac vxores p̄damq; belli seruare in quibus dux egregius & cōciliarius sapiētissimus & tutor veracissimus fuit vniuersorum. Omnem si quidem multitudinem in semetipsum pendere facit: & cum omnia quę vellet persuadere posset in nullo horum vindicauit sibimet potestatem: sed in quo maximo tempore potestatem sibimet arrogant & Tyrannidem prefules rerum: & populum frequenter plurima iniquitate viuere consueuerunt. In hac ille potētius constitutus ediuerso: magis iudicauit agendum pie & plurimam exhibere alijs æquitatem ipse virtutem precipuam se credens cunctos ostendere: & salutem firmissimam præbere sequacibus bona voluntate. Et maximis actibus in singulis casibus vsus est. Quapropter recte iudicabat ducem atq; consiliatorem se deū habere. & primitus sibimet satisfaciens quia secundum illius voluntatem vniuersa gereret atq; tractaret. Credidit modis omnibus oportere vt etiam apud plebem hęc opinio permaneret. Namq; dum respicere suā vitam credunt: delinquere non presumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit non magus: nō

B fallax sicut derogatores iniuste pnunciant. sed quales apud Græcos gloriantur fuisse Minoē & post eum legislatores. Alij namq; quidam eorum leges positas a Ioue dicebāt. Alij vero eas in apollinem & vaticinium delphicum referebant: siue pro veritate hoc credentes seu facile suadendum iudicantes populo. Qui vero precipuas leges instituerit / vel qui iustissime de dei fide cognouerint / licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspicere. Iam enim de ipsis tempus est disputādi. ¶ Igitur infinitæ quidem particularis gentium atq; legem apud cunctos homines differentię sunt. Alij si quidē Monarchis / alij vero populo potestatem reipublicę commisere. Noster vero legislator nichil horum intendens: veluti si quis hoc dicendo mensuram transcendat verbi diuinam rempublicam declarauit: deo principaliter conuersationem nostram atq; potestatem excellenter assignans & satisfaciens eum cunctos inspicere tanq̄ causam bonorum omnium vniuersis hominibus existentem: & quęcūq; contigit eos in angustijs supplicasse illius non latuisse volūtatem. Neq; quicq̄ eorum quę gessere / vel si quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare vnum vero eum esse mōstrauit & ingenitum immutabilem per tempus ęternum & omni specie mortali pulchritudine differentem. Et ipsum nobis nosum qualis autem sit secundum substantiam prorsus ignotum. Hæc itaq; de deo saperent prudētissimi græcorum quia quidē eruditi sunt illo vtiq; sciendi præbente principia nunc dicere prætermitto: quia non optima & congrua dei naturę atq; magnificentię sunt valde testātur. Pythagoras enim & Anaxagoras & Plato: & post illos philosophi Stoici & pene cuncti videntur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes populo superstitionem opinionibus iam conscriptam veritatem dogmatis proferre timuere. Noster vero legislator opera præbens consonis verbis suis nō

C solum his qui cum eo erant satisfeci. Sed etiam qui ex illis semper erant nascituri hoc immutabiliter inspirauit: & causa legislationis ad vtilitatis modum semper adduxit. Non enim partem virtutis dei culturam dixit: sed huius partes alias esse perspexit atq; cōstituit. Idem fortitudinem iusticiam & in omnibus ciuium concordiam ad alterutros. Cūctæ namq; actiones & studia vniuersiq; sermones ad diuinam referunt per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut indefinitum vlterius dereliquit.

¶ Duo moralis disciplinę modi quorum vnus sermone doctor est alter excitatione morum quos Moyses ambos multa diligentia complectit. cęteri vero legislatores vnum assumentes alterū relique sunt. Sicut Lacedęmonij & Cretes moribus erudiebant non verbis. Athenienses vero & pene omnes alij greci quę oportet agi suis legibus pcipiebant. assuescere vero ad hęc operibus minime valuerūt. precepit autem Moyses semel in ebdomada relicto opere populum ad legis auditionem cōgregari. Quibus itaq; Iudęus interrogatus facilius legem q̄ nomē suum recitabat. Nullusq; eorum de deo scr-

Laudes moysi legislatoris sup cęteros legislatores greços apud quos legis nomē non fuit cognitū &c.

Greçorū legislatores fallaces.

Infinitæ legum apd gētes differentię.

Moyses deum eternū oim gubernatorem posuit.

Pythagoras Anaxagoras & Plato & Stoici quō diuinā cognouerūt naturam.

mones audet pferre contrarios. Nihilq; nouum vel his quę antiquitus sanciata sunt contrariū fas est illis cogitare, diuinę enim legis integritas sacerdotibus est commissa, nullusq; sanctior est pricipatus cuius populus sit ad pietatem pparatus. Opera autē diuina omnibus sunt manifesta vniuq; dei templum est vnum. hunc placant hostijs sacerdotes quorum primus secundum genus deo custodit lege de dubijs iudicans & punit lege convictos. D

Capitulum sextum.

Duo moralis disciplię modi scz berbos & mos quos moyses ābos cōplectit.

VOli quidem sunt totius disciplinę & moralis institutiōis modi/ quorum vnus quidē sermone doctor est. Alter vero excitatione morum quę cū ita sunt quidam legislatores sentiendi sunt discreti/ & alterum horum modum sibi placitum assumentes alterū reliquerunt. Sicuti Lacedęmonij quidem & Cretes moribus erudiebant/ non verbis. Athenienses vero & pene omnes alij Greci quę quidem oportet agi pcipiebant suis legibus. Assuescere vero ad hęc operibus minime valuere. Noster autē legislator hæc ambo multa diligentia cooptauit. Nam nec exercitatione morum dimisit non traditas/ neq; legis sermone reliquit incōptas Sed mox a primo inchoans cibo & vnicuiq; dicto conuenięte nihil neq; minimarum escarum sub potestate voluntatis vtentium dereliquit Sed & de cibis quibus conuenit abstineri/ & qui sumendi sunt/ vel quę dięta communis esse videatur. Necnon & de operibus labore simul & requie. Terminum atq; regulam posuit legem: quatenus veluti sub patre atq; domino viuētes: neq; volentes quicq̄ neq; per ignorantiam deliquamus. Non enim ignorantibus pœnam posuit. sed optimam & necessariam correptionem monstrauit legem. Quapropter non semel audire: nec secundo vel sępius. Sed in vnaquaq; septimana alia opera relinquentes: ad legis auditionem cōgregatiō cepit vniuersos eamq; perfecte condiscere q̄ scilicet omnes legislatores reliquisse noscuntur. Et intā tum plurimi hominum porro sunt vt secundum ꝓprias viuant quia pene eas ignorant. Et cum peccauerint tunc agnoscunt ab alijs quam legem probant esse pręuaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes ꝓfitentur ignorationem. Scitos nāq; sibi faciunt assidere ad dispēsationem rerum: & experimentum legis habentium. Nostrorum vero quilibet cum leges interrogatur facilius q̄ nomen suum recitat. Vniuersas quidem mox a primo sensu eas discentes in animo velut inscriptas: & rarius quidem quilibet transgreditur. Impossibile autem eum suppliciū detestare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem consonantiam nobis instituit. Nam viam quidem habere & eandem de deo sectam: vita vero ac moribus differre nihil ab inuicem optimam moribus hominum potest celebrare concordiam. Apud nos etenim solos neq; de deo quilibet sermones audet alterutris aduersarios sicut multa similia apud alios fieri comprobantur. Cum non solum a fortuitis quod visum fuerit vnicuiq; profertur. Sed etiam apud quosdam Philosophorum hoc crebro pręsumitur. Quando alij quidem totam dei naturam sermonibus perimere tentauere. Alij vero eius ꝓuidentiam ab hominibus abstulere. Neq; in studijs vitæ a differentia vlla cōspicitur/ Sed communia quidem opera omnium apud nos existunt. Vnus non de deo sermo concors est asserens illum cūcta respicere. sed etiam de ipsius vitę studijs. Et quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinę pietatis adduci: a mulieribus nostris & a seruis quilibet auerti Pro qua re illatas nobis calumnias a quibusdam cur non exhibeamus viros inuentores nouorum operum seu verborum contigit oriri. Alij siqui dem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant: & pręcipue trāsgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem ediuerso vnam esse prudentiam atq; virtutes existimamus/ nihil poenitus vel facere vel cogitare contrarium his quę antiquitus sancita noscuntur/ quod scilicet indicium legis est optimo fœdere constitutę. Nam ea quę nunc non habent modum experimento sępe correpta redarguūtur. Apud nos autem qui credimus ab initio positam legem diuina voluntate nichil aliud pium est q̄ hanc sub integritate reseruare. Quis etenim eius quicq̄ mouere potest/ aut quid melius adinuenit vel qui ab alijs tanq̄ precellentius ad statū reipublicę nostrę migrauit/ aut quę poterit esse melior atq; iustior q̄ ea quę deū quidem principem omnium esse cōfirmat. Sacerdotibus autē in communi quidē res pcipuas dispensare permittit. Summo vero pontifici aliorum sacerdotum principatum cōpetenter infingit. Quos vtiq; non diuitijs neq; alijs quibusdam spontaneis auditatibus pręcellentes. Legislator ad culmen huius honoribus instituit. Sed quinq; sapientia vel temperantia alijs pręstare noscuntur/ eis pręcipue culturam diuine placationis coniunxit. Apud hos igitur & legis & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Cōtemplatores etenim omnium atq; iudices contentionum & punitores culpabilium sacerdotū esse decreti sunt. Quis ergo principatus quod regnum erit hoc sanctius vel qui honor deo potius cooptabitur cum omnis quidem populus sit pparatus ad pietatem. Summa vero diligentia sacerdotibus sit indicta & velut quędam festiuitas gubernetur vniuersa respublica. Cum enim ministeria sua: numero paucorum dierum alienigenę custodire nequiuerūt ea videlicet sacrificia nominantes nos cum multa delectatione & in commutabili voluntate solēni

Præcepit Moyses semel i ebdomada relicto opere populū ad legis auditionē congregari.

Quilibet iudeꝰ interrogatus facilius legē q̄ nomē suū recitat.

Apud iudeos nullus sermōes de deo audet pferre aduersarios sicut apud alios &c.

Nihil nouū vel his quę antiquitus sancita sunt cōtrariū fas est iudęis cogitare.

Integritas diuinę legis sacerdotibus commissa.

Nullus sanctior principatus illo cuius ppls sit ad pietatē ꝑparatus.

A tatis opus per omne seruamus æuum. ¶ Quæ igitur sunt præcepta vel interdicta simplicia siue nota dicamus. Primum quidem de deo est. Deus habet omnia prefectus beatissimus ipse sibi cūctisq; sufficiens principium & medium & terminus. Inter oīa operibus quidem & muneribus clarus & totius rei manifestus forma vero & magnitudine nobis inenarrabilis Omnis nanq; materies cō parata ad huius imaginē licet sit preciosa tamē prom̄ cunctaq; ars ad illius imitatiōis inuentum extra esse artem cognoscitur, nihil simile neq; videmus neq; possumus suspicari neq; conijcere. Sanctū est videmus eius opera lumē/cęlum/solem/luuā/flumina/mare/aīalium/ nationes/redditiones/fructum hæc deus fecit non manibus neq; laboribus neq; quibusdā indiguit sibi cooperantibus: sed ipso vidente bona repente facta sunt. Bona nunc homines conuenit vniuersos si qui eum quę placere exercitatione virtutis. ¶ Modus eum diuine placationis iste sanctissimus est. Vnum templum vnius dei commune omnium communis dei cunctorum. ¶ Gratum namq; semper est omne quod simile est. Huic placant quidem sacerdotes semper. Præcedit vero istos primus secundum genus qui ante alios sacerdotes sacrificauit deo custodiet leges/ de dubiis iudicabit/puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit supplicio subiacebit tanq̄ qui in ipso deo impie gesserit. Hostias immolant/nō ad crapulam nostrā vel ebrietatē attinentes. Hæc em̄ non placēt deo quę res occasio potius iniuriarū simul &

B expensarū est. Deus em̄ temperatos ordinatosq; & boni generis diligit & vt p̄cipue sacrificantes eas te viuamus. In sacrificiis autē p̄ cōmuni salute primū oportet orare Deinde singuli pro semetipis. Quomodo oēs socij sumus & qui hoc consortiū suæ vitæ p̄ponit māxie deo gratissimū est/supplicatio vero fit ad deū votis ac precibus nō vt bona p̄stet nec enim ipse sponte cōtulit vniuersis: & vno depositu it: sed vt hoc suscipere valeamus suscipientesq; seruemus/purificationes in sacrificijs lex decreuit. Ex oi excubij excōicatione a muliere facta & alia multa conscribere valde longissimum est.

¶ Lex matrimonium filiorum procreandorum causa instituit: vbi mulier viro est inferior omnē autem aliam prohibet hominum permixtionem adulteriumq; sub pena mortis prohibetur: neq; in filiorum natiuitatibus epulationes aut ebrietatis occasiones permittit sed filios iubet erudiri. Mortuos quoq; iubet spoliendos honor parentibus post deum exibendus: & qui eos cōtristat est lapidādus. Arbiter munus accipiens morte moriatur mutuans vsuras non accipiat. Recipiendi quoq; in legum communicatione alieni lex erga hostes docet clementiam. Mors autem in pluribus causis pœna est transgressoribus. Similiter lex est ineuitabilis in seruis mensuris ponderibus ac dē iusta venditione. Iudeiq; pro legis conseruatione alacri animo passi sunt mortem.

¶ Capitulum septimum.

Lex matrimonij.

Vius modi ergo de deo & eius placatione sermonibus est. Ipse autē simul etiam lex est quosdā aūt nouit lex permixtionē per naturam ad cōiugē sī tamen pro filiorum causa procreandorum agatur. Masculorū vero in masculos valde iudicauit inimicas & tētantes horum morte decreuit dignos. Nubere vero iubent non respicientes ad dotem neq; violenter arripere sed neq; dolo vel fallacia suadere. Dispensationē vero potius fieri per eum cuius esse noscitur potestatis & p̄ cognitionē oportunā. Mulier aūt inferior inquit est viro per oia. Obedit igitur non ad iniuriā, sed vt sit sub regimie constituta. Deus enim viro potestatē dedit. Cum hac ergo coire decet maritū solūmodo. Alterius vero experientiā habere nequissimū. Si quis autē hoc egerit declinatio nulla mortis neq; vim fieri virgini alteri desponsatæ neq; si suaserit nuptę filios nutrire precepit. Vniuersis autem mulieribus interdixit vel celare quod statū est vel aliam machinationem corumpere filij. Namq; mœchatrix est anima demoliens & genus imminens. Igitur siquis ad concubitum corruptionemq; transierit immundus oportet autē etiam post legalem commixtionem viri mulieris auari. Hoc enim partem anime polluere iudicauit inflata namq; corporibus vulneratur. Dum ob hoc fit aliquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neq; in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari & fieri occasiones ebrietatis: sed tēperatum esse repente principium iussit; litteris erudiri propter leges & nosse progenitorum actio-

C nes vt immittantur & cum legibus educati neq; transgrediantur neq; cogitationem ignorationis habere iudicentur. ¶ Prospexit autem etiam funeribus mortuorum benęq; pręcioseq; ad sepeliēdum celebrantu exequię. Neq; insignium fabrice sepulchrorum sed necessaria quidem circa prolationem funeris imperauit, domesticos adimplere Omnibus autem viuentibus legitimum esse constituit vt aliquo moriente & concurrant & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam mo. mestícos funere celebrato vt longe procul sit q̄ sit videatur quis mundus esse cum fecerit homicidiū. ¶ Parentum honorem post deum esse constituit & qui non repensat eorum gratie sed in qualibet p̄te contristat precepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exibere quoniam cunctorum senior deus est. Nihil permittit celebrandum apud amicos non enim amicitię

Opa diuina oībus nota.

Vnū tēplū vnius dei.

Sacerdoti obediēdū q lege cō uictospugnit et hostiis deū placat.

Lex matrimonij.

Mulier viro inferior

Prohibet adulteriū sub pœna mortis

Lex in filiorum natiitatibus nō ꝑmittit epulatiōes nec ebrietatis occasiōes. sed iubet filios erudiri

Lex de mortuis sepeliendis

Honor parētū post deū et q cō

triſtat eſt lapidã das &c.

Arbiter munus accipiẽs morte moriatur.

Mutuãsnõ accipiat vſuras

Recipiẽdi in legũ communicatiõe alieni.

Circa hoſtes clemẽtiam lex docet.

Morsi pluribus cauſſs pœna de mẽſuris & põderibus

De iniuria dei & parentum

Iudei alacri aĩo etiã mortẽ ꝓ cõſeruatione legis paſſi ſunt.

ſunt apud eum qui omnia non creduntur. Et licet aliquę inimicitię proueniant: ꝓdita mẽs a rara prohibuit. Si quis arbiter munus accœpit: morte mulctatur. Deſpiciens quod iuſtum eſt: & auxiliũ reis offerens. Q d quiſq non potuit non auferat: & aliena non tanga. mutuans non accipiat vſuras. Hęc & his multa ſimilia communionem continent noſtrorum inter alterutos. ¶ Quomodo autem etiam de domeſtica cura circa alienigenas habenda habuerit legiſlator referri dignũ eſt. Videbitur eni omnibus optime proſpexiſſe: deum eo ita ſentiẽte neq; propria corrumpimus: neq; participari rebus noſtris volentibus inuidemus. Quicunq; enim volunt ſub noſtras conuerſari leges accedentes ad ea cũ munificentia ſuſcepit non genere ſolummodo ſed etiam voluntate vitę putans eſſe conſortium. Eos autem qui tranſitorie miſceti ſolemnitatibus non alia tamen exhibenda conſtituit. Idem omnibus p̃bendum ignem/ aquã/ cibum/ iter oſtẽdere non ſpernere aliquẽ inſepultũ. mitiſſime etiã cõtra hoſtes quę ſunt agenda ſanciuit vt neq; terra eorum exuratur: neq; arbores fertiles incidantur. ſed etiã ſpoliari eos qui in bello cecidere interdixit: & captiuos proſpexit quatenus eorum ammoueatur iniuria; & maxime fœminarum. Sic autem alũnos manſuetudinem atq; clemetiam ſtuduit edocere vt etiam de animalibus irrationabilibus non taceret ſed horũ tantummodo vtilitatem legitimam concedens ab omni nos alia cauſa prohibuit. Quęcũq; enim veluti ſupplicantia oriantur in domibus hoc interdixit occidi. Sed neq; parentes deniq; precepit auferri. Et licet inimica ſunt aĩalia eis tamẽ parcẽdũ eſſe ſanciuit. Sic vndiq; ea quę ad manſuetudinẽ pertinent obſeruauit. Doctrinalis quidẽ ſicuti prędictũ eſt legis vtens & alia rurſus contra tranſgreſſores punitionis ſine excuſatione defigẽs. Damnũ nanq; in plurimis cauſis tranſgrediendum mors eſt. Si adulterium cõmiſerit aliquis ſuum puelle fecerit. Si maſculo turpe tentamentum preſumpſerit aut patiatur ſuſtinere tentatus. Similiter autẽ eſt lex ineuitabilis & in ſeruis ſed etiam de mẽſuris vel ſi quis de ponderibus dolum fuerit operatus & de iniuſta venditione ac fraude vel fide traxerit alienam rem: aut quod nõ potuit abſtulerit omnio di ſunt vindicta nõ qualia apud alios ſed ne valde maiora. De iniuria vero parentum vel impietate quę ſit in deo/ licet tentet hoc aliquis mox peribit. His itaq; ſecundũ legem vniuerſam honor tribuit non argenti/ non auri neq; coronę capitis: aut cuiuſdã prędicande feſtiuitatis/ ſed vnuſquiſq; teſtem habens conſcientiã ſuam valde ꝓficit legiſlatore prophetãte/ & deo fidem condonãte firmiſſimam his qui ſeruauerunt leges: licet pro eis mori cõtingat aliquibus concurrunt alacri ad occaſum. Dedit eni deus rurſus fieri vt vita melior poſſit ex mutatione conferri Piget itaq; nunc hoc me conſcribere: niſi opera eſſent omnibus manifeſta. Quoniam multi & plerũq; olim noſtrorũ progenitorũ ne vel ſermonem ſolũmodo extra legẽ proferent: oĩa paſſi ſunt ſuſtinere viriliter vel ſi honorari contigit apud omnes homines noſtrã legẽ & voluntariã legis conſequentiam eſſe manifeſtã imbuebãt grecos maiores noſtri etiam extra regionẽ propriam cõſtituti huiuſmodi ſi quidẽ etiam habẽt & tã glorioſam de deo taleſq; leges multo ſęculo ſic firmiſſime cuſtodire omnes arbitror admirari propter frequentes apud nos factas mutationes.

¶ Plato philoſophie apud grecos mirabilis de re pu. conſcribens pene parentus de deo veram propter plebis ignorantiã dicit non eſſe ſecutũ proferre opinionẽ. Iudeorũ autẽ reſpu. amplius duobus milibus ãnis ante lacedemonios fuit qui propter rerum mutationes pene ſuarũ legũ obliti ſunt Iudeis nullo medio a ſuis legibus alienatis: propti enim ſemper fuerunt iudei in obſeruãdis legibus quorũ mos erat proprias cuſtodire nõ aliena acuſare. Inuehit etiã Ioſephus in poetas qui quantos voluerunt deos poſuerunt diuerſis natiuitatibus procreatos alterũ fabrũ textricẽq; deã quoldam ephœbus alios ſenes confingentes. Adulterũ quoq; deorũ mentiuntur in cælo quorũ quidem errorũ cauſa fuit veri dei ignorantia & data poetis mentiendi et pictoribus fingendi facultas.

Plato apud grę cos philo. mirabil de repu. conſcribẽs pene pẽptus de deo veram ꝓpter plebis ignoratiã nõ eẽ lecturũ pferre opinionẽ.

Iudeorũ reſpu. ãplius duobus milibus ãnis añ

¶ Capitulum octauum.

QEniq; eos qui ſcribere proxime de repu. & legibus tentauere tanq̃ de incredibilibus compoſitionibus quidam frequenter accuſant dicentes. quoniam impoſſibilia ſumpſerint argumenta. Et alios quidem relinquo philoſophos quicũq; huiuſmodi negocium in ſuis cõſcriptionibus habuere. Plato mirabilis apud grecos tanq̃ de honeſtate vitę præcedens & virtute ſermonu; & perſuaſione philoſophiæ cunctos excellens ab his qui dicebant peſſimum eſſe de repu. conſcribere illuſus & diuulgatus pene peremptus eſt. Cum vtiq; qui illius verba cõſideraverit frequenter & facile reperiet quę etiam conſuetudini plurimorum proxima eſſe noſcunt. Ipſe ſiquidem Plato confeſſus eſt quia de deo veram opinionem propter ignorantiam plebis proferre ſecurũ non eſt. Sed platonis quidem verba vana eſſe putant & multa poteſtate eſſe compoſitas atq; conſcripta & maxime de legiſlatione prolata. Lygurgi vero mirantur & ſpartani cuncti cõcelebrant quoniã gus illorum legibus plurimo tempore perdurarunt. Ergo hoc manifeſtum virtutis inditium eſt in legibus permanere. Si vero Lacędemoniorum admirantur illorum tempus aſſumant ſcientes amplius

A duobus milibus annis nostram constitisse rempublicã & super hęc sciant quoniam Lacedemonij q̃dem omni tempore quo apud se habuere libertatem prefecte vixi sunt custodisse leges. Cum vero ciuica eos facte sunt fortunę mutationes pene cunctarum legum obliti sunt. Nos autem multis casibus euolutis propter regem Asiæ mutationes neq; in nouissimis malis uersantes a legibus sumus aliena, ti non vocationis nec epulationis causas seruantes eas quando si quis considerare voluerit multi ampliori testimonio maiores excubias & labores nobis q̃ Lacedemonijs videbit impositos. Illi siquidẽ operantes terram & neq; circa artes exercitiũ habentes sed ab omni operatione remissiores pingues & corpore pulchri in ciuitate degebant. Alijs ministris in omnibus vitę necessarijs rebus vtentes & cibum paratum ab illis accipientes solum opus bonum atq; clemens iudicantes ad faciendum & patiẽdum quatenus prevalerent aduersus omnes contra quos bella susciperent quia non neq; hoc adipisci potuerũt dicere superpono. Non enim singulis solummodo sed multis frequẽter eorum subito legis prȩcepta negligentes semetipsos cum armis hostibus tradere. Putas ne? & apud nos non dico tãti sed duo vel tres agniti sunt proditores effecti legum vel mortem non dico illam facile quę solet prælãtibus euenire sed eã quę cũ multa corporũ afflictione & multa crudelitate videtur accedere. Quam vt ego puto quidam prevalentes nobis non per odium subiectis imposuere si qui sunt hominẽs qui non tantũmodo esse credant pessimum si agere quicq̃ extra leges suas vel sermonem apud eos dicere cõpellãtur. Non tamen mirari decet si mortem fortissime toleramus pro legibus & vltra alios vniuersos. Non enim quę leuia videntur nostris studijs alij facile patiuntur hoc est operationem cibiq;
B simplicitatẽ & vt mihi frustra neq; fortuito quod quisq; desiderat vescatur aut bibat aut ad concubitum quemlibet accedat aut splendide vestiatur aut sine nobilitate vacet. Sed illud attendendum est si gladijs vtentes & hostes ad inuasione fugantes prȩcepta legis circa cibos nequaq̃ infringimus. Nobis itaq; gratũ est ꝓpter hęc legibus obedire & illis fortitudinis causas ostendere. ¶ Proinde Lysimachi & Molones & quidẽ huiusmodi alij conscriptores improbi. Sophiste adolescentium deceptores quasi vehemẽter nobis prauissimis existentibus derogare contendunt. Ego nolem de legibus alienis examinationẽ efficere. Noster em̃ mos est propria custodire nõ aliena potius accusare. Et vt neq; irridere neq; blasphemare debeamus eis qui apud alios putãtur dij aperte nobis legislator interdixit ꝓpter ipsam appellationẽ. De accusatoribus autem proiectiones suas nõ increpare volẽtibus tacendum nõ est. Cum vtiq; non a nobis nunc sermo compositus eos arguere videatur sed a multis probabiliter ĩ premissus. Quis igitur eorum qui apud grecos sapiẽtia sunt mirabiles non redarguit nobilissimos
poetas & precipue legislatores? Quoniã huiusmodi sectas de deis ab initio populis inseruere? Dicentes eos & numero quidem quãtos ipsi voluere ex alterutris vero & diuersis natiuitatibus procreatos. Hos autẽ diuidentes locis habitaculis tanq̃ generationes animalium alios quidem sub terra alios in mari seniores autem eorum in tartaris vinctos esse dixere quibus cũq; distribuere. Cœlũ his sermone quidem patrẽ operibus autem tyrannum atq; dominum superposuere. Propterea aduersus eũ cõsiliere insidias pervxorem & fratrem & filiam quam ex eius capite fingunt generatã vt alligãtes eum appenderent sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hęc iuste accusatione digna conquerũtur qui sapiẽtia vt virtute prȩcellunt. Hic super hęc diridentes adijciunt. Si deorum alios quidem ephœbos & adolescentes alios autem seniores & barbaros esse credendum est alios constitutus superantes & quẽdã fabrum aliam vero textricẽ aliũ vero peregrinantẽ & cum hominibus contendentes. Alios autem cytharizantes aut arcu gaudentes. Deinde inter alterutros seditiones effectas & propter homines contentiones constitutas vt non solum a terutris manus mitterent sed etiam ab omnibus vulnerari lugerent malaq; perferrent & super omnia est luxuriosius si intemperantia permixtionis vterentur. Quo-
C modo non erit incongruum amores & concupiscentias adv̄ uersos attingere simul masculos & adfeminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater seductas a semetipso impregnatasq; mulieres diruptas submersasq; sperneret & eos qui ex eo sunt nati neq; liberare posset. Factos conscriptos neq; sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hec & his alia consequentia id est adulterio in cœlesti & sic impudenter a dijs celebrato vt iam alij zelare se poterentur tali passione conscripti. Quid enim alij facturi non essent dum neq; senior atq; rex valuisset impetum suũ a mulierũ permixtione retinere. Alij vero dum seruientes hominibus & nunc quidem ędificãtes causa mercedis nunc vero pascentes. Alij autem malignorum modo in ferro carcere colligati. Quę igitur sapientium talia non accẽdant vt hoc componentes redarguant & multam stulticiam his credentium reprehendant. Alij vero ad terrorem quendam vel metum necnõ & rabiem atq; seductionem omnesq; pessimas passiones & furiam in dei natura fingere presumpserẽ. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitate sacrificare fuere. Si quidem simulata necessitate consistunt vt quosdam deorum putent bonorum esse largitores. Alios autem vocant aduersarios quando eos veluti malignissimos homines muneribus atq;

lacedæmonios fuit q̃ pœne legũ ꝓpter mutationes rerũ obliti fũt Iudeis a suis legibus nullo modo alienatis

Prõptitudo Iudeorũ ad obseruandas leges.

Mos Iudeorũ ꝓpria custodire nõ aliena accusare.

Contra poetas quãtos ipsi voluere deos posuerũt creatos. &c.

Fabulę poetarũ de dijs suis & statibus eorum

Adulteriũ poetę mentiuntur i celo. &c.

donis placare contendunt magnum quoddam malum se suscepturos ab eis existimantes nisi mercedem eis studiose prębuerint. Quę igitur causa sit tantę huius iniquitatis atq; delicti circa deũ. Ego q dem arbitror eo q neq; veram dei naturam ab initio eorũ legislatores agnouerint neq; quantũ pręcipere potuere perfectam sententiã diffinientes reipub. tradidere. Sed velut aliud quidam prauissimũ reliquerunt dantes potestatem poetis si quidem vt quos vellent deos introducerent. Hec omnia pati entes rhetoribus aut de republica scriberent & de peregrinis diis decreta proferrent sed etiam pictores & gypso plaste in hoc apud græcos multam habuere potestatem vt vnusquisq; formam quã vellet secundũ modũ suæ opinionis exponeret. Alter quidem ex luto quod vellet fingens. Aliusvero pigens opificis itaq; qui maxime putantur esse præcipui ebur & aurum habent ad hoc. suę semp nouitatis argumentũ. Proinde apud eos priores quidẽ diij florentes honoribus senuerunt. Sic enim profe rendũ est. Alijvero noui clã introducti religione potiunt & tẽplorũ alia quidẽ desolata alia vero nuper secundũ eorũ voluntatem ędificantur quapropter & arbitror e diuerso nosse magis indigent qualis facta sit circa deum & quomodo ei honor immobili religione seruetur.

Ignorantia veri dei cã tãtę iniq tatis ẽ data poetis atq; pictoribus mentiendi facultas.

¶ Iosephus Apolonium stultũ vocat dicens vero philosophos de deo cum Iudeis concordes in opinione. Vnde plato Moysẽ imitatus nullũ poetã in republica dicit recipiendũ. Atheniẽses vero cõmunẽ oibus suam ciuitatẽ gloriantes prẽter illos legem de diis loquentes grauissime punierunt. Socrates nãq; quia nouũ deum referebat venenĩ poculo mulctatus est. Anaxagoras quoq; (quia solem) quem colebãt deũ athenienſium (insensatũ dicebat) morte dãnatus est. Pythagoras etiã dubium de diis conscripsisse accusatus nisi fugisset occidebatur. Scythę similiter Anacharsim philosophum interemerũt quoniam deorum græcorum plenissimus ad eos venisse dicebat vanam itaq; auctor gentilitũ arguit fatuitatem.

Apolloniũ stultum vocat.

Veri philosophi de deo lude is in opinione cõcordes Plato moysẽ imitatus nullũ poetã i republ. dicit recipiendum.

¶ Capitulum nonum.

APollonius si quidẽ Molonynus fuit stultorũ atq; tumentiũ. Eos aũt qui vere in gręco philosophati sunt neq; predictorũ aliquid latuit neq; frigidæ allegoriæ causas ignorauere. Quapropter illos quidẽ iuste spernere & circa verã decẽtẽq; circa deũ opinionẽ nobis fuere cõcordes. Q d plato respiciẽs neq; vllũ quẽq; poetarũ dicit i repub. eẽ suscipiendũ & Homerũ honorabiliter admonet fanũ ei cõstituens & vnguẽta supfundẽs / ne rectã opinionẽ de deo fabulis forte destrueret. Prẽcipuę nãq; Plato nr̃m legislatorẽ imitatus / licet nullã eruditionem huiusmodi suis ciuibus ipetrasset / idest vt oẽs pfecte discerent leges / vt ne fortuite aliquid extraneorũ ciuibus miscerent sed esset pura respub. & in legũ custodia pdurarent. Horũ nihil cogitãs Apollonius Molon nos voluit accusare qm̃ nõ recepimus eos q aliis sunt opinionibus prẽoccupati neq; de deo cõmunicari patimur eis, quia aliavitę cõsuetudine degere cã neq; hoc propriũ nostrũ sit sed cõmune cũctorũ nõ modo ręx sed etiam qui inter gręcos cautissimi fuisse noscunt. Lacedæmonij nãq; peregrinos etiã expellebant corruptionẽ extra leges ex vtroq; metuentes. Illorum igitur citius sęuiciã poterit quilibet arguere q nulli neq; conuersationis neq; cohabitationis suę participiũ exhibebant. Nos aũt aliorum quidem res zelare non sinit participare vero cupiẽtes quæ sunt nostra libenter suscipimus / quod vtiq; reor indiciũ magnanimitatis atq; clementię. Sed desino iã de Lacedęmonijs amplius disputare. ¶ Atheniẽses vero qui cõmunẽ esse suã gloriantur omnibus ciuitatem quomodo de his rebus habuerit Apollonius ignorare. Hi namq; velverbo solum modo prẽter illorũ legem de diis loquentes ineuitabiliter puniebant. Cuius etenim rei gratia Socrates est mortuus / non enim hostibus tradidit ciuitatẽ neq; tẽpla vastauit / sed quia noua iuramenta iurauit & quoddã dæmoniũ significans se referebat seorsum ludẽs sicuti quidam dicunt. Propter hoc venenĩ poculo morte mulctatus est. Insuper etiam corrũpere iuuenes eum accusator aiebat & conuersationẽ patriæ legesq; contẽnere. Et socrates quidem ciuis Atheniensis huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. et quia existimantibus Athenienſibus solem esse deũ ille eum insensatũ & ignotũ allerui / paucorum sententia morte dãnatus est & aduersus Diagorã Melium talentum decreuerunt. Si quis occiderit eum quoniam eos mysteria deridere ferebat. Pythagoras aũt nisi cito fugisset cõprehensus occideret eo q dubium de diis Athenienſiũ cõscripsisse putabantur. Quod oportet mirari si circa viros fide dignos talia gessisse noscantur qui neq; mulieribus pepercere. ¶ Nunc enim sacerdotẽ quendã quoniam eum quidã accusauit peregrinos colere deos decretum aduersus eos qui peregrinũ introducerẽt deũ suppliciũ mortis inferebatur. Igitur qui talĩ lege vtebantur palam est eo q aliorũ non crederent esse deos. Non enim si crederẽt aliquibus inuiderent / quasi quiddã maius habentibus. Sic hisvero cędibus congaudentes humanis & paululũ differentes a bestijs arbitrantur / tamen sua mysteria oportere esse custodiẽda / & Anacharsim sapiẽtia mirabilẽ Scythę græcis aduenientẽ interemerũt quoniam videbatur gręcorum deorũ ad eos venisse plenissimus. ¶ Multos aũt apud Persas quilibet inueniet etiam pro eadẽ causa

Atheniẽses oibus cũem suã ciuitatẽ gl'riabant Socrates veneni poculo mulctatus quia nouũ deũ referebat.

anaxagoras q a sole (quẽ deum atheniẽses colebant / insensatũ dixit morte dãnatus est.

Scythæ anacharsim philosophum interemerũt

A tormentis affectos. Sed palam est quoniã Apollonius Persarũ legibus congaudebat illosq; mirabat. Quippe cum grecí totũ fortitudinẽ atq; cõcordiã vnanimitatis quam habuere de diis/hãc scilicet fortitudinẽ quã in tẽplis eorũ cõcrematis habuerũt. Is etiã studiosꝰ oim imitator extitit. Persicorum vxoribus alienis cõtumelias faciens filiosq; concidens. Apud nos aũt mors decreta est si quis vel irrationabilia mala hoc modo noceat & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit præpotentium potestatũ/neq; zelus eorum qui apud alios honorantur/sed neq; fortitudinẽ ideo exercemus vt bella auaricię causa suscipiamus/sed vt legũ iura seruemus/& dũ talia detrimẽta litie sustineamus si quos de legibus mouere tẽtauerint: tunc etiã vltra virtutẽ rebellare contendimus & vsq; ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nõ zelemus leges/cũ eas neq; a legislatoribus suis seruatas esse videamus Vel quomodo Lacedęmonij non erant de ipermixta sui cõuersatione reprehẽdi/ & de defectu pariter nuptiarꝰ. Vliaciverõ & Thebei coitũ impudentẽ & extra naturã olim masculos agebat/& optime atq; vtiliter facere se putabant. ergo cum ipsi omnino rebus afficerent etiam suis legibus miscuere/qđ tantum aliquando valuit apud Greços vt etiam diis suis masculorum concubitum applicarent. Itaq; deniq; germanorum nuptias retulere. Hniusmodi satisfactionem rerum incongruarum & extra naturam pro libidine componentes.

merũt qm deorũ greçorꝰ plenissimus ad eos dicebat venisse.

Fatuitatẽ gentilũ redarguit.

¶ Plurimi legislatores malignis hoibus absolutiões malorum dederũt. Lex vero a Iudęis vsq; ad mortẽ seruatur. et cum vetustas temporis verissima oim sit probatio. hic concludit Iosephus legem Moysi sup omnes optimã quę omnes obligauit sed & hic ipsius legis fecit mentionẽ vt de ea ipudenter loquẽtes arguat & cũ ipse leges de se ferãt testimoniũ qꝑ pie sunt bellũ ꝑ auaricia nesciẽtes opus suũ contra Appiones & Melones terminat mendaces. ¶ Capitulum decimum.

Malignis hoibus plurimi legislatores absolutiões dederũt

Lex a iudęis seruat vsq; ad mortem.

B Esino nũc de supplicijs dicere & quãtas ab initio prębuerint plurimi lagislatores absolutiões malignis hoibus in adulterio quidẽ pecuniarũ in corruptione autẽ etiã nuptias sentientes. Quantas aũt occasiones cõtineãt de abnegatiõe pietatis examinare lõgissimũ est. Iã em apud plurimos olim meditatio facta est trãsgrediẽdi leges qđ nõ agitur apud nos qm ꝑ eas & diuitijs & ciuitatibus & bonis aliis priuati sumus. Lex aũt apud nos seruatur vsq; ad mortẽ. Nulliusvero iudeorũ neq; si ꝑcul abeat & prouinciam ob regem q̃ acerbũ sic metuit vltra illum legis videat timere ꝓceptũ. Igit si ꝑ virtutẽ legum taliter apud eos sumus: concedant qm potentissimas leges habemus. Si vero circa prauas nos leges iudicant perdurare: quid ipsius iustis me nõ patiant meliores non custodientes ope sanctionis? Quia igitur lõginquitas tẽporis verissima credit omniũ esse ꝑbatio. Hinc ergo testem faciã virtutem legislatoris nostri: & opinionis quã ille de deo cõtradicit. Nam cũ sit infinitũ tẽpus si quis & cunctis alijs semper hominibus zelum sui potius prębuerũt. Primi quippe Greçorũ ad faciem quidem iura patriæ conseruabant. Ipsis aũt rebus philosophiæ quę tractatu illa secuti sunt. De deo similia sapientes humilitatęq; vitę cõmunionẽ inter alterutros edocẽtes. Sed etiã populis oli multus fuit zelus nr̃æ maxima pietate culturę nomen est. Itaq; pietas Græcorũ necvllus quisq̃ barbarus: necvna gens vbi septimanę in quavacamus cõsuetudo minime discurrit: atq; ieiunia & candalabrorꝰ incẽdia: sed etiã ciborũ apud nos solẽnia plurima apud multos iugiter obseruare conantur/Insuper imitari etiã concordiã quã nos inter alterutros obtinemus: & rerũ participari suarũ & operũ dilectionẽ in artibus & ꝑdurationẽ necessitatũ habere ꝑ legibus. Illud enim mirabilius est qa prẽter ipulsorẽ huius obseruationis ipsa per se lex homines ita valuit obligare & quẽadmodũ deus in vniuerso mundo cõsistit ita lex ꝑ cũctos ãbulauit. Vnusq;q; eni si suã regionẽ domũq; conspicit his quę discunt recessauit. Oportet igitur cunctorum hominum malitiam reprehendere aut enim volunt nos isti aliena & prauа iura ante propria & meliora zelari aut certe si hoc nolũt quiescãt nobis per inuidiã accusatiões igerere. Nõ em ꝑ cuiuslibet maliuolẽtia defendimus hãc causã sed nr̃m honoramus legislatorẽ atq; credimus quæ ab illo ꝓphęta de deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi virtutẽ legũ nunq̃ magna sapere sup his tantus populus zelatur. Sed de legibus quidẽ & de repu. nostra certissimã feci rationẽ in his quę de antiqtate cõscripsi. Nũc aũt eorꝰ nemini quantũ necessariũ fuit neq; aliorũ vituperare vira neq; nr̃a laudare proponens sed hoc agens vt de nobis iuste cõscribẽtes & cõtra ipsã veritatẽ ipudẽtissime cõtẽdẽtes arguerẽ. Arbitror itaq; per hãc cõscriptionẽ abundãter me quę ꝑmisi cõplesse. Deniq; in principio demõstraui genus accusatorũ esse certissimũ atq; nouũ & multos veterũ in cõscriptionibus suis memoriam habẽtiũ nostri ex illis testes exhibui. Dixere itaq; Aegyptios fuisse progeintores nostros & ostẽsũ est quia in ęgyptũ venerint aliũde. Deinde sunt mentiti quoniã exinde ꝑ cladẽ corporis sint repulsi & apparuit quãtũ voluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sui reuersi. Alij vero tanq̃ nequissimo viro legislatori nostro derogare cõtendunt. Cuius virtuti dudũ quid ipse post illum

Vetustas tpis verissima oim probatio hi cõcludit legẽ moysi sup oẽs optimã

Lex omẽs obligauit.

C

Causa quare leges Iudęorũ in hoc opere recitauerit.

epylogus prędictorum.

Leges de semet ipis testimoniũ dãt q̃ sunt pie bellũ causę auaricię nescientes

tẽpus vero longissimum perhibet testimoniũ. De legibus autem loqui ãpliori sermone non fuit opus. Ipse nãq; per semetipsas apparuere pię & verissimã habentes intentionem & non ad humanum odiũ sed ad rerum communionẽ potius inuitantes iniquitatum inimicę cultrices q; iusticię legnicia est. Et multas expensas procul abiscientes suffcientiã & amorem laboris erudientes bellum causa auaricię nesciẽtes. Fortes aũt q̃ se esse populo prẽparantes ad supplicia retribuenda semper ineuitabiles verbis nequaq̃ circũuenirí possibiles preparationes semp operibus exequẽtes. Hęc enim nos semp opera manifestiora litteris exhibemus. Quapropter ego cõfidẽs dico quia multarũ atq; meliorũ rerum nos potius q̃ alij prẽceptores sumus. Quid eni intranscensibili pietate melius est? quid iustius q̃ legibus obedire? quid vlterius q̃ in alterutros vnanimes esse? Et neq; in calamitatibus ab inuicem recede reneq; tempore fœlicitatum per iniurias discrepare sed in bello quidem mortem contemnere in pacevero artibus aut agriculturę vacare & semper & vbiq; credere deum respicere & solum omnia gubernare Hęc igitur si quidem apud alios aut scripta sunt primitus aut seruata firmiorẽ debemus nos gratiam illis tanq̃ eorum facti discipuli vero nequaq̃ primitus extitere. His prẽcipue nos vtẽtes cognoscimus & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Appiones igitur & Molones & quicunq; mendacij derogatione congaudent coniuncti procul abscedant. Tibi autem Epaphrodite veritatem maxime diligenti & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus hic libellus conceptus esse dinoscitur.

Notãda sẽtẽtia.

Cõcludit cõtra Appiões & melones mẽdaces.

¶ DEO GRATIAS.

¶ DIVI HIERONIMI testimonium de scientia & ingenio nostri Iosephi in tractatu de viris illustribus qui inter cętera dicitur ipsum ob ingenij gloriam statuam Romæ in foro meruisse. Et alibi de eodem ait Iosephus antiquitatem Iudaici populi approbans duos libros contra Appionem grammaticum alexandrinum scripsit. & tanta secularium profert testimonia vt mihi miraculum subeat quomodo vir hebręus ab infantia sacris litteris eruditus cunctam gręcorum bibliotecam euoluerit.

¶ Exaratum habes (candide lector) Flauium Iosephum historicum illustrissimum de Aantiquitatibus belloq; Iudaico necnon de antiqua iudæorum origine per venerabilem Ruffinum præsbyterum De græco in latinum traductum. Ante hac quidem mendosæ impræssum ac in infinitis ferme locis deprauatũ. Nunevero per grauissimum atq; profundissimũ sacrę paginę Professorem magistrũ Robertũ Goullet nõ sine multa lucubratione ingẽtiq; labore in statũ suum pristinum restitutus excultus & vbiq; accuratissime emendatus Adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis cum annotatiunculis per q̃ vtilibus in margine collocatis necnon cum concordantijs non solum eorũdem librorum inter se Sed etiam biblię egesippi ac hystorię scolastice vbicũq; idẽ cũ Iosepho pertractant. Impręssus quidem industria probi viri Anthonij bonnemere in impręssoria arte peritissimi ac librarij Impensis vero honestorum virorum Iohannis petit & Franciscí regnault bibliopolarum Anno domini Milesimo quingentesimo decimonono Kalendis Aprilis.

¶ FINIS.

BIBLIOTHEQUE ... LYON ... 1814

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

¶ In presentis compendii commendatione Iohannis de Gouy Morinensis Epigramma.

¶ Tempora quisquis amat longi discretus æui
Noscere vel fluxos rursus habere dies:
Aut veterum quænam fuerit prosapia Regum
Sceptraq; quot soles regia quisq; tulit:
Quas aquilo:quas eurus habet:quas cyrthius vrbes
Quasq; feras tumidis irrigat auster aquis:
Hęc lege succincti(moueo)compendia libri:
Splendida quę terso pollice gesta notant
Aetatum cernes discrimina multaq; vitę
Signa:dabunt mores dexteritasq; patrum.
Regnorum siquidem casus regumq; propago
Premia longeuę prosperitatis alunt.
Ficta nec hic vani pingunt mendacia fuci
At solum:quicquid littera vera:docet.
Multa igitur noster tollatur laude Robertus
Peruigili cuius munere tanta patent.
Nam quęcunq; tenent prolixa volumina longo
Contextu:paucis conferet iste liber.
Talia quid prestat:studij constantia sensus
In tenebris pernox assiduusq; labor.
Singula fœlici genuit quę [redacted]
Pala[redacted]ret opes.

¶ FINIS LAVS DEO.

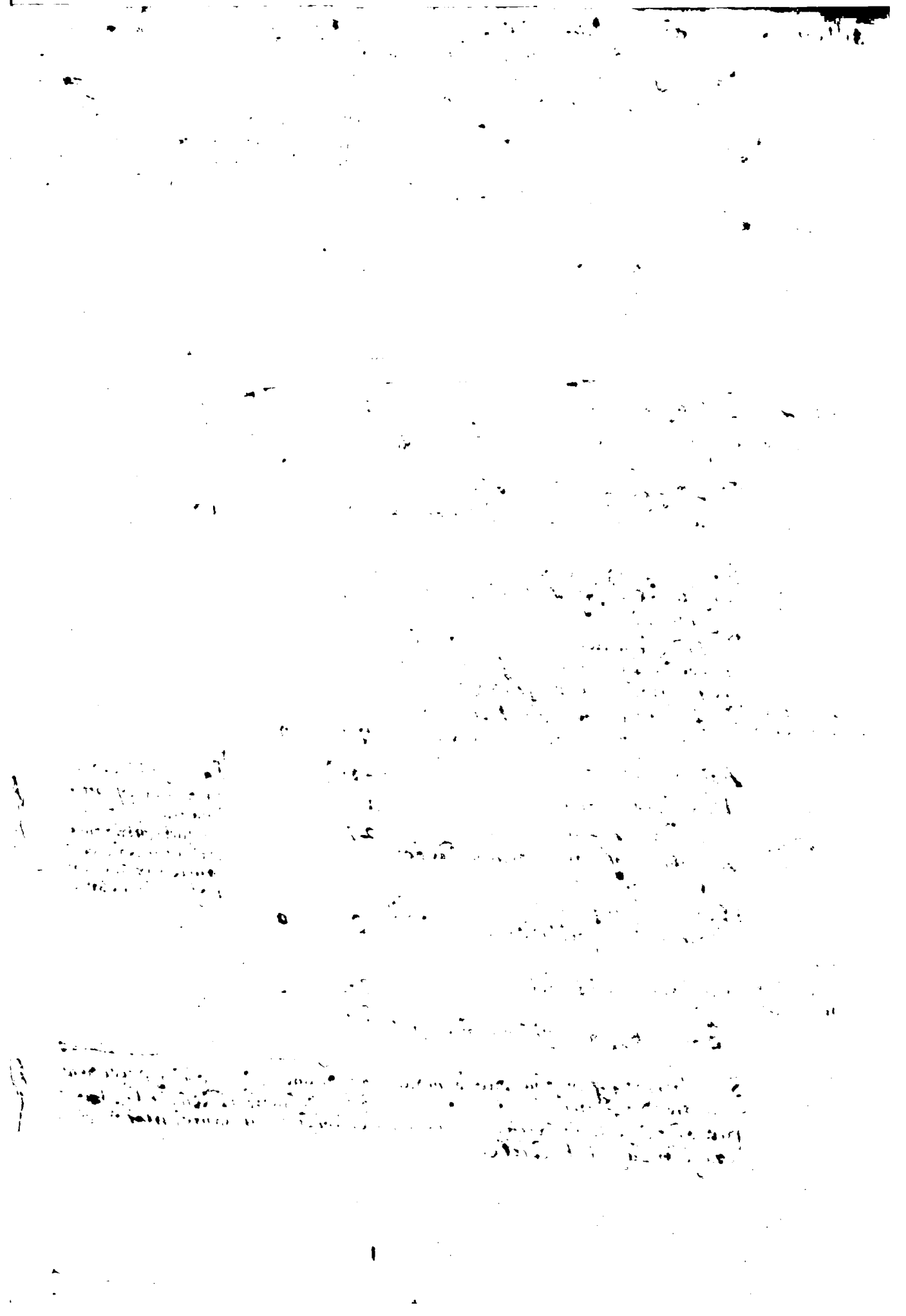
[redacted]

Habes candide lector preclara Josephi iudei historici opera

vberrime:a profundissimo Theologię professore sic vt premissum est elaborata opera & impensis Francisci Regnault & Iohānis Petit Librarijs Impressa:& ab innumeris erroribus quibus antea scatebant tersa atq; castigata:ne sis ergo ingratus preces altissimo fundito pro eo qui prędicta opera ad communem hominum vtilitatem:non sine magnis vigilijs & accurato labore excoluit:ac ipsos bibliopolas qui in hoc opere magnos fecerūt impēsas liberali emptiōe subleuato qđ si feceris michi credo magis tibi ꝓderit hic liber in Bibliotheca q̄ nūmus in archa. Vale impressum Parrhisij. Anno Dñi. M. quingentesimo decimonono: penultima Maij.

ideu Genesiace au Liure. Auy Lecteur ie te prie quand tu feras nauigation si-
ngulie tu puisse sçauoir en quelle part tu mouilleras tes ancres, et que tu ne-
gligie en vne mer si vaste de cette histoire, sans cognoistre combien tu en seray, mon-
tee du port, qui est Iesus Christ nostre Seigneur, de la natiuité duquel nous commençons le-
the de nos années: Ie tay voulu representer en ce tableau vne sommaire description de-
puis, que Ioseph a suiuie. Et parce quelle nestoit si exacte quelle conuint en tout, et
en tout a l'escriture (iaçoit quen general il ne sen faille quarante cinquante ans)
Iay voulu accompagner dune autre partie de celle que iay publiee cest a sauoir
Sacre. Sainct Dieu.

Chronologie selon Iosephe.

		Ans	moys	iours
Iosephe l. 10 des Antiq. chap. 1.	D'Adam au Deluge	1663	6	10
	Du Deluge a la sortie d'Egypte	888	6	10
	De la sortie a l'edification du Temple de Salomon	592	6	10
	De l'edification du Temple iusques a sa destruction par Nabuchodonosor	470	6	10
l. 17 des Antiq. c. 1.	Somme 3513 ans 6 mois 10 jours, ainsi le collige Iosephe li. x des Antiq. chap. 11.			
	De la destruction du Temple tout le temps de la captiuité iusques a la restitution du peuple sous Cyrus.			
l. 13 c. 19 l. 13 c. 10	De la restitution a Aristobulus, qui s'appella premier du nom Roy.	70	3	
	Aristobulus regna	481		Lay 33 d'Herode qui regna 37 ans comprins les 3 ans auiquels Antigonus de Iudee tint le Royaume contre luy, naquit nostre Seigneur.
	Alexandre regna	1.		
	Alexandra sa femme	27		
Iap. 23 S. Denis	Aristobulus vsurpa le royaume de son frere.	9		
	Hyrcanus son frere fust remis en son royaume, et regna de puis.	3	6	
l. 14. c. 11				
l. 4. c. 8	Antigonus d'Herode	34	3	
l. 17 c. 10		37		
	Somme 633, qui est du monde 4146.			

Si tu veux verifier cette somme de Iosephe, aye recours a la vie des Patriarches, Gouuerneurs et Roys, desquels il escrit l'histoire pas ordre. Ie te le specifieray plus bas en la description suiuante, mise ce-
pendant selon la Sainte Bible.

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON